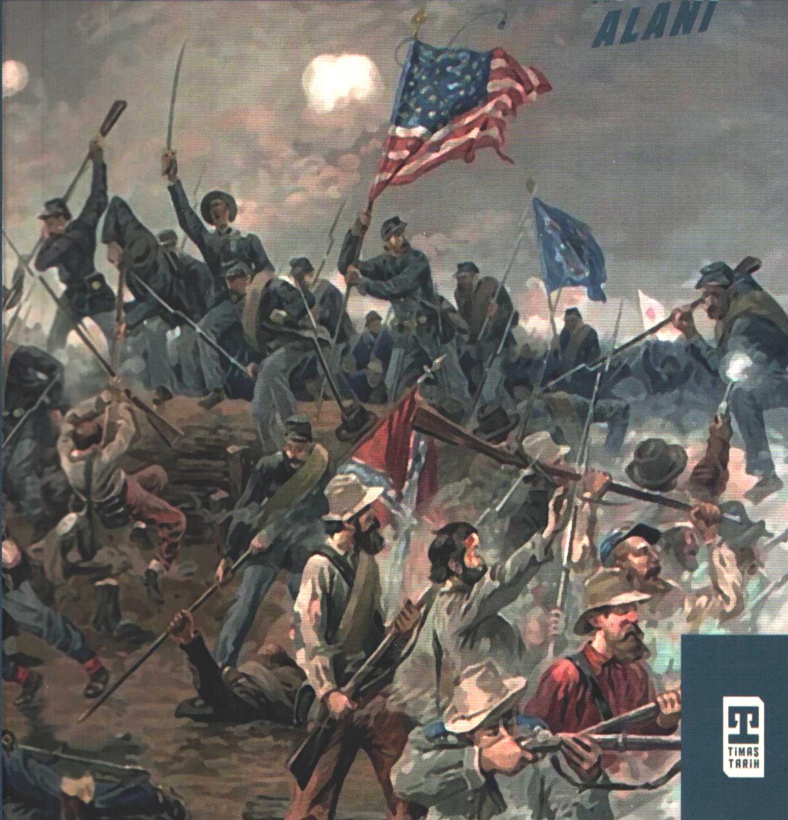
İLKİN BAŞAR ÖZAL

AMERİKAN İÇ SAVAŞI

1861–1865

MUHAREBE ALANI

TİMAŞ TARİH

İLKİN BAŞAR ÖZAL

AMERİKAN İÇ SAVAŞI

TİMAŞ TARİH

AMERİKAN İÇ SAVAŞI
Muharebe Alanı: 1

İlkin Başar Özal

TİMAŞ YAYINLARI | 5702
Dünya Tarihi - Savaş Tarihi | 19

EDİTÖR
Zeynep Berktaş

YARDIMCI EDİTÖR
Elif Sabah Erkul

KAPAK TASARIMI
Yasin Çetin

İÇ TASARIM
Nur Kayaalp

1. BASKI
Aralık 2022, İstanbul

ISBN
ISBN: 978-605-08-4642-3

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No:5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr
timas@timas.com.tr
 timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 45587

BASKI VE CİLT
WPC Matbaacılık
Osmangazi Mah. Mehmet Deniz Kopuz Cad. No: 17-1
Esenyurt / İstanbul
Telefon: (0212) 886 83 30
Matbaa Sertifika No: 50884

İLKİN BAŞAR ÖZAL

AMERİKAN İÇ SAVAŞI

1861–1865

MUHAREBE ALANI

TİMAŞ TARİH

İLKİN BAŞAR ÖZAL

1969 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'nin ardından Boğaziçi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde lisans öğrenimini tamamladı. Ardından yine Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Tarih Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisansını tamamladı. Hâlen aynı kurumda doktora öğrenimine devam etmektedir. Oluşturmacı yaklaşım ve işlevsel yapısalcılık ile öğrenim modelleri ve öğretim sistemleri üzerine sertifika programları tamamladı. Çeşitli eğitim kurumlarında ve üniversitelerde; uzaktan eğitim ve ders içeriği geliştirme programlarında görev almasının yanı sıra İnkılap Tarihi, Harp Tarihi ve Avrupa Tarihi üzerine dersler verdi. Hâlen Bahçeşehir Üniversitesi'nin (BAU) bünyesindeki Medeniyet Araştırmaları Merkezi'nde (MEDAM) uzman olarak görevine devam etmektedir. Bahçeşehir Üniversitesi Genel Eğitim Programı dâhilinde Harp Tarihi ve Özel Amerikan Robert Kolej bünyesindeki UP programında Genel Tarih üzerine dersler vermektedir. BAU MEDAM'ın yapımcılığını üstlendiği ve TRT Belgesel kanalı da dâhil olmak üzere yerli ve yabancı birçok televizyon kanalında yayınlanmış olan "Yakın Plan Cihan Harbi" belgeselinin yanı sıra "Ottoman America", "Sporun Düşmanları: Ayrımcılık, Irkçılık, Şiddet" ve "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne Giden Yol" belgesellerinin de editörlüğü ile danışma kurulu üyeliğini üstlendi. Exxen dijital platformunda yayınlanan "İslam ve Kadın" belgeselinin editörlüğünü yapmaktadır. Çeşitli gazete ve dergilerde araştırma yazıları, röportajları ve yazı dizileri yayınlandı.

İÇİNDEKİLER

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MAVİ İLE GRİ KARŞI KARŞIYA (1862)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BİRLİK ŞAHLANIYOR (1863)

SUNUŞ

1981 yılında, Galatasaray Lisesi 6. sınıfında okuyan 12 yaşında bir çocukken, Fransızcamı geliştirmek için aldığım *Manière de Voir* dergisinde Birinci Bull Run Muharebesi'nin 120. yıl dönümü için yazılmış bir makaleyle karşılaştım. Aslında yazının içeriği tek muharebe ile sınırlı kalmayıp Amerikan İç Savaşı'nın kırılma noktalarıyla ilgili birçok bilgi veriyordu. İnanılmaz etkilendim, hemen araştırmaya başladım. O günlerde, bu konuya yönelik herhangi bir dilde, herhangi bir kitap bulmak hayli zordu. Okulumuzdaki Club de Français'nin kütüphanesini karıştırırken hem kulübün yöneticisi hem de Fransızca hocamız olan Yves François Conseil yanıma gelip ne aradığımı sordu. Amerikan İç Savaşı ile ilgilendiğimi söylediğimde gülerek: "Bana bir hafta verirsen sana kaynak bulabilirim." dedi. Gerçekten de bir hafta sonra elinde Fransızca kitaplar, dergiler ve gazetelerle geldi. Amerikan İç Savaşı'nı araştırmaya işte böyle başladım.

Amerikan İç Savaşı, Amerika'nın (hatta dünyanın) görsel olarak kaydedilen ilk savaş deneyimidir. "Bütün savaşlar iç savaştır çünkü savaşanlar kardeştir." sözünü tam anlamıyla doğrulamaktadır. Gerçekten de farklı üniformalar altındaki kardeşler aynı muharebe alanında birbirlerine kurşun sıkmışlardır. Savaş sırasında yaşananları önceden tahmin etselerdi muhtemelen Güneyliler ellerindeki bütün köleleri azat eder, Kuzeyliler de onları kucaklardı. Hepsi aynı Tanrı'ya dua ediyorlardı ama her biri kendi vicdanını takip etti. Nihayetinde yaşanan iç savaş, Amerikan ulusunu ve ülkesini sonsuza dek değiştirdi. Amerikalıların uzun zaman önce yaptığı fedakârlıklar, bugünün Amerikalıları için gerçekten birer hediyedir.

Bu kitapta Amerikan İç Savaşı 7 bölüme ayrıldı. Her bölüme, o bölümün ele aldığı gelişmelerle ilgili resimler yerleştirildi. Ayrıca sayfaları çevirirken Amerikan İç Savaşı'nı gözlerinizin önüne tam anlamıyla

getirmeyi amaçladığımız için dijital haritalar oluşturup bunların QR kodlarını ilgili başlıkların yanına yerleştirdik. Son olarak, kullandığım kaynakların basılı ve elektronik versiyonları arasında sayfa numaraları bakımından uyumsuzluk söz konusu olabilir. Dipnotlar araştırılırken bu durumun göz önüne alınmasını rica ediyorum.

Beni 9 yaşımdan bu günlere getiren yolculuğumda Amerikan İç Savaşı'nın ayrı bir yeri vardır. Üzerinde derinlemesine çalıştığım ilk konudur. Ve elinizdeki kitap da yaklaşık 40 senelik merakın, ilginin, birikimin bir ürünüdür. Yaklaşık 40 yıllık bir birikimi aktarmak elbette kolay olmadı. Kitabın nihayet sizlerle buluşacağı bu heyecanlı süreç, benim için aynı zamanda oldukça meşakkatli geçti. İşte bu yüzden, bu zorlu süreçte beni destekleyenlere teşekkür etmeyi borç biliyorum. Eleştirileri ile kitabın her aşamasında beni yönlendirdiği için kadim dostum Muhammed Agah Karlıağa'ya, kendine özgü bakış açısıyla bana verdiği destek için Mustafa Mesut Başkır'a, süreç boyunca yardımlarını esirgemedikleri için Timaş Yayınları'nın değerli çalışanlarından özellikle Zeynep Berktaş'a ve editörüm Elif Sabah Erkul'a teşekkürler. Dilerim okuyucularım da bu kitaptan yararlanarak sorularının yanıtlarını bulurlar.

GİRİŞ

İç Savaş, Amerikan ulusuna en karanlık dönemini yaşatan ve hayatın her yönünü etkileyen karmaşık bir çatışmaydı. Savaş politik, ekonomik ve sosyal unsurlarının tam özüne inerekAmerika'nın temsil ettiğine inandığı kimliği kalbinden vurdu. Bu savaşta gerek Kuzey'deki Birlik, gerek Güney'deki Konfederasyon ve gerek eyaletler olsun, bütün dikkatiyle nihai egemenliği kimin kazanacağına odaklandı. Ulus, Güney'deki kölelik kadar Kuzey'deki zenginliği de sorguladı. Tarımdaki ekonomik dinamikler, kültürel durum, siyasal sistem ve sosyal yapı masaya yatırılıp lime lime edildi. Ülkedeki gerilimlerin acımasız doğası nedeniyle "kardeşi kardeşle çarpıştıran savaş" olarak hafızalara kazındı. "Önüne geçmesi imkânsız bir çatışma" olarak başladı; silahlar sustuğunda ise "gereksiz yere kan döküldüğü" şeklinde yorumlandı. Yıllar geçtikten sonra: "Savaş bize bugünkü gücümüzü kazandırdı." şeklinde makyajlandı.

Savaşın nedenleri çoktu, yıllar içinde birikmiş ve çözümsüz bırakılmış problemlere dayanıyordu. Ancak ilk kıvılcım, Abraham Lincoln'ün 1860 başkanlık seçimlerindeki zaferinden sonra Güney Carolina'nın Birlik'ten ayrılmasıydı. Güney Carolina liderleri, Güney'i kölelik karşıtı güçlere karşı birleştirmek maksadıyla düzenledikleri kongrede, ABD'nin feshedildiğine dair bir bildiriyi bile kabul ettiler. Şubat 1861'e gelindiğinde altı Güney eyaleti Güney Carolina'ya katılmıştı. O ay Amerika Konfedere Devletleri için geçici bir anayasa kabul edildi. Kalan Güney eyaletleri ise Birlik'te kaldı.

4 Mart 1861'de Abraham Lincoln, Amerika Birleşik Devletleri başkanı olarak yemin ettikten sonra eyaletlerin ayrılma kararını hukuken geçersiz saydı. Yine de ayrılan eyaletleri Birlik'in restorasyonu için tekrar bir araya gelmeye davet ederek uzlaşma kapısını açık tuttu. Konfederasyon güçleri ise bu çağrıya Charleston Limanı'ndaki

Sumter Kalesi'nde bulunan federal birliklere ateş açarak yanıt verdi. Bunun üzerine Birlik kuvvetleri, Virginia'daki Manassas mevkiinde bulunan Konfederasyon güçlerine doğru ilerledi. Birinci Bull Run Muharebesi'nde Birlik kuvvetleri Güneylilere yenilerek Washington DC'ye geri çekilmek zorunda kaldılar. Birleşik Devletler Kongresi yenilgiyi beklemiyordu; geri kalan köleci eyaletlerin Birlik'ten ayrılmasını önlemek amacıyla 25 Temmuz 1861'de Crittenden-Johnson Çözümü'nü kabul etti. Savaşın "köleliği bitirmek" için değil Birlik'i korumak için yapıldığını ilan etti.

Aslında İç Savaş resmen 1862'de başladı. Tennessee'deki Henry Kalesi'ni ele geçiren Kuzeyliler ilk zaferlerini kazandılar. Fakat sevinçleri kısa sürdü. Baharda Richmond'ın kapılarına ulaştılarsa da Yedi Gün Muharebeleri'nde Konfederasyon güçlerine yenildiler. Bu yenilgiden sonra, Kuzey Ordusu'nda yaşanan komuta değişikliği de fayda etmedi; İkinci Bull Run Muharebesi'nde Güneyliler yine üstün geldi. Bu başarılardan cesaret alan Konfederasyon, General Lee komutasındaki birlikleriyle ilk kez Kuzey'i işgal ederek Potomac üzerinden Maryland'e ilerledi. Ama Antietam Muharebesi, Güneylilerin istikrarlı galibiyetlerine ket vurdu; yenilen Konfederasyon ordusu Virginia'ya döndü. Kuzeyliler bu başarının arkasını getiremediler. Sürekli yaşanan komuta değişikliği Fredericksburg ve Chancellorsville muharebelerinde alınan yenilgilerin etkisini artırdı. Birlik topraklarını işgal eden Güneylileri 28.000 kayıp ile Virginia'ya geri göndermek, ancak Gettysburg Muharebesi'nde mümkün oldu.

Bu sırada deniz ve nehirlerde de donanmalar arasında sıkı bir mücadele ve yarış gündemdeydi. Kuzeyliler, Konfederasyon'un Avrupa ile yakınlaşmasını ve oradan gelecek lojistik desteği engellemek için Anaconda Planı'nı benimsedi. Güney'i abluka altına almayı hedefleyen bu stratejiye Güney'in verdiği cevap, küçük ve hızlı tekne kullanan Abluka Kırıcıları oldu. Nehirlerdeki çatışmalar da mücadeleye yön verdi. Karada ise düzenli birliklerin yanı sıra gerillalar da boy gösterirken; telgraf, demiryolu ve balonlar muharebe alanındaki komutanların vazgeçilmezleri arasına giriyordu. Kuzey her bakımdan üstündü ama imkânsızlıklar içinde mücadele eden Güneyli komutanlar taktiksel anlamda hem daha özgün hem de başarılıydılar.

Sonra bir adam savaşın gidişatını değiştirdi. Birlik, General Ulysses S. Grant'in sahne almasıyla kendine geldi. Grant, topyekûn savaş kavramını anlayan ender komutanlardan biriydi. Anaconda Planı'nın önemini kavramıştı. Savaşın sadece Konfederasyon güçlerinin mutlak yenilgisiyle bitebileceğini fark etmişti. Stratejik zekâsı ve yeteneği sayesinde aldığı galibiyetler hem Kuzey'in özgüvenini artırdı hem de kendisi bu sayede 1864'te tüm Birlik ordularının komutanlığına getirildi.

General Grant, iki komutan sayesinde başarıya giden yolu açtı. Bunlardan biri General Philip H. Sheridan'ındı ki Shenandoah Vadisi'nden Washington DC'ye yönelen tehdidi temizleyebilecek yetenekte biriydi. Diğeri ise General William Tecumseh Sherman'dı ve o da Chattanooga'dan Savannah kıyısına kadar ilerlerken arkasını tuzla buz etmiş biriydi. Virginia hatlarına güneyden yaklaşmak için kuzeye döndüğünde Konfederasyon'un sonu gelmişti. İç Savaş'ın son kara çatışması olan ve Teksas'ın en güneyinde yaşanan Palmito Ranch Muharebesi, 13 Mayıs 1865'te bir Konfederasyon zaferiyle sona erdi. Ancak, Lee teslim olduğu için bu zaferin bir anlamı yoktu. Konfederasyon'un bütün kara kuvvetleri 1865 yılının Haziran'ında; Konfederasyon deniz birimleri ise aynı yılın Kasım'ında teslim oldu.

İç Savaş sona ermiş olsa da silahlı ve silahsız çatışmalar devam etti. Savaştan sonraki Yeniden Yapılanma Dönemi, Güney'in ısrarlı direnişi de dâhil pek çok engelle karşılaştı. Kölelik kaldırıldı fakat temelde ırk ayrımcılığını yasallaştıran yasa ve bildiriler yayınlandı. Sonuçta, yaşanan İç Savaş tecrübesine rağmen ülkede eşitlik çağrısı ve Amerikalıların "tek millet" mücadelesi hiç bitmedi.

BİRİNCİ BÖLÜM

ADIM ADIM SAVAŞA DOĞRU
1776 - 1860

Amerika Batı'ya doğru genişlerken köleliğin geleceği; kiliseleri, siyasi partileri ve nihayetinde ulusun kendisini böldü. "Tüm insanların eşit yaratıldığı" temel önermesine karar vermek için yaşanan İç Savaş, 625.000'den fazla can aldı.

Güney Carolina eyalet konvansiyonu 20 Aralık 1860'ta oybirliğiyle Birlik'ten ayrılmaya karar verdiği dönem, Abraham Lincoln'ün sözleriyle "ülkenin bölünmüş bir yuva" hâline geldiği uzun bir sürecin doruk noktasıydı. Devrim Savaşı'ndaki zafer ve ABD Anayasası'nın onaylanması ortak bir ulus duygusu ortaya çıkarmış olsa da siyasi farklılıkların pek çoğu hiçbir zaman çözülmemişti. Özellikle artan sayıda Amerikalı, köleliğin ulusun geleceğindeki yeri ve Federal Hükûmet'in bunu sürdürmedeki rolü konusunda anlaşamadı.

1860'a kadar olan dönem, ülke ve halk için büyük değişikliklere tanık oldu. 1803'te Louisiana'nın satın alınması ve 1848'de Meksika'ya karşı kazanılan zafer ile ulusal toprakların yüzölçümü katlandı. Amerikalıların çoğu hâlâ çiftçilik yapıyor veya küçük kasabalarda yaşıyorken, teknolojik gelişmeler ve kitlesel göç, nüfusu ve ulusal zenginliği artırıyordu. Güneyli pamuk yetiştiricileri ve Kuzeyli tüccarlar, pamuk satışı sayesinde, Kuzey fabrikalarının büyümesi sayesinde ve Kuzey ile Güney'in çıkarlarını birbirine bağlayan finans kurumlarının işleyişi sayesinde zengin oldular. Yine de bu bağlantılara rağmen 1860'a gelindiğinde gerginlikler arttı. Beyaz Amerikalıların çoğu, siyahların isteklerine karşı kayıtsız veya düşmanca davrandı, ancak Kuzey'deki birçok kişi, Güney'in Federal Hükûmet üzerindeki egemenliğinin Birlik'e giren yeni eyaletlerle daha artmasından korkuyordu. Güneyliler eleştirileri derinden tehdit edici buldular ve ulusun geçmişten beri köleleri mülk olarak kabul etmesinin reddi olarak gördüler.

1820 Missouri Uzlaşması'ndan sonraki bir dizi siyasi anlaşma bölünmeyi uzak tuttu. Ne var ki 1860'ta Güney'deki çoğunluk tarafından bir başkanın seçilmesi, meseleleri bambaşka bir boyuta taşıdı.

YENİ BİR ÜLKE DOĞUYOR

Jefferson ve Batı'daki Gelecek

1800'de, Amerikalıların çoğu hâlâ çiftçilik yapıyordu. Engebeli yollarla birbirine belli belirsiz bağlanmış küçük topluluklar hâlinde yaşıyorlardı. 1801'de Beyaz Saray'ı mesken edinmiş yeni bir başkan vardı: Thomas Jefferson. Sorumluluğunu taşıdığı yaklaşık 5,5 milyon insan, Atlantik kıyısı ile Mississippi Nehri arasına sıkışmıştı. Çoğunun doğu kıyı şeridine ulaşması için 80 km'lik yolu aşması zaruriydi. Jefferson'a göre eğer Amerikan ulusu hem Avrupalı güçlerle ekonomik olarak rekabet edebilecek hem de onlara karşı kendini savunabilecek güce erişmek istiyorsa yapması gereken tek şey toprakları batı yönünde genişletmekti. Ama batıya ilerleme konusunda şüphe duyanlar genişlemenin önünde birçok engel olduğunu dile getiriyorlardı; ulaşım zorlukları, Yerli Amerikalıların varlığı ve Kuzey Amerika topraklarına yönelik diğer devletlerin hak iddiaları... Haksız da sayılmazlardı. Devrimin filizlendirdiği yeni cumhuriyetin toprakları; İngiltere, Fransa ve İspanya'nın sömürge bölgeleriyle çevrili durumdaydı. Yine de Beyaz Saray'ın yeni sahibi azimliydi.

19. yüzyılın başlarında, New York eyaletindeki Maine'den postalanan bir mektubun Güney Carolina eyaletindeki Charleston'a ulaşması 20 gün sürüyordu; oysa birbirlerine sadece 1.350 km uzaklıktaydılar.

Başkan Jefferson öncelikle Mississippi Nehri'nin ağzına erişim sağlamak istiyordu. 1803'te, Fransız İmparatoru I. Napolyon'a bir heyet gönderdi. New Orleans'ın satın alınmasını müzakere edeceklerdi.

Napolyon'un savaşlar için paraya ihtiyacı vardı. Fransız lider böylece ABD temsilcilerini şaşırtarak Louisiana Bölgesi'nin tamamını 15 milyon dolara satmayı teklif etti. ABD topraklarının genişliği sadece bir gecede neredeyse ikiye katlanmıştı. Jefferson, satın alma işlemini 1803'ün en anlamlı gününde duyurdu; 4 Temmuz.

5 Temmuz 1803'te Başkan Jefferson'ın yardımcısı ve yakın dostu olan 28 yaşındaki Yüzbaşı Meriwether Lewis, Washington'dan yola çıktı. Amacı Batı'yı keşfetmekti. Yanında da William Clark vardı. İkilinin Eylül 1806'ya kadar süren destansı yolculukları, yerli halkların yaşadığı ve gelecek nesil Amerikalılar tarafından yerleşilecek olan geniş bir bölgeyi bilinir hâle getirdi.

Yeni Bir Savaş ve Etkileri

Kısa süre sonra Amerikalılar adeta ikinci kez bağımsızlık mücadelesi yaşadılar: 1812 Savaşı. Savaşı 1812 Haziran'ında başlatanlar Başkan James Madison taraftarı Cumhuriyetçilerdi. Bu "Devrimci Savaş", Amerika'nın sömürgecilik karşıtı mücadelesiydi. Başka bir deyişle Amerika'nın yeni sömürgeciliğe karşı tepkisi ve direnişiydi. Büyük Britanya'nın doğrudan siyasi ve ekonomik kontrolüne başarıyla son verdi. Ama iç dinamiklere etkisi daha fazla oldu.

1815'e kadar süren 1812 Savaşı sırasında, savunma amacıyla çeşitli eyaletler arasında daha iyi yollar inşa edilerek bağlantı olanakları geliştirildi. Savaş arkasında kalıcı ve geleceği şekillendiren izler bıraktı; büyüyen pazarlar, batıya doğru göç ve askerî kaygılar. Bunlar hem cemaatleri hem de özel yatırımcıları yollar, köprüler ve kanallar inşa etmeye yönlendirdi. Sonuç; hızlanan mal alışverişi ve iletişim ile etkileşimi artan insan toplulukları... "Erie Kanalı", bağlantı projelerinin en iddialılarından biriydi. 1817'de yapımına başlandı; 1825'te de tamamlandı. Kanal sayesinde New York, Erie Gölü'ne ve Yukarı Orta Batı bölgelerine bağlandı. Kanalın yapımı için gereken parayı

New York eyaleti ve özel yatırımcılar sağlamıştı. Sadece yedi yılda kendini amorti edecekti.

Hayati ulaşım bağlantıları sağlayan Erie Kanalı sayesinde Utica, küçük bir yerleşim yerinden gelişen bir şehre dönüştü. Nüfusu 1820'lerde patladı. İnşasında çalışan işçilerin pek çoğu kanal tamamlandıktan sonra buraya yerleşmeyi tercih etti.

1830'larda kanallar yerini, yolcuları ve yükleri hem daha hızlı hem daha ucuza taşımaya imkân tanıyan yeni bir sisteme bırakmaya başladı: demiryolları. Gelen talepler ve Kongre'nin bu yöndeki politikası da sınırlar boyunca postanelerin kurulmasını teşvik etti. Kısa süre sonra ülkenin posta memuru sayısı asker sayısını geçmişti. 1840'larda iş dünyasına ve politik arena ağına bağlanmak isteyen şehirler yaygara koparırken imdada telgraf yetişti. Kâğıt ve baskı teknolojisindeki gelişmeler, gazete fiyatlarını düşürdü. 1846'da Associated Press'in ortaya çıkması, haberlerin hızlı bir şekilde toplanmasını ve aynı hızla dağıtılmasını sağladı. Artık ülkenin dört bir yanında, herkes her şeyden haberdar olabiliyordu.

1812 Savaşı'ndan sonraki 40 yılda ABD; nüfusunda, ekonomisinde, sınırlarında ve sosyal ilişkilerinde derin değişiklikler yaşadı. Neredeyse her üç yılda bir yeni eyalet birliğe katıldı. 1855'e gelindiğinde, ülkedeki şehir sayısı dünyadaki herhangi bir devletin sahip olduğundan daha fazlaydı. Her birinde en az 150.000 kişi yaşıyordu.[1] ABD nüfusu 1860 yılında yaklaşık 32 milyondu. Savaşın sona erdiği 1815'te 8,5 milyon olduğu da hesaba katılırsa, 45 yılda %270'in üzerinde bir artış söz konusuydu.[2]

---

1 John S. Bowman, *Who Was Who in the Civil War*, Random House, 1994, s. 111-112.

2 Paul Calore, *The Causes of the Civil War: The Political, Cultural, Economic, and Territorial Disputes between North and South*, Jefferson, North Carolina: McFarland & Co., 2008, s. 145.

Endüstri Patlaması

Kuzeyli çiftçi ailelerinin çoğu hiç kimseye bağımlı olmadan geçinmek adına bir sistem geliştirdiler. Kendi yiyeceklerini yetiştirip mahallî ortamlarda takas ederek kendi kendilerine yetmeye odaklandılar. Ulaşım geliştikçe şehir merkezlerinde ve değirmenlerin bulunduğu kasabalarda nüfus giderek yoğunlaştı; bu da et, mısır, buğday, yün, meyve, sebze ve süt ürünlerine duyulan ihtiyacı artırdı. Özellikle ülkenin kuzeydoğusunda genişleyen şehirlere sürekli bir insan seli vardı. 1860'tan önce ABD'ye gelen sekiz göçmenden yedisi New York, Boston, Philadelphia, Pittsburgh, Rochester ve Chicago[3] gibi Mason-Dixon Hattı'nın[4] kuzeyinde bulunan şehirlere yerleşti.

Şehirlerin yakınında tarımla uğraşanlar, bölgesel pazarlarda en çok rağbet gören ürünleri diktiler. Bazı çiftçiler pazar satışlarından elde ettikleri parayı çelik kesme bıçakları, harman makineleri, demir pulluklar ve atlı tırmıklar gibi gelişmiş aletlere yatırdılar. Böylelikle daha önce altı adam tarafından yapılan işi, artık bir çiftçi rahatlıkla halledebiliyordu. Böylelikle işçilik maliyetleri azaldı ve verimlilik arttı. Bu anlayış sayesinde Amerikan halkı 1815 ve 1860 yılları arasında ülke ekonomisinde bir dönüşüm gerçekleştirdi.

1793 yılında güneydeki bir pamuk plantasyonunu ziyaret eden Eli Whitney, pamuğun liflerinden el yordamıyla yapışkan tohumları ayırmanın epey zaman aldığını gözlemledi. Bu işlem için silindirlerin kullanıldığı elle çalışan basit bir makine tasarladı: "çırçır". Bir kölenin bir günde temizleyebildiği pamuk lifi miktarı yarım kilodan bir anda 25 kiloya çıktı. Whitney çok memnundu, sanayi alanında yaptığı atılımın ülkesini geliştireceğini düşünüyordu. Haksız da sayılmazdı ama buluşunun bir yan etkisi oldu: Çırçır, Güney'in iç kesimlerini pamuk üretimine açarak, Güney toplumuna köleciliğe dayalı sistemini güçlendirecek finansal teşvik ve imkân sağladı.

---

3 J. G. Randall and David Donald, *The Civil War and Reconstruction*, Lexington, MA: D. C. Heath, 1969, s. 123.

4 Bu tarihî-coğrafi hat, 1760'larda Astronom Charles Mason ve Araştırmacı Jeremiah Dixon tarafından Pennsylvania ve Maryland arasındaki bir sınır anlaşmazlığını çözmek amacıyla yapılan araştırmaların sonucunda ortaya çıkmıştı.

Çırçır makinesini geliştirmesinin ardından işleri büyüten Eli Whitney, silah üretimi için yer değiştirebilir bölümlerden oluşan bir sistem tasarladı. Bu sistem kısa süre sonra; saatler, dikiş makineleri, tarım ekipmanları gibi aletler üretmek için de kullanıldı. Bu basitleştirilmiş üretim süreci "Amerikan sistemi" olarak isim yaptı. Artık hem "üretim" hem de "bitmiş ürün" maliyetleri büyük ölçüde azalmıştı.

New England sakinleri bir atılım gerçekleştirdiler. Enerjisini su gücünden alan makinelerin kullanıldığı ilk büyük fabrikaların kurulmasına öncülük ettiler. Pamuklu dokuma üretiminde yörede yaşayan kadınları istihdam ettiler.

1830'larda ABD endüstrisi durdurulamaz bir ivme kazandı. 1807'de, iplik yapmak için yaklaşık 8.000 iğe sahip 20'den az pamuk fabrikası varken 1831'e gelindiğinde, daha fazla sayıda fabrikada yaklaşık 1,5 milyon iğ bulunmaktaydı. Devreye giren buhar gücüne dayalı motorlar madenciliği ve demir üretimini kolaylaştırdı, fabrikalara ve atölyelere enerji sağladı, malların demiryolları ve suyoluyla daha kısa sürede, daha fazla miktarda ve daha ucuza taşınmasına imkân sağladı. Seri üretime geçen fabrikalar, gündelik üretim yapan zanaatkârların ve el atölyelerinin yerini aldı. Böylelikle yaşanan "piyasa ve pazar devrimi" Amerikan toplumunda ve ekonomisinde hem geniş kapsamlı hem de uzun vadeli değişiklikleri beraberinde getirmiş oldu.

Ayrışma: Kuzey - Güney

Anayasa tarafından belirtilen "köle ithalatı yasağı" 1808'de kanunlaştı. Birçok Amerikalı köleliğin kademeli olarak azalacağını umuyordu. Mason-Dixon Hattı'nın kuzeyindeki eyaletler köleliği yasaklayan veya yavaş yavaş kaldıran yasaları çoktan çıkarmıştı. Özgür Afrikalı-Amerikalı nüfus, kendi kiliselerini ve okullarını kurdukları Kuzey'deki kentsel alanlarda hızla büyüdü. Hatta birçoğu, köleliğin hâlâ geçerli olduğu eyaletlerden kaçan Afrikalı-Amerikalı köleleri korudu. Bazen de kaçmalarına yardımcı oldu. Bunun yanında özgür

Kuzey Afrikalı-Amerikalıların karşılaştıkları ırkçı uygulamalar ve yasal önlemler, onların topluma tam katılımlarını engelliyordu.

ABD'nin işleyen demokratik sistemi sayesinde gerçekleşen mahallî seçimler aynı zamanda sosyalleşme vasıtasıydı. Toplumun farklı tabaka ve kesimlerine mensup bölge sakinleri, oy vermek için bir araya gelip kaynaşıyordu. Ne var ki 1800'lerin Amerika'sında oy verme hakkı "beyaz erkek"lerin egemenliğindeydi.

1800 ve 1861 yılları arasında, ABD'nin Güney'i dünyanın en büyük ve en zengin köle toplumu hâline geldi. Güney'deki plantasyonlar muazzam bir zenginliğin önünü açarken köle fiyatları da köle sayısıyla birlikte artıyordu. Teksas gibi yeni eyaletler ve Yerli Amerikalılardan ele geçirilen yeni topraklar, kısa zamanda kâr elde etmek isteyen binlerce beyaz adamı kendine çekti. Eski sahil eyaletlerindeki on binlerce köle, ailelerinden koparılarak yeni sahiplerine satıldı. 1790'da 700.000 olan köle nüfusu 1860'a gelindiğinde 4 milyona yükselmişti.

Ekonomi = Pamuk

Güney'deki plantasyonlarda köleler; şeker, pirinç ve tütün yetiştiriyorlardı. Çoğu bir plantasyonu çalışır durumda tutmak için gerekli bütün becerilere sahipti. Ancak baskın olan ürün pamuktu. Üretim arttıkça köleler pamuk tarlalarında daha uzun saatler çalışmak zorunda kaldı. 1850 yılına kadar ihraç edilen tüm malların yarısından fazlasını oluşturan pamuk, Amerika'nın en önemli ihraç kalemiydi.

1860 yılında ABD, yılda her biri yaklaşık 200 kilo olan 4 milyon balya pamuk üretir hâle gelmişti.[5] 1860 yılında ise İngiltere, kullandığı pamuğun yaklaşık yüzde 75'ini ABD'den ithal ediyordu.[6]

5 J. G. Randall and David Donald, *The Civil War and Reconstruction*, Lexington, MA: D. C. Heath, 1969, s. 123.

6 Gabor S. Bohtt, ed. *Why the Civil War Came*, New York: Oxford University Press, 1996, s. 145.

Kölelerin emeği ve pamuk üretimi yalnızca Güney'i ilgilendirmiyordu. Tüm iç pazar ve ulusal ekonomi kölelere bağlıydı. Pamuğu büyütüp yetiştiren köle nüfusunu Batı'dan gelen yiyecekler besliyordu. Kuzeydoğu'nun tekstil ve ayakkabı fabrikaları ürünlerini Güney'in efendilerine satıyor, Güneyliler de bunları kölelerine giydiriyordu. New York City ve New England'daki firmalar da pamuk ve köle ticareti için mali destek ve sigorta imkânları sağlıyordu.

Kadın Gücü

1860'a gelindiğinde ABD'nin en büyük sanayi kompleksi Massachusetts eyaletindeki Lowell "kasabası"ydı. Lowell, tekstil fabrikaları ve orada çalışan "Fabrika Kızları" ile ünlüydü. Lowell fabrikaları başlangıçta İngiliz endüstri kasabalarının zorlu koşullarından kaçınmak için bir sosyal deney olarak kurulmuştu. İşçilerin büyük bölümünü çiftliklerden ve küçük kasabalardan gelen genç ve bekâr kızlar oluşturuyordu. İşverenler, ebeveynlere kızlarının denetimli bir yurtta kalacaklarına dair söz vermekteydi. Ayrıca haftada bir günlük izinlerinde kiliseye devam etmeleri zorunluydu. Bu kızlar, *The Lowell Offer* adıyla kendilerine ait süreli bir dergi/gazete yayınlamaya başladılar. Ayrıca seyyar kütüphanelere, her türlü müzik aletine ve gezici öğretim görevlilerine erişim hakları vardı. Savaştan sonra Lowell fabrikaları, Fransız kökenli Kanadalı ve Avrupalı göçmenlere daha da bağımlı hâle geldi. 1900 yılında Lowell "kenti"nde yaşayan nüfusun neredeyse yarısı yabancı ülke doğumluydu.[7]

İç Savaş'ın (1861-1865) başlangıcında ABD fabrika işçilerinin yaklaşık dörtte biri kadındı. Beş yıl sonra bu oran üçte bire yükseldi.

Güney'de daha az fabrika vardı. Ancak zengin sınıfının dışındaki beyaz kadınların çoğu, neredeyse hiç kölesi olmayan daha küçük

7 Harold S. Wilson, *Confederate Industry, Manufacturers and Quartermasters in the Civil War,* Jackson, Mississippi: University Press of Mississippi, 2002, s. 88.

çiftliklerde sıkı çalışmaya alışmıştı. Savaşın neden olduğu temel fark ise birçok kadının erkeklerinin yokluğunda çiftliklerin veya tarlaların yönetimini üstlenmek zorunda kalması olacaktı.

BİRLİK SANCILARI

Amerika'nın nüfusu arttıkça ve insanlar batıya yerleştikçe federal güç ve tekil eyaletler arasındaki hak çatışmaları yüzünden iç meseleler gittikçe daha da karmaşıklaşıyordu. Bununla birlikte şahsi rekabet siyasetteki diğer bir itici güç hâline geldi. Meksika ile yaşanan savaş da siyasal bölünmeleri artırıyordu.

Missouri Hadisesi

Köleci Missouri 1819 yılında eyalet olmak için başvuru yaptığında, Temsilciler Meclisi'ne daha kalabalık olan Kuzey egemen oldu. Senato ise 11 özgürlükçü eyalete karşılık 11 köleci eyalet ile dengeye oturdu. Missouri'nin isteği karmaşık tepkileri de beraberinde getirdi. Senato'da köleliğin geleceği hakkında yaşanan bir tartışma, yeni bir köleci eyaletin kabulünü engellemeye yönelik ilk girişime yol açtı. Sakinlik ancak Kentucky'den Henry Clay tarafından Missouri Uzlaşması olarak bilinen bir dizi tedbir düzenlenmesi sonucunda sağlanabildi. 1820'de Missouri, Birlik'e köleci bir eyalet olarak ve Maine de özgürlükçü bir eyalet olarak girdi. Kölelik, Missouri'nin güney sınırının kuzeyindeki Louisiana Purchase'den itibaren yasaktı.

James Monroe'nun 1825'te Beyaz Saray'dan ayrılması "Devrimci Nesil" döneminin kapandığına işaret ediyordu. Virginialılar ve köle sahipleri, Güneyli beyazları kayıran "3/5 maddesi" nedeniyle ABD'nin ilk 36 yılının 32'sinde başkanlık yapmışlardı.

Amerikan siyasetinin doğası ve uygulaması 1820'yi takip eden yıllarda temelden değişti. Federal Anayasa ve eyalet yasaları, başlangıçta

oy verme ve devlet görevinde bulunmayı, mülk ve ikamet şartlarını yerine getirenlerle sınırlamıştı. 1830'lara gelindiğinde ise çoğu eyalet, neredeyse tüm beyaz erkek vatandaşlara oy hakkı vermek ve devlette görev alma hakkını genişletmek için yasalarını yeniden düzenlemişti. Artık Kurucu Babaların taşıdıkları "en eğitimlilerin ve zenginlerin siyasi hizmet vermesi" ideallerini daha az insan paylaşıyordu. Erkekler bir siyasi partiye hizmet ederek makam, zenginlik ve statü aradığı için siyaset bir meslek hâline geldi. Özellikle Demokrat Parti, işleri yerel düzey, eyalet düzeyi ve ulusal düzeyde dağıtıp düzenleyen bir "parti disiplini" sistemine öncülük etti.

Halkın Adamı: "Sıradan Başkan"

Tüm bunlar yaşanırken kişiliğini siyasi arenada kullanma konusunda ustalaşan, kampanyalar düzenleyen, herkesin kendisini tanımasını sağlayan biri vardı. Bu kişi, Tennessee'den Andrew Jackson'dı. 1812 Savaşı'nın son büyük muharebesi olan New Orleans'ın muzaffer askeri olarak seçmenlerini geçmişine hayran bıraktı. Diğer taraftan Jackson'ın kırsal yoksulluktan zenginliğe ve nüfuza yükselme başarısı, kendisini "sıradan insan" döneminin sembolü hâline getirdi. Sert çekişmelere sahne olan 1824 başkanlık seçimini John Quincy Adams'a karşı kıl payı kaybetti. Ama yılmadı, 1828'de Demokratların çalışmaları sayesinde Beyaz Saray'a yerleşti.

Batı sınırında yaşayan birçokları gibi Jackson da Doğu'nun egemenliğine içerliyordu. Böylece bir ilke imza attı. Yaptığı "Ulusal Çağrı" da hem yerel yöneticilerin hem eyalet hükûmetlerinin hem de şahsi çıkar peşinde koşanların istismarına karşı halkını savunan ve güçlü bir yönetici vizyonunu ortaya koyan ilk başkan oldu. Ancak karşısında Whig Partisi'nin ağır toplarını buldu; Güney Karolina Senatörü John C. Calhoun, Kentucky Senatörü Henry Clay ve Massachusetts Senatörü Daniel Webster'dan oluşan "Triumvirate" (üçlü yönetim) Jackson'a karşı çıktı. Calhoun, Güney'deki köle sahiplerinin çıkarlarının parlak bir savunucusuydu. Alışılmadık bir şekilde, 1825-1832 yılları arasında iki Başkan'ın, John Quincy Adams ve Andrew Jackson, Başkan yardımcısı olarak görev yaptı. Clay ise, Batı'nın gelişebilmesi için koruyucu gümrük vergilerinin uygulanması taraftarıydı.

Başkan Andrew Jackson'a muhalif olan Whig Partisi, 1830'ların sonları ile 1850'lerin başları arasında ABD'deki iki büyük partiden biriydi. Diğer parti, biraz daha büyük olan Demokrat Parti'ydi.

Whig üyeleri, Kongre'nin Başkan üzerindeki üstünlüğünü katı bir şekilde savunuyordu. Jackson ise Başkan'ın halkın iradesini temsil ettiğine dayalı bir anlayışa sahipti. Bu fikirlerini yaymayı başararak 1832'de kolayca ikinci kez başkan seçildi. Başkanın anlayışı, toplumun çeşitli kesimlerinin "federal güç" ve "eyalet hakları" gibi iddialara yönelik tutarsız tepkilerinin tetiklediği bir dizi krizde sergilendi.

Güney eyaletleri, Mississippi'nin doğusundaki Kızılderili topraklarına uzun zamandır göz dikmişti. Federal anlaşmalar ve ABD Yüksek Mahkemesi bu eyaletlerin Kızılderili topraklarına yönelik isteklerini reddetmesine rağmen Jackson, Georgia eyaletinin yerli toprakların ele geçirme isteğini desteklemeyi seçti. Çerokilerin ve direnen diğer kabilelerin üzerine ordu gönderdi. Kızılderili mülteciler batıya doğru ilerlerken -ki bugün takip ettikleri rota "Gözyaşı/Hüzün Yolu" olarak anılmaktadır- binlerce kişi öldü.

Kuzey'deki sanayiyi korumayı amaçlayan federal vergiler meselesinde de anlaşmazlıklar çıktı. Güney, Avrupa'nın bölgeye ithalatını daha maliyetli hâle getirdiği için gümrük vergisine tepki gösterdi. Güney Carolina, Kongre'nin kabul ettiği 1828 ve 1832 gümrük vergilerinin eyalet sınırları içinde hükümsüz olduğunu ilan etti. Kongre, Güney Carolina'nın bu kararını reddetti. Ayrıca federal yasayı uygulamak için ne gerekiyorsa yapması konusunda Başkan Jackson'a tam yetki verdi. Kriz 1833'te, diğer Güney eyaletleri tarafından desteklenmediği için kendini izole hâlde bulan Güney Carolina geri adım atınca son buldu.

Jackson, görev süresi sona erdiği sırada ortaya çıkan bir başka krize daha temkinli yaklaştı. 1820'lerde pek çok Amerikalı, Teksas topraklarına göç etmişti. 1835'te bağımsızlık peşindeydiler. Meksikalı Lider Antonio López de Santa Anna ile müzakere etmeye çalıştılar. Sonuç alınamayınca Teksaslılar silaha sarıldı. Mart 1836'da Alamo'da aldıkları yenilginin ardından toparlandılar, Antonio López'e karşı

mücadeleye giriştiler ve onu yakaladılar. Daha sonra da cumhuriyetlerini ilan ettiler. Birlik'e katılmak istediklerini bildirdiler. Jackson ve halefi Martin Van Buren, Meksika ile savaşı tetikleyeceği endişesiyle bu talebe itiraz etti. Sonraki başkanlar ise daha destekleyici davrandı ama bunun da bir bedeli oldu.

Alamo'da 1836'nın 23 Şubat'ından 6 Mart'ına kadar yaşanan çatışmalar "Teksas Devrimi"nde çok önemli bir yer tutmaktadır. Başkan-General Antonio López de Santa Anna'nın komutası altındaki Meksika birlikleri, 13 günlük bir kuşatmanın ardından Alamo Kalesi'ni ele geçirebildi. Savunmadaki Teksaslıların ve "Tejano"ların çoğu hayatını kaybetti. Yaşananların ardından bölgedeki insanlar ve Amerikan eyaletlerinden gelen gönüllüler Alamo'nun intikamını almak için bir araya geldiler.

Meksika ile Savaş

Teksas 1845'te ABD'ye katıldı. Meksika ilhak olarak nitelediği bu katılımı reddetti. Tartışmalı Rio Grande sınırında Amerikan ve Meksika süvarilerinin çatışması ile gerilim iyice tırmandı. 10 Mayıs 1846'da Başkan James K. Polk çarpıcı bir açıklamada bulundu: "Amerikan kanı, Amerikan topraklarında döküldü." Siyaset ve basın dünyasının etkili isimlerinin muhalefetine rağmen Kongre, Başkan'ın açıklamasından üç gün sonra savaş ilan etti.

Eylül ayında General Zachary Taylor komutasındaki bir ordu Meksika'nın Monterey kentini ele geçirdi. Yakalandığı 1836 yılından beri sürgünde yaşayan Antonio López, Meksika'ya döndü. Bir kez daha başkanlığını ilan etti. General Zachary Taylor, Şubat 1847'de Buena Vista Muharebesi sırasında topçularını o kadar iyi kullandı ki, Meksika Lideri Antonio López'in kalabalık gücünü yenmeyi başardı. Mart ayında General Winfield Scott, büyük bir amfibi çıkarma gerçekleştirdi. Veracruz yakınlarında karaya ayak basan 12.000 askeri Eylül'de Mexico City'ye girmeyi başarmıştı.

Meksika-ABD Savaşı Amerikalı komutanların kariyerlerini etkiledi. Savaş sırasında elde ettiği başarılar Zachary Taylor'a hem 3 Kongre Altın Madalyası kazandırdı hem de 1849 yılında Beyaz Saray'ın kapılarını açtı. Mexico City başarısı da Winfield Scott'a ikinci Kongre Altın Madalyası'nı getirdi. Üstelik bu savaş, Amerikan İç Savaşı sırasında görev yapacak komutanlara "eğitim alanı" olarak da hizmet verdi. Winfield Scott, Ulysses S. Grant ve Robert E. Lee; ikmal hatlarından uzakta savaş açmayı, kalabalık ordulara komuta etmeyi, askerleri eğitmeyi ve donanma ile kombine harekâtlara girişmeyi öğrendiler.

Savaş 2 Şubat 1848'de imzalanan Guadalupe Hidalgo Antlaşması ile son buldu. Amerikalılar bugünkü; Arizona, New Mexico, California eyaletleri ile Colorado, Utah ve Nevada'nın bazı kısımlarını içeren topraklar elde ettiler. Bazı küçük sorunların dışında, bu anlaşma ABD'nin sınırlarını kesinleştirmiş oldu.

Meksika ile yaşanan 1846-48 savaşı genellikle Güney'de popülerdi, ancak Kuzey'i böldü ve kölelik üzerine tartışmaları yeniden başlattı. Örneğin filozof ve yazar Henry David Thoreau, savaş sırasında vergi ödemek yerine hapse girdi. Diğerleri ise tüm kıtayı işgal etmeyi "ulusun kaderi"nin bir parçası olarak gördüler.

KÖLELİĞİN BÖLÜCÜ GÜCÜ

İç Savaş'tan önceki 30 yılda; kiliseler, siyasi partiler ve aileler, Amerikan cumhuriyetinin doğası ve köleliğin durumu konusunda bölündü. Meksika'ya karşı kazanılan zafer ulusal sınırları sabitlemişti ancak gündeme getirdiği yeni toprakların nasıl örgütleneceği sorusu -özgür ya da köle- ulusal kurumları da parçalamıştı.

Meksika ile savaş sona ermeden önce bile yeni fethedilen bölgelerde köleliğin geleceği hakkındaki tartışmalar Kongre'yi ikiye bölmüştü. 1846'da Pennsylvania Demokrat Kongre Üyesi David Wilmot, ordu

maliye faturasına bir şart getirdi. Bu değişiklik, Meksika'dan alınan tüm bölgelerde köleliği yasaklayacaktı.

Mecliste, 56 Kuzey Demokratı'ndan 52'si ve tüm Kuzey Whigs'i "Wilmot Şartı"na oy verdi. Bu, köleliğin Batı'ya yayılmasına karşı, gelecekteki Kuzey muhalefetinin habercisi olan parti çizgileri arasında bir birlikti. Ancak Senato'da bu hüküm çoğunluğu sağlayamadı. Güneyliler Wilmot Şartı'nı, mülklerini bölgelere götürme haklarını engelleme girişimi olarak kınadılar.

Köle Sahipliği

Güney bu zamana kadar sosyal ve ekonomik olarak çeşitli bir bölgeydi. Kuzey Alabama, Doğu Kentucky, Tennessee ve Batı Virginia'nın dağlık bölgelerinde çok az plantasyon vardı. Çoğu beyaz, ailesini desteklemek için çiftçilikle ve yerel ticaretle uğraştı. Bu *yeomen* çiftçilerinin çoğunun, kölelik kurumunu desteklemelerine rağmen kendi kölesi yoktu.

1850'de 350.000 Güneylinin kölesi vardı. Bu sayı beyaz nüfusun %25'inden azdı. Köle sahiplerinin yarısının beş veya daha az kölesi vardı. Sadece %1'i yüz veya daha fazla köleye sahipti.

Çoğu köle pamuk ve tütün tarlalarında çalışıyordu. Diğer köleler ev hizmetçileriydi. Köleler, sayıları arttıkça zanaatkâr olarak veya kentsel alanlarda işe alındılar. Bir köle fiyatı 1800 yılından 1860 yılına kadar dört kat artmıştı. Bu durum köle sayısı arttıkça siyah emeğe olan talebin de arttığının bir göstergesiydi. Aynı dönemde Doğu eyaletlerinde 800.000'den fazla köle ya satıldı ya da Güneybatı'nın yeni pamuklu topraklarında çalışmak üzere nakledildi. Bu süreçte köle ailelerinin bağları da kopmuş oldu.

Güneyliler toplumlarını tehdit altında görmeye başladı. Politikacılar ve aydınlar köleliği "olumlu bir iyilik" olarak savunmaya başladı.

Plantasyondaki paternalizm, sınıf gerilimine neden olan ve umutsuzca iş arayan Kuzeyli işçilerin durumuyla karşılaştırıldı.

Bölünmeler Ortaya Çıkıyor

Kilise, bakanlar ve cemaatler bölündü. Bölünmüş siyasi partilerin yükselişinden çok önce, Baptistler, Presbiteryenler ve Metodistler gibi en büyük üç Protestan grubu, ulusal mezheplerini resmî olarak bölgesel hiziplere böldü. Presbiteryenler ilk olarak 1837'de, ardından 1844'te Baptistler tarafından bölündüler. Bir köle sahibinin başkanlık piskoposu olarak hizmet etme hakkı üzerine girişilen uzun bir tartışma, en büyük mezhep olan Metodist Kilisesi'nden bir grubun ayrılarak 1846'da Güney Metodist Piskoposluk Kilisesi'ni kurmasını teşvik etti.

Güneylilerin büyük çoğunluğu için kölelik günah değildi. Bilakis köle sahipleri kölelerine Hristiyan eğitimi vererek onları "barbarlıktan" ve "putperestlikten" uzaklaştırdıkları için kendilerini kölelerin kurtarıcısı olarak görüyorlardı. Bu arada Kuzeyliler, köleliğin bu yeni militan savunuculuğundan korkuyorlardı. Batı ve Doğu demiryolları telgraf ve matbaa sayesinde daha da yakınlaştıkça Güney, köleliğin yıllardır yasa dışı kabul edildiği yeni bölgelere ve eyaletlere köleliği agresif bir şekilde götürmeye çalışıyordu. Bu agresif eğilime 1848'de "Özgür Toprak, Özgür Konuşma, Özgür Emek ve Özgür İnsanlar" sloganıyla kurulan Özgür Toprak Partisi bir yanıt oldu. Özgür Toprak Partisi'nin üyeleri, özgür insanların özgür topraklarda çalıştığı bir toplumun köle bir toplum karşısında yalnızca ahlaki açıdan üstün olmadığını, aynı zamanda ekonomik olarak da daha verimli olduğunu iddia ettiler. 1849'da ABD Temsilciler Meclisi'nde 14 ve Senato'da iki sandalye kazandılar.

Aynı zamanda Kuzeyli işçiler siyah emeğin ekonomik rekabetinden korkuyordu. On binlerce Avrupalı göçmen Kuzey'e geldiğinde, kentsel kalabalık ve iş kıtlığı, New England'dan Midwest'e kadar ayaklanmalar ve mafya eylemleriyle oradaki özgür siyah topluluk üzerindeki baskıları artırdı.

Uzlaşma

Federal Hükûmet'in Meksika ile savaştan sonra elde edilen toprakların geleceğine karar vermesi bu arka plana karşıydı. Çözüm, 1850 Uzlaşması, Kuzey ve Güney'in çıkarlarını dengelemek için tasarlanmış beş kanundan oluşuyordu. Bu kanunlar, Kaliforniya'yı Birlik'e özgür bir devlet olarak kabul etti ve böylece, 1820'deki Missouri Uzlaşması'ndan bu yana Senato'da köle devletleri ve özgür devletler arasındaki dengeyi sona erdirdi. Özgür eyaletlerden gelen senatörlerin sayısı artık köle olanlardan daha fazla olacaktı. Güney'e bir imtiyaz olarak, Utah ve New Mexico bölgeleri, "halk egemenliği" ilkesine göre köleliği veya özgürlüğü seçecekti.

1793'ten beri federal kanun olan Kaçak Köle Yasası güçlendirildi. Köleliğe karşı çıkan eyaletlerde bile, kaçak olduğundan şüphe edilen birinin teslimine yardım etmeyi reddetmek veya direnmek büyük para cezası gerektiren bir suç hâline geldi.

Uzlaşmayı takip eden on yılda Güney'in ekonomik kalkınması hızlandı. Demiryolunun uzunluğu dört katına çıktı ve rayların çoğu köleler tarafından döşendi. 1860'a gelindiğinde, bağımsız bir Güney, dünyadaki en zengin dördüncü ulus olacaktı. Köle sahiplerinin sayısı azaldı; 1860'a gelindiğinde, köleleri olan beyazların oranı dörtte birin altına düşmüştü. Ancak kölelik, ölmek ya da kârsızlık değildi.

Önde gelen kölelik karşıtlarının büyük bir kısmı beyazdı. Birçoğu papazdı. Şiddetli bir ayaklanma doktrini vaaz etmekten nefret ediyorlardı. Kişisel deneyimleri ve köleliğe karşı nefretleriyle, siyah kölelik karşıtları, pasifizmi ve sabrı vaaz eden bu beyaz kölelik karşıtlarına meydan okudu.

ÖFKE

Özgür bir siyah olan David Walker, 1829'da "Dünyanın Renkli Vatandaşlarına Çağrı"yı kaleme aldı. Köleliğin derhâl kaldırılmasını talep etti. Bağımsızlık Bildirgesi'ni tekrarlayarak, siyahların Amerikalı olduğunu söyledi. Vatandaşlık haklarına sahip olduklarını iddia etti. Liberya kolonisine özgür siyahlar gönderilmesini savunan ılımlı kölelik karşıtı liderleri ise kınadı. Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri'ni bir Hristiyan ulus olarak ikiyüzlülükle suçladı.

Walker'ın "çağrı"sının kopyaları, yayımlanmasından kısa bir süre sonra Güney Carolina, Georgia, Virginia ve Louisiana'ya yayıldı. Özgür siyah denizciler tarafından güneye taşınmıştı. Beyaz Güneyliler, özgür siyahların ve sempatik Kuzeylilerin köleleri isyana teşvik etmiş olmasından korkuyordu. Bu tür ayaklanmaları önlemek için çoğu Güney eyaleti, köle ya da özgür tüm siyahlara okuma eğitimi vermeyi yasakladı.

Virginia İsyanı

1831'de Güneylilerin en büyük korkuları gerçek oldu. Virginia'nın Southampton County yerleşiminde Nat Turner adlı kölenin liderliğinde bir ayaklanmaya başladı. Turner ve isyana katılanlar, adeta tecrit edilmiş çiftliklerin arasında hızla ilerlediler. Karşılaştıkları tüm beyazları öldürdüler; yaklaşık 70 kişi. Buna karşılık, dehşete kapılmış Virginialılar da isyanla bağlantılı olduğuna inandıkları herkesi öldürdü. Ayaklanmanın başlamasından iki ay sonra Turner yakalandı ve hemen idam edildi. Virginialılara göre isyan, "özgürlük ya da intikam hırsı taşımayan, hâlinden memnun köle" yalanını ortaya çıkarmıştı. İsyandan sonra, Virginia yasama meclisi, köleliğin eyaletteki geleceğini tartıştı. Bazıları köleliğin kötülüklerini dile getirdi. Bazıları isyanın ve ileride yaşanabilecek benzer olayların ekonomik gelişmeyi yavaşlatmasından ya da göçü caydırmasından korkuyordu. Bazıları ise köleliğin finansal bir gereklilik olduğunu savundu. Bir kısım Virginialı da köleliğin, Tanrı'nın Afrikalıları Hristiyanlaştırma ve medenileştirme planının bir parçası olduğuna inanıyordu. Tartışmalarda köleleri kademeli olarak azat etme olasılığı bile gündeme geldi. Ama sonunda, iki şeye

karar verildi: Konunun kamuoyunda tartışılmasına son vermek ve köle topluluğunu daha sıkı bir düzene sokmak.

Amerikan Kölelik Karşıtlığı Derneği

1831'de, Turner Ayaklanması'yla aynı yıl kölelik karşıtı bir gazete basıldı; *The Liberator*. Sahibi William Lloyd Garrison'dı; köleliği ciddi bir ulusal günah olarak görüyor ve derhâl kaldırılmasını istiyordu. İki yıl sonra, Amerikan Kölelik Karşıtlığı Derneği'nin kurulmasına yardım etti. Topluluğun birçok üyesi New England ve batı New York'taki Evanjelik kiliselerinin cemaatlerindendi. Dinden ilham alan bu aktivistlerin çoğu, siyahları ve beyazları Tanrı tarafından yaratılmış tek bir aile olarak görüyordu. Geri kalanlar ise tam toplumsal eşitlik kavramını kabul etmekte isteksizdiler. Kadın haklarını desteklemesi bazı gelenekçi kölelik karşıtlarının Garrison'dan uzaklaşmasına yol açtı. Pek çok Güneyli, The Liberator ile Nat Turner'ın ayaklanması arasında bir bağlantı olduğuna inanıyordu. Güneyliler Garrison'ın gazetesinin kapatılmasını istediler.

Kölelik karşıtları küçük bir azınlıktı. Ancak mesajlarını yaymak için gazeteleri ve posta sistemini kullandılar. 1835'te Amerikan Kölelik Karşıtlığı Derneği üyeleri; politikacıların, din adamlarının, iş adamlarının ve önde gelen vatandaşların adlarını ve adreslerini topladı. Böylece ulusal nitelikte bir posta listesi oluşturdular. Daha sonra Güney de dâhil olmak üzere tüm ülkeye kölelik karşıtı makaleler, broşürler, çocuk kitapları ve şarkı notaları gönderdiler.

Güneyliler resmen çileden çıktı. Birçok Güney eyaleti, kölelik karşıtı literatürün dolaşımını zaten yasaklamıştı ama üstüne bir de Başkan Andrew Jackson, her topluluktaki posta yöneticisine, postalara uygun gördükleri şekilde sansür uygulamak üzere tam yetki verdi. Posta çantaları açıldı. Tahrik edici veya tehlikeli kabul edilen içeriğe el konuldu. Çoğu yakıldı. Kuzeyliler bile beyaz vatandaşların özgürce konuşmasına getirilen bu kısıtlamadan rahatsız oldular, nitekim bu yüzden kölelik karşıtlarının taktiklerine karşı çıktılar.

Güneyli politikacılar, bir güvenlik ve bölgesel barış meselesi olarak gördükleri "kölelikle ilgili kamu ajitasyonunun sona ermesi"ni talep ettiler. Güneyli Demokratlar ve Whig taraftarları, vatandaşların

kölelik konusunda Kongre'ye dilekçe verme hakkının da durdurulması gerektiği konusunda anlaştı. 1836 ve 1844 yılları arasında Kongre'de vatandaş dilekçelerinin sunulmasını engelleyen bir "susturma tüzüğü" bile tasarlandı.

Karşı-Saldırı

Köleliğin yasal olduğu ve ürünlerinin ihracat ekonomisinin çekirdeğini oluşturduğu eyaletlerde, kölelik karşıtları genellikle düşmanca bir tepkiyle karşılaştı. Pek çok insan, onların siyasi sisteme yönelik saldırılarına ve Amerika'nın eleştirilerine içerledi. Daha da büyük bir kalabalık ise, siyahlar için öne sürülen "siyasi ve sivil eşitlik" fikrini reddetti.

Ara sıra da olsa Kuzeyliler de kölelik karşıtlarına yönelik düşmanlıklarını fiziksel saldırılarla gösterdiler. 1834 ve 1838 arasında, bu türden yaklaşık 30 saldırı meydana geldi. Binalar ateşe verildi. Gazete matbaaları imha edildi. Kölelik karşıtı konuşmacılar susturuldu, hırpalandı. Bu Kuzeyli saldırılarının çoğu, Güneylilere "kölelik karşıtlarının sadece aldatılmış bir azınlık olduğu"nu kanıtlamaya çalışan siyasi liderler ve tüccarlar tarafından organize edildi. Aralarında ölümle sonuçlananlar da vardı; biri 1834'te Illonois eyaletinin Alton yerleşiminde yaşandı.

Elijah Lovejoy, 1834'te köleliğin kaldırılmasını savunan dinî bir gazetenin yayıncısı olarak çalışmak için St. Louis'ye taşındı. Lovejoy, bir kölenin diri diri yakıldığını gördükten sonra; köleliği, yasal sistemi ve mafyaya katılan binlerce kişiyi kınadı. Matbaası 1836'da yok edildi. Nehrin karşısına, Alton'a taşındı ve burada *Alton Observer'ı* kurdu. Kölelik karşıtı başyazıları Alton vatandaşlarının çoğunu kızdırdı. Ofisine üç kez saldırdılar ve matbaalarını imha ettiler. Kasım 1837'de Lovejoy ve yaklaşık 20 adam, yeni matbaayı saldırganlardan gizlemek ve korumak için toplandı. Yaşanan çatışmada Lovejoy öldürüldü.

Yine de mafya şiddeti, Güney'in kınaması ve posta sansürünün ve dilekçe hakkının Federal kabulü, kölelik karşıtlarının ve köleliği kaldırma taraftarlarının yayılmasını durduramadı. Saldırılar ve ifade özgürlüğünü sınırlamaya yönelik girişimler, şimdiye kadar kayıtsız kalan veya kölelik karşıtlarının hedeflerine karşı çıkan Kuzey halkının

bir bölümünü rahatsız etti. Köleliğin genişlemesi ve Batı'da köleliğin yeri konusunda büyüyen bir bölgesel çatlakla ilgili meseleler, düşman Kuzeylilerin Güney'in kölelik karşıtı eleştirilerini tekrar dinlemelerine neden oldu.

1840'lar ve 1850'ler boyunca birçok Kuzeyli köleliğin yayılmasına giderek daha fazla karşı çıktı. Kölelik karşıtı destekçiler, azat etmeyi kararlı bir şekilde savunmadılar. Çoğu zaman Güney'in çıkarlarına düşman olan birçok kişi, daha fazla köle devletinin varlığına basitçe karşı çıktı. Bazıları kölelik karşıtlığını siyasi sistemle oynamanın, aday göstermenin ve makam aramanın bir yolu olarak kullandı. Garrison ve takipçileri, herhangi bir siyasi faaliyeti yozlaşmış olarak kabul edip reddederken Frederick Douglass gibi diğerleri, siyah haklarına yönelik kaygıların yokluğundan şüpheleniyorlardı.

1850'lerin olayları, kölelik hakkındaki radikal fikirleri Kuzey'deki politik ana akıma taşıdı. Bu, Güneylilertarafından öfke ve endişeyle gözlemlenen kademeli bir değişimdi.

AMERİKAN İÇ SAVAŞI'NIN SİYASAL DOĞUM YERİ

1854'e gelindiğinde Missouri'nin batısı ve kuzeybatısındaki topraklar yerleşimcilerle doluydu. Buraların ABD toprağı olarak düzenlenmesi gerekiyordu ama bir soru(n) vardı: topraklar köleci mi yoksa özgür mü olacaktı? Kölelik yanlısı güçler köleliği batıya doğru yaymaya, kölelik karşıtları ise onları durdurmaya kararlıydı. İki yıl sonra gelinen noktada Kansas iç savaş yaşamak üzereydi.

Yeni bölgenin köleci mi yoksa özgür mü olacağına karar vermenin ilk adımı "yasama"dan geçiyordu. Illinois Senatörü Stephen A. Douglas, iki taraf arasında denge kurmak için çok çalıştı. İki ateş

arasındaydı: Bir tarafında Missouri Senatörü David Atchison liderliğinde, talepleri hiç bitmeyen kölelik yanlısı militan fraksiyon; diğer yanda ise Güney'e gereğinden fazla taviz vermekten korkan Kuzeyli Demokratlar. Douglas, kararın bölgede yapılacak bir oylama ile alınmasını önerdi. Douglas'ın "halk egemenliği" planının yeterli olmadığını düşünen Atchison ise, 1820'lerin Missouri Uzlaşması'nın yürürlükten kaldırılmasını istedi. Douglas, uzlaşmanın iptali için tartışmayı kabul etti. Ancak bu şekilde davranarak da köleliğin potansiyel yayılımı için Batı'nın kapılarını ardına kadar açmış oluyordu. Nihayetinde önerilen bir yasa coşkulu tepkilere neden oldu.

Kansas-Nebraska Yasası

Ocak 1854'te Senatör Douglas, Nebraska Bölgesi'nde köleliğe izin verilip verilmeyeceği konusundaki tartışmayı ortadan kaldırmaya karar verdi. Nebraska Bölgesi'ni iki ayrı eyalete bölen bir plan tasarladı. Biri Missouri'nin batısında "köleci" Kansas eyaleti, diğeri ise Iowa ve Minnesota'nın batısında özgür Nebraska eyaleti olacaktı. Kansas-Nebraska Yasası kabul edildiği takdirde Missouri'nin güney sınırının kuzeyindeki tüm topraklarda köleliği yasaklayan 1820 tarihli Missouri Uzlaşması'nı yürürlükten kaldıracaktı. Douglas, seçmenlerin iradesine tabi olan her yeni bölgede kölelik hakkında karar verecek olan "halk egemenliği" çağrısında bulundu. Bunun, sorunu ulusal olmaktan çıkarıp yerel bir mesele hâline getireceğini umuyordu. Kölelik karşıtları, köleliğin her iki eyalette de Missouri Uzlaşması kapsamında yasaklanacağını savundular. Demokrat Parti bölündü. Ancak Douglas inatçıydı. Yasa 30 Mayıs 1854'te Kongre tarafından kabul edildi. Ama Kansas-Nebraska Yasası tartışmayı sona erdirmediği gibi Kansas'ı kargaşaya sürükledi. Yaşanan süreç "Kanayan Kansas" olarak tarihe geçti.

Kabadayılar

1850 Uzlaşması'ndan ve Harriet Beecher Stowe'un *Tom Amca'nın Kulübesi*'ni yayınlanmasından bu yana, Kuzey'in Güneyli "Köle

Gücü"nü[8] yatıştırmaya yönelik isteksizliği büyümüştü. Abraham Lincoln, köleliğin "niteliksiz bir kötülük" olduğuna ve hiç kimsenin bir başkasını mülk olarak tutma hakkına sahip olmadığına şiddetle inanıyordu.[9] Hem eylemi hem de Douglas'ı kamuoyunda kınadı. Eski bir "Whig" olan Lincoln, şimdi kuzeyde köleliğin yayılmasına karşı çıkan ancak henüz resmî bir siyasi partisi olmayan diğerlerine katılmıştı. Bu sözde "Nebraska karşıtı" grup Özgür Toprak taraftarları, kölelik karşıtları ve Kuzeyli Whig'leri içeriyordu. Yine de, Kuzey'deki bu haykırışa rağmen Douglas, Senato'da yeterince Demokratı Kansas-Nebraska Yasası'nı onaylamaya ikna edebildi, aslında zorladı demek daha doğru olur. 20 Kuzeyli Demokrat'tan 15'i bunu destekledi. Yasa, Güney etkisinin daha zayıf olduğu Meclis'te de zar zor geçti. Kuzeyliler için bunun bedeli ağır oldu; takip eden seçimlerde, görevdeki Kuzey Demokratlarının yarısı, sandalyelerini kaybetti. Artık yerleşimcilerin oy kullanmasına izin vermenin yolu açıktı.

Köleci bir anlayışa sahip olan komşu eyalet Missouri, kölelik yanlısı göçmenleri yüreklendirdi hatta ilk göç dalgasına katılanları teşvik etti. Buna karşılık 1854'te, Kuzey ve Orta Batı'nın dört bir yanından gelen kölelik karşıtı yerleşimciler de bölgeye girdi. Missourili politikacılar da özgür eyalet savunucularını korkutmak için sınır bölgelerine girmeye hazırlanan milislerin ve vatandaş gruplarının örgütlenmesine yardım ettiler. Missourililer de köleliği destekleyecek delegeleri seçmek için "yasadışı" oy kullandılar. Atchison, oy vermek için Kansas eyalet sınırına gelen büyük bir "Sınır Kabadayıları"[10] grubunu şahsen yönetti. 1.100 kişinin yolda olduğunu ve gerekirse 5.000 kişiyi daha toplayabileceğini söyleyerek övündü. İlk bölgesel yasama meclisi için yapılan sayım, bu sahte oyları da içeriyordu. Sonucun kölelik yanlısı çıkması kimseyi şaşırtmadı. Bölge valisi, Başkan Franklin Pierce'a seçimi geçersiz kılması için yalvardı. Ancak Pierce, Atchison'un siyasi müttefikiydi. Seçimi yenilemek yerine valiyi görevden almayı tercih etti.

---

8 "Köle Gücü", İç Savaş'tan önce 1840'larda ve 1850'lerde köle sahiplerinin ABD Federal Hükûmeti'ndeki siyasi gücü için kullanılan terimdir. Daha geniş bilgi için bakınız; Foster, "Reconstruction Period", s. 14-23.

9 Steve M. Reacher, *That's the Way*, New York: Viking Pub & Co., 2008, s. 116.

10 Kölelik karşıtlarının Missouri vatandaşlarına taktığı lakap.

Lakabını hayali bir kuştan Jayhawker, Kansaslı kölelik karşıtı bir gerillaydı. Adamlarına da Jayhawkerlar deniyordu. Sınır Kabadayıları ile kıyasıya çatıştılar. Her iki taraf da hem Missouri hem de Kansas sakinlerini ciddi biçimde dehşete düşürdü.

Bir Eyalet - İki Hükûmet

Yeni kölelik yanlısı yasama meclisi beklendiği gibi köleliği yasallaştırdı. Kölelik karşıtı konuşma yapılmasını ve yazı yazılmasını da yasakladı. Kaçak kölelere yardım edenlere ölüm cezası getirildi. Bu gözdağı, Kansas sakinlerinin "özgür eyalet" isteğini kamçıladı. Resmî bölgesel hükûmetin "geçersiz" olduğunu söyleyerek reddettiler. 1855 sonbaharında Topeka'da toplandılar. Kendi yasama meclislerini oluşturdular. Bir vali seçtiler ve Topeka Anayasası'nı hazırladılar.

1856 yılının Ocak ayında, artık iki rakip hükûmet Kansas'ın kontrolü için çekişmeye başlamışlardı bile. Ulusal siyasete adeta egemen oldular. Başkan Pierce, Lecompton şehrindeki kölelik yanlısı hükûmeti tanıdı. 1854'te kurulan yeni Cumhuriyetçi Parti ise "özgür eyalet" yasama meclisini destekledi. Demokratlara "Güneyli Köle Gücünün Maşaları" suçlamasıyla saldırdı. Köleliğin kaldırılmasından yana olan Massachusetts Senatörü Charles Sumner öfkesini Mayıs ayının başında yaptığı "Kansas'a Karşı İşlenen Suç" başlıklı iki gün süren bir konuşmayla dile getirdi; köleliği "fahişe", kölelik yanlılarını da "o fahişe ile yatıp kalkan ve diğer eyaletlere satan namussuzlar" olarak nitelendirdi.[11] Ve söylemine hemen karşılık geldi.

Senatör Charles Sumner'ın, Lincoln ile çok ortak noktası vardı. Her ikisi de köleliğe karşıydı. Sumner, politika konularında bazen kendisiyle çatışsa da, Lincoln'a olan güvenini asla kaybetmedi.

---

11 Benedict E. Pearlson, *Charlotte The Harlot,* Washington: PNG Co., 1967, s. 121-122.

21 Mayıs 1856 günü özgür eyalet yanlısı Lawrence kasabası dehşet yaşadı. Kölelik yanlıları kasabayı bastılar. Kasaba gazetesinin matbaasını yok ettiler. Özgür Eyalet Oteli'ni de yaktılar. Cumhuriyetçi gazeteler manşetlerini "Lawrence'ın Yağmalanması" olarak attılar; yaşananları da "Güney'in güçlü köle sahiplerinin egemen olduğu bir toplum yaratma niyetinin bir başka kanıtı" olarak tanımladırlar.[12] Bu sırada bir adamın çağrısına verilen yanıt, gündeme bomba gibi düştü.

Dred Scott (1799-1858) köleleştirilmiş bir Afrikalı-Amerikalı adamdı. Dred, karısı Harriet ve iki kızı Eliza ve Lizzie, Dred'in dört yıl boyunca Illinois ve Wisconsin Bölgesi'nde yaşadığı için özgürlüklerinin verilmesi gerektiğini iddia ediyordu. Buralarda kölelik yasadışıydı. Bu yargı bölgelerindeki yasalar, kölelerin orada uzun süre kalması durumunda köle sahiplerinin köle üzerindeki haklarını kaybettiğini söylemekteydi. Ocak 1857'de ABD Yüksek Mahkemesi, ünlü ve kötü şöhretli "Dred Scott Kararı"nı açıkladı. Mahkeme, federal bir bölgede köleliğin yasaklanmasının anayasaya aykırı olduğu ve özgür ya da köle fark etmeksizin Afrikalı-Amerikalıların ABD vatandaşı olmadığı kararına varmıştı.[13] Bu gelişme, Kansas'ın başkenti Lecompton'da bir araya gelen kölelik yanlılarını doğal olarak cesaretlendirdi.

Lecompton Anayasası

Kölelik yanlısı liderler, gündeme yeni bir eyalet anayasası getirdiler. Kansas'taki seçmenlere, köleliği ön gören Lecompton Anayasası ile "köleliğin olmadığı" özgür bir eyalet arasında karar verecekleri bir referandum önerdiler.

İkinci durumda, Kansas'taki 200 köle ile çocukları esir kalacaktı. Ancak köleliğin bunun ötesinde bir devamı olmayacaktı. Cumhuriyetçiler ve özgür eyaleti destekleyenler bu durumu kınadı. Plan aynı zamanda Demokrat Parti üzerinde ise ciddi baskılara neden oldu. Kuzeyde, Demokratlar bir ikilemle karşı karşıya kaldılar. Lecompton Anayasası'nı desteklemenin, halk egemenliği idealine bir ihanet

---

12 James M. Mcpherson, *Press Between Power and Freedom*, New York: Alfred A. Knopf, 1989, s. 167-171.

13 Alfred J. McNeill, *The Notorious Dred Scott Decision*, Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 1976, s. 17.

sayılacağını ve Güney'in çıkarlarına fazla sempatik bir şey olarak görüleceğini biliyorlardı. Öte yandan Anayasa'ya karşı çıkmaksa partinin Kongre'deki en büyük ve en güçlü grubunu oluşturan Güney Demokratlarını yabancılaştıracaktı.

Illinois Senatörü Stephen A. Douglas, dört yıl önce Kansas seçmenlerine "özgür ve adil bir seçimde kölelik hakkında karar verme hakkı" vadetmişti. 1858'de Senato'yu Lecompton Anayasası'nı kınamaya çağırdı. Güneyli senatörler Douglas'ı dışladılar. Hatta gelecekteki başkanlık yarışlarında kendisine asla destek vermeyeceklerini açıkça belirttiler. Federal birliklerin yakından takip ettiği Kansas'taki oylamada vatandaşlar ezici bir çoğunlukla köleliği reddetti.

Illinois Senatörü Stephen A. Douglas'ın ihtiyacı olan oyları alabilmesi için Güney'i memnun etmesi gerekiyordu. Ancak Güneylilerin isteklerine boyun eğmek, kendi Demokrat partisi içinde sürtüşmelere neden oldu.

Güney'in Kansas'ın "köleci eyalet" olarak Birlik'e girmesini sağlamaya yönelik girişimlerine yeni başkan da destek vermişti: Demokrat James Buchanan. Ancak bunu yaparak sadece Cumhuriyetçileri değil Kuzeyli Demokratları da kızdırdı. Kongre seçimlerinde Kuzeyli seçmenler bunun acısını çıkardılar; Güney yanlısı Demokratların çoğunu görevden aldılar.

CUMHURİYETÇİ PARTİ

Köleliğin yayılmasına karşı çıkmak için kurulan Cumhuriyetçi Parti, 1855'te Kuzey eyaletlerinin yarısından daha azında örgütlenebilmişti. Üyelerinin çoğu seçimlerde Demokratların ardından üçüncü sırada yer almaktaydı. Ancak bir yıldan kısa bir süre sonra, Cumhuriyetçiler kendilerini "dağınık bir koalisyon"dan "güçlü bir bölgesel parti"ye dönüştürmeyi başardılar.

Köle Gücü: İddiadan gerçeğe

Mayıs 1856'da, ikisi Washington'da ve biri Kansas'ta olmak üzere, yaşanan üç şiddet olayı, birçok beyaz Kuzeyliyi bir şeye ikna etmeye yetmişti: Güney, Kuzey'in hak ve özgürlüklerine gerçekten bir tehdit oluşturuyordu. Bu bağlantısız olaylardan etkilenen Kuzeyliler Cumhuriyetçi Parti'ye sempati hissetmeye başladı. Bu parti, köleliği kaldırmak isteyenler, eski kölelik karşıtı Whig'ler ve eski Özgür Toprak yanlılarını içeren bir koalisyon tarafından sadece iki yıl önce kurulmuştu. Bu olaylar partinin aldığı destekte ani bir artışa yol açtı.

8 Mayıs... Yer; Washington'daki Willard Oteli... Alabama doğumlu Kongre Üyesi Philemon Herbert, istediği hizmet reddedilince öfkeye kapılarak garson Thomas Keating'e saldırdı. Yemek salonu bir anda karıştı. Yaşanan dövüş sırasında Herbert garsonu öldürdü. Cumhuriyetçiler, köle sahiplerinin "hizmetçileri" küçümsediklerini vurgulayan, bu yaşananları beyaz işçilerle çiftçilere karşı bir saldırı olarak niteleyen el ilanları ve broşürler bastılar. Birçok yerde konuşmalar yaptılar. Partiye yakın gazeteler de, Güney basınından seçtikleri kışkırtıcı yazıları köle sahiplerinin zalim doğasının bir ispatı olarak yayınladılar.

22 Mayıs... Yer; Senato binası... Massachusetts Senatörü Charles Sumner, Güneyli Kongre Üyesi Preston Brooks tarafından Senato'nun merdivenlerinde vahşice dövüldü. Hatırı sayılır sayıda eski Demokrat'ın desteklediği Cumhuriyetçiler hemen harekete geçti. Binlerce Kuzeyli erkek ve kadının katıldığı "haksızlığa karşı tepki" toplantıları düzenlediler, saldırının kamuoyu önünde kınanmasını sağladılar.

22 Mayıs akşamı... Yer; Kansas, Lawrence... Ülkenin dört bir tarafına; özgür-eyalet yerleşimcilerinin merkezi olan Lawrence'ın, Missouri'den gelen kölelik yanlısı milisler tarafından basılıp yağmalandığı ve yakıldığına dair haberler yayıldı. Cinayet, yağma ve tecavüz hikâyeleri ortalıkta dolaşıyordu. Oysa olay başkaydı; yaşanan tek zayiat, yanan bir otelden düşen tuğla nedeniyle bir Missouri milisinin hayatını kaybetmesiydi. Kölelikle ilgili Kansas'taki çatışmalar ve sürtüşmeler birdenbire daha büyük bir şiddet dalgasının parçası oldu.

Cumhuriyetçilerin şüpheci karşıtları şimdi şunu kabullenmişlerdi: "Köle Gücü, Missouri'de ne ise Washington'da aynıdır." Haksız da

sayılmazlardı. Bu şiddet eylemleri, Cumhuriyetçilerin Güney "Köle Gücü" iddialarını ve bunun işçi, yerleşimci veya senatör olsun beyaz erkeklere yönelik tehdidini kanıtlıyor gibiydi.

Charles Sumner, 19-20 Mayıs 1856'da Senato'da iki gün süren uzun bir konuşma yaptı. Köleliğe ve kölelere yapılan cinsel istismarları hedef almıştı. Konuşma metnini okuduktan sonra çok öfkelen Güney Carolina Kongre Üyesi Preston Brooks, iki gün sonra Sumner'a Senato'daki yerinde bastonuyla saldırdı. Şiddetli darbeler sonucu paramparça olan baston kırılırken Sumner bilincini yitirdi. Brooks, Sumner'ın konuşmasının amcası Senatör Andrew Butler'a iftira attığına inanıyordu.

Senato'da yaşanan bu eşi görülmemiş saldırı Kuzeylileri şok etti. Bunu ifade özgürlüğüne bir saldırı olarak gördüler. Cumhuriyetçiler, saldırıyı Güneyli köle sahiplerinin Kuzey'in özgürlüklerine yönelik tehdidini "kanıtlayan" etkili kampanya retoriği oluşturmak için kullandılar.

Korkunun Getirdikleri

Kuzey'in öfkeli kamuoyu adalet istedi. Ne Başkan, ne Kongre ne de mahkemeler bunu yerine getiremedi. Bu rezillik, yakın bir tehlikenin habercisiydi. Cumhuriyetçiler hemen bundan yararlandılar. Editörler, bakanlar ve parti çalışanlarından oluşan geniş kapsamlı bir kitleyi harekete geçirdi. Büyük miktarda siyasi propaganda yayını basıp dağıttılar. Güney basını da karşılık verdi.

Mayıs 1856'da Virginia, Richmond'daki *The Enquirer*, "kaba kölelik karşıtlarının boyun eğdirilmesi gerektiğini" savundu. Alabama'dan bir editör ise; "'Özgür toplum' isminden tiksindik. Bunu savunanlar; yağ içindeki tamirciler, pis kokulu teknisyenler, küçük yumruklu çiftçiler ve ne söylediğini bilmeyen sözde teorisyenlerden oluşan bir yığından başka bir şer değil." diyordu. Bu tür kışkırtıcı açıklamalar

sadece tek bir şeye hizmet etti: Kuzeyliler Cumhuriyetçilerin kendi çıkarlarını Güney'e karşı savunmaya artık hazır olduğuna ikna oldu.

Hangi partinin yönetmeye uygun olduğu konusunda önce hararetli tartışmalar yaşandı, ardından da siyasi şiddet patlak verdi. Güney'in kölelik konusundaki tutumlarına yönelik öfkenin hızla yayılması, Cumhuriyetçi Parti'nin oy potansiyelini artırdı. Cumhuriyetçiler hem kölelik karşıtlarını hem de Güney kurumlarına ve kültürüne karşı oy vermeye istekli ılımlıları yanlarına çekmeyi başardılar. Köleliğin yayılmasını durdurma amacı Cumhuriyetçi Parti'yi birleştirdi.

Kuzey ve Batı'daki nüfus artışını göz önüne alan köle sahipleri, bu siyasi dogma karşısında sindi. Güneyliler, çıkarlarını koruyan "Kongre'deki siyasi denge"yi kaybetmekten korkuyorlardı artık. Çünkü köleliğin, nihayetinde çoğunluğun iradesine tabi olacağını çok iyi biliyorlardı.

1854 gibi yakın bir tarihte kurulmuş olan bir parti için, Cumhuriyetçiler ilk cumhurbaşkanlığı seçimlerinde dikkate değer bir sonuç elde ettiler. Adayları John C. Fremont 11 eyalette ipi göğüslemeyi başardı. Demokrat Aday James Buchanan ise 19 eyalet tarafından desteklenerek başkanlık yarışını önde tamamladı. 1856 seçimleri Cumhuriyetçiler tarafından bugün bile aynı ifade ile tanımlanmaktadır: "muzaffer bir yenilgi."

YAŞLI OSAWATOMIE

John Brown, 1800 yılında Connecticut'ta doğdu. Gençliği ve yetişkinliği sürekli taşınmayla geçti çünkü hiçbir işte uzun süre tutunamıyordu. Başarısızlıkları ardı ardına geliyordu. Ebeveynleri son derece dindardı. Köleciliğe karşı olan nefretini onlara borçluydu. Bu durum, köleliği kaldırma taraftarlarının arasına katılmasını hızlandırdı.

Kölelik Karşıtı Bir Fanatik

Brown, "Yeraltı Demiryolu" üyesi olarak görev yaptı. İki yıl boyunca bir "azat edilmişler topluluğu"nda yaşadı. 50 yaşına geldiğinde Brown, köleliğin kötülüklerinin intikamını almak için Tanrı tarafından

görevlendirildiğine inandı. Ağustos 1855'te, Kansas'taki kölelik yanlısı hiziplere karşı savaşmak için orada bulunan beş oğluna katıldı. Kansas Lawrence'ta yaşananlar hakkında öğrendiklerinden sonra Brown artık tek bir şey istiyordu: intikam. Dördü oğlu olan altı adamın liderliğinde Pottawatomie Creek yakınlarında yaşayan kölelik yanlısı ailelerin evlerine saldırdı. Erkekleri ve yaşı büyük erkek çocukları kılıçlarla biçtiler. Osawatomie'de ise Missourili çok sayıda kölelik yanlısı akıncıyı öldürdüler. Bu faaliyetleri Brown'a bir takma ad kazandırdı; "Yaşlı Osawatomie Brown".

Brown bir köle ayaklanmasını kışkırtma fikrini benimsedi. Köleler kitlesel olarak isyan ederlerse Güney ekonomisinin çökeceğine inanıyordu. Kansas'taki eylemlerine rağmen, New England'da açıkça seyahat etti. Rutin olarak kölelik karşıtı toplantılara ve özel partilere katıldı. Bugüne kadar yaptıkları, basit giyinişi ve hitabet kabiliyeti özellikle de kölelik hakkındaki yüzeysel konuşmaları duymaktan yorulanları cezbetti. Brown, köleliğe karşı mücadelesini destekleyecek ve finanse edecek toplam altı kişiden oluşan küçük bir radikal kölelik karşıtı grubu birer birer topladı. Bu "Gizli Altılı", bir bakan ve İç Savaş sırasında subay olarak görev yapacak olan Thomas Wentworth Higginson; Bostonlu doktor Dr. Samuel Gridley Howe; tanınmış bir konuşmacı ve üniteryen[14] papaz olan Theodore Parker; Thoreau ve Emerson'ın arkadaşı Franklin Sanborn; daha önce Adirondacks'ta Brown'a arazisini vermiş olan zengin bir reformcu ve hayırsever Gerrit Smith; ve kölelik karşıtı çiftlik sahiplerinin Kansas'a yerleşmesini finanse eden Göçmen Yardım Şirketi'nin önemli bir finansörü olan George Luther Stearns.

Brown Harekete Geçiyor

1859 yazında, Brown dikkatini Virginia'ya çevirdi. Hedefi Harpers Ferry'deki federal cephanelikti. Buradan, çevre bölgelerde yaşayan yaklaşık 18.000 köleye silah sağlayacağını düşünüyordu. Aslında çok miktarda silahı da vardı. Massachusetts-Kansas Komitesi Brown'a 1857 yılında 200 Sharps tüfeği vermişti. Brown ise Connecticutlı bir

14 Tanrı'nın birliğini savunan ve Teslis (Üçlü Birlik) doktrinini reddeden Hristiyanlar.

demirciye, bıçakları 25 cm uzunluğunda 1.000 adet kargı yaptırmıştı. Adamlarının toplanacağı Harpers Ferry yakınlarındaki Maryland çiftliğine 198 tüfek ve 950 kargı gönderdi. Brown, Pennsylvania Chambersburg'daki gizli bir toplantıda, kölelik karşıtlarının önde gelen ismi Frederick Douglass'ı baskına katılmaya ikna etmeye çalıştı. Douglass reddetti ve Brown'ı girişiminin başarısızlığa mahkûm olduğu konusunda uyardı.

16 Ekim 1859... Köleliğin kaldırılmasının ateşli savunucusu Brown liderliğinde 21 kişi Potomac Nehri'ni geçip yağan yağmura aldırmadan Virginia'daki Harpers Ferry'e doğru ilerlemeye devam ediyorlardı. Aralarında beş özgür siyah ve Brown'ın üç oğlu da vardı. Telgraf hatlarını kestiler, rehineleri topladılar, federal cephaneliğin bazı kısımlarını ele geçirdiler ve her şey bittiğinde Amerikan tarihinde kalıcı bir iz bıraktılar... Brown'ın baskınından 12 saat sonra, milisler ve yerel halk onu ve adamlarını federal cephaneliğin itfaiye binasında kıstırdı. Ertesi gün, Albay Robert E. Lee, rehineleri kurtarmak ve saldırganları sindirmek için 87 deniz piyadesiyle çıkageldi. Brown teslim olmayı reddedince deniz piyadeleri harekete geçti; itfaiye binasının kapısını kırdılar, saldırganların çoğunu öldürdüler veya yaraladılar. Ama rehineleri de zarar görmeden kurtardılar.

Douglass'ın şüpheleri doğru çıkmıştı. Saldırganlar cephaneliğin içindeki silahlardan hiçbirini kaçırmayı başaramamıştı. Baskını gerçekleştirenlerden sadece beşi kaçabilmişti. Brown, baskında ağır yaralanmış olmasına rağmen 27 Ekim'de Virginia Charles Town'da mahkemeye çıkarıldı. Davası hızlıca sonuçlandırıldı; Virginia'ya ihanetten suçlu bulundu. 2 Aralık'ta idam cezasına çarptırıldı. Amerikalılar genelde Brown'ın şiddetini kınadılar. Ancak, hedefleri ve kişisel cesareti hakkındaki farklı görüşler nedeniyle toplum ikiye bölünmüştü.

Brown'ın Mirası

Köleliğin kaldırılmasını savunan Lydia Maria Child, Virginia Valisi Henry Wise'a bir mektup yazarak infazına kadar Brown'ın hastabakıcısı olmayı teklif etti. Cumhuriyetçi yanlısı gazeteler, bir yandan Brown'ın aşırılığına dikkat çekerken bir yandan da okuyucularına

bunun ahlaki ve politik bir kötülük olan köleliğin varlığından kaynaklandığını hatırlattılar.

Güneyli gazetelerse, Brown'ın saldırısına hiçbir kölenin katılmadığının altını çizdiler. Kuzey Carolina gazetesi *Wilmington Daily Herald*, 26 Ekim 1859 tarihli nüshasında bu durumun "kölelerin efendilerini sevdiğini, onurlandırdığını ve itaat ettiğini" kanıtladığını yazdı. Aynı zamanda Bağımsız bir Güney hükûmeti isteyenler ise uyarıda bulundular; Güney köleliği, kölelik karşıtlarının saldırılarından sadece bir şekilde kurtulabilirdi: Bağımsız olunarak...

Kamuoyu, Brown'ın infazını kutlayanlar ile onun yasını tutanlar olarak kutuplaştı. Güneyliler, Kuzey'in Brown'a verdiği destek ifadelerine derinden içerledi. Ralph Waldo Emerson gibi ulusal şahsiyetlerin Brown'u Hz. İsa'ya ve asıldığı darağacını çarmıha benzetmeleri özellikle sinir bozucuydu. Richmond gazeteleri, baskının ve kamuoyunun buna gösterdiği tepkiyi neredeyse aynı cümlelerle değerlendirdiler: "Hükûmetin kurulmasından bu yana, bölünmeyi hiçbir olay bu kadar derinleştirmemiştir."

SON DÖNEMEÇ

Yıllardır devam eden eyalet hakları ve kölelik konusundaki tutkulu çatışmalar, Kasım 1860 yılındaki başkanlık yarışında vücut buldu. Amerikalılar seçim kampanyasına büyük bir coşkuyla katıldılar. Ancak sadece bazıları sonucun bölünme ve savaş olacağına dair düşünceye sahipti.

Kaderi Belirleyecek Seçime Doğru

Bir dizi açık sözlü Güneyli ayrılma taraftarı sahne aldı. Yalnızca Kuzey'le değil Birlik'in kendisi ile de herhangi bir uzlaşma yapılmasına karşı çıktılar. Rakipleri tarafından "ateş yiyiciler" olarak adlandırılan bu kitle, Kuzey'in büyüyen gücüne düşmandı. Köleliğin kaldırılmasıyla ilgili herhangi bir açık tartışma, her seferinde bağımsız bir Güney'e olan tutkularını körüklemekteydi. Bunlardan biri de köleliği savunmak için uzun zamandır sesini yükselten Virgin'dan Edmund Ruffin'di. Aslında Cumhuriyetçilerin kazanacağını düşünüyordu. Ona 1860'ta

sandık başına giden Güneyliler, "ayrılma" ile "köleliğin kaldırılmasına boyun eğme" arasında seçim yapmaya zorlanacaktı.

1860 yılının Nisan ayının sonlarında Demokratlar, Güney Carolina Charleston'da toplandılar. Amaçları, seçim yarışında destekleyecekleri adaylarını belirlemekti. Ancak bir araya gelmek için daha kutuplaşmış bir şehri seçemezlerdi. Bir yanda sokak hatipleri ayrılık çağrısı yaparken, diğer yanda Güneyli delegeler arasındaki ateş yiyiciler; Senatör Stephen A. Douglas ve onun Kuzeyli destekçilerini açıkça aşağıladılar. Bir noktada, Kuzeyli çoğunluk halk egemenliğine verdiği desteği yeniden teyit etti. Bu durum, yerel seçmenlerin bölgelerdeki köleliğin yasal konumunu belirlemesine imkân tanıdı. Buna tepki olarak Güneyli delegeler salondan ayrıldı. 57 başarısız oylama ile aceleci ve telaşlı bir uzlaşmadan sonra kongre, Haziran ayına ertelendi. Yeni mekân olarak Maryland Baltimore tespit edilmişti ancak radikal Güneyliler ortalığı tekrar karıştırdılar, görüşmeleri yeniden böldüler ve toplantıyı bir kez daha terk ettiler. Geri kalan Demokratlar Stephen A. Douglas'ı aday gösterdiler. Güney'in "ağır top" Demokratları ve müttefikleri ise toplandıkları Richmond'da başkan adayı olarak, hâlihazırda Başkan Yardımcısı olan John Breckinridge'i seçtiler. Bu yaşananların tek bir açıklaması vardı: Demokratlar bölünmüştü.

Adaylar Ortaya Çıkıyor

Mayıs ayının ortalarında, Cumhuriyetçiler Chicago'da yeni inşa edilen ve 12.000 kişi kapasiteli Wigwam adlı bir kongre merkezinde toplandı. Güney'de köleliği tehdit etmeyeceklerine söz veren Cumhuriyetçi adaylar, köleliğin Batı'ya yayılmasına karşı muhalefetlerini yinelediler. Ayrıca batıya giden yerleşimciler için ücretsiz çiftlik evleri ve Kuzey endüstrisini korumak için vergi sözü verdiler.

Pennsylvania ve Orta Batı eyaletlerinde oyları alabilecek ılımlı bir adaya duyulan ihtiyacı kabul eden Cumhuriyetçi delegeler, üçüncü oylamada Abraham Lincoln'ü seçtiler. Lincoln köleliğin kaldırılması yanlısı değildi, ancak köleliği Birlik ve ulusun gelecekteki büyüklüğü için en büyük tehdit olarak gören ve sayıları giderek artan Kuzeylinin duygularını dile getirmekteydi.

Demokratların bölünmesinin ardından Baltimore'da yeni bir koalisyon ve rakip grup bir araya geldi. Anayasal Birlik Partisi, muhafazakâr eski Whig'lerden ve sınır eyaletlerinden ayrılmaya karşı çıkanlardan oluşuyordu. Kölelik konusunu görmezden gelerek; Tennessee, Virginia ve Kentucky'nin Güneyli sakinlerine başvurdular. Partinin başkan adayı Tennessee'li John Bell, Anayasa'ya bağlı kalacağına ve Birlik'i koruyacağına dair söz verdi.

Sonuçta kısır ve bildik bir seçim kampanyası başladı. Bugün de varlığını koruyan geleneksel seçim ruhu içinde, halk önünde konuşanlar ve siyasi gazeteler, muhaliflerine keskin bir dil ve kişisel hakaretlerle saldırdı, onları karaladı.

Afro-Amerikan eşitliğinin ve ırkların bir arada yaşamasının savunucuları olarak adlandırılan Cumhuriyetçilere ırkçı sıfatlarla saldırıldı. Douglas, ülkeyi ayrılmaya karşı uyarmak için dolaşırken sürekli karşısında düşman bir kalabalık buldu ve her seferinde sarhoşluk suçlamasına maruz kaldı. Lincoln'ün parti içi adaylık rakibi olan Maine Senatörü Hannibal Hamlin, esmer teninden dolayı sık sık zenci melezi olarak tanımlandı. John Breckinridge, her konuşmasında "hain" ve "Birlik'in yok edicisi" bağırışlarıyla karşı karşıya kaldı. Bell ise, yaşlı ve alakasız bir grubun lideri olarak nitelendirildi.

...Ve Sonuçsuz Sonuç

Lincoln, seçim oylarının çoğunluğunu kazandı. Ulusal halk oylarının yüzde 40'ından azını ve Kuzey halk oylarının yüzde 54'ünü aldı. Douglas, sadece New Jersey ve Missour'de kazandı. Kentucky, Tennessee ve Virginia, John Bell'i seçti. Breckinridge, kalan Güney eyaletlerinde ipi göğüsledi ancak ilginç olan bu eyaletlerin çoğu, Lincoln'ün adının oy pusulasında görünmesini engellemişlerdi.

Lincoln'ün seçilmesini sağlayan oy sayısı yaklaşık 1.900.000 iken buna karşılık rakiplerinin aldığı toplam oy yaklaşık 2.900.000 civarıydı. Ünlü bir deyişi kanıtlar nitelikte bir sonuç: Birlikte ise ayakta kalırız, bölünürsek yıkılırız.

Muzaffer Lincoln artık bir bölgesinin kendisine neredeyse hiç destek vermediği bir ulusla karşı karşıya kaldı. Dört yıl içinde çok kolaylıkla yıpranacak gibi savunmasız görünüyordu. Birçok kişi, Lincoln'ün temkinli ve muhafazakâr bir hükûmet kurmaya zorlanacağına inanıyordu.

Virginia, Kentucky ve Tennessee eyaletleri Demokrat ve Cumhuriyetçi adayları reddetseler de, özgür eyaletlerle sınırdaş Yukarı Güney eyaletler oldukları riskini kabul ettiler. Köleci bir cumhuriyetin kuzey sınırında yaşayan köleleri, sınırın ötesindeki özgürlük tarafından cezbedilirdi. Ayrıca, eğer savaşa girilirse, muhtemel muharebe alanı Yukarı Güney olacaktı.

Bu köleci devletlerinin çoğunda, birçok zengin köle sahibi, Birlik'i korumayı umuyordu. Aslında düşünceleri basitti: Köleliğin, özgür eyaletlerle çevrili bağımsız bir köleci eyaletten ziyade federal yasalarla daha güvenli korunacağına inanıyorlardı. Bu eyaletlerin çoğu aynı zamanda daha karma ekonomiler geliştirmişti ve pamuk ihracatına daha az bağımlıydı. Kuzey komşularıyla geniş bağlantıları vardı, ancak "Derin" Güney'den gelen düşmanlıkla karşı karşıya kalacaklarından korkuyorlardı.

Seçimlerin sonucu gösteriyordu ki, hiçbir aday halk oylamasının çoğunluğunu alabilmiş değildi. Ne Lincoln ne de Breckinridge bölgesindeki salt çoğunluktan fazlasını elde edemedi. Lincoln'ün rakipleri toplamda onu yaklaşık bir milyon oyla geride bıraktılar. Güneyde ise Breckinridge, köleci eyaletlerdeki popüler oylarını, karşısındaki birleşik muhalefete kaptırdı; toplam Güney oylarının ancak yüzde 55'ini alabildi. Bu durumdan çıkarılabilecek tek makul sonuç vardı: Yukarı Güney uzlaşma istiyordu, çatışma değil. Ama gidişat istediklerini elde etmelerine mani oldu...

İKİNCİ BÖLÜM

KILIÇLAR ÇEKİLİRKEN

1861

Her ne kadar siyasi bir uzlaşmaya yönelik çabalamalar devam etse de, 1861'in ilk aylarında Kuzey ve Güney'in toplumları ile iki tarafın siyasi liderleri arasındaki ilişkilerde sürekli bir ayrışma hatta kopuş yaşandı. Şubat ayı başlarında yedi eyalet Birlik'ten ayrıldı. Konfederasyon'u kurmak için kolları sıvadılar.

Başkan Abraham Lincoln, çatışmanın gereksiz olduğunu savunmaya devam etti. Ancak karşılıklı söylemler her geçen gün sertleşiyordu. Güney'de ayrılan eyaletler Federal karakolları devralmaya başladı. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde Güneyli kuvvetler ile Birlik'e sadık birimler arasındaki sürtüşmelerden biri şiddete dönüştü; 12 Nisan'da Charleston Limanı'ndaki Sumter Kalesi'nde taraflar arasında şiddetli bir çatışma patlak verdi...

Ülkenin savaş öncesindeki küçük silahlı kuvvetleri iki taraf arasında bölündü. İlk başta hiçbiri diğeriyle savaşırken üstünlük sağlayacak önemli ölçüde gelişmiş araçlara sahip değildi. Her iki taraf da gönüllü ordular kurmaya başladı. Askere alımlarını, "rakiplerinin adaletsizliğine karşı öfke uyandıracak ve haksızlığını vurgulayan çağrılar"a dayandırdılar. Böyle bir süreç, doğal olarak sadece bölünmeyi derinleştirmekle kalmadı, bir o kadar da hızlandırdı.

Yaşanan mücadele aslında başından beri, asimetrik bir mücadeleydi. Bir açıdan, Güney avantajlıydı; Kuzey'in kazanmak için düşmanlarını yenmesi ve ayrılmayı sona erdirmesi gerekirken Güney'in sadece hayatta kalması yeterliydi. Diğer açıdan, Kuzey'in üstünlüğü muazzamdı; endüstriyel güç ile mali kaynakların getirdiği ezici bir avantaja sahip çok daha büyük bir nüfus. Bu stratejik gerçekler, ilk muharebelerin sonuçları ne olursa olsun savaşın hızlı bir şekilde sonuçlanmasının pek mümkün olmayacağı anlamına geliyordu.

Başlangıçta, Güney'in generalleri Kuzey'den daha iyi çalıştılar. Konfederasyon, karada üstündü ve topraklarını güvenli hâle getirdi. Bununla birlikte, Güney'in kıyılarında ve nehirlerinde, Birlik'in üstün kaynakları daha büyük başarılar vadediyordu.

ÇÖZÜLME

Abraham Lincoln'ün başkan olarak seçilmesinden kısa bir süre sonra, tüm Aşağı Güney, eyalet sözleşmeleri aracılığıyla Birlik'ten ayrıldı: Güney Carolina, Mississippi, Florida, Alabama, Georgia, Louisiana ve Texas... Her eyaletin kendi içinde egemen bir varlık olduğu ilkesine göre, "Amerika Konfedere Devletleri" adı verilen yeni bir ulus oluşturmak için inisiyatiflerini kullandılar. Ayrıca, yeni oluşumun başkan yardımcısı olan Alexander Stephens Hükûmeti'nin hangi temeller üzerine kurulduğunu ilan etti; Birincisi, zencinin beyaz adama eşit olmadığı gerçeğine dayanıyordu. İkinci olarak ise doğal ve ahlaki durumu nedeniyle köleliğin, üstün ırka boyun eğme olduğunu kabul ediyordu

Kararsız Güney

Yeni Konfederasyon savaş hazırlıklarına başladı. Ancak Yukarı Güney eyaletlerinin kaderi belirsiz görünüyordu. Virginia, Arkansas ve Missouri, çoğunluğun yaklaşımıyla Birlikçilerle sözleşmeyi seçtiler. Öte yandan, Kuzey Carolina ve Tennessee sözleşme yapmamaya kesin karar verdiler. Köleliğin sınırlı bir biçimde var olduğu Maryland, Kentucky ve Delaware sınır eyaletleri de dengedeydi. Bu eyaletler Konfederasyon'a katılmayı reddetseler de, Aşağı Güney eyaletlerini Birlik'e geri döndürmeye yönelik herhangi bir Federal girişime karşı çıkacaklarını açıkça belirttiler.

Bu karışık durumda, Başkan koltuğuna oturan James Buchanan neredeyse hiçbir şey yapmazken seçilmiş Başkan Lincoln, bir yandan Cumhuriyetçi Parti platformunun Özgür Toprak ilkelerine bağlı kaldı diğer yandan da Güney'deki "Birlikçi duyguları" desteklemeye çalıştı.

Lincoln, 4 Mart 1861'de başkanlık yetkilerini üstlenerek makamına oturdu. Şimdi yeni kurulan Konfederasyon'un Aşağı Güney'deki Federal mülkü ele geçirmesine nasıl yanıt vereceği konusunda zorlu

bir siyasi ikilemle karşı karşıyaydı. Buchanan buna karşı çıkmamıştı. O zamana kadar Federal Hükûmet'in elinde sadece iki önemli askerî tesis kaldı: Biri Güney Carolina Charleston'daki Sumter Kalesi ve diğeri Florida'daki Pickens Kalesi... Lincoln, ayrılan devletlerde Federal Hükûmet'in egemen otoritesini sürdürmek istedi. Ancak aynı zamanda Yukarı Güney'i Konfederasyon'a sürükleyebilecek bir silahlı çatışmayı tetiklemek de istemiyordu.

Lincoln, Federal Hükûmet'in tehlike altındaki iki Federal kaleye ilişkin iddialarının nasıl uygulanacağı sorusuyla yüzleşirken Yukarı Güney, ayrılmayla boğuşmaya devam etti. Özellikle Virginia eyaleti bu tartışmada özellikleri nedeniyle kritik bir rol oynadı; büyük nüfusu, önemli ekonomik kaynakları ve cumhuriyetin tarihi içindeki sembolik önemi...

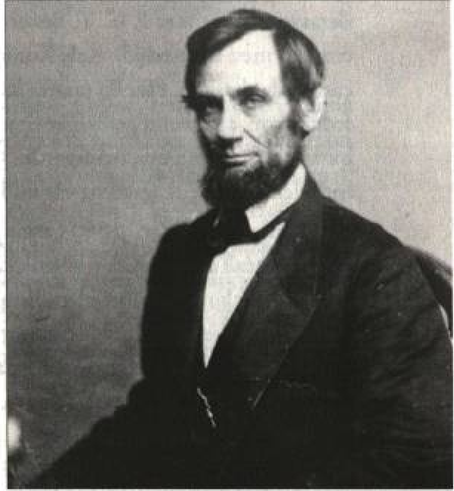
Yukarı Güney ve sınır eyalet yasa koyucuları, geçmişte olduğu gibi, Birlik'i korumak için başka bir uzlaşma bulmaya yönelik son dakika girişimlerinde bulundular. Ancak ılımlıların işi zordu. Karşılarında; köleliğin herhangi bir şekilde genişletilmesini, Aşağı Güney'in ayrılma durumunu ve de bu ayrılmanın neden olduğu bölünmeleri kabullenmen bir anlayışın seçtiği bir başkan vardı.

Bölünen Ordu

Politikacılar planlar yapıp tartışırken, Federal askerî teşkilat kendini bir anda bölünmüş hâlde buldu. ABD Ordusu subaylarının çoğu bölgesel dengeyi sağlayan West Point Askerî Akademisi'nden mezundu çünkü akademi, subay atamalarını kongre bölgelerine göre tahsis ederdi. Aşağı Güneyli subayların hepsi değil ama çoğu hemen yola çıkıp Konfederasyon için savaşmak amacıyla görevlerinden istifa ettiler. Buna karşılık, Yukarı Güney'den gelen subaylar kendilerini, devletleri kadar parçalanmış hâlde ve çelişki içinde buldular. Ordu Başkomutanı Winfield Scott, ihtiyatlı bir uzlaşma yolunu savundu. Bu yaklaşımı, Buchanan'ın eylemsizlik politikasından fiilî destek buldu.

Winfield Scott hem 1812 Savaşı'nda Britanya ile tümen komutanı olarak seçkin bir şekilde savaşmış hem de 1846'da Mexico City'yi fethetmiş yaşlı bir Virginialıydı.

Lincoln göreve geldiğinde Scott, doğrudan bir askerî çatışmadan kaçınmak için tavsiyede bulundu: Sumter Kalesi'ndeki Federal garnizonun terk edilmesi. Ancak Lincoln'ün Federal Hükûmet anlayışına sadık kalınmasından yanaydı. Konfederasyon'un güçle karşılık verme tehditlerine rağmen, Lincoln'ün kaleye gereksinimleri tedarik etme yönünde verdiği emirlerine uydu. Lincoln başlangıçta hakkında bilgi sahibi olduğu ve yalnızca askerî olmayan malzemeleri taşıyan silahsız gemileri kullanarak kan dökülmesini önlemeyi umuyordu. Ancak garnizondan vazgeçmeyecekti. Konfederasyon'un bakış açısına göre ise Federal birliklerin ayrılmanın eşiğinde olan Charleston Limanı'nda adam bulundurması, Güney'in bağımsızlığı fikriyle alay etmekti. İki taraf bir çarpışma rotasındaydı. En önemli soru ise Yukarı Güney'in savaşın patlamasına nasıl tepki vereceği olacaktı.

Abraham Lincoln.

SEFERBERLİK

12 Nisan 1861'de sabah saat 4.30'da, Güney Carolina Charleston'daki limanın etrafında bulunan Konfederasyon bataryaları, limanın ağzındaki küçük bir adada inşa edilmiş bir Federal tahkimat olan

Sumter Kalesi'ne ateş açtı. Kalenin komutanı Binbaşı Robert Anderson, bir sonraki gün öğleden sonra teslim müzakerelerine başlamıştı. Anderson, Güney Carolina'nın önceki Aralık ayında ayrılmasından bu yana Sumter'daki Birlik pozisyonunu sadakatle ve kararlılıkla korumuştu. Ancak Birlik deniz filosunun, kalenin tedarikini sağlamak için yaklaşması, Konfederasyon güçlerini tahrik etmişti. Yerel Konfederasyon Komutanı P. G. T. Beauregard'dan, kaleyi derhâl boşaltma emri vermesi talep edildi. Kale Komutanı Anderson bunu reddedince, çatışmalar başladı. Her iki tarafta da herhangi bir ölüm olmadı. Konfederasyon, saldırının gerekli ve egemenliğinin korunması için makul bir savunma olduğuna inanıyordu. Çoğu Kuzeyli ise bunu Amerikan birliklerine yönelik ahlaksız bir saldırı olarak gördü.

Cumhuriyetçi Parti 1860 başkanlık seçimlerinde Kuzey'i silip süpürdü. Ancak Demokratlar, kölelik karşıtı içgüdüleri zayıf siyasi bir güç olarak varlıklarını sürdürdüler. Bununla birlikte Demokratların çoğu sadık Birlikçiler olarak kaldı. Sumter'a yapılan Konfederasyon saldırısı Demokratların milliyetçi duyarlılıklarını şahlandırdı ve bu da ayrılma karşıtı askerî bir harekâta halk desteğini beklenenin üzerine çıkardı.

Başkanın Tepkisi

15 Nisan'da Lincoln, 90 gün süre ile görev yapacak 75.000 gönüllü için çağrıda bulundu. Kuzeyin tepkisi, hem Federal hem de eyalet hükûmetlerinin askerleri; organize etme, eğitme ve donatma kapasitesini aşmıştı. Halk desteğinin bu derece yüksek olması, Lincoln'ün temkinli yaklaşımını haklı çıkardı. Anderson'a yalnızca askerî olmayan malzemeler sağlayarak Güneylileri yatıştırma girişimleri, Kuzeyli Demokratların bile Konfederasyon'u "Sumter'daki kışkırtılmamış saldırgan" olarak görmelerine neden oldu.

Sumter Kalesi'nin düşmesinden bir hafta sonra 19 Nisan'da, Baltimore Maryland'de İç Savaş'ın ilk kayıpları verildi. Maryland Birlik'te kalmasına rağmen, Baltimore güçlü bir şekilde Konfederasyon yanlısıydı. 6. Massachusetts Alayı Washington DC'ye giderken buradan geçtiğinde bir isyan

patlak verdi. Yaşanan çatışmada 4 asker ve 12 sivil hayatını kaybetti. Bu olay, Amerikan Devrimi sırasında yaşanan Massachusetts Lexington'daki ilk çatışma ile karıştırılmamak adına, genellikle "Lexington 1861" ya da "1861'deki Lexington" olarak adlandırılır.

Büyüyen Konfederasyon

Lincoln'e karşılık; Arkansas, Kuzey Karolina, Tennessee ve Virginia gibi Yukarı Güney'in önemli eyaletlerinde, büyük bir Federal ordunun kurulması için yapılan çağrı, savaş anlamına geliyordu. Taraf tutmak zorunda kaldıklarında, bu dört eyalet Güney'in görüşlerini tercih ettiler. O ana kadar Birlik'ten yana tavır takınan Virginia gazetesi *Staunton Spectator*, başkanın gönüllü toplamak için yaptığı çağrıdan bir gün sonra durumu şöyle özetledi: "Başkan Lincoln, barıştan yana yaptığı tüm açıklamalardan sonra, kaçınılmaz bir çatışmayı kışkırtmak ve tüm Güney'i birleşerek silahlı direnişe geçmeye mecbur bırakmak için planlamış bir yola girdi."

Stratejik konuma sahip Virginia 17 Nisan'da Birlik'ten ayrıldı. Arkansas, Kuzey Karolina ve Tennessee eyaletleri de takip eden ay içerisinde ayrıldılar. Maryland, Birlik ile birlikte kaldı. Üstelik Virginia'da eyaletin batı eyaletlerindeki en yoksul ve çoğunlukla köle sahibi olmayan çiftçileri, Birlik davası için direndiler ve bu da sonunda Batı Virginia eyaletinin kurulmasına yol açtı.

Virginia ve Tennessee'nin birlikte hareket etmesi, Konfederasyon'u "yaşayabilir bir ulus" hâline getirdi. Ama yine de büyük nüfusu ve kuzey sınırında Ohio Nehri bulunan Kentucky, bir ödül gibi ortada duruyordu. Konfederasyon için bu nehir, Birlik işgaline karşı bir savunma bariyeri görevi görebilirdi. Kentucky, Lincoln'ün gönüllü çağrısına yanıt olarak hemen ayrılmak yerine büyük bölgesel uzlaşmacı Henry Clay'in geleneğine sadık kalarak hareket etti; hem Birlik hem de Konfederasyon hükûmetlerine karşı tarafsız bir duruş benimsemeyi tercih etti. Kentucky kadar stratejik öneme sahip olmamasına ve

Kansas'taki pek çok sorunun kaynağı olmasına rağmen, Missouri'nin kaderi de ortada bir nevi dengedeydi.

Sonuç olarak Sumter Kalesi'ne yapılan saldırı Kuzey kamuoyunu birleştirirken, Lincoln gönüllüler için bir çağrı yayınladı. Buna karşılık Virginia da dâhil olmak üzere kritik konumdaki Yukarı Güney eyaletleri Konfederasyon'a katılırken Birlik, Batı Virginia ve Maryland'i elinde tutuyordu; Missouri ve Kentucky ise eşikte sendeliyordu.

DENGESİZ GÜÇLER

İç Savaş'ın uzun ve yıkıcı doğası; eski Federal Birlik'in kaderi, Konfederasyon ulusunun varlığı ve köleliğin durumu gibi sorunsallara dayanıyordu. Bu durum da yaşanılan mücadeleyi, her iki kesimde genel seferberliğe neden olan bir topyekûn savaşa dönüştürdü. Üstelik mücadele; demiryollarına, seri üretilen silah ile teçhizata ve nispeten yeni teknolojilerin üretimine dayanan hızlı bir sanayileşme dönemine denk gelmişti. Yani, bu savaşı sürdürebilmek için her iki taraf da; insan, malzeme ve teknoloji kaynakları bulmak zorundaydı. Kuzey, bunların hepsine ve daha fazlasına sahip olsa da Konfederasyon davası hiçbir şekilde umutsuz ve kaderine terk edilmiş değildi. Konfederasyon'un coğrafi genişliği, işgal edilmesini ve fethedilmesini zorlaştıran bir unsurdu. Bunun yanında, Güney'in savaştaki hedefinin bağımsızlık olması ona Kuzey'den daha büyük bir iç dayanışma kazandırmaktaydı. Ki Kuzey o sıralarda bir de köleleri azat etmenin savaştaki "uygun" yeri sorunuyla kendi içinde boğuşuyordu.

Kuzey ile Güney

19. yüzyılda demiryolu ve buhar gücü Sanayi Devrimi'ne damgasını vurdu. Bunlar Kuzey eyaletlerinde yoğunlaşmıştı ki ekonomi ve insan kaynakları hakkındaki bilgiler bize Kuzey'in ne kadar avantajlı olduğunu etraflıca göstermektedir: 1860'ta ateşli silah üretiminin yüzde 97'si de dâhil, ülkenin üretim kapasitesinin çoğu Kuzey'deydi.[1]

1 Kenneth M. Stampp, *And the War Came: The North and the Secession Crisis, 1860-1861*, New York: Harper & Row, 1950, s. 45.

Kuzey'in toplamda 110.000 imalat işletmesi ve 1,3 milyon sanayi işçisine karşılık Güney'in ise 110.000 kişi istihdam kapasitesi olan 18.000 fabrikası vardı sadece.[2] Kuzey'in demiryolu ağının uzunluğu yaklaşık 50.000 km iken Güney'inki sadece 15.000 km kadardı ki bu da Kuzey'inkinin yüzde 30'undan daha azına denk geliyordu.[3] Kuzey 1860 yılında 451 lokomotif üretirken Konfederasyon eyaletleri demiryolu envanterine sadece 19 lokomotif katabilmişti.[4]

Güney fabrikaları her ne kadar az gözükse de, Konfederasyon'a ağır mühimmat sağlayabilecek Richmond fabrikaları ve Virginia'daki "Tredegar Iron Works", yüksek üretim miktarlarına sahipti. Savaş sırasında Kuzey ile Güney arasındaki endüstriyel dengesizliği telafi etmeye çalışmak, Konfederasyon'un becerikli mühimmat şefi General Josiah Gorgas'a düşecekti.

Nüfus açısından da durum farklı değildi; Birlik'in 20.7 milyonluk nüfusuna karşılık Konfederasyon nüfusu 9 milyonu biraz aşıyordu ancak bunların 3,5 milyondan fazlası köle veya beyaz efendilerine resmî sadakatleri şüpheli olan Afrika kökenli Amerikalıydı. Kısacası Kuzey, Güney'den üç kat daha fazla "güvenilir" bir nüfusa sahipti. Finans sektöründeki durum ise ilginçti; savaştan önce Güney bankacılığının kalbi New Orleans veya Richmond gibi herhangi bir Güney şehrinde değil, New York'ta atıyordu.

Konfederasyon Ordusu'nun strateji uzmanları ve komutanları, Birlik'in avantajlarının aslında ciddi anlamda farkındaydılar. Örneğin General Robert E. Lee Haziran 1862'de Kuzey Virginia Ordusu'nun komutasını üstlendiğinde, başlıca hedeflerinden biri muharebe

---

2 Harold S. Wilson, *Confederate Industry, Manufacturers and Quartermasters in the Civil War*, Jackson, Mississippi: University Press of Mississippi, 2002. s. 38-39.

3 John E. Clark, *Railroads in the Civil War: The Impact of Management On Victory And Defeat*, Baton Rouge, Louisiana: Louisiana State University Press, 2004, s. 127.

4 Earl J. Hess, *Civil War Logistics: A Study of Military Transportation*, New York: The Free Press, 2017, s. 75.

alanında hızlı zaferler kazanmaktı. Konfederasyon Kuzey'in endüstriyel üstünlüğü altında ezilmeden önce bu başarıların düşmanın moralini bozacağını umuyordu.

Güney'in (Dez)avantajları

Konfederasyon'un muazzam toprak büyüklüğü Kuzey'in büyük maddi kaynaklarını dengeliyordu. Güney, Batı Avrupa ile aynı miktarda yüzölçümüne sahipti. Bu, Konfederasyon'a önemli bir avantaj sağlıyordu; "stratejik derinlik". Bu sayede Güney'in topraklarını savunan ordusu daha güçlü bir kuvvet karşısında geri çekilebilirdi. Bu noktada Güney'in ilkel karayolu ve demiryolu ağı devreye girerek sürekli ilerleyen işgal ordusunun lojistiğini bir kâbus hâline getirirdi. Buna ek olarak da işgal ordusu; gerillalara ve örgütlü küçük müfrezelere karşı iletişim hatlarını savunmak için garnizonlar ve ileri karakollar kurarak gücünü geniş bir alana dağıtmak zorunda kalırdı.

Konfederasyon topraklarının, özellikle Batı bölgesinin, genişliği gerilla faaliyeti için mükemmel imkân sağlıyordu. Gerilla akınları, çok sayıda Birlik askerini belirli bölgelere mıhlayarak Federal harekâtları başarıyla engelledi. Ancak Kuzeyli askerler kadar Güneyli sivillere de zarar vermeye başladıkları için bir süre sonra Güneyli gerillalar sorunlu bir askerî birim olarak anılmaya başlandı.

Konfederasyon taraftarları, Amerikan Devrimi sırasında Amerikan coğrafyasında İngilizlerin verdiği mücadeleleri incelediler. Bu süreç, kendi bağımsızlık savaşları için yüreklendirici bir örnekti. Ayrıca, o sırada İngiliz siyasi iradesinin nihai çöküşünden de dersler çıkardılar. Mesela devrim sırasında Britanya'da yaşanan bölünmelerin sonunda Amerikalılar eski "efendi"lerinden kurtulup bağımsızlıklarını kazanma imkânı elde etmişti. İç Savaş'ta Sumter Kalesi'nin düşüşü Kuzeylileri "Birlik için mücadele" fikri çevresinde birleştirdi. Ancak Birlik'in gerçekte ne anlama geldiği Cumhuriyetçiler arasında bile bir

siyasi çekişme konusu olarak kaldı. "Kölelerin azat edilmesi" ve "zorunlu askerlik" mevzuları, hem Federal otoritenin hem de Kuzeydeki partizanların tartışmalarında kilit nokta teşkil ediyordu. Güneyliler ise daha basit bir amaç uğrunda birleşmişlerdi: tam bağımsızlık.

Aslına bakarsanız köleleştirilmiş nüfus bile Güney'e belirli avantajlar sağlıyordu. Köleliğe ve pamuk ekimine dayalı bir ekonomi sayesinde Konfederasyon'daki beyaz erkek nüfusun büyük bir yüzdesi seferber olabildi. Nitekim içerideki ekonomiyi ayakta tutacak genç (ve askerlik yaşı gelmiş) beyaz adamlara daha az ihtiyaç duyuluyordu. Neticede dörtte üçüne yakın bir kısmı asker oldu. Savaş sırasında ise bunların beşte biri hayatını kaybedecekti.

Birlik, Konfederasyon topraklarında yaşayan birçok Afrika kökenli Amerikalıyı savaş sürecinde zafer için güçlü bir kaynağa dönüştürmeyi başardı. Nasıl mı? Önce onları silahlandırdı sonra da askeri saflarına kattı. Onlar da eski efendilerine karşı duydukları intikam hırsından güç aldıkları için çocuklarının özgür doğup özgür yaşamaları uğruna ölümüne savaştılar.

Konfederasyon'un sahip olduğu avantajlara rağmen Kuzey'deki sanayinin daha gelişmiş olması, demir ve kömür gibi doğal kaynakların daha fazla arz edilmesi ve daha büyük bir ekonomik güç anlamına geliyordu. Bu da Kuzey'in, savaşa Güney'den daha uzun süre dayanmasını sağladı. Üstelik Kuzey'in, Amerikan Devrimi'ndeki ve 1812 Savaşı'ndaki Britanya gibi okyanus aşması da gerekmiyordu.

ORDULAR KURULURKEN

Her iki tarafı da askerî bir coşku sarmıştı. Gönüllüler, kendi taraflarının hızlı bir zafer kazanacağına inanarak orduya katılmak için adeta yarıştılar. Haklı bir dava uğruna savaşan yurttaş askerler olarak sahip oldukları ahlaki mükemmelliğin, rakiplerini neredeyse tek başına ezeceğini düşünüyorlardı. Onlara göre askerî eğitim ve disiplin, bu mükemmellik yanında gereksiz unsurlardı.

İç Savaş sırasında, Amerikan Devrimi uzak bir hatıraydı. General Winfield Scott'ın Mexico City'yi sadece 11.000 kişilik bir orduyla

fethettiği daha yakın tarihli 1846-1847 Meksika Savaşı'nda çok az vatandaş görev almıştı. Savaşa yönelik tutumlar, çeşitli kültürel etkiler altında savaşı romantikleştirme eğilimindeydi; Kurucu Babalara ve Amerikan Devrimi'ne övgüler; Fransız Cezayir'i veya Meksika'daki Montezuma gibi egzotik ortamlarda yaşanan denizaşırı savaşların anıları ya da sıradan insanların bir araya gelerek kısa ama keskin bir muharebede düşmanlarını yendikten sonra eve dönmelerine dayanan milis geleneği... Bu koleksiyona bir de bölgecilik eklendi, yani insanlar ilgilerini dar bir alanla sınırlandırarak yerel çıkarlara ve genel esenlik pahasına küçük farklılıklara aşırı ilgi gösterme eğilimdeydiler.

Farklılıklar ve Benzerlikler

Kuzey ve Güney, toplamda aynı ulusu oluşturmalarına rağmen biri diğerine göre farklılığını ortaya koyarak adeta kendini yeniden kimliklendirip tanımlıyordu. Güneyliler, *Yankee*leri (Kuzeylileri) dükkân sahibi tüccarlar olarak, kendilerini ise atlara ve silahlara aşina olan savaşçı bir halk olarak görüyorlardı. Kuzeyliler ise Anayasa'yı savunan özgür yurttaşlar olarak gayrimeşru gücü elinde tutan köle sahipleri tarafından yönetilen, yozlaşmış bir topluma karşı savaştıklarını söylüyorlardı.

Savaşı dayandırdıkları nedenler hem romantik hem de gülünç görülse de, şiddetli bir vatanseverlik rüzgârı her iki orduyu da motive ediyordu. Bir Birlik askeri, orduya katılma nedenini ailesine yazdığı mektupta şöyle dile getiriyordu: "Ben sadece basit bir görevi yerine getirdim, ülkeme ve kendime karşı olan bir görevi. Köleliğe ve yanlışa karşı verilen bu özgürlük ve hak savaşında gerekirse yaşamdan vazgeçebilirim."[5] Güneyli bir gönüllü, kendi saflarında savaşan birçoklarıyla sahip olduğu ortak düşünceyi günlüğüne şöyle yansıtıyordu: "Şu anda memleketim Virginia'nın mukaddes topraklarını günahkâr adımlarıyla kirleten işgalci düşmana karşı yürüyen ilk birliğin en ön saflarında yer almak için, sahip olduğum her şeyi

---

5 Charles H. Pears, *Northern Letters and Southern Memories from Civil War,* North Carolina: University of North Carolina Press, 2006, s. 145.

verirdim."[6] Bu vatanseverlik, savaş sırasında her iki ordunun savaşma azmini sürdürmesini sağlayacaktı ama savaş öncesi mesleki yeterlilik ve disiplinin öneminin göz ardı edilmesine neden oldu. Öyle ki, savaş tecrübesine sahip profesyonel askerler savaş öncesi her iki tarafı da uyardılar: "Birliklerin, uzun ve yorucu geçebilecek bir mücadelede etkili olabilmeleri için eğitime ve disipline ihtiyaçlar var." Her iki ordu da, bu uyarılara çok az ilgi gösterdi.

Romantik savaş coşkusu, Kuzeyli liderlerin hızlıca askerî bir karar almalarına neden oldu. Ancak bu acelecilikleri, Birinci Bull Run'da Kuzey'in yenilgisine yol açtı. Savaşın bu ilk büyük muharebesi, Birlik ve Konfederasyon ordularının hem güçlü hem de zayıf yanlarını gösterdi. Her iki taraftaki gönüllüler takdire şayan bir savaş ruhu sergilediler, ancak muzaffer Konfederasyon askerlerinin bile; disiplin, eğitim ve örgütlenmedeki kusurları ortaya çıktı. Ancak elde ettikleri zafer, Güney'in yabancı güçler nezdindeki güvenilirliğini artırdı.

Önemli Bir Eksiklik: Eğitimli Subay

Askerî uzmanlığı olduğunu iddia eden kişilerin çoğu, gerçekçi değil romantik bir savaş anlayışına sahipti. West Point'e giremeyen ancak 1859'da taşındığı Chicago'da önde gelen bir milis lideri olan Albay Elmer Ellsworth gibi gönüllü Birlik subayları, ortalama bir gönüllüden daha fazla askerî bilgiye sahipti. Fransa'nın *Zouave* (Kuzey Afrika) hafif piyade alaylarını analiz etti. Seçkin ve disiplinli savaşçılardan oluşuyorlardı ve taktikleri, piyade harekâtlarındaki mevcut ve gelecekteki askerî gelişmeleri yansıtıyordu; hızlı hareket eden, geniş alana kısa sürede yayılan ve isabetli ateş gücü sağlayan eğitilmiş birlik oluşturmak. Ellsworth savaş patlak verdiğinde, New York itfaiyecilerinden oluşturduğu Ateş *Zouave*leri adlı bir alay topladı ve 1861'de

6 *Age*, s. 265.

Virginia'ya gitti. Ellsworth, *Zouave* taktiklerini kullanıyordu ve adamları da Fransız *Zouave*leri gibi gösterişli giyim tarzına sahipti ama tek bir eksiklik vardı; alayındaki personel taktikleri uygulayacak eğitim ve disipline sahip değillerdi. Bu da, taktiksel gelişmeleri ne pratik ne de teorik olarak anlamadığını göstermekteydi.

West Point ya da Virginia Askerî Enstitüsü gibi çeşitli devletin askerî akademilerinde resmî eğitim almış olanlar, yeni orduların kurulması sırasında hemen ön plana çıktılar. Ancak kuvvetlerin büyüklüğü ve "demokratik" teşkilatlanma, çoğu subayın sivil hayattan gelmesini gerektiriyordu. Zorunlu askerlik gündeme gelmeden önce mahallî liderler, kişisel nüfuz ve hatta bazen kendi paralarını kullanarak birlikler veya alaylar kurdu. Alaylar, subaylarını da "demokratik" uygulamaya uygun olarak kendileri seçtiler. Dolayısıyla bu gönüllüler siyasi bir tesir, zenginlik, sosyal sınıf ve popülerlik gibi askerî niteliklerle ilgisi olmayan bir dizi faktör sayesinde rollerini sürdürme eğilimindeydiler.

2. Massachusetts Alayı'ndan Wilder Dwight adlı bir subay 17 Eylül 1861'de günlüğüne şu notu düştü: "Halkımızın tüm yaşamını kaplayan eşitlik ve bağımsızlık fikirleri maalesef bugün ordumuzu yaralamış hatta sakatlamış durumda. İŋsanlar subaylarını kendileri seçiyorlar ve sonra onlardan kendileri gibi davranmalarını bekliyorlar."[7] Savaşın bu aşamasında böyle düşüncelere rastlamak çok nadir bir olaydı.

Kurusıkı Ordular

Ordular sadece eğitim ve disiplinle mücadele etmekle değil, aynı zamanda ekipman ve malzeme sıkıntısıyla da başa çıkmak zorunda kaldılar. Milis cephaneliklerini ve diğer küçük askerî malzeme depolarını hesaba kattıktan sonra bile, her iki ordu da en temel malzemeleri elde etmekte zorlanıyordu. Ayrıca, sahada uzun süreli aktif operasyonları

7 *Age*, s. 317.

sürdürmek için gereken lojistik ve idari teşkilatlanmayı oluşturmaları gerekiyordu.

Anlaşılacağı üzere, her iki tarafın da askerî açıdan ellerindeki tek avantaj; ordularının davalarının haklı olduğuna inanan, vatansever ve yüksek motivasyonlu vatandaş kitlelerinden oluşmasıydı, hepsi o kadar. Hakkını vermek lazım ki, güçlü ve etkili kuvvetlerin temel taşı olan bu hammadde, savaşın ilerleyen safhalarında; bütün eksikliklerin giderilmesinde, olağanüstü adımlar atılmasında ve inanılmaz fedakârlıkların gösterilmesinde başrolü üstlenecekti.

BİRİNCİ BULL RUN MUHAREBESİ

İç Savaş öncesinde Amerikan halkı, çok az gerçek askerî harekât görmüştü. Kitaplardaki fantastik tasvirlerin ötesinde savaş hakkında hiçbir şey bilinmiyordu. 21 Temmuz 1861'de yaşanan, Güneylilerin "Manassas", Kuzeylilerin ise "Birinci Bull Run" olarak adlandırdıkları muharebe, hem İç Savaş'ın acımasız bir başlangıcıydı hem de gelecekte yaşanacakların habercisiydi.

Birinci Bull Run Muharebesi, Virginia'daki Manassas'ta bulunan önemli bir demiryolu kavşağında yaşandı. Bir ordunun kırsalda ilerlemesini zorlaştıran; yol ağının yetersizliği ve nüfusun dağınık olarak yerleştiği Konfederasyon'un geniş arazileri gibi yerlerde, demiryolları vazgeçilmezdir. Çok ihtiyaç duyulan malzemeleri taşıyan trenler de stratejik açıdan önemlidir. Orange ve Alexendria Demiryolu ile Manassas Gap Demiryolu'nun buluştuğu Manassas Kavşağı, hayati bir iletişim hattıydı; güneye doğru Virginia'nın kalbine ve batı yönünde tarımsal açıdan verimli Shenandoah Vadisi'ne gidiyordu.

İngilizler Amerikan kolonilerini işgal ettiğinde, demiryolu gibi sanayileşmiş ulaşım biçimlerinden yararlanamadılar. Bu yeni teknoloji biçimi, İç Savaş'ta her iki tarafça da savunma amaçlı kullanıldı.

Ordular

Konfederasyon, bu olası ilerleme hatlarını korumak için iki saha ordusu görevlendirdi: General Joseph E. Johnston'ın Shenandoah Ordusu, 10.000 personelden biraz daha az olan kuvvetle sahip Shenandoah Vadisi'nin kuzeyindeydi. Manassas'ta ise General P. G. T. Beauregard komutasındaki Potomac Ordusu'nda 20.000 civarı asker bulunuyordu. Konfederasyon liderleri, toplamda yaklaşık 30.000 askere sahip iki ordu arasındaki demiryolunun, ihtiyaç hâlinde her iki noktaya da etkili takviyeler nakletmesini umuyordu. En büyük avantajları ise demiryolu bağlantısına doğrudan erişimi olmayan Birlik Ordusu'ndan daha hızlı hareket edebilecek olmalarıydı.

Birlik Ordusu'nun komutanı General Irvin McDowell ile birlikte görev yapan subaylar; General Daniel Tyler, General David Hunter, General Samuel P. Heintzelman, General Theodore Runyon, General Robert Patterson ve Albay Dixon S. Miles olarak sıralanmaktaydı. Birlik Generali McDowell, 35.000 askere liderlik ediyordu. General George Washington'ın, Amerikan Devrimi'nin belirleyici muharebesi olan Yorktown'da 17.000'den az adama sahip olduğu ve General Winfield Scott'ın ise 1847'de Mexico City'yi sadece 11.000 kişilik bir orduyla aldığı düşünülürse, Birinci Bull Run Muharebesi'nde McDowell hatırı sayılır bir kuvvete sahipti.

Konfederasyon'un coğrafi avantajı "iç hatlar" olarak adlandırılıyordu. Örneğin, bir yay üzerindeki iki noktayı birleştiren düz bir çizgi, doğal olarak yaydan çok daha kısaydı. Yayı savunan Konfederasyon gücü, kendi toprakları boyunca "iç hatlar" avantajına sahipken, Birlik ise yayın dışında kalan "dış hatlar"da hareket zorundaydı. Birinci Bull Run Muharebesi, savunma pozisyonu açısından Konfederasyon'un sahip olduğu avantajı gösteren ilk örnektir. Nihayetinde Birlik, Konfederasyon'un iç hatlarının sağladığı avantajı aşmanın en iyi yolu buldu: Üstün kaynaklarını kullanarak, Konfederasyon'un savunma çerçevesini oluşturan tüm "yay" boyunca, birden fazla noktaya eşzamanlı ve koordineli saldırılar gerçekleştirdi. 1864'te

zaferle sonuçlanan bu yaklaşımın ilk örneği Birinci Bull Run Muharebesi sırasında Birlik'in Genelkurmay Başkanı General Winfield Scott tarafından denendi. Scott, Johnston'ın birliklerini vadiden doğuya doğru hareket ettirerek Beauregard'ın birimlerini takviye edeceğini düşündü. Bunu engellemesi için Shenandoah Vadisi'ndeki General Robert Patterson'a ilerleme emri verdi. Ancak Patterson, nispeten mütevazı olan bu hedef için bile çok çekingen bir komutan olduğunu kanıtladı. Güneyliler, General Irwin McDowell'ın Manassas Kavşağı'nda ilerlemesine karşı, kuvvetlerini Bull Run'da yoğunlaştırmak için demiryollarını iyi kullandılar.

Birlik'in Stratejisi

McDowell, Beauregard'ın pozisyonuna yönelik saldırısını kısmen de olsa, kendine aşırı güvenen ve aşırı hevesli Kuzeyli politikacıların uygüladığı ağır siyasi baskıya yanıt olarak gerçekleştirdi. Birlik komutanı

Birinci Bull Run Muharebesi'nde yenilen Birlik askerlerinin ve Kuzeyli sivillerin muharebe alanından kaçarken yaşadıkları panik.

endişeliydi. Alaylarındaki askerlerin çoğu son derece hamdı ve birkaç istisna dışında en iyileri bile muharebe hattında sabit kalamıyorlardı. Konfederasyon Ordusu daha küçük olmasına rağmen savunmada savaştı. Aslında bu durum disiplinsiz, kötü eğitimli ve deneyimsiz iki ordunun karşı karşıya olduğu düşünüldüğünde, güçlü bir avantaj. Bununla birlikte, McDowell'ın savaş planının da değeri vardı: Konfederasyon'un sol kanadını çevirmeyi umuyordu. Konfederasyon gücünün büyük kısmı Blackburn's Ford'un yakınında bulunuyordu. McDowell iki tümenine, Güneylilerin yukarısında kalacak noktalardan Bull Run deresini geçmelerini emretti.

Çatışma

Muharebe, çok az farkla sonuçlanmıştı. McDowell'ın kanat hareketleri, personelin yetersizliği ve deneyimsizliği nedeniyle gecikti. Konfederasyon birliklerinin sol kanattaki saldırgan savunması, Birlik komutanının onları döndürme girişimini engellemek için Güneylilere çok kritik bir zaman kazandırdı. Beauregard ilk başta bir Konfederasyon saldırısı hayal etti, ancak kafa karıştırıcı emirler ve personelin acemiliği nedeniyle elde ettiği tek sonuç şaşkınlıktı. Birlik kuvvetleri, saldırılarını koordine etmek için çok uğraştılar ama bir pozisyon almak için güçlerini toplamak yerine alaylar bireysel hareket etti, saldırılarını parça parça yaptılar. Bu durum, Kuzey Ordusu için savaşın büyük bölümünde devam edecek sorunların habercisiydi.

Öyle olsa bile muharebe, günün erken saatlerinde Birlik güçleri için iyi gitti. Konfederasyon Ordusu'nun solunu tehdit ettiler. Ancak tüm gecikmeler ve koordinasyon eksikliği sonucu istediklerini elde edemediler. Kuzeylilerin beceriksizliği Güneylilerin işine yaradı. Konfederasyon birimleri, muharebedeki çatışmaların doruğa ulaştığı Henry Tepesi'nde güçlü bir savunma pozisyonu oluşturabildi. General Thomas J. Jackson, iyi idare edilen ve hayati önem taşıyan savunması nedeniyle "Stonewall" lakabını burada kazandı.

Birlik Kara Kuvvetleri'nin Balon Kolordusu, 1861 yazında Lincoln'ün isteği üzerine kuruldu. Havacı Thaddeus S. C. Lowe tarafından yapılan

bir gösteriden sonra ABD Başkanı, hem gözetleme yapmak hem de savaş alanındaki komutanlarla iletişim kurmak için balonların kullanabilmesinden etkilenmişti. Bu teknoloji, Yarımada Seferi sırasında McClellan tarafından kullanıldı; gözlem ve haritalama için havalandırılan balonlar, askerî bir telgraf hattına bağlanarak yerle iletişim kurmaları sağlanmıştı.

Muharebeye yeni gelen Johnston, Konfederasyon birliklerini takviye etti. Birlik birimleri ise kötü organize edilmiş saldırılarla gücünü harcamayı sürdürdü. İki Birlik topçu bataryası tepede önemli bir pozisyonda konuşlanmıştı. Ancak biri Konfederasyon alayı tarafından feci şekilde hırpalanarak savaş dışı kaldı. Bu akıl almaz olayın nedeni de ilginçti: üst düzey bir Birlik subayı takviye geliyor zannıyla Güneylilere karşı ateş kes emri vermişti. Bu yanlış anlama İç Savaş askerlerinin giydiği üniformalardaki kafa karıştırıcı çeşitlilikten kaynaklanmıştı. Bu hadise, Kuzey'in mavi ve Güney'in gri olmak üzere tek tip standart renkli üniformalar giymesinden önce vuku bulmuştu.

Birlik piyade destekleri de kötü performans göstermişti. Konfederasyon'un Henry tepesindeki iki Birlik bataryasını ele geçirmesi, savaşın dönüm noktası oldu. Kuzeyliler Konfederasyon askerlerini tepenin batısındaki Chinn sırtına geri döndürmek için son bir girişimde bulunduysalar da başarısız oldular. Konfederasyon güçleri, Shenandoah Vadisi'nden gelen yeni iki tugayın takviye ettiği sırtta karşı saldırıya geçti, Kuzeyliler panikledi ve kargaşa içinde geri çekildiler.

Muharebeden sonra Birlik Ordusu tam bir kafa karışıklığı içinde Washington çevresindeki tahkimata çekildi. Onlara bu sonucu hiç de beklemeyen birileri daha katılmıştı: çatışmayı seyretmeye gelen siviller! Kuzeyli seyirciler, aslında ihanetin adil bir şekilde cezalandırılacağı bir açık hava sahnesi olmasını bekliyorlardı ama evdeki hesap çarşıya uymamıştı. Atların çektiği askerî vagonlar ve kaçan seyircilerin arabaları yolları tıkayınca Birlik askerlerinin ve Kuzeyli seyircilerin çoğu yakalandı.

Kuzeyli gönüllüler birçok yönden iyi savaşmış olsalar da, deneyim ve disiplin eksiklikleri ortaya çıktı. Aynı şekilde deneyimsizliklerinin

bir ürünü olarak muzaffer Konfederasyon birlikleri arasında da kaos hüküm sürdü ki bu durum geri çekilen Kuzeylilere yaradı. Birlik askerleri, geri çekilmelerine eşlik eden çılgın düzensizliğe rağmen, Güneyliler tarafından baskı altına alınmadan Washington'ı çevreleyen tahkimatın güvenliğine geri dönebildiler.

Muharebe, savaşın habercisiydi. Konfederasyon Başkanı Jefferson Davis, çatışmalar sona ermeden önce bölgeye geldi. Daha sonra, Richmond'daki Konfederasyon Savaş Departmanı'na elde edilen zaferi bildiren telgrafı yazdı. Gazeteleri de manşetten Güneylilerin duygularına hitap ettiler: "Muharebe bir şeyi kanıtladı; yeni ulusumuz savaşın başında yaşanan bu darbeyle ezilmedi... Konfederasyon dimdik ayakta!" Hızlı bir galibiyet bekleyen Kuzeyliler ise ahlaki üstünlüklerinin kolay bir zafere yol açacağı fikrinden çabucak vazgeçtiler. Pek çoğu, askerlerin disiplin altına alınmasının ve ordunun teşkilatlanmasının geliştirilmesinin gerekliliğini kabul etti. Bir bakıma aldıkları yenilgi Kuzey'i terbiye ederken, muzaffer Güney yakında daha fazla başarının geleceğini öngördü... Bu tehlikeli varsayım nedeniyle Kuzey, önemli maddi kaynaklarını seferber etmeye başlarken, Güney kutlamalara devam ediyordu.

Güneyliler bu yaklaşımlarının hatalı olduğunu ancak 1862 baharında anladılar: General Joseph E. Johnston'ın Yarımada Seferi'ndeki erken gelen başarısızlıkları feci yenilgilere yol açarak Tennessee'nin çoğunun kaybedilmesi ile sonuçlandı.

Aslında Birinci Bull Run Muharebesi'nden sonra Güneylilerin özgüven patlaması yaşaması, sadece dev aynasına baktıkları için değildi. Muharebeden sonra yeni ulus hem yurt içinde hem de yurt dışında anında itibar kazanmıştı. Özellikle Avrupalı güçler Güney'i yakın takibe almışlar, bazı Avrupa gazetelerinde başarıları yere göğe kondurulamamıştı. Ancak Ayrılıkçılar, ilk muharebeden sonra Birlik'i yenilgiyi kabul etmeye zorlayamamışlardı. Ayrıca, parçalanmış Birlik Ordusu'nun etkili bir askerî takibini de başlatamamışlardı. Bu iki yetersizlik; daha büyük, uzun ve tüketici bir çatışmanın gelmekte olduğunu önceden bildiriyordu ama o günlerde kimse bunun farkına varamadı.

Her iki ordunun da toparlanması için zamana ihtiyacı vardı. Birlik, ezici yenilgisinin ardından savaş çabalarını iki katına çıkardı. Konfederasyon ise kayıtsız kalacaktı. Güneyliler elde ettikleri başarıyı yıllardır inandıkları bir düşünceyi doğrulayan bir kanıtı olarak gördüler: "Ortalama bir beyaz Güneyli, para kazanan herhangi bir *Yankee*'den daha savaşçıdır."

DERLENİP TOPARLANMA

Birinci Bull Run Muharebesi'nden sonra hem Birlik hem de Konfederasyon bir şeyin farkına vardı: savaş, tek bir belirleyici muharebe ile bitmeyecekti. Seferberliğe geçtiklerinde, her tarafta eğitimli personel eksikliği ile mücadele etti. Birlik Generali George B. McClellan'ın bir eğitmen olarak yetenekleri, Potomac Ordusu'na damgasını vurdu.

Kısa ömürlü olan Konfederasyon'un Potomac Ordusu, Amerikan İç Savaşı'nın ilk günlerinde General P. G. T. Beauregard komutası altındaydı. Tek girdiği çatışma, Birinci Bull Run Muharebesi'ydi. Daha sonra, komutanlığını General Joseph E. Johnston'ın yaptığı Shenandoah Ordusu ile Potomac Ordusu birleştirildi. 14 Mart 1862'de Shenandoah Ordusu, Kuzey Virginia Ordusu olarak yeniden adlandırıldı, Beauregard'ın orijinal ordusu da bu ordunun 1. Kolordusu olarak kendine yer buldu.

General McClellan tarafından eğitilen Birlik'in Potomac Ordusu ise Amerikan İç Savaşı'nın Doğu sektöründe Kuzey'in ana ordusuydu. Birinci Bull Run Muharebesi'nden kısa bir süre sonra Temmuz 1861'de kuruldu. Konfederasyon Ordusu'nun teslim olmasının ardından da Haziran 1865'te dağıtıldı.

Bull Run'ın ardından Birlik, ordu örgütlenmesinin eksiklikleri ile yüzleşmek zorunda kaldı. General James B. Ricketts, muharebeyi şöyle

özetlemişti: "Adamlarımız dünyadaki herhangi bir asker kadar iyiydi ve ne yapacaklarını bilemeyen subaylarımızın verdiği emirlerle kafaları karışana kadar da iyi savaştılar." Subayların beceriksizliğinin ön plana çıkması, en kötülerin ayıklanması için çalışmaların başlatılmasına yol açtı. Oluşturulan denetleme kurulları, Mart 1862'ye kadar 310 subayı Birlik Ordusu'ndan ihraç etmişti.

Konfederasyon orduları, Bull Run'dan sonraki kışı zayıf subayları eğitmek ve diğerlerini de organize etmek için kullansa da, aşırı romantik savaş görüşleri hâlâ varlığını koruyordu. *Richmond Examiner* gazetesi, "Ohio ve Pennsylvania, intikam yaklaşırken korkak ve suçluları harekete geçiren dehşeti hissetmeli. Dört hafta içinde generallerimiz kendi kasaba ve köylerinden para ve mülk olarak katkı payları toplamalı" diyordu. Ne yazık ki Konfederasyon için aşırı hararetli retorik tartışmalar ve düşünceler kendi başına Kuzey'e taarruz harekâtı yapabilecek ordular üretemezdi. Güney, kışı zorunlu askerlik gibi önlemlerle ulusal kaynaklarını seferber etmek için kullanmalıydı. Bunun yerine Konfederasyon, şansının değişmeye başladığı ilkbahara kadar bekledi.

Orduyu Eğitmek

Her iki tarafta da askerler, farklı derecelerde ve etkinliklerde talim yaparak örgütlendi. General George B. McClellan, Doğu Cephesi'ndeki birincil Federal ordusunu oldukça etkili bir eğitim programına soktu. Ayrıca, Kuzey'in malzeme ve ekipman bolluğundan da yararlandı. Muharebe sırasında cepheye asker sevk etme konusunda tereddüt etmesine rağmen, McClellan bir orduyu organize etme konusunda gerçek bir yeteneğe sahipti. Ayrıca kuvvetlerinin üst düzey liderlerinin seçilmesinde de başarılıydı. Komuta için seçtiği subaylar, görevlerinden ayrıldıktan çok sonra bile askerler üzerinde etkili olmaya devam edeceklerdi. McClellan'ın Doğu'daki ordusunun kalitesine sahip olmasalar da, Batı Cephesi'ndeki Federal orduları da Konfederasyon rakiplerinden daha iyi organizasyona ve daha fazla kaynağa sahiptiler.

McClellan'ın karşı karşıya olduğu Konfederasyon Ordusu aynı sistematik eğitimi almadı. Ancak, düzenli subay kadrosunu tamamlayan çok sayıda Virginia Askerî Enstitüsü mezunundan yararlandı. İç Savaş

orduları için eğitim, silahlı formasyon oluşturma ve yürüyüş tatbikatına odaklandı. Askerlerin, adeta tören ve seremonilerdeki yürüme standartlarını esas alan, bu tatbikat anlayışı muharebe alanında bir konumdan diğerine geçmek için kullandıkları yöntemleri geliştirmelerini sağladı. Yoğun disipline dayalı tatbikat sistemi, birimlerin formasyonlarını korumalarına ve silahlarını ateşlerken koordine olmalarını sağladı. Ne yazık ki, subaylar, arazinin nasıl kullanılacağı veya hangi koşullarda hangi tür hareketlerin en avantajlı olduğu konusunda çok az resmî talimat aldı. Öyle olsa bile, "geçit töreni" tatbikatı yoluyla alınan ilkel eğitim, hiç eğitim almamaktan daha iyiydi. Bunların yanında McClellan'ın programı; atış ve nişan alma talimi, muharebe talimi ve gece-gündüz intikal yürüyüşlerini de içeriyordu.

Potomac Birlik Ordusu'nun muharebe alanındaki karma eğitimden kaynaklanan performansı, "geçit töreni"ndeki mükemmelliğin mutlaka zafere dönüşmediğini kanıtladı. Gerçekten de, McClellan'ın temkinli mizacının Potomac Ordusu'nun komuta kültürü üzerinde eğitim programından daha güçlü bir etkisi vardı. Yarbay Alexander S. Webb'in Chancellorsville Muharebesi'nden sonra söylediği gibi; "Onun tereddüdü, subaylarının çoğunun temkinli, aptal ve atılganlıktan uzak olduğu bir ordunun yaratılmasına yardımcı oldu. Bu subaylar; 20 veya 30 süvari ve tek bir parça topçu ile çatışmak için 20.000 adamı geciktiriyorlar. Hepsi düşmanın kendilerinden daha akıllı, daha cesur ve daha hızlı olduğunu düşünüyorlar. Bu tür adamların emir vermemesi gerekir."[8] Potomac Ordusu'nun aşırı savunmacı bir zihniyeti vardı ve bu özellik, General Ulysses S. Grant'in 1864 yazında Overland Seferi sırasında komutayı devralmasından sonra bile bir sorun olmaya devam edecekti.

Anaconda'nın Zehri

Kuzey'de, 75 yaşındaki Genelkurmay Başkanı Winfield Scott, Kasım 1861'de emekli olmadan önce bir savaş stratejisinin formüle edilmesine yardım etti. Scott'un Anaconda Planı, bir deniz ablukasına ve Mississippi Nehri'nin ele geçirilmesine dayanıyordu. Scott,

8 Bruce Catton, *Mr. Lincoln's Army, 1951*, Reprint: New York, Anchor Books, 1990, s. 65-66.

Güney'in limanlarını bloke etmeye ve ardından Mississippi Nehri boyunca yukarı ve aşağı taarruzlarla Güney gücünü ikiye bölmeye dayanan, bir yılanın ezici saldırısına benzeyen kademeli bir stratejiyle savaşı kazanmayı savundu. Bu sayede, 1862 baharında önemli Federal zaferleri geldi: New Orleans Limanı ve Tennessee'nin büyük kısmı Birlik'in eline geçti. Winfield Scott'ın 1861'in sonlarında emekli olması, Amerikan savaşının boyutunda ve ölçeğinde benzeri görülmemiş değişiklikleri tetikledi. Örneğin, muharebe alanındaki ordular benzersiz büyüklüklere ulaştı. Antietam Muharebesi'nde 113.000'den fazla ve Gettysburg Muharebesi'nde 111.000'den fazla asker karşı karşıya gelecekti.

Kuzey'in yeni Genelkurmay Başkanı George B. McClellan, selefinden boşalan yere geçmek için rakiplerine karşı utanmadan entrikalar kuran birisiydi. Ahlaki cesaret eksikliğini kibirle birleştirerek komuta için kusurlu bir seçim olduğunu kanıtlayacaktı. Ama yine de net görüşlü ve yetenekli bir organizatördü: demiryolu yönetimindeki geçmişini lojistik organizasyon yeteneğiyle birleştirdi. Scott'ın Anaconda Planı'na "sadık" kaldı. Konfederasyon Ordusu'nu kuşatma konusundaki stratejik konsepti, düzgün bir şekilde yürütmede başarısız olsa bile, temelde sağlamdı.

KILCAL DAMARLAR

Hem Birlik hem de Konfederasyon, Kuzey Amerika'da büyük bir endüstriyel savaş yürütmek için gerekli bürokratik ve fiziksel altyapıyı inşa etmek zorunda kaldı.

Her ikisi de, savaş öncesi ABD Ordusu'nun iki gazisinin çalışmaları nedeniyle büyük ölçüde başarılı oldu: Kuzey için Montgomery Meigs ve Güney için Josiah Gorgas.

Savaş başladığında, Kuzey'in Güney'e göre açık ekonomik ve endüstriyel avantajları vardı. Yine de buna rağmen ya da belki de bu yüzden Birlik, başlangıçta kendi kendine yaptığı hatalar yoluyla konumunu baltalamak için neredeyse elinden geleni yaptı. Bunun yanı

sıra Kuzey, düşman topraklardaki işgal ordularını tedarik etmenin lojistik zorluklarıyla da karşı karşıya kaldı.

Kuzey: İlk Titrek Adım

Kuzey'in verimli seferberlik karşısındaki ilk zorluklarından biri, Lincoln'ün savaş sekreteri seçimiydi. Kendisi, savaş öncesi siyasetin köhne tarafının emektarı Simon Cameron. Siyasi nedenlerle atanan Cameron, yolsuzlukla ve vurgunculukla dolu bir Savaş Bakanlığı'na (bugünkü Savunma Bakanlığı) başkanlık etti. Kongre soruşturma komitesinin sözleriyle, Cameron'ın zayıf muhakemesi "kamu zararına kaçınılmaz olarak kişisel kayırma, kamu ahlakının bozulmasına ve kamu hazinesinin harcanmasında yıkıcı bir savurganlığa yol açacak bir kamu politikası sistemine yol açtı." Ocak 1862'den sonra Lincoln, çok ihtiyaç duyulan enerjiyi, verimliliği ve dürüstlüğü Savaş Bakanlığı'na kazandıran eski Başsavcı Edwin Stanton'ı Cameron'ın yerine getirdiğinde işler düzeldi.

Montgomery Meigs, Kuzey'in kaynaklarını yöneten diğer önemli bir isimdi. ABD Ordusu subayıydı. Mayıs 1861'de Levazım Bürosu'nun başına geçti. Neden? Çünkü selefi Joseph E. Johnston, Konfederasyon'a katılmak için görevinden ayrılmıştı. Meigs'in bürosu, Birlik ordularına silah ve yiyecek dışında kalan malzemelerin tedarikini ve bu malzemeleri taşımak için gerekli altyapıyı sağladı. Savaş sırasında Meigs, Birlik'in savaş zamanı tahsisatının neredeyse yarısı olan 1,5 milyar dolarlık bir harcamayı denetledi.

Güney: Tedarik Zor İş

Konfederasyon, geniş mesafeler boyunca yayılmış işgal ordularını tedarik etmeyle ilgili zorluklarla karşılaşmadı. Çatışmaya, savaşı sürdürmek için gereken endüstriyel kapasitenin çok azı ile başladı. Josiah Gorgas, savaş öncesi bir ABD Ordusu subayı ve Meksika Savaşı'nın gazisiydi. Çok önemli konumdaki Mühimmat Bürosu'nun başına geçti. Ağır mühimmat üretmek için yalnızca Virginia Richmond'daki Tredegar Iron Works'e güvenebilirdi. Küçük silah üretimi için ise Richmond ve Kuzey Carolina Fayetteville'de iki küçük cephanelik ve üretim atölyesi vardı.

Tredegar Iron Works, Amerika'nın en büyük dökümhanelerinden biriydi. Konfederasyon için önemli bir varlıktı. Tredegar, savaş sırasında Güney için imal edilen topların yaklaşık yarısını üretmişti.

Gorgas, şaşırtıcı bir ustalıkla zorlukların üstesinden gelmenin yollarını buldu; ablukayı delmek, kendi topraklarındaki evlerden yararlanmak ve basit doğaçlamalarla çözüm üretmek. Savaşın ilk yılında, Güney'e uygulanan Birlik ablukası nispeten geçirgen kaldı. Gorgas, yeni ulusun ihtiyaçlarının çoğunu Avrupa'da satın aldı. Konfederasyon topraklarında da, mühimmat üretimi için hammadde aradı. Öyle ki Gorgas; Appalachians'taki kireçtaşı mağaraları, çömlekler, imbikler, kilise çanları ve muharebe alanından artakalan silahlar gibi çeşitli kaynaklardan yararlandı. Konfederasyon ordularını beslemekten ve giydirmekten sorumlu adamlar ise çok daha az başarılı oldular. En sonunda Ağustos 1863'te rahatlasalar bile, General Abraham Myers ve General Lucius B. Northrop, Güney'in sınırlı demiryolu ağı da dâhil olmak üzere temel dezavantajlarını aşmanın yollarını hiçbir zaman gerçekten bulamadılar.

Dalgalara Hâkim Olmak

Savaş boyunca Birlik'in üstünlüğü, yeni silahların ve yeni ulaşım sistemlerinin kullanılması gibi gelişmeler sayesinde giderek daha belirgin hâle geldi. Kuzey, teknolojik yenilikleri bünyesine daha önce ve daha hızlı katmaya başladı. Önemli bir yenilik, Birlik süvarilerini metalik kovanlar kullanan arkadan yüklemeli seri atışlı tüfeklerle donatmalarıydı. Karmaşık yükleme işlemine sahip, ağızdan dolma ya da tekli atışa izin veren kuyruktan yüklenenlerle karşılaştırıldığında yeni ateşli silahlar, tek askerin birden fazla atış yapmasına izin veriyordu; boş kovandan kurtulmak için sadece bir kolu çekmek yeterliydi.

Mühimmat bittiğinde; demirciler, nalbantlar veya askerler genellikle savaş alanından kullanılmış mermileri topluyorlardı. Daha sonra bunları eriterek hemen oracıkta kurşun yapıyorlardı.

Kuzey, tedarik sistemleri daha verimli hâle geldikçe güçlendi. Ulaştırma yenilikleri arasında, demiryolunun hızlı onarımı ve Birlik

bölgesi içinde koruma altına alınması da vardı. Atlanta Seferi sırasında General Sherman, ikmal için demiryolunu kullandı. Levazım Bürosu'nun başındaki Meigs de Sherman'ın "Denize Yürüyüş"ünü tamamlamasının ardından kendisine deniz yoluyla ikmal sağlamaya başladı. Buna karşılık, Konfederasyon'un arz durumu, toprak kaybettiği için daha da kötüleşti. Nüfusu daha da tükendi. Birlik'in giderek daha etkili olan deniz ablukası, kıyı gemiciliğine son verdi. Bu da Güney'in uzayarak aşırı gerilmiş kara taşımacılığı üzerinde daha da fazla baskı uyguladı. Hatta Kuzey'in abluka ile dalgalara hâkim olması, Konfederasyon'un Avrupa'dan malzeme ithal etmesini de engelledi. Yurt dışından donanım alamamak da demiryolu ağını da etkiledi. Gereken onarımlar, Konfederasyon'un sahip olmadığı araç, gereç ve makineler gerektiriyordu.

"General Haupt", özel olarak yapılmış odun yakan bir askerî lokomotifti. Adını, Birlik'in askerî demiryollarının inşa etme, onarma ve işler hâlde tutma görevlerini üstlenmiş olan büroya başkanlık eden mühendis Herman Haupt'tan almıştı.

İki taraf arasında artan endüstriyel eşitsizliğe rağmen son tahlilde Konfederasyon, Birlik ordularını muharebe alanında yenemediği için savaşı kaybetti. Zayıf donanımlı da olsa Konfederasyon askerinin, Birlik muadili ile karşılaştırıldığında genellikle savaşmak için yeterli silahı ve teçhizatı vardı. 1865'teki Appomattox Seferi'nde, Güney Komutanı Lee'nin birliklerinin Amelia Adliye Sarayı'nda aç kalması, büyük ölçüde bazı tayınların yanlış yönlendirilmesinden kaynaklanıyordu. Yetersiz Konfederasyon personeli, kıtlığa değil arz sorununa neden olmuştu.

PARAMPARÇA

Missouri Birlik'e bağlı kaldığını açıklarken Kuzey ve Güney, savaşı bütün şiddetiyle yaşıyordu. Stratejik olarak daha önemli olan

Kentucky eyaleti başlangıçta tarafsız bir duruş sürdürmeye çalıştı. Ancak Konfederasyon'un attığı yanlış adımlar ve Kuzey'i yöneten Başkan Lincoln'ün siyasi becerisi nedeniyle sonunda kendini Birlik kampında buldu.

Missouri Karmaşası

Missouri, bölgesel şiddete yabancı değildi. Eyaletin kölelik yanlısı yerleşimcilerin Özgür Toprak yanlıları ile çatıştığı, 1850'lerde vuku bulan Kansas Sorunu'ndaki rolü, İç Savaş'ın bir önsözü hâline gelmişti. Bununla birlikte, bölgedeki Birlik duyarlılığı yadsınamazdı. Öyle ki, İç Savaş'ta asker olarak hizmet veren beyaz Missourililerin yaklaşık dörtte üçü, Birlik için savaştı.

Missouri, karmaşık kişiliklerin güttüğü karmaşık siyasetler nedeniyle kaynayan cadı kazanı gibiydi. Eyalet Valisi Claiborne F. Jackson, sadık bir ayrılıkçıydı ve eyaleti Konfederasyon'a bağlamak için elinden gelen her şeyi yaptı. Ona karşı çıkanlardan biri olan Francis P. Blair Jr., siyasi açıdan önemli bir konumda olan Blair ailesindendi. Diğer bir karşı çıkan ise ABD Ordusu'ndan, St. Louis'deki cephaneliğe komuta eden Yüzbaşı Nathaniel Lyon idi. Lyon güçlü ve saldırgan bir askerdi. Jackson'ı açıkça uyardı: "Missouri Eyaleti'ne hükûmetime karşı çıkma hakkını vermektense, eyaletteki her erkek, kadın ve çocuğu; ölü ve gömülü görmeyi tercih ederim." Bu gerginliğe ek olarak bazı Missourililerin göçmen karşıtı tutum takınmaları durumu daha da kötüleştirdi. Çünkü St. Louis'deki Alman yerleşimciler Cumhuriyetçi ve Birlik desteğinin temelini oluşturuyordu.

Lyon, Jackson'ın ayrılma planlarını etkili bir şekilde sona erdirdi. Mayıs 1861'de saldırıya geçerek St. Louis yakınlarındaki Jackson Kalesi'ndeki ayrılıkçı milis kampını ele geçirdi. Milisler barışçıl bir şekilde teslim oldu. Ancak daha sonra şehirde şiddet patlak verdi ve hızla etnik imalara kaydı. Güney sempatizanları, Lyon'un aceleyle bir araya getirdiği kölelik karşıtı Alman milislerini hedef aldılar. Lyon'un önlemleri bazı ılımlı Birlik taraftarlarını öfkelendirdi. Öyle ki Ayrılıkçılara yanaştılar. Lyon, Jackson'ı ve eyalet yasama meclisindeki müttefiklerini hızla denklemin dışına atmıştı ama bunun bir bedeli

vardı. Küçük Konfederasyon gerilla grupları (*bushwhackers*) savaşın geri kalanında eyaletin başına bela olarak kaldı.

Amerikan tarihinin belli bir kesimine damgasını vurmuş, iyi mi kötü mü oldukları bugün hâlâ daha tartışılan Jesse James ve Frank James kardeşler Missouri'deki vahşi gerilla savaşının ürünleriydi. Clay County'den gelen James kardeşler, Konfederasyon'un *bushwhackers* gruplarındandı.

Lyon, Temmuz 1861'de generalliğe terfi etti. Ancak ertesi ay Wilson Deresi Muharebesi'ndeki Konfederasyon zaferi sırasında hayatını kaybetti. Bir çatışma sırasında görevi başında öldürülen ilk Birlik generali Lyon'dı.

Güney'in anlamlı meydan okuması, Mart 1862'de Pea Sırtı'nda ezildi. Bu, Konfederasyon gerillalarının direnişini stratejik olarak önemsiz hâle getirdi. Ancak siviller için boş bir rahatlıktı çünkü şiddetli ve acımasız bir iç savaşın kaosuyla baş etmek zorunda kaldılar. Ve bu, kısmen, 1861'de Missouri'deki Birlik liderlerinin aşırı agresif tepkileriyle tetiklenmişti.

Yamalı Bohça Eyalet: Kentucky

Kentucky birçok yönden en önemli sınır eyaletiydi. Lincoln ve Davis'in doğum yeriydi. Ohio Nehri'ne dayanan kuzey sınırı, her zaman "Özgür Toprak Kuzey" ile "Köle Sahibi Güney" arasında güçlü bir ayrımın sembolü olmuştu. Bu sembol edebi eserlerde de kendine yer bulmuştur: Harriet Beecher Stowe'un ünlü *Tom Amca'nın Kulübesi* eserinde can verdiği bir karakter, vicdansız bir köle tacirinden kurtarmak isteği oğluyla birlikte Ohio Nehri boyunca özgürlüğe doğru cesur bir kaçış yapar. Bununla birlikte, 1860 seçimlerinde sadece 1.364 Kentucky'li Lincoln'e oy verdi. Diğer muhafazakâr Birlik taraftarı 9 1.000 kişi ise Douglas ve Bell'i seçti.

Ohio Nehri ayrıca yeni kurulan Konfederasyon için yararlı bir doğal askerî sınır oluşturmaktaydı. Eğer Kentucky Konfederasyon ile ittifak

kurmazsa, Tennessee Kuzey'in işgaline karşı savunmasız kalacaktı. Çünkü hem Tennessee hem de Cumberland nehirleri, Tennessee'nin merkezinin istilasına olanak sağlıyordu; her ikisi de sınır bölgesinde kuzeyden güneye doğru akıyordu. Böylece, Konfederasyon sınırına girmeye çalışan Federal ordular için uygun tedarik yolları olarak hizmet edebilirlerdi. Öyle de olacaktı; Grant'in Şubat 1862'de Henry ve Donelson kalelerine yönelik seferinde yaptığı şey tam da buydu.

Tennessee ve Cumberland nehirlerini kullanan Federal güçlerin 1862'de Henry ve Donelson kalelerini ele geçirmeleri savaş sırasında Birlik'in elde ettiği ilk önemli askerî başarılardı.

Kentucky'nin kuzeydeki konumu, onu ekonomik olarak Birlik'e bağladı. Birçok Kentuckyli de Missouri, Illinois, Indiana, Ohio, Iowa gibi Kuzey eyaletlerinde yaşıyordu; Birlikçi Maryland'de olduğu gibi, kölelik Kentucky'nin ekonomisinde önemli bir rol oynamaktaydı ancak devletin Aşağı Güney'in "Kral Pamuk" milliyetçiliğine çok az ilgisi vardı. En ünlü Kentuckyli Senatör Henry Clay, 1820, 1833 ve 1850'de ödün vererek Birlik'i sorunlarından, hem de üç kez, kurtaran adamdı.

Bireysel düzeyde, Kentuckyliler savaşın sonuna kadar derinden bölünmüş kalacaktı. Kentuckyli askerlerinin en az beşte ikisi Konfederasyon için savaştı. Lincoln'ün Kentucky doğumlu karısının dört erkek kardeşi Güney Ordusu'ndaydılar. Lincoln'ün eski siyasi kahramanı Henry Clay'in dört torunu Güney için, üçü de Birlik için savaştı. Siyasi uzlaşmacı Senatör Crittenden, bir oğlunun Birlik generali ve bir diğerinin Konfederasyon generali olduğunu gördü. Halkı çok ince bir şekilde bölünmüş olan Kentucky, Fort Sumter'a yapılan saldırıdan sonra tarafsız kalmaya çalıştı. Ancak bu tutum, eyaleti doğası gereği savunulamaz bir konumda bırakıyordu. Eylül 1861'de bu anlayış çöktü.

Senatör John Crittenden, ayrılıkçı eyaletlerin sayılarını artırarak bir savaşa neden olmalarını engellemek için uzlaşma yolunu kullanmaya çalıştı ve bu konuda büyük çaba harcadı. Ancak sadece kendi eyaletinin ayrılmasını önleyebildi.

Vali Beriah Magoffin, Konfederasyon'a sempati duyuyordu. Ancak yalnızca işe alım görevlilerinin bölgeye girmesine izin veren gizli bir anlaşmaya kadar gitmeye istekliydi. Birlik ve Konfederasyon yanlısı Kentuckyliler, eyaletin gergin tarafsızlık döneminde silahlanmaya başladılar. Lincoln bu bölgeyi iyi biliyordu. Zamanını bekledi. Başlangıçta kendi eyaletinin savaştan uzak durma arzusuna hafif alaycı bir gülümsemeyle yaklaştı. Konfederasyon'un oradan malzeme satın almasına bile izin verdi. O yaz yapılan Kongre ve yasama meclisi seçimlerinde Birlikçiler ezici zaferler elde ettiler. Konfederasyon güçleri Tennessee'den sınırı geçip 3 Eylül 1861'de Kentucky Columbus'a girdikten sonra Kentucky nihayet kararını verdi: "Birlik yanındayız."

ABLUKANIN ADI: ANAKONDA

Birlik Hükûmeti, Güney kıyı şeridinin deniz ablukası altına alınmasını, Konfederasyon'u dize getirme stratejisinin önemli bir parçası olarak gördü. Uygulanan abluka, savaş boyunca giderek daha etkili hâle geldi. Şüphesiz Güney'i zayıflattı ama tek başına savaşı bitiremeye yetmedi. Abluka, Birlik Genelkurmay Başkanı Winfield Scott'ın gündeme getirdiği Anaconda Planı'nın önemli bir parçasıydı. Scott, limanlarını bloke ederek ve Mississippi Nehri üzerinde Kuzey'in kontrolünü sağlayarak Konfederasyonu izole etmeyi ve bölmeyi umuyordu. Bu stratejisi sayesinde, kademeli baskı uygulayarak büyük kan dökülmesini önleyip Güney'in tekrar Birlik'e geri geleceğini umuyordu. Bu yaklaşımın yerini başka etkinlikler aldı. Ancak ablukanın etkinliğini artırmak, savaşın geri kalanında Birlik'in temel hedefi olarak kalmayı sürdürdü. Bir ablukanın, ithal edilen askerî malzemelerin akışını kısıtlayarak Konfederasyon savaş etkinliklerine zarar vermesi muhtemeldi. Ama ortada iki büyük zorluk vardı: Güney kıyı şeridinin uzunluğu ve Birlik donanmasının yetersiz boyutu.

Ablukanın Zorluğu

Anaconda Planı

Güneydeki yeni ulus, 180 adet körfez dâhil 5.712 km'lik sahil şeridine sahipti. Başkan Lincoln, Sumter Kalesi'nin düşmesinden

hemen sonra ablukanın başlamasını emretti, ancak Birlik donanmasının elinde sadece 14 gemisi vardı.

İç Savaş'ın başlangıcında abluka, Güney gemilerinin engellenmesinde çok az etkili oldu. Ablukayı kırarak geçiş faaliyeti, savaş sırasında büyük bir endüstri hâline geldi. Ancak abluka, Güney'i diplomatik olarak izole etmeye yardımcı oldu. İngiliz Hükûmeti nihayetinde kendisini tarafsız ilan etmişti, ancak Birlik'in savaş zamanında bir abluka uygulama hakkına da saygı duydu. Bu yaklaşım, Birlik donanmasının Konfederasyon limanlarına giren gemileri denetleme ve kaçak mallara el koyma hakkının uluslararası olarak tanınması anlamına geliyordu. Birlik donanmasının büyüklüğü arttıkça bu uygulamalar önemli hâle geldi ve ablukayı daha fazla uygulayabilir kıldı.

Güney'e uygulanan abluka sırasında Kuzey donanması, ablukayı delmeye çalışan 1149 tekneyi ele geçirmeyi başardı.

İngiliz Hükûmeti dünyanın önde gelen deniz gücüydü ve geçmişte olduğu gibi gelecekteki savaşlarda da kendi ablukaları için yasal emsaller oluşturmak istemekteydi. Dolayısıyla Londra, Birlik'in gündeme getirdiği bu savaş önleminin yasallığını tanımak için iyi bir nedene sahipti. Hem bu konu yüzünden Lincoln Hükûmetiyle ne ilişkileri gerginleştirmenin ne de bir savaş riskini gündeme getirmenin gereği vardı.

Birlik, ablukayı istediği gibi uygulamak için donanmasını hızla geliştirdi. Savaşın sonuna kadar, Gideon Welles'in liderliğindeki Donanma Bakanlığı 418 ek gemi satın aldı ve 208 tane daha inşa etti.[9] Çoğu, ablukanın sıkılaştırmak için görev yapıyordu. Birlik donanmasının personel sayısı da yaklaşık 1.500'den 58.000'e yükseldi.[10] Her ne

9 William M. Fowler, *Under Two Flags: The American Navy in the Civil War*, Naval Institute Press, 1990, s. 123.

10 Ivan Musicant, *Divided Waters: The Naval History of the Civil War*, New York: HarperCollins Publishers, 1995, s. 117-119.

kadar Deniz Kuvvetleri, Birlik silahlı kuvvetlerinin küçük bir birimi olarak kalsa da, ulaşılan bu sayı ABD deniz gücünde eşi görülmemiş bir artışı temsil ediyordu. Kısacası abluka, ABD donanmasını önemli bir deniz gücü hâline getirmişti ama modern gemilerine rağmen hâlâ İngiliz donanmasının gerisindeydi. Bu da normaldi; Birlik donanmasının gemilerinin çoğu Güney sahili yakınında abluka uygulamak gibi nispeten basit bir amaç için tasarlanmışlardı ve hafif silahlıydılar. Küresel boyutta devriye gezen İngiliz gemileri ile boy ölçüşmeleri mümkün değildi.

Kuzey donanmasının gemi sayısında yakaladığı artış gerçi ablukayı açıkça sıkılaştırmıştı ancak Konfederasyon nakliyesini kusursuzca ve tamamen kısıtlamanın yolu Güney'in limanlarının ele geçirilmesinde yatıyordu. Geceleri seyahat eden hızlı buharlı tekneler genellikle Birlik devriye gemilerini atlatıyordu. Örneğin, kuşatmanın en sıkı olduğu 1865 yılında bile, tüm Konfederasyon "abluka kırıcı"larının yaklaşık yarısı hedeflerine ulaşmışlardır.

Güney'in "abluka kırıcı"ları hız için inşa edilmiş genellikle buharlı teknelerdi. Eğer varsa, silahları da çok küçük boyuttaydı. Böylece daha büyük Birlik gemilerinin aralarından sıyrılıp onları geride bırakabiliyorlardı. Ancak küçük ambarları taşıma kapasitelerini sınırlamaktaydı. Bu nedenle Güney'in pamuk ihracatı önemli ölçüde düştü. Bu da savaş çabalarının destekleyecek malzeme ve finansman kaynakların azalması demekti.

Limanların El Değiştirmesi

Çeşitli Konfederasyon limanlarını tamamen savaş dışı bırakmak için uygulanan kara ordusu ile donanmanın ortak harekâtları, Kuzey'in savaş çabalarının önemli bir parçası hâline geldi. Birinci Bull Run Muharebesi sonrası ilk Federal askerî başarılar, Kuzey Karolina ve Güney Karolina'daki Güney limanlarının ele geçirilmesiydi. Bu amfibi operasyonlar, Konfederasyon'a kıyı giriş noktalarını kapattı. Bu limanların ele geçirilmesi sayesinde Birlik gemileri, görev yerlerinin yakınında hem yakıt alabilecekleri hem de tedarik sağlayabilecekleri üsler elde etmiş oldular. Böylece Kuzey'deki üslerinden görev yerlerine uzun bir yolculuk yapmalarına gerek kalmamıştı.

Konfederasyon'un elinde kalan son liman olan Kuzey Carolina'daki Wilmington, Ocak 1865'te Birlik donanması tarafından ele geçirildi.

Ablukanın etkinliği hakkında bugün hâlâ tartışmalar devam etmektedir. Bazı tarihçiler ablukanın Birlik'e savaşı "kazandırdığını" iddia ederken, diğerleri ablukanın etkisini yok denecek kadar az olarak görüyor. Cevap muhtemelen arada bir yerde aslında; Birlik ablukası kendi başına Federal bir zafer sağlayamazdı, ancak kuşatma Güney kaynaklarının nihai tükenmesinde önemli bir rol oynadı. Ablukanın artan etkinliği, Konfederasyon'un askerî, bakım, onarım, üretim malzemelerini kolayca ithal etmesini engelledi. Hatta Güney bölgelerinde kıyı gemiciliğinin yapılamaz hâle gelmesi, yeterince onarılmamış demiryolu ağına ekstra yük getirdi.

AVRUPA'YA YANAŞMA

Konfederasyon, "ticaret akıncıları" olarak bilinen kötü şöhretli gemiler de dâhil olmak üzere, Avrupa'dan önemli miktarda askerî malzeme temin edebildi. Birçok Konfederasyon yanlısı Büyük Britanya'nın da kendi lehlerine müdahale edeceğine inanıyordu. Ancak Londra, Birlik ile savaş riskine isteksiz olduğunu kanıtlayarak tarafsızlığını ilan etti.

Konfederasyon taraftarları hâlâ "Kral Pamuk"un gücüne inanıyorlardı. Onlara göre, İngiltere'nin değerli tekstil endüstrisinin Güney pamuğuna bağlı olması, İngiltere'nin kaçınılmaz olarak Konfederasyon'un yanında yer alacağı anlamına geliyordu. Güney Carolinalı James Hammond, 1858'de yaptığı ünlü konuşmasında bu duruma kendince açıkladı: "İngiltere, üç yıl boyunca pamuktan yoksun kalırsa, tepeden tırnağa devrilecek ve tüm uygar dünyayı beraberine alarak Güney'i kurtaracak."[11] 1861'de savaş patlak verdiğinde Konfederasyon, pamuk ihracatını reddederek Büyük Britanya üzerinde baskı

11 Wilson, 2002, s. 38-39.

uygulamayı umdu. Ortaya çıkan ekonomik açmazın Britanya'yı Birlik ablukasını kırmak için Kraliyet Donanması'nın gücünü kullanmaya zorlayacağına inanıyorlardı.

Daha anlayışlı olan Güneyliler, bağımsızlıklarını kazanmak için yabancı güçlere güvenmemeleri gerektiğini anladılar. Savaşın ilk yılında General Lee, aşırı dış yardım umutlarına cevap verdi: "Aklımızı başımıza almalı ve muharebelerimizi kendimiz vermeliyiz, anlamalıyız ki bu savaş bizim savaşımız!"[12] Güneylilerin hesaba katmadığı bir şey vardı. İngilizler Amerika kıtasındaki her şeyi yakından takip ediyorlardı, bir dünya gücüydüler ve bunu kaybetmeye niyetleri de yoktu.

Anlaşıldığı üzere, savaştan önce Britanya, bereketli bir mahsul sayesinde büyük pamuk stokları oluşturmuştu. Konfederasyon'un kendi ambargosu da İngiliz fabrika sahiplerini Mısır ve Hindistan'da alternatif kaynaklar aramaya yöneltti. Son olarak ve belki de en önemlisi, İngiliz Hükûmeti'nin yaklaşımıydı: "Bağımsızlığını yakın ve kaçınılmaz olarak gösterene kadar, Güney'in davası uğruna Amerika Birleşik Devletleri ile bir savaş yaşama ve yıllarca devam edecek kötü ilişkilere sahip olma riskine girmeye gerek yok."[13] Nihayetinde İngiltere tarafsızlığını ilan etti. Ama tamamen de etkisiz kalmadı. 13 Mayıs 1861 tarihinde Konfederasyon'un uluslararası hukuk çerçevesinde "savaşan devlet" statüsünde olduğuna dair bir imtiyaz verdi. Ancak bu, Güney'in yanında savaşa müdahale etme yönündeki güçlü bir istekten çok, duruma dair pratik bir yanıttı. Bu açıklama Güney'e önemli fayda sağladı; silah satın alabilme yetisi ve Birlik ticari nakliyesine Konfederasyon saldırılarının yasallaşması. Ve bu saldırılar birlik filosunu mahvedecekti.

Koz: Britanya

Kuzeyliler İngilizlerin beyanına çok gücendiler. Ancak Avrupa perspektifinden bakıldığında, Konfederasyon açıkça uluslararası düzeyde tanınmayı hak eden bir hükûmet kurmuştu. Hem de Birlik'in

12 Steven E. Woodworth, ed., *Leadership and Command in the American Civil War*, New York: Da Capo, 1996, s. 237.

13 Emory M. Thomas, *The Confederate Nation, 1861-1865*, New York: Harper & Row, 1979, s. 96.

abluka ilan etmesi, Konfederasyon'un küçük bir isyancı grubundan daha fazlası olduğunun zımnen kabulünü temsil ediyordu. Fransa ve imparatoru III. Napolyon, Meksika'daki hırsları nedeniyle Güney'in davasına daha sempatikti, ancak İngilizler olmadan pek hareket edecek gibi durmuyordu.

Birlik Hükûmeti ile İngiltere arasındaki sürtüşmeler birdenbire en tehlikeli noktaya ulaştı. *USS San Jacinto* Kaptanı Charles Wilkes, Küba'dan Avrupa'ya seyahat eden iki Konfederasyon diplomatını, Trent adlı bir İngiliz gemisinde gözaltına alarak uluslararası hukuku ihlal etti. Bu durum, Britanya ile Birlik arasındaki diyaloğu sertleştirdi. İki tarafın da istemediği olası bir savaş için İngiliz hazırlıklarının da başlamasına neden oldu. Lincoln, hükûmet üyelerine politikasının "her seferinde bir savaş" olduğunu açıkladı. Her iki hükûmet yetkilileri de bir uzlaşma arayışına girdiler. Sonunda, Atlantik'in her iki tarafında da soğukkanlı olanlar duruma hâkim oldu. Konfederasyon diplomatları serbest bırakıldı. Washington, İngilizlerin talep ettiği şekilde tam teşekküllü özür dilemek yerine Kaptan Wilkes'in talimat almadan hareket ettiğini açıklamakla yetindi.

İngilizlerin Güney'in yanında görülmelerini engelleyen diğer etken, Büyük Britanya'da kölelik karşıtı duyguların devam eden etkisiydi. Bazı İngiliz aristokratları Konfederasyon'a sempati duyuyordu, ancak Britanya modern kölelik karşıtı hareketin doğduğu yerdi. Londra, 1833'te tüm Britanya topraklarında köleliği kaldırmıştı. Kuzey'in savaş amacı köleleri azat edip özgürleştirmeye giderek daha fazla yaklaştıkça, İngiliz Hükûmeti'nin Güney'in yönetimini desteklemesi daha da zorlaştı. Çünkü Konfederasyon'un Başkan yardımcısı yeni ulusun temel taşının kölelik olduğunu ilan etmişti.[14]

Düşen Maske

Gerilimler artarak devam etti. Konfederasyon ajanları İngiltere'den gemiler satın aldı, sonra onları silahlandırdı ve "ticaret akıncıları"na dönüştürdü. Bunlar, düşmanın ticaret gemilerini işlemez hâle getirmek

14 Charlie J. Parker, *Slavery and Outsiders*, New York, McFarland & Company Inc., 2015, s. 89-90.

veya yok etmek için kullanılan gemilerdi. İngiliz liderler, Kuzey'in bu konudaki şikâyetlerine yavaş yavaş yanıt verdi. Ama Birlik'in Londra'da usta bir adamı vardı: Charles Francis Adams. Başkan Lincoln, Adams'ı ABD'nin İngiltere büyükelçisi olarak atadı. Başlıca görevleri, savaşta İngiliz tarafsızlığını sağlamak ve İngilizlerin Güney'e silah satışlarını sınırlamaya çalışmaktı. Adams, Washington yönetiminin çıkarlarına hünerle hizmet etti. Ve inanılmaz bir olayı gün yüzüne çıkardı. İngiltere'nin Liverpool kentinde, Birlik abluka devriyelerine zarar verebilecek iki çelik kaplama savaş gemisi olan "Laird Rams" inşa edilmekteydi. Londra'nın maskesi düşmüştü...

Laird Rams, *ironclad* olarak adlandırılan gemi sınıfındandı. *Ironclad*, demir veya çelik zırh plakaları ile korunan buharlı savaş gemisidir. Ahşap savaş gemilerinin patlayıcı veya yanıcı mermilere karşı savunmasız olması nedeniyle geliştirildi. İlk *ironclad* olan "La Gloire", 1859'da Fransızlar tarafından denize indirildi. *Ironclad*ların ilk çatışmaları Amerikan İç Savaşı sırasında yaşandı. *Ironclad*, açık deniz savaş gemileri, uzun menzilli kruvazörler ve kıyı savunma gemileri dâhil olmak üzere çeşitli kullanımlar için tasarlandı. Bazıları ise mahmuzlama için üretilmişti. Güney için Liverpool Limanı'nda üretilenler, "Ram" (koçbaşı) adından da anlaşılacağı üzerine mahmuzlamaya uygun abluka kırıcılar olarak görev alacaklardı.[15] Tabii eğer Güney'in eline geçebilselerdi...

İngiliz Hükûmeti nihayet Konfederasyon'un bu gemileri almasını engellemek için harekete geçti. Londra buna mecburdu çünkü Birlik Hükûmeti, iki gemi yüzünden İngiltere'ye savaş tehdidinde bulunacak kadar ileri gitmişti. İngilizler, 1863 sonbaharında gemileri kendi donanmaları için satın alınca ortam yumuşadı. Ama her şey sona ermedi, daha *CSS Alabama* sahne almamıştı...

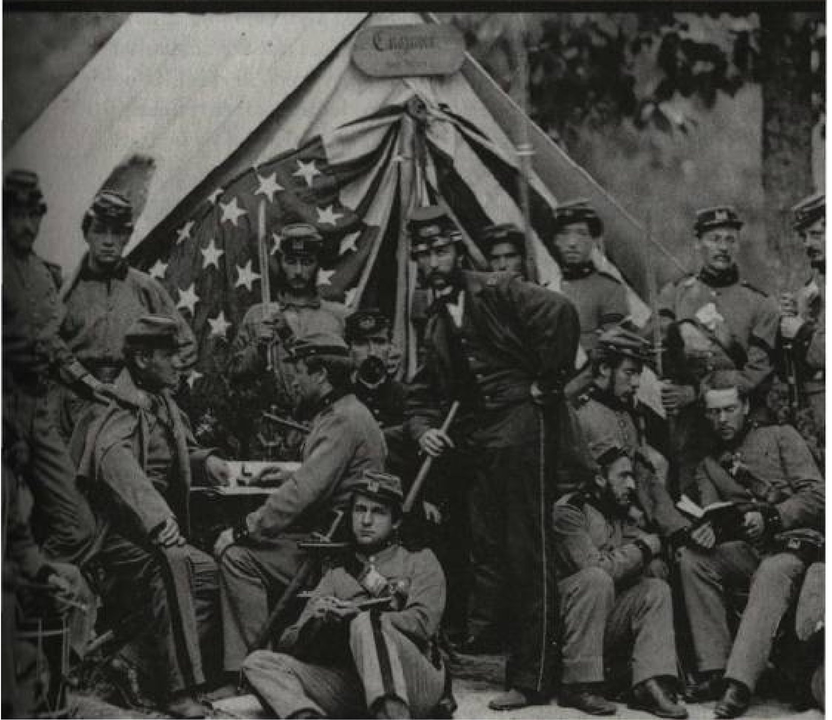
15 William K. Charles, *Reign of Ironclads: 1859-1892,* New York: Harper&Row, 1980, s. 66.

Bu gelişmeler sonucunda Güney, bağımsızlığını kazanmak istiyorsa kendi emeğine ve çabasına güvenmek zorunda kalacağını anladı. Yani, Amerika Birleşik Devletleri'nin Amerikan Devrimi sırasında Fransa'dan aldığı yardımın aynısını bekleyemezdi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MAVİ İLE GRİ KARŞI KARŞIYA

1862

Güney birlikleri, Konfederasyon'un başkenti Richmond'a başlatılan bir sefere karşı Virginia'da direndiler. Kısa bir süre saldırı insiyatifini elde edip Maryland'i işgal ettiler. İç Savaş'ın Batı Cephesi'nde, New Orleans'ın kaybından Kentucky'nin başarısız işgal girişimine kadar bir dizi felaket yaşadılar.

1862'nin ilk aylarında Konfederasyon'un yenilgisi eli kulağındaydı. Birlik, deniz ablukasını yoğunlaştırdı. Böylece Mart ayında Kuzey'in Potomac Ordusu, Virginia Yarımadası'na gönderilebildi. Ordunun komutanı General George B. McClellan, yavaş ve aşırı temkinliydi. Ancak askerî gücü kendisine Richmond'u almak için sayısal bir avantaj sağladı. Bu arada, Batı Cephesi'nde Birlik, nihayet muharebe alanına hâkim bir lider buldu: General Ulysses S. Grant. Donelson Kalesi ve Shiloh'da elde ettiği zaferler, Tennessee'nin savunmasını kelimenin tam anlamıyla "açtı". Güneyde ise, Nisan ayında New Orleans denizden saldırıya uğradı. Haziran ayına kadar ise Mississippi'nin çoğu Birlik'in elindeydi.

Bahar yaza döndüğünde durum değişti; Konfederasyon kuvvetleri karşı saldırıya geçtiler. Jackson'ın Shenandoah Vadisi'ndeki coşkulu harekâtı, Birlik güçlerinin Richmond'daki hayallerini suya düşürdü. Sonra General Lee, Kuzey Virginia Ordusu'nun komutasını aldı, saldırı inisiyatifini de ele geçirdi. McClellan'ı Yedi Gün Savaşları'nda geri çekilmeye zorladı. İkinci Bull Run Muharebesi'nde (Manassas) büyük bir zafer kazandı ve Maryland'i de işgal etti. Aynı sıralarda, daha batıda General Braxton Bragg, Kentucky'ye girdi.

Savaş, dengede kaldı. Bununla birlikte, Konfederasyon güçleri, bekledikleri halk desteğini ne Kentucky'de ne de Maryland'de bulamayınca geri çekilmek zorunda kaldılar. General Lee, Antietam'daki (Sharpsburg) olasılı bir felaketten kıl payı kurtulmayı başardı. Kendisini, yeterince güçlü ve yetkilendirilmiş hisseden Lincoln, köleliği ortadan kaldıran ve kölelerin azat edilmesini öngören Özgürlük Bildirgesi'ni yayınladı.

Güney'in Avrupa'dan destek alma umudu azalmış olsa da, Konfederasyon güçleri, Birlik ordularına hâlâ karşı koyabiliyorlardı. Richmond'a yönelik bir başka saldırı girişimi, Aralık ayında Fredericksburg'da yenilgiyle sonuçlandı. Mississippi'de Birlik'e Vicksburg karşı çıktı. 1862 yılı Tennessee'deki Stones Nehri'nde (Murfreesboro) yaşanan katliamla sona erdi; her iki taraf ağır kayıplar verdi ama kimin galip geldiğini söylemek mümkün değildi.

GÜNEY'İN KONFEDERASYON ORDUSU

Sayıca az olmalarına ve tedariklerinin hep yetersiz kalmasına rağmen Konfederasyon Ordusu'nun askerleri, yine de Birlik ile dört zorlu yıl boyunca savaşı sürdürmeyi başardılar. General Robert E. Lee'nin sözleriyle: "Savaştaki cesaretleri, onlara sayılı orduların ve sayılı askerlerin arasında yer alma hakkı vermektedir."

Konfederasyon Askeri

Konfederasyon birliklerinin yüzde 60'ından fazlası, çiftçi ve tarım işçisiydi. Bu oran Güney eyaletlerinin sosyal yapısını geniş ölçüde yansıtmaktadır. Bazıları sadece çocuktu; normalde borazan veya davulcu olarak hizmet veriyorlardı. Ancak çoğu 18 ila 29 yaşları arasındaydı. Birlik güçlerinin aksine, Konfederasyon askerleri etnik olarak homojendi. Saflarında nispeten az sayıda yeni göçmen vardı. Aralarında hiç Afrikalı-Amerikalı yoktu.

İç Savaş'ın başlangıcında, Konfederasyon Ordusu'nda sadece sayılı kişinin askerî eğitimi vardı. Acemiler ise genellikle, amatör ama bir o kadar da coşkulu, askeriyeye meraklılar tarafından yönetilen gönüllülerdi. Ortalama bir asker 20'li yaşlarının ortalarındaydı. Kırsal bir geçmişe sahipti. Ve muhtemelen daha önce evinden hiç ayrılmamıştı.

Bir Konfederasyon askeri, davasına Kuzeyli rakibi kadar, hatta belki de daha fazla bağlıydı. Savaş ona göre evinin, yurdunun, devletinin, özgürlüğünün ve yaşam biçiminin savunulmasıydı. Güneyli askerlerin yalnızca üçte biri ya köle sahibiydi ya da köle sahibi ailelerden geliyordu. Ama neredeyse hepsi statüleri ve güvenlikleri için köleliğin

korunması gerektiğine inanıyordu. Güneyliler, Kuzeyden gelen yozlaşmış kentli *Yankee*lere kıyasla "doğal savaşçılar" oldukları efsanesine inanma eğilimindeydiler. Onları savaşa iten bilinçli bir kişisel onur duygusu geliştirmişlerdi. Bu benlik imajı, savaşa olan bağlılıklarının sürmesini sağladı.

Zorunlu Askerlik Hizmeti

16 Nisan 1862'de Konfederasyon, zorunlu askerliği uygulamaya karar verdi. 18-35 yaşlarındaki beyaz erkekler zorunlu askerlik hizmetine tabi tutuldu. Bir yıllık askerler üç yıl orduda kalmak zorunda kaldı. Eylül ayında üst yaş sınırı 45'e çıkarıldı. Savaşın başındaki coşkuları giderek azalan Konfederasyon askerlerinin çoğu "zengin bir adamın savaşında savaşan fakir adamlar" olduklarını hissetmeye başladılar. Hatta alınan bazı kararlar da bu düşüncelerini perçinledi.

Konfederasyon üst düzey yönetiminin, kölelerin denetimsiz kalması durumunda isyan edeceği veya kaçacağı korkusuyla, 20 veya daha fazla köle sahibi olanların askerlikten muaf tutulacağına dair aldığı karar, büyük kızgınlığa neden oldu. Üstüne bir de zenginlerin, kendileri için askerlik hizmetini yerine getirmeleri adına para ödeyip adam tutmaları adaletsizlik olarak görüldü ve askerden kaçanların artmasıyla sonuçlandı. Doğal olarak bu uygulamalar bir süre sonra terk edildi. Yine de Güneyliler Kuzey'inkinden daha eşitlikçi bir ordu kurdular. Zorunlu askerlik, toplum genelinde daha tutarlı bir şekilde uygulandı. Çok sayıda yoksulu Birlik Ordusu saflarına çeken paralı askerlik anlayışı daha nadirdi.

Zorunlu askerlik getirilmesine rağmen birçok Güneyli erkek askere alınmayı beklemek yerine gönüllü olmayı tercih etti: 1862'de orduya yazılan yaklaşık 200.000 kişinin büyük çoğunluğu gönüllüydü.

Asker Hayatı

Orduya yeni katılan binlerce çiftçi çocuğunun askerî kamplarda toplanması, kötü hijyenik koşullar nedeniyle başlangıçta salgınlarına yol açtı. Hastalık, ordu yaşamının nahoş yönlerinden sadece biriydi. Küfür, sarhoşluk, kumar ve genel ahlaksızlık, düzenli evlerden gelenler için bir şoktu. Konfederasyon'un özgürlüğünü savunmak için imza atan birçok adam, kendilerini ifade ve hareket özgürlüğünden mahrum bırakan bir askerî disiplinin katılığına maruz bırakıldıkları için içerlediler. Ancak zamanla, askerî yaşamın ritmine başarıyla adapte oldular.

Yaz aylarında bir Konfederasyon Ordusu kampı, yeterince hoş bir yerdi. Askerler; yemek pişiriyor, kâğıt oynuyor veya kitap okuyorlardı. Kamplarında Afrikalı-Amerikalılar da vardı ama muharip olarak değil; hizmetçi, aşçı ve işçi olarak hizmet veriyorlardı.

Bir askerin bağlı olduğu *alay* onun evi olurdu. Herkesin, bağ kurduğu bir *buddy*si, yakın arkadaşı olurdu. Bu ikili birlikte yaşar ve savaşırlardı. Bu bağlar bütünü sadece orduyu bir arada tutmakla kalmaz aynı zamanda her bir askerin karşılaştığı zorluklar karşısında ve muharebe sırasında ayakta kalmasını sağlardı. Tatbikat, eğitim ve savaş deneyimi, bir sivilin askere dönüşmesini tamamlardı.

Konfederasyon başlangıçta ordusunu eyalet milislerine, önceden var olan gönüllü bölüklere ve savaşın başlamasıyla birlikte bir yıllık gönüllü yazılanlara dayandırdı. 1861 baharından itibaren ordu yıllık askerlik görevine bağımlı bir hâle gelmişti ki bu durum bir kriz ihtimali taşıyordu. Çünkü gönüllülerin hizmet süreleri bir yıl sonra doluyordu. Aralık 1861'deki Konfederasyon Kongresi'nde erkekleri yeniden askere almaya teşvik etmek için birtakım uygulamalar teklif edildi. Bu uygulamalar arasında 60 günlük izin (veya mola), nakit ödül, yeni bir alaya katılma ve yeni subaylar seçme hakkı vardı.

Çekilen Yokluk

İç Savaş'ta Konfederasyon askerinin karşılaştığı zorluklardan biri de kıtlıktı. Neredeyse her şeyin kıtlığı çekiliyordu ve her asker bu durumda kendine düşen payı yaşıyordu. Silah ve mühimmatın yanı sıra su matarasından yiyeceklere battaniyelerden botlara kadar birçok malzeme yetersizdi. Üniformalarının resmî rengi gri olmasına rağmen Konfederasyon birlikleri genellikle ceviz kabuğu ve bakır çözeltileriyle boyanmış ev yapımı üniformalarla yetinmek zorunda kalıyordu.

Askerler çıplak ayakla yürüdüler, kürek olmadığı için teneke bardaklarla siper kazdılar. Bir askerin zamanının çoğu, yiyecek bulmak ve teçhizatını tamamlamak için çöp toplamaya ayrılmıştı. Askerler ya ele geçirdikleri Birlik depolarından ya Birlik'in hayatını kaybeden askerlerinden ya da savaş esirlerinden palto, battaniye ve çizme gibi eşyalar çaldılar. Konfederasyon askerleri, yiyecek veya yakacak odun aramak için çiftlikleri yağmaladılar. Acı olan ise şuydu ki soydukları insanların bir kısmı kendi taraflarındaki sivillerdi. İhtiyaç temini için yapılan tüm bu şeyler, para ve değerli eşyalar da çalınmaya başlayınca artık basit bir suça dönüşmüştü.

Askerler yanlarında dikiş kutusu taşıyorlardı. Setin adını "ev hanımı" koymuşlardı ve içinde iğneler, iplikler, düğmeler vardı. Günlük hayatta kadınlar sayesinde hiç el sürmedikleri dikiş ve yemek pişirmek gibi temel işleri orduya girdikten sonra öğrenmek zorunda kaldılar.

Kayıplar

Disiplin, kıdemli Konfederasyon komutanları tarafından ciddi ve kalıcı bir sorun olarak görülüyordu. Güneyli askerler sağlam ve sert savaşçılardı. Ama otoriteye karşı kökleşmiş bir direniş hâlindelerdi. Tuğgeneral rütbesinin altındaki subaylar askerler tarafından seçiliyordu. Bu, şüphesiz küçük ihlallere tolerans gösterilmesine yol açmaktaydı. Ancak, yürüyüşe çıkma ve savaştan kaçma gibi daha büyük sorunların

ele alınması gerekiyordu. Sert komutanlar, karşılaştıkları suçlar için idam ve dağlama da dâhil olmak üzere ağır cezalar veriyorlardı. Yine de firar oranları yüksek kaldı: Konfederasyon'un Kuzey Virginia Ordusu'nda yaklaşık yedi askerden biri firar ediyordu.

Sebeplerden biri, orduda karşılaştıkları zorlukların getirdiği hayal kırıklığıydı. Ama en önemlisi askerlerin aileleri için duyduğu endişeydi. Artan tehlike karşısında ailelerinin yardıma ve korunmaya muhtaç olduklarını düşünüyorlardı. Nadiren izin veriliyordu. Bu da izinsiz olarak kısa süreli firarlara yol açtı. Hele eğer birlikleri evlerinin yakınında konuşlanmışsa, askerler sevdiklerini ziyaret etmek için izinsiz kamptan ayrılıyorlar, karşılığında da hafif bir cezayı kabul ediyorlardı.

Her iki ordu da askerî künye kullanıyordu. Konfederasyon askerleri isimlerini ve bağlı oldukları birimleri; kemik parçalarına, metale, kâğıda hatta meşe palamuduna yazarak boyunlarına astılar. Böylece muharebe sırasında ölenlerin kimlikleri tanımlanabildi.

En kalabalık olduğunda, Konfederasyon Ordusu 460.000 kişiden oluşuyordu. Savaş sırasında Güney saflarında bir milyondan fazla asker görev yaptı. Bunlardan yaklaşık 250.000'i muharebe alanında ya da hastalık ve zorlu şartlar nedeniyle hayatını kaybetti. Çok daha fazlası yaralandı. Sadece dörtte biri yara almadan kurtuldu. Savaşın ilerleyen zamanlarında, karamsarlık ve kayıplar arttıkça "dinî uyanışlar" Konfederasyon kamplarını kasıp kavurdu ve firar salgın boyutlarına ulaştı. Yine de binlerce asker, umutsuzluğun verdiği cesaret ve gururla sonuna kadar savaştı.

Güneyli askerler genellikle dağınık ve disiplinsiz olarak görülüyordu. Kendi komutanlarından biri olan Tuğgeneral Cadmus Wilcox, Konfederasyon birliklerini "silahlı bir çeteden biraz daha iyi" olarak nitelendiriyordu. Ancak, İç Savaş'ta mücadele eden Konfederasyon askerlerinin kararlılığı, dayanıklılığı ve zorluklarla mücadele gücü, tarihte parmakla gösterilecek kadar az orduya nasip olmuştur.

Savaştan Sonra

Her şey bittiğinde yaklaşık 180.000 Konfederasyon askeri Birlik Ordusu'na teslim oldu. Ancak bazı eski askerler Kuzey kontrolüne girmiş Güney arazilerinde yıllarca direnmeye devam etti. Birlik Orduları Komutanı General Grant ve Konfederasyon Orduları Komutanı General Lee arasında 1865'te Appomattox'ta imzalanan teslim anlaşmasında, Güney birliklerinin vatana ihanetten yargılanmadan evlerine dönmelerine izin verildi. Subaylar hariç, Konfederasyon askerleri silahlarını teslim etmek zorunda kaldılar, ancak atları kendilerinde bırakıldı. Askerlerin çoğu yaya olarak eve döndü. Üzerlerindeki giysiler paçavradan biraz daha iyiydi. Yol boyunca yiyecek dilendiler.

Savaş bitmiş, karar verilmişti ancak birçok Konfederasyon savaş gazisi, Kuzey egemenliğini ve medeni haklara göre "özgürleştirilmiş köleleri" kabul etmekte isteksizdi. Bunların bazıları, Güney'de ABD yönetimine direnen ve Afrikalı-Amerikalıları terörize eden Ku Klux Klan'ı oluşturanlar arasındaydı. Ku Klux Klan kısmen de olsa etkisizleştirilmiş olmasına rağmen, Beyaz Birlik gibi diğer bazı silahlı yasa dışı gruplar, Afrika kökenli Amerikalılara tanınan haklara ve Cumhuriyetçi Parti'ye karşı mücadeleyi 1870'lere kadar sürdürdüler.

KUZEY'İN BİRLİK ORDUSU

Birlik Ordusu, İç Savaş'ta sayısal üstünlüğe sahipti. Ancak bu, askerlerinin çatışma içinde ve dışında deneyimli oldukları anlamına gelmiyordu. İster prensip için ister para için savaşsınlar, Birlik askerleri dayanıklılık ve azimle görev yaptılar. Bu da sonunda galip gelen taraf olmalarını sağladı.

Birlik Askeri

Birlik Ordusu, askerlerinin geldiği eyaletlerin toplumları kadar çeşitliydi. Çiftçiler ve tarım işçileri, Kuzey birliklerinin neredeyse yarısını oluşturan en büyük gruptu. Marangozlar, demirciler, kunduracılar, makinistler, matbaacılar gibi uzmanlığa dayalı meslek sahipleri

ise ordunun yaklaşık dörtte birini oluşturuyordu. Her ne kadar savaş uzadıkça, toplumun daha yoksul katmanlarından giderek daha fazla asker hizmete alınsa da, Birlik askerlerinin yalnızca yedide biri vasıfsız işçiydi. Kuzey Ordusu, Güney'inkinden biraz daha genç bir orduydu. Her beş askerden ikisi 21 yaşın altındaydı. Askerlik için en küçük yaş 20 olarak kabul edilmesine rağmen, askerlerin bir kısmı ve yedeklerin çoğu 18-19 yaşındaki maceracı gençlerdi; isteksizce askere alınanların yerini almak için para alıyorlardı. 1864'te 16 yaşından küçük çocukların orduda görevlendirilmesi resmî olarak yasaklanmış olmasına rağmen, davulcu veya borazancılar onların arasından seçiliyordu.

En çarpıcı olanı, Birlik güçlerinin etnik çeşitliliğiydi. Birlik ordularında görev yapanların yaklaşık dörtte biri yabancı uyrukluydu. Bu durum, 1840'lardan itibaren Kuzey eyaletlerinin karşılaştığı yüksek düzeyde göçün bir yansımasıydı. En büyük katılımcılar Almanlardı; yaklaşık 200.000'i savaş sırasında Birlik'e hizmet etti. Sıradaki ikinci en büyük göçmen grubu, yaklaşık 150.000 kişi ile İrlandalılardı. Hem Almanlar hem de İrlandalılar genellikle kendi alaylarında görev yaptı. Örneğin "Savaşan 69" olarak bilinen 69. New York Piyade Alayı'nın tamamı İrlandalıydı. 74. Pennsylvania Alayı'nda ise Almanların dışında kimse yoktu. Ancak Almanlar, İrlandalılar ve diğer göçmen gruplarının üyeleri, etnik olarak tanımlanmamış alaylarda da görev yaptı. 1863'ten itibaren Birlik'in savaş güçlerinin önemli bir bileşeni hâline gelen Afrika kökenli Amerikalılar için ise aynısını söylemek mümkün değildi; onlar sadece kendilerinin bulunduğu özel birimlerde savaştılar ve sayıları öyle arttı ki, savaşın sonuna gelindiğinde Kuzey Ordusu'nun yüzde 10'unu oluşturuyorlardı.[1]

Zorunlu Askerlik Hizmeti

Kuzey eyaletleri geniş bir insan gücü potansiyeline sahip olmalarına rağmen, Kuzey Ordusu uzun bir savaşta asker ihtiyacını karşılamakta zorlandı. Birlik Ordusu başlangıçta tamamen gönüllü bir güçtü. 90 günlük hizmet taahhüdünün yetersiz kaldığı kısa sürede anlaşıldı. Bazı eyaletlerde gönüllüler iki yıllığına kayıt altına alınmasına rağmen,

1 Woodworth, 1996, s. 67-71.

aslında bu sürenin üç yıl olması gerekiyordu. Bir yandan askerlik hayatının riskleri ve zorluklarının daha geniş çapta anlaşılması diğer yandan savaşın teşvik ettiği ekonomik bir patlamanın birçok iş kolunu iyi pata kazanılır hâle getirmesi, ordu hizmetinin çekiciliğini keskin bir şekilde azalttı.

1863 yılında 20-45 yaş arası erkekler için zorunlu askerlik hizmeti getirildi ancak yükümlüler yerlerine çoğunlukla para ödedikleri başkalarını gönderebiliyorlardı. Yükümlülerin birçoğu da çeşitli nedenlerle muaf tutuldu. Çok sayıda insan zorunlu askerlikten kaçmak için ortadan kayboldu. Savaş sırasında Birlik Ordusu'nda 118.000 yedek askere kıyasla sadece 51.000 asker görev yaptı. 1864'te bu krizi önlemek için yeni bir adım atıldı. İlk üç yıllık gönüllüler görev sürelerinin sonuna geldiğinde, görevlerinde kaldıkları takdirde kendilerine ikramiye ödenecek ve izin verilecekti. Yaklaşık 200.000 kıdemli gönüllü orduda kalmayı tercih etti. Ordu hizmetini çekici hâle getirmek için de orduda görevli olanlara düzenli olarak nakit ikramiyeler ödendi.

Ne İçin Savaşıyoruz?

Kuzey birliklerinin motivasyonu birbirinden farklıydı. Vatanseverlik, isyancıların AB'nin bütünlüğüne yönelik tehdidine öfkelenen birçok kişiyi saflara çekmişti. Köleliğe idealist bir muhalefet takınanların sayısı çok daha azdı. Köleliğin kaldırılmasına dayalı akım, bazı Massachusetts alaylarında desteklendi, ancak Kuzey birliklerinin neredeyse tamamı "özgürleştirme"ye kayıtsız kaldılar, hatta bazıları karşı çıktı.

Basit macera arzusu ve savaş deneyimi, birçok genç erkeği cezbederek askere yazılmalarına neden oldu. Ancak genellikle maddi düşünceler baskındı. Gönüllülük için teklif edilen ödenek ve ikameler için verilen para, sıradan işçiler için hatırı sayılır meblağlardı. Verilen para için birkaç kez askere yazılmak ve hizmetten kaçmak çok zor değildi ama bu şekilde sistemi aldatmadan bile bir adam bir kerelik aldığı ödenekle kendini iyi hissedebilirdi. Savaşın sonlarına doğru ABD'ye gelen göçmenler genellikle doğrudan gemiden alınıp askere yazıldı, bazıları ise özellikle orduya kaydolmak için yolculuğa çıktı.

Asker Hayatı

Arkadaşlarına bağlılık ve birlikleriyle gurur duymaları bir askeri yerinde tutan ve diğer her şeyden daha fazla onu savaşa hazırlayan bağlardı. İtaat etmek hiçbir zaman kolay olmuyordu. Öte yandan Birlik Ordusu, sert bedensel cezaların dayattığı düzen sayesinde makul eğitimi almış disiplinli bir kuvvet hâline geldi. 1862'den itibaren, Birlik askerleri genellikle tedarik sorunu yaşamadılar ve iyi bir şekilde donatıldılar. Kuzey fabrikaları gereken üniforma ve ayakkabı desteğini sağladı. Bazen kalitesiz olsa da tayın porsiyonları oldukça cömertti; domuz pastırması, sığır eti, ekmek ve fasulye. Yine de zorlu seferler sırasında askerler kolayca perişan olup acıkabiliyordu.

Kuzey orduları ilerlerken tedarik sistemine rağmen, askerler genellikle Konfederasyon topraklarındaki çiftliklerin cazibesine kapılıp yağmaladı. Yürüyüşlere dayanmaları gerekiyordu, sırt çantaları ağırdı ve askerlerin ayakları ağrıyordu. İyi tedarik edilmiş bir kampta bile askerî rutinler ordu mensupları için hem sıkıcı hem de yıpratıcı olabiliyordu. Özellikle sağlık şartlarının iyileştirilmesinden önceki erken dönemde Kuzey Ordusu için en ciddi tehdit, Güneyliler değil, hastalıktı. Bir Birlik askerinin savaşta ölme olasılığı 18'de 1 iken hastalıktan ölme olasılığı 8'de 1'di.

İç Savaş sırasında Birlik Ordusu'nda yaklaşık 2,5 milyon asker görev yaptı. Bunların yaklaşık 360.000'i ya savaşta ya da hastalıktan öldü. Yaralanan Birlik askerlerinin tahminî sayısı ise 290.000 civarındaydı. Kısacası savaşta görev yapan yaklaşık her 4 Kuzeyli askerden 1'i ya öldü ya da yaralandı.

Hayal Kırıklığı

Kuzey birliklerinin kalitesi savaşın son yıllarında iyice düşmüştü. 1861'den beri savaşan ve savaştan yorgun düşmüş gururlu gönüllüler, para için orduya yazılmış olanları ve 1863'ten sonra savaşa katılan yedekleri hor görüyorlardı. Hatta onları "vicdansız ve korkak alçaklar"

olarak tanımlıyorlardı. Firar oranları her zaman yüksekti. Ordudaki hayat karşısında cesaretleri kırılan ya da evlerindeki zorluklarla uğraşmak zorunda kalan askerler gizlice kaçıyordu. Ancak toplu ödeme için orduya katılanlar ortadan kaybolmalarıyla adeta ünlüydüler. General Grant bile 1864'te durumu kabullenmek zorunda kalmıştı: "Bu yolla elde ettiğimiz adamların neredeyse tamamı firarda..." diye şikâyet ediyordu. Yine de Birlik kuvvetleri, gerektiği zaman sert savaşçılar olduklarını kanıtladılar. Mavili askerlerin cesareti ve mücadeleci ruhu asla sorgulanmadı.

Savaştan Sonra

Savaş sırasında askerlerin sivil hayata nasıl dönecekleri konusu hiç düşünülmedi. Hizmet süreleri sona eren ve yeniden askere gitmeyi tercih etmeyen askerler evlerine döndüler. Savaşın sonunda kamuoyu hızlı bir terhis talep etti. Birlik askerleri terhis edilmek üzere kamplarda toplandı, ancak birçoğu yavaş ve sıkıcı süreç tamamlanmadan firar etti. Mevcudu hızla azalan ABD Ordusu, İç Savaş'tan sonra yine de önemli görevler üstlendi; Kızılderili Savaşları boyunca birçok İç Savaş gazisi Yerli Amerikalılara karşı aktif görevdeydi. Yeniden Yapılanma dönemi sırasında Güney ise, askerî yönetim altına girdi. 1865 yılına kadar, savaşın malul gazileri ile savaşta hayatını kaybetmiş Birlik askerlerinin dul ve yetimleri için bir emekli maaşı sistemi uygulamaya konmuştu. 1904'te hayatta kalan tüm İç Savaş gazilerine hayatlarının sonuna kadar emekli maaşları alma hakkı verildi. 1950'lerde hâlâ İç Savaş emekli maaşı alanlar vardı.

AYAKLARINI YERE SAĞLAM BASANLAR

İç Savaş'taki piyade taktikleri mevcut teknolojiye, yerel araziye ve Avrupa savaş geleneğine dayanıyordu. Amerikan subayları ise bu sonuncusuna boğazlarına kadar batmış hâldeydiler. Piyade ve topçular artan savunma ateş gücünü hesaba katan yeni taktiklerini muharebe alanına uyarlama konusunda başarısız olmuşlardı ve bunun sonucunda da ağır kayıplar verildi.

Piyadeler, İç Savaş'a çeşitli silahlarla donatılmış şekilde başladılar. Hatta hatalı eski moda yivsiz çakmaklı tüfekler bile bunlara dâhildi. Bununla birlikte, savaşın ikinci yılında her iki taraftaki standart silah bir *Enfield* veya bir *Springfield* tüfeği olmuştu. Bu yeni tüfek, piyadelerin becerisi sayesinde çatışmanın sıcağında hızlı bir şekilde doldurulup ateşleniyordu. Bu öyle kolay bir iş değildi. Piyadelerin ateş etmeden önce içinde mini top ve barut bulunan kâğıttan fişeği çıkarmaları gerekiyordu.

Piyade, bu kâğıdı dişleriyle yırtıyordu. Namludan aşağı yuvarlayıp *ramrod* (harbi, uzun bis) ile sıkıştırıyor, ateşleme mekanizmasını besliyor ve tetiği çekiyordu. Beceriksiz görünümlü bu silah savaşta hayati bir evrime işaret ediyordu. Deneyimli bir adam, *Springfield*'ını dakikada üç kez ateşleyebilirdi. Üstelik bu tüfek yivli namlusu sayesinde hedefe vurma oranını artırmakta ve 400 metreye yakın etkili bir menzil sunmaktaydı; yani yivsiz çakmaklı tüfekten 3 kat fazlasını... Baskı altında bir sürü hata yapılıyordu; fişeği kâğıdını yırtmadan koymak -hatta bazen koymayı unutmak-, tetiği bisi namluda bırakarak yahut ateşleme mekanizmasını beslemeden çekmek... Yine de bu silah doğru kullanıldığında mükemmel sonuç veriyordu. Savunmadakiler kullandığında bu tüfeğin menzili ve atış hızı, cephe saldırısı gerçekleştiren ve açık alanda ilerlemek zorunda kalan bir hücum kuvveti için ciddi bir sorun teşkil ediyordu.

Avrupa Tarzı Amerika'ya Uymaz

Hem Kuzeyli hem de Güneyli generaller, muharebelerin anında emirlere uyan eğitilmiş ve disiplinli askerlerden oluşan geniş birlikler tarafından kazanılabileceğinden şüphe duymuyorlardı. W. J. Hardee'nin *Tüfek ve Hafif Piyade Taktikleri* gibi popüler kılavuzlara göre piyadeler, korkakların safları bozmasını engellemek için en arkada "arka kapı bekçilerinin" bulunduğu ve subayların sıkı bir düzende tuttuğu saflarla, istikrarlı bir şekilde ilerleyerek saldırmalıydılar. Karşılıklı yaylım ateşinin ardından, uzun sıralar ve kısmen 4 ya da 6 adam genişliğinde sütunlardan oluşan saflar boyunca ilerleyen piyadeler, düşmana yeterince yaklaşınca sabit süngülerle hücum ederdi. Bu durumda ya savunmadakiler kaçar ya da göğüs göğüse çarpışmaya

girilirdi. Çoğu zaman taraflar tüfeklerinin namlularından kavrayarak onları sopalar gibi kullanırlardı.

İç Savaş harekâtı bazen bu piyade saldırısı idealine yaklaşıyordu ama çoğunlukla uzak kaldı. Temel sorun, muharebe alanlarının arazi koşullarıydı. Avrupa taktikleri açık alanda savaşmak için tasarlanmıştı. Amerika'nın vahşi doğasının bataklıklarında ve ormanlarında daha esnek, hatta gevşek, bir muharebe tarzı kaçınılmazdı. Bir başka deyişle savaşanlar omuz omuza çok bitişik nizamda değil, aralarında boşluklar bırakarak saflar oluşturmak zorundaydılar. Askerler, özellikle de savaşın başlarında, genellikle disiplin açısından yetersizdi. Bir çatışmadaki olayların akışı hiç değişmiyordu; bir taraf ilerleyip ateş ediyor, diğer taraf önce savunma pozisyonunda ateşe karşılık veriyor sonra ileri atılıyor ve en sonunda dipçik dipçiğe bir yakın dövüş başlıyordu. Ancak hepsinden önemlisi, geleneksel Avrupa piyade saldırısı tarzı bir kriz yaşıyordu. Bunun sebeplerinden biri topçu sınıfının personel ve ekipman olarak etkin hâle gelmesi, diğeri ise namlusu yivli piyade tüfeğinin benimsenmesiydi. Bu iki gelişme dengeyi net bir şekilde saldırganın aleyhine değiştirmişti.

İnisiyatifin Yeni Adı: Savunma

Omuz omuza yanaşık düzene girenler, karşı tarafın piyadesinin yaylım ateşine, topçuların salvolarına ve misket atışlarına karşı savunmasızdı. Saldıran taraf, kayıplarını azaltmak için basit bir yönteme başvurdu; daha gevşek bir dizilim benimsenerek askerlerin dağınık hâlde çatışma hattı oluşturması... Buna karşılık savunucular, özellikle çukur kazmışlarsa veya arkasına sığınacak bir şey bulmuşlarsa, neredeyse yenilmezdiler.

İlerlemek zorunda olan askerler hayatlarını korumak için kendi başlarının çaresine bakıp yeni ateşten korunma taktikleri geliştirdiler. Diz çökmüş veya yüzüstü pozisyonda ateş ediyorlardı. Sırt üstü yatarak da tüfeklerini yeniden dolduruyorlardı. Deneyimli birlikler bir adım daha ileri gitmeye başladılar. Düşman ateşinden mümkün olduğunca sakınıyorlar, ardından savunma ateşi seyreldiğinde arkadaşlarının bastırma ve koruma ateşi altında kısa hücumlarla ilerliyorlardı. Yalnız

bu yöntemin bir dezavantajı vardı; savunma ateşi yoğunluğunu koruduğunda, ilerleyebildikleri yerde mahsur kalıyorlardı.

Kuzeyli komutanlar, cephe saldırılarına ivme kazandırmak amacıyla yeni bir taktiğe başvurdular. Birlikler, sıkı saflı sütunlar/kolonlar hâlinde ve düşmanın menzil dışında kalan aldatma ateşine karşılık vermeksizin ilerleyeceklerdi. Hızlı ve amansız bir ilerleyişin Konfederasyon savunmasında bir gedik açması bekleniyordu. Zaman zaman başarılı oldular. Ancak saha tahkimatı daha ayrıntılı ve özenli yapıldıkça ve *abbati* adı verilen üst üste yığılmış ağaçlardan yapılmış barikatlar tarafından korunmaya başladıkça, piyadelerin gerçekleştirdiği cephe saldırılarının başarılı olması neredeyse imkânsız hâle geldi.

Yeni Çare; Bol Hareket

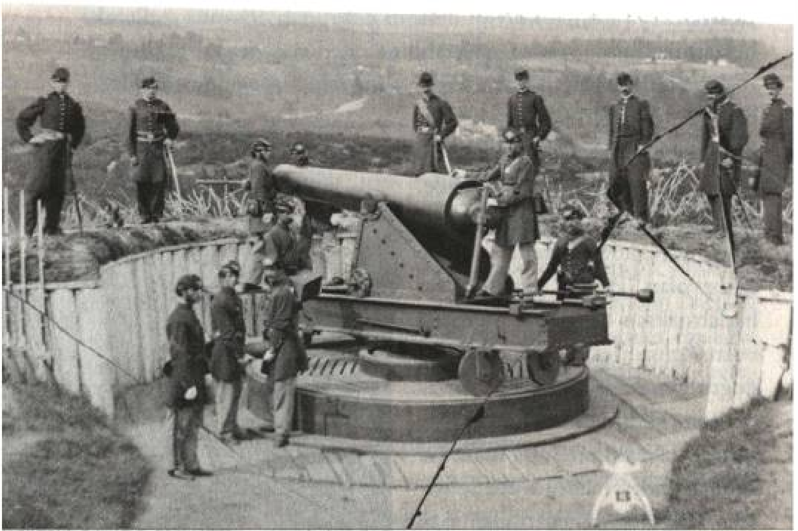
Savunmanın sahip olduğu ateş gücü üstünlüğünün neden olduğu açmazın tek bir cevabı vardı; manevra. Birlikler, kanatlardan çevirme yaparak veya düşman savunmasının doğrudan arkasına sarkarak, beklenmedik bir yerden saldırabilir veya düşmanı geri çekilmeye zorlayabilirdi. Hızlı manevra kabiliyetine sahip iyi eğitilmiş birlikler, bazı çarpıcı zaferlere imza attılar. Yine de Güneyli General Robert E. Lee gibi bir manevra ustası bile, 1863'te yaşanan Gettysburg Muharebesi'ndeki kötü şöhretli bir cephe saldırı olan "Pickett Hücumu"nu başlatmaktan başka bir alternatif bulamamıştı. İç Savaş'ın sonlarına doğru gündeme gelen siper savaşı, cephe saldırılarını ölümcül hâle getirdi. Her iki tarafı da manevra kabiliyetinden mahrum etti ve hareket özgürlüğünü ellerinden aldı. Böylece Kuzey ve Güney birlikleri, yıpratma savaşı tarafından belirlenen bir taktik çıkmaza sürüklendiler.

Geleceği Şekillendirme

İç Savaş sırasında, askerî teknolojide meydana gelen gelişmeler, gelecek 50 yıl boyunca saldırgan piyade taktiklerini daha da sorunlu hâle getirmişti.

Öncelikle piyade silahları metal fişek kullanan, arkadan yüklemeli, seri ateşli silahlara evrildi. Kesintisiz ateş gücü sağlayan tüfekler, özellikle Spencer tüfeği, savaşın sonunda Birlik Ordusu'nda oldukça yaygın bir şekilde tercih ediliyordu. Ağızdan doldurulan tüfekler dakikada maksimum üç mermi atabilirken Spencer aynı sürede 20 mermi sarf ediyordu. İç Savaş'ta deneysel olarak kullanılan çok namlulu Gatling silahı da dakikada 200 mermi atabilme kapasitesiyle otomatik silah çağının habercisiydi. İç Savaş'taki diğer bir gelişme ise topçu sınıfında yaşandı. Topçular artan menzilleri, artan atış hızları ve mermilerinin artan patlayıcı gücü sayesinde artık daha verimliydi.

Kuzey'in başkenti Washington dışında bulunan Totten Kalesi'ndeki 3. Massachusetts Ağır Topçu Alayı askerleri ve Parrott topları. Bu toplar yaklaşık 10 km uzaklığa, 45 kg'lık mermileri atabilmekteydi. Mermiler, şaşırtıcı bir şekilde 36 saniye boyunca havada kalıyordu.

Silahlardaki bu gelişmelerin yanı sıra tahkimatları korumak amacıyla dikenli tellerin kullanılmaya başlaması, aynı temel piyade taktiklerinin daha yüksek zayiat oranları ile daha az sonuç verdiği I. Dünya Savaşı'ndaki "siper savaşı"na yol açacaktı. Ancak Amerikan İç Savaşı'nın etkisi sadece "kara" ile sınırlı kalmadı.

TİTANLARIN ÇARPIŞMASI

Kırım Savaşı (1853-1856) sırasında Fransız ve İngiliz donanmaları, bazı savaş gemilerinin ahşap gövdelerinin üzerine zırh görevi görmesi için demir plakalar yerleştirdiler. Ortaya *ironclad* tarzında, demir zırh kaplamalı savaş gemisi çıkmış oldu. Bu deneme başarılı sonuç verince her iki ülke de kolları sıvadı. 1859'da Fransa, demir zırh kaplamalılarının ilkini denize indirdi: La Gloire. İngilizler de ertesi yıl kendi demir zırh kaplamalı savaş gemileri ile karşılık verdi: Warrior. 1861'de Amerikan İç Savaşı başladığında, demir zırh kaplamalı gemiler donanma gemisi tasarımındaki önde gelen yeniliklerdi. Hem Birlik hem de Konfederasyon bu yeni teknolojiyi kullanmaya çalıştılar.

Donanmada Yenilik

Konfederasyon, Kuzey'in deniz üstünlüğüne meydan okumak için demir zırh kaplamalı gemiler kullanmasının hayrına olacağını anlamıştı. Savaşın ilk günlerinde Norfolk Donanma Tersanesi'ni ele geçiren Güneyliler, hem buhar hem de yelkenleri sayesinde rüzgâr gücünü kullanabilen bir firkateynin yanmış gövdesini ele geçirdi. *USS Merrimack* adlı bu gemi kurtarıldı. 10 cm kalınlığında demir plaka zırhla kaplanarak yeniden inşa edildi. Ortaya buharla çalışan "demir zırh kaplamalı" *CSS Virginia* çıktı. Baş ve kıçta iki adet 180 mm'lik, bordada altı adet 230 mm'lik ve bunlara ek olarak iki adet 165 mm'lik top ile donatılmıştı. Birlik istihbaratı bu bilgileri ana karargâha ilettiğinde, Kuzeyliler *Virginia* ile yüzleşmek için ellerinde hiçbir şeyin olmadığını anladılar. Hemen çalışmalara başladılar.

İsveç doğumlu mühendis John Ericsson tarafından Kuzey Donanması'na bir tasarım sunuldu. Önce hayretle karşılandı. Çizimlere göre

karşılarında yarı batık metal bir sal vardı. Zırhlı bir güverteye sahip gemi, dönebilen bir tarete (silah kulesi) ve küçük bir "dümen kulübesi"ne sahipti. Silah kapasitesi, iki adet 280 mm'lik yivsiz *Dahlgren* topuna dayanıyordu. Şişkin kalıpları silahın patlama riski olmadan daha büyük miktarlarda barut kullanılarak menzilinin genişletilmesine imkân vermekteydi. Buhar motoru, yine Ericsson tarafından tasarlanan yenilikçi bir uskura güç vermekteydi. Bu özelliklere sahip *USS Monitor*'ün sudaki düşük profili onu zorlu bir hedef hâline getirmekte, ancak denize açılmasını da zorlaştırmaktaydı. Bölümler hâlinde farklı dökümhanelerde inşa edilen gemi, 30 Ocak 1862'de denize indirildi.

Güney'in Sürprizi: *CSS Virginia*

Birlik'in deniz ablukası, Richmond'un James Nehri üzerinden uluslararası ticarete erişimini kesmişti. Konfederasyon bunu kırmak zorunda olduğunu biliyordu. 8 Mart 1862'de demir zırh kaplamalı *CSS Virginia*, Norfolk donanma tersanesinden ayrıldı. Hedefinde; James Nehri'nin Chesapeake Körfezi'ne açıldığı Hampton Roads[2] Limanı vardı. Buradaki Birlik abluka kuvvetine meydan okuyacaktı.

Abluka görevindeki Birlik savaş gemilerinin mürettebatı için, eğimli demir plaka zırhıyla yavaş hareket eden hantal savaş gemisi uğursuz bir manzaraydı. *CSS Virginia*'nın kaptanı, 61 yaşındaki Franklin Buchanan'ın emrinde bir dizi top vardı ancak onun için asıl silah, gemisinin pruvasına takılan demir bir mahmuzdu. *USS Cumberland*'a doğru ilerlerken, Birlik gemisinin mermileri *CSS Virginia*'nın metal plakalarından sekti. Mahmuzlanan *USS Cumberland*'ın ahşap gövdesi yırtıldı ve gemi dibe batmaya başladı. Ancak *USS Cumberland*'ın gövdesine saplı kalan mahmuz neredeyse Virginia'yı da yanında götürüyordu. Neyse ki Buchanan ve ekibi son anda mahmuzu kurtardılar. *CSS Virginia*, dikkatini *USS Congress* fırkateynine çevirdi. *Cumberland*'ın kaderine tanık olan Congress kaptanı, Konfederasyon zırhlısının çarpmasını imkânsız kılmak için gemisini karaya oturttu. Ancak bu hareketiyle gemisini, Virginia ve Konfederasyon filosunun diğer gemileri için sabit hedef hâline getirmişti. Bombardıman altında

2 "Roads" kelimesi dilimize; demirleme alanı, dış liman, liman ağzı olarak çevrilebilir ancak ben İnglizce aslını korumayı tercih ettim.

çaresiz kalan Congress, bayrağını indirdi. Bu, donanma savaşında geleneksel bir teslimiyet hareketiydi. Ancak bundan habersiz olan kıyıdaki Birlik askerleri, tam da teslimiyet ayarlanırken, ateş açtılar. *CSS Virginia*'nın kaptanı Buchanan, bacağından ciddi şekilde yaralandı. Misilleme olarak *Congress*'e yönelik ateş emri verdi. Gemi yanmaya başladı. Güney filosunun bir sonraki hedefi karaya oturtulmuş olan *USS Minnesota* firkateyniydi ancak gecenin yaklaşmasıyla Virginia ve yanındakiler onarım için geri çekildiler. *Congress*'in ertesi sabah erken saatlerde havaya uçmasıyla Birlik donanması, iki gemisini ve 230'dan fazla denizcisini kaybetmiş oldu.

Güney'e Sürpriz: *USS Monitor*

9 Mart 1862 sabahı, *CSS Virginia* yeniden ortaya çıktı. Bu kez yaralı Buchanan'ın yerine Teğmen Roger Jones komutasındaydı. Jones, karaya oturmuş *USS Minnesota*'ya yöneldi. Ancak iki gemi arasında garip, alçak profilli metal bir nesne görünce şaşırdı. Bu, Birlik'in demir zırh kaplamalısıydı: *USS Monitor*. Büyük bir aceleyle New York'tan güneye çekilmiş, gece ise pozisyon almıştı. *Monitor* tüyler ürpertici bir yolculuk geçirmişti. Dalgalı denizlerde neredeyse batıyordu. John Worden tarafından komuta edilen 59 subay ve adamdan oluşan mürettebatı bitkin ve acıkmıştı. Bununla birlikte, Worden derhâl *Virginia*'ya saldırmak için rota belirledi.

İki gemi birbirinin dibine girip ateş açtılar. *Monitor*'ün zırhı Virginia'nın silahlarının ezici darbelerini savuşturdu, ancak *Monitor*'ün ateşinin de *Virginia*'nın demir plakaları üzerinde hiçbir etkisi olmadı. Sıkışık, dumanlı koşullarda, *Monitor*'ün nişancıları yenilikçi top taretiyle ilgili sorunlar yaşadılar. Duman nedeniyle, her iki mürettebat için görüş alanı sınırlıydı. İki gemi, birbirlerinin etrafında dönerken körü körüne ateş ediyorlardı. *Monitor* daha küçük ve daha hızlıydı. Üstelik düz tabanı sığ sularda bir avantajdı. Bir ara *Virginia* karaya oturdu, ancak serbest kaldı ve muharebe kaldığı yerden devam etti.

Herkes Muzaffer

Virginia, Monitor'ü mahmuzlamaya çalıştı. Ama *Monitor* sığ sulara girerek kaçtı. Şans eseri, *Monitor*'ün dümen kulübesinin penceresine

bir Konfederasyon mermisi isabet etti. Kaptan Worden, yaralandı *Monitor*'ün komutası Birinci Subay Samuel Greene'e geçmeden önce bazı karışıklıklar yaşandı. Bu arada, Virginia Kaptanı Jones, *Monitor*'ün savaştan vazgeçtiğini varsaydı, geri çekildi ve zaferini ilan etti. *Monitor*'ün yeni Kaptanı Greene muharebeye devam etmeye hazırdı ama *Virginia*'nın uzaklaştığını görünce o da kazandığını da iddia etti.

Hampton Kapışması Sonrası

Konfederasyon ablukayı kırmayı başaramadı. Sonraki iki ay boyunca *CSS Virginia*, Hampton Roads'a ara sıra saldırılar yaptı, ancak *USS Monitor* ile yaşadığı destansı düello tekrarlanmadı. *Virginia*, Birlik kara kuvvetlerinin ilerlemesi sonucunda ele geçirilme ihtimali ile karşılaşınca 11 Mayıs 1862'te kendi kendini batırdı.

Asla açık denize elverişli olmayan Monitor ise, 31 Aralık 1862'de, Kuzey Carolina'daki Hatteras Burnu açıklarında bir Atlantik fırtınası sırasında yedekte çekilirken battı. Bununla birlikte tasarımı, kıyıda ve nehir savaşında kullanılmak üzere "monitör" olarak adlandırılan bir gemi sınıfının ortaya çıkmasına neden oldu. Monitör sınıfı gemiler 1930'lara kadar hâlâ hizmetteydiler. Mahmuzlar ve dönen top taretleri kısa sürede savaş gemilerinin standart özellikleri olarak kabul edildi.

Demir zırh kaplamalılar ve monitörler, Mobile Körfezi Muharebesi ve Mississippi Nehri'nin kontrolü için verilen mücadele de dâhil olmak üzere İç Savaş'ın daha sonraki deniz harekâtlarında önemli bir rol oynadılar.

NEW ORLEANS'IN AKIBETİ

Birlik'in savaşın başlarında elde ettiği amfibi savaş deneyimi, New Orleans'ın denizden yapılan bir operasyonla alınabileceğine inanılmasına neden oldu. Hem Ağustos 1861'de Kuzey Carolina'daki Hatteras Inlet'te hem de takip eden Kasım ayında Güney Carolina'daki Port Royal'de Birlik savaş gemileri kıyı kalelerini donanma bombardımanı ile bastırabileceklerini göstermişti. Bundan hareketle, çıkarma ile desteklenen bir deniz saldırısıyla sayesinde New Orleans'a erişim

yolundaki nehir savunma kalelerinin üstesinden gelinebileceği öne sürüldü. Bu çok işe yarayacaktı çünkü Hatteras Inlet ve Port Royal'e yönelik operasyonların her ikisi de, Birlik'in Güney limanlarına yönelik ablukasını güçlendirmişti.

Hedef New Orleans

New Orleans, ticaret hacminin hızlı bir şekilde genişlemesine ve artan refaha tanık olmuştu. Ayrıca Mississippi'de hayati bir stratejik yere sahipti. Konfederasyon için önemine rağmen, New Orleans, kuzeydeki Birlik tehdidi nedeniyle savunmasını azaltmıştı.

Birlik'in New Orleans'a yönelik bir saldırı için planlamaları 1861-1862 kışında başladı. İlk tahminler, 50.000 kadar Birlik askerinin yeterli olacağını gösteriyordu. Ancak, 1862 Şubat'ında başrol, Birlik donanmasının Kaptan David Farragut yönetimindeki Batı Kıyısı Abluka Filosu'na verildi.

Farragut, New Orleans'ın tek ciddi savunması olan Jackson ve St. Philip kalelerini savaş dışı bırakmak için bir deniz harekâtı planlamayı seçti. Kaleler, New Orleans'ın 120 km güneyinde Mississippi'nin karşı taraflarında yer alıyorlardı. İkisinin toplamda 126 topu vardı. Geleneksel bakış açısı, kaleleri geçmeye çalışan savaş gemilerinin başarısız olacağını ortaya koymaktaydı. Birlik filosu ayrıca çeşitli demir zırh kaplamalılardan ve "pamuk zırh kaplamalı" gemilerinden oluşuyordu.

Pamuk zırh kaplamalı (*cottonclad*) gemilerde, zamandan kazanmak amacıyla zırh olarak demir yerine pamuk balyaları kullanılmaktaydı.

Mart ayında Farragut, 17 gemi ile Mississippi'nin ağzında uzanan kum çubukları engelini geçti. Farragut'un filosunda amiral gemisi *USS Hartford* ve kara bombardımanları için güvertelerine havan yerleştirilmiş iki yelkenli gemi vardı. Hazırlıklarını tamamlaması bir ayını aldı. Konfederasyon kaleleri, nehirden geçişi engellemek amacıyla batık gemilerden oluşturulan bir zinciri kıyıdan kıyıya uzatmışlardı.

Harekât Başlıyor

18 Nisan'da Farragut'un bombardımanı başladı. Kalelere binlerce mermi yağdı. Etkileri minimaldi. Kalelerin karşı ateşi de aynı derecede etkisizdi. Havan toplarına hiçbir zaman fazla inanmamış olan Farragut, kendi tercih ettiği planı uygulamaya karar verdi; nehrin kaynağına yakın bir yerden geçit açmak. Gambotları tarafından yapılan bir baskın, zincir boyunca bir geçit açmayı başardı. 24 Nisan sabahı saat 2 civarında, Birlik gemileri karanlıktan faydalanarak nehrin yukarısına ulaştı. Farragut'un merkezinden komuta ettiği, üç tümen hâlinde bir formasyon oluşturmuşlardı. Çoğu boşluktan geçmişti ancak ay yükselince Güneylilerin kalelerindeki gözcüler Kuzey gemilerini fark etti. Kalelerin topları ağır bir bombardımana başladı. Farragut'un gemileri karşılık verince ve havan topçuları da şenliğe katılınca gece, gündüz gibi aydınlandı. Farragut'un cesareti meyvesini verdi. Beklediği gibi, kara bataryaları panik ve şaşkınlık içinde çılgınca ateş ediyordu. Birlik'in arkadaki tümenindeki gambotlardan sadece üçü kaleleri geçemedi. Biri top atışlarıyla etkisiz hâle getirildi ve diğer ikisi ise şafak sökerken geçidi aşmaya çalışmak yerine geri döndü. Bariyerin ötesindeki Konfederasyon savaş gemileri parça parça yanıt verdi. Römorkörleri, yanan odunlarla dolu salları Birlik gemilerine doğru ittiler. Farragut'un sancak gemisinde çıkan yangın mürettebatının çabalarıyla söndürüldü.

Gambot'a Karşı Pamuk Zırh Kaplamalı

Bu arada, sivil bir çarklı vapurdan dönüştürülmüş pamuk zırh kaplamalı *CSS Governor Moore*, Teğmen Beverly Kennon'un komutası altında cesurca saldırdı. Tecrit edilmiş olarak gördüğü *USS Varuna* ile çatışmaya girdi. Ağır kayıp vermesine rağmen Varuna'yı acımasızca takip etti, hatta iki kez de mahmuzladı. *CSS Stonewall Jackson* en sonunda Birlik gambotunu batırdı. *USS Varuna*, muharebedeki tek Birlik kaybıydı. *CSS Governor Moore*, daha sonra birkaç Birlik savaş gemisi tarafından vuruldu, kontrolden çıktı ve sonunda mürettebatı tarafından batırıldı.

Muharebedeki en tuhaf görünen gemi *CSS Manassas*'tı; bir mahmuz ve tek top ile puro şeklindeki demir zırh kaplamalıydı. Kavisli

zırhı, bir dizi mahmuzlama saldırısı girişiminde mükemmel bir performans sergiledi. Yandan çarklı vapur *USS Mississippi* ve *şalopa* (iki direkli küçük yelkenli) *USS Brooklyn* darbe aldı ve Brooklyn ciddi hasar gördü. Manassas nihayet karaya oturdu ve yok edildi. Diğer Konfederasyon demir zırh kaplamalısı *CSS Louisiana*, sadece birkaç el ateş edebildi. Daha sonra ele geçirilmemek için kendini batırdı. Güney deniz kuvvetleri bozguna uğratıldığından Farragut'un New Orleans'a giden yolu artık açıktı.

New Orleans'ın Azabı

Farragut, 25 Nisan'da şehre ulaştı. Teslim olmasını istedi. O zamana kadar garnizon boşaltılmış, New Orleans savunmasız kalmıştı. Ancak Konfederasyon yetkilileri teslim olmayı reddetti. Birlik subaylarına ve şehri resmî olarak ele geçirmek için karaya çıkan denizcilere saldırıldı. Farragut akıllıca Güneylilerin sakinleşmesini bekledi. Dört gün sonra Kuzey denizcileri New Orleans'taki büyük kamu binalarına Birlik bayrağını çekmeyi başardılar.

Bu arada kaleler Konfederasyon'un elinde kaldı. 29 Nisan'da havan bombardımanının yeniden başlatılmasından kısa bir süre sonra Jackson Kalesi garnizonu isyan etti. Kalelerin komutanı General Johnson Duncan, pes etme zamanının geldiğine karar verdi. Sonuç olarak, General Benjamin Butler'ın Birlik askerleri 1 Mayıs'ta New Orleans'a yürüdüklerinde direnişle karşılaşmadılar. Hiçbir çatışma yaşamadan şehri ele geçirmişlerdi.

New Orleans, Birlik Generali Benjamin Butler'ın askerî yönetimine girdi. Düşman bir şehri kontrol etme konusundaki katı yaklaşımı uluslararası tartışmalara yol açtı. Butler, işgal altındaki şehirde Konfederasyon'a destek gösterilerini engelledi. Gazeteler sansürlendi. Din adamları, vaazları sırasında Konfederasyon'a sempati ifade ettikleri için tutuklandı. William Mumford, şehrin teslim olduğu sırada Birlik bayrağını yırttığı için asıldığında, Jefferson Davis, Butler'ın asıl kendisinin asılmaya değer bir suçlu olduğunu ilan etti.

Butler yaptıkları ile Birlik'e karşı uluslararası kamuoyunda öfke duyulmasına neden oldu. Fransa Hükûmeti, şampanya tüccarı Charles Heidsieck'in casus olarak tutuklanmasını kınadı. En çok zarar veren

ise, Butler'ın 15 Mayıs 1862 tarihli idari emriydi; Birlik askerlerine hakaret eden herhangi bir kadının "fahişe" olarak tanımlanacağını belirtiyordu

Butler belki düzeni korumayı ve halk sağlığını iyileştirmeyi başarmıştı ama bunlar 1862'nin sonlarında Körfez Departmanı Komutanlığı'ndan alınmasını engellemedi.

MISSIPPI YANIYOR

İç Savaş'ta her iki taraf da Mississippi Nehri'nin kontrolünün önemli bir stratejik hedef olduğunu kabul etmişti. Mississippi ve Ohio nehirlerinin birleştiği yer olan Illinois'teki Kahire Kuzey'in elindeydi. Konfederasyon, Birlik kuvvetlerinin daha güneye ilerlemelerini engellemeyi umuyordu.

Eylül 1861'de General Leonidas Polk komutasındaki Konfederasyon birlikleri, Kentucky sınırları içinde, Mississippi üzerindeki Columbus'u ele geçirdi. Polk, nehri zincirle bloke ederek 143 top konuşlandırarak burayı bir kaleye dönüştürdü. Adeta "Batı'nın Cebelitarık"ı olarak adlandırılabilecek bu yeni oluşum, Mississippi'deki herhangi bir Birlik kuvvetinin ilerlemesi için zorlu bir engel teşkil ediyordu. Ancak Donelson Kalesi'nin Şubat 1862'de düşmesinden sonra, tedarik hatlarına yönelik tehdit nedeniyle savunulamaz hâle gelen Columbus, savaşılmadan terk edildi. Garnizonun bir kısmı ve silahlarının çoğu 80 km güneydeki Number Ten Adası'na nakledildi.

23 Şubat 1862'de, Batı Cephesi'ndeki Birlik komutanı General Henry Halleck, Mississippi Ordusu'nun kurulmasını emretti. Tümgeneral John Pope komutasındaki 25.000 kişilik ordunun görevi, nehir filosu ile işbirliği içinde Mississippi Nehri boyunca ilerlemekti.

1862'de Mississippi'nin kontrolü için verilen mücadele, Number Ten Adası, Plum Point Bend ve Memphis'te muharebelere neden oldu. Buralardaki çatışmalarda pamuk zırh kaplamalılardan "Pook Kaplumbağaları"na kadar garip savaş gemileri sahne aldı. Yaşananlar her ne kadar Konfederasyon için bir felaket olsa da Birlik tarafı da nihai hedefinin çok gerisinde kaldı.

Pook Kaplumbağaları

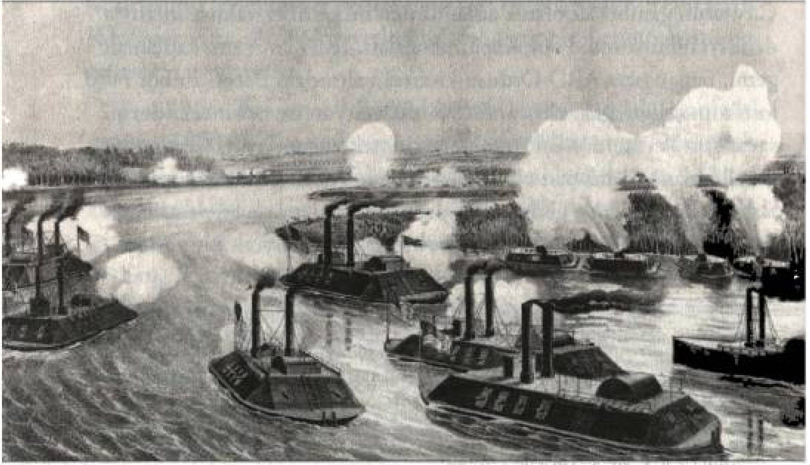
İç Savaş'ın başlangıcında, Birlik Genelkurmay Başkanı Winfield Scott tarafından önerilen Anaconda Planı'nın önceliği, Konfederasyon'u ikiye bölmek için Mississippi'den aşağıya ilerlemekti. Ancak böyle bir saldırı hemen mümkün değildi. Suyoluna hâkim olan Konfederasyon kalelerinin üstesinden gelmek için ilk olarak kara ordusuyla işbirliği yapabilecek bir Birlik nehir filosunun oluşturulması gerekiyordu. Birlik, demir zırh kaplamalı nehir gambotlarından oluşacak bir filonun inşası için mühendis ve sanayici James Eads'e başvurdu. Illinois Kahire'de mühendis Samuel Pook'un tasarımına dayanan sıfırdan yedi gemi inşa edildi. Bunlar, kıçtaki bir çarktan güç alan ve eğimli demir zırhla çevrelenmiş, sığ "draft"lı gemilerdi. Resmî olarak City sınıfı gambotlar olarak adlandırılan bu gemiler, takma adlarıyla daha iyi biliniyordu: Pook Kaplumbağaları. Yedi demir zırh kaplamalı gemi, başlangıçta ABD Ordusu kontrolü altındaki Batı Gambot Filosu'nun çekirdeğini oluşturdu. Konfederasyon ise nehir teknelerini savaş gemilerine dönüştürmekle yetinmek zorundaydı. Güneyliler genellikle zırh olarak pamuk balyaları kullanıp nehir gemilerini "pamuk zırh kaplamalı" hâle getiriyor, sonra pruvayı demirle güçlendirerek bir mahmuz ekliyor ve güverteye de bir veya iki top yerleştiriyorlardı.

Bir gemi gövdesinin *draftı*, su hattı ile teknenin (omurga) altı arasındaki dikey mesafedir. Geminin *draftı*; dümenler, pervaneler ve konuşlandırılmışsa salma gibi uzantılar da dâhil olmak üzere, geminin herhangi bir bölümünün maksimum derinliğidir.

Number Ten Adası

Birlik kuvvetlerinin Mississippi'yi sıkıştırırken üstesinden gelmeleri gereken ilk güçlendirilmiş savunma tahkimatı, New Madrid kasabası yakınlarında, nehrin bir kavisinde yer alan Number Ten Adası'ydı. Tümgeneral John Pope'un yeni kurulan Mississippi Ordusu, 1862

yılının Mart ayının başında, Missouri'den geçerek New Madrid'in dış mahalline geldi. Birlik'in kuşatma toplarına direnemeyen Konfederasyon güçleri şehri hızla terk etti, ancak ada daha zorlu bir engeldi. Birlik nehri filosunun yedi demir zırh kaplamalısı ve bir grup havan gemisiyle geldi, ancak silahları adanın savunmasına belirleyici bir darbe vuramadı. Pope'un bulduğu çözüm, Konfederasyon pozisyonunu aşmak ve tedarik hattını Tennessee'den kesmekti. Birlik nakliye araçlarını adanın aşağısında hareket ettirmek için bir kanal kazdırdı. Ayrıca karanlıktan faydalanan iki demir zırh kaplamalısı adanın tabyaları tarafından fark edilmeden geçmeyi başardı. Bu destekle, Pope'un birlikleri nehri geçerek Tennessee kıyılarına ulaştılar. Kuşatılmış ve sayıca az olan ada garnizonu, 8 Nisan'da teslim oldu.

Nisan 1862'de General John Pope, gerçekleştirdiği koordineli piyade ve gambot harekâtı ile Mississippi Nehri'ndeki "10 Numaralı Ada"yı ele geçirdi. Konfederasyon'un bu bölgedeki ilk kaybı da bu oldu.

Plum Point Bend Muharebesi

Birlik gambotları ile hedefleri Memphis arasındaki en büyük engel, Pillow Kalesi'ydi. Gambotlar Mayıs ayında burayı bombalamaya başladılar. Memphis'i savunma konusunda çaresiz olan Konfederasyon,

kuzeye mahmuzlu sekiz pamuk zırh kaplamalı göndererek New Orleans'ı deniz savunmasından ciddi şekilde mahrum bıraktı. 10 Mayıs'ta, James Montgomery komutasındaki pamuk zırh kaplamalılar, Pillow Kalesi'ndeki Birlik filosuna daldılar. Birlik'in ateş gücünü sınırlamak için mahmuzladıkları *USS Mound City* ve *USS Cincinatti*'yi batırmayı başardılar.

Plum Point Bend Muharebesi olarak bilinen bu mücadelede elde edilen başarı, Konfederasyon'un moralini yükseltse de savaşın gidişatını tersine çevirmedi. Mayıs ayı sonlarında Korint'teki hayati demiryolu kavşağının Birlik güçleri tarafından ele geçirilmesinden sonra Konfederasyon birlikleri Pillow Kalesi'ni terk etti.

Elveda Memphis

1862 Haziran'ında, New Orleans Farragut'un filosunun eline düşmüştü. Artık Memphis, Tennessee'den güneye doğru ilerleyen Birlik orduları karşısında, savunmasızdı. 6 Haziran'da şehrin önünde bir nehir muharebesi yaşandı. Plum Point Bend Muharebesi'ndeki Konfederasyon gemilerinin mahmuzlama başarılarından etkilenen Birlik filosu, Pennsylanialı mühendis Charles Ellet tarafından inşa edilen dokuz gemiden oluşan kendi "mahmuz" filosunu kurmuştu. Mürettebatları da sivil nehir gemicileriydi.

Güney'in pamuk zırh kaplamalıları Birlik filosunu karşılamak geldiklerinde Memphis kayalıklarındaki seyirci kalabalığı tarafından coşkuyla alkışlandılar. Ancak Ellet'in mahmuzluları ve Birlik'in beş Pook Kaplumbağası'nın topları tarafından ezildiler. Sadece bir Konfederasyon gemisi kaçmayı başarabildi. Birlik zayiatı sadece bir yaralıyken Konfederasyon 180 adam kaybetti.

Vicksburg Direnişi

Memphis'in düşüşüyle birlikte, Mississippi'nin Birlik kontrolüne girmesinin önünde engel olarak yalnızca Vicksburg'daki Konfederasyon kalesi kalmıştı. Haziran ayı sonlarında, Farragut'un filosu nehrin yukarısına doğru gelerek nehir filosuna katıldı. Vicksburg'a karşı gerçekleştirdikleri ortak saldırı, kararlı bir garnizon üzerinde beklenen etkiyi oluşturmadı. 15 Temmuz'da, bir Konfederasyon demir zırh

kaplamalısı olan *CSS Arkansas*, Vicksburg'a geldi. Birlik filosunu geçti, kalenin silahlarının koruması altına sığınmadan önce *USS Carondelet*'i devre dışı bıraktı. Bu cesaret gösterisini, Birlik gemilerinin Temmuz ayı sonlarında geri çekilmesi izledi. Birlik, Vicksburg'un üstesinden "şimdilik" gelinemeyeceğini kabul etmişti.

1862'nin ikinci yarısında, Birlik General Grant'in Vicksburg'a yönelik kara saldırısı da aynı derecede başarısız oldu. Vicksburg'daki Konfederasyon kalesi Temmuz 1863'e kadar fethedilmedi.

Gidişat

Temmuz ayı sonlarında, John C. Breckinridge komutasındaki Konfederasyon birlikleri Baton Rouge'u almak için görevlendirildi. Kendilerine *CSS Arkansas* ve bir nehir filosu destek verecekti. Breckinridge, 5 Ağustos'ta bir miktar başarı elde etti ancak beklediği deniz desteğini Arkansas'ın motor arızası nedeniyle asla alamadı. Birlik gambotlarından ateşine maruz kalan Konfederasyon güçleri geri çekildi.

Sonuç olarak, Konfederasyon'un Mississippi'deki Birlik kazanımlarını tersine çevirme çabaları başarısız oldu. Birlik güçleri de daha fazla ilerleme kaydetmekte zorlandılar. Bu durum belirgin bir etki bırakarak savaşın uzamasına neden oldu.

HENRY VE DONELSON'IN KADERİ

Illinois Kahire'de konuşlanan Birlik'in kara ve deniz kuvvetleri; Mississippi, Tennessee ve Cumberland nehirleri boyunca Konfederasyon topraklarını işgal etmek için iyi bir konuma sahipti. Yedi demir zırh kaplamalının inşası, nehir operasyonlarının başlangıcıydı; Ocak 1862'de tamamlandıktan sonra Batı Gambot Filosu oluşturulmuş oldu. Birlik Generali Henry W. Halleck harekete geçmekte hâlâ tereddüt

ediyordu. Ancak astı Tuğgeneral Ulysses S. Grant, savaşmak için daha istekliydi. Kasım 1861'de Mississippi'de Belmont'a karşı amfibi bir harekât yapmış olan Grant, şimdi Tennessee'deki Fort Henry'ye bir saldırı önermeye hazırlanıyordu.

Grant Farkı

Ulysses S. Grant'ın, Cumberland ve Tennessee'deki iki Konfederasyon kalesinin ele geçirilmesi için bir plan önermesi ilk defa isminin öne çıkmasını sağladı. Kalelerin kaybı Konfederasyon için ciddi bir gerileme olacaktı. Bir tek anlamı vardı; Tennessee eyaletinin başkenti Nashville'in Birlik'in eline düşmesi. Henry Kalesi'ne saldırma kararı Ocak 1862'nin Ocak ayının sonunda alındı. Bir önceki yıl inşa edilen kale, kötü bir konuma sahipti. Piyade saldırısına veya donanma bombardımanına çok uzun süre dayanması pek mümkün değildi. Saldırı, General Grant komutasındaki yaklaşık 15.000 kişilik iki kara tümeni ve Komutan Andrew H. Foote komutasındaki bir filonun ortak operasyonuna dayanmaktaydı. Filo, yeni City sınıfı dört demir zırh kaplamalı ve zırh için demir yerine kereste kullanılan üç ahşap zırh kaplamalıdan (*woodenclad*) oluşuyordu.

İki komutan birbirine zıt karakterlerdi; Grant içki içmesiyle ün yapmış gerçekçi bir adamdı, Foote ise çay tutkunu bir romantikti. Ama uyumlu bir ekip oluşturdular. Grant'in kaleyi zayıflatmanın gambotların üstün niteliklerine dayanacağını kabul etmesiyle aralarında iyi bir ilişki başladı.

Kaybın Adı: Henry Kalesi

5 Şubat'ta Tennessee'den aşağıya ilerleyen gambotlar ve asker nakliye araçları mayınlarla karşılaştılar, ancak bunlar herhangi bir hasara yol açmadı. Grant'in birlikleri, Henry Kalesi'nden yaklaşık beş kilometre uzakta karaya ayak bastı. Hedeflerine ulaşmak için zorlu araziyle mücadele etmeye başladılar. 6 Şubat'ta Foote donanma saldırısını başlattı.

Konfederasyon kuvvetinin çoğu hızla 19 km uzaklıkta Cumberland Nehri üzerinde bulunan Donelson Kalesi'ne gitti. Topçular yerlerinde kaldılar, ancak iki saat sonra kale harap olmuş durumdaydı. Savunmadakiler teslim oldu. Bunun üzerine Batı Askerî Departmanı Komutanı Konfederasyon Generali Albert Sidney Johnston, zorlu bir karar verme aşamasına gelmişti: Donelson Kalesi'ni savunmaya çalışacak mıydı ve eğer savunacaksa bunu ne kadar bir güçle yapacaktı? Henry Kalesi düştüğünde Johnston, kuvvetlerini Kentucky'den Nashville'e çekti. Ancak tüm birliklerini orada yoğunlaştırmak yerine Donelson Kalesi'ni desteklemek için 12.000 adam gönderdi. Kalenin komutanlığına, savaştan önce Buchanan Hükûmeti'nde tartışmalı bir savaş sekreteri olarak görev almış olan John Floyd getirildi.

Donelson Kalesi Saldırı Altında

Henry Kalesi'nin düşmesinden sonra, Birlik ordularını yöneten General Halleck'in kafasında tek bir amaç vardı; kazanılanları elde tutmak. Grant, zorlu bir yürüyüşün ardından 14 Şubat'ta nihayet Henry Kalesi'ne ulaştı, neredeyse hiç dinlenmeden de Donelson Kalesi'ne doğru yola çıktı. Halleck'in gönderdiği 10.000 askerle takviye edilince kaleyi savunanlar karşısında net bir sayısal üstünlük elde etti: 25.000 Birlik askerinin karşısında 16.000 Konfederasyon askeri vardı.

Konfederasyon'un tahkimatı aslında geleneksel anlamda bir kale değildi; 15 dönümlük bir kamptı. Nehir tarafını, yüksek kayalıklara oyulmuş mevzilerdeki ağır top bataryaları savunuyordu. Kara tarafını ise, ormanlık yamaçların ve dağ geçitlerinin engebeli arazisini kullanan saha tahkimatı koruyordu.

Kaleye ilk saldırı girişimini Foote'un filosu yaptı. Ancak kıyı bataryalarının, güverteleri hedef alan yoğun ateşi, Birlik gemilerini teker teker devre dışı bıraktı. Ardından Grant'in tümen komutanlarından biri olan John McClernand'ın kara saldırısı da geri püskürtüldü. Grant bir anda, sert kış koşullarında uzun sürecek bir kuşatmanın zorluklarıyla karşı karşıya kaldı. Adamları Konfederasyon mevzilerinin karşısına yerleşmişti ama dondurucu soğuk ve kar altında, bazıları paltosuz veya battaniyesiz, düz zeminde uyuyorlardı.

Yarma Girişimi

Konfederasyon komutanları, umutsuz bir mevkide bulunduklarına çoktan karar vermişlerdi. Floyd, kuvvetlerinin Nashville'de General Albert S. Johnston'a yeniden katılmasını sağlayacak bir kaçış girişiminde bulunmaya karar verdi. Savunmadakilerin büyük kısmı, Birlik'in sağında bulunan McClernand'ın tümeninin önünde toplandı. Başlarında Tuğgeneral Gideon Pillow vardı. 15 Şubat'ın şafağında kan donduran savaş naralarıyla saldırdılar. Grant, şans eseri Foote'a bir şeyler danışmak için nehrin aşağısından ayrılmıştı.

Birlik'in karşı tepkisini koordine edecek kimse olmadığı için, McClernand'ın birlikleri ağır kayıplar vererek geri püskürtüldü. Albay Nathan Bedford Forrest komutasındaki Konfederasyon süvarileri, bir dizi kuşatma saldırısında kendilerini gösterdiler. Birlik tarafında Tuğgeneral Lew Wallace,[3] kanadı güçlendirerek hayati bir tepe hattını elinde tutmayı başardı.

Pillow'un elinde kaçışı tamamlayabilmek için bir fırsat vardı. Ancak birliklerinin durumu karşısında şoka uğrayarak siperlere geri çekildi. Grant muharebeye dâhil olduğunda subaylarının afallamış olduğunu gördü ve anında harekete geçti. Önce bir konuşma yaptı. Geri çekilen Konfederasyon subaylarının morallerinin çok daha bozuk olduğunu söyledi. Güneyliler kanattan kaçmak için asker kaydırıyordu ve Grant Konfederasyon hattının merkezinin zayıfladığına kanaat getirmişti. Bu yüzden konuşmasında hattın merkezine bir saldırı emri verdi. Planlandığı gibi, Albay James Tuttle'ın 2. Iowa Alayı Konfederasyon savunmasını deldi. Wallace ise günün erken saatlerinde sağda kaybettiği tüm alanı geri aldı. O gece kendi birliklerini kurtarmak için acele eden Floyd ve Pillow, karanlıkta kaçıp gittiler. Forrest, 700 askerle beraber Birlik hatlarından geçmeyi başardı. Komuta, Tuğgeneral Simon Bolivar Buckner'a devredilmişti. Ertesi sabah Buckner'ın talepleri, Grant'in "derhâl teslim olma" şartıyla anlamını yitirdi. Buckner'ın buna uymaktan başka seçeneği yoktu; 12.000'den fazla Konfederasyon askeriyle birlikte artık savaş esiriydi.

---

3 *Ben Hur*'ün (gelecekteki) yazarı.

Donelson Kalesi için verilen mücadeleden kısa bir süre sonra Konfederasyon, Batı Cephesi'nde başka bir yenilgiye daha uğradı. 6-8 Mart 1862'de Kuzey Arkansas'ta yaşanan Pea Sırtı Muharebesi'nde, Tümgeneral Earl Van Dorn komutasındaki bir Konfederasyon Ordusu, Tuğgeneral Samuel Curtis tarafından komuta edilen daha küçük bir Birlik kuvveti tarafından kararlı bir şekilde yenilgiye uğratıldı.

Çorap Söküğü

Fort Donelson'ın kaybı, Konfederasyon'un Batı Cephesi'ndeki stratejik konumuna ağır bir darbe indirdi; Kentucky'nin tamamı ve Tennessee'nin büyük bir kısmı kaybedildi. Grant, Buell'in Ohio Ordusu'nun baskısı altında Tennessee Nehri'nde ilerlerken, Albert Johnston 23 Şubat'ta Nashville'i terk etti. Tennessee eyaletinin başkentini savaşmadan Birlik'e teslim etmişti. Mississippi üzerindeki Columbus'ta bulunan Konfederasyon tahkimatları da kısa bir süre sonra terk edildi. Geri çekilen Konfederasyon kuvvetleri Mississippi'deki Corinth'de yoğunlaştı. Oradan başlattıkları karşı saldırı, Pittsburg Landing'de Shiloh Muharebesi'nin yaşanmasına yol açacaktı.

SHILOH MUHAREBESİ

Donelson Kalesi'ni aldıktan sonra, Birlik'in Batı Tennessee Ordusu, Konfederasyon güçlerinin karşı saldırı planlarken yoğunlaştıkları Mississippi'deki Corint'e doğru ilerliyordu. 4 Mart 1862'de Donelson Kalesi'nin ele geçirmiş olan Ulysses S. Grant, ihmal ve verimsizlik iddiasıyla Henry W. Halleck tarafından görevinden alındı. Ancak Başkan Lincoln'ün baskısı sonucu görevine iade edildi. Nisan ayı başlarında Grant, Tennessee'nin batı kıyısındaki Pittsburg Landing'de komutaya geri döndü. Halleck, Don Carlos Buell'e Ohio Ordusu'nu Grant'in altı tümenine katılmak için harekete geçirmesini emretti.

Bu sırada Konfederasyon generalleri Albert S. Johnston ve P. G. T. Beauregard güçlerini Corint'te topladılar. Braxton Bragg komutasındaki 15.000 asker tarafından da takviye edildiler. Amaçları; Buell gelmeden önce Grant'e saldırmak ve onu yok etmekti.

Muharebe yaklaşırken, Grant kusurlu sayılacak derecede kayıtsızdı. Pittsburg Landing'deki dereler ve bataklıklar arasındaki Birlik kampı, tahkimatla korunmuyordu. Lew Wallace yönetimindeki bir Birlik tümeni, diğerlerinden 8 km uzaktaydı. Hatta Grant'in karargâhı daha da uzakta, Savannah'daydı.

42.000 Konfederasyon askerinin Korint'ten başlayan yürüyüşü yavaştı ve kötü yönetilmekteydi. İlginçtir ki, Birlik komutanları eli kulağında olan bir saldırı tehdidini tespit edemediler. Buell'in birliklerinden ilki 5 Nisan'da Savannah'ya ulaştı. Fakat onları Pittsburg Landing'e taşımak için hiç acele etmedi.

Farklı Bir Şafağa Uyanış

6 Nisan'ın ilk ışıklarında Konfederasyon kuvvetleri saldırdı. Neredeyse tam bir sürpriz yapmışlardı. Saldırının yükünü, generaller William T. Sherman ve Benjamin M. Prentiss komutasındaki, eski ve yeni asker kırması, iki tümen üstlendi. Aceleyle gelen doğaçlama tepkileri, Birlik kuvvetlerine zaman kazandırdı. Aslında bir bozgunu önledi. Grant, Savannah'dan vapurla sabah 8.30 civarında geldi. 10 km genişliğindeki muharebe alanındaki pozisyonun umutsuz olduğunu hemen anladı. Birçok ham asker, nehir kıyısı boyunca sinerek muharebeden kaçmıştı. Grant, Birlik'in sağ kanat savunmasını Sherman'a bıraktı. Prentiss'e de merkezdeki hattı, daha sonra Eşekarısı Kovanı olarak adlandırılacak olan bir pozisyonda tutmasını emretti. Öğleden sonraya gelindiğinde, Birlik'in sol kanadı çöküyordu. Bazı birimler yüzde 50'den fazla kayıp vermişti. Ancak, Konfederasyon kayıpları da yüksekti. General Johnston, yaralanıp kan kaybından öldüğü sırada, yorgun adamlarını teşvik etmek için ileri at sürüyordu. Beauregard hemen komutasını devraldı.

Sıra Kuzeylilerde

62 sahra topunun yoğun ateşi, birkaç bin kişinin üstlendiği Eşekarısı Kovanı'ndaki savunmayı akşamüstü sona erdirdi. O zamana kadar, Birlik takviyeleri, Grant'in dik bir vadiye bakan bir sırt boyunca son bir hendek hattını tutmasına yardım etmek için geliyordu. Alacakaranlıkta başlayan Kuzey topçusunun yoğun baraj ateşi ve bunlara nehir gambotlarından gelen ateşin katılması karşısında Beauregard, bu güçlü savunma pozisyonuna saldırma girişiminden vazgeçti.

İki yorgun ordu, yağan şiddetli yağmura ve fırtınalı bir geceye dayanmak zorunda kaldı. Birlik tarafındaki pek çok sarsılmış subay yenildiklerini düşünüyordu. Grant'e geri çekilmeyi isteyip istemediği sorulduğunda, kafasını haritadan kaldırıp: "Hayır! Gündüz saldırmayı ve onlara tekmeyi basmayı öneriyorum," dedi.

Buell ve Wallace'ın taze birlikleri gece boyunca gelmeye devam etti. Bu sayede Birlik Ordusu 7 Nisan sabahı, bir karşı saldırı başlatmak için sayı üstünlüğüne sahip oldu. Bu sefer şaşırma sırası Beauregard'daydı. Kuzeyliler, cesetlerle dolu önceki günün muharebe alanında ilerlerken, Konfederasyon birlikleri kargaşa içinde geri çekildi. Öğleden sonra yaşanan sert çarpışmalardan sonra, bir bozgundan korkan, Beauregard genel bir geri çekilme emri verdi.

Grant takip girişiminde bulunmadı. Ancak ertesi gün, Konfederasyon güçlerinin başka bir saldırı için yeniden toplanıp toplanmadığını öğrenmek amacıyla Sherman'ı bir keşif görevine gönderdi. Bu harekât, Albay Nathan Bedford Forrest'in süvarileriyle Fallen Timbers'da bir çatışma yaşanmasına yol açtı. Forrest ağır yaralandı. Bu çatışma, muharebenin sonunu işaret ediyordu.

Grant'e Eleştiri: "Ayyaşın Teki"

Shiloh Muharebesi'nde, Birlik Ordusu 13.000'den fazla ve Konfederasyon kuvvetleri 11.000'den fazla kayıp verdiler. Yenilginin gerçekliğinin kabul edilmesi, Konfederasyon'un zamanını aldı.

Ulysses S. Grant, Birlik askerlerinin hazırlıksızlığını abartan haberler eşliğinde Kuzey basınında sert eleştirilere maruz kaldı. Muharebe sırasında içkili olduğu bile söylendi hatta ayyaşlıkla suçlandı. Ancak

Lincoln onu desteklemeyi sürdürdü. Grant'in görevden alınması için baskı kuranlara ise: "Grant'ten vazgeçemem, adam iyi savaşıyor," diye cevap verdi. Ancak Lincoln söylemlerine rağmen Halleck muharebenin ardından Grant'i bir alt komutaya düşürerek, Korint'e yönelik temkinli bir ilerlemeye kendisi öncülük etti.

Güney'de ise işler kızıştı. Beauregard, bir kuşatmayla yüzleşmek yerine, Mayıs ayı sonlarında Mississippi'deki Tupelo'nun güneyine çekildi. Bunu duyan Konfederasyon Başkanı Davis küplere bindi. Beauregard'ı kovdu, yerine Bragg'i atadı.

Birlik filosu, Mississippi'de bir dizi eylemde bulundu. 6 Haziran'da Memphis'i aldılar. Bu farkında olmadan Grant'e verdikleri bir hediyeydi. Çünkü Memphis ele geçirildikten dört gün sonra Grant, Tennessee Federal Ordusu komutanı olarak tekrar sahnedeydi. Yeni ordu karargâhını da Memphis'e kurdu.

VADİM O KADAR YEŞİL Kİ

Konfederasyon'un, 1862'nin ilk aylarında yaşadığı Batı Cephesi'ndeki gerilemeleri, New Orleans ve Henry ile Donelson kalelerinin kayıplarını içeriyordu. Mayıs ayına kadar, Birlik Generali George B. McClellan'ın Potomac Ordusu, Virginia Yarımadası'na inmekle kalmadı, Richmond'ın birkaç km yakınına kadar ilerlemeyi başardı. 1862 baharına bakıldığında, Konfederasyon'un varlığını bir dizi askerî başarısızlığın tehdit ettiği görülür. Jackson'ın Shenandoah'daki harekâtı da bunlardan biri olmaya adaydı. Konfederasyon'un Shenandoah Vadisi seferi, aslında Birlik kuvvetlerini meşgul ederek McClellan'ın Richmond'a saldırısına destek vermelerini önlemeyi amaçlayan bir oyalama operasyonuydu. Büyük riskler alan General Jackson; hızlı hareket etmesi, sürpriz faktörünü kullanması ve rakiplerinin beceriksizce davranmaları sayesinde zaferler kazandı.

Shenandoah Vadisi, Konfederasyon için iki açıdan önemliydi. Birincisi vadi, Washington, Maryland ve Pennsylvania'ya saldırmak için kullanılabilecek

stratejik bir yol sunuyordu. İkincisi ise Konfederasyon için önemli bir gıda kaynağı olmasıydı.

Zor Adam Jackson

General Stonewall Jackson, Ekim 1861'de Kuzey Virginia Konfederasyon Departmanı komutanlığına getirildi. 240 km uzunluğundaki Shenandoah Vadisi'nin savunmasından sorumluydu. Birlik güçleri vadiye yönelik ilk hamleyi Mart 1862'de yaptı. Amaçları General Jackson'ın vadideki küçük ordusundan gelebilecek herhangi bir saldırı tehdidini ortadan kaldırmaktı. Böylelikle Washington'ın savunmasındaki Birlik kuvvetleri Richmond'a yapılacak saldırıda kullanılabilecekti. Tümgeneral Nathaniel Banks, Potomac Nehri boyunca ordusuyla ilerleyerek Jackson'ı Winchester'daki üssünden güneye çekilmeye zorladı.

Yaklaşık 80 kilometredir takip ettiği Güneylilerle teması kaybeden Birlik Tümen Komutanı Tuğgeneral James Shields, Jackson'ın geri çekildiğini varsaydı. Ancak yanılıyordu. Jackson, Winchester'a dönen Shields'ı takip etti ve karşı saldırıya geçti. Yaralanan Shields, Kernstown'da Konfederasyon birliklerini yenen Albay Nathan Kimball'a komutasını devretti.

Jackson, gücünün yaklaşık üçte birini kaybetmiş olarak geri çekildi. Ancak muharebenin stratejik etkisi, Konfederasyon'un isteyebileceği her şeydi. Jackson'ın saldırganlığından korkan Birlik komutanları, onu ezmek için çabalarını iki katına çıkardılar. Jackson harekâtlarına devam ettiği sürece, Birlik kuvvetleri Washington'dan Richmond'a transfer edilmeyecekti.

Jackson'ın sonraki seferdeki başarısı iki faktöre bağlı olacaktı. Birincisi hareket hızıydı. Birliklerinin; çok zorlu bir arazide, uzun mesafeleri kısa zamanda aşmalarını sağladı. Adamlarına *Jakcson'ın Sentorları*[4] adı takıldı. İkinci faktör ise üstün nitelikli istihbarattı. Hem Jackson'a düşman hareketleri hakkında bilgi veren yerel halkın işbirliğinden hem

4 Sentor, Yunan mitolojisindeki yarı at, yarı insan olan canlıdır.

de vadinin doğru haritalarını yapan haritacı Jedediah Hotchkiss'in çalışmalarından elde edilen bilgileri, altın niteliğindeydi.

Jackson açısından her şey güllük gülistanlık değildi. 1861'in sert kışında harekâtlara girişmekte ısrar etmesi, Jackson'ın birliklerini neredeyse isyan edecek hâle getirdi. Subaylarından bazıları politikacılara şikâyette bile bulundu. Bunların üzerine görevi bırakmaya karar veren Jackson, istifa etmekten vazgeçirildi.

İdeal Ortaklık

O zamanlar Başkan Davis'in askerî danışmanı olan Robert E. Lee tarafından desteklenen Jackson, Tümgeneral Richard S. Ewell'in komutasındaki bir tümenin gönderilmesiyle takviye edildi. Jackson ve Ewell, hem eksantrik hem de şiddetli bir savaşma arzusuna sahip iki generaldiler. Doğal olarak yan yana geldiklerinde etkili bir ortaklık kurdular.

Nisan ortasında Jackson, yeniden hareket hâline geçmişti. Birlik komutanlarının kafalarını inanılmaz karıştırdı. Richmond'a ulaşmak istiyormuş gibi davranarak Blue Ridge Dağları'nı aştı, ama sonra Vadi'nin güney ucundaki Staunton'a trenle geri dönerek doğu Tennessee'ye girmeye çalışan Tümgeneral John C. Fremont komutasındaki Birlik Ordusu'na saldırdı.

Jackson'ın adamları, 8 Mayıs'ta, Fremont'un öncü kuvvetlerine darbe indirdiler. Fremont, Birlik Generali Nathaniel Banks'e kısa bir mesaj gönderdi: "Belaya hazır olun!" Ardından da Strasburg'da ana yolun karşısında bir pozisyon aldı, ancak Jackson ve Ewell, hızlı bir yürüyüşle Kuzeylilerin kanadını çevirdiler ve 22 Mayıs'ta Front Royal'de küçük bir Birlik kuvvetini yendiler. Artık Banks'in iletişim hattı için bir tehdit oluşturmaktaydılar. Banks'in birlikleri Strasburg'dan Winchester'a çekilmeye çalışırken, Güneyliler saldırdı. Jackson'ın ve

Ewell'in bitkin birlikleri, olağanüstü bir çaba göstererek Winchester alınana kadar savaşmaya devam ettiler.

25 Mayıs 1862'de Jackson'ın 16.000 Konfederasyon askeri, Banks'in geri çekilen 7.000 Birlik askerini sıcak takibe alarak Winchester'a ilerledi. Yürüyüşler ve çatışmalardan bitkin düşmesine rağmen Konfederasyon birlikleri, ivmelerini koruyarak Banks'in savunma hattını güçlendirmesini engelledi. Jackson'ın kuvvetleri Birlik'in sağına saldırırken, Ewell'in küçük kuvveti Kuzeylilerin soluna baskı yaptı. General Richard Taylor'ın komutasındaki Louisiana Tugayı'nın kilit bir rol oynadığı ciddi çatışmalardan sonra, Birlik askerleri Potomac Nehri'ne çekildi. Winchester Muharebesi sonrası Jackson'ın yorgun adamları şiddetli bir takipte başarısız oldular ama Winchester'ı ele geçirmişlerdi.

Bezgin Kuzey

Başkan Lincoln, nihayet Konfederasyon'un arzuladığı ve beklediği o agresif tepkiyi verdi. Daha önce Richmond'a bağlı olan Tuğgeneral Irvin McDowell'ın komutasındaki bir kolordu, Jackson'ın ordusunu tuzağa düşürmek ve yok etmek için Fremont ile Banks'e katılmak üzere vadiye yönlendirdi. Güney'in stratejisi tutmuştu.

Bu takviye ile birlikte Kuzeylilerin sayısı 60.000'e ulaştı. Jackson'ın elinde ise sadece 17.000 asker vardı. Jackson tehlikeye karşı tetikteydi. Birlik, kıskaç hareketiyle Jackson'ın yolunu kesmeden hemen önce Jackson, adamlarını Harpers Ferry çevresinden Strasburg'a doğru ilerletti. Bir dizi zorlu yürüyüş ile Shenandoah Nehri'nin Güney Çatal'ı boyunca ayakta kalan Port Republic'teki tek köprüye ilerlediler. Bir haftada 225 km yürürlerken yüzlerce firar olayı yaşandı. Jackson ve Ewell Kuzeyli takipçileriyle yüzleşmek için, güçlerini döndürdüler.

Sırasıyla Fremont ve Shields tarafından yönetilen iki Birlik yürüyüş kolu, Port Republic'e ilerliyordu. Ancak yan yana değillerdi, nehir

tarafından birbirlerinden koparılmışlardı. Konfederasyon güçleri de tek köprüyü kontrol ediyorlardı.

Ewell'in tümeni, Fremont'un birlikleriyle 8 Haziran'da Cross Keys'de temas kurdu. Birlik'in sayısal avantajının neredeyse ikiye bir olmasına rağmen onları püskürttü. Ertesi gün Shields'in tümenine bağlı iki tugay Port Royal'e ulaştı. Neredeyse hem köprüyü ele geçiriyorlar hem de Jackson'ı esir ediyorlardı ama başaramadılar. Jackson'ın birliklerinin verdiği karşılık, her iki tarafta ağır kayıplara uğrayan Birlik güçlerini muharebe alanını terk etmeye zorladı. Ne Fremont ne de Shields tekrar savaşmayı göze alamadığı için Shenandoah Vadisi Seferi sona erdi.

Shenandoah Vadisi, 1864'teki diğer iki sefer sırasında da ağır çarpışmalara sahne oldu. İkinci seferde görev alan Birlik Generali Philip Sheridan, Güneylilerin yararlanmalarını önlemek için vadiyi işe yaramaz hâle getirmeye karar verdi ve yaktı. Yaptığını da yıllar sonra kaleme aldığı hatıralarında "kavrulmuş toprak taktikleri" olarak adlandırdı.

Vadiden Artakalan

Jackson'ın kuvvetlerinin yürüyüş başarıları olağanüstüydü. Yedi hafta içinde yaklaşık 1.050 km yürüdüler, birkaç küçük muharebe kazandılar ve en önemlisi, Yarımada Seferi için gerekli olan Birlik kuvvetlerini Vadi'de meşgul ettiler. Ayrıca Jackson'ın Shenandoah Vadisi'ndeki zaferleri, Güneylilerin başka yerlerde yaşadıkları yenilgilerle sarsıldıkları bir sırada, Konfederasyon için büyük bir moral kaynağı oldu.

Haziran 1862'de Robert E. Lee komutasındaki Jackson, Vadi'den ayrıldı, ama hayırlı bir iş için... Richmond'un önündeki Birlik Ordusu'nun sağ kanadına sürpriz bir saldırı düzenleyecekti. Bu mücadele İç Savaş tarihinde özel bir adla anılacaktı: Yedi Gün Muharebeleri.

TARİH YAZAN YARIMADA

1862'nin başında Virginia'da karşı karşıya gelen Kuzey ve Güney ordularının her ikisini de, başkanları tarafından fazlasıyla menfi görülen generaller yönetiyordu.

Mart 1862'de Konfederasyon Generali Joseph E. Johnston, ordusunu Bull Run'dan geri çekti ve hatırı sayılır miktarda tedarik malzemesi imha edildi. Yaşananlardan sonradan haberdar olan Konfederasyon Başkanı Davis, Johnston'ın inatçılığına epey öfkelendi. 13 Mart'ta General Lee, Başkan Davis'in askerî danışmanı oldu.

Kuzey'de de durum pek farklı değildi. Lincoln defalarca Washington ve Richmond arasındaki Konfederasyon hattını kırmak için saldırı çağrısında bulundu. Potomac Ordusu'na komuta eden Birlik Generali George B. McClellan, "1862'de Richmond'a karşı karadan saldırı önerisi"ni reddeden ve sayfalarca süren bir mektup yazıp Başkan'a gönderdi. Ancak baktı ki pabuç pahalı, kanatlardan dolaşarak Konfederasyon savunmasını geçip Richmond'u alma fikrine ısınmaya başladı. Bunu kendi planını uygulayarak yapacaktı.

Saldırgan bir Birlik komutanının elinde, deniz yoluyla Virginia Yarımadası'na çıkarma yapmak, Konfederasyon başkenti Richmond'a saldırmak için mükemmel bir harekât olabilirdi. Fakat komutadaki General George B. McClellan saldırganlıktan uzaktı; bilakis tereddütlü, aşırı temkinli ve verdiği kararları defalarca gözden geçiren biriydi. Yarımada Seferi bu yüzden oldukça yavaşladı ve sonuç Kuzey'in beklediği gibi olmadı.

Tereddüdün Adı: McClellan

Virginia Yarımadası, adeta Richmond'ın ağzından doğuya doğru çıkardığı bir dil gibidir. Kuzeyindeki York ve güneyindeki James nehirlerinin arasında uzanır.

General McClellan, Rappahannock Nehri üzerindeki Urbanna'ya çıkarma yapmak için birliklerini, Washington'dan Potomac Nehri boyunca Chesapeake Körfezi'ne taşımayı planlamıştı. Böylelikle Washington'ın güneyindeki Manassas'ta bulunan Güney ordusunu *bypass*

ederek, Konfederasyon başkentine ulaşmasını sağlayacak, nispeten daha sorunsuz bir güzergâha sahip olacaktı. Ancak Güneyli General Joseph Johnston, Mart 1862'de Rappahannock'un güneyine çekilerek McClellan'ın planını bozdu. Bunun üzerine McClellan yeni bir hedef belirledi.

Birlik'in Potomac Ordusu, Virginia Yarımadası'nın ucundaki Monroe Kalesi yakınlarına çıkarma yaptı. 4 Nisan'a gelindiğinde McClellan'ın emrindeki 60.000 asker, Yarımada'dan Richmond'a ilerlemeye başlamak için hazırdı ve binlercesi daha geliyordu. Önlerinde, Warwick Nehri üzerindeki Yorktown'da, 14.000 askerin tuttuğu bir Konfederasyon hattı vardı.

Washington'da ise Lincoln tedirgindi. McClellan'ın hareketinin başkenti sürpriz bir saldırıya karşı korunmasız bıraktığından hemen harekete geçti. Generali, Warwick Nehri savunmasına derhâl bir saldırı düzenlemesi için çağırıda bulundu. Ancak McClellan bunu askerî saflık olarak nitelendirip reddetti. Aslında bütün Kuzeylilerin, hatta bütün Güneylilerin de, bildiği bir şeyi kanıtladı: "Kimse saldırmakta tereddüt etmezdi, McClellan hariç."

Nisan-Mayıs 1862'de Yorktown için yapılan muharebe büyük ölçüde bir topçu düellosuydu. Bunun iki nedeni vardı. Birincisi McClellan'ın, toplarının düşmanınkinden üstün olduğundan emin olmasıydı. İkincisi ise önceden keşif yapmadan Konfederasyon tahkimatlarına saldırmakta tereddüt etmesiydi.

Jonhston Farkı

Güney'in gücünü sürekli olarak abartan McClellan, kuvvetlerinin yetersiz olduğu fikrine takmıştı. Lincoln'ün daha sonra Washington'ı savunmak ve Jackson'ın Shenandoah Vadisi'ndeki harekâtına karşı koymak için birlikleri geride tutma kararı, McClellan'ın kaynaklardan mahrum kaldığına dair inancını besledi. Hattın diğer tarafında ise

Konfederasyon Generali Johnston, ordusunun zayıflığına eşit derecede, ama daha rasyonel olarak, ikna olmuş durumdaydı. Nisan ortasında, Yorktown'da komutayı aldı. Planını Yarımada'yı terk ederek kuvvetlerini Richmond'un önünde yoğunlaştırmak üzerine kurdu.

3 Mayıs'ta Konfederasyon kuvvetleri, Yorktown ve Warwick Nehri savunmasını terk etti. Ustalıkla yürütülen bir manevrayla düşmanla teması kesen Johnston, sayıları 50.000'e ulaşan birliklerini Richmond'a doğru geri çekti. Ordunun bir kısmı, Williamsburg'daki bir savunma hattını tutmakla görevlendirildi. 5 Mayıs'ta bu karar, Birlik güçlerini takip etme yönünde değişti. Çarpışmaya katılanlar küçük kuvvetlerdi, buna rağmen kıyasıya yaşanan mücadelenin maliyeti, her iki taraf için de Birinci Bull Run Muharebesi kadar yüksekti.

Temkin, Temkin, Temkin

McClellan yarımadanın çamurlu yollarında salyangoz hızıyla ilerliyordu. Williamsburg'dan hareket ederek Pamunkey ve Chickahominy nehirleri arasında, Richmond yakınlarında, kamp kurdu. Aradaki 80 km'lik mesafeyi yürümek, ordusunun iki haftasını almıştı. Aşırı temkin, doğa şartlarıyla birleşince zaman kaybetmek kaçınılmazdı. Elindeki yeterli askerî güce rağmen McClellan gene de takviye istedi. Lincoln, deniz yoluyla herhangi bir güç göndermeyi reddetti. Yine de McClellan'ı iyi tanıdığından, harekete devam etsin diye Irvin McDowell komutasındaki 40.000 kişilik bir birliği, Fredericksburg'dan kara yoluyla Potomac Ordusu'na yolladı. Fakat Konfederasyon Generali Jackson, 25 Mayıs'ta Shenandoah Vadisi'ndeki Winchester'da zafer kazanınca, bu emir de iptal edildi. McClellan, öfkeden kudurdu.

İki demir zırh kaplamalının da içinde bulunduğu bir Birlik filosu, Richmond'a kıyısı olan James Nehri'nin yukarısında belirdi. Şehre panik havası hâkim oldu. Güneyliler alarma geçti.

Başkent İçin Yedi Çam

15 Mayıs'ta beklenmedik bir şey oldu. Kıyı bataryaları ve su altı engelleri, Birlik filosunun Drewry's Bluff'tan geçişini engelledi. Bu durumun bir anlam ifade etmediği kısa sürede anlaşıldı. Birlik'in cepheye getirmekte olduğu kuşatma toplarının uzun süreli bombardımanına

Richmond'un savunmasının dayanması mümkün değildi. McClellan'ın ordusunu geri püskürtmek için saldırmak gerekiyordu.

Birlik mühendislerinin Chickahominy üzerine kurdukları köprü sayesinde McClellan'ın 100.000 askerinin yaklaşık üçte birinden oluşan iki kolordu nehri geçmişti. Johnston, Birlik Ordusu'nun geri kalanı nehrin kuzeyinde kalmasından yararlanarak nehri geçen bu birlikleri izole etmeyi ve bunaltmayı planladı. Daha düşük sayılara sahip bir ordu, daha güçlü bir düşmanla mücadele etmeye çalışacağından planı kötü değildi çünkü prensipte Konfederasyon güçleri yerel üstünlük kazanacaktı. Savaşın arifesinde Fair Oaks veya Seven Pines (Yedi Çam) olarak bilinen muharebenin arifesinde yağan şiddetli yağmur, nehri sele dönüştürdü.

31 Mayıs sabahı başlayan Güney saldırısının gidişatı tek bir kelimeyle ifade edilebilirdi: Kaos. Verilen karışık ve çelişkili emirler, Güneyli birimlerin ilerlerken düşmanla temasa girmeden önce birbirlerini bloke etmelerine neden oldu. Ancak bütün olumsuzluklara rağmen Birlik askerleri geri püskürtüldü. Öğleden sonra geç saatlerde, Birlik takviyeleri şişmiş nehrin diğer tarafındaki Grapevine Köprüsü'nü geçmeye başladı. Muharebeyi yakından izlemek için ön hatlara giden Johnston, ciddi şekilde yaralandı. Komutayı Gustavus Smith'e devretti. Ertesi gün, muharebe yeniden başladı, ancak Smith endişeden neredeyse felç olurken, Konfederasyon birlikleri istenilen darbeyi vuramadı.

Peki Sonuç?

Muharebede 4.000'den fazla Birlik ve 5.500 Konfederasyon askeri öldü veya yaralandı. Her iki taraftaki ağır kayıplara rağmen Seven Pines Muharebesi, sadece Kuzey Potomac Ordusu'nu Richmond'u tehdit eden bir konumda bırakan, sonucu esasa bağlanamamış bir muharebeydi. Sıtmaya yakalanan McClellan, muharebe sırasında hareketsiz kalmıştı. Bir zafer iddia etmesine rağmen, ordusunun verdiği ağır kayıplar yüzünden morali bozuldu. Ve Richmond'a yönelik karşı saldırısını ertelemek için de birçok neden buldu. Gerçeğin aksine, "Güney'in ezici sayı üstünlüğü" ile karşı karşıya olduğuna kendini ikna etmişti.

General Johnston'ın 31 Mayıs'ta Seven Pines'da yaralanmasından sonra, komuta General Lee'ye verildi. Ordunun da yeni bir adı vardı artık: Kuzey Virginia Ordusu. Lee'nin komutayı ele alınca ilk eylemi, şehrin etrafındaki tahkimatları güçlendirmekti. Çoğu kişi, savunmacı bir duruş benimsediğini sandı. Bunun yerine Lee, Shenandoah Vadisi'nde Kuzeylilere kök söktüren General Stonewall Jackson'a, ordusuyla kendisine katılmasını emretti ve Birlik'in sağ kanadına yönelik bir saldırı planlamaya başladı. Aslında bu plan Yedi Gün Muharebeleri'nin önsözüydü.

YEDİ GÜN MUHAREBELERİ

1862 baharında, Yarımada Seferi sayesinde Kuzey'in Potomac Ordusu, Konfederasyon'un başkenti Richmond'a darbe vuracak mesafeye gelmişti. Haziran ayında Güney'in Kuzey Virginia Ordusu komutanlığına atanan Lee, Birlik'in sağ kanadının saldırıya açık olduğundan şüphelendi. Süvari komutanı Jeb Stuart'a keşif yapması için emir verdi.

12-16 Haziran arasında Stuart, komutası altındaki 1200 adamla Birlik Ordusu çevresinde tam 160 km'lik bir tur attı. Geriye harika bir haber ile döndü: Birlik'in kanadı Chickahominy Nehri'nin kuzeyinde gerçekten korumasızdı. Bunu öğrenen Lee, oldukça başarılı ama yorucu bir seferin ardından ordusunu dinlendirmekte olan General "Stonewall" Jackson'a hemen mesaj gönderdi: "Acilen Shenandoah Vadisi'nden Richmond'a doğru hareket et." Normal şartlarda çok zor sayılabilecek bu intikal "Jackson'ın Sentorları" için çocuk oyuncağıydı. Derhâl harekete geçtiler ve Lee'nin saldırısına katılmak için tam zamanında geldiler.

Lee Saldırıyor

Lee, saldırısından önce, tedirgin edici bir olay yaşadı. Yaklaşık 54.000 adamı saldırıya hazırdı. Richmond'un önündeki savunma hatlarında çok az kuvvet bırakmıştı. Tedbirli ve temkinli Birlik Generali McClellan'ın bir saldırı başlatmamasına güveniyordu. Ancak 25 Haziran'da, Konfederasyon harekâtının başlamasından bir gün

önce, Birlik kuvvetleri Oak Grove'daki savunma noktalarıyla temasa geçti. Bunun sadece küçük bir operasyon olduğu ortaya çıkınca Lee rahatladı. Ancak bu çatışma, Yedi Gün Muharebeleri sırasında yaşanacakların ilkiydi.

Konfederasyon saldırısı 26 Haziran'da başladı. Ama ne zamanında ne de planlandığı gibi... Lee harekâtının, General Jackson, Birlik'in sağındaki açıkta kalan birliklere arkadan saldırmasıyla, sabah başlamasını amaçlamıştı. Generaller A. P. Hill, D. H. Hill ve James Longstreet, Jackson'dan sonra harekâta dâhil olacaklardı. Ancak anlamsız bir şekilde Jackson hiçbir şey yapmadı. Öğleden sonra geç saatlerde, Jackson'ın bir hamle yapmasını beklemekten yorulan A.P. Hill, Beaver Dam Creek'teki Kuzey birliklerine karşı kendi başına bir saldırı düzenledi. Askerleri ağır kayıplar vererek geri püskürtüldüler. Kuzeyli General McClellan'ın bu taktik zaferi kazanmasına tepkisi, adamlarına kararlı bir şekilde tuttukları mevzilerden bir bataklığın arkasındaki daha yüksek bir yere çekilmelerini emretmek oldu. McClellan, çok sayıda Konfederasyon kuvveti tarafından saldırıya uğrayacağına düşünüyordu. Hatta öyle tedirgindi ki, tedarik üssünü James Nehri'ne kaydırmaya başladı. Bu sırada, yaşananları öğrenen Lee, hiç bozuntuya vermeden emirlerini sıraladı. Saldırısını sürdürmekte kararlıydı.

Ertesi gün, geri çekilen düşmanı takip eden Lee, Birlik Ordusu'nun Gaines Mill'deki yeni savunma hattına kadar geldi. Bir kez daha, Lee'nin astları arasında koordinasyon sorunu yaşandı. A. P. Hill'in tümeni, öğleden sonrasının çoğunda tek başına savaşarak geçirdi ve ağır kayıplara uğradı. Günün geç saatlerinde Tuğgeneral John Bell Hood'un komutasındaki Teksas Tugayı, gerçekleştirdiği bir hücum ile Birlik hattını merkezinden deldi. Fakat saldırı sırasında Hood dışındaki bütün subaylar ya hayatını kaybetti ya da yaralandı. Birlik güçleri geri çekildi. Konfederasyon'un kazandığı zafer, yüksek bir maliyete sahipti: 9.000 kişi kaybedilmişti. Bu acımasız çatışma sağ kanadında gerçekleşirken, Birlik Ordusu'nun büyük bir kısmı hareketsiz kaldı; 60.000'den fazla asker savaşın dışında tutuldu.

Kızgın McClellan, Tepkisiz Jackson

Gaines Mill'den sonra McClellan cesaretini kaybetti. Üstün kuvvetlerine rağmen, James Nehri üzerindeki Harrison's Landing'e doğru geri çekildi. Ordusunu bir yıkımdan kurtardığına inanıyordu. Washington'a yaşanan fiyaskodan hükûmeti sorumlu tutan suçlayıcı ve öfkeli telgraflar gönderdi.

Lee ise, kesin bir darbe indirmek amacıyla düşmanını inatla ve acımasızca takip etti, ancak her seferinde başarısız oldu. Birlik güçlerini kuşatmak ve tuzağa düşürmek için koordineli manevralara yönelik verdiği hırslı emirler, astlarının kapasitesinin çok ötesinde kalmıştı. Jackson ise olağandışı bir şekilde durgundu. Shenandoah Vadisi'nde gösterdiği hız ve kararlılıktan eser yoktu. 29 Haziran'da Savage's Station'da, Birlik artçısının bir kıyımdan kurtulmasının tek nedeni, Jackson'ın Chickahominy Nehri'ni yavaşça geçmesiydi.

Ertesi gün, Potomac Ordusu'nun çoğu White Oak Swamp ile Glendale arasındaki sıkışık yollarda mücadele ederken Lee büyük bir fırsat gördü. Konfederasyon komutanı, tüm güçlerini doruk noktasına ulaştıracak bir savaşa sokmaya kararlıydı, ancak tümenler ya yollarını kaybetti ya da arazide mahsur kaldılar. White Oak Swamp'a kuzeyden saldırması emredilen Jackson, burnunun dibindeki mücadeleye bile katılmadı. Sadece Longstreet ve A.P. Hill komutasındaki iki tümen, uygun bir savunma hattı oluşturamamalarına rağmen sert bir direniş sergileyen Kuzeylilere saldırdı. Her iki taraftaki kayıplar ağırdı ve sonuç belirsizdi.

Malvern Tepesi'ndeki Kan Gölü

McClellan, kıyıdan açıkta bulunan demir zırh kaplamalı *USS Galena*'nın güvenliğine çekildi. Komutayı Tuğgeneral Fitz John Porter'a bıraktı. Geri çekilen Potomac Ordusu'nun çoğu, Malvern Tepesi'ndeki zorlu bir savunma pozisyonunda birikti. Dağ geçitleri ve vadilerle çevrili tepeye sadece cepheden saldırılabilirdi. Onun için de önce açık bir ova boyunca ilerlemek, ardından da yokuş yukarı çıkmak gerekiyordu. Birlik topçusu, düşmanın kendini göstermesini beklemeye başladı. Lee, Birlik askerlerinin moralinin bozulduğunu tahmin

ediyordu. Baskı altında kalırlarsa dağılabilirlerdi. Bunun için bir plan tasarladı. Güneyli topçular, yoğun baraj ateşiyle Birlik hattında gedikler açacaklar, piyadeleri de buralardan gireceklerdi. Ama her şey ters gitti. Konfederasyon topları, topçu düellosunda zayıf kaldılar. Lee'nin piyade saldırıları ise askerler tek tek ya da küçük gruplar hâlinde ileri atıldığından parça parça başladı. Doğal olarak da şarapnel, mermi ve bilye yağmuru altında vuruldular. Birlik hatlarına ulaşan birkaç birim ise karşı saldırılarla geri püskürtüldü. Ertesi gün, McClellan yine Birlik kuvvetlerine geri çekilme emri verdi. Ve Lee de peşinden gitmedi. Çatışma da sona erdi.

Güney'in 1 Temmuz 1862'de yaşanan Malvern Tepesi Muharebesi'ndeki zayiatı 5400 kişiydi. Yedi Gün Muharebeleri boyunca toplamda yaklaşık olarak; Konfederasyon 20.000 ve Birlik 16.000 asker kaybetti.

Yedi Gün Muharebeleri, Birlik Ordusu'nun yaklaşık 30 km geriye çekilmesine neden olarak Richmond'a yönelik tehdidini ortadan kaldırdı. Kısacası McClellan'ın seferi başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

Lee, Yedi Gün Muharebeleri'nde çok ustaca bir yönetim sergileyemediğini "Başarımız, istediğimiz kadar büyük veya tam olmadı." diyerek kabul ettiğini gösterdi. Ancak Birlik Ordusu üzerinde, elde ettiği inisiyatifi sürdürmesini sağlayacak, moral üstünlüğü kurmuştu. Kendi ordusu toparlanır toparlanmaz Richmond'un kuzeyine doğru yürüdü.

Lee, McClellan'ın hareketsiz kalacağına güveniyordu ve McClellan da Lee'nin bu güvenini boşa çıkarmadı. Komutası altındaki Potomac Ordusu, donanma silahlarının koruması altında güvende olduğu Harrison's Landing'de savunmaya geçti. McClellan takviye talep etmeye devam etti ama saldırıya devam etmedi. Ağustos ayında kendisine gönderilen, Kuzey Virginia'daki çatışmaya yardım etmek için Potomac Ordusu'nu Washington'a geri gönderme emrine isteksizce itaat etti.

İKİNCİ BULL RUN MUHAREBESİ

Haziran 1862'nin sonlarında Yedi Gün Muharebeleri daha devam ederken, Birlik tarafından Virginia Ordusu kuruldu. Saldırganlığıyla ün salmış bir komutan olan General John Pope Batı Cephesi'nden çağrıldı, bu yeni orduyu Washington'nın güneyine konuşlandırmakla görevlendirildi. Temmuz ayı sonlarında, Washington'ı savunmak ve Pope'un ordusunu güçlendirmek amacıyla, McClellan'a da ordusunu Yarımada'dan geri getirmesi emredildi.

Konfederasyon Generali Robert E. Lee ise yoğun günler yaşadı. Kuzey Virginia Ordusunu Stonewall Jackson ve James Longstreet komutasındaki iki kolorduya böldü. Jackson'ı, Pope'un Kuzey Virginia'yı işgalini engellemekle görevlendirdi. Bir yandan da, Richmond'a çok yakın bir mesafede kamp kuran McClellan'ın ordusunu ihtiyatla izledi. Kuzeyli generalin hareketsiz kaldığını gören Lee, kendi saldırısını tasarladı.

1862 yazının harekâtları, Kuzey Virginia Ordusu'nun, Lee ve Jackson'la baş edebilecek komutanlar bulmaktan uzak görünen, Birlik kuvvetleri üzerinde üstünlük sağladığını göstermişti. Eğer Manassas Kavşağı yakınında yaşanacak ikinci bir çatışma Güneylilere zafer getirirse, Washington'ı tekrar tehdit edebilirlerdi.

Lee'nin Cüretkârlığı

Mücadele, 1862 Temmuz'unun ortalarında başladı. General Stonewall Jackson, Richmond'un kuzeybatısında Gordonsville'de bulunan demiryolu kavşağına ilerledi. Burası Birlik Generali John Pope'un ilerleyen Virginia Ordusu tarafından tehdit edilmekteydi. General A.P. Hill komutasındaki bir tümen tarafından takviye edilen Jackson, Birlik Ordusu'nun merkezine saldırmak için yola çıktı. Hızlı manevralarla üstünlük elde etmeyi umuyordu.

9 Ağustos'ta Jackson'ın birlikleri, Tümgeneral Nathaniel Banks komutasındaki Birlik güçleriyle Cedar Dağı yakınlarındaki bir sırtta bulunan güçlü bir savunma pozisyonunda karşı karşıya geldi. Muharebe, Konfederasyon kollarının arka tarafa doğru yürümesiyle başladı. Bir Birlik karşı saldırısı, Jackson'ın ordusunun bir kısmını dağıttı ama Kuzeyli General askerlerini bizzat toparladı. Hill'in tümeni de yardıma geldi. Konfederasyon kuvvetleri günü kurtarmıştı. Çatışma belirleyici olmaktan uzaktı. Daha güçlü Birlik güçlerinin yaklaşması, Jackson'ın Gordonsville'e geri çekilmesine neden oldu.

Ağustos ortasına kadar, Lee stratejik durumu doğru bir şekilde değerlendirmişti. General George McClellan'ın rakibi General Pope'u desteklemekteki isteksizliğine rağmen, Potomac Ordusu, Kuzey Virginia'daki Birlik saldırısını desteklemek için Yarımada'dan çekiliyordu. Konfederasyon, bu takviyeler gelmeden önce inisiyatifi ele geçirmek için kısa bir fırsata sahipti. Richmond'un önünde sadece küçük bir kuvvet bırakan Lee, Kuzey Virginia Ordusu'nun çoğunu harekete geçirerek Gordonsville'de Jackson'a katıldı. Pope'un ordusu Rappahannock Nehri'ne geri çekildikten sonra, Güneyliler cesur bir saldırıya geçtiler. Güçlü bir düşmanla karşı karşıya olduklarını biliyorlardı. Konfederasyon'un 55.000 adamının karşısında 75.000 kişilik bir düşman kuvveti vardı. Lee, Papa'nın saldırmayacağı düşünerek bir kumar oynadı ve güçlerini böldü.

25 Ağustos'ta Jackson, 24.000 kişilik birliğini kuzeybatıya doğru bir yürüyüşe çıkardı. Rappahannock'u geçerek Pope'un ordusunun sağ kanadından dolaştı. Daha sonra Manassas'a giden demiryolu hattını takip ederek Bull Run Dağları'ndaki Ana Yol Boşluğu boyunca doğuya yöneldi. Adamları iki günde 80 km yürüdü. Bristoe İstasyonu'nu ele geçirdiler. Trenleri yaktılar ve rayları parçaladılar. Ardından Virginia Ordusu'nun ana ikmal üssü olan Manassas Kavşağı'na geldiler. Konfederasyon askerleri domuz pastırması ve konserve ıstakozla ziyafet çekerken Jackson, ordusunu Birlik'in atları, topları ve mühimmatıyla ikmal etti.

Avantajı Kullanmak

İkinci Bull Run Muharebesi

Pope, Konfederasyon kuvvetlerini kendi cephe hattının gerisinde bulunca şaşırdı. Ama Kuzeylilerin pozisyonları tehlikeliydi. Pope, zafer

için bir şans gördü; Potomac Ordusu'nun gelmesiyle birlikte Jackson'ın güçlerini tuzağa düşürmeyi ve yok etmeyi tasarladı.

27 Ağustos'ta Jackson, Manassas Kavşağı'ndan çekildi. Groveton'daki bir sırtta savunma pozisyonu aldı. Burası, 1861 yılında yaşanan Birinci Bull Run Muharebe alanına yakındı. Keşfedilirse, Pope'un takviye edilmiş ordusuna karşı uzun süre dayanamayacağını biliyordu. Konfederasyon desteği, Lee'nin katılımıyla, Longstreet'in kolordusu şeklinde geliyordu. Ancak muharebe başladığında, Jackson hâlâ yalnızdı.

Pope'un keşif birlikleri, Jackson'ın yerini tespit edemedi. 28 Ağustos öğleden sonra bir Birlik kolu Warrenton Turnpike boyunca, sırttaki Konfederasyon toplarının görüş alanına doğru habersiz yürüdü. Jackson bir kanat saldırısı ihtimaline karşı koyamadı ve ateş açtı. Kısa süre sonra rakip piyadeler, Brawner'ın Çiftliği çevresinde yakın mesafeden çatışmaya girdi. Birlik Tuğgenerali John Gibbon'un Kara Şapka Tugayı, bazı alaylara yüzde 70'e yakın adam kaybına mâl olan çatışmada kendini gösterdi. Akşam karanlığı çöktükten sonra Birlik kuvvetleri geri çekildi.

Ertesi gün, 29 Ağustos'ta, Pope ordusunun büyük bir kısmıyla Jackson'a yüklenmeye çalıştı. Konfederasyon generalinin kaçmayı planladığını varsayıyordu ama Jackson bunu yapmadı. Sonuç olarak, Birlik kolonları, şiddetle karşı saldırıya geçen savunmadaki Konfederasyon kuvvetleri karşısında parça parça dağıldı. En umutsuz çatışmayı, Konfederasyon ordusunun solundaki demiryolu kesimini savunan A. P. Hill ile mücadeleye giren Birlik Tümgenerali Philip Kearny'nin tümeni yaşadı. Kearny zafere çok yaklaşmışken karşılaştığı karşı saldırılar birliklerini geri püskürttü.

Günün belki de en çarpıcı yanı muharebeye katılmayan asker sayısıydı. Birlik tarafında, Pope'un komutasındaki iki birlik, karışık emirler nedeniyle çatışmaya giremedi. Tabii ki, McClellan Potomac Ordusu'nun yedeklerini elinde tuttu. Güney tarafında ise daha farklı bir olay yaşandı. Longstreet'in kolordusu sabah Jackson'ın sağ kanadına ulaştı. Lee savaşa katılma emri verdiğin Longstreet itiraz etti, Lee de ısrar etmedi.

30 Ağustos sabahı, Birlik saldırıları iki katına çıkmış bir hırsla yeniden başladı. Pope, neredeyse yenilmiş asi birimlerine saldırdığına inanıyordu. Ancak bu kez Longstreet müdahale etmeye hazırdı. Topçusunu sağ kanattaki komuta pozisyonuna yerleştirdi. İlerleyen Birlik kuvvetlerini ölümcül ateşle karşıladı. Kuzeyli saldırılarının ivmesi düştüğünde, Longstreet beş tümenini Pope'un ordusunun üzerine saldı. Pope'un tamamen bozguna uğrayacağı kesindi. Ancak General bir savunma oluşturarak önce Konfederasyon hücumlarını yumuşattı, ardından akşam karanlığından faydalanarak Centerville'e doğru düzenli bir şekilde geri çekilmeyi başardı.

Son Temas ve Sonrası

31 Ağustos'ta Jackson, Pope'un Washington ile bağlantısını kesmek amacıyla harekete geçerek Kuzeylilerin kanadının etrafından dönmeye yeltendi, ancak Konfederasyon askerleri yorgundu. Chantilly'de fırtına altında Birlik artçılarıyla girişilen mücadelede Kearny öldürüldü. Konfederasyon Ordusu takibi kesti. Muharebeyi kaybeden Kuzeylilerin tek tesellisi Pope'un ordusunun kurtarılmasıydı.

İkinci Bull Run Muharebesi'ndeki yenilgisinin ardından Pope, Washington'ın dış savunmasına çekildi. Bir günah keçisi aranırken hemen suçlamalar başladı. Başkan Lincoln, en büyük suçun McClellan'da olduğuna inanıyordu: Pope'un başarısız olmasını isteyen McClellan, birliklerinin Pope'un yardımına gitmesini kasten geciktirmişti. Bununla birlikte Lincoln, McClellan'ın moralin en düşük olduğu zamanlarda Washington'ın savunmasını devralacak en iyi adam olduğunu isteksizce kabul etti.

Pope, Minnesota'daki Kızılderililerle savaşmak için "gönderilirken", McClellan'ın Virginia Ordusu'nu Potomac Ordusu'na entegre etmesine izin verildi. Göreve gelişi rahatlama sağladığı gibi hem askerler hem de siviller tarafından coşkuyla karşılandı.

MARYLAND ÜZERİNDE LEE GÖLGESİ

İkinci Bull Run Muharebesi'ndeki başarı, Konfederasyon Generali Robert E. Lee'yi önemli bir karar vermek zorunda bıraktı: Bu zaferden nasıl faydalanacak, yeni hamlesi ne olacaktı?

Lee tarafından mağlup edilen Birlik kuvvetleri, Washington'ın savunmasına çekilmişlerdi. Bu sırada Konfederasyon orduları ise bütün cephelerde inisiyatifi elde tutuyorlardı. Arkansas'ta General Thomas Hindman, Missouri'yi geri almaya hazırlanıyordu. Mississippi'de Earl van Dorn ve Sterling Price, Ulysses S. Grant'in Tennessee Ordusu'na karşı muhtemel bir saldırı için güç topluyorlardı. Mevcut durumu değerlendiren General Lee, İkinci Bull Run Muharebesi'nden sadece üç gün sonra, 3 Eylül 1862'de, Konfederasyon Başkanı Jefferson Davis'e şunları yazdı: "Şu an, Konfederasyon Ordusu'nun Maryland'e girmesi için en uygun zaman gibi görünüyor."[5] Lee sonunda kararını vermişti; Kuzey'i işgal edecekti.

Güney'in Gücü

General Robert E. Lee'nin ordusunun öncü birimleri 4 Eylül'de Potomac Nehri'ni geçmeye başladı. Ancak elindeki kuvvetlerin fiziksel durumunun zayıf olduğunun kesinlikle farkındaydı. Savaş malzemeleri eksikti. Hayvanlar azaldığından ulaşımda sorunlar yaşanıyordu. Askerlerinin kıyafetleri eksikti, binlercesi yeni ayakkabıya ihtiyaç duyuyordu. Ancak Güneyli General'in güvendiği bir şeyler vardı: Kuzeylilerin fiziksel ve ruhsal durumu.

Lee, İkinci Bull Run'dan sonra Washington çevresindeki Birlik kuvvetlerinin "morali bozuk ve kaotik bir durumda" olduğuna inanıyordu. Onlara komuta eden temkinli General George McClellan'ın en az dört hafta boyunca savunma pozisyonunda kalacağını düşünüyordu. Üstelik Lee'nin Maryland'deki varlığı, Kuzeylileri belki savaş karşıtı düşüncelere yönlendirebilirdi ama en azından Birlik ordularını savunmada tutacağı kesindi. Ancak her ne kadar Lee, Birlik

5 Emory M. Thomas, *South to North,* New York: Harper & Row, 1982, s. 156.

Ordusu'nun moralinin bozuk olduğunu düşünse de kendi ordusuna yönelik endişeleri vardı.

Konfederasyon birlikleri, adeta ikiye ayrılmıştı. Bir kısmı yaz boyunca kazandıkları zaferlerin etkisinde, coşkuyla Maryland'e ilerlediler. Diğer bir kısmı ise aç karnına, çıplak ayakla askerlik yapmaktan bıkmıştı ve Konfederasyon'un sınırlarının ötesine geçme konusunda isteksizdi. Lee, çevrelerindeki olumsuz etkileyen "bozgunculara" karşı sert disiplin cezası verilmesi çağrısında bulunurken, binlerce asker firar etti. Marylandlilerin safları doldurmak için akın edeceği umutları da hızla buharlaştı. Konfederasyon davası için savaşmak isteyenler, savaşın başlarında zaten Güney'e gitmişlerdi. Köle sahipleri dışında, işgalci ordu ne kurtarıcı olarak kabul edildi ne de hoş karşılandı. Çoğu sivil, kapılarını yüzlerine çarptı. Yöre halkı, ordunun perişan hâlini şok ve hayretle izledi. Marylandli bir kadın olan Mary Mitchell, sıska yüzlerinde görülen kıtlığı şöyle tanımlıyordu: "Savaşabilmeleri bir yana yürüyebilmeleri bile inanılmaz görünüyordu."[6] Başlangıçta Lee, Maryland'in verimli topraklarının yiyecek ve yem sağlayacağını ummuştu. Gerçek şu ki, askerleri yeşil mısır yedi ve bunun sonucunda da acı çekti.

Lee'nin Hesabı Çarşıya Uymuyor

Lee, Birlik garnizonları Maryland'e ilerleyince tehdit altına gireceği için geri çekileceğini varsaymıştı. Ancak Kuzey Orduları Başkomutanı General Henry Halleck, Harpers Ferry'deki Birlik Ordusu'na pozisyonunu korumasını emretti. Hem de McClellan tarafından yapılan protestoları dikkate almadan...

9 Eylül'de General Stonewall Jackson, Harpers Ferry'yi ele geçirmek için Konfederasyon Ordusu'nun büyük bir kısmını nehrin karşısına geçirdi. Jackson'a yönelik Güney Dağı üzerinden gerçekleşebilecek olası Birlik saldırısını önlemesi için General James Longstreet, Boonsboro'ya gönderildi. Fakat bir Birlik kuvvetinin kendisine doğru yürüdüğüne dair yanlış rapor nedeniyle Longstreet, Hagerstown'a yönlendirildi. Geçitlerin savunması, General D. H. Hill'in altındaki bir tümene

6 *Age,* s. 161.

kalmıştı. Hill'e General Jeb Stuart'ın süvarileri de destek verecekti. Lee kendi kendini yenilgiye mahkûm etmiş gibi görünüyordu ama hâlâ McClellan'ın ataleti üzerine kumar oynamayı sürdürdü. Kuvvetleri dağılan Lee, Birlik Ordusu'nun durumunu yanlış hesapladığını görecekti.

Virginia Ordusu'nun, İkinci Bull Run'dan sonra McClellan'ın Potomac Ordusu ile birleşmesi, Kuzey'de moralleri epey yükseltti. Askerler McClellan'ı kurtarıcı olarak kucakladı. Başkan Lincoln tarafından "asi ordusunu yok etmek" ile görevlendirilen McClellan da 70.000 kişilik bir gücü Lee'nin peşine taktı.

Şans McClellan'dan Yana Ama...

13 Eylül'de, McClellan'ın birlikleri, yakın zamanda Kuzey Virginia Ordusu tarafından boşaltılan Frederick'e girdi. Ve McClellan'a bir kâğıt iletildi. Bu Kuzeyli askerler tarafından şehir dışındaki bir alanda bulunmuş olan; 9 Eylül'de tüm Konfederasyon komutanlarına dağıtılan Lee'nin 191 numaralı Özel Emri'nin bir kopyasıydı. Lee'nin güçlerinin bulunduğu yerlerin tüm ayrıntıları üzerindeydi. Ama yanlış ellerdeydi: McClellan'ın şüpheli, temkinli ve tedirgin ellerinde...

13 Eylül gecesi, Birlik kuvvetleri Güney Dağı'na doğru ilerledi. Böylece geçitleri aştıktan sonra daha Lee'nin ordusu konsantre olamadan ya da kaçmaya fırsat bulamadan önce saldırabileceklerdi. Dağ geçitlerindeki Konfederasyon savunmaları gevşekti, ya da en azından öyle görünüyordu.

14 Eylül günü taraflar birbirlerine girdiler. Crampton Geçidi, 12.000 Birlik askeriyle karşı karşıya kalan bir avuç Konfederasyon kuvvetinin verdiği ve saatlerce süren bir direnişten sonra ancak ele geçti. D. H. Hill'in tümeni ise, Turner ve Fox geçitlerini gün boyu tutmayı başardı. McClellan'ın ordusunun yaşadığı gecikme, Lee'nin kaçması için yeterli oldu.

15 Eylül'de McClellan, birliklerine Antietam Deresi ile Potomac arasındaki Sharpsburg kasabasına çekilmelerini emretti. Bu sırada Jackson, Harpers Ferry'i tehdit ediyordu. Buradaki cephanelik, Albay Dixon Miles komutasındaki 11.000 Birlik askeri tarafından korunuyordu. Hâkim yüksekliği elinde tutan Konfederasyon Ordusu'nun

topçuları yoğun ateşe başladılar. Harpers Ferry, 15 Eylül'de teslim oldu. Jackson, askerî depolara el koydu. 11.000 Birlik askerini de esir etti. Bölgenin sorumluluğunu Tümgeneral AP Hill'in adamlarına bırakan Jackson, Lee'ye katılmak için Sharpsburg'da hareket etti.

Lee, Jackson'ın Harpers Ferry'deki başarısının haberleriyle mutlu olmuştu ve Maryland seferinin başarısız olduğunu kabul etmek istemiyordu. Ayrıca Potomac Nehri'ni geçerek Virginia'ya çekilmek yerine Sharpsburg'da savaşma kararı alması, birliklerinin üstün yeteneklerine ne kadar güvendiğini gösteriyordu. 15 Eylül'de Potomac Ordusu, Antietam Deresi'ne gelmeye başlamıştı. Her zamanki ihtiyatlı hâlini sürdüren McClellan, Lee'yi karşı kıyıda rahatsız etmeden bıraktı.

16 Eylül'de Sharpsburg'a varan Jackson, Lee'yi Antietam Deresi'nde McClellan'ın ordusuyla karşı karşıya buldu. 25.000 Güneyli ile 60.000 kadar Kuzeyli asker şimdi yüz yüzeydi. Topçu bataryaları gün boyu düello yaptı. Karanlık bastığında ise çatışma sesleri azaldı. Nihayet yakalanan sessizlik ise aslında sadece yeni bir muharebenin habercisi olabilirdi.

McClellan 17 Eylül'de nihayet hazır olduğuna karar verdi. Ancak Lee adamlarının çoğunu toparlamıştı. McClellan'ın temkinliliği nedeniyle Birlik, kesin zafer şansını kaçırmıştı.

GÖLGELERDE SAVAŞ

19. yüzyılın ortalarında, istihbaratın savaşta hayati önem taşıdığı kabul görüyordu. Ancak İç Savaş patlak verdiğinde ne Güney'de ne de Kuzey'de istihbarat örgütleri yoktu.

İç Savaş generalleri 1803-1815 arasında yaşanan Napolyon Savaşları'nı incelemişler, Fransız İmparatoru Napolyon'un istihbarata verdiği önemi görmüşlerdi. Napolyon'un genelkurmayı yabancı gazeteler, mahkûm sorguları ve gizli ajanlar gibi çeşitli kaynaklardan bilgiler toplamış; düşman gücünün, hareketinin ve niyetinin bir taslağını oluşturmak için bunları eleyip derlemişti. Düşmanın bilgi toplama çabalarına ise yanlış bilgi vererek, yazılı mesajları şifreleyerek ve düşman casuslarını bulmak için gizli polis örgütü kurarak karşılık vermişlerdi.

Amerika'da böyle bir sistem yoktu. ABD Ordusu'nda 1860'taki bir yenilik olan Muhabere Birlikleri henüz emekleme dönemindeydi. Savaşın ilk günlerinde istihbarat ve karşı istihbarat tamamen doğaçlamaya dayanıyordu. Özel Dedektif Allan Pinkerton, Birlik tarafında önemli bir figürdü ve ajanları bir ön-gizli servis görevi görüyordu. Virginia Valisi John Letcher, Washington'da bir casus ağı kurarken Virginialılar da başkente rahatça girip çıkabiliyorlardı.

Eski ile Yeni Yan Yana

İç Savaş, casusluğun gelişmesi için ideal şartlar getirdi; Konfederasyon ve Birlik sempatizanları kolay ayırt edilemiyordu ve güvenlik gevşekti. Yine de gizli kaynaklardan gelen bilgilerin mevcudiyeti, düşman eğilimlerinin veya niyetlerinin mutlaka doğru bir şekilde anlaşıldığı anlamına da gelemezdi.

İç Savaş'taki istihbarat kaynakları çeşit çeşitti; bazıları süvari keşifleri gibi geleneksel, bazıları ise gözlem balonları gibi yenilikçiydi. 1790'larda Fransızların öncülük ettiği balonlarla gözlem fikri, 1861'de Birlik'e hizmetlerini sunan bireysel bir meraklı Thaddeus Lowe'un girişimiyle yeniden canlandırıldı. Yazılı iletişimin ele geçirilmesi çok eskiydi, ancak telgraf dinlemek savaş sırasında yaygınlaştı ve mesajları korumak için şifrelere duyulan ihtiyaç arttı. Düşman hatlarından temin edilen sansürsüz gazeteler başlıca bilgi kaynağıydı. Gazeteciler genellikle hareketlerin ve planların ayrıntılarını safça ifşa ettiler, ancak bazen düşmanı şaşırtmak için yanlış makaleler kaleme almaktan geri de durmadılar.

Konfederasyon tarafından mesajları şifrelemek ve deşifre etmek için kullanılan bir makine Kuzeylilerce Richmond'da ele geçirildi. Mesajları kodlamak için 26 alfabeden oluşan bir matrise sahipti. Her satırda bir harf kaydırılıyor ve mesajın her harfi için bir yedek harf seçiliyordu. Bu gizemi çözmek Birlik şifre kırıcılarının fazla zamanını almadı.

Harita yapımı, keşfedilmemiş arazilerde savaşırken önemli bir istihbarat faaliyetiydi. Konfederasyon için harita çizen Jedediah Hotchkiss,

Shenandoah Vadisi'nin ilk ayrıntılı haritalarını yapmıştı. Çoğunlukla kendi topraklarında savaşan Konfederasyon kuvvetleri, yerel halktan Birlik'in hareketleri hakkında güncel bilgiler topluyordu. Kuzeyliler için ise "kara gönderiler" olarak bilinen köleler ve eski köleler değerli bir bilgi kaynağıydı. Ölü veya yaralı düşmanlar üzerinde bulunan veya Lee'nin Maryland seferi sırasında olduğu gibi bir alanda düşürülen belgelerin tümü, potansiyel olarak rakibin amacına hizmet etti.

Casuslar

Gizli ajanlar ve casuslar, istihbarat kaynak yığını arasında yerlerini aldılar. Her iki tarafta da saçma bir şekilde güvenlik zaafı vardı: Subaylar ilgilenen yabancılara pozisyonlarını gezdiriyor ya da kendilerine verilen plan ve emirleri açıkça tartışıyorlardı.

İyi bağlantıları olan Washington sosyetesinin tanınmış siması Rose O'Neal Greenhow, Konfederasyon komutanlarına aktardığı askerî bilgilere kolaylıkla erişebilmişti. Ağustos 1861'de tutuklanması, Allan Pinkerton'ın karşı casusluk dedektifleri için erken bir İç Savaş başarısıydı. Bir başka Konfederasyon casusu, Virginia Martinsburg'tan Belle Boyd'du. 1862'deki Shenandoah Vadisi Seferi sırasında Stonewall Jackson'a bilgi vermişti. Sonunda tespit edilip tutuklandı.

Birlik adına çalışan Elizabeth Van Lew, Konfederasyon'un başkenti Richmond'da başarılı bir casus ağı yönetti. En yararlı bağlantılarından biri, Başkan Jefferson Davis'in karısının hizmetçisi olarak çalışan azat edilmiş bir köleydi: Mary Bowser.

Aktris Pauline Cushman'ın Birlik casusu olarak görev yaparken topladığı bilgileri ayakkabılarında saklıyordu. Savaştan sonra, fahri bir binbaşı üniforması giyerek, başarıları hakkında konferanslar verdi.

Hem Birlik hem de Konfederasyon; mesaj göndermenin yanı sıra sempatizanları, ajanları ve kaçak mahkûmları Kuzey ile Güney arasında taşımak için gizli istihbarat ve casus ağları kurdu. Casuslar yakalandıklarında, gördükleri muameleyi belirleyen genellikle cinsiyetleri oluyordu. Kadınlar daha kısa süreli hapis cezasının ardından sonra serbest bırakılıyordu: Greenhow dokuz ay, Boyd iki ay hücrede kalmıştı. Ancak erkek casuslara daha sert davranıldı. 1861'de Pinkerton tarafından Güney'e gönderilen bir Birlik ajanı olan Timothy Webster

ertesi yıl yakalandı, tutuklandı, yargılandı ve asıldı. At sırtındaki izciler ve keşif askerleri bile üniformasız yakalandıklarında idamla karşı karşıya kalabiliyorlardı.

Bireyler, Birlik adına casusluk yaptıkları için savaştan sonra madalya ile onurlandırıldılar. Bu tür çalışmaların değerinin ne kadar önemli olduğu anlaşılmasına rağmen, ABD Ordusu'nun Askerî İstihbarat Birimi'ni oluşturması yirmi yıl sürdü. Ordu, istihbarat birimini 1903 yılına kadar Genelkurmay'a bağlamadı.

İstihbarat

Başarılı sayılan istihbarat; bilgiyi analiz etme ve yorumlama yeteneğine bağlıydı. Casusluk ve karşı casusluk ağlarını yöneten bir sivil olan Pinkerton, General George B. McClellan tarafından Potomac Ordusu için istihbarat şefi olarak işe alındı. Ancak verileri safça yorumlaması, Konfederasyon'un gücü hakkında sık sık aşırıya kaçan tahminlerde bulunmasına neden oluyordu. Generalin aşırı ihtiyatlı mizacının da, kendisini Pinkerton'ın verdiği bilgilere inanmaya hazır hâle getirdiği düşünüldüğünde, Birlik'in McClellan yüzünden defalarca kesin zafer şansını nasıl kaçırdığı daha iyi anlaşılabilir.

General Joseph Hooker'ın Potomac Ordusu'nun komutasını aldığı Ocak 1863'e kadar Kuzey'de organize bir askerî gözetleme, takip ve bilgi edinme sistemi kurulmamıştı. Hooker, Albay George H. Sharpe'a Askerî Enformasyon Bürosu hâline gelecek olan bir birim kurmasını emretti. Sharpe'ın organizasyonu profesyonellikte büyük bir adım attı. 1864'te Ulysses S. Grant'in komutası altında daha da gelişecekti.

Konfederasyon bu düzeyde bir örgütlenmeye asla ulaşamadı, "gizli savaş"ın büyük çoğunluğu yurtdışında yürütmeyi tercih etti. Avrupa'ya gönderilen ajanlar, tarafsızlık yasalarının hiçe sayılmasını sağlayıp silah ve gemi tedarik edilmesinde önemli bir rol oynadılar. 1864'te Konfederasyon, Kuzey'e yönelik sınır ötesi operasyonlar yürütmek

üzere Kanada'da bir birim kurdu. Destekçiler sabotaj eylemleri gerçekleştirdiler, ancak kuzeybatı eyaletlerini Birlik'ten ayırma hedeflerinin çok gerisinde kaldılar.

Gizli operasyon kayıtlarının savaş sonunda her iki tarafça yok edilmesi, tarihçilerin gerçekleri kurguların arasından ayıklamasını imkânsız hâle getirmiştir.

Konfederasyon gizli dosyaları, 1865'te Richmond'un düşüşünden önce Dışişleri Bakanı Judah P. Benjamin'in talimatıyla yakılmıştı. Bu belgelerin neler içerebileceğine dair ortaya atılan spekülasyonlar Konfederasyon gizli operasyonları ile Başkan Lincoln Suikastı arasındaki muhtemel bağlantılar nedeniyle, özellikle fazla sayıdadır. Bir teori; Kanada'da Konfederasyon gizli ajanlarıyla bir araya gelen John Wilkes Booth'un Lincoln'ü kaçırmak için görevlendirildiği, ancak bunun yerine Başkan'a suikast düzenlediği yönündedir.

ANTIETAM MUHAREBESİ

İkinci Bull Run Muharebesi'nde yenilgi alan Birlik askerlerinin morali, George McClellan'ın Potomac Ordusu komutanı olarak yeniden atanmasıyla kısmen düzelse de, genelde düşüktü. Güneyliler daha iyi durumdaydı çünkü Robert E. Lee'nin Maryland seferi, Harpers Ferry'deki Birlik cephaneliğinin ele geçirilmesiyle başlamıştı.

Güney ve Kuzey kuvvetleri Sharpsburg'da karşı karşıya geldi. Lee, Antietam Deresi'ne bakan bir savunma pozisyonu aldı. 16 Eylül akşamı emrinde 25.000 adamı vardı. Lee, hattın sol tarafının komutasını Jackson'a, sağ tarafını ise James Longstreet'e verdi. İki kanat Dunker Kilisesi'nde birleşiyordu.

McClellan'ın komutasında ise Antietam Deresi'nin karşı tarafında konuşlanmış yaklaşık 75.000 asker vardı. 16 Eylül akşamı Joseph

Hooker'ın birliklerini dere boyunca Lee'nin soluna taşımaya başladı. İlk çatışmalar, Güneylilerin ertesi sabahki ana Birlik saldırısının yönünü belirlemelerine olanak tanıdı.

17 Eylül 1862 sabahı...

O gün, Amerikan harp tarihinin en çok cana mâl olan, en kanlı gününün yaşanacağından hiç kimsenin haberi yoktu....

Joseph Hooker'ın birlikleri, General Robert E. Lee'nin kumanda ettiği ordunun sol kanadına darbe indirmek için Hagerstown zirvesine yöneldiler. Güneyliler için umut yok gibiydi. Birlik askerleri iyi donanımlı, üniformalı ve göz korkutucu bir kütle hâlinde ilerliyorlardı. Karşılarında yırtık pırtık giysiler giymiş Güneyliler ile belirgin bir tezat içindeydiler. Etrafta tahkimat namına hiçbir şey yoktu. Askerler açık alanda savaşıyordu. Patlayan top mermilerinden ya da piyade ateşinin fırtınasından onları koruyan yalnızca ağaçlar ya da araziydi. Cornfield ve West Woods'ta şiddetli çatışmalar yaşandı; kaybedilen yerler, tekrar alındı, tekrar kaybedildi tekrar alındı, hem de her seferinde birçok cana mâl olacak şekilde...

Lee Farkı

General John Bell Hood'un Teksaslıları, yüzde 64 kayıp verme pahasına, Birlik'in Demir Tugayı'nın elinden West Woods'u aldı. Tek başına I. Texas Piyade Alayı, mevcudunun yüzde 82'sini kaybetmişti.

Teksaslıların bu kadar hırsla ve kızgınlıkla savaşmalarının nedeni günlerdir ilk kez edebildikleri kahvaltılarının kesintiye uğramasıydı.[7]

Binbaşı General Edwin Sumner tarafından ileri sürülen bir Birlik tümeni, West Woods'un kanadından karşı saldırıya geçti ve yarım saat içinde 2.000'den fazla adam kaybetti. Bunda şaşılacak bir şey yoktu çünkü Birlik Komutanı General McClellan ordusunu, muharebe alanının vahşetinden çok uzaktaki Antietam Deresi'nin diğer

7 Robert H. Keyes, *Texas and Civil War*, Chicago, Red Wings Co., 2007, s. 17-18.

tarafında bulunan Philip Pry Evi'nden komuta ediyordu. Bu kadar uzaktan ordusundaki farklı birliklerin harekâtını koordine edememesi de doğaldı. McClellan'ın beceriksiz yönetimi sayesinde Konfederasyon kuvvetleri, sol kanatlarında fırtına üstüne fırtına atlatırken, hatta bir ara kaybettikleri Dunker Kilisesi'ni tekrar geri alırken, sağlarında veya merkezlerinde herhangi bir baskı yaşamadılar. Sabah ordusuna iki tümen daha katılmasına rağmen Lee, hâlâ McClellan'ın gücünün yarısına bile sahip değildi. Ancak, yaptığı manevralarla merkezinden ve sağından kaydırdığı kuvvetler sayesinde sol kanadını takviye edebildi. Kuzey kuvvetleriyle bu kanatta savaştı ve harekâtını durma noktasına getirdi.

Bir Birlik tümeni, Tümgeneral D. H. Hill komutasındaki 2.500 kişinin tuttuğu Konfederasyon merkezine saldırmadan önce saat 9.30'du. Ellerindeki vagon yolu daha sonra haklı bir sebepten ötürü Kanlı Patika olarak anılacaktı. Hill'in sayıca az olan piyadeleri, bir

Konfederasyon Generali Robert E. Lee, Antietam Muharebesi sırasında Albay John B. Gordon'un 6. Alabama Alayı'nın savunma hattının yanından geçiyor. İkinci Bull Run (Manassas) Muharebesi sırasında atından düşen Lee'nin kolu sarılı hâlde.

dizi Birlik saldırısını püskürttü. Geri çekilmeye zorlanmadan önce düşmanlarına yaklaşık 3.000 kayıp yaşattılar. Geri çekilme nedenleri de açıkta kalan kanatlarının, hatlarını boydan boya süpüren yoğun ateş içinde kalmasıydı. O zaman bile Birlik güçleri hattı kıramadı. Sektöre bağlı olabilecek iki kolordu ise dere boyunca boşta duruyordu. McClellan'ın orijinal savaş planı, Tümgeneral Ambrose Burnside'ın Konfederasyon'un sağ kanadının dikkatini dağıtmasını öngörmüştü. Ana Birlik saldırısı ise Konfederasyon'un sol kanadına yönelik olacaktı. Ancak Burnside sabah 10'a kadar hareket etmedi, bir süre sonra tümenlerini (daha sonra adını taşıyacak olan) Aşağı Köprü'den geçirmeyi seçti. Konfederasyon tarafında, Burnside Köprüsü (eski Aşağı Köprü), Tuğgeneral Robert Toombs komutasındaki Georgialı keskin nişancılar ve topçular tarafından ateş altına alındı. Birlik kuvvetlerinin karşıya geçmesi üç saat sürdü. O zaman bile başarılarından yararlanamadılar.

Gene McClellan... Gene Kaçan Bir Fırsat...

Birlik'in şansı öğleden sonra döndü. Lee potansiyel bir felaketle karşı karşıyaydı. Federal birlikler geç de olsa Snavely sığlığında, Lee'nin sağında bir geçit buldu. Lee'yi sadece sağ kanadına saldırmakla değil, Potomac Nehri'ne giden tek geri çekilme hattını kesmekle de tehdit ettiler. McClellan tüm güçlerini anda kullanmış olsaydı, kesinlikle kazanırdı. Ama hayır... Her zamanki temkinliliği ile yedeklerini elinde tutmakta ısrar etti; hiç ateş etmeyen 20.000 adam...

Lee, Harpers Ferry'den hareket eden AP Hill'in tümeninin gecikmiş gelişiyle kurtarıldı. Kanadındaki beklenmedik bu gelişme karşısında Burnside, ihtiyatlı bir şekilde dere boyunca geri çekildi. Öğleden sonra, çatışmalar durdu. McClellan'ın ertesi gün saldırıya devam etmesini beklemek için her türlü neden vardı. Ama her zamanki gibi yapmadı. Bazı çarpışmalardan sonra, Konfederasyon güçleri rahatsız edilmeden Potomac Nehri'ne çekilip Virginia'ya geçmeyi başardılar.

Antietam Etkisi

Antietam Muharebesi

Lincoln, yaz boyunca Güneyli kölelerin özgürlüğünü ilan etmeyi amaçlamıştı, ancak askerî başarısızlıklar sırasında bunu yapmanın çaresizlik olarak görülebileceği yönünde uyarıldı. Şimdi fırsat ayağına

gelmişti. Antietam'daki zafer ile siyasi konumu güçlenen Başkan Lincoln, muharebeden birkaç gün sonra 22 Eylül'de kölelerin azat edilmesini ve köleliğin kaldırılmasını öngören Ön Özgürlük Bildirisi'ni yayınladı.

Ekim başında McClellan'ın kampını ziyaret eden Başkan Lincoln, onu Potomac Nehri boyunca Lee'yi takip etmeye çağırdı. McClellan'ın yanıtı, Lincoln'ün tahammül edemeyeceği kadar uzun ve yavaştı. Başkan konuşmasını kestiği McClellan'a şöyle dedi: "Lütfen hatırlatmama izin verin, düşmanı sizin yenmeniz gerekiyor, kendi kendine yenilmesini bekleyemeyiz."[8]

FREDERICKSBURG MUHAREBESİ

Antietam Savaşı'ndan sonra Birlik Başkanı Lincoln ve Güneyli General Lee aynı şeyi düşünüyorlardı.

General Lee'nin ilk isteği taarruza geri dönmekti. Ancak Kuzey Virginia Ordusu'nun dinlenmeye ve yeniden düzenlenmeye ihtiyacı vardı. Mecburen düşüncesini bir kenara koydu

Lincoln da, McClellan'ın Potomac Ordusu'nun Konfederasyon kuvvetlerini Virginia'ya kadar takip etmesi ve yenilgiye uğratmaya çalışması gerektiğine karar verdi. Bu arada, Lincoln tarafından kışkırtılan General McClellan, nihayet 1862 Ekim'inin sonlarında ordusunu isteksizce Potomac'a taşımaya başladı. Lincoln, gecikmeleri ve saldırgan ruh eksikliğinin yanı sıra hükûmete karşı takındığı asi tavrından dolayı öfkelendiği McClellan'ı 7 Kasım'da görevden aldı ve yerine General Ambrose Burnside'ı atadı.

Saldırgan Burnside

Tümgeneral Ambrose Burnside, bir ordu komutanının gerektirdiği yeterlilikten yoksun olduğunu düşünerek Potomac Ordusu'na komuta etmeye hevesli değildi. Öyle olsa bile, göreve başladıktan birkaç gün sonra Lincoln'ün saldırgan eylem talebine, Konfederasyon başkenti

8 Charles K. H. Paulsmith, *Lincoln and His Generals*, California: Bullside Pub., 1993, s. 196.

Richmond'u ele geçirme planıyla yanıt verdi. Plana göre General Robert E. Lee tepki vermeden önce, Rappahannock Nehri'ni Fredericksburg mevkiinde hızlı bir şekilde geçecekti. Lincoln, ondan kaçmak yerine Lee'nin ordusuyla savaşmayı tercih ediyordu ancak planı gene de onayladı. Herhâlde içinden: "McClellan'dan sonra buna da şükür," demekteydi...

Burnside'ın manevrası iyi bir şekilde uygulandı. 15 Kasım'da, üç "Büyük Tümen" hâlinde örgütlenen 120.000 kişilik ordusu, Güneylileri gafil avlayan bir yürüyüşe çıktı. İki gün içinde Birlik askerleri Fredericksburg'dan Rappahannock'un karşı kıyısındaki Falmouth'a akıyordu. Burnside ile Richmond arasında yaklaşık 130 metre genişliğindeki nehir dışında hiçbir şey yoktu. Bu engelin köprüyle aşılması planlamada büyük öncelik taşıyordu. Dubaların gönderilmesi için acil siparişler verilmişti ancak bu yüzer köprüler gecikti.

Zaman Lee'den Yana

Burnside, sığlıklardan asker göndermezdi. Yükselen su seviyelerinin onları geçilmez yapacağını tahmin etti. Kendini ve ordusunun bir kısmını nehrin diğer tarafında kesilmiş hâlde bulmak istemiyordu. Bu yüzden dubaları bekledi. Bu hareketi, Lee'ye birliklerini toplaması için zaman verdi. Ayın sonunda tüm köprüleme ekipmanı geldiğinde, Lee'nin ordusunun iki yarısı, General James Longstreet'in ve General Stonewall Jackson'ın kolorduları, nehrin diğer tarafında Burnside'ın askerleriyle karşı karşıyaydı. Uzun gecikme nedeniyle, her iki tarafın da pozisyonlarını hazırlamak için bolca zamanı olmuştu. Burnside, topçusunu Stafford Tepelerinin doğusundaki Fredericksburg'a yerleştirdi. Öyle bir ateş gücüne sahipti ki, Lee bile saldırıya geçmeyi düşünemezdi.

Nehrin diğer tarafında, Longstreet, kasabanın arkasındaki Marye's Heights'ta pozisyon aldı ve sırtın tabanı boyunca müthiş bir topçu ve piyade yoğunluğu toplarken, Jackson güçlerini sağ tarafına yaydı. Lee, yakındaki bir tepeden savaş alanının panoramik manzarasını gördü. Toplamda, Konfederasyon Ordusu'nun boyutu, vadinin batı tarafındaki sırtlar boyunca yaklaşık 15 km uzanıyordu. Savunma hattı 70.000'den fazla adam tarafından tutulmaktaydı. Birçoğu altlarındaki ovayı net bir şekilde görebiliyordu. Bu tür hazırlıklı savunmalara

cepheden bir saldırının başarılı olması pek olası değildi. Ancak Burnside kendini adadığı operasyonu iptal etmedi. 11 Aralık sabahı nehrin köprülenmesine başlandı.

Stafford Tepelerindeki Birlik toplarının ateşi, Konfederasyon birliklerinin nehir kıyısına ilerlemesini ve geçişi engellemesini imkânsızlaştırdı. Öte yandan, siviller tarafından terk edilmiş Fredericksburg'un binaları, Mississippi tugayının keskin nişancıları için mükemmel bir koruma sağladı. Taciz ateşleri dubaların yerleştirilmesini geciktiriyordu. Birlik topçusu, şehrin çoğunu moloz hâline getirdi ama taciz ateşi devam etti. Köprülemede çalışan Kuzeyli mühendisler ancak tekneyle karşıya geçen bir Birlik öncü grubunun keskin nişancıları bölgeden uzaklaştırmasından sonra rahat nefes alıp çalışabildi.

Yüzen köprülerin askerî kullanımı çok eski zamanlara dayanır; Pers Hükümdarı Serahs (Xerxes) MÖ 480'de Çanakkale Boğazı'nı geçmek için bir köprü inşa ettirmişti. Başlangıçta bir dizi demirli teknenin üzerine ahşap kalaslar döşenerek prova yapıldı. Ancak 19. yüzyıla gelindiğinde ordu mühendisleri standart ekipmanlarının bir parçası olarak, amaca yönelik düz tabanlı dubalara sahipti. Hareket kolaylığı sağlamak için tekerlekler üzerine monte edilmişler, bir yol oluşturmak için aralarına ahşap kirişler yerleştirilmiş bir kabloya vidalanmışlardı.

Birlik Saldırıyor

Birlik Ordusu'nun büyük kısmı 12 Aralık'ta duba köprülerinin üzerinden yürümeye başladı. Birçok asker terk edilmiş Virginia evlerini yağmaladı. Muharebe 13 Aralık'ta yapıldı.

Burnside'ın en iyi umudu, Fredericksburg'un güneyinde nehri geçen Tümgeneral William Franklin'in Büyük Tümeni'ne dayanıyordu. Burnside, Konfederasyon'un Franklin'in önündeki sağ kanadının zayıf tutulduğunu düşünmekteydi. Ancak Güneyli General Jackson, güçlerini Prospect Hill'in zirvesinde toplamıştı.

Bir Konfederasyon subayı durumlarıyla ilgili endişelerini dile getirdiğinde, Jackson onu sıkıca sarsarak beklemesini söyledi. Generalin haklı olduğu anlaşıldı çünkü Birlik askerlerinin, Konfederasyon'un iyi mevzilenmiş piyade ve toplarına yönelik cepheden gerçekleştirdikleri saldırılar, sistematik olarak geri püskürtüldü. Konfederasyon atlı topçularının beklenmedik bir kanat hücumundan tedirgin olan Franklin ise askerlerinin çoğunu dikkatli bir şekilde savunma hatlarına geri çekti.

Cephenin yarılması, savunmasız bir ormanlık vadiden saldıran Tümgeneral George Meade'in birliklerinin, Konfederasyon Ordusu'nun hatlarına derinlemesine nüfuz etmeleriyle gerçekleşti. Ancak Franklin, Meade'e takviye gönderemedi. Kısa süre sonra karşı saldırılarla geri püskürtülen Meade'in adamları ağır kayıplar verdi. Jackson'ın kanadındaki hiçbir şey, Longstreet'in birliklerinin Marye Tepelerinde neden olduğu korkunç katliama eşit değildi.

Birlik tugayları, Longstreet'in topçuları tarafından süpürülen açık zeminde yokuş yukarı önden saldırılarda ileri atıldı. Daha sonra, taş bir duvarın arkasındaki alçak bir yolda konumlanmış 2.000 Kuzey Carolinalı ve Georgialı piyadelerin tuttuğu hatla karşılaştılar. General Thomas Cobb yönetiminde, Konfederasyon piyadeleri kesintisiz ateşi sürdürdü. İlerleyen Birlik safları döküldüler, askerlerin çoğu düşmeden veya kaçmadan önce duvarın 90 metre yakınına bile gelmemişti. Akşama kadar yaşanan mücadelede, Birlik Ordusu yaklaşık 13.000 kayıp verdi. Konfederasyon tarafında ise bu sayı sadece 5.400'dü. 15 Aralık'ta Burnside, nehrin karşısına geri çekildi.

Fredericksburg Muharebesi'nden 17 yıl sonra ortaya çıkan bir hikâyeye göre Konfederasyon askeri Richard Kirkland, yaralı Birlik askerlerine su götürmek için defalarca iki ateş arasında kalarak hayatını tehlikeye atmıştı. "Marye Tepelerinin Meleği" olarak anılan Kirkland'ın özverili davranışı şimdi Fredericksburg'daki taş duvarın önündeki bir anıtla anılıyor.

Suya Düşen Umutlar

Fredericksburg Muharebesi/Katliamı Güney'de sevinçle, Washington'da ise şaşkınlıkla karşılandı. Lincoln ağır eleştirilerde bulunurken Birlik saflarında savaş karşıtı duygular arttı.

Ambrose Burnside, Rappahannock Nehri'ni, Lee'yi geride bırakacak başka bir geçişle itibarını kurtarmanın hayalini kuruyordu. Ancak, Ocak 1863'te bu manevrayı yapmaya çalışan ordusu çamurlu yollarda çıkmaza girdi. Bu "Çamur Yürüyüşü" iptal edildikten sonra Burnside için de her şey bitmişti. 26 Ocak'ta, yerini Tümgeneral "Dövüşken Joe" Hooker aldı.

ÇOK ÇOK UZAKLARDAKİ BATI

ABD, Meksika ile giriştiği savaşta kazandığı zaferden sonra topraklarını batıya doğru genişletti. Böylelikle ilhakı onaylanan Teksas'a California, New Mexico ve Utah da katıldı. Kaliforniya, 1850'de eyalet statüsüne kavuştu. Utah ve New Mexico ise ABD'ye bölge olarak dâhil edildi. Bu seyrek nüfuslu alanlar, değerli metallerinin keşfinden sonra ekonomik önem kazandı. California'da Altına Hücum 1848'de başlamıştı. Batı Utah'taki Comstock Lode'da ve 1850'lerin sonlarında batı Kansas'ta gümüş ve altın bulunduktan sonra bu alanlar 1861'in başlarında Nevada ve Colorado topraklarına katıldı.

Yeni eyaletlerin ve bölgelerin oluşturulması "köleci" ve "özgür" eyaletler arasındaki dengeyi etkileyen gergin bir siyasi meseleydi. 1861'de Teksas, Konfederasyonu oluşturan orijinal eyaletler arasında

yer alırken Kaliforniya, New Mexico, Utah, Nevada ve Colorado Birlik içinde kaldı.

Batı'nın çoğu, savaşın ikinci yarısında Birlik kontrolü altına girdi. Nevada Ekim 1864'te eyalet oldu. Daha sonra katılanlar 1876'da Colorado, 1896'da Utah, 1912'de Arizona ve New Mexico oldu.

Baylor'ın Hamlesi

Teksas'tan batıya doğru ilk Konfederasyon saldırısı, savaşın başlarında, saldırgan bir tabur komutanı olan Yarbay John R. Baylor'un inisiyatifiyle gerçekleşti. Bir zamanlar politikacılara ve Amerikan yerlilerine karşı savaşmış olan Baylor, eyaletin New Mexico ile batı sınırı boyunca savunmasız kaleleri ele geçirmek için 250 kişilik gönüllü Teksaslılardan oluşan atlı müfrezesiyle harekete geçti. Emirlerini, "olası bir Birlik karşı saldırısını önleme gerekçesiyle New Mexico'ya girme izni" olarak yorumladı.

Fillmore Kalesi'ndeki ABD Ordusu garnizonunun bir tehdit oluşturduğuna karar verdi. Baylor, 23 Temmuz 1861'de ona saldırmaya karar verdi. Garnizon komutanı Binbaşı Isaac Lynde, Baylor'ın müfrezesiyle yüzleşmek için adamlarıyla birlikte kaleden ayrıldı. 25 Temmuz'da Baylor'un Teksaslıları ve müttefikleri, piyade ve süvari saldırılarını püskürttükleri Birlik askerlerinin Fillmore Kalesi'ne geri çekilmelerine neden oldu. Gece boyunca Birlik komutanı Lynde, Fillmore Kalesi'nden çekilmeye öncülük etti. Ancak Güneylilerin amansız takibi sonucu kendisi ve adamları San Augustin Springs'te teslim oldular. Baylor, New Mexico'nun güneyini Konfederasyon'un Arizona Bölgesi ilan etti.

Baylor'ın düşman Apaçilerle savaşmak ve Kuzey'in bir karşı saldırısına direnmek için sahip olduğu kaynaklar yetersizdi. Ancak 1862'nin başlarında Konfederasyon Arizona'ya başka bir Güney kuvveti gönderdi. Artık amaç savunma değil saldırıydı.

Birçok Amerikan Yerli kabilesi özgürlüğüne yeniden kavuşmak için İç Savaş'tan yararlandı. Güneybatıda Apaçi Savaşları bir kez daha alevlendi. New Mexico'da görev yapan Birlik Generali James H. Carleton, Amerikan Yerlilerini "Güneylilerden daha zorlu rakipler" olarak tanımlıyordu. Haksız da sayılmazdı. 1864'teki Adobe Wells Muharebesi'nde, Albay Kit Carson liderliğindeki bir Birlik kuvveti Apaçi, Kiowa ve Komançi kabilelerinin karşısında yenilgi almaktan kıl payı kurtuldu. Custer ve 7. Süvari Alayı ise 1876'daki Little Bighorn Muharebesi'nde bu kadar şanslı değildi; Oturan Boğa liderliğinde Cheyenne ve Sioux kabileleri muharebe alanında neredeyse canlı beyaz asker bırakmadılar. Efsanevi Apaçi lideri Geronimo ve küçük bir grup takipçisi ise 1886'da nihayet teslim oluncaya kadar direnişlerini sürdürdüler.

Güney'in Batıya İlerlemesi

Tuğgeneral Henry H. Sibley, Colorado ve California'nın altın ve gümüş zengini eyaletlerine ulaşmak için iddialı bir plan tasarlamıştı; atlama taşı olarak da Konfederasyon'un Arizona topraklarını kullanacaktı. Teksas'tan gelen üç süvari alayı ile Rio Grande Nehri boyunca Craig Kalesi'ne kadar ilerledi. Yolda Baylor'un birliklerini de kendi kuvvetine kattı.

Craig Kalesi, Birlik Ordusu'ndan Albay Edward Canby'nin komutası altındaki askerler ve New Mexicolu gönüllüler tarafından korunuyordu. Sibley'in kuvveti kaleyi ele geçirmek için çok zayıftı. Çevresinden dolaşmaya çalıştı. Ancak Canby, Valverde yakınlarındaki bir sığlıkta yolunu kesmek için harekete geçti. İki kuvvet 21 Şubat'ta birbirine girdi. Sonunda Canby ve adamları kaleye geri çekilmek zorunda kaldılar. Sibley kuzeye doğru ilerlemeye devam etti. 10 Mart'ta Santa Fe'ye ulaştı.

Sibley'in önünde, Albay John Slough komutasındaki Colorado'dan gelen ve Union Kalesi'ndeki garnizonuyla birleşmiş olan Birlik kuvvetleri vardı. Seferin can alıcı muharebesi, Sangre de Cristo Dağları'ndaki

Glorieta Geçidi'nde yaşandı. 26 Mart'ta, Union Kalesi'nden güneye doğru ilerleyen Kuzeyli askerlerin öncü birlikleri, Santa Fe'den kuzeye ilerleyen Konfederasyon süvarilerinin en önde gelen birliğiyle karşılaştı. İlk çatışmadan sonra, her iki taraf da takviye kuvvetlerini harekete geçirdi. 28 Mart'ta herkes savaşmaya hazırdı. Her iki taraf da saldırıya geçti çünkü her biri diğerinin savunmada kalacağını varsayıyordu. Şiddetli çarpışmada düşmanları kadar çok kayıp vermelerine rağmen Konfederasyon kuvvetleri mevkilerini korudular. Ancak, kanat saldırısı gerçekleştirmek için gönderilen bir Birlik müfrezesi, bir anda kendisini Konfederasyon güçlerinin arkasında, savunmasız bir tedarik treninin yanında buldu. Hemen Güneylilerin vagonları, erzakları, mühimmatları ve malzemeleri imha edildi, atları ve katırları da Kuzeyliler tarafından götürüldü.

Konfederasyon komutanları, güneybatı bölgelerinin; vahşi, seyrek nüfuslu ve yaşamayı neredeyse imkânsız hâle getiren çöl arazilerinde sefer yürütmenin zorluğunu hafife aldılar. Ve sonuçlarına da katlandılar...

Güney Etkisine Kuzey Tepkisi

Erzak olmadan ilerlemeyi sürdüremeyen Sibley, önce Albuquerque'ye çekildi. Sonra Nisan ortasında Teksas'a doğru zorlu bir geri çekilme sürecine girdi. Bu sırada başka bir Birlik gücü oyuna girdi. Kuzeyli Albay James H. Carleton'ın Californialı gönüllüleri, Arizona ve New Mexico'daki çatışmalara müdahale etmek için doğuya doğru ilerliyorlardı.

Mart 1862'de Californialılar, Stanwix İstasyonu'nda Konfederasyon kuvvetleriyle savaşa tutuştular. Çok daha zayıf olan Güneyliler Tucson'a geri çekilmeye zorlandı. Californialılar daha sonra Picacho Geçidi'nde de bir çatışmayı kazandılar. Sonra Mayıs'ta Güneylileri Tucson'dan da sürdüler, onlar da Teksas'a çekildi. Bu başarılarından sonra Albay James H. Carleton, tuğgeneralliğe terfi etti ve New Mexico bölgesinden

sorumlu hâle getirildi. Neticede Konfederasyon'un Arizona Bölgesi için şu söylenir oldu: Adı var, kendi yok...

STONES NEHRİ MUHAREBESİ

Nüfusu Konfederasyon ve Birlik sempatizanları arasında bölünmüş olan Kentucky eyaleti, başlangıçta tarafsızlığı seçti. Ama kaçınılmaz bir şekilde çatışmaya çekildi. 3 Eylül 1861'de Konfederasyon komutanı Leonidas Polk Kentucky'ye girdi. Mississippi'deki Columbus'u aldı. Birlik kuvvetleri ise Paducah ve Smithland'i ele geçirdi. Eyalet kongresi Güneyli işgalcilere karşı savaş çağrısında bulundu. Güney yanlıları ise alternatif bir hükûmet kurdu. Konfederasyon hemen bu hükûmeti tanıdı.

Birlik, eyaletin çoğunu ele geçirdi, Konfederasyon sadece güneybatısını kontrol ediyordu. Donelson ve Shiloh'da Birlik'in kazandığı zaferler Konfederasyon'u Kentucky'nin çoğundan geri çekilmeye zorladı. Son konumlarını Haziran 1862'de kaybettiler. Ancak Güneyli General John H. Morgan'ın süvari kuvveti Temmuz'da Kentucky'e girdi, şehirlere akınlar düzenledi ve asker toplamaya başladı. Konfederasyon biraz da olsa cesaretlenmişti.

1862 yazında Batı Cephesi, Konfederasyon için bir felaketti. Nashville ve Batı Tennessee'yi kaybetmişlerdi, ancak Birlik'i reddeden Vicksburg'u hâlâ ellerinde tutuyorlardı. Tümgeneral Don Carlos Buell komutasındaki bir Birlik kuvveti Chattanooga'da yavaşça ilerlerken, Konfederasyon Generali Braxton Bragg Mississippi'deki Tupelo'da adamlarının moralini artırmaya çalışıyordu. İşte bu korkunç durumda, Konfederasyon Generali John H. Morgan'ın Kentucky'ye girmesi, Güney için parlayan bir umut ışığıydı. Morgan'ın süvari akını, Konfederasyon saflarına katılmaya hevesli Güney sempatizanlarıyla dolu olan Bluegrass eyaletinin Birlik'in zayıf noktası olabileceği fikrini doğurdu.

Temmuz ayı sonlarında ve Ağustos başlarında Bragg, Mississippi Ordusu'nu demiryoluyla Chattanooga'ya taşıdı; her seferinde dolambaçlı bir rota üzerinden bir tümen gönderdi. Bu sırada Buell, adamlarını hareket ettirmekte zorluk yaşıyordu çünkü tedarik hatları

Morgan ve Nathan Bedford Forrest'in Konfederasyon süvarileri tarafından sürekli taciz ediliyordu.

Kentucky İşgal Altında

Chattanooga'da konuşlanan Bragg, Doğu Tennessee Ordusu komutanı Tümgeneral Edmund Kirby Smith ile bir plan tasarladı. Smith; Knoxville'den kuzeye hareket edecek, Cumberland Geçidi'ni geri alacak ve Bragg ile Kentucky'nin işgaline katılacaktı. Ancak Smith daha sonra geçidin saldırı yoluyla alınamayacak kadar güçlü bir şekilde savunulduğuna karar verdi. Ve Bragg'e danışmadan geçidi bypass eden Smith sorunsuz bir rota izleyerek Kentucky'ye gidip Birlik güçlerini 30 Ağustos'ta Richmond'a yönlendirdi. Smith'e yetişmeye çalışan Braxton Bragg, 28 Ağustos'ta Chattanooga'dan ayrılıp Kentucky'ye geçti. Louisville'e doğru ilerlemesi Munfordville'deki bir Birlik garnizonunun 3 gün direnmesi nedeniyle gecikti. Bu süreç, Buell'e Kentucky'yi savunması için yeterli zaman verdi.

Lee'nin Maryland'i işgali gibi, Konfederasyon saldırısı da yerel halkın işgalcileri bir kurtuluş gücü olarak selamlayacağı varsayımına dayanıyordu. Bragg, binlerce Kentucky gönüllüsünü silahlandırmak için tüfekler getirmişti. Ayrıca 4 Ekim'de eyalet başkenti Frankfort'ta resmen göreve başlayan eyaletin Konfederasyon valisi Richard Hawes da yanındaydı. Ancak beklenen gönüllüler hiç ortalarda görünmeyince, eyaletin Güney'e duyduğu sempatinin abartıldığı ortaya çıktı.

Perryville Muharebesi

Lincoln tarafından gaza getirilen Buell, 1 Ekim'de Louisville'den hareket etti. Vali Hawes'in Frankfort'taki göreve başlama töreni, kasaba Birlik saldırısına uğradığı için mahvoldu. Bragg'in ordusu Bardstown'da, Smith'in ordusu yaklaşık 100 km uzaktaki Lexington'daydı. Seferin kilit muharebesi, ikisi birleşemeden gerçekleşti.

Açılış için Frankfort'ta olan Bragg, ordusunu General Leonidas Polk komutasına bırakmıştı. 7 Ekim'de üzerine ilerleyen Buell'in ordusu ile karşı karşıya kalan Polk, Chaplin Nehri üzerindeki Perryville'e geri döndü. Kentucky'yi vuran kuraklık yaya Birlik askerlerini zor durumda bıraktı çünkü içme suyu kaynakları Güneylilerin kontrolündeydi.

Tuğgeneral Philip Sheridan yönetimindeki bir Birlik tümeni, 8 Ekim sabahı şiddetli çatışmalardan sonra bir derenin kontrolünü ele geçirdi. Kuzeyliler uzun süren susuzluktan sonra içme suyuna kavuşmanın sevinciyle iyi motive olmuşlardı. Bragg, büyük bir muharebenin başladığını çok geç anladığından, ancak sabahın geç saatlerinde komutayı devralmak için geri döndü. 8 Ekim öğleden sonra, cüretkâr bir Konfederasyon saldırısı Birlik'in sol kanadını neredeyse bozguna uğrattı, ancak Birlik'in sağ kanadı Güneylileri Perryville sokaklarına doğru sürdü. Karanlık çöktüğünde, Bragg ihtiyatlı bir şekilde güçlerini geri çekti. Ertesi gün muharebe devam etseydi, daha kalabalık Birlik askerleriyle karşı karşıya kalacaktı. Bragg sonunda Smith'e katıldı. İki Konfederasyon komutanı, bir sonraki hamlelerini hararetle tartıştılar. Ne Bragg'in ne de Smith'in kuvvetleri, bir Kuzey karşı saldırısı başladığında Kentucky eyaletini elinde tutmak için sayıca yeterli değildi ve lojistik organizasyonları da sorunluydu.

Bragg, işgali sona erdirmeye ve Tennessee'ye geri çekilmeye karar verdi. Bu karara İkinci Korint Muharebesi'nde Tümgeneral Earl Van Dorn komutasındaki bir Konfederasyon Ordusu'nun neredeyse aynı anda yenilmesi ve Lee'nin Antietam Muharebesi'nden sonra Maryland'den çekilmesi eklendiğinde, Konfederasyon için durum bayağı kasvetli görünüyordu.

Stones Vadisi

Konfederasyon Generali Bragg, aldığı karardan dolayı eleştirilere maruz kaldı ama görevini sürdürdü. Kuzeyli Buell ise o kadar şanslı değildi. Yerine Tümgeneral William S. Rosecrans getirildi. Rosecrans'ın başında bulunduğu birim ise daha sonra Cumberland Ordusu olarak adlandırılacaktı. Bu sırada Bragg ve Smith, Tennessee'deki Stones Nehri Vadisi'nde bulunan Murfreesboro'da buluştular. Kuvvetlerini Bragg'in komutası altında Tennessee Ordusu'nu oluşturmak için birleştirdiler.

26 Aralık'ta Rosecrans, Bragg'i meşgul etmek için Nashville'den ayrıldı. Aslında Lincoln'ün "saldırgan eylem" için devam eden baskısına bir nevi yanıt veriyordu. 30 Aralık'ta Stones Nehri'nde Konfederasyon kuvvetleriyle karşı karşıyaydı.

30 Aralık akşamı, her iki ordunun bandoları askerlerinin moralini yükseltmek için açılmaya başladılar. Sonra içlerinden biri "Evim Güzel Evim" isimli parçayı çalmaya başladı. Diğer tarafın bandosu da ona katıldı ve sanki ortak rızayla her iki tarafın askerleri birlikte nakarat kısmını söylemeye başladılar.

31 Aralık şafağında Güneyliler saldırdı. Birlik askerlerini henüz kahvaltı yaparken yakaladılar. Paniğe kapılmış Birlik sağ kanadı, ölümcül bir bozgunla 5 km geri sürüldü. Ancak Sheridan'ın tümeni, ağır bir bedel karşılığında, dört saat boyunca pozisyonunu korudu. Birlik kuvvetleri Yuvarlak Orman olarak bilinen mevkide dengeli bir savunma hattı oluşturmayı başardılar. Gece çöktüğünde, Bragg büyük bir zafer kazandığını hissetti. Ama yanılıyordu çünkü Birlik komutanları savaşmaya karar vermişlerdi. Sonraki iki gün boyunca Bragg daha fazla ilerleme kaydedemedi. 2 Ocak öğleden sonra, Kentucky Yetim Tugayı'nı intihara yakın bir saldırıda yönetmesi için Tümgeneral John C. Breckinridge'e emir vermek zorunda kaldı.

Konfederasyon'un I. Kentucky Tugayı'na, "Yetim Tugayı" denmesinin nedeni, tugayın kendi eyaletinden zorla sürgün edilmesine dayanmaktaydı.

Ertesi gün ise Güneyli Bragg, muharebe alanını Kuzeyli Rosecrans'a bırakarak çekildi. Her şey sustuğunda, Birlik 44.000 askerinden 14.000'ini; Konfederasyon ise 38.000 adamından 11.000'ini kaybetmişti.

Kentucky'de Bundan Sonra

Stones Nehri Muharebesi'nden sonra General Braxton Bragg sert eleştirilere uğradı. Bu da yetmezmiş gibi çirkin bir iç anlaşmazlıkla karşı karşıya kaldı. Bragg, Polk tarafından yönetilen astlarının isyanıyla karşı karşıya kaldı. Başkan Jefferson Davis, General Joseph E. Johnston'ı cephe komutanlığına yükseltti ve Bragg'i görevden almasını bekledi. Ama Johnston, Bragg'i görevinde bıraktı. Kentucky'yi işgal etmek için başka bir Konfederasyon girişimi olmadı. Ancak eyalet;

John H. Morgan tarafından Aralık 1862 ile Temmuz 1863'te ve Nathan Bedford Forrest tarafından 1864 baharında süvari baskınlarının hedefi olmaya devam etti.

Rosecrans, Murfreesboro'yu zapt edilemez müstahkem bir üsse dönüştürürken, Kentucky eyaleti gerilla mücadelesine sahne oldu. Gerilla faaliyetleri, Temmuz 1864'te Birlik Generali Stephen Burbridge'in askerî yönetiminin dayatmasıyla karşılaştı. Sert rejimi kendisine "Kentucky Kasabı" lakabını kazandırdı.

SÜVARİLER

Avrupa savaş tarzında süvarilere büyük saygı duyulurdu. Geleneksel olarak, belirleyici etkiye sahip yüksek bir statü seviyesi olarak kabul görüyorlardı. Süvarilerin bu geleneksel rolü, hem piyade hem de topçuların artan ateş gücü tarafından tehdit edildi. Bu durum, Kırım Savaşı sırasında 1854'te İngiliz Hafif Süvari Tugay'ın feci saldırısında açıkça görüldü.

ABD Ordusu ise, Avrupa'nın aksine, süvarileri ihmal etmişti. 1855'e kadar "Süvari" unvanını taşıyan ilk iki ABD Ordusu alayı kuruldu. 1861'de bu iki birime üç atlı birim daha katıldı; iki *dragoon* ve bir atlı piyade.[9]

Dragoon adı, Fransız Ordusunun süvarileri tarafından taşınan ve ejderha anlamındaki *dragon* kelimesiyle anılan bir tür ateşli silahtan türemiştir. *Dragoon*, başlangıçta hareket kabiliyeti için atları kullanan, ancak yaya olarak da savaşan bir atlı piyade sınıfıydı. 17. yüzyılın başlarından itibaren, *dragoon*lar gitgide geleneksel süvari hâline geldiklerinden, onlara at sırtında kılıç ve ateşli silahlarla savaşabilmeleri için eğitim verildi. Avrupa ordularında 18. yüzyılın başlarından itibaren giderek daha fazla *dragoon*

9 Bruce Catton, *The Centennial History of the Civil War*, Garden City: NY. Doubleday & Co., 1961-1965, s. 77.

alayı kuruldu çünkü normal piyadeden daha fazla hareket kabiliyetine sahiptiler ve süvarilerden çok daha ucuza geliyorlardı.

Başlangıçta ihmal edilen süvari, İç Savaş'ın her iki tarafında da önemli bir unsur olarak ortaya çıktı. İster düşman topraklarına uzun mesafeli baskınlar yapsınlar, ister keşif yürütsünler, ister atlarından inip tüfekler ve karabinalarla savaşsınlar, süvariler değerlerini defalarca kanıtladılar.

Atlarla ulaşıma daha alışkın olan Güney, savaşın başından itibaren süvarileri kullandı. Kendilerini "aristokrat" olarak gördükleri için süvarilerin gösterişli görüntüsü onları hep kendine çekti. Kendi atlarıyla askere giden gönüllülerden alaylar kurdular.

Birlik Hükûmeti ise, pahalı ve anlamsız olduğunu düşünerek süvarilere karşı önyargılıydı. Ancak Konfederasyon Generali Jeb Stuart'ın Temmuz 1861'de Bull Run'daki I. Virginia Süvarilerinin etkileyici performansı, Birlik tarafında da atlı birliklere karşı sempati uyandırdı. Kuzey, hızla at ve ekipman tedarik sistemini kurdu. Birlik'in gönüllüleri genellikle başarılı süvariler değildi. Birçok askere biniciliğin temellerinin öğretilmesi gerekiyordu.

Güney, kendi bineklerini sağlayan adamlara bağımlı olmaya devam etti; eğer atları öldürülürse, eve gidip başka birini almaları ya da piyadeye geçmeyi kabul etmeleri gerekiyordu. Birlik; Missouri, Kentucky, Tennessee ve Batı Virginia'daki ana binek kaynaklarını kontrol etmeye başladıktan sonra, savaş devam ederken atları yakalamak veya çalmak Konfederasyon süvarileri için çok önemli hâle geldi.

Silahlar

Jeb Stuart'ın şapkasına taktığı tavus kuşu tüyü gibi istisnalar hariç, iki taraf da Avrupa'daki gösterişli süvari üniformaları uygulamasını benimsemedi. Kılıç, geleneksel tarzda süvarilerin gerçek silahı olarak kabul edilirdi. Ancak İç Savaş'ta kılıçlar çok ender dekoratif olmaktan öteye gitti, hatta Güney süvarileri genellikle onları hiç taşımadı. Colt veya Remington gibi marka tabancalar standart silahlardı. Birlik

askerlerine karabinalar (tipik olarak Sharps modeli) ve daha sonra seri atışlı Spencer tüfeği verildi. Güney birimleri bu seviyedeki silahlarla boy ölçüşemezdi ve genellikle kendilerini klasik tek atışlı misket tüfekleriyle ya da çifte ile av tüfekleriyle donatırlardı.

Savaşın nadir kılıç saldırılarından biri, 19 Eylül 1864'te Shenandoah Vadisi'ndeki Winchester Muharebesi sırasında Kuzeyli General Sheridan'ın iki tümeni tarafından gerçekleştirildi. Ancak bu muharebede bile Birlik süvarileri karabinalarıyla karşı tarafa daha fazla hasar verdiler.

Süvarilerin Etkinlikleri

Birlik başlangıçta atlıları izci, kamp gözcüleri ve demiryolları muhafızları olarak sıradan görevleri yerine getirdikleri piyade oluşumları arasında dağıtma eğilimindeydi. Bağımsız olarak harekat düzenleyen süvari birimlerini ilk oluşturan Konfederasyon'du. Jeb Stuart'ın Haziran 1862'deki Yarımada Seferi sırasında Birlik Ordusu'nun etrafındaki muhteşem yolculuğu, keşifler ve düşman topraklarına baskınlar için süvari kullanımına giden yolu işaret etmişti.

Piyade ve topçulara karşı geleneksel Avrupa tarzı süvari hücumu başlatmak çok az tercih edildi; muharebe alanında mevcut olan ateş gücü dikkate alındığında bu girişim intiharla eş değerdi. Süvariler, genellikle atlarından inip hatlarının önünde piyade olarak savaşarak muharebelerde önemli bir rol oynadılar. Atından inmiş karabinalı Birlik süvarileri, bir çatışmada zorlu rakiplerdi.

Baskın Basanındır

Bir süvari birimi, düşman hatlarının gerisine uzun mesafeli baskın düzenlediğinde özüne dönüyordu. Batı'nın geniş açık alanlarında, bir atlı grubu; fark edilmeden hareket edebilir, demiryolu veya telgraf bağlantılarını yok etmek, depoları yağmalamak ve izole edilmiş garnizonları ele geçirmek için aniden saldırabilirdi. Konfederasyon

süvarilerinin harekâtları bunlara dayanmaktaydı. 1862'de General Nathan Bedford Forrest ve General John Morgan, Batı Cephesi'ndeki Birlik operasyonlarını baltalayan süvari baskınlarına öncülük ettiler. Gerilla kuvvetleri gibi savaşan Güney süvarileri, Birlik'in gerisinde yüzlerce kilometre boyunca dolaşarak kendilerinden on kat daha kalabalık birliklerle mücadele ettiler. Etkileri öyleydi ki, William T. Sherman'ın 1864'te Atlanta'ya ilerlemesi sırasında, yaklaşık 100.000 Birlik askeri, iletişim hatlarını korumak ve düşman yağmacılarını takip etmekle meşguldü.

Ancak Birlik de tepkisini göstermedi denemezdi. General Benjamin Grierson'ın 1863'te Tennessee'den Louisiana'ya kadar Konfederasyon'un elindeki topraklarda yaptığı 700 km'lik süpürme harekâtı, Grant'in Vicksburg Seferinde önemli bir rol oynadı. Birlik'in üstün kaynakları sonunda avantaj sağladı. 1864'ten itibaren General Philip Sheridan'ın süvari birliği Doğu Cephesi'nde dominant bir güçtü. Savaşın son aşamasında Lee'nin ordusunu takip etmesi, geleneksel bir rolde kullanılan süvarilere iyi bir örnekti.

Savaş sonunda Birlik süvarileri, Konfederasyon atlılarından sayıca iki kat üstün kaldı; 40.000 Güney süvarisine karşılık 80.000 Kuzey süvarisi vardı.[10] Uygun binek hayvanından ve yemden yoksun kalan Konfederasyon süvarileri ise acınacak duruma düşmüştü; hayatta kalma mücadelesi veren haydutlardan farkları kalmamıştı.

1870'lere gelindiğinde süvari, bir süre için ABD Ordusu'nun en prestijli ve en kalabalık birimi hâline geldi.

İç Savaştan Sonra

Savaştan sonra, dikkatler Batı sınırındaki ovalarda yaşayan Amerikan Yerli kabilelerine boyun eğdirmeye çevrildi. Kongre, ABD Ordusu'na, ikisi "buffalo askerleri" olarak anılan Afrika kökenli Amerikalılardan oluşturulacak alaylar olmak üzere toplamda on süvari birimi kurma yetkisi verdi. Custer'ın 7. Süvari Alayı'nın Little Big

10 Hariett K. Ferguson, *Cavalary 1861-1865*, 5 vol., New England: Yellow Press, 1977-1982, vol. 3, s. 1891.

Horn'da uğradığı felakete rağmen, ABD süvarileri sonunda Amerikan Yerlilerini yendi.

1877'de ABD Ordusu'nun, 10.000'den az piyadesine karşılık 11.000 süvarisi vardı.[11] ABD'nin son büyük süvari operasyonu, 1916'da General Pershing'in Pancho Villa'nın adamlarını Meksika'ya kadar takip etmesiydi. II. Dünya Savaşı'na doğru, atlarını terk eden tüm süvari tümenleri, zırhlı veya mekanize birimlere dönüştü.

Günümüze yaklaştıkça başka oluşumlar da gündeme geldi. Örneğin Custer'ın da zamanında komuta ettiği 7. Süvari Alayı'nın askerleri Vietnam Savaşı'na katıldıklarında, hedef bölgelere intikallerini sağlayan atlar ya da mekanize araçlar değil adeta içinde yaşadıkları helikopterlerdi.

11 *Age*, s. 57-58.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BİRLİK ŞAHLANIYOR

1863

1863 yılının ilk günü Başkan Lincoln'ün kölelerin azat edilmesini öngören Özgürlük Bildirgesi'ni yayınlaması, savaşın gidişatını toptan değiştirdi. Köleliğin kapsamı, savaşın ana sebeplerinden biriydi. Ancak bundan sonra Birlik'in zaferi aynı zamanda köleliğin kaldırılacağı anlamına geliyordu. Siyah birliklerin seferberlik kapsamına alınması, Birlik'in askerî gücüne önemli bir ek kaynak oluşturdu. İlk aylardaki hayal kırıklıkları ve komutan değişikliklerinden sonra, 1863 yılı Kuzey'in sahip olduğu kudreti gerçek anlamda ve son derece etkili bir şekilde kullanmaya başlamasına tanık oldu. Lincoln en nihayetinde yönetimle uyum içinde çalışan ve Kuzey'in gücünü sahaya yansıtacak bir komutanı bulmayı başarmıştı.

Konfederasyon bu zamana kadar en büyük başarılarını Doğu Cephesi'nde elde etmişti. Diğer her yerde ise baskı altındaydı. Birlik ablukası giderek daha sıkı hâle geliyordu, Mavi Ceketliler Mississipi'de bir aşağı bir yukarı cirit atıyorlardı. Yılın sonuna gelindiğinde büyük ve neredeyse tek taraflı yaşanan muharebelerde alınan zaferlerin ardından Birlik, savaşın ana cephelerinde inisiyatifi ele geçirdi. Güney'in güneyi bile saldırıya açık hâle geldi. Lee'nin Virginia'daki ordusu, bütün olumsuzluklara karşın büyük muharebelere girmenin beklentisi içerisindeydi.

Yaşanan savaş, giderek 20. yüzyılın endüstriyel savaşlarına hâkim olacak özellikleri göstermeye başladı. Stratejik manevralarda, tedarik sağlamada ve kalabalık birliklerin nakledilmesinde tren yolları kullanıldı. Taraflar, ağır topçu bombardımanı altında yaşanan siper çatışmalarına dayanan muharebelerde karşı karşıya geldiler.

Kuzey'in hâlâ daha zayıflıkları vardı; sosyal ve ırksal gerilimler ile yasa tasarılarına karşı çıkan isyanlar en bariz kanıtlardı. Güney ise daha kırılgandı; alıp başını giden enflasyon ve yiyecek sıkıntılarıyla cebelleşiyordu. Hatta Güney için 1864 yılı adeta bilinmeze yapılan bir yolculuğu andırıyordu.

LINCOLN'DAN KÖLELERE ÖZGÜRLÜK

1862 Haziran'ında Başkan Lincoln, Güney eyaletlerindeki köleleri azat etmek için bir Ön Özgürlük Bildirgesi hazırlamayı tamamladı. Temmuz ayında kabinesine sundu. Kabinenin tüm üyeleri içeriği onaylıyordu ama zamanlama konusunda rahatsızdılar. Hatta Dışişleri Bakanı William H. Seward, General George B. McClellan'ın Virginia Yarımadası'ndan çekilmesinin ardından bu belgeyi yayınlamanın "geri çekilmeyi örtbas etme" olarak görüneceğini iddia etti. Bunun üzerine Lincoln, orduları kesin bir zafer elde edene kadar konunun tartışılmasını ertelemeye karar verdi. Üç ay sonra yaşanan Antietam Muharebesi, Lincoln'ün ihtiyaç duyduğu "zafer"i sundu. Taktiksel bir beraberlik olmasına rağmen, Konfederasyon Generali Robert E. Lee, Maryland'e yönelik saldırısından vazgeçip Virginia'ya geri çekilmek zorunda kalmıştı. Bu da Lincoln'e yetmişti. 22 Eylül'de Ön Özgürlük Bildirgesi'ni yayınladı. Konfederasyon eyaletlerine, Birlik'e geri dönmek ve kademeli veya hemen bir azat etme biçimini benimsemeleri için 100 gün süre verildi.

Aslında bildirgeye baktığımızda Güneylilere geri dönme ve en azından o zaman için köleliği belli bir yere kadar sürdürme şansı veriliyordu. Bu cazip teklife rağmen isyankâr Güney eyaletlerinin hiçbiri Federal gruba geri dönmedi. Ön bildirge henüz fethedilmemiş Güney topraklarında, "savaşın nasıl yapılacağı konusunda gerçek bir değişiklik sunmayan boş bir önlem" olarak göz ardı edildi. Güneyliler, çiftlik ve plantasyonlardaki emekleri, siper ve tahkimatlardaki çalışmaları sayesinde kölelerin Konfederasyon davası için hayati önem taşıdığını gayet iyi biliyorlardı.

"Güney'deki kölelik kurumu tek başına, beyaz nüfusa oranla Kuzey'den çok daha büyük bir kuvvetin kullanılmasına olanak tanır. Kurum, Güney için bir güç kaynağıdır."

Montgomery Advertiser

Kasım, 1861

Harekete Geçmek İhtiyacı

Lincoln, kölelerin Güney için ne kadar önemli olduğunu biliyordu. Savaşın ilk yılında Birlik'in doğudaki askerî başarısızlıklarından sonra Konfederasyon etkinliklerine karşı önemli ve görünür ilerlemeler sağlayacak bir şey yapması gerekiyordu. Bu noktada, Kuzey halkının morali de inişli çıkışlıydı. Cumhuriyetçi Parti'deki güçlü kölelik karşıtı blokun baskısı artarken, Atlantik boyunca İngiltere ve Fransa Konfederasyon'un bağımsızlığının hızlı bir şekilde tanınmasına yönelik rahatsız edici işaretler veriyordu. Lincoln'ün köleliğe karşı kendi eğilimi ile birlikte tüm bu faktörler, başkanı kararlı davranmaya zorladı. Unutulmaması gerekir ki 1860'ta kölelik kurumunun daha geniş bölgelere yayılmasını engellemeye adanmış bir anlayış ortaya koyduğu için Lincoln Beyaz Saray'da oturuyordu.

Kuzeyli generaller de, başkanlık tarafından yürütülen bir politikanın siyasi etkisi ve uzun vadeli ahlaki değeri için bir tehdit oluşturabilecek şekilde, çeşitli yerlerde özgürleştirme ile ilgili etkinliklerde bulunmuşlardı. 1861 Ağustos'unda Birlik Generali John C. Fremont, basit bir askerî bildiriyle Missouri'deki tüm köleleri azat etmeye çalıştı. 1862 Mayıs'ında bu kez General David Hunter; Florida, Georgia ve Güney Carolina'daki köleler için aynısını yapmıştı. Lincoln, bu çabaların ardındaki iyi niyeti kabul etti. Ancak her iki generalin de bildirilerini geçersiz kılmak zorunda kaldı.

Kuzeyde çok az insan kölelerin serbest bırakılmasını, Kuzey'in savaş amaçlarına yapılacak bir "ek" olarak görmeye hazırdı. Erken veya kısmi bir özgürleştirme, bir veya daha fazla sınır eyaletini ayrılmaya

zorlayabilirdi. Özellikle Missouri bıçak sırtındaydı. Başka bir potansiyel sorun ise kölelik yanlısı Başyargıç Roger Taney başkanlığındaki Yüksek Mahkeme'ydi. Taney, Anayasa'ya aykırı bir özgürleştirme bildirisini alelacele ilan etme yetkisine sahipti. Hükûmet için de büyük engeller çıkarmaya namzet bir kişilikti.

İnce Hesaplar

Lincoln'ün harekete geçmeden önce düşünmesi gereken çok şey vardı. Bu nedenlerden dolayı gecikmesi ve tereddütleri Kongre'deki bazı Cumhuriyetçi Parti üyelerini öfkelendirdi. Başkan yalan söylemeye devam ederse bizzat harekete geçmek zorunda kalacaklarını ilan ettiler. Zaten birkaç Kamulaştırma Kanunu'nu kongreden geçirmişlerdi. Bunlar Birlik generallerine isyancı Güneylilerin mülklerine el koyma ya da onları kullanma hakkı veriyordu. "Mülk" kapsamına köleler de dâhildi.

Üzerindeki baskı artsa bile, Lincoln resmî politikasını hayata geçirmek için doğru zamanın gelmesini beklemeye kararlıydı. Anayasal olarak onaylanmış savaş yetkileri aracılığıyla, başkan olarak yalnızca kendisinin özgürleştirmeyi uygulama gücüne sahip olduğuna inanıyordu. Eylül 1862'de Ön Bildiri'nin ilan edilmesi, Lincoln'ün 1 Ocak 1863'te resmen yürürlüğe giren Nihai Özgürlük Bildirgesi'nin yolunu hazırlamasına olanak sağladı.

Teknik olarak Nihai Bildiri yalnızca isyancı eyaletlerdeki köleleri serbest bıraktı. Buna mukabil sınır eyaletlerindeki ve Birlik'in Konfederasyon eyaletlerinde elinde tuttuğu yerlerdeki herkes hâlâ esaret altındaydı. Güney hatlarının gerisinde kalanlar özgürlüklerini elde edebilmek için Birlik ordularının gelişini beklemek zorunda kalacaklardı. Gerçekten de Teksas'ın birçok bölgesinde ve Güney Georgia'da köleler savaş sona erene kadar Lincoln'ün bildirisi hakkında hiçbir şey öğrenemediler.

Birlik hatlarının yakınında hatta Kuzey kuvvetlerinden hatırı sayılır uzaklıkta bulunan köle topluluklarının arasında artık özgür olduklarına dair söylentiler hızla yayıldı. Belli bir noktaya kadar köleler zaten geleceklerini kendi ellerine almışlardı. Savaşın başından beri birçoğu özgürlüklerine erişebilmek için kaçmıştı. Özellikle Birlik kuvvetlerinin

Konfederasyon'un geniş arazilerini işgal altında tuttuğu; Virginia, Tennessee ve Louisiana'da bu tür vakalara çokça rastlanmaktaydı. Tek başına, iki kişi ya da grup hâlinde köleler "Kurtuluş Günü"nün geldiğine kanaat getirerek bulundukları yerleri terk etmeye başladılar. Özelikle Birlik kuvvetlerinin olduğu yerlere doğru gidiyorlardı çünkü onların yanında yemek yapmak, yaralılara bakmak ya da atlarla ilgilenmek gibi işler bulabiliyorlardı.

Nihayet

Kuzey'deki özgür siyahi cemaatlerde, Özgürlük Bildirgesi'ne tepki inanılmazdı. Büyük bir coşkuyla binlerce siyahi gönüllü, Birlik Ordusu'na katılmak için bir araya geldi. Nihai Özgürlük Bildirgesi kara ordusuna ve donanmaya azat edilmiş kölelerin katılabilmesine izin veriyordu. Böylelikle Birleşik Devletler Renkli Birlikleri'nin[1] temeli atılmış oldu.

Birçok eyalet özgür siyahi yurttaşları zaten orduya almaya ve sadece onlara özel alaylar kurmaya başlamıştı bile. Şimdi bunlara yakın zamanda özgürlüğüne kavuşmuş olanlar da katılacaktı. Demokratların ağırlıklı faal olduğu Kuzey bölgelerinde, özellikle de 1860 seçimlerinde Lincoln'e karşı oy kullanılan yerlerde, birçok beyaz bu yeni savaş yapılanmasını duyunca suratını astı. Cooperheadler, savaşa muhalif olan Kuzeyli Demokratlar, arasında hareketlilik başladı. Gazeteler, yönetimi Birlik'in özünü korumayı bırakıp azat etme işine kafayı takmakla suçladı.

Haberin duyulması üzerine bir Birlik Alayı, sanki tek adam firar ediyormuş gibi bulunduğu bölgeyi topluca terk etti. Ancak sadık eyaletlerinin birçok kısmında kamuoyu dikkatli bir iyimserlik içerisinde olaya yaklaştı çünkü "azat etme" işinin savaşın sonunu çabuk getireceğini düşünüyorlardı.

1 United States Colored Troops / USCT; aslında %98 gibi bir çoğunluğu Afrikalı-Amerikalı olan askerî birlikler.

Atlantik'in Karşı Kıyısında Tam Yol Geri

Avrupa'da Britanya Başbakanı Lord Palmerston ve Fransa İmparatoru III. Napoléon, Konfederasyon'a karşı temkinî bir sempati besliyordu. Ancak Kuzey'den Özgürlük Bildirgesi haberi ve kölelerin azat edildiği haberleri geldikten sonra, üstüne bir de Güney'den Konfederasyon Generali Lee'nin Maryland'den geri çekilme haberleri geldikten sonra Lord Palmerston ve Britanya Kabinesi, fikrini değiştirdi. Konfederasyon'un bağımsızlığını tanıma ve taraflar arasında arabuluculuk yapma planlarını askıya aldılar.

Britanya İmparatorluğu, 1833 yılında kölelerini azat etmişti. Bu nedenle Londra için köleliği ortadan kaldırmak amacıyla savaşan bir devlete karşı, köleci bir cumhuriyeti desteklemek ahlaki açıdan imkânsızdı. Fransa da Britanya'nın peşinden gitti.

AFRİKA KÖKENLİ AMERİKALILAR VE SAVAŞ

1818'deki kuruluşundan bu yana Amerikan Kolonizasyon Derneği, azat edilmiş köleleri ve özgür Kuzeyli siyahileri yabancı bölgelere, özellikle de Liberya'ya göndermeye çalıştı. Yalnızca köle sahipleri tarafından değil, aynı zamanda bazı kölelik karşıtları tarafından da siyahların ve beyazların nihayetinde Birleşik Devletler'de bir arada yaşayamayacağına inanılıyordu. Tek başarılı koloni, Batı Afrika'da 1847'de bağımsız bir devlet hâline gelen Liberya'ydı. Lincoln'ün kendisi, Özgürlük Bildirgesi'ni yayınlamadan önce sömürgeciliğin bilinen bir savunucusuydu. Savaş sırasında, pek çoğu göçmenler için trajediyle sonuçlanan çeşitli planları destekledi.

İnişli Çıkışlı Haklar

Savaştan önce yalnızca Massachusetts siyahi vatandaşlarının oy verme hakkını yasal olarak tanımıştı. Diğer bazı New England eyaletleri siyahi erkeklere oy hakkı tanıdı. New York'ta ise 250 dolarlık mülkü olanlar oy kullanabilirdi. Ohio'da oy kullanabilmek için bir

vatandaşın soyunun yarısından fazlasının beyaz olması gerekiyordu. Bunlardan başka hiçbir eyalet siyahların oy kullanmasına izin vermedi.

Savaş sırasında medeni haklarda bazı kazanımlar elde edildi. Siyahlar, Philadelphia ve Washington tramvaylarında beyazların yanında binebilirdi. 1864'te federal mahkemelerde hem tanık hem de avukat olarak bulunmalarına izin verildi. Ancak daha fazla reform için ünlü bir yasa değişikliğinin beklenmesi gerekecekti: 14. Düzenleme...

Konfederasyon eyaletlerindeki kölelere ve kaçak kölelere yönelik Birlik politikası; belirleyici, proaktif önlemler ile uyuşuk hareketsizlik veya ihmal arasında gidip geldi. Genel olarak, hükûmet tutarlı bir politika uygulamakta biraz yavaş kaldı. Birlik Ordusu, ABD Hazine Bakanlığı, çeşitli hayır kurumları, Başkan Lincoln ve Kongre olaya dâhil oldu. Ancak çok sayıda azatlı köle veya yakında azat edilecek olacaklarla nasıl başa çıkılacağı konusunda farklı, çoğu zaman rekabet hâlindeki teklif ve prosedürlere sahiptiler. Güç nihayetinde herhangi bir bölgedeki askerî subayların elindeydi. 1861 yazının başlarında, Birlik komutanları, kendi hatları içinde güvenli bir yere kaçan çok sayıda kaçak köle ile karşı karşıya kaldılar.

Özgür Ama Sefil

Kölelikten kaçan bu ilk mülteciler, Virginia'daki Monroe Kalesi komutanı Tuğgeneral Benjamin Butler tarafından icat edilen bir ifadeyle "savaş kaçakları" olarak tanındı. Bu, kölelerin federal yasalara göre kaçak olarak sahiplerine iade edilmeleri gerekmediği anlamına geliyordu. Ancak, kaderleri bir savaş alanından diğerine önemli ölçüde değişiyordu.

Eski kölelerin çoğu toplandı. Özel "savaş kaçakları kamplarına" yerleştirildi. Fakat bu kamplar, sağlık şartları açısından yetersiz ve tıbbi bakımından ise daha da kötü durumdaydılar.

Ölüm oranları yüzde 25'e kadar yükselmişti. Manevi rehberlik ve eğitim rehberliği yapan misyonerlerin varlığına rağmen kamplardaki yaşam ancak "sefillik" kelimesiyle ifade edilebilirdi.

1861-1863'te, kamplar Birlik ordularının ilerleyişini izledi. Zaman geçtikçe Birlik subayları çok sayıda savaş kaçağına iş bulur oldu ve şartlar biraz düzeldi. Erkekler liman işçisi, kılavuz, hendek kazıcı,

gemici ve kişisel hizmetçi olarak çalıştı. Kadınların bir kısmı askerler için aşçı ve çamaşırcı olarak görev yaptı. Bu insanlar Konfederasyon orduları için köle olarak ne yaptılarsa Birlik orduları için de aynı şeyi yapıyorlardı, ancak en azından karşılığında bir "ücret" kazanıyorlardı; bu ücret bazen sadece bir oda, yiyecek veya giysi olsa bile... İstihdam edilenlerin aileleri yerel kampta ya da Birlik ileri hatlarının kenarlarında tehlikeli içinde yaşıyorlardı.

Kuzeye geldiklerinde ne kadar kötü muamele görmüş olurlarsa olsunlar, bunların hiçbiri kölelerin, sahiplerinin ellerinde çektikleri vahşet ve gaddarlıkla asla kıyaslanamaz.

Ücretli Kölelik

Birlik'in el koyduğu ve çalışma düzenine geri döndürdüğü terk edilmiş plantasyonlardaki eski köleler, diğerlerine göre daha şanslıydı. Savaşın başlarında, Birlik Ordusu Güney'in en iyi ekili alanlarına sahip bölgelerinden bazılarını ele geçirdi: Charleston açıklarındaki adalar, Güney Louisiana ve Mississippi Nehri Vadisi'nin verimli toprakları... Buraların sahipleri, Konfederasyon hatlarının gerisindeki güvenli alanlara koştular. Topraklarını ve kölelerini ise kaderlerine terk ettiler.

Kuzeyli sivil girişimciler, elde edilecek potansiyel kârların farkına vararak, Federal Hükûmet'in bu plantasyonları yönetme tekliflerine hevesle yanıt verdiler. Teoride hükûmet; pamuk, şeker veya diğer temel mahsullerin satışından aslan payını alacak ve eski kölelere adil bir ücret ödeyecekti. Gerçekte ise plantasyon yöneticileri ve yerel Birlik Ordusu subayları, kârın çoğunu kendi aralarında bölüşmek için komplo kurdular. Çoğu zaman işçilere, onları çalışmaya devam ettirmeye yetecek kadar ödeme yaptılar. Yiyecek, barınma ve giyim için yapılan "kesintilerden" sonra, çoğu kesinlikle hiçbir şey kazanmadı. Bu nedenle köleliğe benzer bir durumda yaşadılar. Siyahların işsiz kalmasını yasaklayan yerel askerî yasalar, birçoğunu pamuk ya da

şekerkamışı tarlalarına geri dönmeye zorladı ya da başka bir şekilde hapis cezasıyla karşı karşıya bıraktı.

Savaşın son 18 ayında, hem Kuzeyli kölelik karşıtlarının hem de Birlik işgali altındaki Güney'de var olan "ücretli köleliğe" öfkelenen misyonerlerin baskısı altında, hem Kongre hem de Birlik Ordusu politikalarını değiştirmeye başladı. Arazi, bu yeni yönün arkasındaki kilit konuydu.

Çeşitli yasalar aracılığıyla veya *Yankee* (Kuzeyli) generallerin denetimi altında, Birlik tarafından ele geçirilen eski Konfederasyon topraklarının neredeyse yüzde 20'si Afrikalı-Amerikalılara verildi. Geriye bir tek soru kalıyordu aslında, ama kimse o an bunu sormak istemiyordu: Azat edilmiş kölelerin kazandıkları topraklar, savaştan sonra ellerinde kalacak mıydı?

180.000 Afrikalı-Amerikalı savaşta özgürlükleri için savaştı. Bunların yaklaşık üçte biri bu uğurda hayatını kaybetti.

Güney Topraklarında

Konfederasyon kontrolü altındaki siyahların büyük çoğunluğu köleydi. Ya zorlama ya da telkin yoluyla, işgalci Birlik güçleri tarafından kurtarılana kadar tarlalarda ya da çiftliklerde kaldılar. Kaçının efendisiyle kalmayı, orduda hizmetçi, yük arabacısı veya işçi olarak hizmet etmeyi ya da tarla işçisi ve ev hizmetçisi olarak evde kalmayı istediğini belirlemek zordur. Konfederasyon Ordusu'na kayıtlı çok az adam köle sahibiydi ve bu yüzden onları asla savaşa getirmediler. Çatışmanın başlarında, Güneyli subayların önemli bir yüzdesi yanlarında bir köle getirmişti. Ancak savaş uzadıkça bu uygulama önemli ölçüde azaldı. Bir kurum olarak kölelik, Özgürlük Bildirgesi'nden sonra geri dönülmez bir şekilde zayıfladı.

Savaşın son yılına gelindiğinde çoğu köle, Güney'in fethedilmemiş bölgelerindekiler bile, çalışmayı reddetti. Bunu durduracak ve onları

çalışmaya geri döndürecek kimse de yoktu çünkü beyaz adamlar savaş için evlerini terk etmişti. Beyaz kadınlar veya 1864'te giderek yaygınlaşan bir uygulama olarak "siyah kâhyalar" disiplini koruyamadılar. Kölelik ölmeye başladıkça Konfederasyonun kalan ekonomik gücü de onunla birlikte öldü.

Sonu Hazırlayan Koyu Beyaz Düşünce

Richard Ewell, Patrick Cleburne ve nihayetinde Robert E. Lee de dâhil olmak üzere bazı Güneyli generaller, Richmond Hükûmeti'nin savaşın farklı noktalarında yapacakları askerlik hizmeti karşılığında kölelere özgürlük verilmesini önerdiler. Başkan Davis bile Kasım 1864'te, gelecekte askere alınacak köleleri bile kapsayan bir "azat ve özgürlük" anlayışına dayanan bir yasa tasarısı önerdi, ancak Kongre bunu dikkate almayı reddetti. Ama aynı Kongre, Şubat 1865'te yakın bir yenilgiyle karşı karşıya kalınca, hem General Lee hem de Başkan Davis'in güçlü ve kararlı duruşlarının da etkisiyle, savaşan köleler için sınırlı bir azat edilme ve özgürleştirilme biçimine isteksizce onay verdi.

Konfederasyon Ordusu giderek daha fazla asker kaybettikçe, köleleri askerî saflara alma fikri sonunda Richmond'daki Konfederasyon Kongresi tarafından kabul edilmişti. Bazı "siyah" Konfederasyon askerleri, şehir düşmeden hemen önce Richmond sokaklarında adam aramaya başladılar ama buldukları çok azdı, zaten artık çok da geçti...

SİYAH BİRLİKLER

Savaş başladığında, hem Kuzey'de hem de Güney'de pek az beyaz, Afrikalı-Amerikalıların askere alınmalarına izin verilmesini uygun ya da güvenli buluyordu. Özgürlük Bildirgesi ile siyah birliklerin kurulması bir yaptırım olarak gündeme geldi. Başkan Lincoln için siyah askerlerin ordu saflarında bulunması pratik açıdan değerli bir uygulamaydı. Ancak sınır eyaletlerinin buna tepkisinden korkuyordu. Buradaki yurttaşların büyük bir kısmı siyahları silahlandırmanın riskli ve kabul edilemez olduğunu düşünüyordu.

El Koyma (Müsadere) Yasası'nın 1862'de Kongre'de onaylanmasından sonra Massachusetts, Connecticut ile işgal altındaki Louisiana ve Güney Carolina'nın askerî yönetimleri, Afrikalı-Amerikalılardan oluşan "siyah alaylar" kurmaya başlamışlardı. Bu yapılanmaya gösterilen tepkiler, kafaların ne kadar karışık olduğunu gösteriyordu. New England'daki eyaletlerde özgür siyahlar 1861'de orduya katılmaya çalıştıklarında reddedilmişlerdi, şimdi birileri bu durumu ikinci kez düşünmekteydi. İşgal altındaki Güney'de ise azat edilmiş köleler askere yazılırken Kuzey'in ideallerinden ziyade, eski efendilerinden intikam almayı ve kendilerine yapılanları ödetmeyi önemsiyorlardı.

7 Haziran 1863'te Louisiana'daki Milliken Bend'de küçük bir Birlik kuvveti, Konfederasyon'a bağlı 1500 Teksaslı tarafından saldırıya uğradı. O gün Milliken Muharebesi'nde savaşan Afrikalı-Amerikalıların gösterdiği cesaret, sadece saygı görmelerine neden olmadı ayrıca siyahların askere alınmalarına giden yolu da açtı.

Siyahlara Tepki

Savaşın ıstıraplarına ve askerlikteki diğer tehlikelere ek olarak siyah askerler başka zorluklarla da karşı karşıyaydılar. Konfederasyon, "Siyah Birlik Askerleri" ihtimaline şiddetle tepki gösterdi. Başkan Jefferson Davis, Aralık 1862'de muharebe alanındaki tüm Konfederasyon askerlerini; yakalanan Siyah Birlik Askerleri'ni ve beyaz subaylarını esir kampı yetkililerine değil devlet yetkililerine teslim etmeye yönlendiren bir bildiri yayınladı. Bu durumda herhangi bir mahkûm, ayaklanma veya isyana teşvikten suçlanıp ölüm cezasına çarptırılabilirdi. 1 Mayıs 1863'te Konfederasyon Kongresi bir adım daha ileri gitti. Başkan Davis'e bu sınıftan esir alınmış beyaz subayların öldürülmesine izin verme ve askere alınmış siyah erkekleri köleliğe geri döndürme yetkisi veren ortak bir kararı kabul etti. Lincoln'ün buna yanıtı sertti: Esir alınmış her Federal subay idam edildiğinde, esaret altındaki bir Konfederasyon subayı da Kuzey'de derhâl idam edilecekti.

Beyaz subayların Güneyli yetkililer tarafından infaz edildiğine dair kayıtlı bir vaka yok, ancak ele geçirilen siyah askerlerin köleliğe iade edildiğine dair güçlü kanıtlar var.[2]

Kendilerini Siyah Birlik Askerleri ile karşı karşıya bulan Güneyli askerler, genellikle savaş kurallarına uymayı rafa kaldırdılar. Ve maalesef gösterdikleri barbarlıklar nadir değildi. En kötü şöhretlisi, Mississippi Nehri'nin Tennessee tarafında bulunan bir Birlik garnizonu olan Pillow Kalesi'nde yaşandı. 12 Nisan 1864 günü öğleden sonra Korgeneral Nathan Bedford Forrest komutasındaki Konfederasyon süvarileri, teslim olmaya çalışan yüzlerce siyah askeri "vurdu, süngüledi ve soğukkanlılıkla kılıçtan geçirdi". Katliama yanıt olarak, o günden sonra siyah Federal gönüllüler bir savaş narası benimsediler: "Pillow'u Hatırla..." Daha sonra yakalanan Konfederasyon askerlerine karşı da aşırıya kaçmaya başladılar. Kısacası şiddet şiddeti doğurmuştu.

İster ünlü 54. Massachusetts gibi devlet tarafından oluşturulan bir alayda, isterse Amerika Birleşik Devletleri Renkli Birlikleri'nin (USCT) 166 alayından birinde olsun, siyah askerler beyaz yoldaşlarına kıyasla iki temel amaç için savaşıyordu: önce halklarını özgürleştirmek, sonra Birlik'i korumak. Frederick Douglass'ın dediği gibi: "Hapishanemizin demir kapısı yarı açık. Kuzeyden gelen yiğit bir hücum onu ardına kadar açarken, dört milyon kardeşimiz özgürlüğe doğru yürüyecek."[3]

Beyazların Tavırları

İlk siyah gönüllülere derin bir amaç duygusu aşılandı. Kendi ordularının içinden gelen meydan okuyuşlar onları dengeledi. Beyaz askerlerin çoğu siyahları silahlandırma fikrinden pek hoşlanmadı. Bazıları onların yanında hizmet etmeyi alenen reddetti. Onların bakış açısına göre "bu beyaz adamın savaşıydı ve zencinin bununla hiçbir

2 David W. Blight, *A Slave No More: Two Men Who Escaped to Freedom: Including Their Own Narratives of Emancipation*, Orlando: Harcourt, 2007, s. 67-68.

3 David W. Blight, *Black Freedom*, Orlando: Harcourt, 1997, s. 67-68.

işi yoktu."[4] Kuzey'e yeni gelen göçmenler ise farklı bir yol izlediler. Yılın herhangi bir gününde kendileri yerine Sambo'nun (özellikle İrlandalılar tarafından kullanılan siyahların takma adı) öldürülmesine izin vereceklerini söylüyorlardı.[5]

Devlet Ayrımcılığı

Irksal klişelerin ve önyargının ortadan kalkması için muharebe alanında yan yana savaşmaları gerekiyordu. Savaşın sonunda beyaz Federal askerlerin çoğu hâlâ siyah yoldaşlarına biraz yan gözle bakıyordu, ancak artık Birlik davasına olan bağlılıklarını ve kattıkları değeri sorgulamıyorlardı. Bununla birlikte siyah birlikler hâlâ bürokratik ayrımcılıkla uğraşmak zorundaydı.

İlk başta siyah erler, beyaz askerlerle aynı şekilde ayda 12 dolar alıyorlardı. Ancak Haziran 1863'te, Savaş Bakanlığı bundan böyle sadece 10 dolar alacaklarını ve bunun 3 dolarını giyim yardımı için ödemeleri gerektiğini açıkladı. Haziran 1864'te bu acımasız eşitsizlik giderildi ama siyahların moraline kalıcı bir hasar verdi.

İstisnalar dışında, siyah subaylara yapılan bariz adaletsizlik hiçbir zaman tam olarak düzeltilmedi. Savaşta görev yapan tüm siyah alaylarda sadece 32 siyah subay vardı ve çoğu ya papaz ya da cerrahtı. 1863'ün sonlarında siyah alaylara komuta edecek subay adaylarını eğitmek amacıyla Philadelphia'da özel bir okul açıldı. Fakat mezunları sadece beyazlardı.

ABD Ordu tarihindeki ilk saha-rütbeli siyah subay olan Martin Delany, savaş öncesinde kölelik karşıtıydı. Harvard Üniversitesi'ne tıp tahsili için kabul edilen ilk üç siyahtan biriydi. Savaş sırasında binlerce siyahın askere alınmasına yardım etti. Lincoln, 1865'te tanıştıklarında ondan etkilenmiş ve ona "en olağanüstü ve zeki adam" demişti. İki hafta sonra, savaş sırasında bir Afrikalı-Amerikalı'nın elde edebileceği en yüksek rütbeye, binbaşılığa terfi oldu.

---

4 Mario Cornetti, *Darkest Day*, Washington: Musket Press, 1993, s. 78.

5 Parker, *Slavery and Outsiders*, s. 45.

Siyah'ın Değeri

Siyah alaylar genellikle sıradan görevler için kullanılıyordu; hendek kazmak, ağaçları temizlemek, demiryollarını ve iletişim hatlarını korumak. Ama 27 Mayıs 1863'te Hudson Kalesi'ne yapılan saldırı sırasında siyah alayların gösterdiği cesaret ilk kez Kuzey halkının dikkatini çekti. Kendilerini bu şekilde kanıtladıktan sonra bile Birlik ordularındaki sayılarıyla kıyaslandığında nadiren çatışma gördüklerini söylemek mümkündü.[6]

Crater Muharebesi'nde olduğu gibi, siyah birimler muharebeye çağrıldığında, olumsuz koşullar altında yüksek zayiat veriyorlardı. "Vazgeçilebilir ya da harcanabilir" olduklarının izlenimini veren bu tür olaylar, hem saflardaki birçok Afrikalı-Amerikalı askeri rahatsız etti hem de askere alımlarının azalmasına yol açtı. Ne var ki öyle olsa bile Afrikalı-Amerikalılar savaşın sonunda Birlik askerlerinin yüzde 12'sini oluşturuyordu.[7]

Siyah'ın Mükâfatı ve Kaybı

Etkileyici çatışma sonuçlarına rağmen siyah askerlere karşı ayrımcılık, 1865'te ve savaş sonrası ABD Ordusu'nda devam etti.

Birlik'in 25. Kolordusu, neredeyse tamamen siyah alaylardan oluşuyordu. Bu kolordu, Konfederasyon başkenti Nisan 1865'te ele geçirildiğinde Richmond'a "ilk giren" olma onuruna sahipti. Sonraki ay, iki Birlik Ordusu Washington'daki Grand Review'da zafer yürüyüşü yaparken aralarında tek bir siyah birim yoktu.

119.000'i eski köle olan 186.000 siyah asker Birlik için savaşmıştı. Savaşın sonunda, Siyah birlikler 21 Şeref Madalyası kazandı ve 68.000'den fazla kayıp verdi. 186.000 kişide 68.000 küsur şaşırtıcı bir kayıp oranıydı.

Siyah askerler ülkeleri için savaşmalarına ve ölmelerine rağmen ABD vatandaşı değillerdi. Frederick Douglass onlar için şöyle demişti:

6 Micheal Rambelle, *Medal of Black*, New York: Ballantine Books, 2012, s. 15-55.

7 Micheal Rambelle, *Black As a Weapon*, New York: Ballantine Books, 2016, s. 88-90.

"Onlarla birlikte savaşmış ve onların zaferleriyle amacına ulaşmış hiç kimse, vatandaşlık hakkı kazandıklarını inkâr edemez."[8]

GÖÇMENLER VE İÇ SAVAŞ

Savaştan önceki yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nin nüfusundaki büyük artış, esas olarak Kuzey Avrupalıların farklı gruplarının kitlesel göçlerinden kaynaklanıyordu.

1830'lardan 1861'e kadar giderek artan göçlerde binlerce göçmen İrlanda, Almanya ve İskandinavya'dan Amerika'ya yeni bir yaşam umuduyla yola çıktı. Hemen hepsi büyük kuzey şehirlerinin kalabalık etnik mahallelerine yerleştiler veya Federal toprak hibe teşviklerinden yararlanarak sınıra taşınıp geçimlerini topraktan kazandılar.

Prusya'da yaşanan 1848-49'daki başarısız demokratik devrimlerin ardından gelen siyasi göçmenler "Kırk Sekizliler" olarak biliniyordu. Liberal dürtü zorla bastırıldıktan sonra Avrupa'nın şimdi Almanya olan bölgesinden kaçmışlardı. Yeni evlerinde önemli bir siyasi nüfuz sahibi oldular. Birçoğu radikal hatta sosyalist görüşlere sahipti, çoğu 1860'ta Lincoln'ü destekledi ama hepsi kölelikten nefret etti.

Göçmenler ağırlıklı olarak İrlandalı ve Almanya'dan gelmişti. Nispeten pek azı Güney'e yerleştiğinden, bu iki grup da Birlik tarafında toplanmıştı. Birçoğu "etnik" alaylara katıldı, ancak Kuzey davası için mücadele eden göçmenlerin hevesi 1863'te azalmaya başlamıştı.

Yerleşim ve Dağılım

1860 ABD nüfus istatistikleri, nüfusun yüzde 13'ünden fazlasını "yabancı uyruklu" olarak göstermektedir. Bu insanların çoğu New

8 *Age*, s. 93.

England'da ve Orta Atlantik eyaletlerinde yaşıyordu. Geri kalanların neredeyse tamamı Eski Kuzeybatı'ya yerleşmişti. Sadece yüzde 10'dan daha azının Güney'e yerleşmesinin nedeni, esas olarak köle emeğiyle rekabet edilememesiydi. New York, Philadelphia, Boston, Pittsburgh, Cincinnati, Chicago ve Milwaukee, yüzde 33'ün üzerinde; Alman, İrlanda ve İskandinav doğumlulardan oluşan nüfuslarıyla övünmekteydi.

Ayrılmanın arifesinde New York, dünyanın en büyük üçüncü Almanca konuşulan şehriydi. Kuzeydeki birçok şehrin caddelerindeki vitrinlerde Almanca tabelalar vardı. Buralarda adeta sadece Almanca ya da İrlanda Galcesi konuşuluyordu. Ortabatı'da, tüm kırsal topluluklar sadece Norveçlilerden veya İsveçlilerden oluşmaktaydı. Güney'deki göçmenler, en büyük kasabaların ötesine geçmeyi nadiren göze almaktaydılar. New Orleans, Richmond ve Charleston'ın hepsinde oldukça büyük Alman ve İrlanda toplulukları vardı, ancak hiçbiri nüfusun yüzde 25'ini aşamadı.

Kendini Kanıtlamak

Savaş kapıyı çaldığında, etnik Amerikalılar "yerli doğumlu" aynı Anglo-Amerikalılar gibi kendi davalarının arkasında toplandılar. Sadece bayrağı, Anayasa'yı, ülke bütünlüğünü ve evlerini korumak için askere gitmediler. Kuzeyli Almanlar ve İrlandalılar, özellikle "evlat edinilmiş vatandaşlar" olarak değerli olduklarını orduya gönüllü olarak katılarak "kanıtlamak" istediler. Bunu yaparak Kuzey toplumundaki göçmen karşıtı eğilimleri ortadan kaldırabileceklerine inanıyorlardı.

1850'lerde Hiçbir Şey Bilmeyen Parti (Know-Nothing Party), yabancı uyruklulara karşı siyasi savaşa adanmış bir platformda kısa bir süreliğine ulusal öneme sahip oldu. Ancak, ortaya koydukları duygular sert bir şekilde duvara tosladı. Bu oluşumlarla bir daha karşılaşmamak için etnik Amerikalılar, hemşerilerinin yabancı korkusunu yenmek için İç Savaş'ta önemli bir şey yapmaya hevesliydiler.

1861'in sonunda, New York, Ohio ve Pensilvanya'dan Almanca konuşan alaylardan oluşan Alman doğumlu birliklerin tamamı, başkent Washington'ın savunmasında Tuğgeneral Ludwig Blenker'in komutası altına alındı. Aynı zamanda, İrlandalılar da iki birlik oluşturdu. Biri, İrlanda milliyetçisi Thomas Francis Meagher'ın komutasındaki

yakında ünlü olacak İrlanda Tugayı'ydı. Diğeri, Michael Corcoran liderliğindeki "İrlanda Lejyonu'ydu. Etnik askerlerin yaklaşık yüzde 70'i hem göçmenlerden hem de yerli Amerikalılardan oluşan "karma" alaylarda görev yaptı. Ancak siyasi liderleri, "Amerikan çiftçi çocukları" na kıyasla doğuştan gelen savaş yetenekleriyle fazla övündükleri için, etnik alaylara olan sempatik yaklaşımlar ve ilgi giderek azaldı. Aslında övünmekte haklıydılar çünkü Alman askerlerinin çoğunluğu ABD'ye gelmeden önce askerlik yapmışlar, İrlandalıların çoğu da devrimci olarak mücadelelere katılmışlardı.

Etnik Alaylar

1862'nin sonunda, Alman ve İrlanda alayları, Kuzey halkının gözünde farklı itibarlar kazanmıştı. Antietam'daki Sunken Road'da ve Fredericksburg'daki Marye Tepelerine yapılan yiğit saldırılar, İrlanda Tugayı'na, bugün bile hâlâ varlığını koruyan, "cesaret timsali" yakıştırması kazandırmıştı. Ancak, 1862'deki Shenandoah Vadisi Seferi'nde, Federal Savaş Bakanlığı'nın yetersiz tedarikinden kaynaklanan yağma, Blenker'in Almanları hakkında halk nazarında farklı bir görüntüye neden olmuştu. "Hesseliler", "Hollandalılar" veya "Blenkerliler" olarak adlandırılan Almanlar, savaşta iyi performans göstermedikleri hâlde sivillere karşı "savaş yürüttükleri" için kötü bir ünle etiketlendiler. Cross Keys'te ve İkinci Bull Run'da, Doğu'nun Alman alayları, kötü yönetilmelerine rağmen iyi savaştılar; Franz Sigel ve birçok Alman biriminin cesurca savaştığı Pea Ridge gibi Batı'daki erken Birlik zaferlerine olan katkıları ise küçümsendi.

Hesseliler,Amerikan Bağımsızlık Savaşı sırasında İngiliz Ordusuna yardımcı olarak görev yapan Alman askerleriydi. Hesseli, yaklaşık üçte ikisi Almanya'nın Hesse-Kassel ve Hesse-Hanau eyaletlerinden geldiğinden, İngiliz tarafında savaşan tüm Almanlar için Amerikalılar tarafından kullanılan genel bir lakaptır. Disiplinleri ve savaşçılık yetenekleriyle tanınan yaklaşık 30.000 Alman, paralı asker olarak İngilizler için savaştı. Bu sayı, savaş sırasında görev yapan İngiliz kara kuvvetlerinin dörtte birini oluşturuyordu.

1863 yazına gelindiğinde, İrlandalı ve Alman-Amerikalı askerler ile siviller iki şeyi paylaşmaya başlamışlardı: Birlik savaş çabalarına karşı bir öfke ve hayal kırıklığı duygusu. İrlanda Tugayı eskisi gibi değildi artık; İrlanda'nın Özgürlük Bildirgesi'nden memnuniyetsizliği, eyalet yasa tasarıları, ülke içindeki ekonomik sıkıntılar ve önceki muharebelerde düşman topçularının yemi olarak kullanılmak algısı nedeniyle İrlandalıların orduya katılımları azaldı.

Savaşın sonuna kadar Alman birliklerinin çoğu, Alman subaylar tarafından komuta edilmiş ancak Alman olmayan askerlerle de seyreltilmişlerdi.

Bu İskoçlar, 79. New York Eyaleti Milis Alayı'nın üyeleriydi. Bu İskoç-Amerikan alayı; Birinci Bull Run ve Antietam muharebeleri, Ambrose Burnside'ın "Çamur Yürüyüşü", Knoxville'in savunması ve Wilderness'taki acımasız çatışmalar da dâhil Doğu ve Batı cephelerinde çok sayıda harekâta katıldı.

Karmaşık Duygular

Chancellorsville Muharebesi'nde alınan Birlik yenilgisinin suçu, Kuzey halkı tarafından çoğunluğunu Alman 11. Kolordusu'nun (Blenker Tümeni'nin halefi olan birim) omuzlarına yüklendi. Böylece, muharebeden sonra Alman-Amerikalılar yeniden canlanan bir yerelcilik ideolojisinin baskısını ve dışlanmanın acısını hissettiler.

Almanya doğumlu Kuzeyliler, haksız iftiralar ve çirkin hicivler olarak algıladıkları söylemlere öfkelendiler. Doğal olarak da savaşa katılımlarını sorgulamaya başladılar. Sempati ve destek için kendi etnik topluluklarına doğru dönmeye başladılar. İçe kapanmaları sonucu Alman alayları için asker tedarik kaynakları kurudu. Kısacası, 1863 yazından sonra Kuzey'deki etnik topluluklar için hiçbir şey eskisi gibi değildi.

Sonunda, tüm Birlik kuvvetlerinin yüzde 25'i, çoğu Almanya veya İrlanda'da olmak üzere denizaşırı ülkelerde doğan askerlerden oluşmaktaydı. Bu adamların çoğu "etnik olmayan" karma alaylarda görev yaptılar. Savaş uzadıkça bu birimlerin gücünü artırdılar. Bu göçmenler olmasaydı, Kuzey yönetimi zaferi garanti altına almakta zorlanırdı.

Tepki

Ülkenin çeşitli etnik toplulukları, savaşa katılsalar bile, farklı kimliklerini ve siyasi çıkarlarını korudu. Tepkilerini ortaya koymaktan da hiç çekinmediler, ancak bazen olaylar istenmeyen boyutlara ulaştı.

1863 yılı Temmuz ayının sonlarında Birlik'in en büyük şehri olan New York'ta şiddet olayları patlak verdi. Yeni yasa tasarılarına kızan İrlandalı-Amerikalı vatandaşların protestoları; kundaklama, hırsızlık ve linç saldırısına kadar uzanan eylemlere neden oldu. İsyan ancak Gettysburg'dan gelen Federal birliklerin müdahalesi ile bastırılabildi.

Tepkiler Başkanlık seçimlerinde bile kendisini gösterdi. Lincoln'ün savaşı yönetme anlayışından memnun olmayan Ortabatı'daki Alman-Amerikalı radikaller, 1864'te Cumhuriyetçi başkan adaylığı için Lincoln'e alternatif olarak John C. Fremont'u desteklediler. Fakat Lincoln'ü koltuğundan etme girişimleri başarısız oldu.

CHANCELLORSVILLE MUHAREBESİ

Doğu Cephesi 1862'de bir dizi kanlı muharebe görmüştü. Büyük ölçüde zayıf askerî yönetim nedeniyle, Birlik'in gücü artmasına rağmen çok az avantaj elde edilmişti. Fredericksburg yenilgisinden sonra Burnside'ın yerine Potomac Ordusu komutanı olarak atanan Tümgeneral Joseph Hooker; üniformaları revize ederek, erzak ve maaşların zamanında dağıtılmasını sağlayarak moralleri düzeltti. Ordunun organizasyonunu da geliştirdi. Bir askerî istihbarat servisi kurdu. Süvarileri tek bir komuta altında birleştirirken topçuları özgür bırakarak batarya komutanlarına insiyatiflerini kullanma şansı verdi. 1863'ün başlarında Birlik'in Potomac Ordusu, Konfederasyon'un Kuzey Virginia Ordusu'nun iki katından daha güçlüydü. Ancak ordusunu cesurca bölen ve Birlik kanadına karşı hızla manevra yapan General Robert E. Lee'nin ortaya koyduğu fark, her iki tarafı da beklenmedik bir sonuçla karşı karşıya bırakacaktı.

Hooker harekete geçtiğinde komutası altındaki 134.000 askerin karşısında yaklaşık 64.000 Güneyli vardı.

Hooker'ın İlerlemesi

Tümgeneral Joseph Hooker, 1863 baharında Potomac Ordusu için büyük bir harekât planı hazırladı. Ordusunu bölecekti. Üç kolordu General Lee'nin batı kanadına yönelerek Virginia'nın sık ormanlarında ilerleyeceklerdi. Aynı zamanda, Tümgeneral John Sedgwick ve kalan üç kolordu da Lee'nin dikkatini Fredericksburg'a çekecekti.

Hooker'ın kuşatma kuvveti, 1863 Nisan'ının sonlarında olaysız bir şekilde yolculuğuna başladı. Hem Rapidan hem de Rappahannock nehirlerini geçerken çok az dirençle karşılaştılar. Hooker sonra doğuya döndü. 70.000 adamını vahşi doğada hareket ettiriyordu. Yöre halkı tarafından Chancellorsville olarak adlandırılan bölgeyi geçerek Fredericksburg'un beş mil batısındaki açık araziye girdi.

Lee'nin Karşılaması

Lee ve yardımcısı Stonewall Jackson, Kuzey tehdidine hızlı tepki gösterdiler. 1 Mayıs'ta Lee, General Jubal Early ve 12.000 adamını Sedgwick'i izlemek üzere Fredericksburg'da bıraktı. Jackson ve ordunun geri kalanı, Hooker ile buluşmak için Orange Plank Yolu'ndan aşağı yürüdü.

Zoan Kilisesi yakınlarında, General Lafayette McLaws'ın Tümeni, George Meade komutasındaki Birlik'in 5. Kolordusu'nun bir kısmıyla temasa girdi. Federaller bir süre McLaws'ı geri itti. Ancak Konfederasyon'un yedekleri devreye girince, Kuzeyliler takviye çağrısında bulunarak geri çekildiler.

Hooker, karşılaştığı direniş karşısında şok oldu. Cesaretini kaybederek, iki ileri kolordusuna Chancellorsville'e çekilmesini emretti. 1 Mayıs gecesi Birlik komutanları arasındaki ruh hâli hiç iyi değildi. Öte yandan Lee ve Jackson, şanslarına inanamadılar. O gecenin ilerleyen saatlerinde, Güneyli komutanlar görüştü. Genel J. E. B. Stuart'ın süvari izcileri, Birlik sağ kanadının "havada asılı" olduğunu keşfetmişlerdi. Bu yüzden Jackson ve kolordusunun 33.000 askeri, 2 Mayıs sabahı Kuzey'in korunmasız kanadına saldırmak için sık ormanlardan geçecekti. Bu durumda, Hooker'ın Chancellorsville'deki tüm kuvvetleriyle yüzleşmek için Lee'nin elinde sadece 14.000 adam olacaktı.

Stonewall Jackson'ın yorgun adamları, düşmanı vurmak için gene kilometrelerce yol kat ettiler. Astlarından biri günlüğüne şu notu düşmüştü: "Jackson ile yarışmaya kalksa, Şeytan bu adamın arkasında kalır."[9]

Kaçan Hollandalılar

Tümgeneral Daniel Sickles'ın 3. Kolordusu'nun adamları Chancellorsville'in hemen batısındaki Hazel Grove adlı bir tepede

9 William C. Davis, *Crucible of Command: Ulysses S. Grant and Robert E. Lee - The War They Fought, The Peace They Forged*, Boston: Da Capo Press (A Member of Perseus Books Group), 2014, s. 112.

konuşlanmıştı. Jackson'ın kanat yürüyüşünü, başladıktan kısa bir süre sonra fark ettiler. Hooker ve Sickles, hareketi bir Konfederasyon geri çekilmesi zannederek yanlış yorumladılar. 11. Kolordu komutanı Oliver Otis Howard, Birlik hattının en sağında konuşlanmıştı yani tam da Jackson'ın ilerlediği yere... Howard da düşmanın geri çekildiğine inandı. Keşif birlikleri, düşmanın ormanda sağa doğru toplandığını bildirdi, ancak Howard onları da dikkate almadı.

Akşam karanlık çökerken Jackson, 26.000 Konfederasyon askerini birden hücuma kaldırdı. Güneyliler zincirlerinden kopmuş gibi savaş naraları eşliğinde 11. Kolordu'nun 8.500 askerine "daldılar." Birlik alaylarının yeniden düzene girip tepki vermesi için zaman yoktu; tek çare kaçmaktı. Ancak Orange Turnpike'ın ilerisinde, Wilderness Kilisesi mevkiinde iki inatçı savunma hattı Güney'in ilerlemesini geciktirdi. Bu başarının sahipleri Tuğgeneral Carl Schurz'un tamamen Almanlardan oluşan 3. Tümeni'ydi. Yerli Anglo-Amerikalılar tarafından haksız yere "kaçan Hollandalılar" olarak etiketlenen bu adamlar, aslında Federal Ordu'nun geri kalanının tepki vermesi için zaman kazandırmışlardı.

Chancel-
lorsville
Muharebesi

Lee'nin En Hüzünlü Zaferi

Saldırısının momentumunu kaybetmesinden hüsrana uğrayan Jackson, ormanın zifiri karanlığında Birlik kuvvetlerinin pozisyonlarını tespit etmek için hatlarının önünde keşfe çıktı. Ancak yanlışlıkla kendi adamları tarafından vuruldu. Stuart hemen komutayı devraldı.

3 Mayıs günü güneş bütün parlaklığıyla Konfederasyon'un elinde olan kilit bölge Hazel Grove'u aydınlatıyordu. Güney topçusu açık alanı kaplamıştı; Fairview ve Chancellorsville'deki açıklıklara hâkimdi ve bu pozisyonları tutan Birlik piyade ve topçularına ölümcül bir ateş açtı. Güneyli piyade dalgaları, Fairview'in kuzey ve güneyindeki ormanda konuşlanmış olan "aceleyle hazırlanmış" Federal tugaylara saldırdı. Savaşın en şiddetli çatışmalarından bazıları, Hooker'ın önce Fairview'in ve ardından Chancellorsville'in terk edilmesini emretmesinden önce gerçekleşti.

Stuart'ın kuzey kanadına çarpabilecek iki kolordusu olmasına rağmen, Hooker geri çekilmeyi seçti. Neredeyse tüm astları,

Chancellorsville'in "Kuzey'in savaş sırasında yararlanamadığı en büyük fırsatlarından biri" olduğu konusunda hemfikirdi. Bütün bunlara rağmen, Lee taktiksel bir zafer kazanmıştı. Düşmana 17.000 kayıp verdirmiş ama kendisi de 13.000 adamını kaybetmenin acısını çekmişti. Hayatını kaybedenlerin arasında yeri doldurulamaz Jackson da vardı. Güney, ilerleyen günlerde "Vadi Kartalı"nı çok ama çok arayacaktı.

Her şeye rağmen Doğu Cephesi'ndeki stratejik inisiyatif, Konfederasyon güçlerine geçmişti. Birlik Ordusu yeniden düzenlenirken, Lee'nin bir sonraki büyük hamlesi Gettysburg'a ilerlemek olacaktı.

Güney'in Kaçan Fırsatı

Birlik Tümgenerali Sedgwick ve 6. Kolordusu, 3 Mayıs sabahı Fredericksburg'daki Konfederasyon Generali Jubal Early ve komutasındaki Güney kuvvetlerine saldırdı. Kuzey gücü, Marye Tepeleri'nden Güneylileri sürdükten sonra Orange Turnpike'den batıya dönüp, General Lee'nin arkasına doğru ilerlediler. Tuğgeneral Cadmus Wilcox'un Salem Kilisesi mevkiinde konuşlanmış olan Konfederasyon tugayının umutsuz direnişi beklenmedik şekilde Sedgwick'i, hem de kesin olarak durdurdu. Ertesi gün, Güneyliler Sedgwick'e bir dizi koordinesiz saldırı başlattı. Bu kez şaşırtma sırası Sedgwick'teydi. Birlik Generali, sırayla her saldırıyı savuşturdu. Sonra nispeten kayıp vermeden nehrin karşı tarafına kaçtı. Yorgun ve başarısız tümen komutanlarıyla yüzleşen Robert E. Lee, kaçırılan fırsat karşısında adamlarını bayağı bir haşladı.[10]

Birlik'in Başkanlık Sarayı ise başka bir havadaydı. Hooker'ın Rappahannock Nehri'nden çekildiği haberini duyunca dehşete düşen Başkan Lincoln bir meslektaşına döndü ve "Tanrım, Tanrım, insanlar ne diyecek?" dedi.[11] Doğu'daki bir başka sefer de sonuçsuz kalmıştı. Kuzey'in morali yerlerde geziniyordu.

10 *Age*, s. 167.

11 Catton, 1990, s. 62.

LEE'NİN HEDEFİ: KUZEY

"Vadi Kartalı" Stonewall Jackson'ın ölümünün ardından Lee, saldırıya hazırlanmak için ordusunu yeniden düzenledi. Bu arada Birlik, tekrarlanan başarısızlıklardan sonra cesareti iyice kırılmış durumdaydı.

Kuzey Virginia Ordusu'nu yeniden düzenlemeye hevesli olan Lee, iki kolordu komutanı tarafından yönetilen iki kanattan oluşan eski sistemi terk etti. General Richard Ewell ve A. P. Hill'in kolordu komutanlığına terfi etmesini önerdi. Ewell, Jackson'ın eski gücünün çoğunu devraldı. Hill geri kalanını elinde tutacaktı; elindeki güç, Virginia ve Carolina'nın diğer bölgelerinden toplanan yeni birlikleri de içeriyordu. Longstreet Kolordusu'nun komutasını elinde tuttuğu gibi Lee'nin de başyardımcısı oldu.

Kuzey'in 1863 Mayıs ve Haziran'ında kutlayacak çok az şeyi vardı. Grant henüz Vicksburg'u almamıştı. Güney Carolina'daki Charleston'a yönelik ilk saldırı girişimi 7 Nisan'da başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Sekiz monitör de Sumter Kalesi'ndeki Konfederasyon topları tarafından püskürtülmüştü. Kuzeyli *Copperheads*, Konfederasyon'un bağımsızlığının yakın olduğunu ve Güney ile müzakere zamanının artık geldiğini düşünüyorlardı.

Konfederasyon yüksek komuta heyeti, Lee'nin Kuzey'i ikinci kez işgal etme planını onayladı. 1863'ün ortalarında, Kuzey Virginia Ordusu Pennsylvania'ya doğru ilerlemeye başladı. Birlik Ordusu, Brendi İstasyonu ve Winchester'da Güneylileri başarısız bir şekilde karşılayacaktı.

Richmond Tartışmaları

Chancellorsville Muharebesi'nden sonra avantaj Güney'deydi. Şimdi, Kuzeylilerin ilerlemelerine tepki vermek yerine, Birlik Ordusu'na bir sonraki darbeyi nerede vuracağına karar verme sırası

Konfederasyon'daydı. İlerideki birkaç hafta boyunca, Richmond'da ne yapılacağına dair tartışmalar alevlendi.

General James Longstreet, Başkan Davis'e bir öneride bulundu. Fredericksburg'da General Robert E. Lee'ye yeniden katılma yolunda, kendisinin ve iki tümenin, Binbaşı General William Rosecrans'a saldırmak için trenle Tennessee'ye gönderilmesini istiyordu. Longstreet böylece Vicksburg üzerindeki baskıyı da hafifletirdi. Savaş Bakanı James Seddon ise çılgın bir teklifle karşılık verdi: Longstreet'i General Ulysses S. Grant'in Vicksburg'daki "arka tarafına" saldırması için doğrudan Mississippi'ye göndermek arzusundaydı.

General Lee bu noktada devreye girdi. Kuzey'e doğru başka bir hamle yapmak için ikna edici bir şekilde konuştu. Lee, Batı'daki koşullar geri dönüşü olmayan bir noktaya kadar kötüleşmeden önce Birlik'e stratejik bir ölümcül darbe indirmenin zamanının geldiğini öne sürdü. Gri Kurt, hem Kuzey Barış Hareketi hem de Kuzey Virginia Ordusu hâlâ güçlüyken ilerlemeye hevesli olduğunu gizlemedi, apaçık ortaya koydu.

Gri Kurt'un Planı

Lee, bu noktada Pennsylvania veya kuzey Maryland'deki bir Konfederasyon zaferinin veya bir dizi zaferin Copperheads'i güçlendireceğinden emindi: Bu Kuzeyli Demokratlar, İç Savaş'a karşı çıkıyorlardı, Güney ile bir barış anlaşmasından yanaydılar. Bu nedenle Lee, Lincoln'ün bir sonraki seçimde partisiz bir başkan olacağını düşündü. Ayrıca, Virginia'daki çiftçiler en az bir sezon boyunca çatışmanın yükünden kurtulmuş olacaktı. Konfederasyon Ordusu da Kuzeylilerin topraklarında yaşayabilirdi. Lee ve güçleri Potomac Ordusunu yok edip Washington veya Baltimore'u ele geçirirse, yabancı güçler tarafından tanınma şansı tekrar masaya gelebilir ve Kuzey'le tam bir barış yapılabilirdi. Sözün özü, Güney'in bağımsızlığını elde etme olasılığı nihayet görüş alanı içine girmişti.

Konfederasyon Kabinesi Lee'nin önerisini oyladığında, yalnızca Teksaslı bir üye, aynı fikirde değildi: General John Reagan. Longstreet'in de karar hakkında bazı şüpheleri vardı ama komutanının direktiflerini sadakatle kabullendi.

Lee, Haziran ayının başlarında; dinlenmek, Kuzey Virginia Ordusu'nu ikmal etmek ve Carolina ve Batı Virginia'dan takviye almak için yola koyuldu. Haziran ortasında, binlerce Konfederasyon askeri batıya dönüp Shenandoah Vadisi'nden aşağı doğru ilerleyerek kuzeye doğru uzun bir yürüyüşe başladı.

Şok

Kuzey Virginia Ordusu, Kuzey'e yönelik harekâtı için son hazırlıklarına başlarken, gösterişli Tümgeneral Jeb Stuart'ın Konfederasyon süvarileri, Birlik muadilleri tarafından şoka uğratıldı.

9 Haziran 1863'te, Virginia'daki Culpeper County'de bulunan Brandy İstasyonu'nda, General Alfred Pleasonton komutasındaki büyük bir Birlik süvari kuvveti, Stuart'ın kamptaki askerlerini şaşırttı. Her iki tarafın da farklı zamanlarda üstünlük kazandığı bir günlük zorlu çatışmaların ardından, Birlik süvarileri sonunda muharebe alanını Güneylilere teslim ederek geri çekildiler. Taktiksel açıdan İç Savaş'ın en büyük süvari çatışması bir Konfederasyon zaferiydi. Stratejik olarak ise çok daha fazlasıydı.

Rappahannock Nehri boyunca her iki taraftan toplamda 19.000'den fazla süvarinin 12 saat boyunca çarpıştığı Brandy İstasyonu'ndaki süvari muharebesinde Kuzey'in kayıpları 907, Konfederasyon kayıpları 523'tü. Zafer Güney'indi ancak bu muharebe Birlik'i Lee'nin kuzeye doğru beklenmedik ilerlemesi konusunda da uyardı. Üstelik Jeb Stuart'ın liderliğinin ilk kez eleştirilmesine de neden oldu.

Birlik atlılarının kendilerine duydukları güven artmıştı. Artık Güneyli süvarilerle göğüs göğüse mücadeleye girebileceklerine inanıyorlardı. Bundan sonra daha agresif olacaklardı. Güneyli Stuart ise savaştan fiziksel olarak yara almadan çıkmıştı ama egosu zedelenmişti. Lee'den, yavaş yavaş doğuya doğru ilerleyen Tümgeneral Joseph Hooker'ın kolordusunun etrafında dolaşmak için izin istedi. Stuart'ın

görünen amacı Birlik hareketleri hakkında daha iyi istihbarat elde etmekti, ancak arka planda itibarını kurtarmayı umuyordu.

Sinir Harbi

Stuart'tan ana Konfederasyon kuvvetine hızla yeniden katılacağına dair bir söz alan Lee, tümgeneralinin isteğini kabul etti. Ancak 25 Haziran'da aniden kendini, Stuart ve en iyi üç süvari tugayından mahrum hâlde buldu. Süvari lideri, Lee'ye Güney Ordusu'nu Birlik süvari keşif birliklerinden korumaya yetecek kadar atlı bırakmıştı. Ancak sayıları piyadeler için hızlı bir keşif gücü sağlamaktan uzaktı. Zamanlama daha kötü olamazdı; Konfederasyon piyadeleri Pennsylvania eyalet sınırını yeni geçmeye başlamıştı ama süvari komutanı yanlarında değildi. Stuart keşiften dönene kadar Lee operasyonel olarak kör kalacaktı.

Joseph Hooker, Lee'nin ilk hareketlerinin başka bir büyük akını temsil ettiğine inanmayı reddetti. Aksine, düşmanın batıya doğru hareket ederek operasyonel kanadına girmeye çalıştığına karar verdi. Lee'yi kandırmak isteyen Hooker, Lincoln'e Kuzey kuvvetlerinin hızla Richmond'a inmesini önerdi. Konfederasyonların başkentlerini korumak için geri çekilmek zorunda kalacağını düşünüyordu. Lincoln sert bir şekilde cevap verdi: "Bence gerçek hedef noktanız Richmond değil, Lee'nin ordusu." Konfederasyonların batıya ve kuzeye yöneldikçe yayılmaları gerektiğini de sözlerine ekledi. Hooker'ı hemen düşmana saldırmaya ve onu yenmeye davet ederken ince bir mesaj gönderdi: "Zincir bir yerlerde çok ince olmalı. Onu kıramaz mısın?" General ise Lincoln'e itaatsizlik etmeyi seçti.

Hooker, saldırmak yerine, Konfederasyon kuvvetleri ile Washington arasında kalırken Lee'nin ilerlemesini dikkatli bir şekilde takip etti. Bunu yaparken, Konfederasyon generali Richard Stoddert Ewell'in kolordusu, 13-15 Haziran'da Winchester'daki Birlik garnizonuna saldırdı ve başarıyla yok etti. Bu baskın sırasında Ewell, Stonewall Jackson'ın bir yıl önce Harpers Ferry'yi ele geçirmesini anımsattı: Ustaca bir şekilde binlerce mahkûmun yanı sıra top, at ve erzak ele geçirmeyi başardı. Hooker, Lincoln ile devam eden tartışmalarının ardından 28 Haziran 1863'te istifa etti.

İkinci Bull Run'da bir bacağını kaybetmiş olan Konfederasyon Generali Ewell, savaşın bu noktasında Winchester'daki Birlik garnizonuna baskın düzenleyerek Lee'nin kendisine olan güvenini haklı çıkarmış oldu. Askerleri tarafından saygı duyulan Ewell, bacağını kaybettikten sonra ilk kez kampta askerleri arasında gezerken elindeki çizme tekini göstererek; "İhtiyacı olan varsa alsın, benim için artık bu fazlalık" demesi ile meşhur olmuştu.

İstikamet Gettysburg

Birlik'in, Konfederasyon Ordusu'nun nerede olduğunu belirleme girişimleri, arka arkaya başarısızlıkla karşılaştı. Başkan Lincoln, Pennsylvania valisi Andrew Curtin'in çılgınca çağrılarıyla dolu telgraflar aldıkça umutsuzluğa kapıldı. Curtin, Konfederasyon güçlerinin eyaletine girdiğini ve Pennsylvania'nın başkenti Harrisburg'u tehdit ettiğini bildiriyordu. Ve valinin bir de sorusu vardı: "*Potomac Ordusu nerede?*"

Bir tarafta Lincoln'ün sabrı tükenirken diğer tarafta Pennsylvania'nın sınır bölgelerindeki vatandaşlar, Güneylilerin işgaline karşılık vermek üzere hazırlandılar, silahlarını kuşandılar. Tüm gözler Pennsylvania'ya çevrilirken Kuzey nefesini tuttu. Yaklaşan düşmana rağmen Kuzey kamplarındaki askerler arasında moral yüksekti. Lee'nin Konfederasyon kuvvetlerinde de durum farklı değildi.

Dost topraklarda ilerleyen düşman hakkındaki raporlar kamplarına geldikçe Birlik Ordusu'ndaki çoğu asker moralini geri kazanıyordu. Beceriksiz komutanlar yüzünden Virginia'da savaşmak ve kaybetmek bir şeydi, ancak "kendi evleri olan" Kuzey topraklarında Konfederasyon askerleri ile çarpışmak başka bir şeydi. Yeni komutanları General George Meade emri altındaki Potomac Ordusu, Güney'i yenme şansının kendisine verilmesini bekliyordu. Kuzeyli askerler, daha önce hiç görülmedikleri kadar kararlıydılar.

Güneylilerde de kuzeye doğru ilerlendikçe, saflardaki iyimserlik artıyordu. Güneyliler, *Yankee*leri muharebe alanından sonsuza kadar silmek için sabırsızlanıyorlardı. Konfederasyon kamplarında hissedilen

"yenilmezlik" havasının, iki nedeni vardı: muharebe alanında arka arkaya alınan başarılar ve liderleri Robert E. Lee'ye duydukları sarsılmaz güven...

GETTYSBURG

Robert E. Lee'nin Kuzey'i işgali, Pennsylvania'ya ilerlemeyle başladı. Başlangıçta küçük Birlik direnişiyle karşılaştı. General Richard Ewell'in Konfederasyon birliklerinin ileri unsurları Mason-Dixon Hattını geçerken, yerel sakinler ya kaçtı ya da eşyalarını Güneylilerin yiyecek arama gruplarından saklamaya çalıştı. Lee, Ewell'e kolordusunu bölmesini emretti. Bir tümen York'a doğru yürüdü ve Haziran sonunda şehri ele geçirdi, ancak Birlik milisleri tek köprüyü yaktığı için Susquehanna Nehri'ni geçemedi. Başka bir kolon, Harrisburg'u vurmak için Cumberland Vadisi'ne Carlisle'a doğru yöneldi. Ancak nehri geçemeden Lee, dağınık ordusunu Cashtown yakınlarında yoğunlaşması için geri çağırdı. Federal ordu yaklaşıyordu ve Lee hazır olmak istiyordu.

Bu sırada Lee'nin kuzeydeki ilk hareketlerine tepki vermekte geciken Potomac Ordusu'nun komutanı Hooker, önce Abraham Lincoln nezdinde kalan güvenilirliğini ardından da görevini kaybetti. 28 Haziran'da yerine Tümgeneral George G. Meade getirildi.

Buford'un Hamlesi

Birlik süvari komutanı Tuğgeneral John Buford'un bir kararı savaşı hızlandırdı. Haziran 1863'ün sonunda, Potomac Ordusu'na dâhil olan tümeni Gettysburg kasabası yakınlarındaydı. Konfederasyonların hızla kendisine doğru geldiğini öğrendi. Aynı zamanda, Birlik piyade birlikleri de Maryland'den ilerliyordu. Konfederasyon kuvvetlerinin Gettysburg'a ulaşma tehlikesini fark etti.

Buford, Federaller kasabanın güneyinde bulunan yüksekteki hâkim bölgeyi (Mezarlık Tepesi, Culp Tepesi ve Mezarlık Sırtı) toparlanıp tutana kadar Güneylileri uzak tutmak için Gettysburg'un batısındaki sırtlarda savunma pozisyonu aldı. Lee'nin aslında Gettysburg'da

savaşmak gibi bir niyeti yoktu. Ancak Buford'un hamlesi, Güneyli generali hazır olmadan önce harekete geçmeye zorladı.

Çatışmalar Başlıyor

1 Temmuz'un erken saatlerinde, Tuğgeneral Henry Heth komutasındaki Güney birlikleri, Chambersburg Tepesi boyunca Buford'un adamları ile temasa girdi. Kuzey askerleri, arkadan yüklemeli karabinalarıyla ateş gücünde üstün olsa da, Heth'in adamları onları geri sürmeye başladı ancak yeterince hızlı değillerdi.

Sabahın ilerleyen saatlerinde Buford, Tümgeneral John Reynolds yönetimindeki I. Kolordu'dan destek almıştı. Reynolds'un tecrübeli birlikleri ile Heth ve Tümgeneral Dorsey Pender komutasındaki Konfederasyon tümenleri arasında yoğun çatışmalar çıktı. Reynolds, Demir Tugayı'nı pozisyona getirirken atının üstünde vuruldu. Yine de ölümüne ve Demir Tugay'daki kayıplara rağmen, Birlik kuvvetleri Güneylileri McPherson's Woods'a geri iterek kasabanın batısındaki sırtları tutmaya hazırlandılar.

Potomac Ordusu'nun sol kanadına komuta eden Reynolds'ın ölümü hâlâ tartışmalıdır: Güneyli bir keskin nişancı yüzünden mi yoksa kendi adamlarının "dost ateşi" ile mi hayatını kaybettiği bugün bile belli değildir.

Karşı Karşıya

Grilere bürünmüş birlikler kuzeyden aşağı iniyordu. Bunlar General Ewell'in 2. Kolordusu'ydu. Tam olarak Birlik'in 1. Kolordusu'nun kanadına yöneldiler. Onlar oraya varamadan, Oliver O. Howard komutasındaki Birlik'in 11. Kolordusu, 1. Kolordu'nun sağını desteklemek için kendilerini konumlandırdılar. Bu büyük bir başarıydı çünkü Howard'ın askerleri Emmitsburg'dan buraya yaptıkları hızlı bir yürüyüş nedeniyle, toz içinde ve susamış vaziyetteydiler. Ancak Howard, tugaylarını çok ileri konuşlandırdı. Böylelikle de zaten zayıf

olan savunma hattını tehlikeli bir şekilde germiş oldu. Ewell'in tümenleri muharebe alanına çıktığında, General Lee batıdan ileri atılarak kendisine sunulan fırsatı değerlendirdi. 3. Kolordu komutanı Ewell ile General A. P. Hill'e bütün güçleri ile saldırmalarını emretti.

Dört Konfederasyon tümeni, batıdan ve kuzeyden bir yarım daire çizerek, önce 11. Kolordu'yu ardından 1. Kolordu'yu süpürdü. Öğleden sonra, her ikisi de Gettysburg sokaklarına geri çekildi. Mavi ceketliler için güvenlik, Mezarlık Tepesi'nin yüksek zemininde görünüyordu. Bu alan Howard'ın akıllıca orada bıraktığı yedekler tarafından kontrol edilmekteydi. Şimdi bu kuvvetler, güneş gökyüzünde alçalmaya başladığında başlaması beklenen Konfederasyon saldırısına karşı koruma görevi görecekti. Ama o saldırı bir türlü gelmedi.

Lee, Birlik Ordusu'nun geri kalanının yolda olduğunu ve artık son darbeyi vurma zamanının geldiğini biliyordu. Ewell'e döndü ve "mümkünse" tepelere saldırmasını emretti. Askerlerinin tükendiğinin farkında olan ve solundaki Federaller hakkında gelen raporlardan endişelenen Ewell, saldırıya geçmeyi makul bulmadı. Mağlup 11. ve 1. kolorduların çoğu Mezarlık Tepesi'ne kaçtı. Burada tekrar toparlandılar.

İkinci Gün

Potomac Ordusu'nun komutanı General George G. Meade, gece yarısından önce bölgeye vardı. 2. Kolordu komutanı Korgeneral Winfield S. Hancock ile görüşerek, mevzileri denetledi. 2 Temmuz sabahının erken saatlerinde, Mezarlık Tepesi'ndeki yoldaşlarına Birlik'in üç kolordusu daha katılmıştı.

Bir önceki günün boş zaferiyle hüsrana uğrayan Lee, seçenekleri düşünmek için generalleriyle bir araya geldi. Lee, Korgeneral James Longstreet'in düşmanın etrafından hareket ederek ve onlarla Washington arasında yeniden konuşlanma önerisini reddetti. Lee'nin kafasında başka bir fikir vardı: çifte kuşatma. Longstreet'in 1. Kolordusu, Birlik'in güney (sol) kanadına iki tümen ve Hill'in gelecek olan üçüncü tümen ile saldırırken, Ewell düşmanı aldatmak için Mezarlık ve Culp'un tepelerine karşı bir güç gösterisi yapacaktı.

Longstreet, generaller Lafayette McLaws ve John Bell Hood tarafından komuta edilen iki tümenini ileri göndermekte yavaş kaldı. Aslında her iki tümen de önceki geceki zorlu yürüyüş nedeniyle yorulmuştu. Kuzey hattının sonundaki Little Round Tepesi'ndeki Kuzeyli muhabereciler ilk hareketlerini fark etmişti.

Longstreet'in piyadeleri, Güneylilerin gözlemediği bir rotayı takip etmek için geri döndüklerinden değerli zamanlarını kaybettiler. McLaws ve Hood öğleden sonra saat 4 civarında hücum ettiğinde, Birlik Generali Daniel Sickles'ın 3. Kolordusu Emmitsburg Yolu Sırtı'na ilerlemiş ve yollarını kapatmıştı. Sickles orada olmasaydı, Lee'nin Meade'in sol kanadına yönelik planı pekâlâ işe yarayabilirdi.

Savaşarak Çekilme

Öğleden sonranın geri kalanında ve akşamın erken saatlerine kadar Longstreet'in askerleri Sickles'ın birliklerine saldırdı. Peach Orchard, Devil's Den ve Wheatfield mevkilerinde, Sickles'ın adamları Birlik'in 5. ve 6. kolordularından gelen tugaylarla takviye edildi. Nihayetinde pozisyonlarını terk edene kadar geri çekildiler, karşı saldırıya geçtiler ve ellerinden geldiği kadar savaştılar.

Muharebe alanının güney ucundaki Little Round Top'ta, Hood'un yorgun ve susuz Alabamalıları ve Teksaslıları hücuma kalkarak neredeyse Meade'in pozisyonunu ele geçirdiler. Ancak Albay Joshua L. Chamberlain ve 20. Maine Tümeni, tepenin güneyyamacını savunmalarıyla destan yazdılar. Bunu gören Meade, konumlarını güçlendirmek için 6. Kolordu'nun büyük bir kısmını oraya sevk etti. Kuzeyliler asker sayıları ve iç savunma hatları sayesinde öne çıkmaya başladılar.

2 Temmuz'daki gelişmeler yüzünden Robert E. Lee'nin, cesareti kırıldı. General Jeb Stuart komutasındaki süvariler nihayet o akşam Konfederasyon Ordusu'na yeniden katıldığında, Stuart pek hoş karşılanmadı. Ele geçirdiği Birlik'in 100 tedarik vagonu getirdiğini söyleyerek övünürken Lee tepkisini boş gözlerle Stuart'a bakarak verdi: "Şimdi bana ne faydası var?"[12]

12 Davis, 2014, s. 77.

2 Temmuz'da "Louisiana Kaplanları" Tugayı, Mezarlık Tepesi'nin doğusundaki Birlik pozisyonunu ele geçirdi. Ancak Kuzeyli askerler hemen toparlanıp beklemeden bir karşı saldırı gerçekleştirerek Kaplanları tekrar püskürtmeyi başardılar.

Gettysburg Muharebesi

Ölümcül Hata

Lee, bir önceki gün Birlik kanatlarını güçlendirmeye zorladığı Meade'in, savunma hattını zayıflattığını düşünüyordu. Ayrıca adamlarının onlardan istediği her şeyi yapabileceğine de inanıyordu. Son iki gündür çok yakınmış gibi görünen kesin zaferi kazanmaya kararlıydı. Longstreet ise Lee'yi tekrar Federal kanadın etrafından dolaşmaya çağırdı. Lee reddetti.

Bu arada Birlik Generali Meade, 2 Temmuz gece yarısı civarında bir savaş konseyi topladı. Generallerinin görüşlerini dinledi. Kalmaya ve savaşmaya karar verdi. Her iki ordu da önceki iki gün içinde çok acı çekmişti. Ancak Birlik Ordusu hâlâ yüksek mevkilere sahipti ve Meade oraları elinde tutmaya kararlıydı.

Lee'nin Gettysburg Muharebesi'nin üçüncü gününde verdiği Birlik merkezine saldırma kararı uzun süre tartışılmıştır. Karar verme yeteneği zayıflamıştı çünkü Lee hem yorgundu hem ishaldi hem de kalbinden rahatsızdı.[13]

3 Temmuz günü öğlen, 150 Konfederasyon topu Mezarlık Sırtı'ndan ateş açtı. Bu, savaş boyunca Güneylilerin gerçekleştirdiği en büyük topçu barajıydı. Federal toplar cevap verdi ve iki saat boyunca patlayan mermilerin etkisiyle yer sarsıldı. Gürültü uzaklardaki Pittsburgh'dan bile duyulabiliyordu. Mezarlık Sırtı'ndaki Birlik mevzilerini vursun

13 Woodworth, 1996, s. 56-58.

diye atılan Konfederasyon mermilerinin büyük kısmı arka yamaca düşerek sadece hastanelere ve yedek topçulara zarar verdi.

Sonra Kuzey topları aniden susuverdi. Sessizliğin sebebi Birlik topçularının aşırı ısınmış top namlularını soğutmaya çalışmalarıydı. Federallerin toplarını susturduğunu düşünen Longstreet'in topçu komutanı, Lee'nin savaş planına uygun olarak, piyade saldırısının başlamasını tavsiye etti.

Pickett'in Hücumu

Longstreet, Virginia tümeni komutanı General George Pickett kendisinden ilerlemek için izin istediğinde, ancak asık suratlı bir şekilde başını salladı.

A. P. Hill'in birliklerinin, General Johnston Pettigrew ve General Isaac R. Trimble komutasındaki iki tükenmiş tümeni de orman hattının sağladığı korumadan çıktı ve Birlik merkezine doğru 2 km'lik bir yürüyüşe başladı. Bando eşliğinde Güney hattı ilerledi. Winfield S. Hancock'un 2. Kolordusu'ndaki Birlik askerleri, savunmalarına doğru gelen bu büyük saldırı karşısında bir korku hissettiler.

Güneyliler, alanın üçte birini kat ettiklerinde, sindirildiği düşünülen Birlik topçuları, intikam almak istercesine ateşe başladılar. İlerleyen Gri saflarda büyük delikler açtılar. Boşluklar hemen dolduruldu ve Konfederasyon askerleri gelmeye devam etti. Emmitsburg Yolu'nu geçtiklerinde, Birlik piyadeleri de yıkıcı yaylım ateşine katıldı. Mavili adamlardan bazıları "Fredericksburg, Fredericksburg!" diye bağırıyorlardı.[14] Bir önceki yılın Aralık ayında alınan son Birlik yenilgisini hatırlatıyorlardı. Şimdi galip gelme sırası onlardaydı.

Muharebe alanında iletişim için davullar kullanıldı. Her alayda, komutanın emriyle birliklere mesaj gönderen birkaç davulcu vardı.

14 Pears, 2006, s. 145.

4 Temmuz

Pettigrew ve Trimble'ın komutlarının çoğu, Mezarlık Sırtı'na ulaşmadan önce kayboldu. Askerlerinden ancak birkaçı Pickett'in tümeninin kalıntılarına katılabildi. Yaklaşık 200 Güneyli, taş duvarın üzerinden atladı, bayraklarını Birlik pozisyonuna dikti ve sopa, dipçik, süngü kullanarak göğüs göğüse savaştı. Darbe yiyen Hancock'un birkaç alayı, geriye dönmeye başladığında, zamanında gelen takviyeler Birlik hattını güçlendirdi ve Güney'in yarma girişimini engelledi.

Kuzeyli Hancock yaralandı. Dakikalar sonra ise eski arkadaşı ve Pickett'in komutanlarından biri olan Güneyli Tuğgeneral Lewis Armistead, kılıcının ucundaki şapkasıyla adamlärını yönetirken vuruldu. Onu takip edenler ise ya öldürüldü ya yaralandı ya da esir alındı.

Pickett'in hücumu başarısız olmuştu. Hayatta kalanlar Mezarlık Sırtı'na geri döndüler. Lee bazılarını selamladı ve "*Bütün bunlar benim hatam oldu*" diye yakındı.[15] 4 Temmuz akşamı, Kuzey Virginia Ordusu, Virginia'nın güvenliğine geri çekilmeye başladı. Bir sağanak altında hareket eden Konfederasyon Ordusu; Güney Dağı üzerinden batıya dönerek Chambersburg'a doğru yöneldi, sonra güneydeki Hagerstown'a ulaştı ve nihayetinde başlangıç noktası Shenandoah Vadisi'ne geri döndü. Yaralılarla dolu ambulanslar, yol boyunca 27 kilometre geriye doğru uzanıyordu.

Mavi Ceketli Meade'in ordusu da çok acı çekmişti. Güney Ordusu'nu çok dikkatli bir şekilde takip etti; Potomac Nehri'nin kuzeyindeki Lee'yi ezmek için başka bir fırsat gören Lincoln'ü çileden çıkaracak kadar dikkatli davrandı...

Birlik'in Potomac Ordusu'nun Ambulans Kolordusu, yaralıların mümkün olan en kısa sürede muharebe alanından tahliye edilmesini sağlamak için özel olarak kurulan ilk tıbbi organizasyondu.

---

15 Woodworth, 1996, s. 67.

Savaşın Maliyeti ve Mirası

Muharebe alanında 90.000 Kuzeyli ve 70.000 güneyli asker karşı karşıya gelmişti. Gettysburg'daki Birlik kayıpları, 23.000'den fazlaydı. Kuzey'in şimdiye kadarki en fazla kayba uğradığı muharebeydi. Konfederasyon kayıpları ise 28.000 civarındaydı. Yani 51.000 asker; ya ölmüş, ya yaralanmış ya da esir edilmişti.

Güney'in insan gücünün bu şekilde yok edilmesi, Lee'nin bir daha asla stratejik saldırıya geçemeyeceği anlamına geliyordu. Deneyimli subayların kaybı özellikle yıkıcıydı. Lee'nin Potomac Ordusu'nu ezme kumarı, Konfederasyon'u sadece zayıflatmıştı. Gettysburg'dan sonra, Konfederasyon'un talihi değişti. Savaşın tüm cephelerinde neredeyse kesintisiz bir düşüş başladı. 1863'ün geri kalanında Doğu'da sadece küçük sonuçsuz harekâtlar yapıldı.

4 Temmuz'da, Lee'nin Gettysburg'dan geri çekilmeye başladığı gün, Konfederasyon güçleri Vicksburg'da teslim oldu. Batı'daki Birlik umutları Doğu'daki başarı ile örtüşüyordu. Tennessee'de, Birlik orduları Haziran 1863'ün sonlarında bir saldırı başlattı. General Braxton Bragg komutasındaki Konfederasyon kuvvetleri, Eylül başında

Chattanooga'yı terk ettiler, ancak Chickamauga'da bir zaferle karşılık verdiler. Sonrasında, Birlik Ordusu Chattanooga'da kuşatıldı.

Tennessee'deki geri dönüşlere yanıt olarak Lincoln, Vicksburg kahramanı General Grant'i 17 Ekim 1863'te Batı Cephesi'nin genel komutanlığına atadı. Bu atılgan general, ileride çok tanınacak, sadece Kuzey Ordusu'nu değil ülkeyi de yönetecek, hatta resmi dünya çapında insanların cebinde dolaşacaktı...

GRANT VE VICKSBURG

1862 yılı boyunca, Birlik'in kara ordularının Tennessee'de ve nehir filolarının Mississippi Nehri'ndeki bir dizi başarısı, nehir boyunca Konfederasyon pozisyonlarının çoğunu temizledi. New Orleans'ın ele geçirilmesi, güneyden gelen Birlik savaş gemilerine Mississippi'yi açtı. Birlik nehir kuvvetleri ayrıca Ohio'da da üstünlük sağladı. Missouri'nin güneyinden de Mississipi'ye saldırdı. 1862 Haziran'ında Memphis yakınlarında Güney gemilerini yendikten sonra, Birlik güçleri Vicksburg'un yukarısındaki Yazoo Nehri'ne ulaştılar. Orada Farragut'un New Orleans'tan gelen kuvvetlerinin bir kısmına katıldılar. 1862 bâharında, General Grant kuzey Tennessee'de, Henry ve Donelson kalelerinde başarılı oldu. Ardından Shiloh'da yenilgiden kıl payı kurtuldu. 1862 sonbaharında gelen daha fazla zafer, Birlik'in Memphis ve Corinth'deki varlığını pekiştirdi.

Grant Harekete Geçiyor

1862 sonbaharında, Tennessee'deki Memphis'te ordusunu güçlendiren Grant, Vicksburg'daki Konfederasyon kalesine karşı Mississippi Nehri'nin aşağısına doğru iki yönlü bir saldırıya karar verdi. General William Tecumseh Sherman'ın 40.000 adamının Mississippi boyunca hızla inişini, Grant de kara yolunu izleyerek takip edecekti. Ancak Earl Van Dorn ve Nathan Bedford Forrest'in Konfederasyon süvari baskınları, Grant'in lojistik ve tedarik hatlarını o kadar kötü bir şekilde bozdu ki, Birlik komutanı ilerlemesini durdurmak zorunda kaldı.

Sherman'ı bu değişiklikten haberdar edecek olan telgraf ona asla ulaşmadı. Bu nedenle General John C. Pemberton'ın komutasındaki Vicksburg'daki Konfederasyon kuvvetleri, Sherman'ı kafa kafaya karşılamak için harekete geçtiler. 29 Aralık'ta Chickasaw Bayou'da, Sherman dik kayalıklara karşı 20.000 askerini gönderdi. Bedeli ağır oldu; 1.800 kayıp verdi. Güneyliler ise sadece 200... Grant bir daha asla kuzeyden saldırmayacaktı. Sorunu düşünmekteydi.

Şehrin kuzeyi ve batısındaki arazi, ilerleyen bir ordunun önünde sayısız engel oluşturuyordu; bataklık, orman, körfezler, akarsular ve çok az kullanışlı yollar... Vicksburg'un kendisi de, akıntı yönünde hareket eden herhangi bir Birlik filosunu mahvedebilecek nitelikte ve iyi konuşlanmış ağır toplarla korunuyordu.

Vapurlar, Vicksburg'u büyük bir ticaret merkezi hâline getirmişti. Mississippi Nehri üzerindeki trafiği kontrol eden bir Konfederasyon kalesi olan şehir, Batı Cephesi'ndeki Birlik harekâtlarının stratejik hedefiydi.

Grant, ordusunu aşağıya doğru hareket ettirip şehri batı yönünden bypass etmek için kanalları kesti, bataklık yollarını kullanmayı denedi. Ancak sağanak yağışlar, lojistikteki zorlukları daha da ağırlaştırdı ve başarısız oldu; hem de dört kez...

Grant, bu kez ordusunu nehrin batı yakasından aşağıya doğru yürütmeye karar verdi. David Porter'ın filosu; Vicksburg bataryalarını geçecek, aşağı yöndeki birliklerle buluşacak ve onları şehrin hemen güneyindeki doğu yakasına götürecekti. Cesur bir plandı. Grant'in yardımcıları olan Sherman ve James Birdseye McPherson ikilisi buna karşı çıktı. Grant'i Memphis'te orduyu yeniden toparlamaya çağırdılar. Hem Birlik'in hem de Başkan Lincoln'ün askerî bir başarıya ihtiyacı olduğunu bilen Grant, tavrını ortaya koydu: "Ya şimdi ya da hiç..." 31 Mart'ta uzun yürüyüş başladı.

Açılış Hamleleri

16 Nisan 1863 gecesi, Porter'ın cesur gambotları hızla Vicksburg'u geçtiler. Düşman topları nedeniyle "Filo 68" isabet aldı ama sadece bir nakliye gemisi battı. Hızlı hareket ve sürpriz unsuru Porter'ın işine yaramıştı. Birkaç gece sonra, Porter'ın filosunun geri kalanının çoğu geçişi tamamlanmıştı. Bu arada, Grant ordusunu karadan geçiş noktasına taşımıştı. Adamlarını nehrin karşısına geçirmeye hazırdı.

Teorik olarak, Konfederasyon Komutanı Pemberton hâlâ geçişe direniş gösterebilirdi. Bu yüzden Grant bir oyalama taktiğine girişti. Birlik süvari tugayının komutanı Tuğgeneral Benjamin Grierson; Vicksburg'u besleyen demiryollarını yok etmesi, Pemberton'ın kafasını karıştırması ve Konfederasyon kuvvetlerinin dengesini bozması için güneye, Mississippi'nin derinliklerine gönderildi. Akıncılar güneye, Jackson şehrinin doğusuna doğru ilerlediler. Sonunda Louisiana'daki Baton Rouge'da bulunaan Birlik güçlerine katılmak için de batıya döndüler. Hile işe yaradı.

Pemberton, süvarilerinin çoğunu ve tüm bir tümeni, anlaşılması zor rotalar çizen Grierson'ın peşinden vahşi bir doğa kovalamacasına gönderirken, Grant ordusunu karşı kıyıya taşıdı. Sherman'ın kolordusu da bu operasyona dâhil olarak Chickasaw Bluffs'a yönelik yeni bir ilerleme tehdidinde bulundu.

Grant'in kuvveti; hızla iç bölgelere doğru hareket etti, tedarik hatlarını kesti ve düşmanın topraklarından geçindi. 1 Mayıs'ta Gibson Limanı'nda küçük bir Konfederasyon garnizonunu yendi, ardından kuzeydoğuya yönelerek eyalet başkenti Jackson'a doğru yürüdü.

Konfederasyon'un Kafa Karışıklığı

Birkaç gün içinde Grant'in gösterdiği cesaret, Pemberton'ın güvenini sarsmıştı. Titiz cephe komutanı Joseph E. Johnston da şaşırmıştı. Her ikisi de seçtikleri bir zamanda ve noktada sayısal olarak eşit şartlarda saldırmalarına izin verecek bir ordu kurmak için birkaç ayları olacağını varsaymıştı. Grant onları bu fırsattan mahrum bırakmıştı ve Güneylileri sistematik olarak vurmak için harekete geçti. Pemberton muhtemel ilk hedefin kendisi olduğunu düşündü; Grant'in kolay

Vicksburg Muharebesi

seçeneği, kuzeye yani nehrin yukarısına doğru kanadı Porter'ın filosu tarafından korunarak yürümek olurdu. Bunun yerine Grant, doğuya doğru yönelerek Vicksburg'dan uzaklaştı.

Grant Sahnede

Richmond'daki Savaş Departmanı sonunda Johnston'a büyüyen kuvvetlerini Jackson'da yoğunlaştırmasını emretti. Ama Kuzeyli Sherman ve McPherson'ın hızlı hareket eden birlikleri onu yendi. 14 Mayıs'ta şehir dışında yerleşik yaklaşık 6.000 gri ceketliyi yenen Birlik askerleri demiryolu sahalarını, fabrikaları ve cephanelikleri yakmaya başladı. Ancak yangınlar yakınındaki sivil evlere de sıçrayarak alevler içinde bıraktı. Jackson şehrinin dumanı tüten harabelerine bakan Birlik askerleri onlara alaycı bir tavırla "Bacaşehir" adını verdiler. Düşmanın altyapısının ve sivil mülkün bu şekilde tahrip edilmesi, Batı Cephesi'nde gelecekte yaşanacak Birlik operasyonları için bir emsal oluşturdu.

Azimli Johnston, Pemberton'ı geri kalan 6.000 adamına katılması için hızlı hareket etmeye çağırdı. 16 Mayıs'ta Grant, Pemberton'ın Jackson ve Vicksburg arasındaki Champion Tepesi'ndeki öncü kuvvetine sert bir darbe vurdu. Konfederasyon birlikleri yüksekteki hâkim bölgeleri kontrol altında tutuyordu. Ancak McPherson'ın kolordusu, sol kanatlarına acımasızca vurarak savunmacıları sersemletti. Pemberton'ın zayıf taktik liderliği işleri daha da kötüleştirdi. Günün sonunda Konfederasyon, tamamen geri çekildi. Mücadele, Grant'in ordusu için mükemmel bir taktik zaferdi.

Büyük Kara Nehir Muharebesi

Büyük Kara Nehir, Vicksburg'a doğudan yaklaşanlar için en son doğal engeldi. Mavi Ceketliler bu engeli aşabilirse, Grant ile zafer arasında yalnızca şehrin etrafındaki zorlu Konfederasyon siperleri kalacaktı. 17 Mayıs'ta, John A. McClernand'ın cesaretlerini kanıtlamaya hevesli birlikleri, Vicksburg siperlerinden önceki Konfederasyon'un son savunma pozisyonuna saldırdı. Saldırı başarısız olabilirdi ancak John C. Pemberton, yakılması gereken bir köprüyü ayakta bırakmıştı. Konfederasyonlar 1.750 adam daha kaybettiler.

Büyük Kara Nehir Muharebesi'nin ardından, Konfederasyon Ordusu'nun tek seçeneği vardı: Vicksburg'a çekilmek. Güney kalesindeki siviller, Pemberton'ın adamlarının mevzilerine karamsar bir şekilde yerleştiklerini görünce dehşete düştüler; Gri Ceketliler adeta her şeyden ümitlerini kesmişlerdi.

Kuşatma

Düşmanının moralinin bozulduğuna inanan Grant, 19 Mayıs'ta tam güç saldırı emri verdi. Birlik askerleri güvenle ileri atıldılar. Ancak Güneyli piyadelerin yaylım ateşi onları durdurdu. Grant şaşırtıcı bir şekilde 22 Mayıs'ta saldırısını tekrarladı. Piyade saldırısından önce büyük bir topçu bombardımanı başlattı. Sonuç çok daha kötü bir Birlik zayiatı oldu. Başlangıçta McClernand'ın kolordusunun güvence altına aldığı mevziler kullanılmamıştı. Güney Ordusu'nda moraller yükseldi, ama Pemberton Birlik kuşatması tamamlanmadan şehri tahliye etme fırsatını elden kaçırdı.

Vicksburg savunmasındaki 8 kiloluk top, "Islık Çalan" takma adını mermilerinin çıkardığı olağandışı sesten almıştı. Namlu, Vicksburg kayalıklarındaki konumundan nehirdeki hedeflere aşağı doğru ateş edebiliyordu.

Bu başarısızlıklar Kuzeyliler için cesaret kırıcıydı. Grant, adamlarının Vicksburg'a doğrudan bir saldırı denemesine izin vermediği takdirde, takip eden kuşatmanın angaryasını kabul etmeyeceklerini fark etti. Grant ve onun 70.000 güçlü Mavi Ceketlisi beş haftalık kuşatmaya başladı. Rakipleri ise Vicksburg'un savunma çalışmaları içinde kapana kısılmıştı. Sürekli topçu ateşi sinirlerini gererken yaşadıkları yiyecek kıtlığı, fiziksel dayanıklılıklarını test ediyordu. Pemberton'ın askerleri, Haziran'ın sıcak haftaları ilerledikçe önce yarım, ardından da çeyrek tayına talim etmek zorunda kaldılar. Sıçanlar ve katırlar, makbul et kaynakları oldu.

Vicksburg'un sivil nüfusunun çoğu, Birlik nehir savaş gemilerinin aralıksız bombardımanları nedeniyle evlerini terk etti. Yamaçlara

kazılmış mağaralara sığındılar. Sadece bir avuç Vicksburglu sivil düşman saldırısı nedeniyle öldü.

Bu zorlu koşullara rağmen, Vicksburg sakinleri, Joseph E. Johnston'ın yardım ordusunun yakında kuşatmayı kaldıracağından ve Grant'e arkadan saldıracağından emin olarak meydan okumaya devam etti. Vicksburg gazetesinde; "Yaklaşımını her an görebiliriz, birkaç gün daha dayanın, hatlarımız açılacak, düşman geri püskürtülecek, kuşatma kalkacak,"[16] şeklinde yazılar çıkıyordu. Aslında Johnston'ın ordusu birkaç hafta içinde 30.000 kişiye ulaşmıştı, ancak çoğu tecrübesiz askerlerdi. Bu kuvvet şehrin doğusunda geziniyordu çünkü Sherman yönetimindeki yedi Federal tümen tarafından engellenmekteydi. Daha da kötüsü, komutanları sayısal olarak üstün *Yankee*lere saldırmakta tereddüt ediyordu.

Birlik askerleri, kuşatma hatlarını zapt edilemez denilen Vicksburg'un etrafında kurmuşlardı. Her gün 200'den fazla Birlik topu şehri döverken, Porter'ın savaş gemileri de nehirden bir baraj ateşi ile destek veriyorlardı. Şehir sakinleri daha fazla dayanamayana kadar bu bombardıman devam etti.

Konfederasyon'un Çabaları

Jefferson Davis'in muazzam baskısı altındaki Johnston, Haziran ayının sonunda, Sherman'a karşı beş tümeniyle bir deneme yaptı ancak sonuç alamadı. Aslında Louisiana'nın Konfederasyon güçlerinin komutanı General Richard Taylor tarafından Haziran ayı başlarında daha ciddi bir girişimde bulunulmuştu. Ancak, Taylor'ın Johnston'dan bile daha az askeri vardı. Vicksburg'un kuzeyindeki müstahkem bir Federal tedarik deposu olan Milliken's Bend'de durduruldu.

Milliken's Bend'deki savunucular arasında yeni eğitilmiş siyah birliklerden oluşan birkaç alay vardı. Saldırganlarına karşı umutsuzca savaştılar. Taylor'ın çileden çıkmış adamları: "Aman yok!" diye bağırarak ileri atıldılar. Birkaç düzine siyah askeri yakalamayı başardılar. (Bazıları daha sonra köle olarak satılacaktı.) Güneyliler daha sonra mevkii terk ettiler.

---

16 Jon L. Wakelyn, (ed.) *Southern Pamphlets on Secession, November 1860-April 1861,* Chapel Hill, North Carolina: University of North Carolina Press, 1996, s. 68-79.

İlmik

Vicksburg'u savunanlar, Johnston ve Taylor'ın kendilerini rahatlatamayacağını anlayınca Mayıs ayında sahip oldukları o yüksek moral ile birlikte fiziksel güçlerini de kaybettiler. Grant Washington'a telgraf çekti: "Vicksburg'un düşüşü ve garnizonun çoğunun ele geçirilmesi yalnızca bir zaman meselesidir." Pemberton'ın askerleri her gün zayıflıyordu; Haziran ayının sonunda, neredeyse yarısı hasta listelerindeydi.

Birlik kuvvetleri Vicksburg'da kuşatma taktikleri kullandı, siperler ile sığınaklar inşa etti ve Güney savunma hatlarının altından tüneller açtı.

Generallerine danışan Konfederasyon komutanı bir yarma saldırısının kesinlikle başarısız olacağına dair şüphelerini doğruladı. Bununla birlikte direnmeye kararlıydı. Mevzilerinin dışındaki bir olayın Grant'i uzaklaştıracağından veya onu kuşatmayı kaldırmaya zorlayacağından emindi. Ancak bir mektup her şeyi farklı düşünmeye neden oldu.

28 Haziran'da Pemberton, bir grup asker tarafından imzalanmış bir mektup aldı: "Bizi besleyemiyorsanız, bizi teslim etseniz iyi olur, ne kadar korkunç bir fikir olsa da..." diye başlayan mektup, eğer Konfederasyon Komutanı General Grant ile şartları tartışmak için görüşmezse isyan ve toplu firar tehdidinde bulunuyordu. Pemberton, oyunun bittiğini biliyordu.

3 Temmuz'da, Pickett'in hücumunun Gettysburg'da geri püskürtüldüğü günde, Pennsylvania doğumlu Güneyli General John C. Pemberton, Ulysses S. Grant ile bir araya gelerek ordusunu teslim etmeyi kabul etti. Grant daha önce olduğu gibi "koşulsuz teslimiyet" terimlerini kullanmak istedi, ancak kısa süre sonra kuzeye giden 30.000 asi mahkûmun bölgedeki Birlik'in lojistik kapasitesini azaltacağını fark etti. Bu nedenle Pemberton'ın adamlarının her birini şartlı tahliye etti ve bazılarıyla tekrar savaşmayı umdu. Gerçekten de, Vicksburg'de teslim olanların yarısından fazlası şartlı tahliyelerini

bozdu. Aslında, bazıları daha sonra 1863'te Konfederasyon Ordusu'yla tekrar harekete geçti.

Vicksburg'un ele geçirilmesi o kadar küçük düşürücüydü ki 1930'lara kadar vatandaşları 4 Temmuz'u resmen kutlayamadı.

Gri'nin Kaybı, Mavi'nin Kazancı

Richmond'da Başkan Jefferson Davis, bu kaybı Pemberton ve Johnston'ın sırtına yükledi. Vicksburg'un düşüşü, Konfederasyon topraklarını da kati bir surette ikiye böldü. Trans-Mississippi bölgesinden gelen sığır, metal ve tahıllar nehrin doğusundaki Güney eyaletlerine artık nadiren uğrayacaktı.

Grant, Konfederasyon'un artık yerini dolduramayacağı Vicksburg'u ele geçirmişti. Neredeyse 30.000 Gri Ceketlinin teslim olması da insan gücü tükenmekte olan Güney'e ağır bir darbe oldu. En önemlisi ise, Birlik kuvvetleri artık çabalarını ve artan sayısal güçlerini daha doğuda kalan Konfederasyon kalelerine doğru yoğunlaştırabilirdi.

Vicksburg'un kaybı ve Gettysburg'daki eş zamanlı yenilgi, Güney'in "ölümünü" neredeyse kaçınılmaz hâle getirdi. Ancak 1863'ün geri kalanında sağlam bir Birlik başarısı görülmedi. Mississippi'deki son Konfederasyon karakolu olan Hudson Limanı da 9 Temmuz'da düştü. Silahsız Birlik gemileri artık St. Louis'den hareket edip denize doğru rahatça gidebilirdi.

Johnston, Birlik güçlerini Jackson'da hazırladığı mevzilerine karşı önden bir saldırıya çekmeyi umuyordu. Bunun yerine Sherman, Johnston'ın ordusunun etrafını sardı. 16 Temmuz'da Johnston ustaca geri çekilerek kaçtı.

Birlik güçleri daha sonra doğu Tennessee'de taarruza geçti. Chattanooga'yı ele geçirmelerine rağmen Eylül 1863'te Chickamauga'da yenildiler ve etrafları sarıldı. Ancak Grant'in komutan olarak atanması durumu değiştirecekti.

"YUVA"NIN ROLÜ

İç Savaş iki cephede yaşandı: muharebe alanı ve iç cephe, diğer bir deyişle cephe gerisi, Amerikan İç Savaşı'nda mücadele eden bütün askerlerin deyimiyle "yuva". Çatışmalardan uzaktaki siviller doğrudan zarar görmese de, savaştan derinden etkilendiler ve karşılığında; siyasi, sosyal veya ekonomik desteklerini vererek veya vermeyerek seferlerin ve harekâtların gidişatını etkilediler.

Savaş öncesi partizanlık, özellikle Kuzey'de, savaş yıllarına taşındı. Cumhuriyetçilerin Lincoln yönetiminin savaş önlemlerini destekleme olasılığı Demokratlardan çok daha fazlaydı. Her iki taraf da hiziplere bölündü. Savaşta yaşanan olaylar, siyasi özlemlere ilham verdi veya her şeyi alaşağı etti.

Kuzey Demokratları, genellikle Konfederasyon'a karşı savaşı destekleyen "Savaş Demokratları" ile Cumhuriyetçi savaş önlemlerine ihanet etme noktasına gelecek kadar kararlı bir şekilde direnen Copperheads olarak da bilinen "Barış Demokratları" arasında bölündü.

Cumhuriyetçiler; Güney'in işgal altındaki bölgelerinin en iyi nasıl yeniden inşa edileceği, azat edilen kölelerle nasıl başa çıkılacağı ve ele geçirilen düşmanlara nasıl davranılacağı konusunda sık sık fikir ayrılığına düşen "radikaller" ve "ılımlılar" olarak ayrılmıştı. Savaş öncesi siyasi bağlantılar, özellikle yerel düzeyde, savaşın cephe gerisinden nasıl destekleneceğini belirledi.

Güney'de, savaşın talepleri savaş öncesi sınıf farklılıklarını şiddetlendirdi. Savaş çabalarına verilen desteğin en fazla bölündüğü yerler, Alabama ve batı Virginia gibi Beyazlar arasında tabakalaşmanın en belirgin olduğu Konfederasyon bölgeleriydi.

Başlangıçta, neredeyse tüm sınıflar bağımsızlık için savaşma konusunda hevesliydi. Birlik Ordusu Güney'in derinliklerine doğru ilerledikçe ve Konfederasyon savaş önlemleri daha talepkâr hâle geldikçe, savaş öncesi sınıf farklılıkları Güney ulusal birliğine zarar vermeye başladı. Nakdi vergilerin yanı sıra mal, mahsul ya da Konfederasyon hizmetine alınan köleler şeklinde ödenen vergiler, hem alt hem de orta sınıfları kötü şekilde vurdu. Uzayan savaş; küçük toprak sahipleri,

köylüler ve çiftçiler arasında; "zengin adamın savaşı ve fakir adamın kavgası" şeklinde tanımlanır oldu.

Kuzey Ekonomisi: Büyüme

Hazine Bakanı Somon P. Chase ve onun Wall Street kralı Jay Cooke tarafından yönetilen sağlam mali politikalar sayesinde, Birlik'in savaş sırasındaki ekonomik sağlığı kritik bir durumda başladı ve güçlü bir refahla sonuçlandı. 1862'de hazine boştu ve hızlı bir çözüm bulunması gerekiyordu.

Chase, yatırımcılar tarafından hevesle alınan Federal savaş tahvillerini pazarlaması için Cooke'u tuttu. Bunu, "yeşilkağıt"ın (Altın destekli Federal olarak çıkarılan kâğıt para ki bugün biz buna "dolar" diyoruz) tanıtımı izledi. Böylece Kuzey ekonomisi üzerindeki baskı azaldı. Federal gelirin geleneksel kaynağı olan ithalat vergileri gelir getirmeye devam etti. Buna ek olarak, Amerikan tarihinde ilk kez kademeli bir ulusal gelir vergisi de uygulamaya kondu.

Paradan anlayan adamlar tarafından denetlenen bu finansal önlemler, sermayenin yalnızca savaş etkinliklerini finanse etmek için değil, aynı zamanda 19. yüzyılın geri kalanında Amerikan refahını garanti eden bir patlamayı körüklemek için de kullanılmasını sağladı. Genel olarak, Kuzey ekonomisi savaşın bir sonucu olarak; tarım, madencilik, ulaşım ağları, hizmet sektörü ve imalat gibi tüm alanlarda büyüdü.

Güney Ekonomisi: Batık

Konfederasyon'daki durum tamamen farklıydı. Ülke sıfırdan başladığı için, başlangıçta bir kredi dengesi yoktu. Savaş gereksinimlerini finanse edecek çok az altın rezervi vardı. Bu nedenle Mart 1861'de Hazine Sekreteri Christopher Memminger, Konfederasyon Kongresi'nden bir milyon dolarlık kâğıt para basımına izin vermesini istedi. Bu meblağı, halkın hükûmete olan inancından başka bir şey desteklemedi. Konfederasyon banknotları genellikle güzel tasarlanmıştı, ancak enflasyon para değerini mütemadiyen tüketti. Para neredeyse piyasaya sürülür sürülmez değer kaybetmeye başladı. Bir Konfederasyon doları 1861 sonlarında 80 sent değerindeydi; 1865'te ise 1,5 sent...

Enflasyon, savaş boyunca isyancı para biriminin başına bela oldu. Eş zamanlı olarak; özel ve kamu ticaretini, vergi tahsilatını ve borç ödemelerini boğdu. Enflasyonu dengelemeye yardımcı olmak için Memminger, Chase'in yaptığı gibi tahvil satmaya yöneldi. Ancak kendisine yardımcı olacak bir finansörü yoktu ve fonlarını almaya istekli az yatırımcısı vardı. Daha fazla kâğıt para basıldı ve isteksiz bir halk, doğrudan vergi yükü altına alındı. Ancak Konfederasyon'un gelirinin sadece yüzde yedisi bu şekilde elde edildi. Hükûmetin elde ettiği gelirin büyük kısmını ise, Mart 1863'te yürürlüğe konulan ve herkes tarafından nefret edilen ayni vergi sağladı. Güney'in birçok bölgesinde, memurlar ve vatandaşlar vergilerin ödenmesi konusunda pazarlık yaparken, ekonomi Avrupa Orta Çağ'ından kalma takas sistemine gırtlağına kadar gömüldü.

Halk Dayanışması

Savaş'ta ilk kurşunun sıkılmasından kısa bir süre sonra, hem Kuzey'de hem de Güney'de yaklaşık 20.000 yerel yardım derneği örgütlendi. Savaş sırasındaki zorluklar faaliyetlerini aksattığı için, özellikle Güney'deki pek çok kişi hayatını kaybetti, ancak binlerce kişi güç bela direndi. Dernekler ve ulusal muadilleri, cephedeki askerlere; ev örgüsü giysiler, reçeller ve konserveler, yazı malzemeleri, gazeteler, İnciller ve kitaplar gönderdi.

Bu örgütlerin çoğu, askerlerin eşleri ve kızları tarafından yerel olarak yönetiliyordu ve erkeklerinin fiziksel olduğu kadar duygusal açıdan güçlü kalmasını hedefliyordu. Çoğu zaman, askerlere gönderilecek eşyaları satın almak için panayırlar ve çarşılar aracılığıyla para topladılar. Bu hayırsever etkinlikler, Kuzey ve Güney topluluklarının sosyal hayatlarında öne çıkan olaylardı. Daha büyük şehirlerde binlerce kişi, dernek üyeleri tarafından üretilen ev yapımı ürünleri satın aldı. Çekilişler, piyango ve müzikli eğlence de popüler bağış toplama yöntemleriydi.

Vatanseverlik, iyi niyet ve dinsel şevk ile aşılanmış bu faaliyetler; çatışmanın fiziksel etkilerinin asgari düzeyde olduğu ve erkeklerin yokluğunun hayatı değiştirdiği yuvalarında, savaşı ve askerde olan sevdiklerini insanların zihninde ön planda tuttu.

Cephe Gerilerinin Belkemiği: Kadınlar

İç Savaş, ABD'de kadın-erkek eşitliğine yönelik hareketteki en önemli olaylardan biriydi. Erkekler savaşa giderken kadınlar; fabrikalarda, tarlalarda ve dükkânlarda onların yerlerini aldılar. Kuzey'de ve Güney'de, kadınların; "bayan yardım dernekleri"ni örgütlemeleri, ulusal kuruluşlarda hemşireler olarak faaliyet göstermeleri, "savaş çabalarına ayrılmaz katkıda bulunan"lar olarak tanınmalarını sağladı. Her yerde olabileceklerini ve her yükün altından kalkabileceklerini ispat ettiler. Kısacası "saygın ev hanımı"; cephedeki askerin ihtiyacını karşılayan, cephe gerisini örgütleyen ve yönlendiren, ekonomiye katkı sağlayan bireyler olarak "toplumun ve toplumsal hayatın vazgeçilmezi"ne dönüştü.

İstila ve işgalden kurtulan Kuzeyli kadınlar, savaştan en çok yararlanan ve savaş sonrası yıllarda kadın hakları hareketini yeniden ateşleyenlerdi. Genellikle mülk kaybı ve aile üyelerinin ölümüyle harap olan Güneyli kadınların ise sosyal olarak fayda sağlama olasılıkları daha düşüktü, ancak çektiği yokluklara karşı mücadele etmeleri sayesinde sertleştiler. Yaşadıkları bütün acı verici sınavlara ve bazen acınacak duruma düşmelerine rağmen Güney'e sadık kaldılar. Kocalarının yokluğunda çiftlikleri ve tarlaları işletmeleri ve savaşa ilk elden tanık olarak elde ettikleri deneyimleri, "eski Güney'in" cinsiyet engellerini kırmalarına yardımcı oldu.

SAVAŞ YORGUNLUĞU

İç Savaş, iki demokratik cumhuriyet arasında savaşan bir "halk savaşı", topyekûn bir mücadeleydi. Her iki tarafın savaş etkinlikleri açısından, toplumlarının morali, en az ordularının başarıları veya başarısızlıkları kadar, önemliydi. Uzun ve kanlı çatışmalar üçüncü yılına girerken, savaş yorgunluğu ağır bir yük hâline gelmişti.

Mecburi Askerlik Hizmeti

1862 Mart'ında Konfederasyon, 18 ila 35 yaş arasındaki tüm erkekler için zorunlu askerlik hizmetini uygulamaya koydu. Böyle bir yola başvurulması, gönüllülerin sayısının azalmasına ve 1861'de askere alınma süresinin sona ermesiyle Güney ordularının yaklaşan "terhisi"ne karşı alınan bir önlemdi. Aynı yılın Eylül ayında taslak, 45 yaşına kadar olan erkekleri kapsayacak şekilde daha da genişletildi. Daha sonraki değişiklikler ise 16 yaşındakilerin bile askere alınmasına izin verdi. Alınan bu tedbir çoğu Konfederasyon vatandaşının nefretini kazandı. Bunu ulusal hükûmetin hem eyaletlerin hem de bireylerin haklarına gereksiz bir müdahalesi olarak gördüler.

Birlik Hükûmeti de 1862'nin sonlarında yürürlüğe koyduğu ve "milis görevi" olarak da adlandırılan bir yasa ile eyaletlerin, 18 ile 45 yaş arasındaki tüm beyaz erkekleri resmî olarak askere kaydettirmesini zorunlu kıldı. Kendilerinden, eyalet alaylarında askerlik hizmeti ve Federal silahlı kuvvetlerde dokuz aya kadar hizmet etmeleri bekleniyordu. Yasa hiç hoş karşılanmadı; Kuzey genelinde ayaklanmaları ve direnişi kışkırttı. Hatta Birlik'in belirli bölgelerinde habeas corpus[17] Başkan Abraham Lincoln tarafından geçici olarak askıya alındı.

Zorunlu askerlik, İç Savaşı bir halk savaşına dönüştüren kilit faktördü. Ancak uygulamaya her iki tarafın halkı da gücendi. Güney'de, askere alınmaya karşı artan öfke, nefret edilen "Yirmi Zenci Yasası" ile en üst düzeye çıktı. Yasa, 20 veya daha fazla köle sahibi olanları ve gözetmenlerini askerlikten muaf tutuyordu. Büyük köle sahiplerinin zorunlu olarak askere alınmaması (ki bunun da bir hak olarak tanınması) birçok yoksul beyazı çileden çıkardı. Zenginler ve malları adına yaptıkları fedakârlıkları sorgulamaya başladılar. Buna karşılık; Başkan

17 Anlamı: *Vücudun Senindir. Habeas Corpus,* kişi hürriyetinin idare tarafından keyfi bir şekilde kısıtlanmaması için 1679 yılında çıkarılan yasadır. Gelenek hukukunda, bir mahkeme ya da yargıçça çıkarılan ve gönderildiği kişi ya da kurumdan gözaltında tuttuğu kişiyi belirli bir amaçla mahkeme önünde hazır bulundurmasını isteyen yazılı ve yargısal emir olan *habeas corpus*'a, geçmişte olduğu gibi bugün de çok değişik alanlarda başvurulmaktadır. Birey özgürlüğünü çiğneyici işlemleri gidermek için bir tutuklamanın yasallığını yargıç kararına bağlayan *habeas corpus*'tur.

Jefferson Davis, General Robert E. Lee ve Güney yüksek komutasının diğer üyeleri, tasarının sadece talihsiz bir gereklilik olduğuna değil, aynı zamanda muafiyet maddesinin Konfederasyon ekonomisini sürdürmek için hayati olduğuna da inanıyorlardı.

Çoğu zaman erkeklerinin yokluğu yüzünden yoksulluk sınırına sürüklenen güneyli kadınlar tasarıya karşı çıkarak, 1862 ve 1863 boyunca çeşitli kasaba ve şehirlerde ayaklandılar. Bu kargaşaların en ünlüsü, 1863 Martında "Richmond Ekmek İsyanı"ydı. Bu sorun sırasında Jefferson Davis paltosunun ceplerinden para atarak kargaşayı durdurmaya çalıştı. Ortam ancak askerî birliklerin gelişi ile sakinleşti.

Kuzey'de de, 1862'deki "milis tasarısı"nı Mart 1863'teki Askere Alma Yasası izledi. Daha önceki mevzuattan farklı olarak, bu yeni önlem resmî olarak eyalet düzeyinde değil, ulusal düzeydeydi. 20 ila 45 yaş arasındaki tüm Kuzeyli erkekleri, zorunlu askerlik hizmetine tabi kıldı. Bununla birlikte, 300 dolarlık bir ücret ödeyenler kendi yerine birini göndererek mevcut tasarıdan muaf tutulabiliyorlardı. Konfederasyon'un büyük köle sahipleri için gündeme getirdiği uygulamanın eş değeri olan 300 dolarlık muafiyet maddesi, Kuzey'in şehirli yoksullarına büyük bir memnuniyetsizlik getirdi. Bu uygulama birçok yerde ayaklanmalara yol açtı. 1863 Temmuzunda yaşanan New York Şehri Taslak İsyanları aralarında en ünlüsüydü. Dört gün boyunca devam eden ayaklanma sırasında; şehrin bazı bölümleri yakıldı, yüzlerce özgür Siyah öldürüldü, Siyah çocukları barındıran bir yetimhane yıkıldı, Cumhuriyetçiler ile kölelik karşıtlarının mülkleri yağmalandı veya hasar gördü. Olayları durduran askerler oldu: Gettysburg Muharebesi'nden dönen Federal birlikler duruma müdahale ederek süngünün ucunda düzen kurdular.

Firariler ve "Ödül Takipçileri"

Savaş üçüncü yılına girerken, Kuzey ve Güney'in cephe gerisi, askere alım tasarılarına karşı giderek daha dirençli hâle geldi. Orduya veya donanmaya katılan erkekler, özellikle savaşın sonuna doğru, mümkün olan ilk anda sık sık firar ettiler. Daha da kötüsü, "ödül takipçiliği" denilen bir karaborsa girişim ortaya çıktı.

Kuzey'de, gönüllüleri kaydolmaya cesaretlendirmek için eyalet ve Federal teşviklerden yararlanmak isteyenlerin rol aldığı bir oluşumdu. Kayıt Yasası'na göre, belirli bir bölge veya şehir belirli sayıda gönüllü sağlayabiliyorsa, artık taslağı yasalaştırması gerekmiyordu. Bazı topluluklar, gönüllüleri cezbetmek için parasal teşviklere dayanan cömert "ödüller" sundular. Böylece, zorunlu askerlik ihtiyacını ortadan kaldırmayı umdular. Bazıları bundan faydalanmaya başladı.

İşleyiş basitti; bir kişi belirli bir bölge veya alay için kaydoluyor, ödülü alıyor ancak hizmete girdiği birimi terk ederek başka bir bölgeye gidip işlemi tekrarlıyordu. Bu şekilde birçok yerden ödül alanlar yasadışı servet sahibi oldular. Pek çok "ödül takipçisi" asla yakalanmadı.

Sivil savaş yorgunluğu ve ilgisizlik, Başkan Lincoln'ün en büyük düşmanları arasında giderek daha fazla yer almaya başladı.

"Bakır Kafa" Demokratlar

Birlik'in Minnesota ve Iowa gibi bazı eyaletleri, Güney eyaletlerinin isyanından çok Amerikan Yerlilerinin ayaklanmaları konusunda endişeliydi. Diğerleri savaşın etkilerinden ve fedakârlıklarından o kadar uzaktı ki, Konfederasyon bağımsızlığı korkunç bir olasılık gibi görünmüyordu. Güney Ohio, Pennsylvania, Indiana ve Illinois gibi bölgeler, zaman zaman yalnızca yasa tasarılarını protesto ederek değil, aynı zamanda eyalet ve ulusal yasama organlarına savaş karşıtı "Bakır Kafa" Demokratları seçerek de Federal savaş çabalarına açıkça direndiler.

"Bakır Kafalar" takma adını bir kimlik kazanmak, birbirlerini ayırt etmek ve kolayca tanınmak için ceketlerinin yakalarına taktıkları bakır paradan aldılar. Demokrat Parti'de güçlü bir azınlığı kontrol ediyorlardı. Belirli devlet kurumlarında da kısa süreler için çoğunluğa sahip oldular. Zorunlu askerlik ve köleleri azat etme gibi gündeme gelen fikirler, binlerce takipçiyi davalarına çekmelerine yaradı. Bu gelişmelerden sonra Bakır Kafalar, İç Savaşı "özgürlüğümüzü ezerek bir despotizm kurmak amacıyla, siyahları özgürleştirmek ve beyazları köleleştirmek için yapılan bir savaş" olarak tanımladılar.[18] Vatana

18 Phillip S. Paludan, *A People's Contest: The Union and Civil War, 1861-1865*, New York: Harper & Row, 1988, s. 117-120.

ihanetten tutuklananlar gördükleri ilgiden mest oldular. 1863 yazında Birlik zaferleri olmasaydı, Lincoln için ciddi siyasi sorun teşkil edebilirlerdi. Birçoğu kısa bir süre hapis yattıktan sonra Konfederasyon bölgelerine sürüldü.

Lincoln'ün İhtiyacı

Başkan Lincoln'ün, Konfederasyon'daki meslektaşı Jefferson Davis kadar olmasa da, zafere ihtiyacı vardı. Onun Kasım 1864'te yeniden seçilebilmesi, Kuzeyli sivillerin savaş hakkındaki algılarına bağlıydı.

1864 yazına gelindiğinde, Kuzey halkının hafızasında Gettysburg ve diğer Birlik zaferlerinin yerlerini; açmaza girmiş savaş, aşırı dökülen kanlar ve yenilgi alacaktı. General William T. Sherman'ın Eylül'de Atlanta'yı ele geçirmesi, Kuzey kamuoyunun duygularındaki gidişatı değiştirmeye yardımcı olacaktı. Yıl sonunda, Sherman Savannah'a ulaşacaktı. Güneyde ise işler sarpa saracaktı. Virginia Konfederasyon Generali Robert E. Lee, Petersburg'da kuşatma altındayken Güney'in düşük morali zaten tükenmiş olan ordulardaki askerleri firar etmeye teşvik edecekti.

SIHHİYE

Savaş sırasında yaralı veya hasta askerler için tıbbi bakım ilkeldi. Bakteriyoloji ve kan zehirlenmesi teorisi henüz emekleme aşamasındaydı. Modern silahlar da eskisinden daha ağır yaralara neden oluyordu. Bu dengesizlik, kamplardaki yüksek enfeksiyon riskiyle birleştiğinde eşi görülmemiş sayıda can kaybına neden oldu.

1861'e gelindiğinde tıp mesleği; tahminlere, içgüdülere ve geleneklere dayanan bir meslekten çıkıp daha bilimsel bir temele dayanmaya başladı. 18. yüzyılın eski fikirleri ve dengesizlikleri, yerini modern tıbbi uygulamalara ve teorilere bırakıyordu. Doktorların ve hemşirelerin eğitimi hâlâ çok çeşitliydi; bazıları üniversite mezunuyken bazıları ise deneyimleyerek öğrenen alaylılardı. Teşhis, reçete, terapi ve hatta ameliyat sıklıkla hastanın evinde, bazen kelimenin tam anlamıyla

mutfak masasında gerçekleştirildi. Devlet hastaneleri nadirdi ve sadece büyük şehirlerde vardı.

Savaş sırasında cerrahi teknikler; genellikle kaba amputasyonları ve yabancı cisimleri çıkarmak için yaraların acı verici şekilde deşilmesini içeriyordu. Neyse ki, yaralı askerlerin çoğuna ameliyattan önce rutin olarak eter ve kloroform şeklinde anestezi uygulanmaktaydı.

İmkânsızlıklar

İç Savaş başladığında, ABD Ordusu'nun tıbbi birlikleri; bir genel cerrah, 30 cerrah ve 83 yardımcı cerrahtan oluşuyordu. 24'ü Konfederasyon'a hizmet etmek için istifa etti. Bu adamlar, Birlik ve Konfederasyon tıp departmanının çekirdeğini oluşturdular. Savaşın sonunda, Kuzey tarafında yaklaşık 12.000 ve Güney tarafında 3.300 doktor istihdam edilmişti. Savaş zamanı yaşanan bu sayısal artışı, çatışmanın eşi görülmemiş ölçeği ve çok sayıda yaralının olması zorunlu kıldı.

Herkes uzman ve tecrübeli değildi; birçoğu savaştan önce tıp öğrencisiydi ya da cerrah asistanlığı yapmışlardı. Ancak her iki taraf da doktor ihtiyacını karşılamak için standartları düşürdü. Özellikle savaşın ilk iki yılında, sözleşmeli siviller ve gönüllüler, üniformalı sağlık hizmetindeki boşlukları doldurmaya yardımcı oldu.

Kuzey'deki ABD Sağlık Komisyonu ve Güney'deki Sakat Askerlere Yardım Derneği gibi yardım kuruluşları ve gönüllü hemşireler, büyük muharebelerden sonra hayat kurtarmada çok önemli olduklarını kanıtladılar.

Güney'de, müstakil evler genellikle derme çatma hastaneler olarak hizmet verirken evlerdeki kadın nüfusu da Konfederasyon askerlerine normalde alabileceklerinden daha özel bakım sağlıyordu.

Personel Alımı

1862'nin ortalarından itibaren, her Birlik alayının bir cerraha ve iki yardımcı cerraha sahip olması gerekiyordu. Bunlar bağlı oldukları tugay ve tümenlerin cerrahları tarafından denetleniyorlardı. Sedye taşıyıcıları ve sahra hastanesi görevlileri kötü eğitimliydi, hatta başlangıçta alay ve tugay müzisyenleri arasından gönüllü olanlardı. Ancak daha sonra Birlik tıp departmanı içinde özel bir şube oluşturuldu. Kuzey'in Siyah Birlikleri, genel Birlik modelini yansıtan ancak doktorlar ve hemşireler için daha az katı gereksinimlere sahip ayrı bir tıbbi departmana sahipti. Sonuç olarak, yaralı veya hasta Afrikalı-Amerikalı askerler için ölüm oranları, beyaz meslektaşlarından çok daha yüksekti.

Konfederasyon alaylarında bir cerrah ve bir yardımcı cerrah olması gerekiyordu. Emir komuta zincirinde benzer bir hiyerarşi izlendi. Sivil doktorların büyük muharebelerden sonra işe alınmaları dışında, tüm doktorlar, askerî bir sağlık kurulu tarafından yönetilen özel bir sınavdan geçmek zorundaydılar.

İç Savaş sırasında gönüllü hemşirelerin paha biçilmez yardımları dokundu; ölümü ve hastalıkları ilk elden tecrübe ettiler. Dorothea Dix, İç Savaş'tan önce akıl hastaları ile ilgilenen reformcu bir kadındı. Ancak

Sumter Kalesi'nin bombalanmasından hemen sonra hemşire hizmetine gönüllü oldu. Haziran 1861'de Dix, Birlik Ordusu'nun Kadın Hemşireler Başyöneticisi görevine atandı. Savaşın sonuna kadar da bu görevi sürdürdü. Onun kararlı ve mantıklı liderliği altında, 3.000 hemşireden oluşan bir ekip, ordu hastanelerinde binlerce yaralı askeri tedavi etti hem de dost düşman ayrımı yapmadan. General Lee'nin Gettysburg'dan çekilirken muharebe alanında bırakmak zorunda kaldığı Konfederasyon yaralıları ile Dix'in hemşireleri ilgilenmişti.

Askerin Kâbusu: Hastalık

Hastalık, savaş alanındaki yaralanmaların iki katı kadar askeri öldürdü. Bazen tüm seferler hastalık nedeniyle iptal edildi. Hepsi yetersiz temizlikten kaynaklanan; dizanteri, ishal, tifo ve sıtma, ordu kamplarında yaygındı. Askerler arasında; kızamık, çiçek hastalığı ve soğuk algınlığı yayıldı. Yeşil Birlikler[19] arasında revaçta olan hastalık zatürreydi. Kinin, sıtmayı tedavi etmek için mevcuttu. Askerler çiçek hastalığına karşı rutin olarak aşılandı. Ancak bunlar her iki hastalığın düzenli olarak salgın şeklinde görülmesini engellemedi. İshal ve dizanteri ile savaşmak için; afyon, hint yağı ve Epsom tuzları reçete edildi.

Çoğu durumda tedavi, yatak istirahatiydi. Sefere çıkan veya ilk eğitimlerini alan askerler için dinlenme sadece bir hâldi. Pek çoğu, kendilerini ve bağışıklık sistemlerini ordu yaşamına uyumlu hâle getirmeye çalışırken, hizmetlerinin ilk birkaç ayını "güçlenme" olarak adlandırdı. Binlerce kişi bunu başaramadı ve daha kamptan ayrılmadan hayatını kaybetti.

Yaralıların bakımı da inanılmaz ve bazı durumlarda iğrençti: Doktorlar, dezenfekte edilmemiş ellerle, kanlı ve sıklıkla irinli eski giysilerle

19 Orduya yeni katılan ya da henüz muharebeye katılmamış askerlerden oluşan birlikler.

yaralıları ameliyat ederlerken önceki irinli vakalarda kullanılmış ve sadece musluk suyunda yıkanmış aletler kullanıyorlardı.[20]

1862 Mayıs'ında, Konfederasyon Generali P. G. T. Beauregard, Mississippi'de Corinth mevkinde, General Henry Halleck'in Birlik askerleri üzerine yürümesi gerekirken harekâttan vazgeçti çünkü her üç Güneyli askerden biri hastaydı. Birlik Ordusu Haziran ayında şehri aldığında, Halleck de aynı nedenden ötürü işgali iptal etmek zorunda kalmıştı.

Yaralı Olmanın Dayanılmaz Hafifliği

Kloroform veya viski, büyük bir ameliyatın acısını hafifletmesine rağmen, göz ardı edilen enfeksiyonlar, ameliyat travmasını yaşayanları genellikle öldürdü. Neredeyse dört amputasyondan biri ölümle sonuçlandı. Yaralıların hayatta kalması, muharebe alanından ne kadar çabuk tahliye edileceğine bağlıydı. İkinci Bull Run ve Chancellorsville gibi bazı muharebelerden sonra, yaralılar günlerce veya bazı durumlarda bir haftadan fazla acı içinde çatışma alanında kaldı. Bu nedenle hayatta kalma olasılıkları çok daha düşüktü.

Muharebe alanında görülen yaralanmaların yaklaşık üçte ikisi uzuvlarla ilgiliydi ve anestezi altında ampütasyon tipik çözümdü. Şanslı amputeler, protez sahibi olabildiler.

Potomac Ordusu'nun tıbbi direktörü Jonathan W. Letterman, yaralıların hızlı bir şekilde tahliye edilmesi gerektiğini fark ederek Federal Ambulans Kolordusu'nun kurulmasını sağladı. Bu teşkilatta özel olarak seçilip eğitilmiş sedye taşıyıcıları, ambulans şoförleri ve atlar mevcuttu. Ayrıca özel ambulanslar kullanılıyordu. Bu reformlar binlerce Birlik askerinin hayatını kurtarmayı başardı. Konfederasyon tarafı da benzer fikirleri denedi ancak verimli ve ordu çapında bir tahliye sistemi oluşturamadı.

20 George Worthington Adams, *Doctors in Blue: The Medical History of the Union Army in the Civil War*, New York: Henry Schuman, 1952, s. 69-74.

Her iki ordu da üç aşamalı müdahale sistemi kullandı: ön hatların hemen arkasındaki alay pansuman istasyonları, tümen sahra hastaneleri (genellikle yerel ahırlarda, evlerde veya kiliselerde kurulmuştur) ve uzun nekahet dönemine ihtiyaç duyan yaralılar için şehirlerdeki resmî askerî hastaneler.

Kongre, muharebe alanında yaralanan askerlere emekli maaşı verdi ama önce iddialarını kanıtlamaları gerekiyordu. Belirgin yaralanmaları olmayan gaziler, onlar adına bir açıklama yazmak için yoldaşlarından "yardım almak" zorunda kaldı. Savaştan sonra gazi hayatı sürmek, hem de bir uzvunu kaybetmiş olanlar için, son derece zordu.

Miras

İç Savaş sırasında tıp doktorları ancak bu kadarını yapabilirdi. Kötü sanitasyon genellikle onları alt etti ve enfeksiyonlarla mücadele etmek zordu. Ancak tıp dünyası değişiyordu. 1860'larda Fransa'da kimyager ve mikrobiyolog Louis Pasteur, çevreden gelen bakterilerin hastalığa neden olduğu şeklindeki mikrop teorisini kanıtlayarak kuduz ve şarbon aşılarını keşfetti. 1865'te İngiliz Joseph Lister, kaval kemiğinde bileşik kırığı olan 11 yaşındaki bir çocuğun yarasındaki enfeksiyonu önlemek için karbolik asit kullandı.

Savaştan sonra, bilimsel keşiflerin ve pratik savaş alanı deneyiminin birleşimi, gelecekteki savaşlarda hayatta kalma oranlarını artırmaya yönelik zemin hazırladı. Alexander Fleming'in 1928'de tesadüfen antibiyotik penisilini keşfetmesi, muharebe alanındaki tıbbi müdahalelerin gidişatını kökünden değiştirdi. II. Dünya Savaşı'nda binlerce asker hastalıklardan ve ameliyat sonrası komplikasyonlardan kurtarıldı.

CHICKAMAUGA MUHAREBESİ

Stones Nehri'nde aldığı yenilgiye benzer sonuçtan sonra Kuzeyli General William S. Rosecrans, 1863'ün ilkbahar ve yaz başlarını kuvvet toparlayarak geçirdi. Rosecrans, Haziran ayı sonlarında Bragg'u Güney-Orta Tennessee'den dışarı çıkarmayı başardı ama Chattanooga'nın büyük demiryolu kavşağını savunmasız bırakarak bunu yapabildi. Bir hafta içinde başlayan Tullahoma seferi sırasında Birlik askerleri sadece 570 kayıp vererek Gri Ceketlileri 130 km geri itti. Rosecrans sonra durdu, tekrar ilerlemeden önce demiryollarının onarılmasını ve daha fazla malzeme gelmesini bekledi.

Ohio Ordusu'na komuta eden General Ambrose Burnside, Doğu Tennessee'nin "başkenti" olan Knoxville'e girdiği 3 Eylül 1863 günü Birlik sempatizanı vatandaşlar tarafından sevinçle karşılandı. Bu arada, Rosecrans Ağustos ortasından bu yana hareket hâlindeydi ve General Braxton Bragg'u son hedefi hakkında kandıran aldatmacalar sayesinde Chattanooga yakınlarına kadar geldi.

8 Eylül'de Güneyliler Chattanooga'yı, tahliye ettiler. Başkan Davis daha önce benzer askerî hayal kırıklıklarından yıpranmıştı, bunu tersine çevirmeye de kararlıydı. Bragg, Joseph E. Johnston'ın ordusundan iki tümen aldı ve Tennessee Ordusu'nun gücünü neredeyse Rosecrans'ın gücü ile eşit hâle getirdi. Zafer getirebilecek sayısal üstünlüğü sağlaması için Longstreet'in birliklerinin büyük kısmı da Bragg'a gönderildi.

General Lee, General Meade'e karşı yeni bir saldırı için Longstreet ve tümenlerine ihtiyacı olduğunu söyleyerek bunu protesto etti. Ancak Başkan Davis, savaşın belirleyici cephesinin "Batı" olduğunu düşünüyordu.

Gerginlik

9 Eylül'de, Longstreet'in deneyimli birliklerinin ilki Virginia, Carolina ve Georgia üzerinden yaklaşık 900 km'lik yolculuk için trenlere bindi. Virginia'dan Tennessee'ye doğrudan bir yol artık yoktu çünkü Chattanooga Birlik'in eline geçmişti. 12.000 kişilik bu takviyenin

Bragg'a ulaşması dokuz gün sürecekti ancak tam zamanında orada olacaklardı.

Eylül ayı başlarında Bragg, Rosecrans'ı harekete geçirmek için bir dizi girişimde bulundu. Birlik komutanı üç kez yemi yuttu ama her seferinde Bragg'ın astlarından biri veya diğeri emirlerini yeterince takip edemedi. Rosecrans ise, temkinli bir şekilde ordusunu Batı Chickamauga deresi boyunca birleştirdi. Bragg onu kuşatmaya ve Chattanooga'daki üssü ile arasına girmeye kararlıydı. 18 Eylül'de, Longstreet'in birliklerinin ilki geldi. Bir günlük çatışmadan sonra Bragg, Birlik Ordusunu tam olarak vurmak için bir sonraki günü beklemeye karar verdi.

Chickamauga Muharebesi

Chickamauga

19 Eylül'de, önceki gece birbirlerine yakınlaşan iki taraf da ateş açtı. Birlik'in solundaki yoğun ormana rağmen Bragg, General George Thomas'ın birliklerini çevirmeye çalıştı. Üstünlük kazanmak için her iki taraf birlik ardına birlik gönderdi ancak günün sonunda hiçbir taraf avantaj elde etmemişti. O gece Thomas, adamlarına siper kazmalarını emretti. Rosecrans'tan da takviye aldı. Bu arada, Longstreet'in iki tümeni Bragg'ın ordusuna katıldı. Bragg, sağdan sola doğru genel bir saldırı ile ertesi gün savaşı yenilemeye karar verdi. Leonidas Polk, sağdaki harekâta başlayıp solu kontrol eden Longstreet'e doğru ilerleyecekti.

20 Eylül sabahı, Polk'un geç harekete geçen tümenleri Thomas'ın savunmasına saldırdı ama sonuç alamadı. Hayal kırıklığına uğrayan Bragg, kademeli saldırıyı iptal etti. Longstreet'e sahip olduğu her şeyle saldırmasını emretti. Longstreet'in düşmana muazzam bir güçle vurduğu nokta, Rosecrans'ın tümenlerinden birinin yanlışlıkla boşalttığı mevkiydi. Bu hata, Birlik hatlarında 500 m'lik bir boşluk bırakmıştı. Longstreet'in askerleri, Kuzey'in sağ kanadını darmadağın edince Rosecrans'ın ordusunun üçte biri hayatta kalmak için Chattanooga'ya doğru koşmaya başladı. Birlik komutanı da kaçışa katılarak ordusunu kaderine terk etti.

Longstreet stratejik bir zaferin kokusunu aldı. Bragg'a takviye göndermesi için yalvardı. Ama bu isteği gerçekleşmedi. Longstreet yine

de Thomas'ın birliklerine darbe vurmak için ilerledi. Birlik generali, ordunun geri kalanının geri çekilmesini korumak için Horseshoe Sırtı'nda bir artçı savunma hattı oluşturulmasını emretti. Bu hamleye Longstreet, saldırı üstüne saldırı yaparak karşılık verdi. Ama Thomas her seferinde dayandı. Cesareti ve kararlı davranışı daha sonra kendisine "Chickamauga Kayası" lakabını kazandırdı.

Güneş kanlı arazide batarken, Thomas sonunda geri çekildi ve Chattanooga'daki Birlik Ordusu'nun geri kalanına katıldı.

Faydalanılamayan Zafer

Chickamauga Muharebesi, İç Savaş'ın Batı Cephesi'ndeki seyrini geçici olarak değiştiren kanlı bir Konfederasyon taktik zaferiydi. Rosecrans yıkımdan kaçmış, Chattanooga'nın tahkimatlarının arkasında güven içindeydi. Hem Longstreet hem de Nathan Bedford Forrest, Birlik güçleri toparlanmadan önce harekete geçmesi için Bragg'ı sıkıştırdılar. Konfederasyon komutanı, aldığı zafer karşısında en az yenilgiye uğrayan Rosecrans kadar şaşkındı. Chickamauga'nın stratejik meyveleri, yorucu bir Chattanooga kuşatması ile sınırlı kalacaktı.

Rosecrans, Chickamauga'dan sonra kendisini ve ordusunu alışılmadık bir durumda buldu: Birlik Ordusu, işgal ettiği bir Güney şehrinde Konfederasyon Ordusu tarafından kuşatma altına alınmış hâlde...

CHATTANOOGA KUŞATMASI

Bragg'ın Chickamauga'dan sonraki uyuşukluğu, generallerinin komuta için uygun olmadığını iddia etmelerine neden oldu. Ancak Longstreet, ordunun kendi komutasına verilmesini istemedi. Bu yüzden Bragg yerini korudu, Gri Ceketlilerin morali de yerlerde kaldı... Bragg'ın kuvvetleri, Chattanooga'nın doğusundaki yükseltileri kontrol altına alarak, dolambaçlı bir rota dışında, malzemelerin şehre ulaşmasını engelledi. Kuşatılmış Birlik Ordusu'na yeterli yiyecek gelmedi. Lincoln bir şey yapılması gerektiğini biliyordu. Krizi çözmek için seçtiği adam, yakın zamanda Vicksburg'da zafer kazanan komutandı: Ulysses S. Grant.

Ekim ortasında Lincoln, Birlik'in Batı coğrafi komuta yapısını yeniden düzenledi. Yeni Mississippi Tümeni'nin etkinlik alanı, Appalachians ve nehir arasındaki tüm bölgeleri içeriyordu. Komutanı Ulysses S. Grant'ti. Kuzeyli komutan Chattanooga'ya yöneldi. Rosecrans'ı rahatlattı. George Thomas'ı, Cumberland Ordusu Komutanı olarak atadı. Artık, her şey bir plana uygun olarak gelişecekti çünkü Grant'in tarzı buydu.

Ekim ayının sonunda şehirdeki kriz sona ermişti. Yeni tedarik hatları mevcuttu. Sherman'ın komutasında 17.000 Birlik askeri gelmişti. Birlik'in morali tekrar yükseldi. Karşılarındaki Konfederasyon kuvvetleri ise, hâkim ve yüksek konumdaki Federal pozisyonlarını kontrol etseler bile; sayıca yetersizdiler, komuta ve moral sorunları da hâlâ devam ediyordu.

Lookout Dağı Muharebesi

Grant'in planı basitti: İsyancıları kasabaya bakan pozisyonlarından sürmek ve bir manevra savaşına geri dönmek. Kanatlara saldıracak ve düşmanı merkezde sabitleyecekti. 11. ve 12. kolorduların komutanı General Joseph Hooker, Lookout Dağı'na yerleşmiş olan Bragg'ın güney kanadına saldıracaktı; Thomas ve Cumberland ordusu, Bragg'ın dikkatini Mişyoner Sırtı'nda tutacaktı; Sherman ise Tunnel Tepesi'ndeki kuzey kanadına saldıracaktı.

24 Kasım'da Hooker ve Sherman harekete geçti. Hooker Lookout Mountain'a karşı üç tümen gönderdi. Biraz da sisin yardımıyla, Güney savunmasını sürdürdü. Sadece 500 kayıp vermişti. Ertesi sabah, zirvede dalgalanan büyük bir Birlik bayrağı aşağıdaki vadide konuşlanmış Federal birliklere ilham veriyordu.

Sherman'ın adamları başlangıçta iyi ilerleme kaydetti, ancak zayıf keşif onları yanlış pozisyona yönlendirdi. 25 Kasım'da General Patrick C. Cleburne'un Konfederasyon tümenine şiddetle saldırdılar ancak defalarca geri püskürtüldüler. Cleburne, Bragg Ordusu'ndaki en iyi tümene komuta ediyordu ve adamlarına "düşük moral" bulaşmamıştı. Kararlı bir şekilde yerlerini korudular, Sherman'ın birliklerine de ağır kayıplar verdirdiler.

Bu arada Grant hayal kırıklığına uğradı. Lookout Dağı'nda fırtına estirdikten sonra, Hooker bozuk yollar ve yıkılan bir köprü tarafından engellenmişti ve şimdi de Sherman durmuştu.

Misyoner Sırtı

Öğleden sonra saat 2'de Grant, Sherman üzerindeki baskının bir kısmını hafifletmek adına Thomas'a, Misyoner Sırtı'ndaki Konfederasyon merkezini araştırmasını emretti. Grant sınırlı bir saldırı planlamış olsa da, Thomas 23.000 kişilik dört tümeni sağlam şekilde savunulan sırtın karşısına gönderdi.

Chickamauga'nın kara lekesini silmeye hevesli olan Cumberland Ordusu'nun askerleri, engebeli arazide Konfederasyon'un üç siper hattını ve heybetli sırtı aşıp zirveye ulaştılar. Bragg'in topçularının çoğunu ele geçirdiler. Gri ceketliler Kuzey Georgia'ya doğru kaçtı. Saldırıyı komuta merkezinden izleyen Grant ve Thomas hayretler içinde kaldılar. Adamlar başarısız olsaydı Thomas'ın kariyeri orada biterdi. Adamlarının başarılı olmasının sebepleri, Güneyli askerlerin yaşadığı kafa karışıklığı ve kısmen de Konfederasyon topçularının yanlış konuşlandırılmasıydı.

Bragg'in ordusundaki düşük moralin de yenilgiye etkisi büyüktü. Bragg, komutayı elinde tutmasının hata olduğunu düşünüyordu. Her iki ordunun da kayıpları nispeten hafifti, ancak sonuçlar açıktı: Grant muharebeyi kazanmış ve Güney'in kalbine doğru giden bir yol açmıştı.

Gettysburg ve Vicksburg başarılarını lekeleyen Chickamauga yenilgisinden sonra Chattanooga Zaferi, Kuzey'in kararlılığını güçlendirdi. Aşağı Kuzey'deki kilit bölgelerin kontrolünü kazanmaya hazır görünen "Bakır Kafalar" artık şanslarından şüphe ediyorlardı.

Güney'de ise Eylül iyimserliğinden eser kalmamıştı. Konfederasyon, Kuzey Georgia'nın istila olasılığı ile karşı karşıya kalmıştı. Geç gelen bir kararla, Bragg'ın yerine Joseph E. Johnston atandı.

DEMİRYOLLARI

1860'a gelindiğinde Amerika, çoğu bir düzine önde gelen şirkete ait yaklaşık 50.000 km'lik demiryolu hattına sahipti. Kuzey'de her yıl yeni motor tasarımları ile lokomotiflerin gücü ve yük kapasiteleri artırıldı. Sanayi ve nüfus merkezlerinin hızlı geçiş talep ettiği ve bankaların altyapıya yatırım yapmak istediği demiryolları gelişti ve genişledi. Güney'in demiryolları esas olarak pamuk gibi mahsulleri tarlalardan nehir kıyısındaki depolara veya limanlara taşımak için inşa edildi. Hatlar arasında genellikle uyumsuzluk vardı. Ayrıca lokomotif sıkıntısı çekiliyordu. Sadece birkaç hat, eyalet sınırlarını veya nehirleri geçmekteydi.

1861'de savaşın başlangıcında Birlik eyaletlerinde 35.500 km'lik, rakibi Konfederasyon eyaletlerinde ise 14.500 km'lik demiryolu hattı bulunuyordu.

Savaşın ilk yılında Lincoln yönetimi Kuzey demiryollarının gücünü kullanmak için kapsayıcı bir otoriteye ihtiyaç olduğunu fark etti. 31 Ocak 1862'de kabul edilen Demiryolu ve Telgraf Yasası, Başkan Lincoln'e herhangi bir demiryolunu kamulaştırma ve ekipmanlarını veya çalışanlarını federal hizmete sokma yetkisi verdi. Savaş Bakanlığı, Şubat ayında Birleşik Devletler Askerî Demiryolları'nı (BDAD) oluşturmak için hiç zaman kaybetmedi. Lincoln, deneyimli bir demiryolu yöneticisi olan Daniel C. McCallum'u yeni oluşumun başına getirdi. McCallum ve BDAD, federal orduların tüm demiryolu tedarikini özel şirketlerle koordine etti. Ayrıca hasarlı Güney demiryollarını onardılar ve askerî hatlar inşa edip işlettiler. McCallum'a yardımcı olanlar, nitelikli uzmanlardan oluşan bir ekipti. Bu uzmanların en ünlüsü, Virginia'daki BDAD'nin inşaat ve bakım şefi olan Almanya doğumlu Herman Haupt'tı. 1862 ve 1863'ün çoğunda, Haupt birkaç Birlik Ordusu'nu demiryolları aracılığıyla tedarik etti. İkinci Bull Run Seferi'nde General Stonewall Jackson, Kuzey Virginia'da kritik bir

köprüyü yok etti. Birlik ikmal çabalarını geçici olarak sekteye uğrattı. Haupt ve demiryolu işçileri, mühendisleri ve kaçak köleleri köprüyü iki haftada onardı. Sadece yeşil kereste ve fidan kullandılar.

"Raylar üzerinde giden demir at", Birlik'i zafere taşıdı demek yanlış olmaz. Kuzeyli komutanlar, demiryollarını yalnızca ağır topçuları ve piyadeyi muharebe alanına taşımak için kullanmakla kalmadılar, aynı zamanda mobil "demiryolu bataryaları" yaptılar. Zırhlı düz vagonlara monte edilmiş olan bu ağır silahlar büyük ateş gücü sağlıyordu. Atlı topçuların aksine, demiryolu bataryaları hareket hâlindeyken de ateş edebiliyordu. Kuzey'in demiryollarını kullanmadaki teknolojik ve stratejik avantajı, zafer için hayati önem taşımıştır. 1864'te, Birlik'in demiryollarını hedef alan Güneyli süvarilerin baskınlarına rağmen, General William T. Sherman'ın Atlanta'da ilerleyebilmeyi düşünebilmesinin tek nedeni demiryolu kapasitesiydi. General Ulysses S. Grant'in Petersburg kuşatması, büyük ölçüde BDAD'nin başarılı operasyonuna bağlıydı.

Birlik'in demiryolu işçileri, Ocak 1863'ün sonlarında yaşanan Stones Nehri Muharebesi'nden sonra Murfreesboro (Tennessee) yakınlarındaki yolda deliler gibi çalıştılar. Birlik Ordusu'nun ilerlemesini sürdürmesini sağlamak için Nashville'den yeni bir demiryolu inşa edilmesi gerekmişti.

Demiryolu inşaatı ve işletmesi, kısa ömürlü Konfederasyon'un ilk başarılardan biriydi. Sonrasında sürekli aksaklıklar yaşandı. Başkan Jefferson Davis da Lincoln gibi, demiryollarının önemini fark etti. Aralık 1862'de, Konfederasyon Savaş Departmanı Albay William M. Wadley'i "Konfederasyon Devletleri'ndeki tüm demiryollarının" denetçisi olarak atadı. 1863'ün sonlarına kadar, Wadley ve halefi Frederick W. Sims, kronik bir hammadde veya üretim eksikliğine rağmen, hatları ve ekipmanı onarmayı etkileyici bir şekilde başardılar. Temmuz 1861'de General Joseph E. Johnston, Shenandoah Vadisi'ndeki bir orduyu demiryoluyla naklederek Birinci Bull Run Muharebesi'ne tam zamanında yetişmişti. 1862 baharında; Mississippi, Louisiana ve Alabama'daki demiryolları, General Albert S. Johnston'ın Shiloh Muharebesi'nden önce ordusunu toparlamasına imkân tanımıştı. Temmuz 1862'de General Braxton Bragg komutasındaki 30.000

asker, Mississippi'den Chattanooga'ya iki haftadan kısa bir sürede demiryolu ile nakledilmişti. Bu hızlı transfer sayesinde Bragg, o yılın sonbaharında Kentucky'nin işgaline başladı. Bir yıl sonra, birçok önemli demiryolu hattı Birlik'in eline geçti. 1864'te ise, Atlanta'daki kritik kavşak da dâhil olmak üzere daha da fazlasına el konuldu. Bu durum, Güney'in demiryollarını kullanma kapasitesini etkili bir şekilde azalttı. Kuzeyliler ise birliklerini yeniden konuşlandırmak için avantaj sahibi oldular.

1864-65'te Birlik kuvvetleri, "Diktatör" veya "Petersburg Ekspresi" olarak adlandırılan, bir vagonuna monte edilmiş 330 mm'lik havan kullanarak Konfederasyon'un elindeki Petersburg kasabasını 4 km mesafeden vurabildiler.

İç Savaş'ın sonunda, var olana ek olarak, Kuzey 6.500 km, Güney ise sadece 650 km demiryolu inşa etmişlerdi. BDAD'nin devasa erişim ağı 16 Doğu ve 19 Batı demiryolunu kapsıyordu. Bu ağ kapsamında 6330 vagon çeken 419 lokomotif çalışıyordu. Savaş sırasında demiryolu endüstrisinin büyümesi, savaş sonrası girişimcileri için yatırım fırsatları doğurdu. Cornelius Vanderbilt, Andrew Carnegie ve Andrew Mellon gibi ünlü isimlerin hepsi demiryolu hatlarına büyük yatırımlar yaptılar. Bunlardan biri olan ve 1869'da tamamlanan Kıtalararası Demiryolu sayesinde "Demir At", Pasifik Kıyısı eyaletlerini ülkenin geri kalanına bağladı.

İLETİŞİM

Önceki savaşlarda komutanlar, elden teslim edilen mesajlara güveniyorlardı. İç Savaş'ta ise emirlerin hızla aktarılmasını sağlayan yeni bir araç vardı: telgraf.

Uzun mesafelere mesaj göndermek için özel kodlar kullanan telgraf, 1861 için yeni bir teknoloji değildi. 1840'lardan beri vardı. Savaş patlak verdiğinde 80.000 km'den daha uzun telgraf kablosu döşenmiş durumdaydı. 1.400 telgraf istasyonunda 10.000 operatör bulunuyordu. Doğu ve Batı kıyıları arasında hızlı bir posta hizmeti sağlamak

üzere Nisan 1860'ta kurulan ünlü Pony Express, 1861 sonbaharında tamamlanan kıtalararası telgraf hattı nedeniyle devre dışı kaldı.

Demiryolu gibi, neredeyse tüm telgraf altyapısı ve yatırımları da Kuzey eyaletlerinde bulunuyordu. Bütün sistemin yalnızca yüzde 10'u Güney'deydi ancak savaşla birlikte elde ne varsa hemen kullanılmaya başlandı.

Konuşan Teller

Telgraf sistemi, İç Savaş sırasında komuta ve kontrol prosedürlerinde adeta bir devrim yaptı. Hem Birlik hem de Konfederasyon bu yeni teknolojiden giderek daha fazla yararlandı. Ama telgrafı en etkin biçimde kullanan Kuzey oldu. Muharebe alanında bayrak ve lambalardan oluşan bir sinyalizasyon sistemi de kullanıldı.

Birlik ve Konfederasyon ordularını takip eden telgraf hizmetleri, cepheye gelen ve cepheden gönderilen mesaj akışını sağlamak için lazım olan direk ve telleri yerleştirdi. Telgraf sistemi savaş alanından uzaktaki başkomutanların operasyonel ve hatta taktik olaylar üzerinde doğrudan kontrol sahibi olmalarına olanak verdi. Ortaya çıkan ani ve önemli gelişmelere de hemen müdahale etmelerini sağladı. Başkanlar Abraham Lincoln ve Jefferson Davis, telgrafı başlıca saha komutanlarıyla yakın iletişimde kalmak için yaygın olarak kullandılar. Mesajları gizlice iletebilmek ve alabilmek için şifre ve kodlar geliştirildi. Her iki taraf da savaş sırasında telgraf dinleme ve kod kırma yetenekleri geliştirdi. Ancak bu yöntemlerle toplanan bilgilerin kesin askerî sonuçlar doğurduğu nadirdi. Ekim 1861'de Lincoln yönetimi Birleşik Devletler Askerî Telgraf Hizmetini (BDATH) kurdu.

Mavi Telgraf Hizmeti

BDATH, başlangıçta sivil şirketlere bağımlıydı. Hükûmet tarafından Levazım Kolordusu kontrolü altına alındı. Servis, savaştan önce çoğu büyük telgraf şirketlerinin çalışanları olan sivil personel tarafından işletiliyordu ve bunların önemli bir yüzdesi de kadındı. Esasen sivil bir örgütün askerî denetim altına alınması sürtüşmeye neden oldu. Tümgeneral George Meade, harekâtların kritik anlarında ara sıra eve giden BDATH'deki telgrafçıların tutumlarından sık sık şikâyet etti.

1864'e gelindiğinde, kesintisiz bir hizmeti sürdürmek için yeterli eğitimli personel istihdam edilmiş durumdaydı. Petersburg kuşatması sırasında General Ulysses S. Grant, hem Washington, hem de Güney'de faaliyet gösteren komutanları ile neredeyse kesintisiz telgraf iletişiminden yararlandı.

Gri Telgraf Hizmeti

Savaştan önce Güney'de iki sivil şirket faaliyet gösteriyordu. Bunlardan biri olan Amerikan Telgraf Şirketi'nin güney kolunun yöneticisi Dr. William S. Morris'ti. 1862'de General John H. Reagan, Morris'i Güney'deki tüm askerî telgraf hatlarını yönetmekten sorumlu "Konfederasyon Eyaletleri Yetkilisi" yaptı. Morris ve Reagan görevleri paylaştılar.

Savaşın ilk üç yılı boyunca telgraf, Jefferson Davis'in başlıca generalleriyle yakın temas hâlinde kalmasını sağladı. Ancak bazıları Morris ve Reagan'ın dikkatli bakışları altında iletişim kurmaktan hoşlanmadı.

Öyle ki, General P. G. T. Beauregard, Charleston savunması sırasında kendi telgraf sistemini kurdu.

Güneylilerin telgrafla ilgili sorunlarının sebepleri, öncelikle arz kıtlığı ve Kuzeyli akıncıların saldırılarıydı. Konfederasyon'un imkânları azaldıkça, Güney telgraf operatörleri zorluk yaşamaya başladılar. Telgraf hatlarında iletişim kalitesi düştü. General Sherman'ın ünlü "Denize Yürüyüşü" sırasında Georgia'nın temsilcisi operatörlere tavsiyede bulundu: "Ofislerinizi gece gündüz açık tutun. Geri çekilmek zorunda kalırsanız, sakin olun ve aletleri ve malzemeleri yanınıza alın."[21]

Muharebe Alanında Muhabere

1856'da Teğmen Albert J. Myer, iletişimi sağlamak adına bir "sallama" (wigwag) sistemi oluşturmuştu. Bir platform üzerinde duran işaretçi, alfabenin farklı harflerini temsil etmek için tek bir bayrağı veya geceleri fenerini ileri geri sallıyordu. 1861'e gelindiğinde, sistem ABD Ordusu tarafından kabul edilmişti. Myers da, Birleşik Devletler Muhabere Kolordusu'nun kurucu subayı olmuştu. Her iki tarafta da, başta muharebe alanında ve telgrafın daha az kullanışlı olduğu yürüyüşler sırasında iletişimi kolaylaştırmak için ordunun çeşitli komuta seviyelerinde subaylar görevlendirilmişti. Konfederasyon'un muhabere birliklerinin ek görevleri de vardı. Geceleri "abluka kırıcılar" için büyük limanların girişlerinde fenerler yakarak rehberlik ediyorlardı. Başta Virginia olmak üzere çeşitli eyaletlerde askerî istihbarat toplayıcıları olarak da hizmet ettiler.

Muhabere birlikleri, bazı önemli savaşların sonucunda belirleyici oldular. Birinci Bull Run Muharebesi'nde, bir Konfederasyon "sallama" ekibi Albay Nathan Evans'ı uyardı; Komuta merkezi Birlik Ordusu tarafından çevrilmişti. Bu mesaj, Konfederasyon kuvvetlerinin, takviye gelene kadar Mavi Ceketlilerin ilerlemesini geciktirmesine olanak verdi.

Gettysburg'da, Little Round Top'daki Birlik işaretçileri, General Longstreet'in 2 Temmuz'da Birlik soluna yönelik ilk hareketlerini gözlemledi. Harekâtının fark edildiğini anlayan Konfederasyon generali;

---

21 J. Willard Brown, *The Signal Corps in the War of the Rebellion,* Boston, Massachusetts: U.S. Veteran Signal Corps Association, 1896, s. 89.

birliklerini yeniden yönlendirdi, günün çoğunu kullandı ve sürpriz unsurunu kaybetti. Bu sayede General George Meade, Güney saldırısını karşılamak için yeterli sayıda askerî konuşlandırabildi.

Genellikle düşman keskin nişancıları tarafından hedef alınan muhabereciler, her iki tarafta da çok kayıp verdiler ama İç Savaş boyunca verdikleri hizmet paha biçilmez nitelikteydi. Gelecekteki çatışmalar, telgrafın sağladığı anlık iletişimlere dayanacaktı.

İç Savaş'ın İzinde

Telgraf, savaş sonrası Amerika Birleşik Devletleri'nde uzun mesafelerde tercih edilen hızlı iletişim yöntemi olmaya devam etti. Savaş sırasında her iki tarafça da başarılı bir şekilde kullanılması, Avrupalı askerî gözlemcileri de etkiledi. Telgrafın vazgeçilmez olduğuna inandılar. Öyle ki Prusya Genelkurmay Başkanı Helmut von Moltke, telgrafı ve demiryolunu modern savaşta başarı için kilit unsurlar olarak gördü ve hem Avusturya-Prusya (1866) hem de Fransa-Prusya (1870-1871) savaşlarında stratejik olarak kullandı.

DÜZENSİZLER

Amerikan tarihi, İç Savaş sırasında her iki tarafın da ilham alacağı başarılı isyan ve karşı isyan örnekleriyle doluydu. Amerikan Devrimi sırasında, "Bataklık Tilkisi" Francis Marion, Thomas Sumter ve Daniel Morgan gibi gerilla savaşçıları, adamlarına İngiliz tedarik sağlayıcılarına ve izole karakollara karşı sürekli tekrarlanan başarılı vur-kaç akınlarında liderlik ettiler. Bunlar, özellikle Güney'de gerilla tipi savaş için bir emsal oluşturdu. İngiliz Birlikleri ve "Sadık" müttefiklerinin etkili gerilla taktikleriyle yok edildiği Kings Mountain ve Cowpens'in hatıraları, Güneylilerin zihninde uzun süre yaşadı. ABD Ordusu'nun, Meksika ile giriştiği savaş (1846-1848) sırasında gerçekleştirdiği sayısız anti-gerilla ve istikrar operasyonu, düzensiz bir tehditle mücadele için esasların belirlendiği prosedürler oluşturulmasını sağladı. General Winfield Scott, düşman isyancılarla ve onları barındıran sivillerle nasıl

başa çıkılacağına dair bir dizi direktif yayınladı. Bu sayede Meksikalı gerillaların direnişi etkili bir şekilde ortadan kaldırıldı.

Güneyli Gerillalar

Birlik orduları Güney'in bazı bölgelerini işgal eder etmez, Güneyli gerillalar (düzensizler) onlara karşı çıkmak için harekete geçti. Daha önceki çatışmaların anılarından yararlanan, yerel koşulların farkında olan, bölgesel istihbaratı kullanan ve bütün pusu yerleri ile saklanma yerlerinin farkında olan bu savaşçılar, izole Kuzey garnizonlarına ve tedarik bölgelerine yıldırım hızında baskınlar yapmaya odaklandılar. Nadiren üniforma giydiler ve sivil nüfusa kolayca karıştılar.

Lincoln yönetimi, ilk başta hem yakalanan gerillalara hem de onları barındıran sivil nüfusa karşı itidal ve nezaket tavsiye etti. Amaç, Federal Hükûmet'e karşı iyi niyeti ve inancı yeniden tesis etmekti. Tümgeneral George B. McClellan, Potomac Ordusu'nun başına geçmeden önce, Batı Virginia'daki subaylarını, "Birlik duygusunu güçlendirmek için her türlü çabayı göstermeleri" konusunda teşvik etti. Ancak bu tür politikalar ile Lincoln'ün ölüme mahkûm edilmiş gerillaları affetme eğilimi, yerel düzensizleri yatıştırmak yerine daha da cesaretlendirdi.

Birlik garnizonları Güney'in alt yapısını yeniden inşa ederek, yoksulları besleyerek ve bozulan belediye hizmetlerini düzene sokarak yerel halk arasında iyi intiba bıraktıkça, Güneyli gerillalar sivillere yönelik şiddetli misillemeler yaparak karşılık veriyordu. Özellikle büyük Konfederasyon saldırılarından sonra Virginia, Tennessee ve Mississippi'nin bazı bölgelerindeki Birlik subayları bölgeleri işgal ederken, tahliye ederken ve ardından yeniden işgal ederken büyük mücadele verdiler. Herhangi bir yeri ele geçirdiklerinde, iyi niyetli olanlar onlara nezaketle yaklaşıyor ve iyi davranıyorlardı. Ancak Mavi Ceketliler oradan ayrıldıklarında, Güneyli gerillalar geliyor ve *Yankee*lere kaşlarını çatmamış herkese kötü davranıyorlardı. Bu sorun en çok sınır eyaleti olan Missouri'de kendini gösterdi.

İç Savaş'ta Missouri'de Yaşamak

Missouri Eyaleti, aşırı ayrılıkçı yerleşim bölgelerinin bir karışımına sahipti. Birlik yanlısı topluluklar, sadık Kansas milisleri ve işgalci

Federal birlikler tarafından destekleniyordu. Resmî askerî operasyonların yokluğunda, minyatür bir iç savaş patlak verdi. Her iki tarafın yaptığı barbarlıklar aşırıya kaçtı.

Kötü şöhretli gerilla lideri William C. Quantrill'in bazı adamlarının kız kardeşleri ve eşleri, Birlik yetkilileri tarafından tutuldukları hapishanelerde hayatını kaybedince öfkeli Quantrill, Missouri'de bulabildiği bütün Konfederasyon gerilla gruplarını bir araya getirdi. İntikam almak için 450 adamıyla birlikte Kansas'ın "Özgür Toprak" yanlısı Lawrence kasabasına baskın düzenlemeye karar verdi. 21 Ağustos 1863'te Quantrill ve adamları, Birlik topraklarının derinliklerindeki korumasız mezraya ulaştılar. Her erkeği öldürme ve her evi yakma emri almış olan gerillalar acımasızdı; üç saat içinde 182 erkek ve erkek çocuk öldürüldü, 185 bina yerle bir edildi. Birlik'in misillemeleri, bu olayın sorumlularının çoğunu bulamadı ama daha fazla sivilin ölümüne ve daha fazla evin yakılmasına neden oldu. Missouri'de İç Savaş, aynı zamanda sivillere yönelik bir savaştı.

Lawrence'a yapılan baskında Quantrill'in adamları kasabayı yakıp tüm erkekleri öldürmelerinin yanı sıra bankayı da soydular. Akıncılar arasında geleceğin iki ünlü kanun kaçağı vardı: Cole Younger ve Frank James.

Konfederasyon gerillalarıyla uğraşmanın artan zorlukları nedeniyle, Birlik subayları inisiyatifi giderek daha fazla ellerine almaya başladılar. Federal mülkü yok ederken yakalanan gerillalar sıklıkla gördükleri yerde vuruldu, diğerleri ise genellikle "kaçmaya çalışırken" öldürüldü. Sadakatsiz siviller kara listeye alındı ve özgürlükleri kısıtlandı. Güneyli sivillere ve düzensiz savaşçılara yönelik muamele, yerel Birlik komutanının kararına giderek daha fazla bağlı hâle geldi. Bu komutanların etkisinde kalan Birlik Savaş Bakanlığı, 1862'nin sonlarında, tüm Güneyli gerillaları "bulundukları yerde vurulması gereken, insanlığın ortak düşmanları" ilan etti. Kuzeylilerin sertleşen önlemleri iki sonuca neden oldu: Biri Federal bir yasa, diğeri yeni ve melez bir Konfederasyon oluşumu.

Kuzey: Lieber Yasası

Yazarı olan hukuk uzmanı Francis Lieber nedeniyle *Lieber Yasası* olarak da anılan Genel Emirler no. 100, Birlik Ordusu doktrinine dönüştürüldü. Güney düzensizleri dört farklı kategoriye ayırıldı: partizan korucular, gerillalar, "savaş isyancıları" ve *bushwhacker*lar. Lieber, partizan koruculara ve gerillalara genellikle savaş esiri olarak muamele edilmesi gerektiğini tavsiye ediyordu. Ancak savaş kurallarını göz ardı eden ve üniforma giymeyen diğer iki grup için sert muameleye izin verildiğini söylüyordu. Bu resmî yönergeler yerel Birlik subaylarının isyan bastırma çabalarını onaylamış oldu. Ama daha da önemlisi ilk kez bir hükûmet, gerillalara ve sivil düşmanlara yönelik askerî hareketleri düzenleyen bir belge yayınlamış oldu.

Güney: Partizanlar

Kuzeylilerin sert tedbirlerinin bir sonucu olarak Güney'de 1862 baharında Konfederasyon'un "partizan korucu" birimleri resmî olarak kuruldu. Başkan Jefferson Davis ve General Robert E. Lee, düşman hatlarının arkasında bağımsız olarak çalışan ve resmî askerî otoriteye kafa tutan yarı-askerî birimlerin önemini kabul ettiler. Bu birliklerin en ünlüsü Albay John S. Mosby'nin *Virginia Partizan Korucuları Taburu*'ydu. Bu tabur Kuzey Virginia'daki Birlik yetkililerini o kadar rahatsız etti ki bölge "Mosby'nin Konfederasyonu" olarak anıldı. Mosby, defalarca B&O Demiryolu'na baskın düzenledi. Birlik trenlerine saldırdı. Garnizon görevindeki binlerce Birlik askerini meşgul etti. 1864'e gelindiğinde Ulysses S. Grant, Mosby'nin faaliyetlerinden o kadar bunalmıştı ki, yakalanan tüm Mosby partizanlarının "yargılanmadan asılmalarını" emretti. Böylelikle belki işini kolaylaştırıyordu ancak aynı zamanda Lieber Yasası'nın ruhunu da ihlal ediyordu.

Peki, Sonra?

Birlik'in sertlik yanlısı antigerilla eylemleri, Grant ve Sherman'ın acımasız operasyonlarını yansıtıyordu. Bazı bölgelerde, bunlar bir araya gelerek bir nefret ve kanunsuzluk mirası bıraktı. Konfederasyon

orduları teslim olduğunda, James Kardeşler ve Cole Younger gibi birçok gerilla savaşçısı suça yöneldi, diğerleri Ku Klux Klan'a katıldı.

İç Savaş'tan çok sonra, birçok Güneyli, *Yankee*lere karşı şiddetli bir düşmanlık besledi. Düzensiz savaşın en yoğun olduğu yerler, bu düşmanlığın en uzun süre devam ettiği yerler oldu ve uzlaşmayı engelledi.

KIZILDERİLİ BÖLGESİ

Teksas ve Arkansas Güney'den yana tavır koydular; Missouri, savaş öncesi görülen çatışmaların çoğunun odak noktasıydı; diğer bölgelerin ise bölük pörçük sadakatleri vardı. Kızılderili Bölgesi (günümüzdeki Oklahoma Eyaleti), esas olarak 1830'larda oraya zorla yerleştirilen Doğu Kızılderili kabilelerinin kontrolündeydi. Savaş patlak verdiğinde bu kabilelerin çoğu Konfederasyon'un yanında yer aldılar. Eğer Güney bağımsız olursa daha fazla özerk olacaklarını düşünüyorlardı. 7 Mart 1862'de bir Birlik Ordusu sayısal olarak üstün olan bir Konfederasyon kuvvetini Pea Sırtı'nda bozguna uğrattı. Kuzey Arkansas'ta yaşanan bu muharebeye özel de bir isim verildi: Batı'nın Gettysburg'u...

Trans-Mississippi

Trans-Mississippi bölgesi (Teksas, Arkansas, Kızılderili Bölgesi, Missouri ve Kansas), Batı ve Doğu cepheleri kadar çatışma görmedi. Ancak bu bölgedeki askerî olaylar, her iki tarafın moralini ve dolayısıyla siyasi arenayı etkiledi. Bu bölgedeki Konfederasyon egemenliği, Abraham Lincoln için siyasi bir felaket anlamına geliyordu. Birlik kontrolü ise Güney'in bağımsızlık mücadelesine köstek olabilirdi, ama sakatlayamazdı.

Pea Ridge'deki zafer, Arkansas'ın çoğunu Birlik fethine açarken Trans-Mississippi'ye yönelik Konfederasyon'un stratejik özlemlerini de mahvetti. General Earl Van Dorn ve bozguna uğramış ordusu, 1862 baharının sonlarında Mississippi'nin doğu yakasına nakledildi. Arkansas artık Federal işgale açıktı. Eyaletin kuzeyindeki çatışmalardan sonra, Birlik generali James G. Blunt güneye doğru ilerledi. 7 Aralık 1862'de Prairie Grove'da, Blunt ve küçük ordusu, General Thomas

C. Hindman tarafından yönetilen, aceleyle oluşturulmuş bir Konfederasyon kuvvetini yenilgiye uğrattı.

Honey Springs Muharebesi ve Gökkuşağı Koalisyonu

Missouri ve Arkansas'taki bir dizi yenilgiden dolayı umutsuzluğa düşen Jefferson Davis, 1863 baharında Trans-Mississippi bölgesinin genel komutasını General Edmund Kirby Smith'e verdi. Ancak Smith, yeterli gücü toplayamadan Mavi Ceketliler Arkansas'ın başkenti Little Rock'a doğru hızla ilerlediler.

General Blunt ve 3.000 kişilik küçük Birlik Ordusu, Nisan 1863'te Kızılderili Bölgesi'ne girdi. 1861'de Birlik tarafından kısa süre elde tutulan Gibson Kalesi'nde yeniden konuşlandı. Adamlarını donattı. Kıskaç stratejisinin bir parçası olarak da Little Rock'a yürümeyi planladı. Ancak Konfederasyonlar ona bu fırsatı vermeyecekti. Konfederasyon Tuğgenerali Douglas Cooper, Gibson Kalesi'nin yaklaşık 35 km güneybatısında bir Konfederasyon karakolu olan Honey Springs'te yaklaşık 6.000 asker topladı. Blunt'a saldırmak için, 3.000 kişinin daha gelmesini bekledi. Cooper'ın adamları kötü silahlanmıştı; yüzde 75'inde ateşli silah vardı, bunların çoğu da eski yivsiz silahlardı. Ayrıca sadece dört topçu bataryası vardı. Ancak Teksas süvarileri ve Cooper'ın Choctaw ve Chickasaw alayları yüksek morale sahipti ve savaşmak için can atıyorlardı.

Blunt, iki Konfederasyon komutanının birleşmesi durumunda nasıl bir tehlike ile karşı karşıya kalacağının gayet iyi farkındaydı. 17 Temmuz'da Cooper'a önleyici bir saldırı başlattı. Sayıca ikiye bir olan Blunt'un kuvvetleri ilginç bir karışımdı: Siyah bir alay, bazı Birlik yanlısı Kızılderili birlikleri ve Orta Batı'dan gelen Beyaz alaylardan oluşuyordu. Bu oluşuma daha sonra "ilk gökkuşağı koalisyonu" dendi. Blunt'un adamlarının neredeyse tamamı yivli Springfield tüfeğiyle donatılmıştı ve iyi topçuları vardı. Dört saat süren muharebenin ilk yarısında, teknolojik üstünlükleri Güneylilerin sayıları ve arazi şartları nedeniyle işe yaramadı. Ancak I. Kansas Siyah Piyade Alayı tarafından Konfederasyon hattının merkezine karşı gerçekleştirilen kararlı bir saldırı, yetersiz Güney topçusunu ve Cooper'ın gücünün geri kalanını geri çekmeye zorladı.

Honey Springs, Kızılderili Bölgesi'nde şimdiye kadar yapılmış en büyük muharebe olmasına rağmen, kayıplar açısından önemsizdi; Birlik kayıpları 200'den azdı ve Konfederasyon kayıpları 600'den fazla değildi. Ancak Birlik'in zaferi, Little Rock'ın fethini neredeyse garantiledi. Yaklaşık yedi hafta sonra, 10 Eylül'de Arkansas'ın başkenti ve Arkansas'ın dörtte üçü Kuzey kuvvetlerinin kontrolü altına aldı.

Honey Springs, savaşın hassas bir noktasında, siyah Kuzey birliklerinin savaşma hünerlerini de gösterdi. Blunt, raporunda I. Kansas Alayı'na övgüler yağdırdı. Ne yazık ki Siyah alayın yaptıkları Kuzey halkı tarafından güçlükle fark edildi çünkü LIV. Massachusetts Alayı'nın Güney Carolina'daki Wagner Kalesi'ne saldırısı bir gün sonra gerçekleşti.

Sabine Geçidi Muharebesi

Birlik Teksas'ta da saldırıya geçti; Ekim 1862'de Galveston Limanı işgal edildi. Ancak 1 Ocak 1863'te liman, olağanüstü bir Konfederasyon karşı saldırısında kaybedildi. New Orleans'taki Birlik kuvvetlerine komuta eden Tümgeneral Benjamin Butler ise limanı tekrar geri almaya karar verdi.

7 Eylül'de dört gambot, 19 nakliye gemisi ve 5.000 Mavi Ceketli, Sabine Geçidi açıklarına geldi. Bu, Galveston'a mecburen deniz yoluyla yapılan bir yaklaşımdı. Ana kalede geçidi kontrol eden sadece 47 Güney topçusu vardı. Ama topçular önceki aylardaki hedef talimlerinde iyice pişmişlerdi ve toplarının her biri, Teksas Kanalı'ndaki belirlenmiş bir hedefi vurmak için yerleştirilmişti.

Birlik gambotları geçene kadar sabırla bekleyen Konfederasyon komutanı, altı topuna ani bir ateş emri verdi. Talimlerin işe yaradığı görülüyordu: İlk iki gambot doğrudan isabetle devre dışı kalırlarken kanalı da tıkadı. Gözü korkan *Yankee*ler, piyadeleri alternatif bir yere indirmek yerine kalan teknelerini döndürerek New Orleans'a geri çekildiler. Jefferson Davis ve Konfederasyon Kongresi, Sabine Geçidi'ni şanlı bir zafer olarak kabul etti. Güney'in moralini düzeltmek için de önemini abarttılar; kahramanca savunma yapan 47 topçunun her birine özel madalya takıldı. Galveston, savaşın sonuna kadar "Konfederasyon kontrolü altındaki tek büyük Güney limanı" olarak kaldı.

Paylaşımsız Arazi

Teksas'ın çoğu, savaşın sonuna kadar Konfederasyon'un elinde kaldı. Değerli doğu bölgelerinde pamuk ile tahıl üretiliyordu ve kölelik 1865'e kadar sürdü.

Sabine Geçidi'ndeki başarısızlıkla hüsrana uğrayan, Doğu Teksas'ı almak isteyen ve Louisiana'nın geri kalanına boyun eğdirmeye kararlı olan Lincoln yönetimi, 1864 baharında Kuzeybatı Louisiana'ya yönelik bir saldırıya izin verdi. Arkansas ve New Orleans'tan hareket eden iki Birlik Ordusu Shreveport'ta birleşti. Her ikisi de zayıf liderlik nedeniyle Konfederasyon'un kararlı direnişine boyun eğip geri çekilmek zorunda kaldı.

Missouri ve Kızılderili Bölgeleri, savaşın sonuna kadar Birlik güçlerinin işgali altında kaldı. Ancak General Sterling Price'ın 1864'te Missouri'ye yaptığı baskın, Birlik güçlerini kısa sürede "dışarı çıkardı." Ama sonrası daha kötüydü; her iki yerde de komşuları ve akrabaları birbirine düşüren şiddetli bir gerilla savaşı patlak verdi.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TOPYEKÛN SAVAŞ

1864

Ulysses S. Grant'in Birlik ordularının genel komutanlığına getirilmesi savaşın akışını kökten değiştirdi. Artık Kuzey'in elinde Konfederasyon'u yenilgiye uğratacak, koordineli ilerleyecek bir strateji vardı. Mayıs ayı başlarında, Virginia'dan Georgia'ya uzanan bir hat boyunca, Birlik orduları bahar seferine başlamak için neredeyse aynı anda yola çıktı. En büyük çaba, Grant'in karargâhını kurduğu ve Robert E. Lee'nin Kuzey Virginia Ordusu ile uğraştığı Virginia'daydı. Altı hafta boyunca, Richmond'un kuzeyindeki ormanlarda ve tarlalarda; Wilderness, Spotsylvania gibi bir dizi korkunç ama sonuçsuz muharebe yaşandı.

Bu sırada General William T. Sherman, Konfederasyon'un diğer büyük ordusu ile boğuşuyordu: General Joseph E. Johnston komutasındaki Tennessee Ordusu. Üç aylık süren muharebe ve manevradan sonra Sherman, Güneylileri Atlanta kapılarına iteklemişti. Johnston'ın yerini kısa süre sonra agresif General John Bell Hood almasına rağmen, şehrin çevresindeki Konfederasyon saldırıları püskürtüldü. Atlanta 1 Eylül'de Sherman'ın elindeydi. Yıl sona ermeden önce Hood, Franklin ve Nashville muharebe alanlarında Tennessee Ordusu'nun kalıntılarını kurutacaktı.

Sonbahara girilirken, Grant, Lee'nin ordusunu Petersburg'daki siperlerde yavaşça ezerken büyük stratejisinin diğer bileşenleri de yerine oturuyordu. Amiral David Farragut, Mobile Bay "yarışmasını" kazanmıştı. General Philip Sheridan, yol boyunca "Konfederasyon'un Ekmek Sepeti"ni ateşe vererek Konfederasyon güçlerini Shenandoah Vadisi'nden temizlemişti. Sherman kısa süre sonra Güney'in iradesini kırmak amacıyla Georgia genelinde bir "yakıp yıkma taktiği" seferine girişecekti. Lincoln, Kasım'da seçimleri yeniden kazanmasının nedenleri arasında muharebe alanında alınan bu zaferlerin hiç de küçümsenemeyecek bir yeri vardı. Savaşın sonu görünmüştü.

1864 SEÇİMİ

8 Mart 1864 akşamı, ışıltılı bir Beyaz Saray resepsiyonunda, Abraham Lincoln ilk kez onur konuğu General Ulysses S. Grant'e baktı. General, kararlı bir adamı ima eden mavi gözleri dışında, görünüşte hayal kırıklığı yaratıyordu. Kararlılık ise tam da Lincoln'ün memnuniyetle karşıladığı bir ifadeydi.

Grant muharebeler kazanmıştı. İşte bu yüzden Lincoln onu tüm Birlik ordularının baş generali olarak atamıştı. Birlikte o yıl savaşı nasıl kazanacaklarını planladılar. Grant koordineli şekilde ilerlemeyi savundu: Biri cepheden Güney Mobile'a doğru; biri Shenandoah Vadisi boyunca General Robert E. Lee'nin tedarikini kesmek için Güneydoğu Atlanta'ya doğru; bir diğeri de Richmond'un güneyine inerek Lee'nin arkasına doğru, üç uçlu bir ilerleme planı sundu.

Başkanın Geleceği

Lincoln'ün geleceği büyük ölçüde Grant'in planlarının başarısına bağlıydı. Lincoln yeniden seçilme mücadelesi ile karşı karşıyaydı. Partisi, politikaları nedeniyle bölünmüştü. Lincoln'ün savaşı yanlış yönettiğine ve yeniden seçilemeyeceğine ikna olan katı Radikal Cumhuriyetçiler, Radikal Demokrasi Partisi'ne veya "Bakır Kafalar"a kayıyorlardı. Bu yeni parti, Mayıs ayı sonlarında Ohio eyaletindeki Cleveland'da toplandı ve her zaman popüler olan asker-politikacı John C. Frémont'u başkanlığa aday gösterdi.

Lincoln'e hâlâ sadık olan Cumhuriyetçiler, kendilerini Copperhead'lerden ayırmak için parti çizgisini aşan "Savaş Demokratları"na katılmadıkça kazanamayacaklarını hissettiler. Sonuç Ulusal Birlik Partisi olarak adlandırıldı. Haziran ayı başlarında Baltimore'da toplantısı oldu. Lincoln yeniden aday gösterildi, ancak Radikal Cumhuriyetçi olan Başkan Yardımcısı Hannibal Hamlin'in yerine Tennessee'nin askerî valisi ve önde gelen bir Savaş Demokratı olan Andrew Johnson

getirildi. Ulusal Birlikçiler, bu başkan-başkan yardımcısı kombinasyonunun savaşın ulusal karakterini vurgulayacağını umuyorlardı.

McClellan Kartı

Bu arada Lincoln, yenilginin yakın olduğunu hissetti. Grant'in stratejisi çökmüştü. Wilderness, Spotsylvania ve Cold Harbor'daki ölü sayısı ülkeyi sarsmıştı. Üstelik Lee hâlâ Grant'i Petersburg'da tutuyordu. General Jubal Early de 10.000 Gri Ceketli ile Beyaz Saray'a girmekle tehdit etmişti. Cesaretsizlik yaygınlaşırken, Bakır Kafaların saflarındaki insan sayısını da artırıyordu.

Kuzeyli Bakır Kafalar, Ohio Nehri'nin geçtiği eyaletlerde çok güçlü ve kalabalıktılar ki buraların Güney ile geleneksel bağları vardı.

1862'de Lincoln tarafından kovulan General George B. McClellan, kamuoyunun gözünde yüksek bir konumdaydı. Ölümler arttıkça, savaşı hem Güney'i hem de Kuzey'i tatmin edecek şekilde sona erdirebilecek biriydi ve bu yüzden her zamankinden daha çekici görünüyordu.

Ağustos ayında Demokratlar Chicago'da bir toplantı düzenledi. Onlar da savaş konusunda bölünmüş hâldeydi. Ilımlı Barış Demokratları Birlik için en uygun koşullardaki barışı müzakere etmeyi savunurken, Bakır Kafalara göre savaş derhâl sonlandırılması gereken bir fiyaskoydu. Konvansiyon, savaş yanlısı ve bir ılımlı olan McClellan'ın kınadığı kapsamlı barış platformunu benimsedi, ama aynı zamanda bizzat onu aday göstererek bölünmüşler arasında köprü kurmaya çalıştı.

İki Aday, Bir Beyaz Saray

Frémont, Demokratik platformu "köleliğin devam ettiği Kuzey" ile eş değer gördü ve adaylığını geri çekti. Ona göre savaşı kazanmak başkanlığı kazanmaktan çok daha önemliydi. Böylece Lincoln ve McClellan'ı karşı karşıya bıraktı.

Destekçileri adaylarının rozetlerini taktı; gazete bültenlerindeki geniş sayfalar ve karikatürler, bir adayı desteklerken diğerini kınadı. Kamp ve siperlerde hem Kuzey hem de Güney birlikleri, tozlu gazetelerin etrafına toplanıp gelişmeleri okuyordu. Kampa veya sipere bağlı olarak, General William T. Sherman'ın Atlanta'yı ele geçirmesi veya General Philip Sheridan'ın Shenandoah Vadisi'ni temizlemesi haberleri ya alkışlarla ya da küfürlerle karşılandı. Grant'in planlanan Birlik zaferlerinin gelgiti nihayet devreye girdiğinde, Konfederasyon'un umutlarını kırmaya başladı.

8 Kasım seçim günüydü. Oylar sayıldıktan sonra, Lincoln 400.000'den fazla oy farkıyla kazandı. Askerleri ona desteklerinin yüzde 70'inden fazlasını vermişti. Başkan ve komutanı için, sonbaharın havasında zafer kokusu vardı.

VAHŞETİN ÇAĞRISI

Mart 1864'te Lincoln, Ulysses S. Grant'i sahadaki tüm Birlik ordularının sorumluluğuna getirdi. Grant'in planı Batı'da Atlanta'ya ve Doğu'da Lee'ye karşı eş zamanlı ilerlemekti.

Grant, Birlik'in savaş hedefini değiştirdi. Artık Richmond'un ele geçirilmesine değil Lee'nin Kuzey Virginia Ordusu'nun yok edilmesine odaklanılacaktı. Grant'in karargâhı ve Potomac Ordusu, 1864'ün başlarında Rapidan Nehri'nde kamp kurdu. Grant, Konfederasyon'un sağındaki Wilderness'ten geçerek nehir boyunca var olan Güneylilerin pozisyonlarını çevirmeye karar verdi. Bir yıl önce, Chancellorsville Muharebesi'nde Lee, tam da bu noktada Potomac Ordusu'nu neredeyse yok etmişti.

4 Mayıs 1864... Şafaktan önce Ulysses S. Grant, Robert E. Lee'ye karşı harekete geçti. Potomac Ordusu'nu oluşturan yaklaşık 120.000 adam, 4.300 tedarik vagonu ve 850 ambulanstan ilki, Lee'nin Kuzey Virginia Ordusu'nun aşağısından Rapidan Nehri'ni geçti ve diğer taraftaki zorlu savunmaların arkasına yerleşti.[1] Grant, Konfederasyon'un

1 Davis, s. 68-70.

sağındaki Wilderness (Vahşi Doğa, Balta Girmemiş Orman) bölgesinden geçebilirse, Lee tepki vermeden önce, Güneyli generali açığa çıkarabilir ve onu yok edebilirdi. Böylece tüm gün boyunca Mavi Ceketli tümenler; dikenli bitkiler, çalılıklar, ayaklarına dolanan sarmaşıklar, geçit vermez gibi duran çam ve meşe ağaçlarının arasındaki yoldan aşağı indi. Wilderness Seferi'nin o gecesinde birçok Kuzeyli asker uğursuz bir korku eşliğinde uyudu. Dehşete düşmüş Birlik izcileri, Kuzey Ordusu'nu izleyen Lee'nin, hareket hâlinde olduğunu bildirdiler. Orange Turnpike ve Orange Plank Road'a doğru hızla ilerliyordu. Bunlar Wilderness'ın doğusuna doğru giden paralel patikalardı.

Wilderness Muharebesi Başlıyor

Farklı bir yönden yürüyen James Longstreet'in 1. Kolordusu'nun kendisine katılmasını beklemezse, General Lee, Kuzeylilere gücünün sadece üçte biri ile saldırıyor olacaktı. Yine de, 5 Mayıs sabahı, Kuzeylilere darbeyi indirdi. Gouverneur Warren'ın 5. Kolordusu'ndaki Kuzey birlikleri, Richard Ewell'in 2. Kolordusu'nun Turnpike'daki

saldırısını durdurmaya çalıştı. 5 km uzakta, Orange Plank Road boyunca uzanan Brock Road'u tutan Birlik tümeninin üzerine A. P. Hill'in 3. Kolordusu çöktü. Kısa süre sonra her iki taraftaki binlerce adam; çalılıklar, devasa yapraklar ve dağ geçitleri arasında düzenli savaş hatları oluşturmaya çalıştılar. Formasyonlar ve ilerleme yönleri, karışık bitki örtüsü nedeniyle bir anda labirente dönüştü. Karma karışık mücadele bütün gün devam etti. Grant, karargâhında raporları beklerken durmadan çubuklar yontuyor ve zincirleme purolar tüttürüyordu. Ormanda, askerler körlemesine karanlıkta fark ettikleri namlu çakmalarına nokta atışı yapıyorlardı. Bağrışmalar ve tüfek sesleri hızla sağır edici bir kakofoniye dönüşüyordu. Yaylım atışları ormanı delip geçiyor ve insanları sürüler hâlinde biçiyordu. Çalılık yangınları, yaralıların çoğunu yakarak öldüren cehennem ateşlerine dönüştü. Alacakaranlık nihayet çöktüğünde savaş dinmiş, kurtulanlar yorgunluktan uykuya dalarken tüfeklerini ellerinden bırakmamışlardı.

6 Mayıs'ta, Grant saldırıya geçtiğinde çatışmalar yeniden başladı. Birlik'in sağ kanadı baskıyı sürdürdü. Ardından W. S. Hancock'un Brock Yolu'ndaki 2. Kolordusu, çalıların arasından A. P. Hill'in kopup kaçan düzensiz hatlarına bindirdi. Her şeyi kaybetmek istemeyen Lee, umutsuzca birliklerini toplamaya çalışarak kargaşaya girdi. Ordusu ile felaket arasında yalnızca karargâh personeli ve tek bir topçu bataryası vardı. Lee, Longstreet'in tümenlerinin nihayet Plank Yolu'na ulaştığını gördü. Lee gürültüyü bastırarak bağırdı. "Siz kimsiniz çocuklarım?" "Teksaslı çocuklar" yanıtı geldi. "Teksaslılar her zaman onları sürer" diye bağıran Lee şapkasını sallayarak Teksaslıların başına geçip muharebeye doğru harekete geçti. Tuğgeneral John Gregg'in 800 Teksaslısı ileri atıldı ve korkunç bir bedel ödeyerek de olsa saldırıyı durdurdu. Hücum edenlerin sadece 250'den azı çatışmadan yara almadan çıktı.

Konfederasyon Hücumu

Longstreet'in adamlarından bazıları araziyi güneye doğru kesen bitmemiş bir demiryolu keşfettiler. Bunu kullanarak görünmeden ilerlediler, Hancock'un kanadını çevirdiler ve Kuzey birlikleri kitlesel olarak geri çekilene kadar darbe üstüne darbe vurdular. Karmaşa sırasında, bazı Güneyliler, dumanların arasından kendilerine doğru

dörtnala koşan atları gördü ve bir yaylım ateşi açtı. Yere serilen insanlar ve hayvanlar arasında Güney Carolina'dan General Micah Jenkins ve Lee'nin "Eski Savaş Atı" Longstreet bulunuyordu. Dost ateşine maruz kalan Jenkins başından vurulmuştu, Longstreet ise boynundan ciddi şekilde yaralanmıştı. Bu gelişmeyle Güney saldırısı bocaladı. Hücum, öğleden sonra geç saatlerde yenilendiğinde, Brock Yolu boyunca konuşlanmış Federal birlikler tarafından kararlı bir şekilde geri püskürtüldü. Kuzeyde, John B. Gordon'un Georgialıları Birlik sağını çevirmeye çalıştıkları sırada başlayan karşılıklı yaylım ateşi her iki tarafı da durdurdu. Wilderness'e gece çökerken, Grant saldırılarını durdurdu, Lee de mevzilendi.

Wilderness Muharebesi

Grant'in Hamlesi

7 Mayıs'ta şafak vakti, her iki ordu da sağlam bir şekilde yerleşmiş ve savaş o an için sona ermişti. Grant, seleflerinin bir aksilikle karşı karşıya kaldıklarında çok sık yaptıkları gibi geri çekilmeme kararı almıştı. Bunun yerine, sola ve güneye kaymayı planladı. Potomac Ordusu'na o akşam Wilderness Muharebe alanının yaklaşık 16 km güneydoğusundaki, Spotsylvania Adliyesi'ne saldırması emrini verdi. Burası Richmond'a giden yolları kontrol eden bir kavşaktı. Grant, güçlerini Lee ile Konfederasyon başkenti arasında konumlandırmaya kararlıydı. Düşmanı açıkta savaşmaya zorlamanın tek yolunun bu olduğunu biliyordu. Lee'nin sayıca az ama tecrübeli askerlerini sağlam mevziler içinde görmek istemiyordu çünkü onları dışarı çıkarma görevi, daha yorucu ve maliyetli savaşlara yol açacaktı.

Grant, Lee'nin sağ kanadının etrafından yapacağı manevraya rakibi tarafından tespit edilmeden başlamayı umuyordu. Ordunun çoğunu Hancock'un 2. Kolordusu'nun arkasına kaydırdı. Bu kolordu hâlâ Brock Yolu'nda olduğundan hareketi maskeledi. Yorgun adamların ilerlettiği vagonlar ile Grant ve ekibi harekete geçti. Güneye doğru gittiklerini gören binlerce asker, tezahürat yaptı. Sonunda, Kuzey Virginia Ordusu önünde geri çekilmiyorlardı. Lee ise, Grant'in vagonlarının kaldırdığı toz bulutlarını fark etmişti; Spotsylvania'nın kilit noktasına doğru gittiklerinden emindi.

Lee'nin yanıtı

Longstreet'in yerini alan Richard Anderson'a şafakta 1. Kolordu'yu hareket ettirmesini emretti. Ancak o geceki yangınlar yine de Vahşi Doğa'yı ürkütücü bir şekilde aydınlattı. Bu yüzden orada askerlerini ikiye ayıramayan Anderson, erken ve aslında şanslı bir başlangıç yaptı.

8 Mayıs'ta gün boyunca, Konfederasyon süvarileri şiddetli geciktirme harekâtlarına giriştiler. Birlik'in ilerlemesini yavaşlattılar. Paralel bir rotada hızla ilerleyen Anderson'ın askerlerinin de yerlerini seçmelerini sağladılar. Birlik öncülerinden birkaç dakika önce köye geldiler. General Jeb Stuart onları batıdaki yüksek mevkiye yerleştirdi. Kısa sürede birbiri ardına saldırıları püskürttüler. Karanlık çöktükçe, daha fazla birlik devam eden savaşa katıldı. Her biri uzayan bir cephe boyunca güçlükle pozisyon alıyordu. Grant'in korktuğu gibi, Lee birliklerine mevzi kazdırdı.

Sabah, önünde *abatis* (kesilmiş ağaç tepeleri) ve keskinleştirilmiş kazıklarla çevrili, ürkütücü bir Konfederasyon mevzisi, yay şeklinde ormanlar ve tarlalar arasında kıvrılıyordu. Güneyliler tarafından Mule Shoe Salient (Katır Pabucu Çıkıntısı) olarak bilinen 1,5 km'lik hattaki hazırlıklar göz korkutucu derecede etkileyiciydi; kütük kaplamalarla sağlamlaştırılmış istinat duvarları, koruma altındaki tüfek yuvaları, savunmadakileri yandan gelen ateşe veya çapraz ateşe karşı korumak için arkaya doğru uzanan sağlam traversler ve kesme setleri. Bununla birlikte, mevzi aceleyle karanlıkta oluşturulduğundan, tüm savunmalarına rağmen bir zayıflığı vardı: Grant tarafından açılacak bir gedik, Lee'nin ordusunu bölebilirdi.

Gözüpek Upton

Rakibini alt etmeyi başaramayan Grant, Lee'nin savunmasına darbe indirdi. Laurel Hill ve Spindle Çiftliği'ndeki Güneylilere yönelik sayısız saldırı, kötü koordine edildiğinden kanlı bir şekilde püskürtüldü. 10 Mayıs akşamı, Mule Shoe Salient karşısındaki ormanda, Albay Emory Upton sessizce 12 Birlik alayını bir kama formasyonunda topladı. Ormandan fırlayan dar ama uzun kolon, o kadar büyük bir ivmeyle yüklendi ki, gerçekten de çıkıntı şeklindeki mevziyi deldi. Saldırganlar

yanlarında çok sayıda mahkûm getirerek geri çekildiler. Bu kısacık başarı, Grant'i benzer ama çok daha büyük bir saldırı planlamaya ikna etti. Mızrak ucu, Hancock'un 2. Kolordusu olacaktı. Hedefleri de; çıkıntının *apeks* noktası...

Yarma Girişimleri

12 Mayıs'ta öyle bir yağmur ve o kadar yoğun bir sis vardı ki, *apeks* savunmasındaki Güneyliler, yaklaşık 20.000 Birlik askeri üzerlerine gelene kadar neredeyse fark etmediler. Bu durumda bile Lee, saldırıyı püskürtebilirdi ama hatalı istihbarat nedeniyle Lee 22 topunu mevziden çıkarmıştı ve savunmadakilerin çoğu barutlarının yağmurla ıslanmasına izin vermişti.

Kuzeyli saldırganlar mevziyi kolayca aştılar. Her yerde, binlerce Gri Ceketliyi öldürüyor veya yakalıyorlardı. Bu umutsuz anda, bir kez daha Lee sahne aldı. Şapkası başından atıyla beraber ileri fırladı. Ancak bir çavuş dizginini sıkıca tutup atını çekerken yanına gelip kendisine selam veren General John B. Gordon, bir dizi vahşi karşı saldırıyı koordine etmek üzere ileri atıldı. Konfederasyon askerleri çıkıntının her bir parçasını geri aldılar, ancak mavi ceketliler mevzinin dış yüzü boyunca yeniden toplandılar; saldırılarını yenilemeye hazırdılar. Yeni bir savunma hattı aceleyle inşa edilirken Lee'nin ihtiyacı olan şey, adamlarının Kuzeylileri tutmasıydı.

Birlik'in 6. Kolordu komutanı General John Sedgwick, keskin nişancılardan korunmak için koşuşturan birlikleri şu sözlerle azarladı: "Bu mesafeden bir fili bile vuramazlar." Dakikalar sonra bir keskin nişancı tarafından ölümcül şekilde yaralandı.

Konfederasyon kuvvetleri hatlarını korudu. Gün boyunca tüfekler susmadı. Çatışmanın en şiddetli geçtiği yer 185 m uzunluğundaki West Angle denilen mevziydi. Yağmur altında binlerce asker çamurda ve kanda yuvarlandı. Çığlık atanlar, nişan almadan sürekli ateş

edenler, delicesine oradan oraya koşanlar... Tam bir savaş çılgınlığı yaşanıyordu. Şiddetli göğüs göğüse mücadeleler korkuluk boyunca ileri geri dalgalandı. Açılan ateşler, aralıksız şekilde 20 saat hatta daha uzun süre devam etti. Karanlık, katliamı engelleyemedi. Namlu kıvılcımları sürekli bir alev tabakası hâline geldi. Gece yarısına doğru, yakındaki ağaçlar yere çarpıyor, uçan kurşun hacmiyle ufalanıyor ve yarıya iniyordu.

Saat 04.00'te atışlar hafifledi. Bir süre sonra ise tamamen durdu; hayatta kalan Güneyliler çıkıntı mevziini terk edip Lee'nin yeni tamamlanan savunma hattına çekildiler. Şafak söktüğünde korkunç bir sahne ortaya çıkardı. Yığın şeklinde kümelenmiş olan Birlik askerlerinin cansız bedenleri tanınamaz hâldeydi. Geçitler arasında ise Konfederasyon askerlerinin cesetleri katmanlar hâlinde duruyordu. Çamur içinde kıvranan yaralıların çığlıkları her yerde yankılanıyordu. Bu olaydan sonra "West Angle", anlaşılır bir şekilde "Bloody (Kanlı) Angle" olarak adlandırılacaktı.

Çıkmaz

12 Mayıs'taki korkunç olaylardan sonra yağmur yağmaya devam ederken iki yorgun ordu da çamurda zaman geçiriyordu. Manevra girişimleri, sonunda tamamen tıkandı. Grant daha sonra başka bir saldırı başlattı. 18 Mayıs'ta şafakta, şiddetli bir barajın ardından, 12 Birlik tugayı, hâlâ cesetlerle dolu, harap olmuş ve terk edilmiş çıkıntıyı süpürdü. Kuzeyliler, Lee'nin topla dolu son savunma hattına doğru ilerledi. Ancak Konfederasyon topçusu tek başına saldırıyı paramparça etmek için yeterliydi, piyadeleri bir tüfek bile kaldırmadı. Lee'yi söküp atamayan Grant, güçlerini doğuya kaydırmaya başladı ve onları Lee'nin siperdeki sağ kanadının yanından geçti.

19 Mayıs'ta, Birlik Ordusu'nun ne yaptığını araştırmak için büyük bir Güney gücü ortaya çıktı. Alsop ve Harris çiftliklerindeki kanlı ama sonuçsuz çatışma, Spotsylvania Adliye Sarayı çevresindeki savaşların son çarpışmasıydı. 21 Mayıs'ta Grant, adamlarını Kuzey Anna Nehri'ni geçmek için güneye doğru aceleyle hareket ettirdi ve hâlâ Lee ile Richmond'un arasına girmeyi hedefliyordu.

Spotsylvania Adliyesi'ndeki iki ordunun toplam zayiatı, 30.000 kadardı. Her ne kadar Birlik kayıpları, 18.000 ölü ve yaralı olarak daha büyük görünse de, Lee'nin sayıca küçük olan kuvveti, boyutuna oranla daha fazla zarar görmüştü.

FOTOĞRAFLANAN SAVAŞ

Meksika ile yaşanan savaş (1847-48) sırasında birkaç fotoğraf çekilmiş olmasına rağmen, İngiliz fotoğrafçı Roger Fenton, Kırım Savaşı'nda (1853-56) yaptığı 350'den fazla çekim ile savaş fotoğrafçılığına öncülük etti. İç Savaş arifesinde fotoğraf, büyük bir takipçi kitlesi çekmişti.

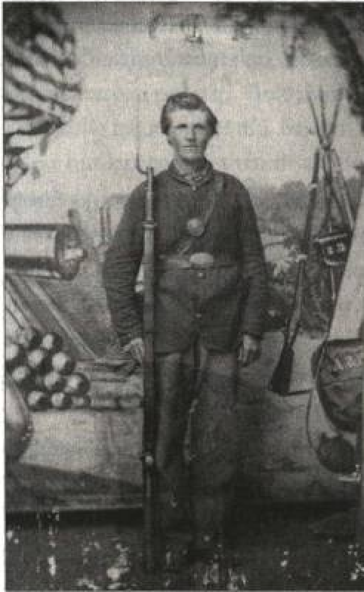
Ocak 1858'de Mathew Brady, Washington DC'de bir fotoğraf stüdyosu açtı. Alexander Gardner adında genç bir İskoçyalıyı işe aldı. Amerika'nın en ünlü fotoğrafçısı Brady, dönemin ünlü kadın ve erkeklerinin portreleriyle adını duyurmuştu. İnsanlar, her biri ıslak plaka *kollodyon* işlemiyle üretilen ve küçük bir kutuya konan cam üzerinde benzersiz bir görüntü olan elit *ambrotip*lerde veya negatiflerden yapılmış baskılardan oluşan popüler foto grafik kartvizitlerde kendilerini görmekten büyük keyif aldılar.

Dergilerde fotoğrafları çoğaltmanın hiçbir yolu yoktu; sahnelerin önce tahtaya oyulması gerekiyordu. *Harper's Weekly* gibi popüler dergilerin temel dayanakları, Alfred Waud gibi yetenekli eskiz sanatçıları ve çalışmalarını halka taşıyan gravürcülerdi.

İç Savaş başladığında portre işi patlıyordu. Fotoğrafçılar, askerlerin çadırlarını kurduğu her yerde geçici stüdyolar kurdular. Askerlerin portrelerinin pek çoğunda, görüntü alt tabakası olarak camın yerini alan ince ve karartılmış bir demir tabakası, kullanımını daha da sağlamlaştırdı. Askerler fotoğraflarını sevdiklerine güvenle postalıyorlardı.

Ancak format ne olursa olsun, İç Savaş sırasında yüz binlerce küçük portre yapıldı. Birçoğu sağlam kaldı ve öznelerinin kimliklerini ve isteklerini bugün hâlâ dile getirirler: "Ben buradaydım. Gittiğimde beni hatırla."

Orduları takip eden fotoğrafçıların kurduğu, Benton Kışlası'ndakine benzeyen kamp stüdyolarında askerler portre pozları veriyordu.

İç Savaş, katılımcılarını bu şekilde ölümsüzleştiren ilk çatışma olmasının yanı sıra, saha operasyonları belgelenen ilk savaştı. 1861'de Brady, savaşın her yönünü fotoğraflamaya kararlıydı. İzin alabildiği kadar çok orduda fotoğrafçı ekiplerini görevlendirdi. Gardner, Timothy O'Sullivan, George Barnard ve James Reekie de dâhil olmak üzere günün önde gelen kameramanlarının çoğu, zaman zaman Brady için çalıştı. Ancak bir fotoğrafçı tarafından maaş bordrosunda üretilen her görüntü, onları sahaya koymanın önemli masraflarını üstlendiği için "Brady'nin Fotoğrafı" olarak kabul edildi. Gardner sonunda kendi dükkânını kurmak için ayrılırken O'Sullivan ve diğerlerini kendisine katılmaya ikna etti.

1800'lerin başında icat edildikten sonra, fotoğrafçılık ve kameralar üç ana dönemden geçti: Plaka dönemi, film dönemi ve mevcut dijital dönem. Amerikan İç Savaşı plaka dönemine denk gelmişti.

Askerlerin çekilmiş birçok portresi *tintip*lerdi (tintype/teneketip ya da ferrotype/demirtip; metal pozitif resim). *Ambrotip*lere daha ucuz bir alternatif olan *tintip*ler de ıslak plaka *kollodyon* işlemi kullanılarak üretildi, ancak görüntü alt tabakası olarak camın yerini alan ince bir karartılmış demir ya da teneke tabakası, onları *ambrotip*lerden daha sağlam hâle getirdi.

Sahadakiler

Brady'nin savaşa erişimi münhasır değildi. Aktif olan başka fotoğrafçılar da vardı, bazıları hükûmetle sözleşmeliydi. Yüzbaşı Andrew Russell, Demiryolları İnşaat Kolordusu'nun demiryollarını, sehpa köprülerini ve tedarik depolarını, ayrıca askerî cenazeleri, silah mevzilerini ve Richmond'un yanmış kalıntılarının fotoğraflarını çekti. Yine diğerleri, Birlik merkezinde görevlendirildi, haritaların ve personel memurlarına dağıtılmak üzere planların fotoğrafını çekti.

Güney'de, Louisianalı A. D. Lytle, işgal altındaki Baton Rouge'daki Birlik faaliyetlerini sinsice belgeleyerek Konfederasyon Gizli Servisi için çalıştı. Kimyasallarını New York'tan kaçırmak zorunda kalan Güneyli fotoğrafçılar arasındaydı. İyodürleri ve bromürleri "kinin" olarak etiketlemişlerdi. Aralarından biri olan George Smith Cook,

dolaştığı geniş coğrafya ve sınırsız menzili nedeniyle "Konfederasyon'un Fotoğrafçısı" olarak anılmıştı.

Devlet tarafından istihdam edilmeyenlerin ticari sözleşmeleri ve askerî bölgelere giriş izinleri vardı. Brady'nin ekipleri bunların önde gelenlerinden biriydi. Atların çektiği arabalarda kurdukları portatif karanlık odalarda çalışıyorlardı. Çiftler hâlinde çalıştılar; biri tripodu ve kamerayı kurarken diğeri portatif masanın karanlık odasında çalıştı, kimyasalları karıştırdı ve cam veya metal plaka üzerine yayarak ışığa duyarlı hâle getirdi. Plakayı hazırlamak, fotoğrafı çekmek, açıkta kalan plakayı karanlık odaya getirmek ve hızlı kuruyan *kollodyon* çözeltisi hassasiyetini kaybetmeden önce geliştirmek için sadece birkaç dakikaları vardı. Tek bir hata, yarım saatlik bir çalışmayı heba edebilirdi. *Kollodyon*un, ışığa duyarlılığı sınırlıydı; bulutlu günlerde iyi bir pozlama yapmak için 20 veya 30 saniye gerekebilirdi. Fotoğrafçılar, statik manzara çekimlerine ve portrelere odaklandılar.

ABD Ordusu Tıp Departmanı, muharebe alanındaki yaralanmalar ile ilgili yedi ciltlik bir fotoğraf albümü derledi. Ancak hiçbir İç Savaş fotoğrafı, muharebe alanındaki düzinelerce cesedin görüntüsü kadar akılda kalmadı. Gardner'ın Antietam'da çektiği parçalanmış ve şişmiş Konfederasyon cesetleri, Brady'nin New York galerisinde sergilendiğinde halkı hayrete düşürdü. Savaşın ne olduğunu bilmek isteyenlerin sadece bunlara bakması yeterliydi. Brady ve adamları, cesetleri getirip insanların kapılarına ya da sokaklarına koymamışlardı ama buna çok benzer bir şey yapmışlardı.

Evin İçine Giren Savaş

Gettysburg'un sırılsıklam, cesetlerle dolu tarlalarında "ölümün hasadı" resimlerini çeken Gardner ve O'Sullivan; Petersburg siperlerine saçılan Konfederasyon ölülerini fotoğraflayan Thomas Roche, halkın gerçekçi savaş görüntülerine olan talebini besledi. Ahşap gravür olarak basılan fotoğraflar popüler dergilerde daha sık yer alırken, stereo kartlar da hevesle çekiliyordu. Ticari potansiyellerine odaklanan bu alandaki fotoğrafçılar, paralel negatifler üreten stereoskopik kameralar kullandılar.

Karton üzerine monte edilen albümün baskıları, üç boyutlu gerçekliğin iyi bir simülasyonunu sağlayan bir stereoskop aracılığıyla görüntülenebiliyordu. Bu stereo kartlar, Amerikalıların oturma odalarında savaşın görsel dehşetinin görüldüğü başlıca araçlardı. Görüntüler, katliamın yalnızca kısa bir görüntüsünü sunsa da, bunlarla daha önce hiç karşılaşmamış insanlar üzerindeki etkisini azaltmadı. Bir anda evlerin içi Antietam ve Gettysburg tarlalarındaki ölüler ya da Spotsylvania ve Petersburg'daki çamurlu siperlerdeki cesetler ile dolmuştu. Fotoğrafçılar, daha dramatik olması için ölü bir askerin üzerine tüfek koyarak zaman zaman muharebe alanı sahnelerini abarttılar.

Görüntülerin fotoğraf tarihi üzerinde kalıcı bir etkisi olmuştur. Abraham Lincoln, Robert E. Lee ve mücadeledeki diğer önde gelen şahsiyetlerin portrelerinin yanı sıra, katledilenlerin görüntüleri, Amerikalıların hafızasında kutsal bir statü kazanmıştır.

Savaşın Ardından

Birçok İç Savaş negatifi kaybolmuş olsa da, elde kalan görüntüler dünyanın fotoğrafik mirasının bir parçası olmayı başardı. Kameralara, vagonlara ve ekipmanlara 100.000 dolar yatırım yapan Mathew Brady, savaştan sonra iflas etti, paha biçilmez negatiflerinin çoğunu sattı. Neyse ki, Federal Hükûmet 1875'te bir set satın aldı. Alexander Gardner, Lincoln suikast komplocularının yargılanmalarını ve infazlarını belgeledi. Timothy O'Sullivan, Batı Amerika'nın tanınmış bir fotoğrafçısı oldu.

1880'lerde yarı tonlu foto-gravürlerin icadı sonunda fotoğrafların kitap ve süreli yayın sayfalarında çoğaltılmasını mümkün kıldı. Bu sayede dünyanın dört bir yanındaki insanlar en önemli İç Savaş fotoğraflarını görme imkânı buldular.

RICHMOND'A DOĞRU

Grant ve Lee'nin orduları vahşi Vahşi Doğa Savaşı'ndan Spotsylvania'daki acımasız mücadeleye doğru sendeleyerek ilerlerken, başka yerlerde eş zamanlı saldırılar başladı. 5 Nisan'da, Grant'in Batı

Cephesi'ndeki güvendiği komutanlarından biri olan General Philip Sheridan, Potomac'ın yeni kurulan süvari birliklerinin komutasını almak için Virginia'ya geldi. Ayağının tozuyla da Konfederasyon süvari lideri Jeb Stuart'ı yenmek için bir plan tasarladı. 7 Mayıs'ta, Birlik'in ikinci büyük stratejik taarruzunu yöneten General William T. Sherman, kuzeybatı Georgia'da General Joseph E. Johnston'a karşı operasyonlara başladı. Bir hafta içinde Sherman'ın kuvvetleri, Rocky Face Sırtı'nda Johnston'ın ordusuna üstünlük sağlayarak Resaca'ya çekilmeye zorladı.

8 Mayıs 1864'te Spotsylvania'daki açılış savaşları başlıyordu. General Philip Sheridan'ın 10.000 süvarisi, Richmond'un 80 km güneyinden büyük bir baskın için harekete geçti. Üç gün sonra neredeyse şehrin dış savunmasına varmışlardı. Ancak Konfederasyon süvarilerinin önlerini kestiğini öğrendiler. Sheridan'ın gücünün üçte birine sahip olan General Jeb Stuart, Sarı Taverna adındaki yıkık dökük bir hanın hemen kuzeyindeki bir sırt boyunca aceleyle konuşlanmıştı.

Stuart'ın bitkin adamları üç saat boyunca amansız bir direniş gösterdiler. Öğleden sonra Sheridan'ın askerleri tepeye hücum etti. Adamları saldırının gücü altında parçalanmak üzereyken Stuart, cesaret vermek için ileri atıldı. I. Virginia Süvari birliklerinin hattına ulaştığında vuruldu ve ciddi şekilde yaralandı. Adamları hatlarını koruyamadılar ve birkaç dakika sonra sırttan sürüldüler.

Richmond'a giden yol artık açıktı ama şehrin savunmasından kaçınan Sheridan doğuya yöneldi. Güney süvariler, Sheridan'ın kanatlarını ve arkasını hırpalasa da ordusu Bermuda Yüz'deki James Ordusu'na doğru yol aldı. Bu sırada ağır yaralı olan Stuart Richmond'a götürüldü. 12 Mayıs akşamı hayatını kaybetti. Aynı gün Spotsylvania'da Bloody Angle'daki çatışmalar şiddetlenmeye başlamıştı. On gün sonra Grant, Spotsylvania'dan ayrıldı ve ileri birliklerini bir kez daha Richmond'a giden yollara gönderdi.

Kuzey Anna Nehri

Lee ile Grant arasındaki kedi-fare oyunu yeniden başladı. Her ikisi de birbirini kontrol ederek ilerliyorlardı. 22 Mayıs'ta Lee ordusunu Konfederasyon başkenti Richmond'un 34 km uzağındaki, Kuzey

Anna Nehri'nin güney kıyısında yoğunlaştırmıştı. Grant ertesi gün karşı kıyıya geldi.

General K. Warren'ın 5. Kolordusu, Jericho Mill'deki bir geçitten geçtikten sonra General A. P. Hill'in tümenlerinden biri tarafından saldırıya uğradı. Warren, keskin ve kanlı bir mücadelenin ardından Hill'in birliklerini sürmeyi başardı.

Ertesi sabah, General Winfield S. Hancock'un 2. Kolordusu Kuzey Anna'yı geçerken çok az direnişle karşılaştı. Lee'nin tekrar geri çekildiğine dair umut verici söylentiler dolaşmaya başladı. Ancak öğleden sonra, bir Birlik tümeni, Hanover Kavşağı yakınında, siperlerin arkasına mevzilenmiş Konfederasyon askerleriyle karşılaştı. Bir saat sonra General Ambrose Burnside'ın 9. Kolordusu Ox sığlığından geçmeye çalışırken güçlü Konfederasyon savunması tarafından durduruldu.

Akşama doğru, Kuzey Virginia Ordusu'nun Birlik kuvvetlerinin ortasında, ters çevrilmiş ve bir "V" şeklinde şekillendirilmiş zorlu bir dizi tahkimatın arkasında korunduğu anlaşıldı. Tepe noktası Ox sığlığındaydı ve arka kısım dik kıyılı akarsularla korunuyordu. Lee, büyük bir ustalıkla Birlik Ordusu'nu bölmüştü. Ancak kendisi bir saldırı organize edemeyecek kadar hastaydı. Grant, ordusunun zaten güney kıyısında bulunan iki kanadını birleştiremedi. Bu nedenle, bu ustaca hazırlanmış savunma düzenlemelerinden uzaklaşıp nehrin karşı kıyısına çekildi. 26 Mayıs akşamı, Grant batıya yöneldi sonra ordusunu tekrar güneydoğuya çevirdi.

Büyük bir muharebe yaşanmamasına rağmen Kuzey Anna Nehri civarındaki çatışmalarda her iki tarafın verdiği toplam zayiat yaklaşık 4.500 kişiydi.

Lee'nin Yeni Düzeni

Grant ve Sherman, Virginia ve Georgia'da saldırıya geçerken Lee, ordusunun "gözü ve kulağı" olacak yeni bir lider seçti.; Jeb Stuart'ın yerine General Wade Hampton'ı getirdi. Hampton, 11-12 Haziran Trevilian İstasyonu Muharebesi'nde Sheridan ile savaşacaktı. Georgia'da Johnston, New Hope Kilisesi ve Pickett's Mill muharebelerinde Sherman'ın saldırılarını püskürtüyor, Grant ise Kuzey Anna'da Lee ile karşı karşıya geliyordu.

GRİ CEKETLİLERİN YÜZÜ GÜLÜYOR

Mayıs 1864'te Ulysses S. Grant, Robert E. Lee'ye karşı operasyonlara başladığında, diğer Virginia seferleri de başlamıştı.

Nisan ayında Benjamin Butler komutasında 30.000'den fazla askerden oluşan yeni bir ordu kuruldu. Görevi, Richmond'un güneyine inen James Nehri'ne yelken açmak ve Richmond-Petersburg demiryolunu kesmekti. 2 Mayıs'ta General Franz Sigel, Stonewall Jackson'ın onu iki yıl önce yendiği Shenandoah Vadisi'nde ilerlemeye başladı. Sigel, Richmond'a giden demiryolunu kesecek ve aynı zamanda Konfederasyon takviyelerinin Lee'ye ulaşmasını önleyecekti.

Bu sırada bu iki Kuzeyli komutanın rakipleri de görevlerine atanıyordu. Nisan ayında, General P. G. T. Beauregard, James Nehri'nin güneyindeki Kuzey Carolina ve Virginia'daki kuvvetlerin komutanı oldu. Lee, Shenandoah Vadisi'nde Sigel ile yüzleşmesi için General John C. Breckinridge'i seçti.

5 Mayıs sabahı Birlik Generali Benjamin Butler, Appomattox ve James nehirleri arasındaki Bermuda Yüz Yarımadası'na indiğinde, sadece birkaç generale sunulan bir şansa sahipti. Komutasındaki James Ordusu (ordu bu ismi James Nehri'nden almıştı), iki önemli Konfederasyon şehri arasındaydı: Richmond'dan 24 km ve Petersburg'dan 13 km uzaklıkta. Güneyliler iki şehir arasında sadece 5.000 milisten oluşan bir kuvvet toplayabiliyordu. Dahası, garnizonun yeni komutanı General P. G. T. Beauregard'ın Charleston'dan gelmesi gerekiyordu.

Ancak Butler bu fırsatı kaçırdı. Richmond-Petersburg Demiryolu'na izciler göndermiş olmasına rağmen, yeni üssüne iyice yerleştiğinden emin olmak için çok fazla zaman ve enerji harcadı. Bu arada Konfederasyon güçleri, zamanlarını ellerinden geldiğince her yerden takviye almak için kullanıyorlardı ve General Beauregard da onları organize etmek için gelmişti. Butler bir hedefe karşı ağır hareket ettiğinde, Beauregard onu şaşırttı.

16 Mayıs'ta Butler, James Nehri'nde bir kıvrımda bulunan ve uzun süredir Birlik savaş gemilerinin belası olan Drewry's Bluff'taki bataryalara saldırdı. Karmaşık, bataklık, sisli bir çam ormanında yaşanan ve

derme çatma savunmaların dışında cesetlerin yığıldığı bir muharebede Beauregard, Butler'ın üssü ile olan bağını koparmayı neredeyse başardı. Hatta 20 Mayıs'ta Ware Bottom Kilisesi yakınında Butler'a ağır darbe indirdi. Bundan sonra, Birlik generali, ancak Bermuda Yüz'deki kampının güvenliğine kendini attığında rahatladı. Ama yaşadıkları rahat ortamını bozdu. Butler'ın mevcut asker sayısının yarısına sahip olan Beauregard, yarımada boyunca bir dizi tahkimat inşa ederek Kuzeyli generalin çevresine adeta duvar ördü.

Birinci Petersburg Muharebesi

Haziran ayında Butler yine hata yaptı. Beauregard'ın kuvvetlerinin çoğunun Bermuda Yüz hatlarında olduğu için Petersburg'un çok hafif bir şekilde savunduğunu düşünen Butler, şehre baskın yaparak gecikmiş askerî zaferine ulaşmaya çalıştı. 9 Haziran'da 3.400 piyade ve 1.300 süvari, Appomattox Nehri'ni geçti ve Petersburg'u çevreleyen tahkimatlara, diğer adıyla Dimmock Hattı'na yaklaştı. Şehirde milisleri silahlanmaya çağıran *toksinler* (alarm çanları) çalarken, saldıran piyadeler çatık duvarlar ve tabyalar tarafından saldırıya geçemeyecek kadar korkutuldular, Bermuda Yüz'ün güvenliğine geri çekildiler. Birkaç mil ötede Butler'ın süvarileri şiddetli bir mücadele içindeydi.

Jerusalem Plank Yolu boyunca Dimmock Hattı'nın güney kesiminde baskın yaparak, Meksika Savaşı Gazisi Emekli Albay Fletcher liderliğindeki Virginia Yedek Taburu'yla karşı karşıya geldiler. Tabur; şehir meclisi üyeleri, esnaflar ve gençler de dâhil olmak üzere 125 kişiden oluşuyordu. "Yaşlı Adamlar ve Genç Oğlanlar Muharebesi" olarak ünlenen çatışmada, birçoğu yalnızca eski tüfeklerle silahlanmış olan bu kararlı Güney kuvveti, yaklaşık iki saat boyunca tekrarlanan Kuzey saldırılarını püskürttü. İnanılmaz bir şekilde hastanedeki hastalar bile, Birlik atlılarıyla savaşmaya yardım etti. Sonunda Mavi Ceketliler Bermuda Yüz Yarımadası'na geri çekildiler. Virginia Yedek Taburu'nun zayiatı; ölü, yaralı ve esir olmak üzere, mevcudunun yüzde 60'ıydı.

Vadide Hezimet

Grant'in Shenandoah Vadisi saldırısı planları da engellendi. Mayıs ayında General Franz Sigel'in ordusu önce yağmurla zor anlar

yaşadı, ardından New Market mevkiinde çatışmaya girdi. Burası, Valley Turnpike'ın geçtiği güzel kasabalardan biriydi. Yol, Blue Ridge Dağları'nın üzerinden doğuya ve Lee ile Grant'in yavaş yavaş çıktığı yere doğru gidiyordu. Lee, Sigel'in Güneylilerin kanadına saldırmak için bu rotayı kullanacağına inanıyordu. 15 Mayıs'ta General John C. Breckinridge bunu engellemeye çalıştı. Topçu ateşi, New Market sakinlerinin çoğunu mahzenlere inmeye zorlamıştı.

Sigel'in 6.000 askeri vardı. Breckinridge 4.000 kişilik bir kuvvet topladı. Bunların arasında, "Güney'in West Point'i" olarak bilinen Virginia Askerî Enstitüsü'nden 247 askerî öğrenci de vardı. Okulları Lexington'dan hareket edip dört gün içinde 120 km yürüdükten sonra gelmişlerdi. Yağmur nedeniyle sırılsıklamdılar ve tir tir titriyorlardı. Daha kötü ihtimallere alışmış olan Lee, Breckinridge'e sadece şans dilemişti: "Düşmanı geri püskürteceğine inanıyorum."

Sigel'in adamlarının çoğu hâlâ yağmur çamur deryasına dönmüş tek yolla cebelleşirken Valley Turnpike'ın çok aşağısındaydılar. Çatışmalar kasabanın dışındaki otlak ve tepecikler üzerinde ileri geri dalgalanıyordu. Birlik komutanı, sahip olduğu birlikleri yalnızca yerel Bushong Ailesi'ne ait bir çiftliğin tarlalarına ve meyve bahçelerine bakan bir sırt boyunca yerleştirebildi. 18 topunu da oraya konuşlandırdı.

Shiloh ve Chickamauga'da oldukça iyi bir asker olduğunu kanıtlamış olan Breckinridge, bataklık yamaçlarda ilerleyen bir Konfederasyon saldırısına öncülük etti. Ancak aşırı yağmur altında Birlik silahları saldıran birlikleri biçtikçe, Güney saflarında tehlikeli bir boşluk ortaya çıktı. Kuzeyli askerler fırsatı yakalamadan önce, Breckinridge öğrencilerden harekete geçip deliği kapatmalarını istedi. Geçit törenindeymiş gibi giyinmiş olan öğrenciler, sürülmüş bir tarlayı geçerlerken yağmurdan dolayı bataklığa dönmüş zeminde ayakkabılarını kaybettiler. Gençlerden bazıları yakın mesafeden Kuzeyli topçuların gerçekleştirdiği ve binlerce bilyenin üstlerine yağdığı top atışlarıyla parçalara ayrıldılar. Ama yoldaşları ilerlemeye devam etti. Birlik tüfeklerinin yaylım ateşi nedeniyle birçoğu yere yığıldı, ancak geri kalanları olmaları gereken yere ulaşıp diz çöktü. Zayıf bir Birlik karşı saldırısı kargaşaya dönüştü. Sigel'in topçuları hareketlendi. Askerî öğrenciler daha sonra ayağa fırladı ve tepeyi süpürdü.

Konfederasyon hattının geri kalanı, harekete geçerek tepeye hücum etti. Sigel'in adamlarını hezimete uğrattılar. Mavi ceketliler, bir gün ve bir gece boyunca durmaksızın Valley Turnpike'dan aşağı geri çekilirken canları çıktı. Onlarla birlikte Grant'in Shenandoah Vadisi'ne yönelik saldırı umutları da gitmişti.

Lee'nin kanadı emniyete alınmıştı. Breckinridge, Kuzey Virginia Ordusu'nu takviye etmek için küçük kuvvetini doğuya döndürmeyi başardı. Güneyli askerî öğrencilerin yaklaşık dörtte biri öldürülmüş veya yaralanmıştı. Geri kalanlar, Lexington'a kahraman olarak döndü. Aldıkları eğitimin hakkını vermenin gururunu taşıyorlardı.

Hezimetin Sonuçları

Sigel ve Butler'ın başarısızlıkları sadece Breckinridge ve Beauregard'ın Lee'yi takviye etmesine neden olmakla kalmadı, aynı zamanda Konfederasyon'a başka bir askerî avantaj sağladı.

Butler'ın Petersburg'a başarısız baskınının bir sonucu olarak, Beauregard, General Grant'in saldırılarını savuşturmak için tam zamanında o şehrin savunmasını güçlendirmeye başladı.

Bir başka Shenandoah Vadisi seferi, Haziran ayında Birlik Generali David Hunter'ın New Market'e misilleme olarak Virginia Askerî Enstitüsü'nü yaktığı baskınından sonra başladı.

Lee, General Jubal Early'yi Hunter'la yüzleşmesi için gönderdi. Bu hamle, Sheridan'ın Early'ye karşı zafer kazandığı yaz muharebelerine neden oldu.

SAVAŞ ESİRLERİ

Savaşın başlarında iki tarafın da kalabalık savaş esirlerini barındırmaya yönelik herhangi bir hazırlığı yoktu. Lincoln, Konfederasyon'u meşrulaştıracağı gerekçesiyle esir değişimine karşı çıkmıştı. Bununla birlikte, saha komutanları, esir sayılarını belli bir seviyede tutabilmek için karşılıklı fikir üretmeye başladılar. Bunun sonucunda 1862 yılında ortaya Dix-Hill Kartel'i çıktı. Buna göre serbest bırakıldıktan sonra

askerlikle ilişkisini kesmeyi kabul eden esirler, eşit rütbede olmak koşuluyla, esir değişimine tabii olacaklardı. Bu sistem çok iyi işledi, kısa zamanda esir kampları boşaldı. Ancak Birlik Ordusu'nun Afrikalı-Amerikalıları askere almaya başlaması ile birlikte sorunlar başladı. Konfederasyon siyah askerleri değişime tabii tutmayacağını hatta onlara kaçak köleler olarak muamele yapacağını bildirince 1863 Mayıs'ında Federal Hükûmet karteli askıya aldı. Kısa sürede de kamplardaki esirlerin sayısı kontrol edilemez seviyelere yükseldi.

Savaşın başlarında mevcut şartlı tahliye ve değişim karteli 1863'te çöktü ve Nisan 1864'te General Grant artık daha fazla mahkûm değiştirmeyi reddetti.

1862'de muharebe alanında yakalanan bir Konfederasyon ya da Birlik askeri kaba bir muamele görür ve ardından muharebe alanında veya cephe hattının arkasındaki bekleme alanında alıkonurdu. Şanslıysa, aynı rütbedeki bir düşman askeri karşılığında çabucak şartlı tahliye edilirdi veya yakın gelecekte değiştirilmeyi beklerdi. 1864'te yakalanması ise tek bir anlama geliyordu: esir kampı. Bu durumda esiri korkunç bir sınav beklerdi. Öyle ki savaş alanında bile hayatta kalma şansı daha yüksek olabilirdi. Çatışma sırasında ABD'de 150'den fazla savaş esiri kampı vardı. Akla gelebilecek her tür tesis kullanıma açıldı: mevcut hapishaneler, cezaevleri, dönüştürülmüş depolar, kullanılmayan kışlalar, eski tahkimatlar ve sığır ağıllarından daha iyi olmayan ambarlar vardı. Hem Kuzey'de hem de Güney'de hepsinin ortak noktası, kasıtlı bir kötü muamele politikası değil, daha ziyade bürokratik beceriksizlik ve korkunç bir kaynak eksikliğiydi. Gıda, barınak, hijyen, tıbbi destek eksikliğinden dolayı binlerce esir hayatını kaybetti.

Vahşetler Denk

Savaşın başlarında, en iyi bilinen Konfederasyon savaş esiri kampı Richmond'un Libby Hapishanesi'ydi. Libby, tutsakların Güney'deki

diğer kamplara gönderildiği bir mahkûm işleme ve nakil istasyonu olduğu için yaklaşık 125.000 Birlik mahkûmu bu korkunç, üç katlı tuğla depodan ve eski geminin çardakhanesinden geçmişti. Nemli, pis kokulu duvarları içinde yaklaşık 1.000 mahkûma yer vardı, ancak bu sayının beş katından fazlası farelerin istila ettiği koridorlarda toplandı. Hemen hemen hepsi subay, eğitimli adamlardı ve daha sonra savaş esirleri olarak yaşadıkları deneyimlerle ilgili hatıralarını yazdılar. Onlar şanslı olanlardı; diğer yarısının nasıl yaşadığını görmek için parmaklıklı pencerelerinden dışarı bakmaları yeterliydi.

Dışarıda, Belle Isle (Güzel Adacık) "Hapishanesi", James Nehri'nin ortasında kayalık bir yükseltiydi. Yaklaşık 8.000 savaş esirinin toplandığı, çok az tesisi olan veya hiç olmayan doğal bir hapishaneydi. Ancak sadece 3.000 kişiye yetecek çadır ve bir avuç baraka mevcuttu.

Mississippi Nehri'nin ortasındaki Illinois'de bulunan Rock Adası'ndaki koşullar da çok daha iyi değildi. Bazı barınaklar olmasına rağmen, Konfederasyon mahkûmları yakıcı yaz güneşine ve sert kışlara maruz kaldılar. 1864'te hızla yayılan çiçek salgını ise hapishaneyi neredeyse boşalttı.

Maryland'deki Point Lookout ise Kuzey'in Belle Adacığı'ydı. Bir zamanlar Chesapeake Körfezi'ne uzanan bir tatil köyü, yalnızca 10.000 adam için yeterli çadır sağlıyordu, ancak gerçek Güneyli esir sayısı bunun çok üstüne çıkmıştı. Hapishanenin faaliyette olduğu iki yıl boyunca, 3.500'den fazla savaş esiri orada ölmüştü.

Cehennemde Yaşamanın Sonucu: Boşa Ölümler

Esir edilen yaklaşık 26.000 Konfederasyon askeri, başlangıçta bir eğitim kışlası olarak inşa edilen Douglas Kampı'nda tutuldu. Kamp, Chicago'nun dışında, nemli, alçak bir çayırlık alanda kurulmuştu. Bir ayda, savaştaki diğer tüm esir kamplarından daha yüksek ölüm yüzdesiyle korkunç bir şöhret kazandı; 1863 Şubat'ında 3.900 esirde 390'ı hayatını kaybetti. Toplamda 4.000'den fazla Konfederasyon esiri, Güney'deki evlerini bir daha hiç görmedi; birçoğu Chicago'daki Oak Woods Mezarlığı'ndaki toplu mezarda yatmaktadır.

Birlik savaş esiri kampları arasındaki en yüksek ölüm oranı, yüzde 24'e ulaşan şaşırtıcı bir oranla Elmira'da kaydedildi. Batı New

York Eyaleti'nde bulunan Elmira (ya da mahkûmların bildiği adıyla "hell-mira", yani "cehennem-mira") ilk olarak 6 Temmuz 1864'te 400 Güneyli mahkûmun, 5.000 kişilik eski bir kışlaya yerleştirilmesiyle açıldı. Ancak Elmira'daki esir sayısı 9.500'e ulaştı. Çoğu New York'un dondurucu kışında, ne barınak ne de battaniye olmadan dışarıda uyumak zorunda kaldı.

Andersonville, diğer adıyla Sumter Kampı, tüm bu kamplar içinde büyüğüydü. 1864'ün başlarında Güneybatı Georgia'nın çam ormanlar ortasında 10.000 Birlik mahkûmu için inşa edilmişti. Kısa sürede bu sayının üç-dört katını misafir eden bir istifhaneye dönüştü. İlginç olan, hiç barınağı yoktu. Bunalmış mahkûmlar, acımasız güneşten kaçmak için paçavraları çubuklara gererlerdi. Oradaki dere, hem su kaynağı hem de kamp kanalizasyonuydu. Dizanteri yaygındı, tıbbi yardım yoktu ve erzak azdı. Orada yaklaşık 13.000 esir hayatını kaybetti ki bu sayı hapishane nüfusunun yüzde 30'una denk geliyordu. Andersonville, her ne kadar İç Savaş esir kamplarının en meşhuru olsa da bütün kamplar aynı günahı paylaşıyordu bir yerde.

İç Savaş sırasında 400.000'den fazla asker savaş esiri olarak tutuldu. 56.000'den fazlası esaret altında öldü. Sonuçta, hem Kuzey hem de Güney için birlikte değerlendirildiğinde, ölüm oranı yaklaşık yüzde 13'tü. Bu korkunç bir orandı çünkü savaş alanındaki ölüm oranının iki katından fazlaydı.

COLD HARBOR MUHAREBESİ

Ulysses S. Grant'in Kuzey Anna Nehri'nden ustalıkla ayrılışının ardından, her iki ordu da güneydoğuya doğru savaşmaya devam etti. General Robert E. Lee, Totopotomoy Deresi'nin güney kıyısında güçlü bir pozisyon aldı: Kuzeyinde Pamunkey Nehri ve güneyinde Chickahominy Nehri vardı. 28 Mayıs'ta Grant'in pozisyonunu öğrenmek için doğuya bir süvari keşif kolu gönderdi. Adamları, Haw's Shop yakınlarında Birlik atlılarıyla karşılaştı. Yaşanan beş saatlik muharebe, tüm savaşın en kanlı süvari çarpışmalarından biri oldu.

Lee'nin sağ kanadını arayan Grant, 30 Mayıs'ta Totopotomoy Deresi'ni geçti. Her iki ordunun piyadeleri Bethesda Kilisesi mevkiinde çatıştı. Daha doğuda, süvari birlikleri Eski Kilise'de savaşıyorlardı. Konfederasyon atlıları, Cold Harbor bir kavşağında geri çekildiler. Lee'nin hatlarının kırılmaz olduğuna inanan Grant, aynı zamanda Cold Harbor'a da göz atıyordu. Aslında büyük bir muharebe şekilleniyordu.

Açılış

Cold Harbor kavşağından beş yol kesişmekteydi. Bunlardan güneybatıya bakan ikisi Chickahominy Nehri'ndeki köprüler sayesinde yaklaşık 15 km uzaklıktaki Richmond'a ulaşıyordu. 1 Haziran 1864'te bu kavşak için süvari birlikleri birbirlerine girdiler. Öğleden sonra piyadeler gelmeye başladı. Mavi Ceketliler kavşaktaydı. Lee'nin tümenleri kuzeyden yaklaşıyorlardı. Grant'in askerleri paralel bir yolda ilerliyorlardı, ancak bazıları kaybolmuştu ve yavaşlamışlardı.

Lee'nin savunma hattı kuzeydeki Totopotomoy Deresi'nden Chickahominy kıyılarına kadar yaklaşık 12 km uzanıyordu. Önde gelen unsurlar Richmond'a giden yolu kapatmayı başarmışlardı. Lee'nin askerleri durdukları yerde siper kazdılar. Karşılarına gelen Grant'in adamları akşam vakti güney hattına saldırdılar. Birkaç dakika boyunca Konfederasyon hatları tüfek ateşiyle parladı.

*Yankee*ler her yerde geri çekildi. Bir tümen hariç hepsi, bir vadiyi siper olarak kullanıp neredeyse bir gedik açmışlardı. Bundan etkilenen Grant, büyük bir hamlenin Kuzey Virginia Ordusu'nu bölebileceğini düşündü. Bu nedenle 2 Haziran için büyük bir saldırı emri verdi. Ancak Kuzey birliklerinin tamamı yerinde değildi, bu yüzden isteksizce saldırıyı ertesi sabaha erteledi.

1 Haziran muharebesi sırasında, Birlik'in 6. Kolordusu'nun topçuları, Konfederasyon hattına o kadar yakın savaştı ki, onlara "Batarya Küfürbazları" lakabı takıldı. Topların yeniden doldurulduğu sırada Gri Ceketli piyade komutanları ile Mavi Ceketli topçu subayları bağırışarak ve karşılıklı hakaretler ederek moral bozmaya çalışmışlardı.

O gece Lee'nin mühendisleri hatları güçlendirdi. Zayıf noktaları takviye ettiler. Birleşen ateş alanları oluşturan geniş bir zikzak hat tasarladılar. Topçuların menzili daha iyi tahmin edebilmesi için mesafeleri belirten nişan taşları yerleştirdiler. Konfederasyon güçlerinin Spotsylvania'dan beri üzerinde çalıştığı saha tahkimat sanatı, şimdi Cold Harbor çevresindeki düz arazilerde mükemmeldi. Sürekli yağmur yağmasına rağmen savunmalarını güçlendiren Konfederasyon askerlerinin gürültüleri, yüzlerce metre ilerideki Birlik askerlerinin kulaklarında çınlıyordu. Korku Kuzey saflarına sızdı; birçok asker, öldüklerinde cesetleri tanınabilsin diye adlarını gömleklerine iğneledi.

Her iki ordunun da askerleri, 1 Haziran'dan 12 Haziran 1864'e kadar, topçu ve keskin nişancı ateşi altında, düz açık alanlarda yaklaşık iki hafta harcayarak, Cold Harbor'daki yol kavşağının etrafında karmaşık bir hendek labirenti kazdılar. Birlikler, uyumak için siper duvarlarının arkasına bombaya dayanıklı barınaklar inşa ettiler. Ateş yakmak için çukurlar kazdılar. Şok emici bir hâle getirmek için *gabyon*ların, yani açık uçlu hasır kafeslerin aralıklarını toprakla doldurdular. (Bu teknik Petersburg'da tekrar kullanacaktı.) Yağmur, siperleri nehre dönüştürdü. Güneş çıktığında ise süngülü tüfeklerin arasına gerilmiş battaniyelerin altı askerlere gölgelik oluyordu.

Katliama Davetiye

3 Haziran'da işaret verildiğinde 25.000 Birlik askeri mevzilerinden çıktı. Çamurlu alanları geçti. Çok azının Güney savunmasını incelemek için zamanı olmuştu. Yaklaşık 11 km'lik hattın karşısında, şafak vakti gökyüzünü aydınlatan ve Richmond'daki pencereleri sallayan güçlü bir Konfederasyon top ve tüfek ateşi başladı. Ardı ardına gelen yaylım ateşleri Mavi Ceketlilerin saflarını delip geçti. Tüm hatlar kırıldı. Bütün alaylar dağıldı. Bu katliam sahnesinin ortasında, General Francis Barlow'un tugayı, Konfederasyon savunma mevzilerinin bir bölümünü kısa süre ele geçirdi. Bazı yerlerde, bu ateşten kurtulanların rahatlamaları sadece birkaç dakika sürdü; subayları onları boş yere ileri doğru sürdüğü için onlar da diğerlerinin yanına devrildiler. Yine de Grant ve ekibi sahadaki durumdan habersiz kaldı.

Barlow'un kısacık başarısı, yalnızca daha fazla saldırı emri verilmesine neden oldu. Sonuç, generaller arasında neredeyse isyandı. Grant sonunda fiyaskoyu durdurduğunda gün ortasına gelinmişti. Ne kadar kayıp verildiği ortaya çıkmaya başladı. Bazı Konfederasyon tümenleri zayiat bildirmese de her on Birlik askerinden biri hayatını kaybetmişti. O sabah savaşın ilk saatinde ölen 6.500 ila 7.000 kişiden çoğu o ölümcül ilk on dakika içinde vurulmuştu.

Yaralıların Kaderi

Delik deşik olmuş tarlalarda dağınık duran yaralı yığınları vardı. Yine de Konfederasyon topçuları ateş etmeye devam etti. Hayatta kalan yaralılar, siper almak için süngü ve teneke bardaklar kullanarak yattıkları yerleri kazdılar. Ertesi gün Grant, 24 saattir açıkta yatan yaralıları toplama konusunda Lee ile görüştü. Grant resmî bir ateşkes talep etmeyi reddetti, Lee de Grant'in söylediklerine güvenmedi. Üç gün boyunca cesetler ve yaralılar tarlalarda yan yana yattı. Karanlığın örtüsü altında bazı askerler inleyen yoldaşlarını kurtarmayı denemek istedi. Ancak savaş hatları arasındaki mesafe bazen 45 metreye kadar indiği için, keskin nişancılar başını kaldıranları anında yakalayabiliyordu. Bazıları ise yaralılara ulaşmak için hendek kazmayı bile denedi.

Sonunda, 7 Haziran akşamı Grant resmî bir ateşkes istedi ve Lee de kabul etti. İltihaplı ceset tarlalarında hâlâ hayatta olan birkaç yaralı vardı. Kuzeyli sahra sıhhiye birlikleri bütün yaralıları toplasa da pek azı hayatta kalabildi; oysa Grant'in aklı başına (daha erken) gelseydi çoğu kurtarılabilirdi.

Cold Harbor Muharebesi'nin başından sonuna kadar etkili olan keskin nişancılar, keşif ve kurtarma görevlerini zora soktular. Kuzeyli meslektaşları daha iyi ekipmanlara sahip olsa da Güneyli keskin nişancılar daha başarılıydı.

Grant?

Savaş alanlarından gelen kötü haberler, Kuzey eyaletlerinde savaşa verilen desteği epey derecede düşürdü. Georgia'da, Joseph E. Johnston, savunma mevzilerinin bir hattından diğerine çekilip Sherman'ın tuzaklarından sıyrılarak Birlik'in Atlanta'ya doğru ilerlemesini durdurmuştu. Cold Harbor'da yaşananların haberi ise sarsıcı bir darbe oldu. Kuzeyli askerlerin uğradığı katliam haberleri, 7-8 Haziran'da Baltimore'da Başkan Lincoln'ü ikinci bir dönem için aday göstermek üzere toplanan Cumhuriyetçi Ulusal Kongresi'nde moralleri altüst etti.

Bir aylık kanlı saldırılardan sonra, Grant'in bazı komutanları huzursuz olmaya başladı. Her tarafta "kasap" olmakla itham edilip kınanan Grant, eleştirilere asla cevap vermedi. Ama yirmi yıl sonra, gırtlak kanserinden ölmek üzereyken yazdığı anılarında duygularını ortaya koydu: "Cold Harbor'daki son saldırının yapılmış olmasından her zaman pişmanlık duydum."[2] Potomac Ordusu'ndaki askerler katliamdan o kadar rahatsız oldular ki, günler sonra Petersburg'un dışındaki zayıf korunan siperlere saldırmaktan vazgeçtiler.

PETERSBURG'A DOĞRU

İki ordunun siperlerinde karşı karşıya durmasıyla Cold Harbor'da yaşanan açmaz, hem Grant hem de Lee için dayanılmaz hâle gelmişti. Cold Harbor'dan sonra Grant stratejisini geliştirmeye devam etti. Richmond'un batı ve güneybatısındaki demiryollarını yok etmesi için Sheridan'ın süvarilerinin bir müfrezesini görevlendirdi. Lee'nin Güneyli süvarilerinin peşlerini bırakmayacağını biliyordu. Bu şekilde Lee'yi geçici olarak kör bırakmayı tasarladı. Grant karmaşık bir hareket planlıyordu. Bir gözü, Richmond'un 32 km güneyinde ve James Nehri'nin ötesinde bulunan Petersburg'daki demiryolu kavşağındaydı.

2 William C. Davis, *Grant; Angel or Demon?*, Boston, Da Capo Press, 2012, s. 46.

Kim Nerede, Nasıl?

Petersburg, adını 1862'de inşaatlarını yöneten askerî mühendis Charles Dimmock'tan alan Dimmock Hattı'nın zorlu tahkimatlarıyla kısmen korunuyordu. Mayıs'ta şehrin savunmasından sorumlu olan Beauregard, Kuzeyli Butler'ın James Ordusu'nu yenilgiye uğratmıştı. Bu sayede askerlerinin çoğunu Lee'yi desteklemek için gönderebilmişti ama Petersburg'u sürpriz bir saldırı karşısında savunmak için de elinde yeterli güç kalmamıştı.

Birlik askerleri 12 Haziran 1864 gecesi Cold Harbor çevresinde sessizce hareket ediyordu. Geriye doğru çekildikten sonra önce alaylar ardından kolordular hâlinde toplandılar. Şafakta Lee, Potomac Ordusu'nun geceyle birlikte ortadan kaybolduğuna dair şaşırtıcı haberi aldı. Grant, Konfederasyon tedarik hatlarını, özellikle de Petersburg'da kesişen beş demiryolunu vurmak için harekete geçmeye karar verdi. Ancak bunun için güneye doğru bir yürüyüş yapması ve yer yer birkaç km genişliğinde olan James Nehri'ni geçmesi gerekiyordu.

Nakliye

Grant "her şeyi gözeten, sessiz, esrarengiz" bir hâldeyken, General William F. Smith komutasındaki 18. Kolordu, York Nehri üzerinde bekleyen birlik nakliye araçlarına binmek için kuzeydoğuya yürüdü. Piyadelerin çoğu güneye, James Nehri'nin kuzey kıyısına ulaşıp karşı kıyıya feribotla götürüldü. Geriye kalan bir kolordu, bir tümen ve tüm topçular nehri sadece yedi saatte inşa edilmiş bir duba köprü yardımıyla geçti.

Birlikleri 5.000 vagon (atlı nakliye arabası), 56.000 at ile katır ve 2.800 büyükbaş hayvan izledi. Bir süvari birliği kesintisiz olarak üç gün boyunca köprünün üzerinde ağır ağır ilerledi.

Öncü Saldırılar

İlk gelen Smith'in 8. Kolordusu'ydu. 15 Haziran'da City Point'te gemiden inen askerler Petersburg'a doğru 15 km yürüdüler. Dimmock Hattı'nın arkasında, General Beauregard'ın Konfederasyon savunması gergin bir şekilde bekliyordu.

Saldırı o akşam başladı. Çok eziciydi. Mavi Ceketliler, Dimmock Hattı'nın büyük kısmını ele geçirdi. Beauregard'ı başka bir pozisyona kayıp savunma yapmaya zorladılar. Smith bir an için Petersburg'un anahtarını eline geçirmişti ama değerini bilemeyip kayıp gitmesine izin verdi. Gerçekte olduğundan daha fazla Güneylinin karşısında olduğunu sanarak başarısının devamını getirmedi.

Beauregard aceleyle ikinci bir savunma hattı oluşturdu. Adamları süngü ve teneke kaplarla çılgınca toprağı kazıyorlardı. Grant, generallerinden, düşman garnizonunu güçlendirmeden önce Petersburg'u almalarını istedi. Grant'in ordusunun konumunu tespit edemeyen Lee'nin kafası karışmıştı. Ancak 40.000'den fazla düşman askerini savuşturan Beauregard, karşısına çıkan Mavi Ceketlilerin Potomac Ordusu'dan olduğunu belirledi. Bu haberi alan Lee, askerlerini aceleyle Petersburg'a giden yola gönderdi.

Beauregard'ın Direnişi

16 Haziran'da Grant, kuşatma altındaki şehrin önüne geldi. O akşam için başka bir saldırı emri verdi. Beauregard hâlâ direniyordu. Yapılan şey pek bir saldırı gibi durmadı çünkü Kuzeyli askerler yorgundu. 17 Haziran'da şiddetli çatışmalar yaşandı, ancak saldırılar düzensizdi. Beauregard, Birlik saldırılarını körfezde tutuyordu. Gerektiğinde askerlerini bir baskı noktasından başka bir baskı noktasına kaydırıyordu. 18 Haziran'da gün ağarırken, Güneyliler başka bir şafak saldırısını püskürttüler. O öğleden sonra Kuzey Virginia Ordusu'nun öncü unsurları gelmeye başladı. Dört gün boyunca direnen Beauregard, karşı tarafı komuta ettiği adam sayısı kadar karşı tarafa zayiata uğratmıştı. Durmak zorunda kalan Birlik askerleri kazmaya başladılar. Grant, askerlerini, insan dayanıklılığını en üst sınırına kadar zorlamıştı. Subayları da bundan hiç memnun değildi.

Kaçan Fırsat ve Sonrası

Grant büyük bir ustalıkla Petersburg'a hareket etmişti. Ancak askerleri ve komutanları bitkindi. Böylece büyük bir fırsat kaçırılmıştı. Görünüşe göre Grant, "Cold Harbor'daki bir siper labirentini Petersburg'daki bir diğeriyle" değiştirmişti. Kısaca Grant, Petersburg'da uzun

süreli bir kuşatmadan kaçınmak istemişti, ancak fırsat doğduğunda şehri ele geçirememesi, savaşın bir yıl daha uzamasına neden oldu.

Lee'nin yıpratma savaşı, Kuzey'in savaşma isteğini tüketiyordu. Barışçı Demokratlar olan Bakır Kafalar ve diğerleri aldıkları desteği artırıyordu. Lee yeterince uzun süre dayanabilirse, sorun Kasım ayında yapılacak başkanlık seçimlerinde karara bağlanabilirdi. Bu arada Grant, Lee'nin hatlarını zayıflatmayı ve kalan demiryollarını ele geçirmeyi umarak Petersburg hatlarını güneye ve batıya doğru genişletmeye devam etti.

Bu arada Konfederasyon bir zafer silsilesi yakalamıştı. 10 Haziran'da Nathan Bedford Forrest, Mississippi'deki Brice Kavşağı'nda kendisinin iki katı büyüklüğünde bir kuvveti bozguna uğrattı. 11-12 Haziran'da Wade Hampton, Sheridan'ın askerlerini Virginia'daki Trevilian İstasyonu'nda durdurdu. 27 Haziran'da Sherman, Atlanta'nın dışındaki Kennesaw Dağı'nda yenildi. Jubal Early ise Washington'a yürümeye hazırlandı. O yaz, Birlik için felaket bir yazdı.

TEDARİK, NAKLİYE VE LOJİSTİK

İç Savaş sırasında, orduların sürekli olarak duyduğu; yiyecek, giyecek, mühimmat ve tıbbi malzeme ihtiyacının karşılanıp karşılanamaması, çatışmanın en önemli seferlerinden ve muharebelerinden bazılarının doğasını ve sonucunu belirledi. Lojistik, masa başındaki büyük stratejiden muharebe alanlarındaki taktiklere kadar her şeye hükmetti.

1860 yılında, yani savaştan önce, ABD Ordusu'ndaki subay ve asker sayısı 16.000'di. Bir yıl sonra bu sayı 186.000'e yükseldi ve savaşın sonunda Birlik Ordusu'nun toplam mevcudu 1.000.000'u aşmıştı.

İç Savaş, demiryollarının önemli rol oynadığı ilk büyük savaştı. Kuzey, daha fazla kilometreye sahip olduğu için demiryolları açısından

avantajı elinde tutuyordu. Ancak Güney'in iç ulaşım hatları, birliklerin ve malzemelerin bir yerden bir yere taşınmasını kolaylaştırdı.

Denizde ise Birlik'in ablukası Güney için özel bir sorun teşkil ediyordu. General Winfield Scott'ın "Anaconda Planı" ile hayata geçen Kuzey ablukası, Güney'i denizaşırı ticaret ve tedarikten mahrum bırakmayı amaçlıyordu. Buna karşılık Güneyli abluka-kırıcılar, Enfield tüfeklerinden Alman kılıçlarına, konyaktan ilaca kadar tüm malzemeleri içeren kargoları bir şekilde getirebildiler.

Konvoy

1863 baharında binlerce derbeder piyade ile atları tozlu yolda top arabalarını, mühimmat vagonlarını ve ambulansları çekerken, hareket hâlindeki bir ordunun geçit töreni gibi görünüyordu. Yürüyen orduları, sonu gelmez gibi görünen atların çektiği beyaz tenteli vagon alayı izliyordu. Vagonlar tek sıra hâlinde dizildiğinde (bir orduya 3.000 kadar vagon eşlik ettiği düşünülürse) konvoyun uzunluğu 50 km'ye ulaşabilirdi. Bir piyade askeri üç günlük erzak ve 40 fişek taşırken, vagonlar fazladan tonlarca yiyecek, mühimmat, tıbbi malzeme; ek olarak bagaj ve vagonları çeken hayvanlar için de binlerce çuval yem taşıyorlardı.

Altı katırın çektiği ordu vagonu saatte yaklaşık 5 km hızla ilerliyordu. Ancak yavaş olmasına rağmen vagon, bireysel askerin sırt çantası ve fişek kutusu ile arkadaki temel malzemeleri stoklayan devasa depolar arasındaki hayati bağlantıydı. Vagonda akla gelebilecek her şey vardı: kahve, şeker, tuz, domuz eti, kuru bezelye, çadır, battaniye, palto, kereste, balta, kürek, eyer, dizgin, koşum takımı, mermi, bandaj ve hatta tabut.

Sorun(suz)lar

Demiryolları ve vapur iskelelerinin yakınında ikmal depoları kuruldu. Kuzey, tarım alanlarından ve fabrikalardan malzemeleri toplamakta ve depolamakta çok az sorun yaşıyordu. Buna karşılık Güney, Kuzey'in deniz ablukası, altyapısındaki eksiklikler ve bürokratik verimsizlikler nedeniyle malzemeleri biriktirmek ve ihtiyaç duyulan yerlere nakletmek konusunda daha büyük zorluklarla karşı karşıyaydı.

Kuzeyli askerlerin ihtiyaçlarının karşılanması sırasında en fazla görev üstlenenler, ordunun katırları oldu. Vagonların erişemediği yerlerde devreye giren katırlar, sırtlarına yüklenen malzemeleri ihtiyaç duyulan yerlere ulaştırdılar. Bazıları öyle saygı gördü ki, et ihtiyacı ortaya çıktığında kesilmelerine kimse müsaade etmedi.

Savaşın ortasında Konfederasyon'un Tennessee Ordusu özellikle malzeme sıkıntısı içinde kaldı. Lojistik politikası nedeniyle, Tennessee'deki doğal kaynak tabanından mahrum bırakılmıştı. Nasıl mı? Yerel gıda maddeleri toplandı, Atlanta'daki Konfederasyon deposuna yönlendirildi, buradan Lee'nin Kuzey Virginia Ordusu'nu beslemek için trenle Petersburg'a gönderildi.

1864'e gelindiğinde, Birlik, Petersburg ve Atlanta'daki demiryolu merkezlerine karşı yürütülen seferler sırasında Kuzey'in lojistik ve tedarik şartları Güney ile tam bir tezat içindeydi. General Ulysses S. Grant, James Nehri'ne sırtını yasladığı, Petersburg'daki ikmal üssü karargâhına yakındı. City Point'te de bir depo kurmuştu. Demiryollarının yanında dağlar gibi savaş malzemesi yığılmıştı. Üstelik iskeleler, hastaneler, tamir atölyeleri, demirci ocakları ve hatta günlük 100.000 somun ekmek yapan fırınlar da cabasıydı. 15 km uzakta ise, General Robert E. Lee, Konfederasyon'un güney Virginia ve Kuzey Carolina'daki, stokları giderek azalan kaynak üssünden malzeme gelmesini saplayan Petersburg demiryollarını korumak için savaşıyordu.

Atlanta'daki Birlik Generali Sherman da tek bir can simidine bağımlıydı. Malzemelerin tek hatlı bir demiryolu üzerinden getirilmesi gerekiyordu; hat, Tennessee'deki tedarik üslerine Georgia tepeleri üzerinden bağlanan yüzlerce kilometrelik uzunluğa sahipti. Güzergâhı Konfederasyon akıncılarından korumak için her kilometreye bir karakol kurdu. Yol boyunca da depolar yaptırdı. Eğer demiryolu olmasaydı, dört aylık seferi süresince Sherman yaklaşık 37.000 vagona ihtiyaç duyacaktı.

Savaşın sonunda Birlik Ordusu, Konfederasyon tedarik ağlarını bozmak için "kavrulmuş toprak" stratejisini benimsedi. 1864

sonbaharında General Sheridan, Shenandoah Vadisi'ni yaktı. Kısa bir süre sonra General Sherman, Konfederasyon'un kalbini harap ederek 100 milyon dolarlık hasara neden olan ünlü Georgia ve Carolinas yürüyüşüne başladı.

Askerî telgraf, sinyalizasyon ve havadan gözlem alanındaki gelişmelerle birlikte mekanize ulaşım, askerî lojistik ve iletişimde bir devrim başlattı.

VADİM O KADAR KAVRUK Kİ

Virginia'daki stratejik Shenandoah Vadisi, Birlik için Richmond'a ulaşan potansiyel bir arka kapıydı. Güney için ise, "Konfederasyon'un ekmek sepeti" ve Kuzey'e giden doğal istila yoluydu. Vadinin kontrolü için yapılan savaşın son düellosunda, askerleri Washington'ı tehdit eden Konfederasyon Generali Jubal Early, vadiyi yakarak gökyüzünü karartan Birlik Generali Philip Sheridan tarafından sağlam bir yenilgiye uğratıldı. Bir zamanlar güzelliğiyle her yerde ünlü olan Shenandoah Vadisi, iki yıllık savaşla harap oldu.

Haziran ayında, New Market Muharebesi sonrası, Franz Sigel'in yerini almış olan, Birlik Generali David Hunter, Shenandoah Vadisi'ni geri alırken birçok bina ve evi ateşe verdiği için Virginialıları öfkelendirdi. Lynchburg'daki Konfederasyon tedarik deposuna yaklaşırken, 17-18 Haziran'da yeni Vadi Ordusu komutanı General Jubal Early'ye yenildi. Hunter, Vadi'yi Konfederasyon kuvvetlerine bırakarak Batı Virginia'ya çekildi.

Jubal Early Faktörü

Güneyli Jubal Early cüretkârdı. Haziran 1864'te Shenandoah Vadisi'nin kontrolünü ele geçirerek, Vadi Ordusu'nu (Stonewall Jackson'ın eski 2. Kolordusu) Kuzey'i işgal için kullanmayı planladı. Bazıları Batı Virginia Dağları'nda bulunan düşmanlarını dağıtan Early, Petersburg'da Grant ile mücadele eden Lee üzerindeki baskıyı hafifletme fırsatını yakaladı. Early, Washington'ı tehdit ederek Grant'in askerlerinden bazılarını üstüne çekmeyi planladı. Potomac

Nehri'ni geçen Early, 9 Temmuz'da Monocacy Muharebesi'nde Birlik güçlerini bir kenara itti. Üç gün sonra adamları Rockville Tepesi'nden Washington'ın savunmasına doğru yürüyorlardı.

Tahkimatlar, Early'nin ordusunun iki katı büyüklüğündeki bir milis kuvveti tarafından yönetilse de, şehrin kendisi histerinin eşiğindeydi. Konfederasyon askerleri o kadar yakınlardı ki, Kongre Binası'nın kubbesini kendi açık hava ordugâhlarından görebiliyorlardı. Petersburg'dan binlerce Birlik takviyesinin geldiğini haber alan Early, döndü ve kısa süre sonra Potomac'ı yeniden geçti. Ama üstüne düşeni yapmıştı; panikletmiş, Grant'in Petersburg hatlarını zayıflatmış, ayrıca da demiryollarını ve telgraf istasyonlarını yok etmişti.

Shenandoah Vadisi'ne geri dönen Early, dağınık Birlik saldırılarını savuşturmaya devam etti. 24 Temmuz'da, Stonewall Jackson'ın bir zamanlar savaştığı alanda yaşanan İkinci Kernstown Muharebesi'nde Federal güçleri mağlup etti. Early etkinliklerine devam etmekte kararlıydı. John A. McCausland komutasındaki süvarilerini Potomac'ın karşısına tekrar gönderdi. 30 Temmuz sabahı süvariler, Pennsylvania'daki Chambersburg'a geldiler. General David Hunter'ın bir önceki ay Virginia'daki evleri yakmasının tazminatı olarak 100.000 dolar altın talep ettiler. Fidye ödemeyince, McCausland kasabayı ateşe verdi.

Kuzey'in Cevabı

Kuzey ve Grant çileden çıktı. Mücadeleci süvari şefi Philip Sheridan'ı düşmanı ölümüne takip etme talimatıyla, sahadaki tüm birliklerin komutasına atamaya karar verdi. Bunun çok önemli ve yerinde bir karar olduğu anlaşıldı. "Küçük Phil" Sheridan, Ağustos ayında Shenandoah Ordusu'nun başında, Harpers Ferry yakınlarındaki Vadi'ye girdi. Yaklaşık 40.000 askeriyle birlikte Winchester'ın dışında kamp kurdu. Rakibi Early, sayıca az olan birliklerini harekete geçirdi. Onları ileri geri yürüttü. Ortaya çıkan toz bulutları sayesinde çok daha büyük bir güce sahipmiş izlenimi bırakmayı umuyordu. Sheridan zamanını bekledi ve 19 Eylül'de saldırdı.

Üçüncü Winchester Savaşı, gün boyu süren kanlı bir savaştı. Bir dizi Birlik saldırısını geri püskürtmelerine rağmen, Konfederasyon birlikleri süvariler kanatlarına saldırdığında dağıldılar. Neredeyse

yüzde 40 zayiat veren Early'nin birlikleri, Winchester sokaklarına geri döndü ve 24 km güneydeki Fisher Tepesi'ne konuşlandı. Üç gün sonra, 22 Eylül günbatımında Sheridan, Fisher Tepesi'ne saldırdı. Birlik askerleri, komutanlarının saldırmaları için gösterdiği yoğun çaba ve verdikleri amansız emirler altında kayaların, duvarların ve devrilen ağaçların üzerinden tırmanarak hücumun momentumunu korudular. Bir kez daha kanatları çevrilen Early'nin adamları, 1000'den fazla kayıp vererek mevzilerini terk ettiler. Mavi Ceketliler tarafından gecenin derinliklerinde kovalandılar.

Yakım ve Yıkım

Sheridan daha sonra dikkatini, ekinleri ile Konfederasyon Ordusu'nu besleyen çevredeki araziye verdi. Grant kendisine "vadiyi öyle çorak bir boşluğa çevirmesini" emretmişti ki, üzerinden uçan bir karga bile kendi yemeğini taşımak zorunda kalacaktı. Mavi Ceketliler, meşalelerle, "Yakım" olarak hatırlanacak olan, birçok yangınlar çıkarmaya başladılar. Her yer alevler içinde yanarken, vadiden muazzam duman sütunları yükseldi. Yaklaşık 2.000 ahır ve 120 değirmen, tahıl ve un stoklarıyla birlikte yanarak kül oldu. Sayısız vagon ve tarım aleti yok edildi. Hayvanlar kaçtı. Bir zamanların verimli yüzlerce kilometrekarelik verimli tarım arazisi kavrularak harap oldu.

Shenandoah Vadisi'nde yaklaşık olarak 436.000 kile buğday, 78.000 kile mısır, 900 fıçı un, Sheridan'ın birlikleri tarafından yok edildi. Bir kilenin 176 kg ve o zamanlar kullanılan bir fıçının 17,5 kg olduğu düşünülürse, Güney'in kayıpları daha iyi anlaşılır.

Konfederasyon'un bu konuda yapabileceği çok az şey vardı. Süvari komutanı John Mosby'nin grubu ve diğerlerinin partizan faaliyetleri sadece misillemelere neden oldu. Early'nin çok yaklaşan süvarileri, 9 Ekim'de Tom Çayı Muharebesi'nde sürüldüler. Konfederasyon süvarileri 35 km'lik geri çekilişleri sırasında dörtnala koşarken George Armstrong Custer'ın adamları oluşan bu izdihama "Woodstock

Yarışları" lakabını takarak alay etti. Bu alaylarının karşılığını yıllar sonra alacaklardı, hem de Oturan Boğa ve adamlarından...

Cedar Deresi Muharebesi

Vadinin aşağısının kontrolünü ele geçiren ve Early'nin tümenlerinin geri çekildiğine inanan Sheridan, Washington'a doğru yola çıktı. Ama Early, Sheridan'ın tahmin ettiğinden daha yakındı ve cüretinden de hiçbir şey kaybetmemişti. Kuvvetleri, dörde bir oranında sayıca az olmasına rağmen yine de Sheridan'ın Grant'i güçlendirmesini engellemeyi umuyordu. Winchester'ın 19 km güneyinde, Cedar Deresi'nin arkasında kamp kuran Birlik Ordusu'na sürpriz bir saldırı planladı. 18 Ekim gecesi Sheridan, Winchester'a geri döndü. Aynı anda Early'nin adamları, Birlik'in sol kanadını çevirmek için sarp bir dağ yolunda ilerliyorlardı.

19 Ekim şafağında, Güneyli askerlerin çığlıkları ve silahların gürültüsü her yerde birden çınlamaya başladı. Birlik askerleri kelimenin tam anlamıyla yataklarında yakalandılar. Binlercesi panik içinde geriye doğru kaçtı. Vagonlar, erzak, 24 top ve 20 muharebe sancağı Early'nin adamlarının eline geçti. Yalınayak, aç ve paçavralar içindeki Güneyli askerler ele geçirdiklerini yağmalamak için harekete geçtiğini gören Early, Kuzeylileri takibi iptal etti. Bugünlük bu zaferle yetinecekti.

Alarma geçen Sheridan, olay yerine gelerek ordusunun kargaşa içinde geriye doğru aktığını gördü. Önce Winchester'dan yeni birlikler istedi. Ardından vagonlarla dolu Valley Pike boyunca, elinde şapkasını sallayarak atını 20 km kadar sürdü. Ama küfretti, ama kandırdı, ama ikna etti ve ama tezahürat yaptı sonunda bir mucize eseri, ordusunu sabitlenmeyi ardından da hatlarını yeniden düzenlemeyi başardı.

19 Ekim öğleden sonra işin rengi değişti. Ezici bir Mavi Ceket dalgası eski kamplarına doludizgin geri döndü. Yaşanan kaosta, Konfederasyon kuvvetleri çekilmeye başladılar. Birlik süvarileri kanatlarını keserken, kaçan Güneyli askerler Valley Pike'ı öyle bir tıkadılar ki bir yerde küçük bir köprü çöktü. Konfederasyon kuvvetleri ele geçirdikleri her şeyi, hatta daha fazlasını kaybettiler. Early'nin ordusu neredeyse yok olma noktasına geldi. Akşam olduğunda Konfederasyon, Shenandoah Vadisi'nden çekilmişti.

Cedar Deresi'nden sonra Early'nin morali bozuk tümenleri yeniden bir araya geldi. 1864-65 kışı boyunca Shenandoah Nehri'nin ırmak kıyısındaki Staunton yakınlarında oyalandılar. 2 Mart 1865'te Waynesboro Muharebesi'nde Sheridan, Konfederasyon'un Vadi Ordusu'ndan geriye kalan 1.600 adamı ve 11 topu ele geçirerek "Yaşlı Jube" Early'i son kez yenilgiye uğrattı.

Vadinin Son Hâli

Sheridan'ın Cedar Deresi'ndeki zaferinin ardından savaşın en önemli muharebe alanlarından birinde silahlar susmuştu. Yaklaşık üç yıldır ihtilaflı olan Shenandoah Vadisi; Konfederasyon ordularından temizlenmiş, tarımsal olarak harap olmuş, stratejik önemini kaybetmişti. Birlik askerî faaliyetleri, partizanları ve Konfederasyon gerilla lideri John Singleton Mosby ile adamlarını kovalamaya indirgendi.

Bu sırada Lincoln zevkten dört köşeydi. Sheridan'ın Winchester, Fisher Tepesi ve Cedar Deresi'ndeki zaferleri; Farragut'un Mobile Bay'deki başarısı ve Sherman'ın Atlanta'yı ele geçirmesi, Başkan'ın yeniden seçilme şansını artıran gelişmelerdi.

PETERSBURG KUŞATMA ALTINDA

1864 Mayıs'ından beri Birlik'in Potomac Ordusu ile Konfederasyon'un Kuzey Virginia Ordusu, James Nehri'nin kuzeyde sürekli birbirleri ile mücadele hâlindeydiler.

Birlik birlikleri kurnazca tasarlanmış mevzilerin arkasındaki Konfederasyon güçlerine saldırdı. Güneyliler Richmond-Petersburg hatlarına yerleştikçe Konfederasyon'un saha tahkimatlarındaki ustalığı kısa sürede Birlik orduları tarafından taklit edildi. Toplamda 160 km'lik bir mevzi... İster açmaz denilsin isterse çıkmaz, sonuçta mücadele kilitlendi.

Wilderness ile Cold Harbor muharebeleri arasında geçen altı hafta zarfında her iki taraftan toplamda 88.000 asker öldü, yaralandı, esir edildi ya da kayıp hanesine işlendi.

Yeni Tür Bir Hayat

Lee'yi bir meydan muharebesinde yenemeyen Grant, stratejisini değiştirdi. Konfederasyon tedarik hatlarını kesmeyi umuyordu; hedefi, Kuzey Virginia Ordusu'nu savaşta tutan güneye ve batıya giden demiryollarıydı. Vicksburg Kuşatması sırasında Grant, savunmadaki Güneylileri çevreleyen çemberi daralttı. Böylece hiçbir şey içeri giremeyecek ve Gri Ceketliler aç bırakılarak teslim olmaları sağlanacaktı. Bu taktiğe sıkça başvuracaktı.

1864 Haziran'ında Lee bir şeyin farkına varmıştı. Grant, James Nehri'ni geçip Petersburg'a varmayı başarırsa, mücadele bir kuşatma hâline gelecek ve o durumda sadece bir zaman meselesi olacaktı. Temmuz ayına gelindiğinde askerî durum gerçekten de bir kuşatma görünümüne bürünmüştü. Richmond'un kuzeyinden Petersburg'un batısına 60 km boyunca uzanan kıvrımlı bir siper hattı oluşturulmuştu. Düz arazinin karnı yaran bu mevzi; cephe hatları, ikincil hatlar, bombaya dayanıklı sığınaklar, tüfek çukurları ve küçük kalelerden oluşan bir labirentti.

Keskin nişancılar bu çıplak arazinin hâkimleriydi. Dikkatsizlere acımadılar. Topçuların ise her zaman her yerde söyleyecek sözleri vardı ve onların yerine topları konuşuyordu. Piyadeler için neredeyse tamamen yeraltında geçen bir hayat söz konusuydu. Kir, çamur, güneş, yağmur, rüzgâr, gökyüzü ve ara sıra vızıldayan kurşunlar bu hayatın sınırlarını çiziyordu. Sonra birilerinin aklına bir şey geldi.

Krater

Mücadele ölümcül bir açmaza dönüşmüştü. 48. Pennsylvania Gönüllüleri'nin üyeleri sivil hayatta kömür madencisiydi. Bir maden mühendisi olan komutanları Yarbay Henry Pleasants'ı; Elliott Çıkıntısı

adlı bir Konfederasyon tabyasının altında bir tünel kazmanın, patlayıcılarla doldurmanın ve bunları patlatarak düşman hatlarında bir delik açmanın mümkün olduğuna ikna ettiler. Yararlılığından şüphe etmesine rağmen, Grant sonunda bu planı onayladı.

Kazma işi 25 Haziran'da başladı. 17 Temmuz'a gelindiğinde madenciler Elliot Çıkıntısı'nın 6 metre altında sona eren 155 metrelik bir tünel kazmışlardı. Havalandırma sağlamak için ustaca yollar tasarlayarak işlerini akıllıca gizlemişlerdi. Ancak kaçınılmaz olarak gürültü, Konfederasyon savunmasını uyarmıştı. Güneyliler de bu tüneli karşılamak için kendi tünellerini kazdılar. Bunlar hedefin dışına çıktı, bu yüzden Pensilvanyalılar yanal tüneller kazdılar. Bunları 230 fıçı barutla doldurdular, dört tonluk patlamanın etkisini yukarı yönlendirmek için de kum torbaları yerleştirdiler. Plan, düşman hattını bir anda delmek, saldırı birliklerinin dalgalar hâlinde bu gedikten geçmesini sağlamaktı.

30 Temmuz günü sabahın köründe Elliott Çıkıntısı'nda yer yerinden oynadı. Sarsıcı bir patlamanın havalandırdığı toz yere indiğinde kimse gözlerine inanamadı. Konfederasyon mevziinin olması gereken yerde 25 m genişliğinde, 10 m derinliğinde, 60 m uzunluğunda bir krater duruyordu. Saldırı birlikleri siperlerinden dışarı çıktılar, kraterin kenarına ulaştılar, sonra durdular. Paramparça adamlar ve her yana saçılmış silahları görünce affalamışlardı. Diğer birlikler ilerledi, ancak komutanları geride kaldığı için hızla dağıldılar. Bunu takip eden kaos, Konfederasyon kuvvetlerine karşı saldırıya geçmek için toparlanacak zamanı kazandırdı. Gırtlak gırtlağa yaşanan vahşi mücadele sonradan Krater Muharebesi olarak anılacaktı. En acı hatıra ise Güneyliler, teslim olmalarına rağmen kraterde mahsur kalan Afrikalı-Amerikalı Birlik askerlerini vurmuştu. Kurtulan Kuzeyliler kendi hatlarına geri döndüler.

Petersburg kuşatmasında 38 Siyah Alay görev yaptı. Bu kuşatma, siyah birliklerin girdikleri en çetin savaş olarak anılmaktadır.

Sığır ile Demiryolu

Grant, ordularının etkinliklerini ikiye katladı. Amacı, Konfederasyon hatlarını kırılana kadar inceltmekti. 18-21 Ağustos'ta General K. Warren'ın 5. Kolordusu, Lee'nin güneydeki atardamarlarından birini daha ele geçirdi. Weldon Demiryolu Muharebesi'nde General A. P. Hill'in 3. Kolordu birlikleri Warren'ın ordusuyla mücadeleye girerek onları tekrar açık alanlara girmeye zorladı. Hill'in tekrarlanan saldırılarına rağmen Birlik piyadeleri demiryolunu tutmayı başardılar. Weldon Demiryolu'nun kaybı, Lee'nin askerleri için kaçınılmaz kıtlık demekti. Ama açlık, Güneylileri daha cesur davranmaya yöneltti.

Eylül ortasında General Wade Hampton ve 4.000 askeri, Kuzey'in Potomac Ordusu'nun etrafından dolaştı. Neredeyse Grant'in City Point'teki devasa ikmal deposuna kadar gittiler. Birlik'in sığır ağılına baskın düzenlediler; 2 bin kadarını aldılar. Sürüyü geldikleri yoldan geri getirdiler. Ve sadece 60 adam kaybettiler.

Grant'in Tedarik Yolu Saplantısı

Grant sonbaharda manevra savaşına devam etti. 29-30 Eylül'de Birlik kuvvetleri, Richmond savunmasında önemli bir mevki olan Harrison Kalesi'ni aldı. Aynı zamanda hattın diğer ucunda bir Birlik keşif kuvveti, Weldon Demiryolu'nun 5 km batısına kadar ilerledi. Ancak Peebles Çiftliği mevkiinde, A. P. Hill ve Wade Hampton, girdikleri iki günlük acımasız bir çatışma sonrası geri püskürtüldüler.

27 Ekim'de, Grant'in 2. Kolordusu ve 5. Kolordusu'nun bir kısmı, bir süvari kalkanı korumasında daha da batıya uzandı. Hedefleri güneybatıyla bağlantı kuran Boydton Plank Yolu'nu kesmekti. Ancak Konfederasyon kuvvetleri, iki kolordu arasındaki boşluktan yararlanarak düşmanlarını geri çevirmeyi başardılar, ancak zayiat listelerine birkaç bin isim daha eklendi. Lee, kalan tedarik hattı olan Güney Kıyısı Demiryolu'nun kesilmesini önlemek için umutsuzca mücadele etti.

Karanlık Günler

Kış yaklaşırken, Lee başka bir endişeyle karşı karşıya kaldı: firar! Birlik gözcüleri, "Johnnie Reb"in (arketipsel olarak Güneyli) Kuzey'deki başkanlık seçimlerinin sonuçlarını beklediğini biliyorlardı. Lincoln galip geldikten sonra, Kuzey Virginia Ordusu'nun umudu tükendi. Aylarca her gün aralıksız devam eden bombardıman Güneylilerin sinirleri bozuluyordu. Kendini yaralayanlar ve intihar edenler rapor ediliyordu. Geceleri çok sayıda adam ortadan kayboluyordu. Bazıları teslim olmak için Birlik hatlarına gidiyordu.

Noel'de ateşkes ilan edildi. Askerler keskin nişancılardan korkmadan siperlerden çıktı. Robert E. Lee'nin kışı nahoş geçiyordu, bahar ise daha kasvetli geçecek gibi görünüyordu.

Birlik'in Yılı

1864'ün ikinci yarısında Grant ve Lee, Richmond-Petersburg hatlarında kilitli kalırken, başka yerlerdeki olaylar Birlik'in gidişatını değiştiriyordu. Birlik'in başarıları yılın sonlarına kadar devam etti. Aralık 1864'te General George H. Thomas, Franklin ve Nashville'deki Tennessee Konfederasyon Ordusu'nun kalıntılarını yok etti. General William T. Sherman Noel'de sadece Atlanta'yı değil Savannah'yı da ele geçirdi. Bu başarılar, birliklerini savaşın başladığı eyalet olan Güney Carolina'ya götürmesi için zemin hazırladı. Başkenti Columbia'nın yıkımı, topyekûn savaşın bir başka örneğiydi.

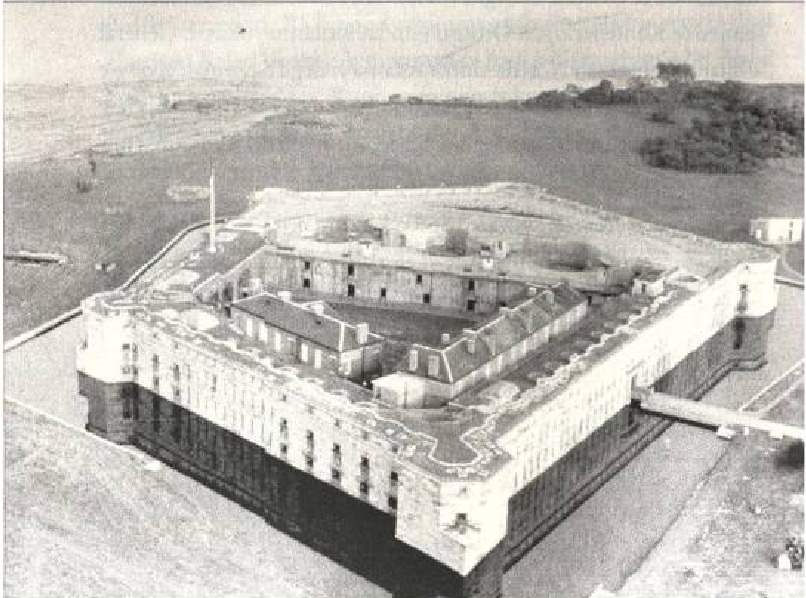
Petersburg çıkmazı, Nisan 1865'e kadar devam etti. Grant, her şeyi ile yetersizliğe gömülmüş Lee'yi alt edip sonunda Konfederasyon sağ kanadını paramparça etti. Böylelikle, kuşatılmış Kuzey Virginia Ordusu'nun, siperlerinden çıkıp Appomattox'a giden yolu tutmasına neden oldu.

GÜNCELLEME: KUŞATMA SAVAŞI 2.0

Tarih boyunca ordular şehirleri ve kaleleri kuşatmıştır. İç Savaş kuşatmaları ise modern, güçlü ve ağır silahların konuşlandırılmasıyla, tedarik yollarını kapatarak ve tahkimatları zayıflatarak kuşatma anlayışına yeni bir boyut getirdi.

1812 Savaşı'ndan sonra ABD, limanlarını ve kıyı şehirlerini istiladan korumak için taştan yüksek duvarlı bir dizi kale inşa etmeye başladı. Ülkenin ilk savunma hattını oluşturdukları için hükûmet, ordu donatım (silah ve mühimmat) harcamalarının çoğunu, saha topçularından çok daha fazlasını, kalelerdeki ağır silahlar yönlendirdi. Topların çoğu 1811'de icat edilen namludan doldurmalı, yivsiz, 200 ve 250 mm'lik Columbiad toplarıydı.

1861'e gelindiğinde, ABD kıyılarını 60'tan fazla kale ve batarya sarmıştı. Bazıları çok personele sahipti. Bu nedenle Konfederasyon eyaletleri onları ve silahlarını sağlam bir şekilde ele geçirmeyi başardı. Böylece savaşın başlangıcında geniş bir ağır top yelpazeleri oldu. Britanya'dan yapılan ithalat ve Güney'deki birkaç top dökümhanesi tarafından üretilen silahlarla güçlendirilen Güney topçusu, yalnızca

Konfederasyon'un kalelerini değil, aynı zamanda Vicksburg ve Petersburg gibi kuşatma altındaki şehirleri de savunabildi.

Vicksburg, "İç Savaş kuşatması"nın klasik örneğidir. 25 Mayıs 1863'te General Grant, Vicksburg'da, "Özel Emri No.140"ı yayınladı: "Kolordu Komutanları, düşmanı düzenli yaklaşımlarla zayıflatma çalışmalarına derhâl başlayacaklar." Her subay, "düzenli yaklaşımların" neleri gerektirdiğini biliyordu: tepeye ulaşıncaya kadar kat edecekleri yolu kazmak. Yavaş ve bir tür yeraltı hareketi amaçlanmıştı. Saldırgan, kuvvetlerini hareket ettirmek için arazideki bütün avantajları kullanarak, az kayıpla, savunmanın tahkimatlarını topçusuyla vurup parçalayacak kadar yakınlaşıyordu.

Doğaçlama

Grant, Vicksburg'a saldırdığında, ordusu Mississippi bataklıklarındaki çatışmadan yeni çıkmıştı. Kuşatma ekipmanı ve mühendislik birlikleri yoktu. Askerleri tahkimatlarını inşa ederken doğaçlama malzemeler kullandılar. Hatta demir bantlara sarılmış ahşap silindirlerden kullanışlı havanlar yaptılar. Bunlar ağaçların içi oyularak top hâline getirilmesine dayanan Orta Çağ teknikleri örnek alınarak yapılmışlardı.

20 km uzunluğunda bir kuşatma hattı ile Vicksburg'u çevreledi. Bunun etrafına ikinci bir hattı inşa edildi, ancak Konfederasyon'un kuşatmayı kaldırma girişimini püskürtmek için bu hattın yüzü dışa dönüktü.

Grant, Vicksburg'da, Petersburg'daki Krater Muharebesi'ni tetikleyenin benzeri, tünel kazarak lağım patlama tekniğini de kullandı. Grant'in topçu düellosunu kazanmasını sağlayan da kendi saha topçularının yanı sıra Birlik gambotları tarafından ödünç verilen bazı ağır mühimmatlardı.

Siper ve tahkimatlara karşı girişilen mücadele, İç Savaş sırasında piyadelerin işine çok yarayacak el bombasının gelişmesine de ön ayak oldu.

Ketchum el bombası, burnundaki bir kapakla patlatılıyordu. Atıldıktan sonra uçuşunu yönlendirmek için karton dengeleyici kanatçıklara sahipti.

500 gram ile 2,5 kilo arasında değişen boyutlardaydı. Binlercesi Birlik Ordusu tarafından kuşatma operasyonları sırasında düşman siperlerine atıldı. Ancak her zaman güvenilir değillerdi çünkü Güneyliler tarafından geri atılabiliyorlardı. Başka bir el bombası olan *Adam* ise küçük bir top mermisine benziyordu.

Muharebenin en ateşli anında, askerler bir el bombası kullanmak yerine bazen sadece fitillerini yaktıkları top mermilerini saldıran piyade kuvvetlerine doğru attılar veya yuvarladılar.

Ağır Topçu

Kuşatma topçuları genellikle, kıyı savunmasında kullanılan, sabit platformlardan ateşlenen büyük kalibreli *Columbiad* toplarını kullanıyorlardı. İç Savaş sırasında, bu büyük yivsiz toplar ve onları çevreleyen taştan kalelerin modasının geçmeye başlamasının nedeni, yivli yeni topların kullanılmasıydı. Bu silahlar daha hızlı ateşleniyordu, daha fazla isabet kaydediyordu ve daha geniş bir menzile sahipti.

Savannah dışındaki Pulaski Kalesi'nin kalın duvarları, Nisan 1862'de Birlik Filosu'nun yeni yivli topları ve mühimmatı tarafından iki gün içinde moloz hâline getirildi. Yığma topraktan inşa edilmiş kaleler ise daha iyi sonuç verdi. Patlayan bir merminin darbesini ve şokunu emiyorlardı. Charleston'ın dışında, tahkimatında paketlenmiş toprak ile kum ve kütüklerin kullanıldığı Wagner Bataryası, haftalarca Birlik bombardımana dayandı. Sonunda, Güneyliler bataryayı ve içlerinde 58 kg'lık mermi atan 250 mm *Columbiad* da dâhil olmak üzere 14 sahil topunu terk ettiler.

Bu devasa silahların çoğu, döküm teknolojisindeki kusurlar nedeniyle sonunda havaya uçuyordu. Ortalama olarak, Güney'in toplarının ve mühimmatının daha istikrarsız olduğu anlaşıldı, ancak Birlik topları da sıklıkla patladı. 1863-1864 Charleston Kuşatması sırasında "Bataklık Meleği" olarak anılan *Parrott* topu, şehre ilk yangın bombalarını atmak gibi bir ayrıcalığa sahipti ama sadece 36 atıştan sonra patladı.

Kuşatmalar

1862 yılındaki Yarımadası Seferi esnasında General George B. McClellan, devasa bir kuşatma konvoyunu Virginia bataklıklarından geçirdi. Parrott topları ve devasa havanlar ile birlikte 101 top Yorktown önündeki platformlara dikildi. Yorktown ise adını pasifist Quaker grubundan alan *Quaker* topları yani sahte toplar tarafından "korunuyordu".

İç Savaşta, "kuşatma" terimi genellikle, güçlendirilmiş mevzileri içeren herhangi bir imha mücadelesi için kullanıldı, tıpkı Atlanta ve Petersburg örneklerinde olduğu gibi. Bu muharebeler geleneksel kuşatmaların tünel ya da karşı(lama)tünel(i) kazmak, lağım patlatmak, siper inşa etmek ve ağır topçular kullanmak gibi pek çok unsurunu ödünç almıştı.

Sherman, Vicksburg'da bir kuşatma için fazla sabırsız olduğunu defalarca gösterdi. 1864'te Atlanta'ya saldırdığında şehir surlarla çevriliydi. Ancak çatışmaların çoğu kenar mahallerde manevra muharebeleri şeklinde geçti. Sherman, saha topçularını desteklemek için şehre 15 kg'lık mermi atan dört adet 115 mm'lik yivli top getirse de düzenli yaklaşımlar hiçbir zaman denenmedi.

Grant'in subayları Petersburg'da onu düzenli yaklaşımları düşünmeye zorladı, ancak Kuzeyli general mühendislik kartını oynamayı seçti. İlk olarak, Konfederasyon saldırılarını caydırmak için ana hattaki tabyaların etrafının, kaleler gibi kapatılmasını emretti. Daha sonra Konfederasyon iletişimini kesmek ve hatlarını kırılma noktasına gelene kadar uzatmak için saldırılara başladı. Grant her başarıda yerini daha da sağlamlaştırdı. Birkaç km daha ilerlemeyi başardı ve böylelikle Lee'nin mühendislik kaynaklarını aşırı zorlamasına neden oldu.

Kuzeyli askerler tarafından "Diktatör" olarak adlandırılan, yaklaşık 8 ton ağırlığındaki 330 mm'lik kuşatma havanı, 90 kg'lık mermileri 3,5 km'den daha uzağa atabiliyordu. Petersburg'da iki ay kullanıldı.

Grant'in sürekli büyüyen hatları boyunca güçlü kaleler serpiştirilmişti, hatta arkasında uzanan savunma hattı bile kalelerle doluydu. Siperler, kaleler, tüfek çukurları, bombaya dayanıklı tahkimatlar ve tel örgülerden oluşan petek şeklindeki hat, şehrin etrafında daha da sıkı bir şekilde dolanmak yerine topçu mevzileriyle birlikte dışa doğru kıvrılmıştı. Birlik'in kuşatma topçuları muhteşem işler yaptılar. Bazen havada aynı anda uçuşan yirmiden fazla mermi, düştüğü yerde ölümcül bir çember oluştururdu. İç Savaş'ın tahkimat sanatı üzerinde büyük bir etkisi olacaktı, ancak kuşatma savaşı hakkında hâlâ alınacak çok ders vardı.

Yeni Dönemin Yansımaları

Yivli topların menzili, gücü ve isabetliliği, taş ve duvardan kaleler çağını sona erdirirken sıkıştırılmış toprak ve kumdan oluşan kaleler bombardımana çok daha iyi dayanmıştı. Yine de, kıyı kaleleri yalnızca donanma topları tarafından nadiren alındı; kara ve deniz kuvvetlerinin ortak operasyonları geleceğe damgasını vuracaktı.

Yivli topların ölümcül etkisinden ve artan arka arkaya ateşleme hızlarından etkilenen Avrupalı gözlemciler, modern kuşatmalara dayanabilecek tahkimatların nasıl daha iyi inşa edileceğine dair yeni fikirlerle eve döndüler. Petersburg'daki çamurlu siperler, kaleler ve bombaya dayánıklı labirent şeklindeki mevziler, Batı Cephesi'ndeki (1914-1918) korkunç koşulların bir alâmetiydi.

DONANMA VE DENİZCİLİK

Deniz savaşında bir devrimin eşiğinde meydana gelen Amerikan İç Savaşı mayınların, ilk torpido botların, hatta denizaltıların kullanımından dolayı gemi ve donanma silahları tasarlama konusunda büyük bir yenilik ve deney dalgası oluşturmuştur.

1850'ye gelindiğinde, buhar gücü kullananlar rüzgâr gücü kullanan gemilerin yerini alıyor ve yelken çağı artık kapanıyordu. Güçlü yeni yivli toplar ve patlayıcı mermiler, donanmaları gemilerini demir zırhla korumaya teşvik ettiğinden, Kırım Savaşı (1853-56), savaş gemileri için

ahşap gövdenin sonunun habercisiydi. 1861'e gelindiğinde, buharla çalışan ilk demir zırh kaplı savaş gemileri (*ironclad*), Fransız *La Gloire* ve İngiliz *Warrior*, denizlerde geziniyordu. Demir zırh kaplamalılar arasındaki ilk muharebe, 9 Mart 1862'de Birlik'in *USS Monitor* ile Konfederasyon'un *CSS Virginia* gemileri arasında yaşandı.

Mayın olarak da bilinen yüzen barut fıçılarından yapılan torpidolar, ilk olarak Amerikan Devrimi sırasında ortaya çıkmıştı. Kırım Savaşı sırasında da çok sayıda konuşlandırıldılar. 18. yüzyılın sonundan itibaren birçok donanma, dalabilen savaş gemileri inşa etmeye geçici bir ilgi göstermiş ancak çoğu deney umut verici olmamıştı. İç Savaş'ın patlak vermesiyle birlikte hem Birlik hem de Konfederasyon mühendisleri, tasarım zorluklarının üstesinden gelerek ilk güvenilir ve operasyonel denizaltıyı geliştirmek için yarışa giriştiler.

Demir Zırh Kaplamalılar

Savaş patlak verdiğinde ABD Donanması'nın hizmete elverişli 70'e yakın gemisi vardı, Konfederasyon'un ise bir düzineden azdı. Yine de, Güney'in Donanma Bakanı Stephen Mallory, "sayıların eşitsizliğinin dokunulmazlıkla telafi edilebileceğini" ileri sürdü. Demir zırh kaplamalılardan bahsediyordu. Düşman silahlarına karşı o kadar dayanıklı olacaklarını umuyordu ki, Mallory'ye göre tek bir tanesi New York şehrine saldırmak ve yakmak için Birlik ablukasını aşabilirdi.

Savaşta, Güney'in endüstriyel kaynak eksikliği Mallory'yi en basit zırh tasarımlarını seçmeye zorladı. Buna karşılık, Lincoln'ün sert suratlı Donanma Bakanı Gideon Welles; fabrikaları, dökümhaneleri ve tersaneleri kullanarak toplam 65 tane teknolojik açıdan sofistike demir zırh kaplamalı inşa etti. Bunların çoğu, 1862'de muharebe alanında boy gösteren ilk Birlik demir zırh kaplamalısı olan *USS Monitor*'ün tasarımı üzerinde yapılan iyileştirmelerin sonucuydular; daha uzun, daha ağır silahlarla donatılmış hatta birden fazla kulesi olan gemilerdi. Kuzey'in alçakgönüllü ve heybetli gemileri, Konfederasyon donanmasındaki muadillerine göre hem daha becerikli hem de çok yönlüydüler.

Çoğu Birlik demir zırh kaplamalısı, denize pek elverişli olmadığı için esas olarak nehirlerde, koylarda ve sahillerde konuşlandırıldılar.

Torpido ve Mayınlar

Mallory'nin oynayacak başka bir kartı daha vardı: torpido/mayın. Konfederasyon'un gizli Torpido Kolordusu ve Denizaltı Batarya Servisi, bu "cehennem makineleri"nin her çeşidini denedi.

Tipik bir sabit "torpido", aslında su yüzeyinin birkaç metre altında, dibe oturtulmuş ağırlıklara kablolarla tutturulmuş sualtı mayınıydı. Suyla dolanlar etkisiz hâle geldi.

Çoğu, bir gemiyle temas eder etmez patladı. Bir diğer türü ise karada gizlenmiş uzmanların kontrol ettiği yalıtılmış teller aracılığıyla patlatıldı. Torpidolar (mayınlar) toplam 43 Birlik gemisinin batmasında veya hasar görmesinde etkili oldu. Bu da onları Birlik deniz üstünlüğüne karşı Konfederasyon'un en etkili savunması hâline getirdi. Torpidolar doğrudan saldırılarda da kullanıldı.

Özel olarak tasarlanmış teknelerin pruvalarından öne çıkan uzun bir su altı direğinin ucuna sabitlenen torpido/mayın, düşman gemisine çarptırılarak patlatılıyordu. İç Savaş sırasında gündeme gelen bu "direkli mayın" (*spar torpedo*) tasarımı, sadece torpido ve mayın kavramlarını birbirinden ayırmakla kalmadı, yeni bir savaş gemisi türünün de doğuşuna öncülük etti: torpidobot. 1863'te Charleston'ın savunma komutanı General P. G. T. Beauregard, Birlik'in limanda savunmasını kırmak için yarı dalabilen torpidobot *CSS David*'i kullanmayı umuyordu. 5 Ekim gecesi *CSS David*, Kuzey'in abluka filosunun Goliath'ı sayılan, *USS New Ironsides*'a saldırdı. Geminin sancak tarafında patlatılan ve 45 kg baruta taşıyan direkli torpidonun yol açtığı hasar, gerçi küçüktü. Ama bu başarı, modern torpidobotların öncüsü olan *CSS David* tarzı teknelerin üretiminin artmasına neden oldu. Üstelik bu tip torpidolar her iki donanma tarafından da kullanıldı.

27 Ekim 1864 gecesi, Teğmen William B. Cushing ve Kuzey Donanması'ndan 14 gönüllü, bir direkli torpido ile donatılmış tekneyle

Roanoke Nehri'ne girdiler. Hedefleri, Birlik gemilerini Kuzey Carolina kıyısından uzaklaştırmaya çalışan Konfederasyon demir zırh kaplamalısı *CSS Albemarle* idi. Sadece 1,8 m'lik suçekimi (*draft*; aracın su seviyesinin altında kalan kısmının uzunluğu) ile *Albemarle*, hiçbir Birlik savaş gemisinin kendisini takip edemediği nehirlerde gezinmeyi başarıyordu. Cushing ve adamları cesurca üzerine gittikleri bu canavarı, en uygun yere çarptırdıkları torpido ile batırdılar.

Torpido (*torpedo*), "*aptallaştırmak*" anlamına gelen Latince "*torpere*" kelimesinden türetilmiştir. Muhtemelen verdiği ani şoklar nedeniyle bir zamanlar tüm kara ve deniz mayınları için kullanılıyordu.

Denizaltı

Direkli torpidoların kullanımı, deniz savaşını önemli ölçüde değiştirdi. Küçük gemiler, daha büyük gemilere zarar verme veya batırma yeteneği kazandı. Charleston Limanı'nı ablukaya alan Birlik gemilerinin gözetleme kulelerindekiler, yarı dalabilenlere karşı her zaman tetikteydi. Ağustos 1863'te, General Beauregard'ın isteği üzerine bir tren, çok özel bir yükle Charleston'a geldi.

Charleston'a gelen, konik bir pruva ve kıç eklenmiş eski bir lokomotif kazanından yapılmış 12 m uzunluğunda, 1,2 m çapında, suya dalabilen bir araçtı: *CSS Hunley*. Biri dümeni idare eden ve sekizi pervanesini döndüren toplam dokuz kişilik mürettebatı vardı. Geminin içine anca sığıyorlardı. Önceden yapılan birkaç deneme dalışı ölümcül sonuçlanmıştı. Hatta biri, mucidi Horace L. Hunley'nin hayatını kaybetmesine neden olmuştu. Ancak Teğmen George Dixon komutasındaki bir mürettebat yeni denemede gönüllü oldu. *CSS Hunley*'nin burnuna bağlı bir direkli torpido vardı. *CSS Hunley* saldırırken, hedefine yaklaşana kadar su yüzeyinin hemen üzerinde kalır, sonra dalardı.

17 Şubat 1864 gecesi, *USS Housatonic*'in gözcüleri bir şeyin yaklaştığını bildirdiler. Gemi hemen harekete geçerek olası bir saldırıdan

kaçmaya yeltendiği an, yaklaşık 60 kg'lık bir direk torpidosu gövdesine saplandı. Torpido patladı. *Housatonic* birkaç dakika içinde sığ suda dibe oturdu. Mürettebatından sadece beş kişi hayatını kaybetti, geri kalanların çoğu kurtarılmayı beklemeye başladılar. Bir ara yakındaki bir gemiden gelen fener ışığını gördüler ancak ışık kısa süre sonra ortadan kayboldu. Diğer tarafta ise, dünyanın bir düşman gemisini batıran ilk denizaltısı olan *CSS Hunley* de, bilinmeyen bir nedenden ötürü tüm mürettebatı ile birlikte batmıştı.

CSS Hunley, Konfederasyon'un denizaltı savaşındaki ilk girişimi değildi. Ekim 1861'de *USS Minnesota*'yı Florida kıyılarında batırmak amacıyla mühendis William Cheeney tarafından tasarlanan isimsiz bir sualtı aracı kullandılar. Saldırı, aracın savaş gemisinin etrafındaki koruyucu ağa dolanması nedeniyle başarısız oldu. Konfederasyon, 9 m'lik *CSS Pioneer*'ın test çalışmalarına da başladı ancak Birlik kuvvetlerinin New Orleans'a yaklaşması üzerine *Pioneer* bilinçli olarak batırıldı.

Birlik tarafında ise, 14 m'lik *USS Alligator*, ilk görev yerine doğru çekilirken bir fırtınada battı. Binbaşı Edward Hunt, tek kişilik bir "denizaltı bataryası" tasarladı. Ancak Brooklyn Donanma Tersanesi'ndeki testler sırasında Hunt, karbon monoksit zehirlenmesi sonucu hayatını kaybetti.

Savaşı Takip Eden Yıllar

ABD Donanması'nın 65 demir zırh kaplamalısının çoğu ya hurdaya çıkarıldı ya da satıldı. Ancak savaşın getirdiği yenilik dalgası, dünyanın dört bir yanındaki donanmalara yayıldı.

1890'lara gelindiğinde, deniz tasarımındaki devrim, dünyadaki savaş gemilerini yeniden şekillendirdi. Direkler ve yelkenler gitmişti; gemiler artık tamamen, demir kadar güçlü ama daha hafif olan, çelikten yapılmıştı ve buharla çalışıyordu. Silahlar, zırhlı taretlere yerleştirildi veya "barbet" adı verilen zırhlı kalkanlarla korunuyordu.

Yeni hantal savaş gemilerine saldırmak için tasarlanmış hızlı torpido botları, İç Savaş hâlâ devam ederken Avrupa'da geliştirilmiş olan, kendinden tahrikli torpidoları fırlatıyordu. Gelişmiş deniz mayınları, özellikle 1904-05 Rus-Japon Savaşı'ndan sonra, her yerdeki abluka operasyonlarında ve liman savunmalarında yaygın hald kullanıldılar.

Mühendisler, 19. yüzyılın geri kalanında yeni ve geliştirilmiş denizaltılar tasarlamaya devam ettiler. Ancak ve ancak 1900 yılında, bir denizaltının "ABD Donanması tarafından hizmete alınacak kadar güvenilir olduğu" kabul edildi.

GÜNEY AKINCILARI

Konfederasyon Donanması'nın başı olan Stephen Mallory, Washington'ın deniz ticaretine yapılacak baskınların Kuzey'in ticari çıkarlarına zarar verebileceğine, Kuzey'i savaş malzemelerinden mahrum bırakabileceğine ve ablukayı zayıflatabileceğine inanıyordu. Mallory'ye göre Güneyli abluka kırıcılarının, Konfederasyon limanları çevresindeki kıyı sularında devriye gezen Kuzey filolarını atlatmaları yeterli değildi, hızlı ve zarif Konfederasyon ticaret akıncılarının Kuzey'in dünya çapındaki deniz ticaretine darbe vurması için açık denizlere çıkmaları gerekiyordu

Denizlerdeki etkinlikleri dikkate alındığında iki terimi birbirinden ayırmak gerekir; deniz haydudu ya da deniz yağmacısı (ing. *pirate*) ile korsan (ing. *privateer*).

Deniz haydutları hiçbir siyasi güce bağlı olmaksızın önlerine gelen her gemiyi yağmalarlar. Korsanlar ise bir devlete bağlıdır ve hükûmet izni ile yağma yaparlar ancak bağlı oldukları siyasi gücün gemilerine saldırmazlar hatta onları korurlar.

Korsanlık

Korsanlık, en azından 16. yüzyıldan beri kullanımda olan, onurlu olmasa da uzun zamandır onurlandırılan bir uygulamaydı. Savaşan bir hükûmet tarafından yayınlanan bir Korsanlık Fermanı'yla, meşru izin ve misilleme hakkı elde etmiş özel sektöre ait bir gemi ya da bir kaptan, düşman ticari gemilerine baskın yapabiliyordu. Ele geçirilen

gemiler, meşru bir devlet mahkemesinin kararına istinaden "ödül" olarak kabul edilebiliyordu.

1861'de Konfederasyon Hükûmeti, Federal ablukadan kurtulmak için Korsanlık Fermanı yayınladı. Yeterince cesareti olanlar bundan faydalanabilir ve Güney'in işini kolaylaştırabilirdi. Ancak tarafsız ülkeler, "ödül"lerin limanlarına getirilmesine izin vermedi. Üstelik Lincoln yönetimi, Konfederasyon'u meşru bir ülke olarak tanımadı ve korsanlarının deniz haydutları gibi muamele görerek asılacaklarını ilan etti. Riski göze almak isteyenler, kısa süre sonra bir şeyi fark ettiler; abluka kırıcısı olmak korsanlık yapmaktan daha kazançlıydı.

Mallory'nin Taktiği

Mallory'nin zaten korsanlara çok az güveni vardı. Alternatifi ise, görevi hızlı donanma gemilerine emanet etmekti. Elinde hiç kruvazörü olmayan Mallory, *CSS Sumter* gibi buharlı gemileri dönüştürmeye başladı. Bu arada da iyi tasarlanmış ve iyi silahlanmış ticaret akıncıları tedarik etmek için gizlice yurtdışına ajanlar gönderdi.

1861 Haziran'ında Kaptan Raphael Semmes ve *CSS Sumter*, Meksika Körfezi'ne gitmek için Mississippi Nehri'nden ayrıldı. Birlik ablukasının gemilerini geride bıraktı. Stephen Mallory'nin talimatına göre hareket edecekti: "düşmanın ticaretine en kısa sürede en büyük zararı vermek."

Atlantik'in ötesinde İngiltere'de bulunan Konfederasyon ajanı James D. Bulloch'ın da Mallory'den aldığı benzer bir talimat vardı vardı: "mümkün olan en hızlı gemileri bul ve en kısa zamanda gönder."

Raphael Semmes, *CSS Sumter*'ın kaptanı olarak 18 gemiye yaptığı akınla ün kazandı. Bu gemi Cebelitarık'ta mahsur kalınca İngiltere'ye kaçan Semmes, sonradan savaşın en başarılı ticaret akıncısı olan efsanevi *CSS Alabama*'nın komutasını aldı. 1865'te, Semmes'e James Nehir Filosu'nun komutası verildi. Ancak denizcileri kısa sürede derme çatma piyadelere dönüştü. Savaşın sonunda teslim olduğunda Tuğgeneral rütbesindeydi.

Semmes, *CSS Sumter*'da adını duyururken, Bulloch hem İngiliz tarafsızlık yasalarını hem de ABD diplomatik protestolarını atlatarak 18 gemi tedarik etmeyi başardı. Bunlardan 11'i abluka kırıcı, yedisi ise ticaret akıncısı oldu. Aralarından üçü ise efsaneleşti.

CSS Florida

Efsanelerin ilki İngiltere'nin Liverpool kentinde Oreto adıyla inşa edilmişti. Ancak Bahamalar'daki ıssız bir mercan resifinde gemi silahlandırıldı. 1862 Ağustos'unda ismi *CSS Florida* oldu. Sonraki 14 ay boyunca, çoğunlukla Batı Hint Adaları çevresinde seyir yapan *Florida* 38 gemiye baskın yaptı. Kariyeri 1864'te bir Ekim gecesi sona erdi. Brezilya'nın tarafsız limanı Bahia'da demirliyken ve mürettebatının çoğu karaya çıkmışken cesur Birlik denizcileri tarafından ele geçirildi.

CSS Alabama

Başka bir efsane, bir Liverpool tersanesinde *Hull 290* olarak hayatına başladı, *Enrica* olarak Temmuz 1862'te Azor Adaları'na yelken açtı. 24 Ağustos'ta, yeni kaptanı Raphael Semmes, direğine Konfederasyon bayrağını çekerken yeni bir adı vardı: *CSS Alabama.*

CSS Alabama, "Konfederasyon akıncısı"nın özüydü; üç direkli, uzun, zarif ve çok hızlı. Sekiz top taşıyordu. Buhar ve yelken ile 13 knot (saatte yaklaşık 25 km) hız yapabiliyordu. Gemilere yönelik saldırıların çoğunu tek başına yelkenle yaptı. Newfoundland ile Bermuda arasında ve Batı Hint Adaları üzerinden Meksika Körfezi'ne uzanan deniz yollarında ABD ticaret gemilerini harap etti. Ayrıca Brezilya ve Afrika kıyılarında avlandı, hatta Hint Okyanusu'nu geçerek Java ve Singapur'a gitti.

Bir akıncı, genellikle İngiliz veya Hollanda bayrağı çekmiş olarak hedefine yaklaşırdı. Sadece yakın mesafeye geldiğinde Konfederasyon bayrağını çekerdi. Semmes, *CSS Alabama*'nın denizde geçirdiği yaklaşık iki yıl içerisinde 65'i Kuzeyli tüccar veya balina avcısı olan yaklaşık 450 gemiye akın düzenledi. Gemilerin çoğunu yaktı ama önce mürettebatlarını ya karaya çıkardı ya da tarafsız gemilere nakletti. Öyle ünlenmişti ki, 1863 Ağustos'unda Afrika'nın en güney ucundaki Cape Town'a demir attığında gemiyi görmeye büyük kalabalıklar geldi. Bu

sırada bir düzine kadar Birlik gemisi, *CSS Alabama*'yı avlamak için görevlendirilmişti.

11 Haziran 1864'te *CSS Alabama*, Fransa'nın Cherbourg Limanı'ndaydı. Çoğu denizde geçen 22 aydan sonra hem mürettebatın dinlenmeye hem de geminin tamir edilmeye ihtiyacı vardı. Üç gün sonra, *USS Kearsarge* limanın dışında göründü. Komutanı Yüzbaşı John Winslow, ikisi de gençken Semmes'in gemi arkadaşıydı. 19 Haziran'da, en iyi üniformasını giymiş olan Semmes yelken açarak, *CSS Alabama*'yı Manş Denizi'ne doğru yola çıkardı. *USS Kearsarge* 5 km'lik karasuları sınırının hemen ötesinde bekliyordu. İki gemi arasındaki çatışmayı izlemek amacıyla binlerce kişi Normandiya kayalıklarını doldurdu.

Düello bir saatten biraz fazla sürdü. Birbirlerinin etrafında yavaşça manevra yapan gemiler, kısa sürede duman altında kayboldu. *CSS Alabama*'nın attığı 370 merminin çoğu ya hedefini bulmadı ya da patlamadı. *USS Kearsarge* sadece 173 atış yaptı. Ancak toplarının üstünlüğü ve topçularının yeteneği etkisini gösterdi: *CSS Alabama*'nın önce dümeni devre dışı kaldı, ardından su hattında bir yara açıldı. İçine su dolmaya başlayan *CSS Alabama*, kıç tarafına doğru batmadan önce teslim olduğunun işareti olarak bayrağını indirdi. Kearsarge hayatta

kalanların çoğunu kurtardı. Semmes ve *CSS Alabama*'nın birkaç subayı ise bir İngiliz yatı tarafından kurtarıldılar ve İngiltere'ye kaçtılar.

CSS Shenandoah

Konfederasyon ajanı James Bulloch, ünlü bir akıncının daha denize açmasını sağladı. Sıkı tarafsızlık yasaları, İngiltere'de başka bir gemi inşa etmeyi imkânsız hâle getirdiğinden, bir gemiyi dönüştürdü. *Sea King*, Ekim 1864'te Londra'dan görünüşte Bombay'a hareket etti. Silah ve mühimmatla donatılarak *CSS Shenandoah* oldu. James Waddell'in kaptanlığını yaptığı gemi, gelecek yılı Güneyli ticaret akıncılarının henüz keşfetmediği denizleri gezerek geçirdi.

Güneye yelken açarak Ümit Burnu'ndan dönüp Avustralya'ya geçti. Sonra Pasifik'e açıldı. Kuzeye Aleut Adaları ve Arktik Okyanusu'na giden *Yankee* balina avcılarının gemilerini avladı. Haziran 1865'te 37 gemi ele geçirmişken, Waddell bir gazetede General Lee'nin teslim olduğunu okudu. 2 Ağustos'ta, Kaliforniya kıyılarına vardığında Konfederasyon'un gerçekten çöktüğünü anladı. Gemisini silahsızlandırdı. Korsanlık suçlamalarının beklendiği ABD limanlarından uzak durdu. Bunun yerine, Cape Horn'a ve İngiltere'ye yönelerek yaklaşık 30.000 km'lik bir yolculuğa başladı. 5 Kasım 1865'te, hırpalanmış *Shenandoah* Liverpool'a geldi. Ertesi gün sabah 10'da, dünyanın çevresini dolaşan tek Konfederasyon bayrağı, gönderden indirilen son Konfederasyon bayrağı oldu. Waddell, gemisini İngiliz makamlarına teslim etti.

Denizler Duruldukan Sonra

Savaştan sonra, ABD Hükûmeti deniz ticaretine verilen zararı değerlendirdi. Konfederasyon akıncıları, ülkenin deniz ticaretinin yaklaşık yüzde beşini oluşturan 257 ticari ve balina avcısı gemiyi ele geçirmişti. Akıncılar, Stephen Mallory'nin umduğu yıkımı sağlayamasalar da, sigorta oranlarını çok yükseğe çıkarmış ve birçok gemiyi yabancı bandıralı olmaya zorlamıştı.

Akıncıların faaliyetleri, Kuzeylileri Güney'in suyollarından uzaklaştırmadı, yani abluka zayıflamadı. Herhangi bir zamanda, abluka görevindeki yüzlerce Birlik savaş gemisinden sadece yaklaşık bir düzinesi, açık denizlerde akıncıları avlamaya çıktı. Konfederasyon ticaret

akıncılarının çoğu savaş sırasında veya savaştan hemen sonra kayboldu, ancak mirasları hâlâ yaşamaya devam ediyor.

CSS Florida, Newport News, Virginia açıklarında bir çarpışmadan sonra 1864'te battı. Muhtemelen geminin Brezilya'ya iade edilmesini ve Konfederasyon hizmetine yeniden girmesini önlemek için gerçekleştirilen kasıtlı bir Birlik eylemiydi. *CSS Shenandoah*, ABD Hükûmeti tarafından Zanzibar Sultanı'na satıldı, adı da *El-Majidi* olarak değiştirildi. 1870'lerde bir tayfunun kendisini Doğu Afrika resifine sürüklenmesinin ardından battı. Ve 1984'te Fransız donanması, Cherbourg'un 60 m derinliğinde yatan *CSS Alabama*'yı keşfetti.

Savaştan sonra ABD Hükûmeti, *CSS Alabama* ve *CSS Florida*'nın İngiltere'de inşa edilmesine bilerek izin verdiğinden, tarafsızlığını tehlikeye attığı için Londra'dan savaş tazminatı talep etti. Anlaşmazlık, 1871 Washington Antlaşması'nın "Alabama İddiaları"nı tahkim etmek için uluslararası bir mahkeme kurmasından hemen önce, tehlikeli bir düzeye tırmandı. Bazı senatörler İngiltere'nin tazminat olarak Kanada'dan vazgeçmesini talep etti.

Sonunda ABD'ye 15,5 milyon dolar verildi. Dava, uluslararası hukuk meselelerinde "tahkim ilkesi"nin getirilmesine yardımcı oldu.

MOBİLE KÖRFEZİ

Savaşın başlarında, Konfederasyon Hükûmeti, çabalarını tüm kıyıyı savunmaya değil, büyük limanları elinde tutmaya yoğunlaştırmaya karar verdi. Nisan 1862'de New Orleans'ın kaybından sonra Mobile, körfez kıyısındaki başlıca Konfederasyon limanı ve Küba'dan malzeme getiren abluka kırıcılarının üssü oldu.

Demir zırh kaplamalılar arasındaki ilk çatışma, Mart 1862'de sonuçsuz kalan Hampton Roads Muharebesi'ydi. Bu ünlü çatışmada Amiral Franklin Buchanan'ın komutasındaki *CSS Virginia* ile *USS Monitor* düelloya girmiş, ancak iki gemi de birbirlerine kayda değer bir hasar verememişti. Buchanan, Mobile Körfezi'ndeki Güney kuvvetini yönetiyordu.

Mobile Körfezi Muharebesi, Konfederasyon için önemli bir mağlubiyetti. Her ne kadar 5 Ağustos 1864'te yaşansa da artçı çatışmaları ay sonuna kadar devam etti.

Mobile Körfezi Savunma Sistemi

Mobile Körfezi, Mobile ve Tensaw nehirlerinin Meksika Körfezi'ne dökülmeden önce buluştuğu yerdedir. İç Savaş'tan önce, kıyı savunmasını güçlendirme planının bir parçası olarak, Birleşik Devletler Hükûmeti, Mobile'ı olası düşman filolarından korumak için üç kale inşa etmişti. Mobile Körfezi'nin ağzında duran devasa Morgan Kalesi, 1834'te tamamlanan ve 46 top ile 600 kişilik bir garnizon tarafından savunulan tuğla yapıydı. Pentagonal şekilli Gaines Kalesi ise Dauphin Adası'nda, Morgan Kalesi'nin tam karşısındaydı. Gaines'te 26 top ve 600 asker konuşlanmıştı. Üçünün en küçüğü, 18 top ve 140 asker kapasitesiyle Powell Kalesi'ydi. Kaleler, denizden gelen herhangi bir istilayı püskürtmek için iyi bir şekilde konumlandırılmış olsalar da arkalarından gelen bir saldırıya karşı savunmasızdılar. Bunun yanında Konfederasyon savunması, körfezin girişine mayın yerleştirmişti. İstilacı bir filo bu "torpidolardan" kaçmak istediğinde, tehlikeli bir şekilde kalelere yaklaşmak zorunda kalıyordu.

Tarafların Gücü

Farragut'un 1864'teki görevi, Amiral Franklin Buchanan tarafından komuta edilen Alabama'daki Konfederasyon Filosu'nu yok etmekti. Güney'in küçük filosunda, ağır zırh kaplamasıyla zorlu bir rakip olan *CSS Tennessee* ve üç küçük gemi bulunuyordu; Farragut ise 4 monitör ve 14 ahşap gemiye komuta ediyordu. 5 Ağustos şafağında Farragut, şartların saldırmak için ideal olduğu sonucuna vardı.

Çatışma

Körfeze yönelik harekâtının hemen başında monitörlerinden biri olan *USS Tecumseh*'in bir mayına çarparak hızla batmasına rağmen Farragut, gemilerinin geri kalanına mayın tarlasından tam hızla geçmelerini emretti. Mayınların çoğu paslandığı için başka hiçbir gemi hasar görmedi. Gemiler Morgan Kalesi'nin toplarının yanından geçerken

ağır ateş altında kaldılar. Amiral Buchanan, Birlik Filosu'nu durdurmayı umarak, amiral gemisi *CSS Tennessee* ile ileri atıldı.

Ağır zırhı nedeniyle batmaz olduğuna inanılan *Tennessee*, işgalci gemilere çarpmak için çok yavaştı. Filolar Mobile Körfezi sularında savaşırken, Birlik gemilerinin hedefi *Tennessee*'yi devre dışı bırakmaktı. Ağır toplarla vurmaya ve tekrar tekrar mahmuzlama girişimlerinde bulundular.

Tennessee sahip olduğu ünün hakkını verdi. Birlik gülleleri demir kaplamasından sekerken, *Tennessee*'nin bordası rakiplerinin ahşap gövdelerini harap etti. Ancak Birlik'in ateş gücü kısa süre sonra kendisini hissettirdi. Buchanan'ın diğer üç gemisi ya batmış ya teslim olmuş ya da Mobile'e kaçmıştı. Kısa süre sonra *Tennessee*, üst üste mahmuzlanırken 157 Kuzeyli topuyla karşı karşıya kaldı.

Tennesse, Amiral Farragut'un amiral gemisi *USS Hartford* ile kafa kafaya çarpışmaya çok yaklaştı, ancak başaramadı. *USS Hartford* ve diğer ahşap Birlik gemileri tarafından her taraftan ateş altına alınan *CSS Tennessee*; bacasından vuruldu, motor gücünü kaybetti ve dümen mekanizması yok edildi. Sonra Birlik monitörü Chickasaw yakın mesafeden amansız bir ateş başlattı. *Tennessee*'nin zırhı dayandı ancak gemi direnmeye devam edemeyecek kadar hasar görmüştü, mürettebat karşı koyamayacak kadar güçsüzdü, Amiral Buchanan da yaralamıştı. Buchanan'ın teslim olmaktan başka seçeneği yoktu. *Tennessee*'nin teslim olmasıyla, muharebe durma noktasına geldi. Bu ezici bir Birlik zaferiydi, ancak bedelsiz değildi.

Savaşın sonunda, 150 Birlik denizcisi ölmüş, 170'i ise yaralanmıştı. Hayatını kaybedenlerin çoğu Tecumseh'in mürettebatıydı. Konfederasyon'un ise sadece 12 denizcisi ölmüş ve 19'u da yaralanmıştı.

Birlik Amirali David Farragut'un Mobile Körfezi'nde zaferi, bir Konfederasyon deniz filosunun yok edilmesiyle sonuçlanmakla kalmamış, abluka kırıcılarının kullanabileceği son limanlardan birinin de kapanmasına neden olmuştu. Mobil'in kendisi Konfederasyon elinde kalsa da artık bir tedarik merkezi olarak kullanılamazdı.

Mobile Körfezi'ndeki Birlik zaferi, 1864 yazında Güney'in yaşadığı bir dizi yenilgisinden biriydi. Bunlar sayesinde Lincoln'ün yaklaşan seçimlerde zafer kazanacaktı.

Yarım Kalan İşin Tamamlanması

Denizde galip gelen Birlik kuvvetleri, ay sonuna kadar Morgan, Gaines ve Powell kalelerini ele geçirdi. Sherman'ın Ağustos sonunda Atlanta'yı ele geçirmesi ve Birlik'in diğer cephelerde ilerlemesiyle birlikte, Farragut'un Mobile Körfezi'ndeki başarısı Güney üzerindeki ezici Birlik baskısını devam ettirdi.

Atlantik kıyısındaki son liman, Kuzey Carolina'daki Wilmington'du. Oradan Lee'nin zor durumdaki Kuzey Virginia Ordusu'na bazı malzemeler ulaşabilirdi. Güçlü Konfederasyon gemisi *CSS Albemarle* Ekim ayında batırıldıktan sonra, Birlik kuvvetleri Wilmington'ın ileri karakolu Fisher Kalesi'ni Ocak 1865'te ele geçirecekti.

Savaşın ana kara cephesi olan Petersburg'da, Grant'in amansız kuşatması sırasında yapılan destek saldırıları Ekim ayı sonlarında kış şartları nedeniyle durduruldu. Mart 1865'in sonlarında tam ölçekli savaş yeniden başlayacak ancak Konfederasyon için hiç de iyi sonuçlanmayacaktı.

MISSISSIPPI ÇEKİŞMESİ

New Orleans, Memphis ve Vicksburg'un ele geçirilmesinden sonra Kuzey, Mississippi Nehri'ni kontrol ediyordu ancak Konfederasyon nehrin hinterlandında hâlâ aktifti; eyaletin "Kara Çayır" bölgesi önemli bir tahıl ambarıydı ve General Nathan Bedford Forrest'in korkulan atlıları çam ormanlarında dolaşıyordu. Mississippi Nehri'nin batısında, Konfederasyon Generali Kirby Smith, Louisiana'daki Shreveport'ta bulunuyordu. 1861'de Wilson Deresi'nde zafer kazanmış olan General Sterling Price da, Güney Arkansas'ta Birlik güçleriyle karşı karşıyaydı.

General Ulysses S. Grant, 1864'teki büyük stratejisinde, General Sherman'ı Atlanta'da ilerletmeyi planladı ve Forrest'in akıncılarına karşı Kuzey'in uzun tedarik hatlarında devriye gezmeleri için *Tennessee*'de müfrezeler bıraktı. Grant, New Orleans'taki General Nathaniel Banks'in Alabama'daki Mobile'de ilerleyebileceğini umuyordu. Ancak Başkan Lincoln, Banks'in Amiral David D. Porter'ın nehir filosu ile birlikte Louisiana'nın Kızıl Nehir üzerinden Shreveport'a saldırmasını istedi. Başkan, Teksas'ı izole etmeyi ve Meksika'daki Fransızlar ile Konfederasyon arasında olası bir ittifakını engellemeyi umuyordu.

Birlik generali William T. Sherman için, 1864'ün Mart-Mayıs arasında yaşanan Kızıl Nehir Seferi, "baştan sona kahrolası bir gaf"tı. General Nathaniel Banks'in hedefi, Mississippi'nin bir kolu olan Kızıl Nehir üzerinde bulunan Louisiana'daki Konfederasyon'un Shreveport karargâhıydı. Ancak 8 Nisan'daki Mansfield Muharebesi'nde Richard Taylor tarafından bozguna uğratıldı. Ertesi gün Banks, Taylor'ı Pleasant Tepesi'nde savuşturmak için birliklerini toparlasa da, Arkansas'tan gelen Birlik takviyeleri de yenildi. Bu gelişmeler sefer için kıyamet demekti. Seferin deniz cephesinde ise, Amiral David D. Porter'ın gambotları, su seviyesindeki değişiklik nedeniyle nehrin yukarısında mahsur kalmıştı. 10.000 adamın zorlu çabaları sayesinde inşa edilen kanat barajları yüzebilmelerini sağlayınca kaçabildiler.

Büyücü ve Öfke

Mississippi'de Birlik'in yaşadığı sıkıntılar üç kelimeyle özetlenebilirdi: Nathan Bedford Forrest. "Eyer Büyücüsü" lakaplı bu korkunç Konfederasyon süvarisi, Birlik'in elindeki Kentucky ve Tennessee'de yıllardır ortalığı kasıp kavuruyordu. Ayrıca, 12 Nisan 1864'te Memphis'in kuzeyindeki Pillow Kalesi'ni yağmalarken, Afrikalı-Amerikalı askerlerin çoğunun katledilmesine göz yumduğu ortaya çıktığında, Kuzey çok öfkelenmişti.

Bahar yaza dönerken, Alabama'daki Güney için hayati önemdeki Salem cephaneliğinin batı yaklaşımlarını koruyan Mississippi'deki Konfederasyon kuvvetlerine ihtiyaç duyulmaya başlandı çünkü Sherman Atlanta'ya yönelmişti. Forrest, Sherman'ın Tennessee tepelerinden kıvrılan uzun tedarik hattına baskın yapmak için kuzeye doğru ilerledi.

Sherman, Birlik'in elindeki Memphis'te bulunan General Samuel Sturgis'ten Forrest'ı durdurmasını istedi.

Forrest'ın emrindeki 4.800 askere karşılık Sturgis'in 8.500 adamı vardı. Forrest Kuzeylileri önce Mississippi'nin rutubetli derinliklerine çekti. 10 Haziran'da Brice Kavşağı'nda da tuzağa düşürdü. Sturgis'in adamları çamura batmış ve çalılıklarla çevrilmişti. Bir dizi ustaca yönetilen cephe ve kanat saldırısından sonra Forrest, Birlik askerlerini yağmurdan şişmiş Tishomingo Deresi'ne iterek hatlarını kırdı. Gri Ceketliler, Kuzeylileri neredeyse Memphis'e kadar kovaladı. 1.500 Güneyli asker Memphis sokaklarında dörtnala giderken; esir, erzak ve atlar arıyordu. Birlik'in bölge komutanı General Cadwallader Washburn, üzerinde sadece bir gecelik giymiş olarak sokağa fırladı. Bundan sonra, başka bir yerde daha iyi istihdam edilebilecek Birlik askerleri şehre geri çekilmek zorunda kaldı.

"Baskın, Basanındır"da 2. Perde

Bir hafta sonra, Arkansas'ta, Konfederasyon Generali Sterling Price ve 12.000 "ayaktakımı" süvarisi, Missouri'ye bir baskın için kuzeye doğru ilerlediler. Price bir zamanların bölge valisiydi. Bu eyaleti Konfederasyon'a katmayı, ya da en azından Lincoln'ün yeniden seçilme şansına zarar verecek bir Kuzey yenilgisine neden olmayı umuyorlardı.

St. Louis garnizonu idealdi. Missouri Nehri'nin güney kıyısı boyunca batıya yöneldiler. Price bulabildiği tüm atları, katırları, sığırları ve malzemeleri ele geçirdi. Ama Price, bir Forrest değildi. Vahşi gerilla (*bushwhacker*) lideri Kanlı Bill lakaplı Anderson'ın dizginlerinden sarkan taze kafa derisi, kuşkusuz Price'ı endişelendirdi. Missouri'nin Konfederasyon gerillalarını Birlik'in arkasına yerleştirmeyi başaramadı. Hepsinden öte, Price çok yavaş hareket etti; eyaleti yağmaladıktan sonra, uzun bir sığır ve vagon konvoyu tarafından engellendi. Kaçınılmaz olarak, Kuzey birlikleri arayı kapattı; 35.000 Mavi Ceketli ensesine binmek üzereydi.

Lincoln'ün Ekmeğine Yağ Sürmek

Ekim ayında Price, Kansas için batıya ve ardından Amerikan Yerli Bölgesi (bugünkü Oklahoma) için güneye kaçtı. Kabarmış nehirleri

geçmeye çalışırken şiddetli çatışmalar yaşandı. 23 Ekim'de, Kansas City yakınlarındaki Westport'ta, tekrar tekrar bir Birlik hattına hücum etti, kırmayı başaramadı. Çatışmalar, Price ganimetini terk edip güneye kaçana kadar devam etti. Arkansas Nehri'ni güven içinde geçtiği 8 Kasım günü, Kuzey'de seçim günüydü.

Price'ın baskını sadece Missouri'yi ele geçirmeye çalışan Güney için bir başarısızlık değildi, aynı zamanda alçakça geri çekilmesi Lincoln'ün zaferine yardım etti. Kısacası Konfederasyon'un Mississippi'nin batısındaki son seferi için ironik bir son yaşanmıştı. 1864'ün sonunda, Mississippi Nehri'ne kıyısı olan eyaletlerdeki savaş çoğunlukla sona ermişti.

Dönemeç

Ağustos 1864'te Amiral David G. Farragut, Mobile'ın deniz savunmasını yen ama şehrin kendisi savaşın sonuna kadar dayandı.

Tennessee'deki baskınlara devam ettikten sonra Forrest, Kasım ayında Tennessee Ordusu'na katıldı ve hep birlikte Franklin ve Nashville'e doğru kader yürüyüşüne başladılar. Forrest'in görkemli günleri sona erdi. 1865'in başlarında, General James H. Wilson tarafından yönetilen büyük bir Birlik süvari gücü, Alabama ve Georgia'da gerçekleştirdiği baskınlar sırasındaki her karşılaştıklarında Forrest'ı yendiler.

General Price, 1865'te teslim olmak yerine adamlarının çoğunu İmparator Maximilian'a hizmet etmeyi umdukları Meksika'ya götürdü. Veracruz'da bir Konfederasyon sürgün kolonisi kurdular.

GÜNEY'E AÇILAN KAPI: ATLANTA

Grant'in 1864 yılındaki büyük stratejisinin hiçbir parçası, Virginia'da Lee'ye karşı verilen hariç, General William T. Sherman'a emanet edilenden daha önemli değildi. Tıpkı Grant'in Lee'nin Kuzey Virginia Ordusu'nu yok etmeye çalışması ya da bunda başarısız olursa Richmond'u ele geçirmeye çalışması gibi, Sherman da Joseph E. Johnston'ın Tennessee Ordusu'nu yok edecek ya da bunda başarısız

olursa Atlanta'nın demiryolu kavşağını ele geçirecekti. Sefer ilerledikçe Atlanta'yı ele geçirmek Sherman'ın başlıca amacı, hatta saplantısı, hâline geldi.

1840'ta bir çam ormanının içine oyulmuş olan Atlanta, şehirde kesişen demiryollarının meyvesiydi. Yirmi yılda hareketli bir şehre dönüşmüştü. Bir sanayi üssü olarak Richmond'dan sonra ikinci sıradaydı. Sherman, Kuzeybatı Georgia'nın dağları ve sırtları arasında savaşmaya hazırlanırken hem Kuzey hem de Güney umutlarını Atlanta'yı ele geçirme veya savunmaya bağladığından, şehir ve uğruna verilen mücadele sembolik de bir değer kazandı.

Sherman'ın Seferi

Başından beri bu bir manevra harekâtıydı. 7 Mayıs 1864'te Georgia'daki Ringgold'dan ayrılan Sherman ve 110.000 askeri kurnaz bir düşmanla karşılaşacaktı: Joseph E. Johnston.

Jonston, Sherman'ın asker gücünün yalnızca yarısına sahipti ama askeri geciktirme oyununda ustaydı. Güçlü savunma hatlarıyla Atlanta'ya giden 129 km'lik yolu sürekli olarak bloke etti. Sherman'ı saldırmaya davet ediyordu. Sherman ise Johnston'ı Cumberland Ordusu ile mevzilerinin arkasına sıkıştırmayı ve daha çevik Tennessee ve Ohio Orduları ile de, önce bir yönde, sonra başka bir yönde, onun çevresinde dolaşmayı tercih etti.

Johnston her zaman Sherman'ın yapacaklarını tahmin edebiliyordu; bekledi, başka bir savunma hattına yerleşmeye yetecek kadar geri çekildi. Sherman tekrar ilerleyecek ve ölümcül oyun yeniden başlayacaktı. Tabii ki, bolca çatışma yaşandı: Resaca, Cassville, Yeni Umut Kilisesi, Dallas, Kennesaw Dağı ve "cehennem deliği" olarak anılan bölgedeki en kanlı muharebe, Pickett Değirmeni... Sabırsız Sherman, Johnston'ın heybetli mevzilerine doğrudan saldırmayı denedi, ancak ağır kayıplarla geri püskürtüldü. Yine de, Sherman istikrarlı bir ilerleme kaydediyordu.

Yeni Lider: Hood

İki ay sonra Atlanta tahkimatlarının kuzey ucuna ulaşan Sherman, yeni bir rakiple karşı karşıyaydı. 17 Temmuz'da Johnston komuta

görevinden alınmış ve yerine daha agresif olan John Bell Hood atanmıştı.

Hood vakit kaybetmeden darbeyi vurdu. 20 Temmuz'da, savunma mevzilerinden fırladı. 16 km kuzeyde, dik yamaçlı Peachtree Deresi tarafından Birlik Ordusu'nun geri kalanından ayrılan bir parçasına hücum etti. Ancak parça parça gerçekleşen saldırıların maliyeti yüksek oldu. Birlik savunmalarının önünde yüzlerce Konfederasyon ölüsü yığılmıştı. Ardından Hood doğuya döndü ve iki gün sonra Sherman'ın kuvvetlerinin diğer yarısına Decatur'un dışında saldırdı. 22 Temmuz'un uzun akşamı boyunca, Konfederasyon askerleri Kuzey hatlarına bir dizi vahşi ama kopuk ve dağınık saldırı düzenlediler. Sonuç olarak da, rakiplerinin iki katı kayıpla geri püskürtüldüler.

Gecenin sonunda, daha sonradan anılacağı adıyla Atlanta Muharebesi'nde yaralanmış binlerce asker, atlı arabaların içinde şehre geldiler. 28 Temmuz'da Sherman, Atlanta'nın savunması çevresinde batıya doğru hareket etti. Şehrin güneyindeki yaşam hattı olan Macon & Western Demiryolu'na ulaşmaya çalışıyordu. Hood ise Ezra Kilisesi'ne saldırdı. Korkunç kayıplarla püskürtülen müthiş hücumlar birbirini izledi. Yaşam hattını kesmeyi başaramayan Sherman da, şehrin 24 saat boyunca bombardıman edilmesine karar verdi. Evler hasar gördü, pek çok sayıda insan yaralandı veya öldü. Bu arada, mevzilerdeki ordular da çarpışmaya girişti.

Nihai Darbe

Atlanta Muharebesi

Ağustos ayının sonlarında, Birlik Ordusu geceleri siperlerinden çaktırmadan sıvıştı ve görünüşe göre ortadan kayboldu. İlk başta şaşkına dönen Hood, düşmanının şehri dolaşarak 24 km güneydeki Jonesboro'da bulunan Macon & Western Demiryolu'na yaklaştığını keşfetti. Hood, umutsuzca karşı koymaya çalıştı. İki gün süren sonuçsuz saldırılar, yalnızca binlerce Konfederasyon askerinin daha öldürülmesine veya sakat kalmasına neden oldu. Demiryolu bağlantısı kesildi ve Atlanta çöktü.

1 Eylül 1864 gecesi, Hood'un ordusu şehri tahliye ederken, alevler geride bıraktıkları malzemeleri ve depoları yutarken gökyüzü kıpkırmızıydı. Yaklaşık 80 yük arabası mühimmat yakıldı; patlamalar beş

saat boyunca devam etti. Dört ay ve 50.000 kayıptan sonra, "Güney'in Kapısı" açılmıştı. Sherman 3 Eylül'de Başkan Lincoln'e kısa bir telgraf çekti: "Atlanta bizimdir!"

Atlanta'nın düşüşü Güney'de umutsuzluğa yol açarken, Kuzey'de sevince neden oldu. Ancak Sherman'ın Georgia'daki işi henüz bitmemişti. Bir sonraki hedefi Atlantik kıyısındaki Savannah Limanı'ydı.

Sherman ve Hood

Sherman Atlanta'yı işgal ettiğinde, Güneylilerin başlattığı yıkıma devam etti. Ekim ayı boyunca da erzak topladı. Kasım ayında şehirden ayrıldı. Güneylilere daha fazla direnişin boşuna olduğunu kanıtlamak için Georgia'da bir yıkım harekâtına girişti.

Atlanta'yı tahliye ettikten sonra Hood; Tennessee Ordusu'nu kuzeye Tennessee'ye götürmeyi, Sherman'ın iletişimini kesmeyi, ayrıca ya Kuzey'i işgal etmeyi ya da Petersburg'da Lee'yi güçlendirmek için dağları geçmeyi planladı. Ancak görkemli planları, feci Franklin ve Nashville muharebelerinde suya düşecekti.

SHERMAN'IN DENİZ SEVDASI

Atlanta'dan ayrılan John Bell Hood ve Tennessee Ordusu, Sherman'ı muharebeye sokmayı umuyordu. Ancak Hood'u kuzey Alabama'ya iteleyen Sherman, onu orada bırakarak George Thomas'ın Cumberland Ordusu'nu ana Birlik Ordusu'nun arkasını korumakla görevlendirdi. Lincoln ve Grant'i Georgia'dan denize yürüyüşü için ikna eden Sherman, Hood'a sırtını döndü. Shenandoah Vadisi'ni harap eden Sheridan'ı örnek alan Sherman, ordusunun tüketemeyeceği her şeyi yakarak Güney'de topyekûn bir savaş yürütmeyi planladı.

Denize Doğru

15 Kasım 1864'te General Sherman'ın 62.000 askeri Atlanta çevresindeki kamplarından çıktıklarında Atlanta, uçsuz bucaksız bir alev ve duman tabakasının içindeydi. Sherman, Birlik kalesi ilan ettiği ve insanlarını sürdüğü şehri, terk etme sürecinde yakıyordu.

Atlanta, başka bir Konfederasyon Ordusu'na asla faydalı olmayacaktı. Önlerinde daha fazla yıkım vardı. Sherman yakıp yıkma taktiğini sevmişti.

Sherman'ın geldiği yoldan asla geri dönmeme kuralı, adamlarının Atlanta'ya giderken etrafında manevra yaptıkları tek hatlı demiryolunu, geride bırakmaları anlamına geliyordu. General John Bell Hood'un Alabama'daki yaralı Tennessee Ordusu'nu gölgelemek için yeterli kuvvet gönderen Sherman, denize doğru gidiyordu. 62.000 adamı ile birlikte Konfederasyon'un kalbine bir yıkım yolu açarak "Georgia'yı inletebileceğine" kendini inandırmıştı.

Genel olarak güneydoğuya, Savannah'ya doğru ilerleyen ordu, aralarında 30 ila 60 km mesafe olan iki kol hâlinde ilerledi. Yanlarında tedarik malzemeleri taşıyorlardı ancak geçtikleri yerlerden ihtiyaçlarını karşılamayı da ihmal etmediler. Her tugaya, ordunun 2.500 ikmal vagonundan kendi payına düşen tahsis edildi. Ayrıca her birinin kendi toplayıcıları ya da ordudaki adıyla "otlakçıları" vardı.

Emir 120

Sherman, kuvvetlerine "Özel Saha Emirleri No. 120" şeklinde katı talimatlar vermişti. Emir; atlara, katırlara, yemlere ve erzaklara el konulmasında geniş özgürlük tanırken sivillerin mülküne girmeyi veya ev sahiplerine "küfür veya tehdit edici dil" kullanmasını açıkça yasaklıyordu. Ordu herhangi bir bölgeden geçerken direniş ile karşılaşmazsa; değirmenler, çırçır makineleri ve çiftlikler yok edilmeyecekti. Bununla birlikte, karşı çıkan olursa, komutanlar "az ya da çok amansız bir yıkım" uygulamalıydı. Ama kurallar uygulanmadı. Aslında, iki kol birbirinin konumunu ufuktaki duman sütunları ile belirliyordu; yangınlar ilerlediklerini gösteriyordu.

Sherman'ın yaptığı, savaşı sona erdirip ülkeyi birleştirmeye yönelik bir amaç taşıyordu ama böyle bir niyeti olmasaydı, savaşın en vahşi yürüyüşü sayılabilirdi. Georgia'nın başkenti Milledgeville'de işgalci ordu, terk edilmiş mecliste, yasama gücü ile alay ettikleri bir toplantı düzenleyerek ayrılma kararnamesini yürürlükten kaldırdı. Sherman o gece Vali'nin malikânesinde konakladı ama tüm mobilyalar gizlendiği için kendi kamp yatağında uyudu.

Kuzeyliler, demiryollarını yok ettiler, rayları söküp onları "Sherman kravatları" adı verilen şekilde bükerek kullanılamaz hâle getirdiler. Yollarına çıkan bütün hayvanları yediler. Çiftliklerin tüm yemlerini ve ürünlerini yok ettiler. Ahırları, mısır tarlalarını, çırçır makinelerini, evleri ve hatta bir keresinde bütün kasabayı yaktılar. Lawton esir kampına geldiklerinde ise gördükleri vahşet karşısında o kadar öfkelendiler ki, Sherman yakındaki Millen'in her zamanki ölçü olan "on katı" ile cezalandırılıp yok edilmesini emretti. Birlik Ordusu yaklaşık 100 km genişliğinde bir cephe boyunca ilerlerken, Güney'in yapabileceği tek şey yıkım bölgesini daraltmaktı.

Güneyli Direnişi

Tek "resmî" direniş Griswoldville yakınlarında görüldü. Georgia milisleri Sherman'ın ilerlemesini engellemeye çalıştılar. Milisler, 62 Birlik zayiatına karşılık 650 ölü veya yaralı verdiler. Mücadelenin çoğu, dağınık milislere karşı çatışma şeklinde yaşandı. General Joseph Wheeler liderliğindeki birkaç bin Konfederasyon süvarisi, Kuzey Ordusu gelmeden önce atları ve değerli eşyaları çaldı. Kuzey otlakçılarını engellemek için kavrulmuş toprak taktiklerini bile uyguladılar. Kendi topraklarını kendileri yaktılar.

Yıkım kaçınılmaz olarak kontrolden çıktı. Firari gruplarının kışkırtılmasıyla daha da arttı. Artık "Wheeler'ın soyguncuları" olarak adlandırılan Konfederasyon süvarileri bile disiplini kaybetti.

Ve işleri daha da karmaşıklaştırmak için, binlerce sevinçli eski köle de olaya dâhil edildi.

Deniz Göründü

Aralık ayı başlarında, bataklıkların etrafından dolaşırken giderek daha fazla pasaklı hâle gelen Sherman'ın askerleri Kuzey tarafından "Kayıp Ordu" olarak adlandırılıyordu. 11 Aralık'ta Savannah önlerinde ortaya çıktılar. Savannah 10.000 asker ve 100'den fazla kuşatma topundan oluşan bir savunma hattı tarafından korunuyordu. Ancak Sherman'ın asıl endişesi, şehrin 19 km aşağısında bulunan McAllister Kalesi'ydi. Birlik savaş gemilerine uzun süre meydan okudu; ancak 13 Aralık'ta topyekûn bir saldırıyla Mavi Ceketli piyadeler,

keskinleştirilmiş kazıklardan oluşan savunma duvarına tırmandı. Savunmadaki 230 kişi cesurca ama beyhude direndi. Dört gün sonra, Sherman resmen şehrin teslim olmasını istedi. Garnizon komutanı General Hardee, bunun yerine tahliyeyi seçti.

20 Aralık'ta hava karardıktan sonra, donanma tersanesi alevler içindeydi. Askerler ve atlı arabalar geniş bir duba köprüsü üzerinden Savannah Nehri geçerek Güney Carolina'ya taşındı. Ertesi gece demir zırh kaplamalı *CSS Savannah* patladı; gökyüzünü kilometrelerce öteden aydınlatırken şehri sarsıntısıyla salladı.

Şehrin ileri gelenleri gergin bir şekilde teslim olmak için toplandıklarında, Wheeler'ın süvarileri tarafından tahliye amacıyla çaldıkları arabaları bulmak için mücadele etmek zorunda kaldılar. Birçok vatandaş, şehirlerinin Atlanta ile aynı kaderi paylaşacağını düşünerek çılgına dönmüştü. Ama Sherman 22 Aralık'ta geldiğinde, sevgiyle hatırladığı kasabayı aynı şekilde buldu. Yıpranmış askerleri büyük caddelerde yürürken, Başkan Lincoln'e gönderdiği telgrafta Savannah şehrini Noel hediyesi olarak sunduğunu belirtiyordu.

Sherman'ın Denize Yürüyüşü, kendisini Kuzey'de bir kahraman yaparken Güney'in moraline yıkıcı bir darbe indirmişti. Atlanta ile Savannah arasını bir aydan kısa bir sürede kat eden Sherman ve 62.000 adamı, 500 km yürümüşlerdi. Georgia'nın yıkımına öfkelenen Güneyliler, Sherman'ı "Batı'nın Attila'sı" olarak adlandırdı.

Sherman, Savannah'yı Atlanta'ya yaptığı gibi yakmadı. Bunun yerine kışı orada geçirdi. Ordusunu birkaç hafta sonra tekrar yola çıkardı, bu sefer kuzeye yöneldi. Grant'i desteklemek için adamlarını Petersburg'a göndermek yerine, Georgia'da yaptığı gibi Carolina'ları yağmaladı. Emekliliğinden geri çağrılan General Joseph E. Johnston, yaklaşık 30.000 kişilik bir orduyla onu durdurmaya çalışacaktı.

TENNESSE ORDUSU'NUN SONU

Atlanta'nın düşüşünden sonra General John Bell Hood, Birlik'in elindeki Tennessee'yi işgal etmeye başladı, ancak Birlik generalleri George H.Thomas ve John M. Schofield bekliyordu. Hood, Birlik tedarik hatlarını kesebileceğini ya da Petersburg'da General Lee'ye katılabileceğini düşünüyordu. Ancak General Thomas 40.000 adamıyla Nashville şehrinde, yani Hood'un yolunun üzerindeydi. Birlik Generali Schofield ve 30.000 kişilik ordusu da Pulaski yakınlarındaydı. Hood, Thomas'a katılmadan önce Schofield'i yenmeyi umarak 29 Kasım'da Franklin Kasabası' nın yaklaşık 25 km güneyinde bir tuzak kurdu.

30 Kasım 1864 günü öğleden sonra General Hood hâlâ kızgındı. Bir gece önce, bir dizi gafla, Tennessee Ordusu bir şekilde 30.000 Birlik askerinin kendisini geçip gitmesine izin vermişti. Kuzeyliler Franklin kasabası yakınlarında mevzilenmişti. Hood'un komutanları, tepedeki geçici karargâhlarından 4 km uzaktaki Mavi Ceketlileri görebiliyorlardı. Hood'un topçularının çoğu ve bir piyade birliği henüz gelmemiş olsa da, aceleci general yine de Franklin'deki mevzilere saldırmaya karar vermişti; komutanları ise pek memnun değillerdi.

Franklin Kasabası

Saat 16.00'da 18 tugay, yani yaklaşık 20.000 asker, savaşın bu son büyük Konfederasyon saldırısı için harekete geçtiler. Birlik Generali John Schofield'ın adamları, güçlü tahkimatlarının arkasındaydılar. Etkileyici bir ateş gücüne sahiplerdi ve bir kısmı kanatlardan saldıracak birliklere ateş etmek üzere konumlanmış topçuları tarafından da destekleniyorlardı.

Güneyliler, ana hattın yüz adım yakınındayken, tüm Birlik askerleri tetiklere asıldı. Sağır edici bir kükremeyle, ölümcül bir; kurşun, top mermisi ve bilye yağmuru Konfederasyon saflarını parçaladı. Devrilen ağaçların arasında sıkışıp kalan birçok birlik, küçük silahlar ile topçuların ölümcül çapraz ateşine yakalandı. Diğerleri, kısa süre sonra yeniden toplanıp tekrar tekrar hücum ederken duman bulutunun arasından bir an için görülebiliyorlardı. Bu senaryo tam 13 kez tekrarlandı.

Ancak bazı yerlerde, Güneyliler Birlik hattını aştılar. Muharebe, ileri geri gitti, geldi. Her yerde göğüs göğüse çarpışmalar yaşanıyordu. Akşam karanlığı bile bu çılgınlığı durduramadı. Sonuçsuz muharebe saat 9'da kesilme noktasına geldi. Gece yarısı, Birlik hattında dolaşan fısıltılı emri duyan Mavi Ceketliler şafaktan önce Nashville'e doğru yola çıktılar. Yanlarında 13 Konfederasyon muharebe bayrağı vardı ama çoğu ağır yaralı 2.500 yoldaşlarını arkalarında bırakmışlardı.

1.750 Konfederasyon askeri, o gün arkadaşları tarafından gömüldü. Yaklaşık 3.800 yaralı ise derme çatma hastaneleri doldurdu. Hood, mevcut piyadelerinin yaklaşık üçte birini kaybetmişti. Hood, mevcut piyadelerinin yaklaşık üçte birini kaybetmişti; bazı alaylarda kayıplar yüzde 64'e varıyordu. En az 12 general ve 54 alay komutanı hayatını kaybetmiş ya da yaralanmıştı. Bazı tugayları, yüzbaşılar yönetiyordu.

Hood kısa süre sonra hayatta kalanları toparlayarak Nashville'e doğru yola çıktı. General George H. Thomas, şehrin göz korkutucu tahkimatlarının arkasında Schofield'ın hırpalanmış ordusu da dâhil olmak üzere 55.000 Birlik askeri toparlamıştı. Tennessee Konfederasyon Ordusu, 7 km güneyde bir dizi alçak tepeye yerleşti ve Thomas'ı saldırmaya davet etti. İki hafta boyunca iki tarafın askerleri, buz fırtınaları altında titreyerek birbirlerine baktılar.

Nashville Şehri

General Ulysses S. Grant, hava düzeldiğinde Thomas'ı hareketsizlikten kurtardı. Verdiği emir doğrultusunda 15 Aralık'ta Thomas harekete geçti. O sabah sis kalktığında, Konfederasyon askerleri uzun mavi çizgilerin, uçuşan bayrakların kendilerine doğru geldiğini gördüler. Birlik topçusu sağır edici bir baraj ateşine başladı. Hood'un adamları önlerindeki saldırıları püskürttüler; ama bu sadece bir aldatmaydı. Sol kanatlarını çeviren Kuzeyliler, asıl vurucu güçtü; Tarlaları aştılar ve taş duvarların üzerinden akın ettiler, birbiri ardına Konfederasyon pozisyonlarını aldılar, kış karanlığı hızlarını kesmeden önce 16 top ele geçirmiş ve bin Gri Ceketliyi esir etmişlerdi. O gece Hood, yorgun askerlerinin ağaçları kesip karanlıkta inşa ettiği savunma setine çekildi. Ağaran şafak, 5 km'lik dik bir cephe boyunca kıvrılan heybetli bir Konfederasyon eserini aydınlattı.

Thomas, saldırısına gri bulutlar ve soğuk yağmur eşliğinde başladı. Konfederasyon sağ kanadında, yukarı doğru mücadele eden kuzeyliler korkunç bir şekilde katledildiler. Ama sol kanadında Hood'un hattı yokuşun çok yukarısına yerleştirilmişti; savunmadakiler çok geç olana kadar silahlarını düşmana doğru eğitemediler. Hood'un solu yitmeye başladı ve Birlik süvarileri arkasına geçtiğinde de kırıldı.

Panik, orman yangını gibi yayıldı. Coşkulu Federaller; toplara, mühimmatlara, silahlara, bayraklara el koydu ve binlerce sersemlemiş Konfederasyon askerini esir aldı. Hood'un tüm bölükler eridi. Askerler, subaylarının toplanma çığlıklarını görmezden gelerek geriye doğru kaçtılar. Bu, kesin bir zaferdi. Bir zamanlar Konfederasyon'un en gurur duyduğu birimler arasında yer alan Tennessee Ordusu, dayanma sınırını aşmıştı; askerleri yağmurda Franklin Tepesi'nden aşağı doğru koşuyordu. O gecenin ilerleyen saatlerinde Hood, yaşananlar karşısında gözyaşlarını tutamadı.

Hood ve Thomas

Hood'un Tennessee Seferi'nin hezimetle sonuçlanması, eyaletteki büyük çatışmaların sonunu getirirken iki komutan için de çok farklı sonlar hazırladı.

1865'in Ocak başlarında, kariyeri harabeye dönmüş olan General Hood istifasını sunacaktı. Mart ayında General Thomas, Nashville'deki zaferinden dolayı "Kongre'nin Teşekkürleri"ni alacaktı.

Tennessee Ordusu'nun artakalan morali bozuk askerleri iki farklı yöne gittiler. Bazıları, Nashville'deki felaketten sonra evlerine döndüler. Bazıları ise güneye çekildiler fakat yolda Birlik güçleri tarafından sürekli olarak rahatsız edildiler. Tümgeneral Nathan Bedford Forrest ve süvarileri, takibin çoğunu "uzaktan" yapmasalardı, tamamen yok edilebilirlerdi. Birçok asker, Mississippi'deki Tupelo'ya ulaşana kadar buzda yalınayak topalladı. Mart 1865'te, Carolina'lardaki son sefer için General Johnston'a katılanlar 4.500 kişiydi yani Hood'un komuta ettiği Tennesse Ordusu'nun sadece onda biri...

ALTINCI BÖLÜM

KONFEDERASYON ÇÖKÜYOR

1865

Robert E. Lee'nin 9 Nisan 1865'te ordusunu teslim etmesinin arifesinde, Birleşik Devletleri'nin güneydoğusundaki geniş bölgeler hâlâ sözde Konfederasyon elindeydi. Gerçekte ise durum değişkendi. Gelişmelerin hiçbiri Güney'in davasının lehine değildi. Lee'nin teslim olmasından altı gün önce Richmond'un düşmesiyle Konfederasyon Hükûmeti başkentini kaybetmişti. Başkan Jefferson Davis, Federallerin eline düşmemek için Konfederasyon tarafından işletilen demiryollarına bağımlı bir kaçak hâline gelmişti. Bundan on bir gün önce, Birlik generali William T. Sherman, Savannah'dan Carolina'lar üzerinden kuzeye doğru ilerlerken, Wilmington Limanı'ndan içeriye doğru hareket eden John M. Schofield komutasındaki başka bir Federal kuvvetle Goldsboro'da buluşmuştu. Bölgede kalan Konfederasyon kuvvetleri, Sherman ve Schofield'ın birleşik gücüyle boy ölçüşemezdi.

Bu arada, Birlik orduları da Alabama'da ilerleme kaydediyordu. James H. Wilson komutasındaki bir süvari kuvveti Tennessee sınırından güneye saldırıyordu. Aynı zamanda, Edward Canby komutasındaki birlikler eyaletin güney ucundaki Mobile Limanı'nı kuşatıyorlardı. Mobile nihayet 12 Nisan'da, Lee'nin teslim olmasından sadece üç gün sonra düştü. Aynı gün, Wilson'ın akıncıları eyalet başkenti Montgomery'ye girdi. Jefferson Davis bir süre durumun gerçekliğini kabul etmeyi reddetti, ancak kalan komutanları kısa sürede onu birliklerinin artık savaşacak durumda olmadığına ikna etti. Carolina'lardaki Konfederasyon güçlerine liderlik eden Joseph E. Johnston, rakibi Sherman ile 17 Nisan'da müzakerelere başladı ve dokuz gün sonra resmen teslim oldu. Alabama'daki Konfederasyon komutanları ve Trans-Mississippi da kısa bir süre sonra yolu şeyi izledi. İç Savaş, Haziran ayı başlarında sona ermişti.

13'ÜN UĞURU

Birleşik Devletler'de köleliği yasaklayan On Üçüncü Değişiklik savaşın manevi sebeplerinin bir özeti olarak görülmeye başlandı. Ancak dört yıl önce durum çok farklı görünüyordu.

Kölelik kurumunu ele alan 1865'teki On Üçüncü Değişiklik, ironik bir şekilde kongre tarafından kabul edilen ilk değişiklik değildi. 1861'de Güney'i uzlaştırabilmek için son bir girişimde bulunulduğunda, köle sahibi eyaletlerin haklarını garanti altına alan bir değişiklik, Meclis ve Senato'dan geçmişti. Başkan Buchanan'ın görevdeki son gününde imzalamasına rağmen, hiçbir zaman tek tek eyaletler tarafından onaylanmamıştı. Buchanan ile halefi arasındaki fark, ABD'nin aradan geçen dört yıl içinde siyasi olarak kat ettiği mesafeyi gösteriyordu.

Başkan Abraham Lincoln'ün 1863 tarihli Özgürlük (Azat) Bildirgesi, İç Savaş'ın karakterini temelden değiştirdi. "Köleliğin kaldırılması"nı Birlik politikasının bel kemiği olarak benimseyerek, çatışmaya yeni bir ahlaki boyut kazandırdı ancak, aldığı biçim amaca göre belirlendi. Kölelik bir defa ve herkes için kaldırılacaksa, daha kalıcı tavır sergilenmesi gerektiği anlaşılmıştı.

Başkan Lincoln'ün 1863 tarihli Özgürlük Bildirgesi yarım kalmış bir iş bıraktı. Kölelere yalnızca, bildirinin yürürlüğe girdiği tarih olan 1 Ocak'a kadar Birlik'e yeniden katılmayı başaramayan on Konfederasyon eyaletinde özgürlük verdi. New Orleans şehri ve o sırada Batı Virginia eyaletini oluşturma sürecinde olan 48 Virginia ilçesi de dâhil, bazı bölgeler bu hükümlerden özellikle muaf tutuldu. Başkanın,

Birlik'e yeniden katılmaları için ılımlı görüşler beslediği diğer köle sahibi sınır eyaletlerinden hiç söz edilmedi. O hâlde, eğer köleliğin Birleşik Devletler'de sonsuza kadar yasaklanması söz konusu olacaksa, daha fazla önlem alınması gerektiği açıktı.

Geçir ve Onayla

Lincoln, tek uygun aracın anayasa değişikliği olacağına inanıyordu. Ancak böyle bir hareketin önünde çetin engeller vardı. 60 yıldan beri yeni bir değişiklik yapılmamıştı. Başarılı bir değişiklik için, her iki kongre meclisinin üyelerinin üçte ikisinin desteğiyle geçmeli ve ardından tek tek eyaletlerin dörtte üçü tarafından onaylanmalıydı. Önlemi gerçekten bağlayıcı kılmak için Lincoln bu "dörtte üçü" terimini, Güney'de köleliği savunmak için silaha sarılmış olanlar da dâhil tüm eyaletlerin dörtte üçü anlamında algılıyordu.

Kolay kısım, değişikliği Senato'dan geçirmekti; Cumhuriyetçi çoğunluk, 8 Nisan 1864'te sorunsuz geçişini sağladı. Temsilciler Meclisi daha inatçı olduğunu kanıtladı; 13 oy farkla gerekli olan üçte iki çoğunluk sağlanamadı. Bu durum daha sonra 1864 başkanlık seçim kampanyasında önde gelen bir konu hâline geldi. Cumhuriyetçiler davayı hevesle platformlarının merkezine koydular. Demokratlar, değişikliği "akılsızca, kabaca, zalimce ve medeni bir halkın desteğine değmez" olarak tanımlayıp kınadılar.

Lincoln'ün Kasım 1864'te yeniden seçilmesi, iki parti arasındaki tartışmayı etkili bir şekilde çözdü. Ancak Başkan, Cumhuriyetçilerin egemen olduğu 39. Kongre'nin Mart 1865'te toplanmasını beklemek yerine, önlemi tanıtmak için 6 Aralık 1864'te Kongre'ye verdiği yıllık mesajı kullandı. Lincoln, 38. Kongre'deki muhalif Demokratların desteğini talep etmeyi tercih etti. Geçişini iki taraflı bir önlem hâline getirmek istemişti. Biraz kol bükme ile gerekli destek elde edildi; 31 Ocak 1865'te değişiklik, Meclis'ten iki yedek oyla geçmişti.

Haber, Kongre'de çılgın bir sevinçle karşılandı. Washington'da 100 pare top atışıyla selamlandı. Meclis içinde kutlama yapanlar arasında, geçen yıl ilk kez halka açık galerilere kabul edilen, Afrikalı-Amerikalıların olması uygundu.

Cumhuriyetçi kongre üyesi George W. Julian Meclis'teki tepkileri şöyle dile getirmişti: "Üyeler hep birlikte bağırmaya başladı ve bu birkaç dakika boyunca devam etti. Kimisi birbirine sarılıyordu, kimisi çocuk gibi ağlıyordu. Oylamadan sonra kendimi yeni bir ülkedeymişim gibi hissettim"[1]

Temsilciler Meclisi'ndeki mücadelenin aksine, onaylamanın kendisi nispeten basitti. Kuzey eyaletlerinin çoğu hızla hizaya girdi. İç Savaş sona erdiğinde, eski Konfederasyon devletlerine, kabulün Birliğe tam olarak yeniden kabul için bir ön koşul olduğu bildirildi. Gerekli yeter sayı 6 Aralık 1865'te sağlandı. 12 gün sonra Dışişleri Bakanı William H. Seward kabul edilen değişikliği ilan etti. Kölelik karşıtları için, On Üçüncü Değişikliğin kabul edilmesi, savaş için ahlaki bir gerekçe işlevi gördü. Köleliğin artık ABD topraklarında hiçbir yerde yasal olmadığı gerçeği, ulusun katlandığı tüm ölümler ve ıstıraplar göz önüne alındığında uygun br sonuç olarak duruyordu.

Pratik açıdan, önlemin uygulanmasının hâlâ devam etmesi gerekiyordu. Azat edilmiş veya serbest bırakılmış köleler artık yasal esaret altında değildi. Ancak çoğu, daha önce üzerinde çalıştıkları toprakları işlemeye devam ederek geçimini sağlamak zorundaydı. Haklarının kazanılması ve korunması gerekiyordu. Siyahlar için sivil haklara tam anlamıyla sahip olmak zaman alacaktı. Mücadele gelecek yüzyıla kadar uzanacaktı. Bu arada, değişikliğin geçişini kutlamak için ulusun sokaklarına dökülen binlerce eski köle, kişisel olarak önemli bir dönüm noktası yaşadı. Amerika Birleşik Devletleri kararlı bir şekilde değişti. Artık mülk olarak görülmüyordu. Yine de oy kullanabilecekleri ve beyazlar arasında gerçek eşitlikle yaşayabilecekleri günü sabırsızlıkla bekliyordu.

Değişikliğin onaylanması, Birleşik Devletler'de köleliğin sona erdirilmesinde nihai önlemdi. Eski kölelerin topluma entegrasyonunun yolu yasal olarak açıktı. Değişiklik, kölelerin özgür olacağını garanti etti, ancak bu özgürlüğün tam doğası tanımlanmayı bekledi. Başka

---

1 Isaac J. Pearlman Jr., *Battlefield: Washington DC,* Ohio State University Press, 2001, s. 78-79.

önlemlere ihtiyaç vardı. 1868'de onaylanan On Dördüncü Değişiklik, eski kölelere ABD vatandaşlığı verdi ve ertesi yıl yasalaşan On Beşinci Değişiklik, onların oy haklarını güvence altına aldı.

Güneydeki beyaz muhalefet daha sonra seçmen kaydını zorlaştırarak entegrasyonu geri aldı. Pratikte, Güney'in siyah nüfusu, etkili bir oy hakkı kazanmak için 1964 Sivil Haklar Yasası ve 1965 Oy Hakları Yasası'na kadar neredeyse bir yüzyıl daha beklemek zorunda kalacaktı.

İKİ CAROLINA VE BİR ALABAMA

Sherman'ın Georgia üzerinden yürüyüşü, Konfederasyon'un moraline büyük zarar verdi. Birlik liderleri şimdi meyvelerini toplamak istiyordu. Savaşın başlarında, daha derindeki Güney eyaletleri, kuzey ve batıdaki sınır bölgelerinde yoğunlaşan savaşın çoğundan uzak kalmıştı. Bu durum, Sherman'ın Georgia'yı işgal etmesi ve Atlanta'nın düşmesinden sonra geniş çaplı silahlı direnişin buharlaşmasıyla çarpıcı biçimde değişti.

General Sherman Savannah'dayken, Federal stratejistler sonunda General Winfield Scott tarafından 1861'de önerilen Anaconda Planını tam olarak uygulamak için bir şans gördüler. Proje, Virginia'daki geri kalan Konfederasyon komuta merkezlerini kuşatmayı ve sonunda boğmayı içeriyordu.

Sherman Gene Yollarda

General Grant, Sherman'ın muzaffer birliklerinin Virginia'daki kendi güçlerini desteklemesini istiyordu. Kışın Güney Carolina yollarının tehlikeli olacağından korktuğundan başlangıçta Savannah'dan gemiyle getirilmelerini düşündü. Ancak Sherman, adamlarının karşılaştıkları tüm zorlukların üstesinden gelebileceklerinde ısrar etti. Gemiyle nakliye seçeneğini ayarlamanın iki ay alacağını öğrenen Grant'ın ikna olması uzun sürmedi.

Sherman, yürüdüğü yollarda zorlu engellerle karşılaşacak olsa da, endişelerinin en küçüğü; direniş güçleriydi. Güney Carolina'daki

Konfederasyon birliklerine komuta eden General P. G. T. Beauregard, Sherman'ın 60.000 gazisiyle savaşmak için, eyalete dağılmış sadece 17.500 askere sahipti. Ayrıca Birlik saflarında moral son derece yüksekti. Askerlerin çoğu, savaşı, savaşın başladığı ülkeye taşıma ihtimalinden memnundu. Birçok Kuzeylinin kafasında Güney Carolina, ülkenin yaklaşık dört yıldır katlandığı acılardan diğer tüm eyaletlerden daha fazla sorumluydu.

Georgia'daki Savannah ile Güney Carolina'nın eyalet başkenti Columbia arasında uzanan bataklıklar ve yağmurla kabarmış nehirler boyunca bir orduyu yürütmenin lojistik sorunları, Konfederasyon birliklerinkinden daha büyük bir meydan okumaydı. Birçok yerde yollar aşılamazdı. Sherman'ın adamları geçitler oluşturmak zorunda kaldılar. Ağaçları kesip kabuklarının soyuyor ve bir tarafını düzleştiriyorlardı. Ardından çaprazlamasına yerleştiriyorlardı. Yavaşlamaya neden oluyordu ama ordunun durmamasını sağlıyordu. Adamlar ve atlı tedarik vagonları rahatça üzerlerinden geçiyorlardı.

Zorluklara rağmen, Sherman'ın "otlakçıları" olağanüstü bir hızda ilerleme kaydettiler. Günde yaklaşık 16 km yol alarak Savannah'dan ayrıldıktan hemen hemen bir ay sonra, 17 Şubat'ta Columbia'ya ulaştılar. O gece şehir yandı. Ertesi sabah üçte ikisi kül olmuştu; altı kilise, on bir banka ve Konfederasyon paralarının basıldığı bir matbaa da dâhil olmak üzere 458 binanın yakıldığı tahmin ediliyor. Columbia'nın kaderi, Sherman'ın eyalet çapında yangınlarla iz bıraktığı yıkımın sadece bir parçasıydı. Yollarındaki çiftlikleri yağmaladılar ve köyleri ateşe verdiler.

Columbia'nın yakıldığı gün, Kuzey Carolina'da, Konfederasyon kuvvetleri Charleston Limanı'nı tahliye etti. Birlik'in Afrikalı-Amerikalılardan oluşan 55. Massachusett Alayı, 1865 yılının Şubat ayının ortalarında, şehrin siyah sakinlerinin sevinci eşliğinde 21 Şubat'ta Charleston'a girerken "John Brown's Body" şarkısını söylediler. "John Brown, köleler özgür olsun diye öldü" dizesi eski köleler arasında sevince neden oldu.

Konfederasyon Stratejisi

23 Şubat'ta, Robert E. Lee'nin ısrarı üzerine Joseph Johnston, Carolinas'taki tüm Güney kuvvetlerinin komutasını aldı. Bu şartlar altında yapabileceğinin en iyisi Sherman'ın ilerlemesini geciktirmek için tasarlanmış bir bekletme eylemiydi.

Birlik komutanı Columbia'dan kuzeye, Kuzey Carolina'daki Goldsboro'ya doğru yöneldi. General John M. Schofield komutasındaki 20.000 ek Federal birlikle buluşmayı bekliyordu. Bu birlik, yakın zamanda Fort Fisher Kalesi Muharebesi'nden sonra ele geçirilen Wilmington Limanı'ndan hareket etmiş geliyordu.

1864'ün sonlarında, Kuzey Karolina'daki Wilmington, denizaşırı malzemelerin hâlâ Konfederasyon ordularına ulaştığı tek büyük limandı. Cape Fear Nehri'nin ağzında, 22'si okyanusa ve 25'i karaya bakan 47 silahla savunulan devasa bir kütük ve toprak kütlesini andıran Fisher Kalesi tarafından saldırılardan korunuyordu. 15 Ocak 1865'te Amiral David D. Porter komutasındaki bir filo denizden kaleyi bombalarken, General Alfred H. Terry'nin birlikleri karadan saldırdı. Bu iki adamın komutasında, 6.500 Birlik askeri ve denizciden oluşan birleşik bir güç, geceye sarkan bir muharebe sonrası tek bir günde kaleyi ele geçirdi. General W. H. C. Whiting ve adamları, General Terry'ye teslim oldu. Birlik güçleri, içinde 2 bin kişinin bulunduğu garnizonu ele geçirmişti. Wilmington'ın da kısa süre sonra düşmesi Güney'in kalbini yabancı ülkelerle ticaretten mahrum bıraktı.

General Sherman birliklerini iki kola ayırmıştı. Johnston'ın tek gerçekçi umudu, parçalanmış Birlik güçlerine saldırmaktı. Güneyliler, Bentonville'deki Federal sol kanada tam teşekküllü bir saldırı başlatmadan önce Averasboro köyünün dışındaki iki koldan birini geciktirmeye çalıştı. Konfederasyon askerlerinin ilk başarıları, Birlik

takviyelerinin gelişiyle kısa süre sonra cevap buldu. Sherman, 23 Mart'ta Schofield ile başarılı bir şekilde buluşmuştu.

Alabama

Bu arada Birlik liderleri, savaşı Alabama'ya taşımak için iki yönlü bir strateji geliştirmişlerdi. General E. R. S. Canby komutasındaki bir kuvvet, eyaleti güneyden aşağı Mobile Bay yoluyla işgal etmek için gönderildi. Bu, önceki Ağustos ayındaki bir deniz savaşından sonra Birlik güçleri tarafından işgal edilmişti. Canby, Nisan 1865'te Mobile şehrini ele geçirmeyi başardı.

Bu arada, 27 yaşındaki bir süvari komutanı James H. Wilson, Tennessee'den güneye, Alabama'nın kuzeyine doğru 13.000 kişilik bir atlı birliğe önderlik etti. Orada General Nathan Bedford Forrest komutasındaki Konfederasyon süvarileri ile karşı karşıya geldi. Genç Wilson, Kuzey Alabama'yı zekice ele geçirdi. Forrest'ı geride bıraktı, sayı üstünlüğünü kullandı ve Selma'daki Konfederasyon mühimmat kompleksini yok etti. Wilson daha sonra güney Georgia'ya gitmeden önce eyalet başkenti Montgomery'yi ele geçirmek için doğuya yöneldi. Wilson'ın gücü 20 Nisan'da Macon'u ele geçirdiğinde, savaş fiilen sona ermişti.

Virginia'da Grant ve Lee arasındaki çatışmadan daha az belirleyici olsa da, Carolina ve Alabama seferleri, Konfederasyon davasının tabutuna birkaç çivi daha çaktı.

RICHMOND DÜŞTÜ!

1865'in başlarında, Robert E. Lee'nin Kuzey Virginia Ordusu'nun durumu giderek daha umutsuz hâle geliyordu. Yenilirse, Konfederasyon başkenti düşecekti.

1864'ün sonlarında Georgia ve Tennessee'de art arda Güney yenilgileri görüldü. General William T. Sherman, Savannah'nın ele geçirilmesiyle yıkıcı Denize Yürüyüşü'nü tamamladı. Bu arada, General John Bell Hood'un Tennessee'yi işgali Nashville'de ezildi.

Haziran 1864'ten beri Petersburg dışındaki siperlerde hareketsiz kalan Konfederasyon kuvveti, sayısal olarak daha güçlü, daha iyi tedarik edilen bir düşmanla karşı karşıyaydı. Aradaki fark Güneylilerin aleyhine sürekli artıyordu. Lee'nin tek çaresi cesurca harekete geçmekti. Ancak başarı şansı hiçbir zaman düşündüğü kadar iyi olmadı.

Petersburg'un dışındaki mevzilere yığılan rakip ordular, I. Dünya Savaşı'nın siper savaşının kostümlü provasını yaptıklarını bilmiyorlardı. Her iki taraf da karşı mevziiyi yarmak, hatları kırmak, ilerleme sağlamak için defalarca girişimde bulundu. Ancak belirleyici bir avantaj elde edemediler.

Kuzey > Güney

Durum Robert E. Lee'nin ordusu için Ulysses S. Grant'inkinden çok daha ciddiydi. Güney Ordusu bire iki oranında sayıca azdı. Sürekli firarla yaşanması, insan gücünü daha da tükettiğinden, ihtimaller her hafta daha da kötüleşiyordu. Grant, hatlarını genişletmek için sayısal avantajını kademeli olarak kullandı, bu da Lee'nin kaynaklarını sınırlara kadar gerdi.

Ayrıca, Konfederasyon'un tedarik yolları birer birer kesilmişti. Denizle bağlantı kurulabilen tek yer olan Wilmington'ın kaybı, özellikle yıkıcı bir darbe vurdu. Carolina'lardan sadece kötü haberlerle geliyordu. Lee, General Sherman'ın güçlerinin Potomac Ordusu ile bağlantı kurmasının ve çevresindeki Kuzey kuşatmasının tamamlanmasının sadece bir zaman meselesi olduğunu biliyordu. Bu senaryodan kaçınmak için Lee, ordusunu mümkün olan en kısa sürede zor durumdan çıkarmak zorundaydı.

Lee, 2. Kolordu komutanı Tümgeneral John B. Gordon'a döndü. Gordon, sürpriz bir saldırı başlatmak için asker kaçakları gibi görünen silahlı birliklerin kullanılmasına dayanan bir strateji geliştirdi. Hedefi; Federal hatların doğu ucundaki güçlü bir tahkimat noktası olan Stedman Kalesi'ydi. İlk başta manevra başarılı oldu, ancak dört saatlik çatışmanın ardından Birlik kuvvetleri başarılı bir karşı saldırı düzenledi. Gordon'un adamları ağır kayıplarla geri püskürtüldü.

Konfederasyon'un Waterloo Muharebesi

Grant hemen bu gelişmeden yararlanmaya karar verdi. 29 Mart'ta, Shenandoah Vadisi'ndeki muzaffer Birlik kampanyasından yeni gelen General Philip Sheridan'ın süvarilerinin eşlik ettiği bir piyade kolordusunu Lee'nin hatlarının batı ucunu araştırmak için gönderdi. Lee harekete karşı koymak için güçlü önlemler aldı. 30 Mart'ta iki taraf da bir avantaj elde etmeyi başaramadığı zorlu bir mücadele yaşandı.

Ertesi gün, Philip Sheridan'ın atlıları, Petersburg'un 32 km güneybatısında, Five Forks olarak bilinen bir kavşakta General George E. Pickett'in tümeniyle karşılaştı. Sheridan, Tümgeneral K. Warren komutasındaki Potomac Ordusu'nun 5. Kolordusu'na, Konfederasyon'un sol kanadına saldırma emri verdi. Planın uygulanmasındaki karışıklığa rağmen, kıskaç saldırısı işe yaradı. Akşam 7'ye kadar, Pickett'in kuvveti çöktü, adamların yarısı teslim oldu ve geri kalanı kaçtı. Birlik'in yarma harekâtı sonunda başarılmıştı.

General Sheridan, Pickett'in tümenini dağıtan belirleyici saldırıyı bizzat yönetti. Yaklaşık 3.000 Konfederasyon askeri ele geçirildi. Buna karşılık, Five Forks'taki belirleyici karşılaşmada Güney kuvvetlerinin kıdemli subayları olan General George E. Pickett ve Fitzhugh Lee, bir general tarafından yakınlardaki bir balık fırınına davet edildiklerinden, savaşın çoğuna katılamadılar.

Bazen "Konfederasyon'un Waterloo'su" olarak adlandırılan Five Forks'taki yenilgi, Lee'nin batı ve güneydeki kalan son iletişim hatlarını tehdit etti. Artık konumu savunulamaz durumdaydı. Ertesi sabah, 2 Nisan'da, Jefferson Davis'e Petersburg'un düşeceğini ve düştüğünde Richmond'un terk edilmesi gerektiğini bildiren bir haber gönderdi. Grant'in adamları, Petersburg'da Lee'nin hatları boyunca topyekûn bir saldırı başlattığında, Lee'nin mesajı Güney başkanına zar zor ulaşmıştı çünkü Davis o sırada bir Pazar ayini için kilisedeydi. Konfederasyon askerleri direndiler. Ancak bu çabaları, kuşatılmış şehirden

geri çekilmesi için orduya zaman kazandırmak için tasarlanmış bir geciktirme harekâtıydı. Ertesi sabah, Petersburg Birlik'in elindeydi.

Richmond, Richmond!

Petersburg düştüğü için Richmond artık savunulamazdı. Jefferson Davis, Lee'nin mesajını alır almaz tahliye başladı. Askerî veya stratejik değeri olan her şeyin yakılması emredildi. Konfederasyon birlikleri şehrin cephaneliklerini ve fabrikalarını kaçmadan önce yok etti. Patlamalar yerleşim yerlerinde yangın çıkardı ve bütün gece vatandaşlar bulabildikleri her türlü araçla şehirden uzaklaşmaya çalışıyorlardı. Başkan Davis ve kabinesinin çeşitli üyeleri de o gece son demiryolu bağlantısını kullanarak şehri terk edip trenle Virginia'daki Danville'e gittiler.

Sivil yetkililer ayrıldıktan sonra, şehirde kimse kalmadığından yangınlar kontrolsüz bir şekilde yayıldı, ta ki ertesi sabah ilk Birlik müfrezeleri şehrin resmî teslimiyetini kabul etmek ve alevleri söndürmeye başlamak için gelene kadar. O zamana kadar, Güney başkentinin çoğu harabeye dönmüştü; binalarının tahminî yüzde 25'i kül olmuştu. Aslında sadece Richmond değil, Konfederasyon'un kalan umutları da için için yanıyordu.

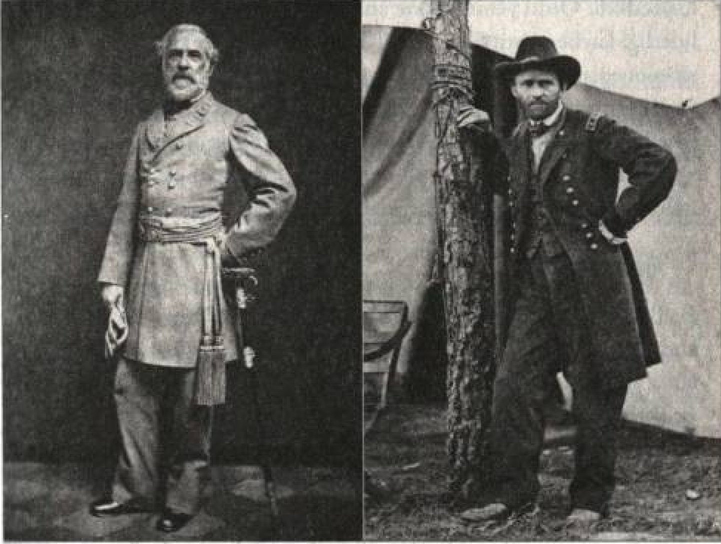
Richmond'un düşmesinin ardından Konfederasyon, başkenti olmayan bir ülke ve dava hâline geldi. Geriye kalan tek savunma unsuru, Lee'nin geri çekilen ordusuydu. Richmond'un 210 km güneybatısındaki Danville'e kaçan Jefferson Davis, burada mücadeleye devam etmek için cüretkâr bir söz verdi.

Richmond düştüğünde tesadüfen Potomac Ordusu'nu ziyaret eden Abraham Lincoln, Davis'in şehirden ayrılmasından bir gün sonra şehre geldi. Şehrin siyah nüfusu tarafından bir kurtarıcı olarak karşılandı. Başkan onlara "Özgürsünüz, hava kadar özgürsünüz" dedi. Ama ikon hâline gelen Lincoln, iki hafta sonra herkesi gözyaşına boğacaktı.

Lee, ordusuyla birlikte Danville bölgesine kaçmayı ve savaşmayı umuyordu, ancak bu hareketi Grant tarafından engellenince geriye sadece tek seçeneği kalacaktı...

LEE VE GRANT AYNI MASADA

Richmond'un düşüşünden sonra, Güney'in tek umudu Lee'nin ordusuydu. Ve Kuzey Virginia Ordusu'nun geriye kalan tek umudu da, General Joseph Johnston'ın Kuzey Carolina Ordusu'na katılıncaya kadar Birlik takipçilerinden kaçmaktı. Ama Lee'nin adamları 25.000, General Ulysses S. Grant komutasındaki Birlik birlikleri 125.000'di. Birlik güçleri nihai zafer beklentisiyle canlanırken, Konfederasyon'un askerleri de bitkin hâldeydi. Johnston ile herhangi bir temas kurma şansına sahip olmak için Lee, birliklerini demiryolu ile tahliye etmek zorunda kalacaktı. Batıya doğru geri çekilme, demiryollarına ulaşmak için umutsuz bir yarış hâline geldi; Kuzey birliklerinin daha baştan avantajlı olduğu bir yarış...

Zaman, En Önemli Kayıp

Petersburg'un kaybından sonra General Robert E. Lee'nin karşılaştığı en büyük zorunluluk, aç adamlarını beslemek için tedarik hatlarını yeniden kurmaktı. En yakın hedefi Richmond ve Danville

demiryolu hattı üzerindeki Amelia Adliyesi köyüydü. Orada sadece bol miktarda yiyecek bulmakla kalmayıp, ordusunu demiryoluyla güneye, Konfederasyon Başkanı Jefferson Davis'in beklediği Virginia'daki Danville'e tahliye edebileceği bir üs bulmayı umuyordu. General Joseph E. Johnston'ın Kuzey Karolina Ordusu ile bir buluşma gerçekleştirmek ise diğer bir umuduydu. Yine de umutları fena hâlde suya düşecekti.

Petersburg'dan yaşanan kaçışın karmaşasında yanlış emirler gönderildi. Konfederasyon birlikleri, Amelia istasyonuna vardıklarında büyük bir cephane zulası buldular; ikmal vagonları zaten sahip oldukları mühimmatı zar zor taşıyabildiğinden, bu ordu için yararsız olmaktan da daha kötüydü.

Lee, bitkin adamlarının yiyecek olmadan devam edemeyeceklerini biliyordu. Toplayıcı gruplar erzak için avlanırken değerli zaman kaybedildi. Ordu yeniden öne atıldığında, kazanmayı umduğu tüm liderliği kaybetmişti. General Ulysses S. Grant, Lee'nin hareketlerini tahmin ederek, Amelia Adliye Sarayı'nın batısındaki demiryolu bağlantılarını kesmek için General Philip Sheridan'ın süvarilerini gönderdi. Özellikle de, Southside demiryolunun Danville ve Richmond hattını kestiği Burkeville'deki önemli demiryolu kavşağını ele geçirilmesini istedi. Birlik piyadeleri de Sheridan'ın süvarilerini yakından takip etti.

Amansız Takip

Birlik keşif izcileri uzaktaki Konfederasyon müfrezeleriyle çatışırken, iki ordu neredeyse bir hafta boyunca batıya doğru paralel rotalarda yürüdü. Çatışmaların en ciddisi, 6 Nisan'da Saylers Deresi'nde, üç Birlik kolordusunun Lee'nin kuvvetlerinin dörtte birinin önünü kesmesiyle yaşandı, 6.000 kadar Gri Ceketlinin ele geçirmesiyle de sonuçlandı. Asgari erzaklarla şiddetli yağmur altında gece yapılan yürüyüşlerle güçleri tükenen birçok asker yol kenarında yatarak yürüyüşten vazgeçti, kendilerini takip eden güçler tarafından alınana kadar da öyle kaldılar.

İki gün daha, Lee'nin ordusu, Richmond'un 90 mil (145 km) batısındaki Appomattox Adliyesi köyüne yaklaşana kadar ağır ağır ilerledi. Lee, Lynchburg'daki Virginia ve Tennessee demiryoluna ulaşmak için Birlik güçlerini kırmak amacıyla son bir çaba için birliklerini topladı.

Konfederasyon askerleri, Birlik atlılarının bir kısmını temizledi, ancak yalnızca iki piyade kolordusunun hatlara girmesiyle karşı karşıya kaldı. Diğer Kuzey birlikleri arkadan yaklaşıyordu. Lee'nin ürkütücü Kuzey Virginia Ordusu, daha doğrusu ondan geriye kalanlar, sonunda tuzağa düşmüştü.

Kaçınmaya çalıştığı durumla karşı karşıya kalan Lee, komutanlarını toplantıya çağırdı. Savaşmaya devam etmenin faydasız bir fedakârlık olacağı kabul edildi. Birisi, adamların gerilla olarak savaşmak için taşraya kaçmalarına izin vermeyi önerdi, ancak Lee bu teklifi reddetti; bunu yapmak bölgelere yıkım getirmekten başka bir şey getirmezdi.

Grant birkaç gün önce barışçıl mesajlar göndermişti, ancak Lee geçici bir yanıtla cevap vermişti. Rakibine bu kez kendisine ağır gelen bir mesaj gönderdi; ordusunun teslim olmasını tartışmaya hazırdı.

Gri Kurt Teslim Oluyor

Bir toplantı ayarlamak ve uygun bir yer bulmak birkaç saat sürdü. Köydeki en iyi döşenmiş konut olan McLean House seçildi. İki general yüz yüze geldiklerinde tezat bir görüntü oluşturdular. Lee, kuşağı ve mücevherli kılıcıyla tam takım tertemiz üniforması içinde Güneyli bir aristokrattı; daha kısa olan Grant, bu şartlar altında en iyi kıyafeti olan bir er bluzu ile çamura bulanmış pantolon ve çizmeler giyiyordu. Garip bir şekilde eşleşen ikili, karşılıklı samimiyet alışverişinde bulundular, ancak işe döndüklerinde, Grant'in sunduğu şartlar Lee'nin beklediğinden çok daha cömertti.

Konfederasyon görevlileri ve adamları, ABD Hükûmeti'ne karşı bir daha silaha sarılmamaya söz vereceklerdi. Silahlarını ve diğer malzemelerini "ganimet olarak" teslim edeceklerdi. Güneyli subayların; silahlarını, atlarını ve kişisel bagajlarını ellerinde tutmalarına izin verilecekti. Bütün erkekler, "şartlı tahliyelerine ve ikamet edebilecekleri yerde yürürlükte olan yasalara uydukları sürece Birleşik Devletler otoritesi tarafından rahatsız edilmemek üzere" evlerine dönmekte özgür olacaklardı. Bu son ifade, mağlup askerlerin artık cezalandırma veya vatana ihanetten yargılanma tehdidinden kurtuldukları anlamına geliyordu. Buna ek olarak Lee, sıradan askerlerin de atlarını veya

katırlarını çiftlik hayvanı olarak kullanmalarına izin verilmesi talep etti; Grant de kabul etti.

Savaşın açılış muharebesi olan Birinci Bull Run, bir şeker komisyoncusu olan Wilmer McLean'e ait topraklarda yapılmıştı. 9 Nisan 1865 günü dört yıllık savaşı sona erdirmek için yeterli gelen yaklaşık bir buçuk saatlik görüşmenin yaşandığı ve Lee ile Grant'in teslimiyet belgesini imzaladıkları evin sahibi de Wilmer McLean'di.

Resmî teslim olma eylemi üç gün sonra gerçekleşti. General Chamberlain tarafından komuta edilen Birlik askerlerinin arasında silahlarını ve savaş teçhizatlarını bırakan Konfederasyon askerleri, karşılığında evlerine güvenli bir geçiş sağlayacak yazılı izinlerini aldılar.

Lee, ordusu olmayan bir komutan olan Richmond'a geri döndü. Bir saygı işareti olarak, yolun bir bölümünde kendisine Birlik süvarileri eşlik etti.

Appomattox Sendromu

Appomattox'taki teslimiyet, Konfederasyon'un müzakere edilmiş bir barışa dair son umutlarını da ortadan kaldırdı, ancak aslında savaşı sona erdirmedi. General Lee'nin teslim olması, sahadaki tüm Konfederasyon kuvvetleri için geçerli değildi. Teoride, diğer cephelerdeki diğer birlikler savaşmakta özgürdü. Ancak pratikte hiçbirinin uzun vadeli askerî başarı için gerçek bir şansı yoktu.

1865 Nisan'ında, Güney'in hem başkentini hem de başlıca savaş gücünü kaybettiğini görmüştü. Lee'nin yenilmesi ve Konfederasyon Başkanı Jefferson Davis kaçışı nedeniyle, Güney'in lideri yoktu. Bu arada Lee'nin teslimiyeti Virginia'daki savaşı sonlandırmıştı ancak General Joseph E. Johnston, General Richard Taylor ve General Kirby Smith'ten henüz haber yoktu. Herkes bunlara odaklanmışken bütün ülkeyi sarsan bir olay gündeme damgasını vurdu...

LINCOLN ARTIK YOK!

Başkan Lincoln, Robert E. Lee'nin Appomattox'ta teslim olmasının ardından iyimser olmak için her türlü nedene sahipti. Ancak altı gün içinde kader acımasızca müdahale etti.

Barış ihtimali, asi devletlerle uzlaşmaya niyetli olan Lincoln'ün içini rahatlatıyordu. Yine de başkanı neşelendiren haber, sadece düşmanlarının öfkesini yeniden alevlendirdi. John Wilkes Booth ve bir grup Güney sempatizanı, önceki yıl Lincoln'ü kaçırmayı planlamışlardı. Umutları, Konfederasyon savaş esirlerinin serbest bırakılmasını sağlamak için Başkanı bir pazarlık aracı olarak kullanmaktı. Eylem iptal edildi, ancak komplocular temas hâlinde kaldı. Lincoln'ün Afrikalı-Amerikalılar oy hakkının tanınmasına destek verdiği bir konuşma, farkında olmadan kaderini çizdi. Booth şimdi Lincoln'ü sonsuza kadar susturmaya kararlıydı.

Malum Olmak

Lincoln, 14 Nisan 1865 Kutsal Cuma[2] sabahı iyimser bir ruh hâlindeydi. Önünde duran zorlukların çok farkında olmasına rağmen, savaşın neredeyse bittiği bilgisi ona kutlamak için iyi bir neden verdi. Yine de kişisel kaygıları vardı. Sadece üç gün önce Lincoln, karısına ve arkadaşlarına, terk edilmiş bir Beyaz Saray'ın odalarında dolaşıp yere yatırılmış bir ceset bulduğu bir rüyayı anlatmıştı. Rüyasında bir görevliye kimin öldüğünü sorduğunda, bir suikastçı tarafından öldürülen başkan olduğu cevabını almıştı. O gece artık uyumayan Lincoln, sadece bir rüya olmasına rağmen, o zamandan beri huzursuzdu.[3] Lincoln'ün rahatsız olmak için iyi bir nedeni vardı; başkanlığının başından beri, bazıları hayatına yönelik tehditler içeren, nefret mektupları almıştı.

2 Kutsal Cuma, dünya genelindeki Hristiyanların Hz. İsa'nın çarmıha gerildiğine ve Golgota'da öldüğüne inandıkları günün adıdır.

3 Woodworth, s. 192.

Pusu

John Wilkes Booth, ünlü bir Amerikan oyunculuk hanedanının üyesi olan 26 yaşındaydı. Ülkenin önde gelen oyuncularından biriydi ve sık sık sahne aldığı Washington, DC'de tanıdık bir yüzdü. Konfederasyon davasının tutkulu bir destekçisi olan Maryland doğumlu oyuncu, büyük, dramatik bir eylemle tarihe damgasını vurmaya hevesliydi. Etrafında Başkan'a olan nefretini paylaşan bir grup takipçi toplamıştı. Aylar boyunca ona zarar vermenin çeşitli yollarını tartışmışlardı.

Lee'nin Appomattox'ta teslim olduğu haberinin üzerine bir de Lincoln'ün Beyaz Saray'ın penceresinden yaptığı bir konuşmada, siyah seçmenlerin oy hakkının tanınmasına destek vermesi, köleliğin ateşli bir savunucusu olan Booth için bardağı taşıran son damlaydı. Harekete geçmeye karar verdi. O ve işbirlikçilerinin hazırladığı komplo çok yönlüydü. Booth, Lincoln'e suikast düzenlemeyi üstlendi. Lewis Powell adlı 20 yaşındaki bir Konfederasyon gazisi, Dışişleri Bakanı William Seward'ı öldürme görevine atanırken, Maryland'de bir fayton onarım işinin sahibi olan Almanya doğumlu 29 yaşındaki George Atzerodt'a, Başkan Yardımcısı Andrew Johnson'ı öldürme talimatı verildi. Amaç, kanlı bir gecede Birlik'in üst düzey liderliğini ortadan kaldırmak, böylece Konfederasyon yenilgisinin intikamını almak ve Güney'e mücadeleyi sürdürmek için yeni güçler toplama şansı vermekti.

Booth, Lincoln'ün Kutsal Cuma akşamı Washington'daki Ford Tiyatrosu'nda "Our American Cousin" adlı bir komedi gösterisine katılacağını duyduğunda saldırının zamanlamasına karar verdi. Aslında, Başkan'ın niyeti General Ulysses S. Grant ve karısını kendisinin ve First Lady'nin konuğu olarak yanına almaktı. Ancak sosyal ortamları pek seven biri olmayan Grant, bir bahane uydurup akrabalarını ziyaret etmek için kasabayı terk etmişti. Bunun üzerine First Lady Mary Todd Lincoln, bir aile dostu olan Binbaşı Henry Rathbone ve nişanlısı Clara Harris'i davet etmişti.

Sic Semper Tyrannis

Booth tiyatroyu iyi biliyordu, orada birçok kez sahne almışı. Tanıdık bir yüz olarak, binaya girmekte ve koridorlarında istediği gibi dolaşmakta hiç zorluk çekmedi. Gün içinde, içeride neler olup bittiğini

görebilmesi için başkanlık kulübesinin kapısına önlem olarak küçük bir casus deliği açmıştı.

O akşam, harekete geçmeden önce oyunun iyice ilerlemesini bekledi. Senaryoyu biliyordu. Eylemi için bir satır seçmişti. Silah sesini gizlemeye yardımcı olmak için tiyatrodaki kahkahalara güvenebileceğini umuyordu. Tabancasıyla başkanlık kulübesine girdi. Seçtiği an geldiğinde Lincoln'ü kafasından vurdu. Ardından tiyatro severleri hayrete düşürerek "Sic semper tyrannis" (Böylece her zaman tiranlara) diye bağırarak sahneye atladı. İnişte bacağını kırmıştı ancak dışarıda bekleyen ata topallayarak binmeyi başardı. Daha sonra şehri terk etti. Booth'un iki suç ortağı ise daha başarısızdı.

Powell, William Seward'ın evine girdi ve dokuz gün önce bir araba kazasında kolunu ve çenesini kıran devlet adamının yaralı olarak yattığı odaya girmeyi başardı. Silahı tutukluk yaptığında, Powell bir bıçak çekti ve kurbanını defalarca bıçakladı, ancak hiçbiri ölümcül olmadı. Seward'ın kırık kolunu tutan destek, darbelerin en kötüsünü bile saptırdı. Yardım geldiğinde Powell saldırıyı kesti, evden çıktı ve Booth gibi bekleyen bir ata binerek kaçtı. Seward daha sonra tamamen iyileşti.

Atzerodt'a gelince, akşamı başkan yardımcısı Johnson'ın kaldığı otelin barında içki içerek geçirdi, sonra hedefine bile yaklaşmadan gecenin içinde kayboldu.

Lincoln'ün Son Muharebesi

Bu arada, Lincoln'ün hayatını kurtarmak için umutsuz girişimlerde bulunuluyordu. Beyaz Saray'a geri götürülemeyecek kadar ağır yaralanmış olan Lincoln, tiyatronun karşısındaki bir pansiyona taşındı. Ancak doktorların yapabileceği çok az şey vardı. Beynine isabet eden tek kurşunla ölümcül şekilde yaralanan başkan bilincini kaybetti ve ertesi sabahın ilk saatlerinde hayata veda etti. Komploculara yönelik inanılmaz bir takip başladı.

Powell ilk yakalanan oldu. Saldırıdan üç gün sonra, entrikanın hazırlandığı pansiyona geri döndü. Pansiyonun sahibi ve bir Konfederasyon sempatizanı olan Mary Surratt'ı tutuklamak için gönderilen federal ajanlarla burun buruna geldi. Atzerodt, üç gün sonra başkentten

yaklaşık 40 km uzaklıktaki Maryland'deki bir çiftlikte kıstırıldı. John Wilkes Booth, Virginia'daki bir ahıra kadar takip edildi ve 26 Nisan'da vurularak öldürüldü. Booth'a kaçışında eşlik etmiş olan David Herold da dâhil olmak üzere olaya karışan diğer kişiler de tutuklandı.

8 zanlı adliyeye sevk edildi. Hepsine, yemek için ağız hizasındaki bir yarık dışında kulak veya göz deliği olmayan pamuk astarlı kanvas başlıklar giydirildi. Powell, Herold, Atzerodt ve Mary Surratt ölüme mahkûm edildi ve 7 Temmuz 1865'te asıldı. Üç kişi ömür boyu hapis cezasına çarptırılırken, Ford Tiyatrosu'nda Booth'un kaçışına yardım etmekle suçlanan bir marangoz altı yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Komplocuların buluştuğu pansiyonun sahibi Mary Surratt, ABD Hükûmeti tarafından idam edilen ilk kadındı.

Keder Ortaklığı

Lincoln'ün cinayetinin emsali yoktu çünkü daha önce hiçbir başkan suikasta uğramamıştı. Onun ölümü ulusu sağlam bir liderlikten mahrum bıraktı. Halefi Andrew Johnson, "akıllıca tavsiyelerden yoksun" olarak görev yaptı. Henüz uzlaşmamış Konfederasyon taraftarlarından bazıları Booth'un eylemini alkışladı; ancak, ülkenin büyük bir kısmı kederde birleşti. Federal yetkililer ilk başta bir Konfederasyon komplosundan şüphe duysalar da, Lincoln'ün ölümü ulus fertlerinin kenetlenmesine yardımcı oldu. Lincoln'ün ölümü ulusu yasa boğarken eski yaraların henüz iyileşmeye başlamadığı bir zamanda yeni yaralar açtı.

Başkan Yardımcısı Andrew Johnson başkan oldu. Böylece, 1864'te kararsız seçmenleri cezbetmek için hazırlanan Güneyli bir Demokrat, şimdi Cumhuriyetçi bir yönetimin başındaydı. Lincoln'ün siyasi ve ahlaki otoritesinden yoksundu, Yeniden Yapılanma (*Reconstruction*) dönemi için yetersiz bir başkandı.

NİHAYET SONA ERDİ!

9 Nisan 1865'ten sonra General Lee'nin Kuzey Virginia Ordusu silahlarını bıraktığında, Güney'in generallerinin çoğu davanın kaybedildiğini kabul etti. Ancak bazı Güneyli liderler savaşmaya devam etmek istedi. Bu inatçıların en önde geleni olan Konfederasyon Başkanı Jefferson Davis, Lee'nin teslim olmasından üç hafta sonra hâlâ direniş çağrısında bulunuyordu. O zamana kadar o ve kabinesi, Konfederasyon başkenti Richmond'u terk etmiş ve Kuzey Carolina'daki Greensboro'ya kaçmıştı. Kabine son kez 5 Mayıs 1865'te Georgia'da bir araya geldi ve ardından Davis saklandı.

Bu arada, Washington DC'deki olaylar, Başkan Lincoln'ün öldürülmesiyle dramatik bir dönüş yapmıştı. Onun yerine başkan yardımcısı geçti. Şimdi bir Güney Savaş Demokratı olan Andrew Johnson, Amerika Birleşik Devletleri'nin 17. başkanıydı. Karşısında henüz halledilmemiş bir sorun vardı: üç orduda ve Güney'e dağılmış çok sayıda garnizonda hâlâ silahlı 175.000 Konfederasyon askeri mevcuttu. Savaşın son eylemleri Kuzey Carolina, Georgia, Alabama, Teksas ve hatta İngiltere'nin Liverpool şehrinde oynandı.

Buluşma

Lee'nin teslim olmasından sonra bölgede kalan Konfederasyon ordularının açık ara en büyük ve en iyi örgütlü olanı, General Joseph E. Johnston komutasındaki Kuzey Carolina'da General William T. Sherman'ın karşısına çıkan orduydu. Burada, güç dengesi, Mart 1865'in sonlarında, Sherman'ın Wilmington'dan gelen takviyelerle başarılı bir buluşma yaptığında değişmişti. Birlik'in asker sayısının ezici üstünlüğüyle karşı karşıya kalan Johnston, batıya, Kuzey Carolina eyaletinin başkenti Raleigh'e çekildi.

Appomattox'taki olay kulağına çalındığında Johnston, Raleigh'i Sherman'ın ilerleyen Birlik kuvvetlerine terk etmeye hazırlanıyordu. Johnston, haberleri sindirmeye çalışırken Konfederasyon Başkanı Jefferson Davis ile bir toplantıya katılması için Greensboro'a çağrıldı. İki adam 12 Nisan'da bir araya geldiğinde, Davis savaşmaya devam etmek için başıboş dolaşan kaçakları toplamaktan bahsetti. Bunu yaparken

Johnston'ın askerî durumla ilgili fikrini bile sormamıştı. Sonunda kendisine konuşma şansı verildiğinde, Johnston açık sözlüydü: "Görüşlerim, efendim, halkımızın savaştan bıktığı, kendilerini kamçılanmış hissettikleri ve savaşmayacakları." Duydukları karşısında şok olan Davis, Johnston'a Sherman'a barış teklifi göndermesi için isteksizce izin verdi.

Johnston, Taylor ve Davis

17 Nisan'da Durham İstasyonu yakınlarındaki bir kulübede yapılan toplantıda Sherman, Washington'ın kendisine verdiği içeriğin ötesine geçti. Johnston'a, vatana ihanet veya savaş suçları nedeniyle herhangi bir zulüm tehdidi olmaksızın, Güney eyaletlerinin Birlik'e tam vatandaşlık şartlarıyla geri kabul edilme ihtimalini dile getirdi.[4] Bunu yaparken, askerî alandan çıkıp siyasi alana saptı. Daha sonra Washington'daki yetkililer tarafından sıkı bir şekilde azarlandı. General Ulysses S. Grant müzakereleri devraldı. Grant, Appomattox'ta önerilen askerî şartlar Lee'nin ordusu kadar Johnston'ın ordusu için geçerli olsa da, savaş sonrası anlaşma üzerinde pazarlık yapılamayacağını açıkça belirtti.[5]

Davis, Grant'in koşulları hakkında bilgilendirildiğinde, savaşmaya hevesliydi. Johnston'ın yanıtı öyle sertti ki, Davis susmak zorunda kaldı. 26 Nisan'da, Johnston; Georgia, Florida ve Carolina'lardaki Konfederasyon birlikleri de dâhil olmak üzere komutası altındaki yaklaşık 90.000 Konfederasyon askerinin teslim olmasını kabul etti.

Alabama'da, Konfederasyon Komutanı General Richard Taylor, kuzeydeki gelişmeleri kaderci bir kasvetle izliyordu. Johnston gibi, devletin kuzey ve güneyindeki iki ayrı Birlik kuvvetine karşı kendi durumunda kaybedilen bir savaşta savaşıyordu. Johnston'ın Sherman ile müzakerelerini duyar duymaz, o da barış için harekete geçti. 8 Mayıs'ta Alabama'daki Citronelle'de, eyaletteki Birlik başkomutanı General Edward Canby ile buluşarak Lee ve Johnston'a teklif edilenlere benzer şartları kabul etmesi konusunda anlaştı.

---

4 Alfred H. Lee Burne, *Grant and Sherman: A Study in Leadership in the 1864-1865 Campaign,* Aldershot; Gale and Polden, 1938, s. 117-121.

5 *Age,* s. 78-83.

Konfederasyon Başkanı Jefferson Davis, Georgia'daki Irwinville yakınlarında 10 Mayıs günü yakalandı. Şafak vakti, Birlik süvarileri; Konfederasyon liderini, karısını, dört çocuğunu ve hepsi bir çam ormanında kamp yapan Davis'e sadık küçük bir görevli grubunu kuşattı. Birlik askerleri, ilk başta birbirlerinden haberdar olmayan iki ayrı birimden oluşuyordu. Çıkan kargaşada, "dost ateşi" sonucu iki birlik süvarisi hayatını kaybetti.

Smith

O zamana kadar sadece bir Konf ederasyon ordusu Birlik ile resmen savaş hâlindeydi: General Edmund Kirby Smith'in komutasındaki devasa Trans-Mississippi... Johnston ve Taylor gibi tersliklere maruz kalmayan Kirby Smith, anlaşmaya daha az istekliydi. Taylor'ın teslim olmasından sonraki gün, Birlik'in silah bırakma davetini açıkça reddetti. 12 ve 13 Mayıs'ta, Rio Grande'deki bir Konfederasyon karakolu olan Palmito Çiftliği'nde son bir çatışma yaşandı. Pozisyon iki kez Birlik alaylarının eline geçmişti ancak her ikisinde de Güneyliler onu geri aldı. Gariptir ki İç Savaş'ın son muharebesini, dört ölü ve bir düzine yaralı pahasına kazanan Konfederasyon kuvvetleriydi. Bu son didişmede Birlik, 30 kayıp verdi.

Güney'in kaderi Lincoln'ün halefi, Başkan Andrew Johnson tarafından yönetilen ABD Hükûmeti'nin elindeydi. Johnson'ın niyetinin ilk göstergesi, 29 Mayıs'ta yayınlanan iki bildiriyle ortaya çıktı. Biri, bağlılık yemini etmeye istekli olan hemen hemen tüm Güneylilere af ve mülkleri geri veriyordu. Kuzey Carolina'ya yönelik olan diğer bildiri, Birlik'e yeniden katılmak isteyen devletler için bir model oluşturdu; delegeler, gelecekteki eyalet seçimlerinde seçmenlerin sahip olması gereken nitelikleri belirleme yetkisine sahip yeni bir eyalet anayasası taslağı hazırlamak üzere seçilecekti.

Trans-Mississippi bölgesinde, Kirby Smith değişen koşulların baskısını iyice hissetmeye başlamıştı. Jefferson Davis'in tutuklandığı haberi yayılırken, adamlarının çoğu silahlarını bırakıp eve doğru yola çıktı. Ordusu dağılmakta olan general, Grant'in barışı sağlamak için korkunç General Philip Sheridan'ı gönderdiğini de öğrendi. Kaçınılmaz olanı fark eden Kirby Smith, New Orleans'ta bulunan General Canby'ye

kendisinin de teslim olmak için pazarlık yapmaya hazır olduğunu bildirdi. Belge 2 Haziran'da imzalandı.

Sonuncular

Bu yaşananlara rağmen bazı direnenler vardı. Konfederasyon'un Trans-Mississippi Ordusu'ndaki Kızılderili süvarilerinin komutasındaki Tuğgeneral Stand Watie, ateşkesi ancak 23 Haziran'da kabul etti.

2 Ağustos'ta, uluslararası sularda Birlik gemilerine baskın düzenleyen Konfederasyon kruvazörü *CSS Shenandoah* mürettebatı, gelişmelerden Pasifik'teyken haberdar oldu. Korsanlıktan yargılanma riskiyle karşı karşıya kaldıkları bir ABD limanı yerine İngiltere'ye doğru yollarına devam ettiler. 6 Kasım'da Liverpool'da teslim oldular. Mürettebat dağıldı ve İngilizler daha sonra gemiyi ABD Hükûmeti'ne teslim etti.

1862'den beri Cherokee halkının şefi olan Tuğgeneral Stand Watie, General Kirby Smith komutasındaki I. Kızılderili Tugayı'na komuta etti. Savaştan önce başarılı bir çiftlik ve köle sahibiydi.

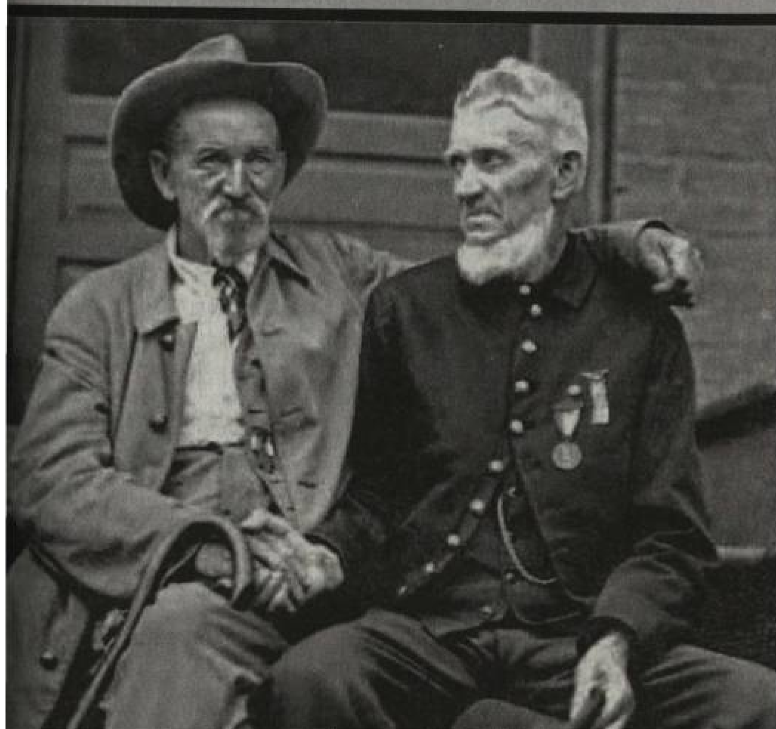
Peki Ya Şimdi?

Barışın yeniden sağlanması, yeniden birleşmiş ülkenin alacağı yön hakkında büyük soru işaretleri doğurdu. Her şeyden önce, eski Konfederasyon askerlerinin yeniden yerleştirilmesi gerekiyordu.

Robert E. Lee'ye ve Appomattox'taki ordusuna sunulan şartlara göre teslim olan askerler atları veya katırları ile, subaylar da bunlara ek olarak silahlarıyla, evlerine dönmekte özgürdüler. Yanlarında, "ikamet ettikleri yerde yürürlükte olan kanunlara" uydukları sürece rahatsız edilmeyeceklerini garanti altına alan imzalı şartlı tahliye izinleri taşıdılar. Birçok asker geri döndüğünde evlerinin harap olduğunu gördü. Buna ek olarak, eski Konfederasyon'un ulaşım altyapısı, yani bölgenin demiryolu ağının büyük bir kısmı ağır hasar görmüştü. Artık ülkenin ve insanların önlerinde büyük bir "ulusal yeniden yapılanma görevi" yatıyordu.

YEDİNCİ BÖLÜM

GERİYE NE KALDIYSA

İç Savaş, Amerikan tarihinin açık ara en kanlı süreciydi. Kuzey ve Güney'den çoğu aile, bir şekilde kayıp(lar) yaşadı. Bunun kalıcı etkileri oldu; engelli gaziler 20. yüzyılın ortak sorunuydu. Gazilere ödenen emekli maaşı uzun süre büyük bir meblağ idi. Savaş, beklenmedik sonuçlar da doğurdu; mücadele başladığında Kuzey'de çok az kişi köleliğin kaldırılmasını istemişti ama artık kaldırılmıştı. Savaş, başlangıçta asimetrikti ve sonuçları da aynı şekilde asimetrikti.

Savaş, Kuzey'de endüstriyel ve ekonomik büyümeye ilham verirken Güney, servetinin yaklaşık yüzde 60'ını kaybetti. Azat edilen kölelerin sermaye değeri söz konusu olduğunda ise oran daha da yükseliyordu. Savaşın diğer büyük meselelerinden biri olan eyaletlerin hakları doktrini, kesin birbir şekilde geriledi. Federal Hükûmet, 1860'ta aşırı görünen yetkiler alarak ulusal bir bankacılık sisteminin kurulmasını, bir gelir vergisi dayatmasını, devasa bir demiryolu şirketi kurulmasını ve daha pek çok şeyi gerçekleştirmişti. Bunların çoğu savaşın itici gücüyle ortaya çıkmıştı. Aynı radikal değişim coşkusu savaş sonrası yıllarda bir dereceye kadar devam etti. Ancak, Kongre tarafından 1870'lerin başlarında girişilen geniş kapsamlı Yeniden Yapılanma dönemi, kısa süre sonra Güney'de uzlaşmaz bir muhalefetle karşılaştı ve Washington DC'deki siyasi çekişmelere saplandı.

1870'lere gelindiğinde Kuzey artık Güney sorunlarını çözmekle pek ilgilenmiyordu. Her iki taraftaki beyaz gaziler giderek daha fazla uzlaşmadan söz ediyorlardı. Beyazlar kısa süre sonra Güney'deki eski ekonomik ve siyasi hâkimiyetlerinin çoğunu yeniden kazandılar. Eski köleler şüphesiz kazançlar elde ettiler, gerçek aile yaşamlarını sürdürebildiler ve gelecekleri üzerinde bir miktar kontrol sahibi oldular, ancak savaş sonrası anayasa değişikliklerinde ve medeni hak yasalarında ima edilen bütün o siyasi değişiklikler hâlâ çok uzaklardaydı...

BEDEL

İç Savaş, eşi benzeri olmayan bir ölü ve yaralı sayısıyla sonuçlandı. Konfederasyon'un bedeli, Güney için uzun süreli sosyal ve ekonomik sonuçlarla birlikte çok daha büyüktü. Ağır fedakârlıklarına rağmen, Birlik yeni bir Amerikan milliyetçiliği anlayışıyla daha da güçlendi.

Savaşın Bilançosu

İç Savaş, hem Kuzey hem de Güney'in korkunç kayıplar vermesiyle Amerikan toplumu üzerinde derin bir iz bıraktı. Savaştaki toplam askerî ölüm sayısı 620.000'i aştı ki bu 1860 yılındaki tüm nüfusun yüzde ikisiydi. İç Savaş'ta askerî ölüm sayısı, Devrim'den Kore Savaşı'na kadarki tüm diğer Amerikan savaşlarınınkiyle aynıydı. II. Dünya Savaşı ile karşılaştırıldığında, erkeklerin daha yüksek bir oranı İç Savaş sırasında askerlik hizmetine girdi ve ölüm oranı da altı kat daha yüksekti.

19. yüzyılda, kusurlu tıbbın ve vasıfsız pratisyenlerin olduğu bir çağda hastalık en büyük belaydı; ölümlerin kabaca üçte ikisinin nedeniydi. Yüz binlerce asker yaralarından kurtulmuş olsa da, hayatlarının geri kalanında büyük acılar çektiler. Amputasyon, ciddi şekilde yaralanmış uzuvlar için yaygın bir cerrahi çözümdü. Birlik'in çok ciltli *İsyan Savaş'ının Tıbbi ve Cerrahi Tarihi*, Birlik askerleri hakkında rapor edilen 30.000 ampütasyon tablosunu sunarak binlerce cerrahi vakanın ayrıntılarını vermektedir. Ancak, tüm bu verileri kaydetmesine rağmen, her iki taraftaki tıbbi hizmetler, savaş ve zihinsel travma arasındaki bağlantıyı açıklamamaktadır. Çok sayıda gazi, yıllarca travma sonrası stres bozukluğundan etkilenerek savaşın korkunç hatıralarıyla uğraşmıştır.

Güney

Konfederasyon'da yaşanan acılar, birçok yönden Birlik'in acılarından daha büyüktü. Askerlik çağındaki erkeklerin tahminen yüzde 80'i hizmete alındı. Savaşanların yaklaşık üçte biri öldürüldü. Çatışmaların çoğu dramatik bir etkiyle Güney'de gerçekleşti. Ordular kırsal bölgeyi sildi süpürdü, yerel sakinleri düşünmeden yiyecek ve odun tüketti ve Güney hayvanlarının belki de yüzde 40'ına askerî amaçlarla el konuldu. Bilinmeyen sayıda sivil öldü. Yüz binlerce beyaz ve siyah mülteci oldu.

Konfederasyon askerleri, harap olmuş bir Güney'e döndüler. Savaş, çoğu kölenin mal varlığı olmak üzere Güney'in servetinin üçte ikisini de yok etti. Güney ekonomisi kaosa girdi. Basılı para birimine güvenmek yüzde 9.000 gibi astronomik bir enflasyon oranına neden oldu. Konfederasyon parası değerini yitirdi. Güney bankalarının sermayesi yeniden inşa için yetersizdi. Konfederasyon Hükûmeti, değersiz para birimi karşılığında halkının giderek daha fazla ihtiyaç duyulan malzemelerine "el koydu."

Güney'in tarım makinelerinin yarısı ve yüzlerce kilometrelik demiryolu hattı yok edildi. Ek olarak; Richmond, Mobile, Columbia ve Atlanta'nın büyük bölümleri yangından zarar gördü. "Savaşın sert eli" Konfederasyon'a orantısız bir darbe vurmuştu. En sert darbeler Sherman'ın Yürüyüşü veya Shenandoah Vadisi'ndeki Sheridan'ın Baskını'ydı.

Güney Carolina, kilometreler boyunca geniş ve siyah bir harabeydi, alabildiğine ıssızdı. Çitler kalkmıştı; karanlık kül ve cüruf yığınları her yerdeydi, yerleşimlerin bulunduğu noktalar yoğun dumandan anlaşılıyordu, yabani otlar tarlalara egemen olmuştu. Ancak her yer böyle değildi; Güney'in diğer bölgelerinde Birlik ordusu bu derece vahşice hareket etmemişti. Mücadelenin ekonomik etkisi, çatışma sona erdikten çok sonra hissedildi. İmalat ve ulaşım 1870'lerde büyük ölçüde toparlandı, ancak tarımsal olarak Güney, yıllar boyu yoksulluğun hüküm sürdüğü, durgun bir üretim bölgesi olarak kalacaktı.

Kuzey

Birlik kuvvetleri, Konfederasyon güçlerinden üçte bir oranında daha fazla kayıp verirken, savaşın Kuzey üzerinde daha az zarar verici bir etkisi oldu. Askerlik çağındaki erkeklerin sadece yarısı orduya veya donanmaya kaydolmuştu, bunların dörtte biri göçmendi. Konfederasyon kuvvetlerinin aksine, görev yapanların arasındaki ölüm oranı daha düşüktü; kabaca altıda biri kadar. Kuzey çok daha büyük mali, tarımsal ve endüstriyel kaynaklara sahipti. Artan vergiler, ulusal para birimi ve başarılı tahviller dâhil daha iyi yönetilen bir ekonomi, savaş zamanı enflasyonunu yüzde 80'e çıkardı. Çekilen ekonomik acı, büyük ölçüde yüksek istihdam ve ücretlerdeki artışla dengelendi. Askerî talebi karşılamak için gıda üretimi arttı. Sivillerin gönüllü çabaları, savaşın erzak, giysi ve tıbbi malzeme ihtiyacının karşılanmasına destek oldu.

Kalan savaş borçları, Konfederasyon'un maruz kaldığı borçların çok küçük bir kısmına denkti. Savaş sonrası ekonomiye de büyük bir engel teşkil etmedi. Savaş, göçü ve endüstriyel büyümeyi yavaşlattı, ancak Birlik ekonomisi çatışmadan daha güçlü çıkınca bu yavaşlama yalnızca geçici bir süre yaşanmış oldu. En büyük kalıcı ve sorun yaratan maliyet ise, 1890'larda Federal bütçenin yüzde 40'ını oluşturan yüz binlerce gazinin emekli maaşlarıydı.

Yeni Ülke: ABD

Belki de en önemli miras, Birlik'in kalıcı olduğu düşünülen yeni Amerikan milliyetçiliğiydi. Sembolik olarak, "Amerika Birleşik Devletleri" adı tekil bir isim hâline geldi. Daha güçlü bir ulusal hükûmet ortaya çıktı. Savaş zamanında, hükûmet; zorunlu askerlik, doğrudan alınan federal gelir vergisi, dolar (kâğıt) para birimi ve sivil özgürlüklerin askıya alınmasını gibi uygulamaları başlattı. Bu güçleri desteklemek için Cumhuriyetçiler, hükûmete koşulsuz bağlılığı vurgulayan yeni bir vatanseverlik duygusu oluşturmaya çalıştılar. Genişletilmiş birçok otorite barış zamanında ortadan kalkmış olsa da, ulusal yönetimin emsali devam etti.

Uzlaşmayı kolaylaştırmak için, Birlik Hükûmeti ihanet davası açmadı. Mayıs 1865'te Jefferson Davis, Virginia'daki Monroe Kalesi'nde

de iki yıl hapsedildi, ancak yargılanmadan serbest bırakıldı. General Robert E. Lee asla tutuklanmadı. Tek ciddi vaka, Yüzbaşı Henry Wirz'inkiydi. Andersonville Hapishanesi komutanı olan Wirz, 10 Kasım 1865'te kötü yönetim suçları nedeniyle asıldı. Çoğu Konfederasyon yurttaşı, Yeniden Yapılanma'nın sonunda haklarına kavuştu.

Savaş sonrası görülen Cumhuriyetçi egemenliğinin başka sonuçları da oldu. Biri Güney'in siyasi ve ekonomik olarak marjinalleşmesiydi. Bir diğeri, Amerika Birleşik Devletleri'nin, Mark Twain'in "Altın Çağ" olarak tanımladığı, hükûmetin çok az denetlediği geniş bir endüstriyel büyüme çağına girmesiydi. Ancak ülkenin gerçek anlamda nasıl değiştiğini anlamak için Güney'in İç Savaş öncesi ve sonrası durumunu farklı bir açıdan karşılaştırmak yerinde olacaktır.

Geniş Açıdan Eski Güney ile Yeni Güney

Kölelik kurumu, savaş öncesi Güney'in toplumu ve ekonomisi üzerindeki en önemli etkiydi. Güney tek tip bir bölge olmasa da kölelik, Güney halkını birleştirmişti. İhracata yönelik mahsul ekim sistemi bu tutsak işgücüne dayanıyordu. Köleler pamuk da dâhil olmak üzere çeşitli temel ürünleri yetiştiriyordu ve "Kral Pamuk" Güney'e büyük siyasi güç veriyordu. Ama onun "köle toplumu", 4 milyon kölenin ırksal ve ekonomik egemenliğinden daha fazlasını ifade ediyordu. Beyazlar ayrıcalıklarını sürdürdü ve Güneyliler, maddiyat arayışında Kuzey'in ahlaki ve toplumsal değerlerini kaybettiğini savundu.

İç Savaş, Güney'in temel özelliklerini değiştirerek bölgeyi ülkenin geri kalanına kıyasla yoksul ve siyasi olarak da zayıf bıraktı. İç Savaş'tan sonra köleliğe son verildi. Yeniden yapılanma, eski kölelere daha fazla hak ve özgürlük verecekti. Serbest çalışma ilişkileri köleliğin yerini aldı ve siyahlar çalışmalarının getirilerinden bir pay almaya başladılar. "Ortakçılık", işçilerin mahsulün bir kısmı için başkalarının topraklarında çalışmasına izin verdi. Güney, ağırlıklı olarak tarıma dayanacak ancak demiryolu geliştirme, imalat ve şehirleşme çarpıcı biçimde artacaktı. Bu "Yeni Güney"in zenginliği, büyük ölçüde Kuzeyli yatırımcılara veya beyaz Güneyli tüccarlara ve işadamlarına gitti. Toplumun alt tabakasındaki beyazlar ve siyahlar için savaştan sonraki yıllar yoksullukla geçti. Küçük çiftliklerin beyaz sahipleri, mahsul kıtlığıyla sarsılarak,

borçlarını ödemek için giderek pamuğa daha da bağımlı oldular. Ancak aşırı üretim fiyatları düşürdü ve çiftçileri borçlandırdı. Ana sonuç, 20. yüzyıla kadar geri dönmemek üzere siyasi etkinin zayıflamasıydı.

SANCILI SÜREÇ: YENİDEN YAPILANMA

Kuzey'in zaferi, Birlik'in bölünmez olduğunun ve köleliğin sonsuza dek terk edildiğinin resmiydi. Ancak uzlaşma, intikam ve siyah sivil hakları gibi önemli meseleler ele alınmayı bekledi.

Evet, 1863 Özgürlük Bildirgesi kölelere özgürlük verdi ama sadece Birlik'e isyan eden eyaletlerde. Lincoln'ün Aralık 1863 tarihli "Af ve Yeniden Yapılanma Bildirisi", Birlik'e sadakat yemini eden isyancıları affetti. Bununla birlikte bildiri, özgürlüğün ötesinde siyah haklardan bahsetmiyordu ve eski Konfederasyon taraftarlarını hızla siyasi iktidara geri getirecekti.

On Üçüncü Değişiklik ile kölelik sorunu nihayet çözüldü. Ancak Güney eyaletlerinin Birlik'e hangi koşullar altında yeniden kabul edilebileceği henüz kararlaştırılmamıştı. Bu görev, Lincoln suikastından sonra başkanlık koltuğuna oturan Andrew Johnson'a düşecekti. Birliğin nasıl yeniden inşa edileceği konusundaki tartışmada Kuzeyli politikacılar, Güney'in ne bedel ödemesi gerektiği ve sonuç olarak Güney toplumunun ne kadar değişmesi gerektiği konusunda anlaşamadılar. Demokrat Başkan Johnson, yeni bir Afrikalı-Amerikalı özgürlükler çağını öngören Radikal Cumhuriyetçilerle çatışmaya girdi.

Yeniden Yapılandırma Planı

Radikal Cumhuriyetçiler, Lincoln'ün Güney'e karşı tutumunun çok yumuşak olduğunu düşünüyordu. Andrew Johnson daha başkan olmadan önce isyanı şiddetle kınayınca, Radikal Cumhuriyetçiler Güney'i cezalandırmak ve istedikleri şekilde yeniden şekillendirmek konusunda yeni Başkan'ın yardım edeceğini düşündü. Ancak Johnson, 29 Mayıs 1865'te Yeniden Yapılanma programını açıkladığında, umdukları şey bu değildi.

Yeniden Yapılanma Planı aslında Lincoln'ün savunduğu politikaları izlemek demekti. Herkesten Birliğe bağlılık yemini, Anayasa'yı destekleme ve Federal yasalara uyma sözü isteniyordu. Mülkiyet hakları, kölelerin bariz istisnası dışında, restore edildi. On Üçüncü Değişikliği içeren yeni anayasalarla eyalet hükûmetlerini yeniden kurmaya yönelik çalışmalar için bir çerçeve oluşturuldu.

Johnson karmaşık bir karakterdi. Bir Güneyli Demokrat olarak, köle sahiplerinin haklarını sorgusuz sualsiz bir şekilde destekledi. Bununla birlikte, ayrılmayı ihanet olarak gören ve ayrılıkçılığı plantasyon sahiplerine bağlayan bir Birlikçi'ydi.

Johnson'ın mütevazı kökenleri, onu Güney siyasetine egemen olan aristokrat seçkinlerden uzaklaştırdı. Bu, Yeniden Yapılanma politikasının benzersiz bir hükmünü açıklamaya yardımcı olur: 20.000 dolardan fazla kişisel mülke sahip Güneyliler, başkana özel bir başvuru yapmadıkları durumlarda affedilmeyecekti. Anlaşıldığı üzere, Johnson'ın eylemleri zengin yetiştiricileri cezalandırmaya yönelik istek göstermiyordu. Kendi sınıfından atadığı valiler de eski Konfederasyon taraftarları da dâhil olmak üzere Güneyli seçkinleri devlet dairelerine geri kabul etti. Arazi müsaderesi konusunda da, askerî olarak ele geçirilen toprakların önceki sahiplerine iade edilmesini emretti. Ayrıca Yeniden Yapılanma planı kapsamında dışlanan çok sayıda kişiyi de affetti.

Vetocu Başkan ve Radikal Cumhuriyetçiler

Johnson'ın ırkçılığı, siyahları sosyal ve politik eşitliğe yükseltmesine izin vermezdi. Azat edilmiş kölelerin eski efendilerin etkisi altında kalacağını, yönlendirildiği gibi oy kullanacağını ve Güneyli liderlere daha fazla siyasi güç vereceğini yanlış bir şekilde hayal etti. Oy hakkının Federal Hükûmet'in müdahale etmemesi gereken bir eyalet hakları meselesi olduğunu savundu.

Siyah oy hakkını yasalaştırma arzusu, Radikal Cumhuriyetçileri birbirine bağlayan en önemli hedefti. 1866 seçimlerinin sonucuna göre, Radikal Cumhuriyetçi çoğunluk o kadar sarsılmazdı ki, Kongre Başkanı'nın vetosunu bile geçersiz kılabilirdi.

Radikal Cumhuriyetçi hareketin önde gelen iki ismi Massachusetts Senatörü Charles Sumner ve Pennsylvania Kongre Üyesi Thaddeus Stevens'dı. Ayrıca Stevens, Johnson'ı görevden almaya çalışan yedi komite üyesinden biriydi.

Mart 1865'te Kongre, Mülteciler, Azat Edilmişler ve Terk Edilmiş Topraklar Bürosu olarak bilinen bir kurum, bilinen adıyla "Azat Edilmişler Bürosu"nu kurdu. Yaklaşık 900 civarında temsilci istihdam eden büro, eski kölelere yiyecek, ilaç ve malzeme dağıttı. Ayrıca onlar için okulların açılmasına ve iş uyuşmazlıklarında arabuluculuk yapılmasına yardımcı oldu. Ancak Başkan Johnson, "Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yoksul insanları desteklemek için bir sistem, Anayasa'nın yazarları tarafından asla düşünülmedi" diyerek, ajans için fon sağlanmasına da karşı çıktı, ancak büronun çalışmalarını durdurmayı başaramadı.

On Dördüncü Değişiklik'te yer alan siyah Amerikalıların haklarına vatandaşlık ve tüm medeni haklar ve korumalar veren 1866 yılındaki Medeni Haklar Yasası, Kongre'deki Radikal Cumhuriyetçiler ile Başkan Johnson arasındaki gerginliğin artmasını adeta garanti altına aldı. Yasa, "Birleşik Devletler'deki her eyalet ve bölgede" beyaz vatandaşların yararlandığı aynı hakları "ırk veya renk ayrımı olmaksızın, ya da önceki kölelik ya da gönülsüz kulluk koşulu olmaksızın" tüm erkeklere verdi. Mart 1866'da Johnson, yasanın "ırk ve renk ayrımının, renklilerin lehine ve beyaz ırkın aleyhine işletilmesi için yapıldığını" ilan ederek tasarıyı veto etti. Veto, Kongre'de üçte iki çoğunlukla bozuldu ve Nisan ayında yürürlüğe girdi.

Federal yardımın Güneyli siyahlara genişletilmesine de karşı çıkan Johnson ve Radikal Cumhuriyetçiler arasındaki siyasi kan davası, 1868'de başkanı görevden alma girişimiyle sonuçlandı. Cumhuriyetçiler, bir yıl önce kabul ettikleri Görev Süresi Yasası'nı kullandılar. Bu, cumhurbaşkanının, Senato kararını onaylamadığı sürece, eski bir başkan tarafından atanan herhangi bir kişiyi görevden almasını engelledi. Johnson, savaş sekreteri Edwin Stanton'un görevini askıya

almıştı ve Senato bu kararını onaylamadığında, itham edildi. Senato mahkûmiyetinden tek oyla kurtuldu, ancak şimdi neredeyse güçsüzdü.

1868 baharında Johnson, bir ABD başkanına karşı ilk kez açılan bir suçlama davasının konusu oldu. Başkan'ı görevden alma çağrısı olarak kabul edilen davanın mahkeme celbi, Senato'nun Silahlı Çavuş George T. Brown tarafından celp edildi.

Silahlı Çavuş, Senato'ya baş kolluk kuvvetleri ve protokol görevlisi olarak hizmet eder ve Senato'daki bir dizi destek hizmetinin idari yöneticisidir. Senatörler tarafından seçilen her çavuş, bir halef seçilene kadar görev yapar. Ayrıca Silahlı Çavuş Ofisi, Senato'daki personel sayısı ve bütçe bakımından en büyük birimdir. Kitap yayına hazırlandığında bu görevde Karen Gibson bulunmaktaydı. Kendisi 22 Mart 2021'de Amerikan Ordusu'nda Korgeneral rütbesine ulaştığı 33 yıllık askerî kariyerini tamamlayarak, ABD Senatosu Silahlı Çavuşu olarak seçilmiştir.

Askerî Bölgeler

2 Mart 1867'de Kongre, Birinci Yeniden Yapılanma Yasası'nı kabul etti. Bu, Güney'i, her biri bir ABD generalinin komutasındaki beş askerî bölgeye böldü. Valilerin görevlerinden biri, eski Konfederasyon eyaletlerinde siyahların oy haklarını sağlamaktı. Siyah oy haklarını garanti altına almak için Kongre, oy hakkının ırk nedeniyle reddedilemeyeceğini belirten On Beşinci Değişikliği de yazdı. Kongre ayrıca Güney eyaletlerini geri kabul etme şartlarını da açıkladı. Siyahların oy haklarını onaylayan ve On Dördüncü Değişikliği onaylayan yeni eyalet anayasaları gerekliydi. Bu yapılana kadar Güney eyaletleri işgal altında kalacak ve Güneyli milletvekillerinin Kongre'ye girmesine izin verilmeyecekti.

Eski Komutan Yeni Başkan

1869'da, Johnson'ın yerine Ulysses S. Grant başkan oldu. İyi niyetli Yeniden Yapılanma politikaları, eski Konfederasyon eyaletlerinin kontrolünü geri kazanan Güney Demokratları tarafından engellendi.

1870'e gelindiğinde, tüm Güney eyaletleri On Dördüncü Değişikliği onayladı ve Birlik'e yeniden kabul edildi. İlk başta Cumhuriyetçilerin yönetimi altındaydılar, ancak Güney'deki seçimlere önce Ku Klux Klan ardından Beyaz Lig/Birlik gibi gruplardan gelen ve giderek artan şiddet eşlik etti. Azat edilmişlerin beyazlarla aynı haklara sahip olması gerekiyordu, ancak kelle vergileri ve okuryazarlık testleri şeklindeki uygulamalara dayanan oylama ayrımcılığı yaygınlaştı.

Grant'in ikinci döneminde Güney Demokratları, diğer adlarıyla "Kurtarıcılar", eyalet yasama meclislerinin kontrolünü kademeli olarak kazandılar. 1877'ye gelindiğinde hepsi Demokratların elindeydi.

SİYAHLARA ÖZGÜRLÜĞÜN GERÇEK YÜZÜ

Köle olan Afrikalı-Amerikalılar yasalarca mülk olarak kabul edildi. Temel insan haklarına sahip değillerdi. Bir köle sahibi efendi, kölesini taciz ederek öldürürse bu bir suç sayılmazdı. Köleler ayrıca kırbaçlanabilir, dağlanabilir, ağrılı tasmalara ya da kelepçelere maruz kalabilirdi. Efendilerin, kadın köleler üzerinde cinsel hakları vardı ve karşılığında ceza almazlardı.

Çoğu köleci eyalette, bilginin isyana yol açacağı korkusuyla bir köleye okuma yazma öğretmek yasalara aykırıydı. Yüksek Mahkeme Başkanı Yargıç Roger Taney 1857'de Afrikalı-Amerikalıların "beyaz adamın saygı duymak zorunda olduğu hiçbir hakları olmadığını" yazdı. Diğer kısıtlamaların yanı sıra köleler; mahkemede dava açamaz, beyazlara karşı tanıklık edemez veya ailelerini parçalanmaktan koruyamazlardı.

Eski köleler özgürlüğe, bir toprak sahibine bir kölelik döneminden sonra kurtuluş vadeden eski bir İbranice ilke olan "Jübile"nin gelişi

olarak kucakladılar. Ancak özgürlüğün tek başına ırkçılığın ve yoksulluğun üstesinden gelmek için yeterli olmadığını anladılar. Pek çok beyaz Amerikalı gibi onlar da toprak sahipliğini gerçek özgürlüğün temeli olarak görüyorlardı.

Sherman Formülü

Bazı Kuzeyliler, toprak ve eğitim olmadan Güneyli siyahların toplumda ilerleyemeyecekleri konusunda hemfikirdi. Savaş sırasında Birlik ordusu, mülteci kölelere plantasyon arazileri vermek için geçici deneylere başlamıştı. 1865'in başlarında, Birlik Generali Sherman, Özel Saha Emri No. 15 ile Güney Carolina ve Georgia kıyıları boyunca terk edilmiş veya el konulmuş arazileri 40 dönümlük parseller hâlinde 10.000'den fazla aileye dağıttı. Bazılarına ayrıca bir ordu katırı da verildi. Ancak arazinin yeniden dağıtımı konusu yıl içinde Kongre'nin önüne geldiğinde, gerekli destekten yoksun kaldı.

Başkan Andrew Johnson el konulan mülklerin iadesini emretti. Sonuç olarak, eski köleler derinden ihanete uğramış hissettiler. Güney Carolina'daki Edisto Adası'ndan Başkan Johnson'a öfkeyle dolu dilekçeler gönderildi. Yaşadıkları toprakları o zamanki hâline getirenlerin eski efendileri olduğunu söylüyor, kendilerine yetecek kadar arazi ve bir ev istiyor ve bazı koşullar oluşmadıkça durumlarının tehlikede olduğunu ısrarla belirtiyorlardı.

Ortakçılık Uygulaması

Eski köleler, özgürlüğü Lincoln'ün kullandığı terimlerle aynı anlamda görüyorlardı; Tanrı tarafından verilen kendi emeklerinin meyvelerinden yararlanma hakkı. Ancak savaştan sonraki yıllarda minimum ekonomik kazanımlar elde ettiler. Arazi veya tazminat alamamaları, insanlara çok az seçenek bırakmıştı. Tasarruf veya nüfuz olmadan, beyaz toprak sahiplerinin ve politikacıların insafına kaldılar.

Yukarı doğru hareketlilik yanılsaması sunan ve "Ortakçılık" olarak bilinen bir emek sistemi Güney'e yayıldı. Bu sisteme göre, kiracı çiftçiler yıllık bir sözleşmeye dayalı olarak elde ettikleri mahsulü yarı yarı toprak sahibiyle "paylaşarak" toprağa bağlanıyorlardı. Düşük mahsul fiyatları, ortakçıların yerel tüccarlara olan birikmiş borçları

ve hasatın kötü, mahsulün kalitesiz olduğu dönemler de dâhil olmak üzere, çeşitli faktörler sistemin işleyişini olumsuz etkiledi. Hasattan sonra birçok ortakçı kendilerini borç batağına saplanmış buldu. Bazıları hayatta yükselmeye başlarken, birçoğu yıllardır kendilerini ve bölgeyi etkileyen yoksulluk içinde sıkışıp kalmıştı.

Siyah Cemaatler

Irkçılık ve ayrımcılık devam etse de, Yeniden Yapılanma günlük yaşama birçok değişiklik getirdi. Gerçekleşen önemli toplumsal dönüşümler, köleliğin zorluklarıyla karşılaştırıldığında çok daha büyük görünmekteydi. Köle evlilikleri yasal olarak bağlayıcı değildi ve aileler satış yoluyla ayrılabiliyordu. Özgür eski köleler evlendi ve kayıp aile üyelerini yeniden bir araya getirmek için uğraştılar. Síyah aileler; ekmek kazanan baba, evi çekip çeviren anne ve düzgün eğitim görmüş çocuklar idealini gerçeğe dönüştürmeye çalıştı. Yeni kurulan kiliseler toplumda önemli roller oynadı.

Resmî siyah kiliseler kölelik altında nadirdi. Efendilerinin kilisesinde verilen vaazlar, köleliği değerli ve tanrısal olarak nitelendirmekteydi. Yeniden Yapılanma sırasında, gelişen siyah kiliseler toplum ve cemaat merkezleri hâline geldi. Siyah bakanlar, özgürleştirilmiş köleleri esaretten kurtulmuş İsraillilerle karşılaştırarak yeni bir özgürlük çağı kehanetinde bulundular.

Kiliseler; yerel etkinliklere ev sahipliği yaptı, mektup yazmaya ve gazete okumaya teşvik ve yardım etti, cemaatlerini siyasi katılıma yönlendirdi. Eğitim, azat edilmişler için çok önemliydi. Çoğu eyalet, kölelerin eğitim almasını yasaklamıştı. Bu nedenle okuryazarlık oranları düşüktü. Federal Hükûmet ve Kuzey misyonerlerinin yardımıyla, siyah topluluklar her yaştan insanı çeken okullar kurdu. Yeniden Yapılanma okullarının ve etkili siyah öğretmenlerin sayısı zamanla çoğaldı.

Savaştan sonra, öğretmen yetiştirmek amacıyla siyah kolejler (Howard Üniversitesi, Fisk Üniversitesi ve Hampton Üniversitesi) kuruldu. 1869'a gelindiğinde, 3.000 Azat Edilmiş Okulu'nda öğretmenlerin yarısından

fazlası siyahtı. Ancak, sonraki on yılda çok az çocuk herhangi bir örgün eğitim alabildi. Afrikalı-Amerikalılar arasındaki okuryazarlık 1865'te onda bir iken 1900'de ikide bire yükseldi.

Vatandaşlık

Kuzeyliler köleliğin sona ermesi gerektiği konusunda hemfikir olabilirlerdi fakat bu özgürlüğün eski köleler açısından ne anlama gelmesi gerektiğini kendi aralarında keskin bir şekilde tartıştılar. Öte yandan siyahlar, ekonomik bağımsızlığın temeli olarak toprak sahipliğinin yanı sıra özgürlüğün "vatandaşlığı ve oy kullanma hakkını" da içermesi gerektiğini açıkça gördüler. Yeniden Yapılanma Değişiklikleri (13., 14. ve 15.) ve medeni haklar mevzuatı köklü bir değişiklik yaptı.

Kölelik, Afrikalı-Amerikalıların insanlıklarını reddetmiş, onlara bir mülk gibi davranmıştı. 14. ve 15. değişiklikler, salt özgürleşmenin çok ötesine geçti. Azat edilmişleri "vatandaş" olarak tanımladılar, "yasanın eşit korunmasını" garantilediler ve renge dayalı oy ayrımcılığını yasakladılar. Buna ek olarak, eyalet ve yerel yasalar, siyahların mülk sahipliğini ve mahkemelere gidebilmeleri gibi temel haklarını sınırlama olmaksızın kullanabilmeleri gerektiğini kabul etti.

Birçok Güneyli siyah, Cumhuriyetçi Parti adına siyasi olarak aktif çalışır hâle geldi. Aralarında kayda değer olanlar eski Birlik askerleri, önde gelen bakanlar ve öğretmenlerdi. Yeniden Yapılanma Dönemi'nin başlarında, Güney'de Cumhuriyetçi Parti egemenliğinin korunmasına yardımcı oldular. 1870'de Senato'nun ilk siyah üyesi olan Mississippi'den Hiram Rhodes Revels ve Temsilciler Meclisi'nin ilk siyahi üyesi olan Güney Carolina'dan Joseph Rainey de dâhil olmak üzere pek çoğu kamu görevine seçildi.

Güney Direnişi

Eski köleler için Yeniden Yapılanma günlük yaşamı önemli ölçüde değiştirdi. Afrikalı-Amerikalılar kendi topluluklarını şekillendirdiler ve uzun zamandır aranan hak ve özgürlükleri elde ettiler. Yine de

Yeniden Yapılanma "tamamlanmamış bir devrim" olarak kalırken, Afrikalı-Amerikalılar devam eden ırkçılık ve ekonomik eşitsizlikle karşı karşıya kaldı.

1880'lerin sonlarında, Güney eyaletleri, 14. Değişiklik'e meydan okuyan Jim Crow yasalarını uygulamaya başladı. Bu yasalar, toplu taşıma, bekleme odaları, tiyatrolar, okullar, hastaneler ve diğer kamu kurumları gibi alanlarda beyazlar ve siyahlar arasındaki ayrımı yasallaştırdı. Siyahlar için tesisler genellikle düşük kalitedeydi. Birçok eyalette beyazlarla Afrikalı-Amerikalılar arasındaki evlilik yasaklandı.

Hak ve özgürlüklerin genişlemesi, Güneyli beyazların direnişi ve artan Kuzey ilgisizliği ile sınırlı kalmıştı. Yeniden Yapılanma'nın sona ermesiyle birlikte de, zorlu mücadele ile elde edilen birçok kazanım kaybedildi.

GÜNEY'İ KURTARMA(MA)

Güney'deki güçlerinin zirvesindeki Cumhuriyetçiler, eski Konfederasyon eyaletlerine siyasi olarak egemen oldular. 1867 İlk Yeniden Yapılanma Yasası, orduya Güney'deki uygun siyah seçmenleri kaydetme yetkisi verdi. 735.000 Afrikalı-Amerikalıyı kaydettiler; beş Güney eyaletinde beyaz seçmenlerin üzerinde bir çoğunluk sağlamışlardı. Cumhuriyetçi Parti ayrıca, perspektifte "Birlikçi" olan ve birkaç büyük plantasyonun bulunduğu yukarı bölgelerdeki güçlü Güneyli beyazların bir azınlığı tarafından da desteklenmekteydi.

Siyahlara oy hakkı vermenin ötesinde, Cumhuriyetçiler güçlerini yeni ilerici eyalet anayasaları oluşturmak için kullandılar. Bu belgeler, erkekler için evrensel oy haklarını yasalaştırdı, sosyal hizmetleri genişletti ve daha yüksek emlak vergileri pahasına beyazlar ve siyahlar için devlet okulları kurdu. 1868'de yedi eski Konfederasyon eyaleti Birlik'e iade edildi, geri kalanı da 1870'te...

Güneyliler yenilgiyle harap oldular. Muzaffer Kuzey tarafından kendilerine dayatılan geleneklerinde daha fazla değişiklik yapmak istemiyorlardı. Toplumsal olarak aşağı gördükleri eski köleleri "siyasal açıdan kendilerine eşit" görmek istemiyorlardı. Ayrıca Güney'in

bağımlı olduğu; pamuk, tütün, şeker ve pirinç gibi ihracat mahsulleri yetiştirmek için bağımlı oldukları siyah işgücüne ihtiyaçları vardı.

Güneydeki birçok beyazın yaşamı Yeniden Yapılanma sırasında zordu çünkü bölge mahsul kıtlığı ve kötü pazar koşullarıyla boğuşuyordu. Zengin yetiştiriciler bile yıkımla karşı karşıya kaldı ve yeterli işçi bulmakta zorlandılar. Birçok Güneyli, Kuzeyli kapitalistlerin, işgalci askerlerin ve ekonomik fırsat arayan veya sosyal reformu desteklemek için Güney'e göç eden "halı çantalılar"ın müdahalesine de içerliyordu. Buna ek olarak, birçok beyaz Güneyli, Radikal Cumhuriyetçilerin yönetimi altında Federal kontrolün dayatılmasını yolsuzluk olarak gördü ve eyaletlerinin hükûmetlerini "kurtarmak" veya düzeltmek için yemin etti.

Halı çantalılar, eşyalarını halı malzemesinden yapılmış tek bir çantada taşıyarak güneye gelen Kuzeylileri ve oportünizmlerini tanımlamak için Güneyliler tarafından kullanılan küçümseyici bir terimdi.

Siyah Kanunlar

Güney hükûmetleri, Federal Hükûmet tarafından eski kölelere haklar vermeleri için zorlandı, ancak onlar değişimin boyutunu yönlendirmek istediler. 1865 ve 1867 arasında hem eyalet hem de yerel yönetimler, Afrikalı-Amerikalıları ikincil bir konumda tutmak için "siyah kanunlar" olarak bilinen yasaları çıkardı.

Güney boyunca tek tip olmayan yasalar birçok maske takıyor, kılıktan kılığa giriyordu. Bir yandan, bu tüzükler Afrikalı-Amerikalılara mülk sahibi olma, evlenme ve mahkemeleri kullanma hakları verdi, ancak siyah kanunların çoğu, hakları reddeden ayrımcı yasalardı. Örneğin, siyahları yıllık iş sözleşmeleri imzalamaya zorlayan ya da seyahat ve konuşma özgürlüklerini, tarım dışı arazi satın almalarını ve silah sahibi olmalarını yasa dışı ilan eden yasalar vardı.

“Serseri ya da başıboş” olarak kabul edilen kişiler için, para cezalarını ödemek amacıyla kamu müzayedesinde emeklerinin satışı da dâhil, ağır cezalar uygulandı. Bu tür yasalar, işçileri Güney çiftliklerine bağlamak için tasarlanmıştı. Siyah kanunların içerikleri ve uygulamaları, ılımlı Kuzeyliler arasında bile büyük bir öfke nedeniydi ve Afrikalı-Amerikalılara vatandaşlık ve oy hakkı veren Yeniden Yapılanma Değişiklikleri'nin ilan edilmesine katkıda bulundu.

Siyah Karşıtı Örgütlenmeler

Beyazların üstünlüğünün ve siyahların siyasi haklarının sınırlandırılmasının hedefleyen Konfederasyon gazileri, 1866'da Tennessee'de Klu Klux Klan (KKK) adlı örgütü kurdular. 1868'de bütün Güney'e yayılmışlardı. KKK, Yeniden Yapılanma'nın getirdiği değişiklikleri ve onu kontrol eden Cumhuriyetçilerin gücünü sınırlamak isteyen, tüm sınıflardan, beyaz Güneylilerden oluşuyordu.

KKK üyeleri amaçlarına ulaşmak için şiddet, korkutma ve cinayet yöntemlerini kullandılar. Kimliklerinin çoğunlukla bilinmesine rağmen her yerlerini kapatan beyaz cübbeleri ve kukuletalarıyla dikkat çekerlerdi. Ana hedefleri siyasette aktif siyahlar, onlara yardım eden beyazlar, okullar ve kiliseler de dâhil siyahlara yardım etmeyi amaçlayan kurumlardı. Bazı Güney eyaletleri KKK faaliyetlerini engellemeye çalıştı, ancak yasalar genellikle zayıftı veya uygulanmıyordu.

Alabama gazetelerindeki ilan ve karikatürlerle; "halı çantalılar" ve "scalawag"lar (Yeniden Yapılanma'yı destekleyen Güneyli beyazlar) Klu Klux Klan tarafından linç edilebilecekleri konusunda uyarılıyordu.

Cumhuriyetçiler Kongre'ye başvurarak 1871'de Klu Klux Yasası'nın kabul edilmesini sağladılar. Bu yasa, eyalet milisleri tarafından değil, Federal birlikler tarafından uygulandı. Davalar jüride çok sayıda siyah üyenin bulunduğu Federal mahkemede görüldü. Yüzlerce KKK üyesi mahkûm edildi ve 1872'de KKK bastırılmıştı. Ancak, zaten çok fazla hasar verilmişti. KKK terörü siyahların oy vermesini engelledi

ve Güney'deki Cumhuriyetçi Parti'nin liderliğini ve örgütlenmesini ciddi şekilde zayıflattı.

KKK'nin bastırılmasının ardından beyaz Güneyliler, "iç yönetimi" elde etmek için Demokrat Parti'ye döndüler. 1867'de Demokrat liderler, seçmenleri eyalet anayasal sözleşmeleri için seçimlerden kaçınmaya teşvik etti. Siyah erkeklerin oy kullanma hakkını güvence altına alan yeni ilerici anayasaları onaylayacak seçimleri de boykot ettiler. Ancak direniş, anayasaların onaylanmasını engelleyemedi ve çoğu Güney eyaleti 1868'de Birlik'e yeniden kabul edildi.

1874'te Louisiana'da doğan ve Güney'e yayılan Beyaz Lig de dâhil olmak üzere başka örgütler ortaya çıktı. Silahla yıldırma, seçim sahtekârlığı ve şiddet gibi yöntemlerle Güney'deki Cumhuriyetçi örgütler üzerindeki baskıyı sürdürdüler. Güneyli beyazlar, yasal ve yasadışı çabalarla Yeniden Yapılanma'yı sona erdirmek için çalışmaya devam ettiler.

Sonunda

Büyük ölçüde Güneyli beyazların direnişi nedeniyle, Güney'in Cumhuriyetçi kontrolü 1870'lerin ortalarında zayıflamaya başladı.

Güney'deki seçimler şiddet ve dolandırıcılık suçlamalarıyla dikkat çekti. Louisiana'nın en sıkıntılı eyaletlerden biri olduğunu kanıtlayan pek çok seçime, itiraz edildi. 1872'de Demokrat ve Cumhuriyetçi liderler zafer ilan ettiler ve New Orleans'ta rakip hükûmetler kurdular. Silahlı milisler arasındaki kanlı çatışmalar krizi çözmeyi başaramadı. Cumhuriyetçiler uzlaşmaya zorlandı ve Cumhuriyetçi Vali'nin görevde kalabilmesi için Demokratlara alt meclisin kontrolünü verdi.

Beyaz oy çoğunluğuna sahip eyaletler, Demokratları ilk seçen eyaletler oldu. 1875'e gelindiğinde Virginia, Georgia, Texas, Alabama, Mississippi, Tennessee ve Arkansas Demokratlar tarafından yönetiliyordu. Güney'in geri kalanı 1876 seçimlerinde ve nihai uzlaşmadan sonra "kurtuldu".

YENİDEN YAPILANMANIN SONA ERMESİ

Cumhuriyetçi Parti, popüler olduğu ve Yeniden Yapılanma'nın sıkı bir destekçisi olduğu için 1868'de Birlik savaş kahramanı Ulysses S. Grant'i başkan adayı olarak seçti. 1868 seçimlerinde Grant, rakibi Horatio Seymour'a karşı popüler oyların yüzde 52,7'sini kazandı. Bir skandal tufanı olmasına rağmen, Grant'in kendisi popülerliğini korudu ve rakibinin eski New York Tribune editörü Horace Greeley olduğu ve ayrılıkçı Liberal Cumhuriyetçiler ve Demokratların huzursuz bir koalisyonuna liderlik ettiği 1872'de ikinci dönem başkanlığı kazandı. Bu kez Grant, popüler oyların yüzde 55,8'ini kazanmıştı. İlk olarak Grant'in göreve başlamasından birkaç hafta önce Kongre'de teklif edilen, On Beşinci Değişiklik şöyle diyordu: "Birleşik Devletler vatandaşlarının oy kullanma hakkı... ırk, renk veya sebeplerden dolayı reddedilemez veya kısaltılamaz." Onay süreci 3 Şubat 1870'te tamamlandı.

Cumhuriyetçi Parti ile yaşanan hayal kırıklığı, Yeniden Yapılanmanın başarısızlığındaki en önemli faktördü. 1869'da, General Ulysses S. Grant, Andrew Johnson'ın yerine başkan olarak geçti. Ancak Beyaz Saray'daki iki dönemi boyunca sergilenen skandallarla dolu bir yönetim, "Grantizm" kelimesini siyasi yolsuzlukla eşanlamlı hâle getirdi. Grant'in kendisi dürüsttü, ancak tecrübesizdi; ilk göreve geldiğinde 46 yaşındaydı, o zamana kadarki en genç ABD başkanıydı. Politik olarak da beceriksizdi. Eski yoldaşlara olan sadakati, onu fazlasıyla yanılabilir adamları devlet görevlerine atamasına neden oldu. Ayrıca, seçilmiş politikacıların parti destekçileri için hükûmette iş bulabildikleri siyasi "ganimet sisteminin" doğası, sahtekârlığı teşvik etti. Bazıları bizzat akrabası olan, Grant'e yakın insanların olumsuz faaliyetleri ifşa oldu. İçişleri Bakanı Columbus Delano gibi kabine bakanları rüşvet almaktan suçlu bulundu.

1870'de Güney Carolina'dan James Webster Smith, West Point Askerî Akademisi'nin ilk siyahi öğrencisi oldu. Başkan Grant'in oğlu Fred'in de dâhil olduğu diğer öğrenciler tarafından ciddi şekilde taciz edildi.

Seçim ve Şiddet

Siyasi çevrelerin dışında, sertleşen ırksal yaklaşımlar Kuzey'in Yeniden Yapılanma'yı zorlama konusundaki istekli tavrını olumsuz etkiledi. Kuzey'de bile, renk ne olursa olsun tüm vatandaşların oy kullanma hakkını onaylayan On Beşinci Değişiklik'in uygulanması bölücü oldu.

Çoğunlukla Cumhuriyetçileri destekleyen yeni siyah seçmenler geleneksel Demokratik kalelerdeki güç dengesini alt üst ettiğinden, Ekim 1871'de Philadelphia'da yerel yönetim ofisleri için yapılan seçimler sırasında, şiddet yaşandı. Kurbanlardan biri, önde gelen bir siyah öğretmen ve medeni haklar savunucusu Octavius Catto idi. Seçim günü Demokrat Partili bir işçi tarafından vuruldu ve aldığı yaralar sonucu öldü.

Ekonomik bunalımın başlaması, Kuzey'in tutumlarını daha da sertleştirdi. Depresyonun nedenleri karmaşık ve uluslararası olsa da, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kökü, İç Savaş'ın ardından hükûmet desteği ile demiryolu geliştirme çılgınlığıydı. Gereksiz demiryolu planlarına yapılan büyük yatırım, 1873'te demiryolu stoklarının değer kaybetmesiyle patlayan spekülatif bir balon yarattı. Bu, yaygın bir banka ve iş başarısızlığına yol açtı; özellikle devlet tahvillerinin satışını yöneterek Birlik'in savaş faaliyetleri için yüz milyonlarca dolar toplayan banka Jay Cooke & Co. çökmüştü.

Bu finansal çalkantı işsizliğe ve ücret kesintilerine yol açtı. Refah 1880'lere kadar geri dönmeyecekti. Kendi ekonomik talihsizliklerinden mustarip olan Kuzeylilerin, siyahların kötü durumuna ve Yeniden Yapılanma programlarıyla ilişkili maliyetlere sempati duyma olasılıkları daha düşüktü. Demokrat Parti, seçmenlerin hayal kırıklığından yararlandı ve 1874 seçimlerinde Temsilciler Meclisi'nin kontrolünü ele geçirmek için yeterli sandalye kazandı. O andan itibaren, Yeniden Yapılanma politikaları, Demokratik isteklere uyum sağlamayı gerektirecekti.

Sorunun Adı: Güney

Savaşın üzerinden on yıl geçmişken, "Güney sorunu" birçok Kuzeyli için yorucu olmaya başladı. Savaş sonrası dönemde, çoğu

Güney'deki siyahların sivil haklarındaki dramatik dönüşümleri desteklemeye istekliydi. Yine de birçokları hatta eski kölelik karşıtları bile, sözde "siyahların aşağılığı" konusunda ırkçı varsayımlara sahipti. Kanun önünde eşitlik kavramlarına bağlı olan aynı kişiler, çoğu zaman gerçek sosyal eşitliğe inanmıyorlardı.

Kamu gazetelerinde çıkan haberler, siyah seçmenleri ve politikacıları olumsuz bir şekilde betimleyerek, Güney hükûmetlerindeki yolsuzluk ve kaosu daha fazla vurguladı. Seçim zamanındaki sürekli Güney şiddeti aşılmaz görünüyordu. Kuzey'in havasını değerlendiren Başkan Grant, barışı korumak ve siyah haklarını uygulamak için federal gücü daha fazla genişletme konusunda tereddüt etti.

1875'te, Başkan'ın skandala eğilimli kaydındaki en büyük leke geldi: "Viski Çemberi"nin teşhiri... Savaş sonrası yıllarda, hükûmetin çatışmanın maliyetlerini ödemesine yardımcı olmak için, içki vergileri artırılmıştı. Buna karşılık, Midwestern içki fabrikalarından bir grup veya "çember", vergi gelirlerinin çoğunu geri almalarına izin vermesi için Federal ajanlara rüşvet verdi. Hazine, milyonlarca dolar dolandırılıyordu. Grant'in özel sekreteri, eski bir Birlik generali olan, Orville E. Babcock olaya karışmıştı ama Başkan onun karakterini överek kendini korudu.

Tartışma ve Çekişme

Yeniden Yapılanma'nın sona erdirmesinin dayanak noktası, 1876 Başkanlık Seçimleri'ydi. Yarışacak iki aday; Cumhuriyetçiler için Ohio Valisi Rutherford B. Hayes ve Demokratlar için New York Valisi Samuel J. Tilden idi. Eski savaş meselelerinde artık çok az kamu ilgisi olduğu için, "hükûmet reformu ihtiyacı" her iki tarafın da ana mesajıydı. Her iki aday da gerçek reform kimliklerine sahipti, ancak Hayes'in Güney hakkında ne yapmayı amaçladığı belirsizdi, çünkü platformu çatışan "kalıcı barış" ve eşit hakların korunması kavramlarını gerektiriyordu.

Demokrat Parti bir kez daha Güney eyaletlerinin çoğunu kazandı. Güney Carolina, Florida ve Louisiana eyaletleri istisnaydı. Seçim sırasında Güney'de şiddet olayları yaygınlaştı. Bunlar Cumhuriyetçi seçmenleri kötü etkiledi. Tilden, popüler ulusal oylamada küçük bir

farkla öndeydi, ancak oylar tartışmalıydı. Her iki tarafa da dolandırıcılık suçlamaları yöneltildi. Sonuç, bir sonraki başkanın kim olacağı konusundaki belirsizlikti, bu da 1877'ye kadar devam edecek gibi duruyordu...

Sonunda sorunu çözmek için kurulan bir Seçim Komisyonu, Cumhuriyetçi Hayes'i galip ilan etti. Ancak komisyona kısıtlı hâkim olan Cumhuriyetçiler için sonuç tatmin edici değildi. Demokratik muhalefet, yalnızca Güney Demokratlar ve Hayes temsilcileri arasında bir arka oda anlaşmasıyla sona erdi. Demokratlar Hayes'i başkan olarak tanımayı kabul ettiler. Karşılığında, Cumhuriyetçiler Federal birlikleri Güney'den çekme sözü verdiler; burada askerlerin görevleri siyahların ve Cumhuriyetçi seçmenlerin haklarını korumayı içeriyordu. Ayrıca Güney Carolina, Florida ve Louisiana'nın kontrolünü Demokratlara bırakacaklardı. Güneyli Demokratlar ise Afrikalı-Amerikalıların medeni haklarına saygı göstereceklerdi (bu, tutamadıkları bir sözdü). Bu nedenle 1877 yılında, Güney'in Yeniden Yapılanması'nın sonu göründü. Amerika Birleşik Devletleri, yüz yıl sürecek karanlık bir ayrımcılık dönemine girdi.

Başkan Hayes

Yeniden Yapılanma savunmasında sönük olmasına rağmen Başkan Hayes önemli bir siyasi yozlaşma kaynağı olan ganimet sisteminde reform yapmak için önemli adımlar attı.

Haziran 1877'de Hayes, Federal çalışanların parti siyasetine karışmasını yasaklayan bir yürütme emri çıkardı. Ertesi yıl, Cumhuriyetçi Chester A. Arthur'u New York Limanı'nda gümrük tahsildarı olarak kovduğunda bunu yürürlüğe koydu. New York Senatörü Roscoe Conkling, Arthur için kazançlı bir iş bulmuştu. O da, yetkinlik yerine parti bağlılığını dikkate alarak personel işe almak ve kullanmakla suçlandı. İronik olarak, Arthur daha önce önemli kamu hizmeti reformlarından sorumluydu.

Temmuz 1877'de demiryolu işçilerinin grevi birkaç şehirde yaygın ayaklanmalara yol açtığında, şiddet ülkeye geri döndü. Hayes'in düzeni sağlamak ve demiryollarını korumak için Federal birlikler

göndermesi tartışmalara yol açtı. Grev ve bastırılması, 100'den fazla kişinin ölümüne neden oldu.

HATIRALARDA KALAN İÇ SAVAŞ

19 Kasım 1863 günü Gettysburg Muharebe alanında Başkan Abraham Lincoln, "özgürlüğün doğuşunu" önceden bildiren ölümsüz konuşmasını yaptı. Ancak 1865'in Mayıs ayı sonlarında, büyük doğu ve batı ordularının Birlik gazileri Washington sokaklarında son kez yürürken, Lincoln artık ölmüştü. Şiddetli savaş denemesinden sonra, ulus tarihinde yeni bir sayfa açılıyordu. Gelecek, evlerine dönen yüz binlerce Kuzey ve Güney gazisi tarafından yazılacaktı.

Savaşın nasıl hatırlandığı zaman içinde değişikliğe uğrasa da, İç Savaş ulusal hafızanın merkezindeki yerini korumaya devam ediyor. Bu hafızanın ilk koruyucuları; ihtiyaçlarını karşılamak, fedakârlıklarını hatırlamak ve yeni nesillere geçmişi aşılamak için örgütler kuran gazilerin kendileriydi.

Kayıp Dava

Doğal olarak, Kuzeyliler ve Güneyliler, İç Savaşın kökenleri ve anlamı hakkında farklı bakış açılarına sahipti. Mağlup olan Konfederasyonlar, "Kayıp Dava" olarak bilinen bir dizi fikir ürettiler. Bu terim savaş bittikten kısa bir süre sonra ortaya çıktı. Richmondlu Gazeteci Edward Pollard, 1866 yılında yazdığı savaş tarihinde ilk kez kullandı.

"Kayıp Dava", Güney'in yenilgiyi açıklama ve yatıştırma, aynı zamanda onurunu koruma girişimiydi. Konfederasyon'un Kuzey'in kaynakları, insan sayısı, sanayisi, teknolojisi ve bol parasına yenildiği görüşünü destekledi. Konfederasyon taraftarları, yenilgilerinin kaçınılmaz olduğunu vurgulayarak mücadeleyi romantikleştirdiler. Köleliğin birincil bölgesel gerilim olduğunu reddettiler. Bunun yerine eyaletlerin hakları üzerinde aşılmaz bir anayasal bölünmeyi vurguladılar. Yazarları, sanayi ve kentleşmenin Kuzey gelişmelerini şeytanlaştırırken, kendilerini "Güney medeniyeti" olarak tanımlayarak daha da idealize ettiler.

"Kayıp Dava" büyük ölçüde bir Güney görüşü olarak başlarken, unsurlar zaman içinde ulusal düşünce tarzın tarafından özümsendi. Bununla birlikte, en yıpratıcı yön, birçok ABD vatandaşının, çatışmanın başlangıcında köleliğin önemini gözden kaçırmasıydı. Ayrıca, savaşın en büyük miraslarından biri olarak azat edilerek özgürleştirmenin önemini reddettiler. Bu üzücü tarihsel bellek yitimi, 20. yüzyıla kadar sürdü.

Gazi Dernekleri

Eski askerler savaş alanında geçirdikleri zamanı tartışmayı zor bulurken, gazi örgütleri kurmanın önemini kavradılar. Önemli bir dereceye kadar, Kuzey ve Güney'den gazi grupları da savaşın hatırasının koruyucularıydı. Bu gruplar, yoldaşlarıyla iletişim hâlinde kalmalarını sağladı ve deneyimlerini paylaşabilecekleri bir platform sağladı. Özellikle çocukların eğitimi yoluyla, çatışmaya ilişkin kendi bakış açılarını inatla desteklediler.

Eski Birlik Ordusu cerrahı Benjamin Franklin Stephenson, 6 Nisan 1866'da Illinois'deki Decatur'da Büyük Cumhuriyet Ordusu'nu (BCO) kurdu. Örgüt, "Kardeşlik, Hayırseverlik ve Sadakat" ilkeleri üzerine inşa edildi ve kısa sürede genişledi. Kuzey ve Güney bölgesel şubeler kuruldu. BCO üyeleri, ulusal düzeyde kongreler düzenlediler ve yerel sivil ritüellerde önemli roller oynadılar. 1890'larda üyelerinin sayısı 400.000'den fazlaydı ve örgüt önemli bir siyasi etkiye sahipti. Emekli maaşları, gazilerin ve ailelerinin bakımı gibi konularda üyeleri adına lobi yaptı. BCO bağlılık yeminini milliyetçilik duygusunu aşılamada değerli bir araç olarak gördü. Üyeleri aynı zamanda özgürleşme mirasını da savundular. Çok sayıda görev bir araya geldi ve konuşmaları ve yazıları siyah askerlerin cesaretini ve kurtarıcılar olarak çalışmalarının asaletini hatırlattı. BCO, "Mayıs Ödüllendirme Günü"nün ulusal bir bayram olarak "Anma Günü" hâline gelmesinde etkili oldu. Örgüt, son üyesi Albert Woolson'ın ölümünün ardından 1956'da dağıldı.

Konfederasyon gazileri, kendi gruplarını örgütleyerek Kuzey'in sadakatsizlik suçlamalarını göze aldılar. 1889'da Birleşik Konfederasyon Gazileri'ni (BKG) kurdular. Federal Hükûmet'in yardımı olmaksızın yerel BKG şubeleri, kendi gazi yardım derneklerini kurdular; dul ve

yetimlere yardım sağladılar ve eyalet hükûmetlerine emekli maaşları için baskı yaptılar. 20. yüzyılın ilk on yılında, BKG'nin 160.000'den fazla üyesi vardı. BKG ders kitaplarını gözden geçirmek için bir tarih komitesi kurdu ve 1893'ten 1932'ye kadar askerlerinin sesi olarak Konfederasyon Gazisi adlı dergiyi yayınladı. Dergi, savaşla ilgili yazılarıyla da okurlarının akranlarıyla bağlarını sürdürmelerine olanak sağlamıştır.

Artık Omuz Omuza

19. yüzyılın sonlarında İç Savaş'ın hafızalara kazınmasıyla birlikte ABD'nin Kuzey ve Güney kesimleri bir uzlaşma dönemine girdi. 1898 İspanyol-Amerikan Savaşı, ortak bir Amerikan milliyetçiliği duygusu uyandıran önemli bir kilometre taşıydı. Her iki taraf da ortak bir düşmanla karşı karşıyayken, Kuzey ve Güney'i kalıcı şekilde bir araya getirdi.

Birlik ve Konfederasyon ordularından gaziler, ortak fedakârlıklarını ve cesaretlerini vurgulayarak ortak toplantılarda birlikte görünmeye başladılar. 1913'teki Gettysburg Muharebesi'nin 50. yıldönümündeki Büyük Buluşma, 50.000'den fazla eski askerin katıldığı gazilerin anılmasının zirvesiydi. "Barış Jübilesi"nde Başkan Woodrow Wilson: "Kardeş ve yoldaş olarak, artık düşman değil, cömert dostlar olarak birbirimizi yeniden bulduk, savaşlarımız üzerinden uzun zaman geçti, kavga unutuldu" dedi[1].

İç Savaş'ın muharebe alanları, hem gaziler hem de turistler için kutsal yerler hatta ulusal şifa yerleri hâline geldi. 1890'larda Kongre; Chickamauga, Gettysburg, Shiloh ve Vicksburg'da Ulusal Askerî Park sistemini başlattı. Buralar, gelecek nesiller için her iki taraftaki askerlerin hafızasını ve kahramanlığını korudu. 19. yüzyılın son yıllarında inşa edilen anıtlar, kamusal belleğin korunmasının başka bir biçimiydi.

1 Catton, s. 225.

Topluluklar ve cemaatler onurlu oğulları için basit anıtlar dikerken daha büyükleri hatta atlı heykeller, muharebe alanlarının kahramanlarına ulusal saygı göstergesi olarak yükselmekteydi. Washington ve Richmond, Başkan Lincoln'ü, General Robert E. Lee'yi ve diğerlerinin panteonunu ölümsüzleştiren anıtların odak noktaları hâline geldi. Richmond'da Fransız heykeltıraş Antonin Mercié tarafından yapılan "Atlı General Lee" heykeli 1890'da açıldı. Dor tarzında Klasik Yunan tapınağı şeklindeki Lincoln Anıtı, uzun süre yaşanan ertelemeler sonrasında nihayet 1922'de açıldı.

20. Yüzyıla Sarkanlar

Yaşanan ayrışmalar, Yeniden Yapılanma'nın tesis ettiği medeni hakların çoğunu ortadan kaldırdı. Federal Hükûmet, ayrımcılığın utancını 20. yüzyıldaki sivil haklar hareketine kadar düzeltemedi.

1954'te ABD Yüksek Mahkemesi, Kansas'taki Topeka Eğitim Kurulu'na karşı Oliver L. Brown ve diğer Afrikalı-Amerikalı ebeveynler lehine karar vererek devlet okullarının ayrılmasına karşı çıktı. Mahkeme, "hızlı ve makul" bir şekilde ırk ayrımının kaldırılmasına karar verdi.

Başkan Lyndon Johnson'ın Büyük Toplum programı; seçmen kaydı, federal destekli programlar, işe alım, okullar ve toplu konutlarda ayrımcılığı yasaklayan 1964 Medeni Haklar Yasası'nı içeriyordu. 1965'te Oy Hakkı Yasası, Afrikalı-Amerikalıları haklarından mahrum bırakan engelleri kaldırarak, ırksal gerekçelerle oy haklarını reddeden herhangi bir "oy kullanma yeterliliği veya önkoşulunu" yasakladı.

SONUÇ

İç Savaş, Amerikan tarihinin merkezine otur(tul)muş bir olaydır. 1776-1783 Devrimi'nden sonra Amerika Birleşik Devletleri doğmuş; 1861-1865 Amerikan İç Savaşı'ndan sonraysa Amerika'nın nasıl bir ülke olacağı belirlenmiştir. İç Savaş, devrimin tam olarak cevaplayamadığı iki temel soruya yanıt vermiştir. Birincisi: "Birleşik Devletler egemen eyaletlerin çözülebilir bir konfederasyonu mu, yoksa egemen ve ulusal hükûmeti olan bölünmez bütün mü olduğu" sorusudur. İkincisi ise "tüm insanların eşit özgürlük hakkıyla yaratıldığına dair bir bildiriden doğan bu ulusun, dünyanın köle nüfusu en fazla olan ülkesi olarak varlığını sürdürüp sürdüremeyeceği" sorusudur.

Kuzey'in zaferi Amerika Birleşik Devletleri'ni tek bir ulus olarak korudu ve ülkeyi başından beri bölen kölelik kurumunu sona erdirdi. Fakat bu başarılar 625.000 cana mâl oldu. Bu sayı, ABD'nin geçmişten günümüze giriştiği diğer savaşlarda kaybettiği Amerikan askerlerinin sayısına eşitti. Kısacası Amerikan İç Savaşı, 1815'te Napolyon Savaşları'nın sonu ile 1914'te I. Dünya Savaşı'nın başlangıcı arasında, Batı dünyasındaki en büyük ve en yıkıcı çatışmaydı.

Amerikan İç Savaşı'na "Birinci Dünya Savaşı'nın kostümlü provası" demek yanlış olmaz. 1914-1918 arasında yaşanan Büyük Savaş, 1861-1865 Amerikan İç Savaşı'nın adeta küresel bir tecrübesiydi. Amerikan İç Savaşı, ilk defa gündeme getirdiği konular ile Avrupalı güçleri hem etkiledi hem de onlara yol gösterdi. Balonlarla hava gözlemi, demiryollarının lojistik destekteki rolü, şifreli mesajlar ve şifre kırıcılığı, sessiz avcı denizaltılar, makineli tüfekler, siperlerin savunma savaşındaki başarısı, zırh kaplamalı gemilerin deniz ve nehirlerdeki üstünlüğü, yakıp yıkma stratejisi, seri atışlı yeni piyade tüfekleri, savaşın görsel medya ile arşivlenmesi, torpido botların başarıları ve "topyekûn savaş" anlayışı, Amerikan İç Savaşı'ndan I. ve II. Dünya

Savaşları'na kalan mirastı. Silahlar sussa dahi, verilen mücadelelerin bitmeyebileceği bilgisi bile bu mirasın bir parçasıydı.

Bu uzun savaştan sonra Kuzey'in kazandığı zafer, savaşın en önemli figürü olan Birlik Başkanı Abraham Lincoln'ün öldürülmesiyle gölgelendi. Diğer yandan ise eski Konfederasyon eyaletleri, Yeniden Yapılanma'nın yeni toplum inşası adı altındaki dayatmalarına katlandıktan sonra, köleliğin nihayet kaldırıldığı Birlik'e yeniden kabul edildiler. İstatistiklerin yanı sıra fotoğraflarla da dehşeti ve korkunçluğu belgelenen ve milyarlarca dolara mâl olan İç Savaş, onlarca yıldır devam eden nefret ve hoşgörüsüzlüğü ortadan kaldırmak yerine daha da besledi. Öte yandan ise güçlü bir merkezî hükûmet ile pek çok kalıbı ve kurumu ülkeye kazandırdı.

1913'te, Gettysburg Muharebe Alanı'ndaki Büyük Buluşma'da her iki tarafın gazileri bir araya geldi. Bir hafta süren kamp boyunca, eski düşmanlar bütün farklılıklarını bir kenara bırakıp bir zamanlar kana bulanmış topraklarda birlikte vakit geçirdiler. Süreç içerisinde hemen hemen her muharebe alanı, mezarlarıyla birlikte ya bir ulusal parka ya da eyalet parkına dönüştürüldü. Bugün hâlen daha İç Savaş figürlerini ve olaylarını hatırlatan anıtlar neredeyse tüm büyük Kuzey kasabalarında göze çarpmaktadır Bu gibi izler Güney'in Kuzey'e yakın kısımlarında daha da fazladır. Bize İç Savaş'ı hatırlatan tek kaynak elbette ki bunlar değil... İç Savaş sırasında Güney'in kullandığı Konfederasyon Bayrağı da ABD genelinde ırkçılık ile özdeşleşmiş bir vaziyettedir. Güneyliler Kuzey'de yaşayanları tam olarak sevmezler ve onları Yankee olarak adlandırırlar. İş sadece tarihsel hafıza ile de sınırlı değildir; İç Savaş'tan sonra özgürlüğüne kavuşan Afrikalı-Amerikalılar, vatandaşlık haklarının tamamına ulaşmak için de yılların geçmesini beklemiştir. Barack Obama'nın iki dönem ABD başkanlığı yaptığı bir ülkede bu sorun hâlâ devam etmektedir. Sanırım şu şarkı sözü durumu özetlemeye yeter:

Özgürlüklerin ve fırsatların ülkesi dediğin bu topraklarda,

Gel bir de benim gibi siyahi olarak yaşamayı dene...

KRONOLOJİ

1776 TEMMUZ - Bağımsızlık Bildirgesi, "bütün insanlar eşit yaratılmıştır" şeklindeki "apaçık" gerçeği ilan etti. Ancak altına imza atanların, başyazarı Thomas Jefferson da dâhil, birçoğu köle sahibiydi.

1787 TEMMUZ - Kongre, gelecekteki; Ohio, Illinois, Michigan ve Wisconsin eyaletleri olan Kuzeybatı Bölgesi'nde köleliği yasaklayan Kuzeybatı Yönetmeliği'ni kabul etti.

EYLÜL - Yeni Anayasa köleliğe izin verdi.

1789 EYLÜL – Anayasa'da yapılan bir değişiklikte Kongre'deki "temsil hesaplamaları"nda bir köle, beyaz bir kişinin beşte üçü olarak sayıldı.

1793 ŞUBAT - Kaçak Köle Yasası, sahiplerinden kaçan kölelerin geri dönmesini kolaylaştırdı. Fakat uygulama sırasında özgür siyahlar da köle olarak satılmaya başlandı.

NİSAN - Pamuk çırçırı tanıtıldı. Bu buluş pamuk endüstrisi için bir devrim niteliğindeydi.

1803 NİSAN- Amerikalı müzakereciler, geniş Louisiana topraklarını Fransa'dan satın alma amacıyla Louisiana'yı Satın Alma Antlaşması'nı kabul ettiler. Bölgeye Amerikalılar yerleşmeye başladığında köle ve özgür statüleri tartışılmaya başlandı.

1808 OCAK - Anayasa hükümlerine göre Birleşik Devletler'e köle ithal edilmesi yasaklandı, ancak iç köle ticareti devam etti.

1812 HAZİRAN - Birleşik Devletler İngiltere'ye savaş ilan etti. Amerikan tarihinde "İkinci Bağımsızlık Savaşı" olarak kabul edilen bu çatışma 1815'e kadar devam etti.

1820 MART - Missouri Uzlaşması yapıldı. Özgürlükçü Maine, Birlik'e kabul edildi. 1821'de köleci eyalet Missouri bunu takip etti. Louisiana'nın kuzey kesiminde kölelik yasaklandı.

1825 EKİM - Hudson Nehri'ni Büyük Göllere bağlayan Erie Kanalı'nın açılması Kuzey'in ekonomik ve endüstriyel gelişimine katkı sağladı.

1831 AĞUSTOS - Nat Turner liderliğinde Virginia'da başlayan köle isyanı sırasında yaklaşık 60 beyaz hayatını kaybetti. Daha sonra yakalanan Turner, idam edildi.

1832 KASIM - Güney Carolina, Federal vergileri iptal eden ve eyaletin Birlik'ten ayrılma hakkını öne süren bir yasa kabul etti. Kongre ile eyaletler arasında süregelen anlaşmazlıklar böylece doruğa ulaştı.

1833 MART - İptal Krizi siyasi bir uzlaşmayla sona erse de, Güney Carolina Birlik'ten ayrılma hakkı olduğu konusunda direndi.

ARALIK - Amerikan Kölelik Karşıtlığı Derneği kuruldu.

1836 NİSAN - San Jacinto Muharebesi'nde Meksika kuvvetlerini yenen Teksas'ın bağımsızlığı onaylandı. Sonradan Birlik'e katılmanın yollarını aradı, başarılı olursa köleci bir eyalet olacaktı.

1842 OCAK - Yüksek Mahkeme, Kaçak Köle Yasası'nı engellemenin anayasaya aykırı olduğuna karar verdi. Teksas'ın ilhakını ve Batı'nın genişlemesini destekleyen James K. Polk, başkanlık seçimlerinde rakibi Henry Clay'i az farkla geride bıraktı.

1845 TEMMUZ - Teksaslılar, güçlü muhalefete rağmen ABD'ye katılmayı seçince Teksas, Aralık ayında Birlik'e resmen kabul edildi.

1846 MAYIS - Amerikan ve Meksika birlikleri arasında Meksika topraklarında çıkan çatışmaların ardından ABD, Meksika'ya savaş ilan etti.

AĞUSTOS - Wilmot Proviso'nun, Meksika'dan alınan topraklarda köleliği yasaklama teklifini meclis kabul etti. Ancak Senato bu teklifi onaylamayınca, kölelik konusundaki bölünmeler derinleşmeye başladı.

1848 ŞUBAT - Guadalupe Hidalgo Antlaşması Meksika ile olan savaşı bitirdi.

1850 EYLÜL - Kongre, 1850 Uzlaşması olarak bilinen bir dizi tedbiri onayladı. Kaliforniya bir yandan özgürlükçü bir eyalet olarak kabul edilirken diğer yandan daha katı bir Kaçak Köle Yasası yürürlüğe konuldu.

1851 NİSAN - Kaçak köle Thomas Sims, Boston'da tutuklandı ve Kaçak Köle Yasası uyarınca Georgia'ya geri gönderildi. Bu ve benzeri durumlar Kuzey'de büyük tepkilere neden oldu.

HAZİRAN - Harriet Beecher Stowe'un *Tom Amca'nın Kulübesi* romanı ilk kez yayınlandı. Yılın sonuna kadar 1,5 milyon satan eser, Kuzey'in köleliğe karşı tutumunu kalıcı olarak değiştirdi.

1854 NİSAN – Kansas'ın özgür bölge olarak kalmasını sağlamayı amaçlayan ve kölelik karşıtlarının Kansas'a yerleşmesini teşvik eden Göçmen Yardım Derneği, Massachusetts'te kuruldu.

MAYIS - Kansas-Nebraska Yasası, eski Kansas bölgesini ikiye böldü. 1820 Missouri Uzlaşması'nın belirlediği hattın kuzeyinde kalan bölgenin köleci mi yoksa özgürlükçü mü olacağı belirsiz kaldı.

TEMMUZ - Yeni Cumhuriyetçi Parti ilk toplantısını Michigan'da yaptı. Kansas-Nebraska Yasası'na karşı çıkarak köleliği destekledi.

1855 MART - Binlerce Missourili, Kansas bölgesel yasama meclisi seçimlerinde hileli oylarla köleliği destekleyen bir çoğunluk kazandılar. Bölgenin Federal valisi bu sonucu kabul etti.

TEMMUZ - Kölelik yanlısı Kansas Yasama Organı, bölgedeki köleliği korumak için tedbirler almaya başladı.

EKİM - Kansas'taki özgür toprak taraftarları kendi yasama meclislerini kurdu ve köleliği yasaklayan bir anayasa kabul etti. Kölelik karşıtı yerleşimcilere üzerinde

"İnciller" yazan kutulara gizlenmiş silahlar gönderiliyordu. Bunlar "Beecher'ın İncilleri" olarak ünlendi.

1856 21 MAYIS - Kansas'ta kölelik yanlısı ve karşıtı gruplar arasında süregelen şiddette, kölelik yanlısı erkekler Lawrence kasabasını yağmaladılar. Birkaç gün sonra kölelik karşıtı John Brown, Pottawatomie Deresi'ne misilleme saldırısı düzenledi.

22 MAYIS - Charles Sumner, kölelik karşıtı bir konuşma yaptıktan sonra Senato binasının içinde dövüldü.

1857 MART - Dred Scott davasında Yüksek Mahkeme, Kongre'nin ABD'nin herhangi bir yerinde köle ya da özgür hiçbir vatandaşı mülkünden mahrum bırakamayacağına, fakat siyahların vatandaş olmadığına karar verdi.

ARALIK - Lecompton yasama organı Kansas için bir anayasa kabul etti; hâlihazırda bölgede bulunan kölelerin durumu aynı kaldı. Yeni kölelere izin verilip verilmeyeceğine bir oylama karar verecekti.

1858 NİSAN - Lecompton Anayasası'nı reddeden Kansas seçmenleri Kansas'ın kendi şartları olan bir eyalet olmasını istedi. Kongre, Kansas'ta yeni bir oylama çağrısı yaptı.

AĞUSTOS-KASIM - Abraham Lincoln, Illinois senatörü olmak için Stephen Douglass'a meydan okudu. Aralarında yaşanan tartışmalar, Lincoln'ü ulusal düzeyde öne çıkardı, fakat seçimi Douglass kazandı.

1859 MART - Yüksek Mahkeme, Wisconsin mahkemesinin kararını bozdu ve Kaçak Köle Yasası'nın anayasal olduğunu onayladı.

EKİM - John Brown, bir köle isyanı başlatmak için Virginia - Harpers Ferry'deki bir Birlik cephaneliğine saldırı düzenledi. Kısa süre sonra tutuklandı, yargılandı, idam edildi.

1860 MAYIS - Cumhuriyetçi Parti, Abraham Lincoln'ü başkan adayı olarak seçti. Destekleyenler arasında kölelik karşıtı Frederick Douglass da vardı.

HAZİRAN - Demokrat Parti, Stephen Douglass ve John Breckinridge'i kendi başkan adayları olarak aday gösteren Kuzey ve Güney gruplarına bölündü. Dördüncü aday ise Anayasal Birlik Partisi tarafından gösterilen dördüncü adayı John Bell'di.

KASIM - ARALIK - Lincoln başkan seçildi. Güney Carolina buna tepki olarak 20 Aralık'ta bir eyalet kongresi düzenledi; delegeler yapılan oymada ayrılma yönünde oy kullandılar.

1861 2 OCAK - Güney Carolina birlikleri Johnson Kalesi, Charleston Limanı'nı ele geçirdi.

5 OCAK - Alabama kuvvetleri Mobile'da Morgan Kalesi ve Gaines Kalesi'ni ele geçirdi.

9 OCAK - Mississippi, Birlik'ten ayrıldı. Sumter Kalesi'nden bir ABD Donanması tedarik gemisine ateş açıldı.

10 OCAK - Florida, Birlik'ten ayrıldı. Jackson Kalesi ile St. Philip Kalesi ve Baton Rouge'daki cephanelik Louisiana eyalet güçleri tarafından ele geçirildi.

11 OCAK - Alabama Birlik'ten ayrıldı.

19 OCAK - Georgia Birlik'ten ayrıldı.

26 OCAK - Louisiana Birlik'ten ayrıldı.

1 ŞUBAT - Teksas, eyalet konvansiyonunun ezici oy çokluğu ile Birlik'ten ayrıldı.

4 ŞUBAT - Ayrılan yedi devletin delegeleri, Amerika Konfedere Devletleri Geçici Kongresi olarak toplandı.

9 ŞUBAT - Jefferson Davis, Konfederasyon'un geçici başkanı seçildi.

10 ŞUBAT - Davis, aldığı bir telgrafta Başkan seçildiğini öğrendi.

18 ŞUBAT - Başkan Davis göreve başladı.

22 ŞUBAT - Başkan seçilen Lincoln, Philadelphia'da yaptığı konuşmada: "Kan dökülmesine ve savaşa gerek yok," dedi.

4 MART - Abraham Lincoln, Amerika Birleşik Devletleri'nin 16. başkanı olarak göreve başladı.

6 MART - Jefferson Davis, 100.000 gönüllünün Konfederasyon Ordusu'na katılması için bir çağrı yaptı.

31 MART - Teksas'taki Bliss Kalesi'nde bulunan Federal karakol, eyalet birliklerine teslim edildi.

10 NİSAN - Tuğgeneral P. G. T. Beauregard, Sumter Kalesi'ni teslim olmaya zorlanmasını emretti. Kale dört gün sonra düştü.

15 NİSAN - Başkan Lincoln, Güney'deki "ayaklanmayı" bastırmak için 75.000 gönüllü çağırdı.

17 NİSAN - Virginia Eyalet Kongresi ayrılmaya karar verdi. Mayıs ayında halkın verdiği nihai kararla ayrılan Virginia, Konfederasyon'a katıldı.

19 NİSAN - Başkan Lincoln, Güney'in abluka altında olduğunu ilan etti.

20 NİSAN - Maryland'de bulunan asiler Baltimore'da Birlik kuvvetleriyle çatışmaya girdi ve ilk kayıplar verildi.

27 NİSAN - Lincoln, Maryland'de Habeas Corpus'u askıya aldı.

29 NİSAN - Maryland'deki oylamada ayrılmaya karşı oy kullanıldı.

6 MAYIS - Arkansas Eyalet Meclisi ayrılık için oy kullandı. Tennessee'deki büyük çoğunluk da aynı şeyi yaptı ancak bunun halk oylamasıyla onaylanması gerekiyordu.

10 MAYIS - Kuzey birlikleri, St. Louis yakınlarındaki Missouri Eyaleti milislerinden silah aldı.

13 MAYIS - İngiltere tarafsız kalacağını açıkladı.

20 MAYIS - Kuzey Carolina ayrılıktan yana oy kullandı.

24 MAYIS - Birlik kuvvetleri, Virginia'nın Alexandria şehrini işgal etti.

30 MAYIS - Birlik'in Atlantik Filosu sancak gemisi *USS Wabash*, New York'tan hareket etti.

3 HAZİRAN - General McClellan liderliğindeki Birlik güçleri, Virginia'nın Philippi şehrinde bir zafer kazandı.

17 HAZİRAN - Boonville Muharebesi'nde, St. Louis'den gelen Birlik güçleri, Jefferson City'deki Missouri eyaletinin başkentini kontrol etmelerine yardımcı olacak bir zafer kazandı.

4 TEMMUZ - Kongre'nin özel bir oturumunda Başkan Lincoln, Birlik'in bölünmezliğinden bahsederek "iç düşmanları" yenmek için 400.000 gönüllüye çağrıda bulundu.

5 TEMMUZ - Konfederasyon birlikleri, Güneybatı Missouri'deki Carthage'da küçük bir zafer kazandı.

13 TEMMUZ - Virginia'daki Carrick'in Ford mevkiinde elde edilen Birlik zaferinden sonra başka başarılar da elde edildi.

21 TEMMUZ - Birinci Bull Run (Manassas) Muharebesi'nde yenilen Birlik güçleri, bozgun hâlinde geri çekildi.

26 TEMMUZ - Konfederasyon birlikleri, Birlik askerlerini New Mexico'daki Fillmore Kalesi'ni terk etmeye zorladı.

2 AĞUSTOS - Kongre, Birlik'in savaş çabalarını finanse etmek için ulusal gelir vergisi hükmünü içeren bir vergi tasarısını kabul etti, ancak yürürlüğe girmedi.

10 AĞUSTOS - Missouri'de yaşanan Wilson Deresi Muharebesi'nde, Birlik güçleri zorlu bir karşılaşmanın ardından geri çekildi.

28 AĞUSTOS - Konfederasyon tahkimatlarının üstesinden gelen Birlik güçleri, Kuzey Carolina'daki Hatteras Inlet'te bir abluka üssü kurdu.

30 AĞUSTOS - Missouri'deki Birlik komutanı Tümgeneral John Frémont, ayrılıkçılara ait köleleri özgürleştiren resmi olmayan bir bildiri yayınladı.

3 EYLÜL - Kentucky'ye daha fazla Konfederasyon kuvvetinin gönderilmesiyle eyaletin savaşta tarafsız kalma girişimi başarıyla sonlandırıldı.

6 EYLÜL - Tuğgeneral Ulysses S. Grant komutasındaki Birlik güçleri Kentucky'deki Paducah'ı işgal etti.

16 EYLÜL - Gambotların Kentucky'deki Cumberland Nehri'ndeki çatışmasında *USS Conestoga* iki düşman gemisini ele geçirdi.

20 EYLÜL - Missouri'deki Lexington kısa bir kuşatmadan sonra Konfederasyon güçlerinin eline geçti.

1 EKİM - Başkan Davis, Virginia'dan başlayan Güney saldırısını tartışmaya açtı.

4 EKİM - Güney, bazı Kızılderili kabileleriyle anlaşmalar yaptı. Savaşçılar daha sonra Konfederasyon güçleri yanında savaştılar.

9 EKİM - Konfederasyon Birlikleri, Florida'nın Pensacola Körfezi'ndeki Santa Rosa Adası'nda bulunan Birlik pozisyonlarına yaptıkları saldırıda başarısız oldular.

21 EKİM - Kuzey güçleri, Virginia'daki Leesburg yakınlarında bulunan Ball Bluff'ta yenilgiye uğradı.

24 EKİM - Başkan Lincoln, askerî ve siyasi başarısızlıkları nedeniyle General Frémont'un Missouri'deki komutanlık görevine son verdi.

1 KASIM - George McClellan, Birlik Genelkurmay Başkanı oldu.

6 KASIM - Güney'de yapılan seçimlerde Konfederasyon Başkanı Davis ve Başkan Yardımcısı Alexander Stephens'ın bulundukları görevler teyit edildi.

7 KASIM - Birlik güçleri bir yanda Missouri'deki Belmont Muharebesi'ni kazanırken diğer yanda Güney Carolina'daki Port Royal'ı da ele geçirdiler.

8 KASIM - İki Konfederasyon diplomatı İngilizlerin Trent gemisinde tutuklanınca Birlik ve İngiltere arasındaki gerilim arttı.

3 ARALIK - Başkan Lincoln, Kongre'de yaptığı konuşmada "Birliğin korunması gerektiği" mesajını verdi.

26 ARALIK - Lincoln yönetimi, Trent adlı İngiliz gemisinde tutuklanan Konfederasyon elçilerini serbest bırakmayı kabul etti ve İngiltere'den kısmi bir özür diledi. Bu gelişme, İngiltere ve Birlik arasındaki tehditkâr yaklaşımları sona erdirdi.

26 ARALIK - Birlik yanlısı Creek kabilesine mensup Amerikan Yerlileri, Kızılderili Bölgesi'nde Konfederasyon güçleri ile girdikleri çatışmalarda yenilince Kansas'a çekildiler.

1862 9 OCAK - David Farragut Birlik'in Batı Körfezi Abluka Filosu'nun komutasına getirildi. Edwin Stanton Lincoln tarafından Savaş Bakanlığı'na atandı. Savaşın sonuna kadar da bu görevi sürdürdü.

19 OCAK - Konfederasyon birlikleri Kentucky'deki Mill Springs Muharebesi'nde yenilgiye uğratıldı.

30 OCAK - Devrim niteliğindeki demir zırh kaplamalı *USS Monitor*, New York'ta denize indirildi.

6 ŞUBAT - Birlik kuvvetleri Tennessee Nehri'ndeki Henry Kalesi'ni ele geçirdi.

8 ŞUBAT - General Ambrose Burnside, Kuzey Carolina açıklarındaki Roanoke Adası'nı aldı.

16 ŞUBAT - Cumberland Nehri bulunan Donelson Kalesi'ndeki Konfederasyon askerleri General Ulysses S. Grant'e teslim oldular.

25 ŞUBAT - Güneyliler Tennessee'deki Nashville kentinden çekildiler. Birlik ilk kez Konfederasyon'a bağlı bir eyaletin başkentini ele geçirmiş oldu.

8-9 MART - Güneyli *CSS Virginia* ile Kuzeyli *USS Monitor*, demir zırh kaplamalılar arasındaki ilk çatışma olan Hampton Roads Muharebesi'nde karşı karşıya geldiler.

17 MART – McClellan, Kuzey'in Potomac Ordusu'nu Virginia Yarımadası'na doğru harekete geçirdi.

4 NİSAN - McClellan, Yorktown'ı kuşatarak Yarımada Seferi'ni başlattı.

6-7 NİSAN - Grant, Güneylilerin sürpriz saldırısına rağmen Shiloh Muhaerebesi'ni zor da olsa kazandı.

8 NİSAN - Birlik kuvvetleri, Güneyliler için hayati önem taşıyan Mississippi üzerindeki Number Ten Adası'nı ele geçirdi.

24-25 NİSAN - Farrgut'un Batı Sahili Abluka Filosu, New Orleans'ı ele geçirmek için Mississippi Nehri'ndeki Konfederasyon savunma noktalarına karşı harekete geçti.

5 MAYIS - Richmond'a doğru çekilen Konfederasyon Ordusu Williamsburg'ta savunma muharebesi yapmak zorunda kaldı.

8 MAYIS - Güneyli General Jackson, Shenandoah Vadisi Seferi sırasındaki ilk galibiyetini McDowell Muharebesi'nde kazandı.

25 MAYIS - General Jackson'ın Shenandoah Vadisi'nde başarıları nedeniyle Lincoln, Richmond'a ilerleyen Birlik kuvvetlerinin yönünü değiştirmek zorunda kaldı.

31 MAYIS - 1 HAZİRAN - Konfederasyon'un Seven Pines'taki karşı saldırısı geri püskürtüldü.

2 HAZİRAN - Konfederasyon Generali Robert E. Lee, Kuzey Virginia Ordusu'nun komutanı oldu.

6 HAZİRAN - Memphis Muharebesi'nde Birlik demir zırh kaplamalıları ezici bir zafer kazandılar.

12-15 HAZİRAN - Konfederasyon'un süvari komutanı Jeb Stuart, bir keşif görevi sırasında McClellan'ın Potomac Ordusu'nun çevresinden dolaştı.

26 HAZİRAN - Lee'nin Potomac Ordusu'na karşı giriştiği saldırı, Yedi Gün Muharebeleri'ni başlattı.

1 TEMMUZ - Yedi Gün Muharebeleri, Konfederasyon'a pahalıya patlayan bir cephe saldırısı ile son buldu.

4 TEMMUZ - Konfederasyon'un süvari komutanı John Morgan, Birlik'in elindeki Kentucky topraklarına doğru bir akın başlattı.

11 TEMMUZ - Lincoln, Henry Halleck'i Birlik ordularının komutanlığına getirdi.

15 TEMMUZ - Demiz zırh kaplamalı *CSS Arkansas*, Mississippi Nehri - Vicksburg'daki Birlik gemilerine doğru harekete geçti.

5 AĞUSTOS - Louisiana eyaletinin başkenti Baton Rouge'u geri almaya çalışan Konfederasyon güçleri, başarısız oldu.

9 AĞUSTOS - General Jackson, Kuzeylilerin Virginia'ya ilerleyişini Cedar Mountain mevkiinde püskürttü.

28 AĞUSTOS - Konfederasyon generali Braxton Bragg'in Mississippi Ordusu, Kentucky'yi işgal etti.

29-30 AĞUSTOS - Lee'nin Kuzey Virginia Ordusu, İkinci Bull Run Muharebesi'nde Birlik generali John Pope'un Virginia Ordusu'nu yendi.

4 EYLÜL - Lee, Maryland'i işgal etmek için Potomac Nehri'ni geçti.

15 EYLÜL - Harpers Ferry'deki Birlik garnizonu Stonewall Jackson'a teslim oldu.

17 EYLÜL - Günlük zayiatın en yüksek olduğu Antietam Muharebesi'nin ardından Lee, Virginia'ya çekildi.

22 EYLÜL - Lincoln, Konfederasyon'un elindeki eyaletlerde teorik olarak köleleri azat eden Ön Özgürlük Bildirisi'ni yayınladı.

3-4 EKİM - Birlik Generali William Rosecrans, Corinth'te Earl Van Dorn yönetimindeki Konfederasyon güçlerine karşı savunma zaferi kazandı.

8 EKİM - Braxton Bragg, Perryville Muharebesi'nde Birlik güçlerine karşı taktik bir zafer kazandı. Ancak Kentucky'yi elinde tutamadı ve Tennessee'ye çekildi.

7 KASIM - McClellan'ı kovan Lincoln, Potomac Ordusu'na komuta etmesi için Ambrose Burnside'ı atadı.

14 KASIM - Lincoln, Burnside'ın Richmond'a ilerleme planını onayladı.

20 KASIM - Konfederasyon'un yeni kurulan Tennessee Ordusu'nun komutası Bragg'a verildi.

23 KASIM - Halleck, Grant'e Vicksburg'daki Konfederasyon kalesini almak için bir kampanya başlatmasını emretti.

15 ARALIK - Rappahannock Nehri'ni geçen Burnside, Virginia'daki Fredericksburg Muharebesi'nde Konfederasyon savunmalarına karşı ağır bir yenilgi aldı.

26-29 ARALIK - Grant'in Tennessee Ordusu'nun bir kanadına komuta eden Tümgeneral William Sherman, Vicksburg yakınlarındaki Chickasaw Bayou'daki Konfederasyon savunmalarına saldırdı ama başarısız oldu.

31 ARALIK - Bragg'ın Güneyli Tennessee Ordusu, Stones River'da (Murfreesboro) Birlik kuvvetlerine saldırdı. Zorlu çarpışmalardan sonra Bragg, 3 Ocak 1863'te geri çekildi.

1863 1 OCAK - Başkan Lincoln, ayrılan eyaletlerdeki tüm kölelerin özgür bırakılacağını ilan eden Özgürlük Bildirgesi'nin son hâlini yayınladı.

3 OCAK - 31 Aralık 1862'de başlayan Tennessee'deki Stones River (Murfreesboro) Muharebesi kararsız bir şekilde sona erdi. General Braxton Bragg'in Konfederasyon kuvvetleri geri çekildi.

11 OCAK - *CSS Alabama, USS Hatteras*'ı Teksas'ın Galveston açıklarında batırdı. Arkansas'taki Hindman Kalesi, Birlik güçleri tarafından ele geçirildi.

26 OCAK - General Joseph Hooker, General Ambrose Burnside'ın yerine Birlik'in Potomac Ordusu'nun komutanlığına atandı.

1 ŞUBAT - Birlik askerleri Tennessee'deki Franklin'i ele geçirdi.

3-20 ŞUBAT - Arkansas'taki Yazoo Nehri Operasyonları sırasında Birlik kuvvetleri, şehrin kuzey ve batısındaki Mississippi nehir sistemini kullanarak Vicksburg'a yaklaşma girişimlerinde başarısız oldular.

5 ŞUBAT - İngiltere, Kuzey ile Güney arasında arabuluculuk yapmayacağını açıkladı.

3 MART - ABD Kongresi'nin onayladığı Zorunlu Askerlik Yasası umulan etkiyi göstermedi.

5 MART - Konfederasyon kuvvetleri Tennessee'deki Franklin'i geri aldı.

14 MART - Amiral David G. Farragut'un komutasındaki Birlik filosunun bir kısmı Louisiana'daki Hudson Kalesi'ni geçmeyi başararak Mississippi Nehri'nde üstünlüğü ele geçirdi.

7 NİSAN - Güney Carolina'daki Charleston'a düzenlenen Amiral Samuel F. Du Pont önderliğindeki bir Birlik deniz saldırısı başarısızlıkla sonuçlandı.

16-17 NİSAN - Birlik gambotları ve nakliye araçları, cesur bir gece harekâtıyla Vicksburg'u geçmeyi başardılar.

17 NİSAN - Albay Benjamin Grierson ve Birlik süvarileri, Mississippi ve Louisiana üzerinden Baton Rouge'a yapılacak üç haftalık bir baskın için Tennessee'deki La Grange'dan hareket ettiler.

1 MAYIS - Konfederasyon Kongresi, Afrikalı-Amerikalı birimlere komuta ederken yakalanan beyaz Birlik görevlilerini cezalandırmaya karar verdi.

1 MAYIS - Grant'in birlikleri, Mississippi Nehri'nin doğu kıyısında yaşanan Gibson Limanı Muharebesi'nde Konfederasyon güçlerini yendi.

1-6 MAYIS - Sayıca az askeri olmasına rağmen General Robert E. Lee, Chancellorsville Muharebesi'nde Hooker'ın Birlik ordusunu yendi ancak Stonewall Jackson ölümcül şekilde yaralandı.

6-17 MAYIS - Büyük Kara Nehir Seferi sırasında Grant; Joseph E. Johnston ve John C. Pemberton komutasındaki Konfederasyon güçlerini yendi. Pemberton, Vicksburg'a çekildi.

19 MAYIS - Grant ve kuvvetleri, Vicksburg Kuşatması'na başladılar.

1-2 HAZİRAN - Harriet Tubman, başarılı bir şekilde sonuçlanan Güney Carolina'daki Combahee Nehri baskınında Birlik askerlerine liderlik etti.

3 HAZİRAN - Lee'nin Kuzey Virginia Ordusu'nun ana gücü, Gettysburg Seferi'ni başlatmak üzere Fredericksburg bölgesinden ayrılmaya başladı.

1 TEMMUZ - Bragg'in Konfederasyon kuvvetleri Tullahoma'dan Tennessee'deki Chattanooga'ya doğru çekildi.

1-3 TEMMUZ - Gettysburg Muharebesi'nde Konfederasyon güçleri sağlam bir yenilgiye uğradı ve geri çekilmeye zorlandı.

4 TEMMUZ - Konfederasyon kuvvetleri Vicksburg'u teslim etti.

8 AĞUSTOS - General Lee, Başkan Davis'e istifasını sundu ancak Davis bunu kabul etmedi.

16 AĞUSTOS - General William S. Rosecrans'ın komutasındaki Birlik'in Cumberland Ordusu, Chattanooga civarında Bragg'in Tennessee Ordusu'na saldırmak için Tullahoma'dan ilerlemeye başladı.

17 AĞUSTOS - Birlik bataryaları, Güney Carolina kıyısındaki Charleston Limanı'nda bulunan Sumter Kalesi'ne yönelik büyük bir bombardıman başlattı.

2 EYLÜL - Birlik generali Ambrose Burnside'ın Ohio Ordusu, Tennessee'deki Knoxville'i işgal etti.

5 EYLÜL - İngiliz Hükûmeti, Konfederasyon Donanması için inşa edilen iki "Laird Mahmuzu" savaş gemisini alıkoydu.

7 EYLÜL - Birlik güçleri, Tennessee'deki ilerleyişleri sırasında Chattanooga'ya girdiler.

19 EYLÜL - Bragg'in Konfederasyon kuvvetleri, Chickamauga Muharebesi'nde Rosecrans komutasındaki Cumberland Ordusu'nu yenerek Birlik'in Georgia'daki Chickamauga Seferi'ni sona erdirdi.

EKİM - Rosencrans komutasındaki Kuzey'in Cumberland Birlik Ordusu tedarik sıkıntısı çekerken Chattanooga'da kuşatıldı.

5 EKİM - Konfederasyon denizaltısı olan David, Güney Carolina'nın Charleston açıklarında *USS New Ironsides*'a saldırarak zarar verdi

17 EKİM - Grant, Batı Cephesi'ndeki tüm Birlik ordularının komutanlığına atandı. Rosecrans'ın yerine hemen George Thomas'ı getirdi.

4 KASIM - Konfederasyon komuta heyeti Chattanooga çevresindeki kuvvetlerini zayıflatma pahasına Knoxville bölgesine asker gönderdi.

19 KASIM - Başkan Lincoln, Gettysburg Konuşması'nda muharebede hayatını kaybedenlere ulusal bir anıt mezarlığın adanmasından bahsetti.

28 KASIM - Braxton Bragg istifasını Başkan Davis'e telgrafla bildirdi.

3 ARALIK - Birlik takviyeleri Knoxville'e yaklaşırken, Longstreet Konfederasyon kuşatmasını bıraktı.

8 ARALIK - Başkan Lincoln Kongre'ye sunduğu yıllık mesajında, Güney'in savaş sonrası yeniden inşası için hazırlanan planların ana hatlarını çizdi. Çoğu Konfederasyon taraftarı affedilecek ve köleler hariç tüm mülklerini geri alacaklardı.

16 ARALIK - General Joseph E. Johnston'a Konfederasyon'un Tennessee Ordusu'nun komutası ve General Leonidas Polk'a da Mississippi Ordusu'nun komutası verildi.

1864 20 OCAK – Konfederasyon, Kuzeylilerin Alabama'daki Mobil Körfezi'ni ele geçirmek istediğini, Birlik Amirali David Farragut'un yaptığı keşif harekâtı ile anlamış oldu.

29-31 OCAK - Güney Carolina'daki Charleston'a yönelik 5 ay önce başlayan Birlik bombardımanı, üç günde atılan 583 mermi ile doruğa ulaştı.

14-20 ŞUBAT - General William T. Sherman komutasında Vicksburg'dan Meridian'a gelen Birlik askerleri 5 gün boyunca Konfederasyon'un demiryollarını, depolarını, ambarlarını, cephaneliklerini ve hastanelerini yok etti.

17 ŞUBAT - Tarihte ilk kez bir denizaltı, bir savaş gemisini batırdı. Charleston Limanı'nın dışındaki *USS Housatonic*, Konfederasyon'un *CSS Hunley* denizaltısı tarafından sulara gömüldü.

20 ŞUBAT – Birlik, İç Savaş'ın Florida'daki en büyük angajmanı olan Olustee Muharebesi'nde yenildi.

27 ŞUBAT - İlk Birlik mahkûmları, Georgia'daki Andersonville'e (Sumter Kampı'na) vardılar.

1-2 MART - General Judson Kilpatrick, savaş esirlerini serbest bırakma umuduyla Richmond'a Birlik süvarilerini gönderdi, fakat bu akın yerel milislerce dağıtıldı.

9 MART - General Ulysses S. Grant, tüm Birlik ordularının başkomutanlığına atandı.

10 MART - General Nathaniel Banks, Trans-Mississippi'deki Konfederasyon güçlerini engellemek için iki ay sürecek olan Kızıl Nehir'deki ordu-donanma ortak seferine başladı.

16 MART - Konfederasyon Generali Nathan Bedford Forrest, Birlik'in elindeki Tennessee ve Kentucky'ye bir ay sürecek ünlü süvari akınına başladı.

8-9 NİSAN - Mansfield ve Pleasant Hill'deki Konfederasyon güçleri, Banks'in Kızıl Nehir boyunca Shreveport'a doğru ilerleyişini durdurdu.

12 NİSAN - Forrest komutasındaki Konfederasyon kuvvetleri, Mississippi Nehri üzerindeki Pillow Kalesi'ni ele geçirerek garnizondaki pek çok Afrikalı-Amerikalı askeri katletti.

20 NİSAN - Konfederasyon kuvvetleri ve demir zırh kaplamalı *CSS Albemarle*, Kuzey Carolina'daki Plymouth Limanı'nı yeniden ele geçirdi.

5-6 MAYIS - Virginia'da Grant ve Lee, Wilderness Muharebesi kapsamında ilk kez çatıştılar.

7 MAYIS - Georgia'da Sherman, General Joseph E. Johnston'ın Tennessee Ordusu ile yüzleşti.

8-21 MAYIS - Virginia'da 12 Mayıs'taki yaşanan "Bloody Angle" mücadelesi, Spotsylvania Muharebesi'ndeki en şiddetli çatışma olarak tarihe geçti.

11 MAYIS - General Philip Sheridan liderliğindeki Richmond'a yönelik yapılan seferde büyük bir Birlik süvari kuvveti, General Jeb Stuart'ın Konfederasyon atlılarıyla, şehrin sadece 9,5 km kuzeyindeki Yellow Tavern'de karşılaştı. Stuart ölümcül şekilde yaralandı.

16 MAYIS - Richmond'un güneyindeki Drewry Kayalıkları Muharebesi'nde General P. G. T. Beauregard, Birlik Generali Benjamin Butler'ı Bermuda Yüz Yarımadası'na çekilmeye zorladı.

3 HAZİRAN - Lee, Cold Harbor'daki mücadelede Grant'e ağır kayıplar yaşatarak geri püskürttü.

8 HAZİRAN - Lincoln, Baltimore'da Ulusal Birlik Partisi tarafından ikinci dönem için aday gösterildi.

10 HAZİRAN - Mississippi'de Forrest, Brice Kavşağı'nda üstün parlak bir zafer kazandı.

18 HAZİRAN - Virginia'daki Petersburg demiryolu kavşağını ele geçirme girişimlerinde Birlik kuvvetleri başarısız olunca, Grant ve Lee dokuz ay sürecek bir kuşatmada karşı karşıya geldiler.

19 HAZİRAN - Fransa açıklarında *USS Kearsarge*, ticaret akıncısı *CSS Alabama*'yı batırdı.

11 TEMMUZ - Konfederasyon Generali Jubal Early, küçük Vadi Ordusu'nu Washington DC'nin dış mahallelerine kadar ilerleterek başkenti hayrete düşürdü.

20-28 TEMMUZ - Tennessee Ordusu'nun yeni komutanı General John Bell Hood, Kuzeyli Sherman'ın güçlerini yok etmeyi başaramayan kanlı savaş dizisine (Peachtree Creek, Decatur ve Ezra Church) başladı.

30 TEMMUZ - Birlik kuvvetleri Petersburg'da Konfederasyon hatlarının altında devasa bir lağım patlattılar. Ancak sonrasında yaşanan saldırılarla başlayan Krater Muharebesi'nde kesin bir yenilgi aldılar.

5 AĞUSTOS - Amiral David Farragut, Mobile Bay Muharebesi'ni kazanmak için nihayet 18 Birlik savaş gemisinden oluşan bir filonun kaleleri ve mayın tarlalarını geçmesini sağladı.

18-19 AĞUSTOS - Birlik kuvvetleri, kuşatma altındaki Petersburg'dan başlayıp güneye doğru giden Weldon Demiryolu'nu ele geçirdi.

31 AĞUSTOS - Barış yanlısı Demokrat Parti, General George McClellan'ı cumhurbaşkanlığa aday gösterdi.

1 EYLÜL - Jonesboro'da mağlup olan Hood Atlanta'yı tahliye etti. Birlik askerleri kısa sürede şehri ele geçirdi.

9 EYLÜL - General Philip Sheridan'ın Shenandoah Ordusu, Üçüncü Winchester Muharebesi'nde Jubal Early'nin Konfederasyon güçlerini ezdi geçti.

29-30 EYLÜL - Grant, Richmond-Petersburg hattının her iki ucunda; kuzeyde Harrison Kalesi'nde ve güneybatıda Peebles Çiftliği mevkiinde koordineli saldırılar başlattı.

19 EKİM - Konfederasyonun sürpriz bir saldırı başlatmasının ardından, morali bozuk birliklerini toplayan Sheridan, Cedar Deresi Muharebesi'ni kararlı bir şekilde kazandı.

23 EKİM - Missouri'ye yönelik büyük bir Konfederasyon akınına öncülük eden General Sterling Price, Kansas City yakınlarındaki Westport'ta yenildi.

27 EKİM - Birlik'in, Lee'nin Petersburg'daki kuşatılmış ordusu için hayati bir tedarik yolu olan Boydton Plank Yolu'nu kesme girişimleri, Konfederasyon birlikleri tarafından hüsrana uğratıldı.

8 KASIM - Abraham Lincoln, yeniden Amerika Birleşik Devletleri'nin başkanı seçildi.

16 KASIM - Atlanta'nın çoğunu yakan Sherman, bir yıkım izi bırakarak Georgia'ya doğru "Denize Yürüyüşü" ne başladı.

30 KASIM - Hood, Tennessee üzerinden Ohio Nehri'ne doğru kuzeye gitmek için iddialı bir plana girişerek Franklin'deki güçlü Birlik mevzilerine saldırdı ve piyadesinin yaklaşık üçte birini kaybetti.

15-16 ARALIK - Hood'un Nashville'den önceki mevzilerine yönelik bir dizi saldırıya girişen General George Thomas'ın Birlik güçleri, Tennessee Konfederasyon Ordusu'nu neredeyse yok etti.

21 ARALIK - Sherman'ın "Denize Yürüyüşü" Georgia'nın Savannah kentini ele geçirmesiyle sona erdi.

24-25 ARALIK - Yaklaşık 60 Federal savaş gemisi, Kuzey Carolina'daki Wilmington dışında bulunan Fisher Kalesi'ni bombaladı, ancak General Butler'ın saldırı gücü Konfederasyonlar tarafından geri püskürtüldü. Yaşanan fiyasko, bir süre sonra Butler'ın komutadan alınmasına yol açacaktı.

1865 15 OCAK - General Alfred H. Terry komutasındaki Birlik kuvvetleri, Kuzey Karolina sahilinde Fisher Kalesi'ni bastı ve Konfederasyon'un elindeki Wilmington Limanı'nı denizden çevirdi.

19 OCAK - General William T. Sherman komutasındaki kuzey birlikleri Georgia'daki Savannah'dan kuzeye hareket ederek Birlik'in Güney Carolina'yı işgalini başlattı.

31 OCAK - Kongre, ABD topraklarında köleliği kaldıran On Üçüncü Değişiklik'i kabul etti.

3 ŞUBAT - Başkan Lincoln ve Savaş Bakanı Edwin M. Stanton, barış görüşmeleri için River Queen vapurunda Konfederasyon komisyon üyeleriyle buluştu; uzlaşma sağlanamadı.

5-6 ŞUBAT - Petersburg dışında mevzilenmiş olan rakip güçler, şehrin güneyindeki Hatcher's Run'da sonuçsuz bir çatışmaya girişti.

6 ŞUBAT - Başkan Jefferson Davis, Robert E. Lee'yi tüm Konfederasyon silahlı kuvvetlerinin başkomutanı olarak atadı.

2 MART - Shenandoah Vadisi'ndeki Sheridan, Waynesboro'da Jubal Early'nin Konfederasyon kuvvetini yendi.

4 MART - Lincoln, ABD başkanı olarak ikinci dönemine başladı.

7 MART - İkinci Kinston Muharebesi'nde, General Braxton Bragg komutasındaki Konfederasyon kuvvetleri, Wilmington'dan Sherman'a katılmak için ilerleyen Birlik kuvvetlerini durduramadı.

13 MART - İnsan gücü eksikliğini gidermek için son bir girişimde bulunan Konfederasyon Kongresi, Afrikalı-Amerikalıların askere alınmasına izin verdi.

16 MART - William J. Hardee liderliğindeki Konfederasyon güçleri, Birlik'in sol kanadının Kuzey Carolina'daki Averasboro mevkiindeki ilerlemesini engelleme çabalarında başarısız oldu.

19-21 MART - General Joseph E. Johnston'ın Konfederasyon ordusu, Bentonville Muharebesi'nde Sherman'ın Kuzey Carolina'daki ilerlemesini durdurmak için son bir girişimde bulundu ve başarısız oldu.

22 MART - General James H. Wilson komutasındaki Birlik süvari kuvveti, eyaletteki Konfederasyon direnişini yok etmek amacıyla Alabama'ya yönelik güneye doğru bir akın başlattı.

23 MART - Sherman'ın Birlik ordusu, kuzeyden Kuzey Karolina'ya doğru hareket ederken, Wilmington'dan içeriye doğru ilerleyen Schofield'ın kuvvetiyle Goldsboro'da buluşmayı başardı.

25 MART - Petersburg dışındaki Birlik hatlarında bulunan Stedman Kalesi'ne yönelik bir Konfederasyon saldırısı Güneylilere ağır bir kayba mâl oldu.

28 MART - Grant ve Sherman, Birlik'in savaşı sona erdirme stratejisini tartışmak üzere Queen Nehri'nde Başkan Lincoln ve Amiral David D. Porter ile buluştu.

29 MART - General Grant, Konfederasyon askerlerinin Petersburg'un güneybatısındaki yarma harekâtını önlemek için tasarlanan son harekâtına başladı.

1 NİSAN - Birlik kuvvetleri, Petersburg dışındaki Five Forks'ta Konfederasyon hatlarının sağ kanadını kırıp Lee'nin son tedarik hattını tehdit ederek, pozisyonunu savunulamaz hâle getirdiler.

2 NİSAN - Güçlü bir Birlik saldırısı ile yüz yüze gelen Konfederasyon güçleri, 8 aylık bir kuşatmanın ardından Petersburg'dan çekildi. Alabama'da ise, James H. Wilson'ın Birlik süvarileri, Salem'i almak amacıyla Konfederasyon hatlarını kırdı.

2 NİSAN - İlk Birlik askerleri, Konfederasyon Hükûmeti'nin şehri boşaltmasının ertesi günü Richmond'a vardı.

6 NİSAN - Lee'nin geri çekilen ordusunu takip eden Birlik güçleri, Sayler Deresi'nde önlerini kestiği Konfederasyon gücünün neredeyse dörtte birini temsil eden 7.700 askeri esir aldı.

7 NİSAN - Birlik komutanı Ulysses S. Grant, Lee'ye teslim olmaya davet eden bir not gönderdi. Lee, ayrıntıları sorarak zaman kazandı.

9 NİSAN - Generaller Grant ve Lee, Virginia'nın güneyindeki Appomattox'ta buluştu. Lee, Birlik komutanının sunduğu teslim şartlarını kabul ederek Virginia'daki savaşı sona erdirdi.

12 NİSAN - Edward Canby komutasındaki Birlik güçleri Alabama'nın Mobile şehrini ele geçirdi. Wilson'un Birlik güçleri, Georgia'ya doğru ilerlemeden önce Alabama'nın başkenti Montgomery'yi işgal etti.

14 NİSAN - Başkan Lincoln uğradığı suikastta, Konfederasyon destekçisi olan aktör John Wilkes Booth tarafından vuruldu.

26 NİSAN - Carolinalarda, Birlik Generali William T. Sherman, General Joseph E. Johnson'ın teslim oluşunu kabul etti.

MAYIS - Çoğu Konfederasyon kuvvetinin teslim olmasıyla, ABD Başkanı Andrew Johnson, kıdemli Konfederasyon görevlileri ve yetkilileri dışındaki tüm "isyancılara" genel bir af çıkardı.

4 MAYIS - Abraham Lincoln'ün cenazesi, memleketi olan Illinois'in Springfield kentinin dışındaki Oak Ridge Mezarlığı'na defnedildi.

8 MAYIS - Alabama'daki Konfederasyon komutanı General Richard Taylor, teslim olma şartlarını kabul ederek güneydeki savaşı sona erdirdi.

10 MAYIS - Kaçak Konfederasyon başkanı Jefferson Davis, Georgia'da Birlik askerleri tarafından yakalandı.

12-13 MAYIS - Teksas'ta Rio Grande'deki Palmito Çiftliği'nde yaşanan İç Savaş'ın son muharebesi, ironik bir şekilde Birlik güçlerinin geri çekilmesiyle sona erdi.

23 MAYIS - Washington DC'deki görkemli zafer kutlamasında Potomac Ordusu geçit töreni yaptı. Bir sonraki gün Sherman'ın Georgia Ordusu da aynı gösteriyi tekrarladı.

HAZİRAN - Başkan Johnson, altı eski Konfederasyon eyaleti için valiler atadı ve Tennessee'yi Birlik'e geri aldı.

2 HAZİRAN - Trans-Mississippi'deki Konfederasyon kuvvetlerinin komutanı Edmund Kirby Smith teslim oldu.

2 HAZİRAN - Konfederasyon kruvazörü Shenandoah, Birlik gemilerine karşı Bering Denizi'ndeki operasyonlarını durdurdu.

23 HAZİRAN - Kirby Smith'in süvari tümeninin Cherokee kökenli komutanı Stand Watie sonunda ateşkesi kabul etti.

KASIM - Mississippi, eski kölelerin haklarını kısıtlamak için tasarlanmış, ilk "kara kodları" oluşturmak için yasalar çıkardı.

ARALIK - Köleliği kaldıran (ABD Anayasası'ndaki) On Üçüncü Değişiklik 27 eyalet tarafından onaylanarak yürürlüğe girdi.

1866 ŞUBAT - Kongre, eski kölelere adil davranılmasını sağlamak için Azat Edilmişler Bürosu'nun yetkilerini genişleten bir yasa çıkardı. Başkan Johnson daha sonra tedbiri veto etti ancak Kongre Başkan'ın vetosunu geçersiz kıldı.

NİSAN - Kongre, Başkanın yeni bir vetosuna rağmen bir İnsan Hakları Yasası'nı kabul ederek "siyahların yasalar uyarınca eşit korunma hakkına sahip vatandaşlar olduğunu" ilan etti.

MAYIS - Altı Konfederasyon gazisi, Tennessee'deki Pulaski'de Ku Klux Klan adlı bir örgüt kurdu. Hayatına bir sosyal kulüp olarak başlayan örgüt siyahların haklarını sınırlamak için terörist yöntemler kullanan çeşitli kanunsuz grupların en büyüğü olacaktı.

HAZİRAN - Kongre, (ABD Anayasası'ndaki) On Dördüncü Değişiklik'i kabul etti. Siyahları vatandaş kabul eden değişiklik, siyahların oy kullanmasına izin vermeyen herhangi bir eyaletin Kongre'deki temsil haklarını da sınırlandırıyordu.

KASIM - On Dördüncü Değişiklik'in Cumhuriyetçi destekçileri, Kongre seçimlerinde ezici bir zafer kazandı. Başkanın muhalefetine rağmen radikal nitelikte Yeniden Yapılanma planlarına sahiptiler.

KASIM - Eski Birlik askerleri Cumhuriyetin Büyük Ordusu adında bir örgüt kurdular. Bu gaziler örgütüünn siyasi etkisi giderek artacaktı.

1867 MART - Nebraska, Birlik'e kabul edilerek 37. eyalet oldu.

* Kongre, Güney'i askeri bölgelere bölen ve yeni seçimleri öngören bir Yeniden Yapılanma Yasası'nı kabul etti. Bir diğeri ise siyahlara oy hakkı tanıyan eyalet anayasalarını oluşturtacaktı.

* Kongre ayrıca Görev Süresi Yasası'nı da kabul etti. Böylelikle Başkan'ın, başlangıçta Senato tarafından onaylanması gereken yetkilileri değiştirerek Yeniden Yapılanma önlemlerini engelleme yeteneği sınırlandırıldı.

NİSAN - Senato, Alaska'nın Rusya'dan satın alınmasına ilişkin anlaşmayı onayladı. (Ancak süreç, Temsilciler Meclisi'nin gerekli ödemeyi onayladığı 1868'e kadar tamamlanamadı.)

TEMMUZ - Kongre, Güney'deki askeri valilerin yetkilerini artıran yeni Yeniden Yapılanma yasalarını kabul etti. Askeri valiler Başkan'a değil, ABD Ordusu'nun komutanı olarak General Ulysses S. Grant'e karşı sorumlu kabul ediliyorlardı.

AĞUSTOS - Kongre toplanmadığında, Başkan Johnson, Radikal Cumhuriyetçi olarak bilinen Savaş Bakanı Edwin Stanton'ı görevden aldı. Bu, Başkan Johnson'ın anayasaya aykırı olduğuna inandığı "Görev Süresi Yasası"na karşı tavır takınma gösterisiydi.

1868 ŞUBAT - Başkan Johnson, Savaş Bakanı Stanton'ı görevden aldı. Buna karşılık da Kongre, Başkan'ı görevden almak için oylama yaptı.

MART - Başkan Johnson'ın Senato'daki duruşması başladı. Johnson Mayıs ayında kıl payı beraat etti, ancak görev süresinin geri kalanında kör topal bir yönetim sergiledi.

MAYIS - General Ulysses S. Grant, yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Cumhuriyetçilerin adayı olarak gösterildi.

HAZİRAN - Yedi eski Konfederasyon eyaleti, Yeniden Yapılanma Yasaları'nın siyahları oy kullanma ve eski Konfederasyon görevlilerini tasfiye etme hükümlerini kabul ettikten sonra Birlik'e yeniden kabul edildi.

EYLÜL - Georgia eyalet meclisi siyah üyelerini ihraç etti, askeri hükûmet yeniden kuruldu.

KASIM - ABD Başkanlık seçimini, General Grant kazandı.

1869 ŞUBAT - Kongre, "ırk, renk veya önceki kölelik durumu" ne olursa olsun tüm vatandaşların oy kullanma hakkını garanti altına almak için On Beşinci Değişiklik'i önerdi. Bu tarihte, Kuzey veya Güney eyaletlerinin yalnızca bazıları Afrikalı-Amerikalıların oy kullanmasına izin veriyordu.

MART - Ulysses S. Grant ABD Başkanı olarak göreve başladı.

MAYIS - Kuzey Amerika kıtasını boydan boya geçen ilk demiryolu, Utah'daki Promontory Point'te düzenlenen bir törenle tamamlandı.

EKİM - Demokratlar, Virginia ve Tennessee'deki eyalet yasama meclislerinin kontrolünü yeniden ele geçirerek bu eyaletlerdeki Yeniden Yapılanma sürecini büyük ölçüde durdurdular.

ARALIK - Wyoming, topraklarındaki kadınlara oy kullanma hakkı vererek Amerika Birleşik Devletleri'nde bu değişikliği yapan ilk bölge oldu.

1870 ŞUBAT - On Beşinci Değişiklik onaylandı, ancak siyahların oy kullanma hakkı vergi ödeme, mülk sahibi olma veya okuryazarlık gibi sorgulamalarla hâlâ geniş çapta reddediliyordu. Mississippi, Birlik'e yeniden kabul edildi.

MAYIS - Kongre, müstakbel siyah seçmenlerin sindirilmesini sınırlamak amacıyla bir İcra (diğer adıyla Ku Klux Klan) Yasası çıkardı.

TEMMUZ - Georgia ile birlikte tüm eski Konfederasyon eyaletleri Birlik'e yeniden kabul edilmiş oldu.

ARALIK - Kongre, 1860'tan beri ilk kez tüm eyaletlerden gelen temsilcilerle toplandı.

1871 ŞUBAT - Kongre ikinci bir Ku Klux Klan Yasası'nı onayladı.

NİSAN - Kongre üçüncü bir Ku Klux Klan Yasası'nı onayladı. Başkan Grant başlangıçta bunu uygulamak için etkili adımlar attı ama yasa 1883'te Yüksek Mahkeme tarafından iptal edildiğinde, çoktan işlevsiz bir kâğıt parçasına dönüşmüştü.

MAYIS – Konfederasyon'un İngiliz yapımı "ticaret akıncısı" savaş gemilerinin operasyonları konusunda İngiltere ile yaşanan anlaşmazlık, bir tahkim mahkemesinin tazminat ödenmesine karar vermesi üzerine çözüldü.

1872 MAYIS - Cumhuriyetçi Parti bölündü. Yeni bir Liberal Cumhuriyetçi grup, Horace Greeley'i başkan adayı olarak gösterdi. Bu grup; dürüst hükûmet ve Güney'e yapılan askerî müdahaleye son verilmesi çağrısında bulunuyordu.

MAYIS - Kongre, eski Konfederasyon mensuplarının çoğunun kamu görevine alınmasına izin veren bir Af Yasası çıkardı.

KASIM - Başkan Grant yeniden seçildi.

1873 EYLÜL - Büyük bir banka olan Jay Cooke & Co.'nun demiryolu yatırımlarında yaşadığı sorunlar nedeniyle başarısız olmasıyla tetiklenen 1873 Paniği, bir bankacılık krizi ile başladı ve 5 yıl sürecek büyük bir ekonomik bunalıma dönüştü.

1874 KASIM - Yedi eski Konfederasyon eyaletindeki eyalet yasama organlarını da kontrol eden Demokratlar, ulusal seçimlerde Temsilciler Meclisi'nde çoğunluğu kazandılar.

1875 MART - Kongre, tüm vatandaşlara oteller ve ulaşım gibi kamu teşekküllerinde eşit erişim ve kullanım hakkı sağlayan bir İnsan Hakları Yasası'nı kabul etti. (Yüksek Mahkeme bunu 1883'te anayasaya aykırı ilan edecekti.)

KASIM - Demokratlar, Afrikalı Amerikalı ve Cumhuriyetçi seçmenlere gözdağı vermesinin ardından, Mississippi eyalet seçimlerinde çoğunluğu kazandı. Başkan

Grant'in yönetimi, Cumhuriyetçi valiye özgür bir seçim sağlaması için yardım etmeyi reddetmişti.

1876 HAZİRAN - Başkan adayları resmen belli oldu: Cumhuriyetçi Rutherford Hayes ve Demokrat Samuel Tilden.

KASIM - Başkanlık seçimlerini küçük bir farkla Demokrat Tilden kazandı. Ancak Cumhuriyetçiler, gözdağı gerekçesiyle, üç Güney eyaletindeki seçimlere itiraz ettiler.

1877 MART - Bir Kongre komisyonu, şaibeli cumhurbaşkanlığı seçimini Cumhuriyetçi Hayes'in kazandığına karar verdi.

NİSAN - Hayes, Güney Carolina valiliğini bir "kurtarıcısına" vererek başkanlığı kazanmasını sağlayan siyasi pazarlığı kendine düşen görevlerini yerine getirmeye başladı. Yeniden Yapılanma için federal destek artık fiilen terk edilmişti.

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

Adams, Charles, *When in the Course of Human Events: Arguing the Case for Southern Secession,* Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield, 2000.

Adams, George Worthington, *Doctors in Blue: The Medical History of the Union Army in the Civil War,* New York: Henry Schuman, 1952.

Ashworth, John, *Slavery, Capitalism, and Politics in the Antebellum Republic,* North Carolina: McFarland & Company, Inc., 1995.

Ayers, Edward L., *What Caused the Civil War? Reflections on the South and Southern History,* New York: W.W. Norton, 2005.

Bailey, Anne J., *Invisible Southerners: Ethnicity in the Civil War,* Athens, Georgia: University of Georgia Press, 2006.

Baldwin, John, Ron Powers, *Last Flag Down: The Epic Journey of the Last Confederate Warship,* New York: Crown Publishers, 2007.

Bennett, Michael J., *Union Jacks: Yankee Sailors in the Civil War,* Chapel Hill, North Carolina: University of North Carolina Press, 2004.

Bilby, Joseph G., *A Revolution in Arms: A History of the First Repeating Rifles,* Westholme, 2006.

Blight, David W., *A Slave No More: Two Men Who Escaped to Freedom: Including Their Own Narratives of Emancipation,* Orlando: Harcourt, 2007.

Bowman, John S., *Who Was Who in the Civil War,* New York: Random House, 1994.

Bohtt, Gabor S., ed. *Why the Civil War Came,* New York: Oxford University Press, 1996.

Broadwater, Robert P., *Did Lincoln and the Republican Party Create the Civil War?: An Argument,* Jefferson, North Carolina: McFarland & Company, Inc., 2008.

Brown, J. Willard, *The Signal Corps in the War of the Rebellion,* Boston, Massachusetts: U.S. Veteran Signal Corps Association, 1896.

Burne, Alfred H., *Lee, Grant and Sherman: A Study in Leadership in the 1864-1865 Campaign,* Aldershot: Gale and Polden, 1938.

Burnham, Philip, *So Far from Dixie: Confederates in Yankee Prisons.* New York: Taylor Trade Publishing, 2003.

Calore, Paul, *The Causes of the Civil War: The Political, Cultural, Economic, and Territorial Disputes Between North and South,* Jefferson, North Carolina: McFarland & Co., 2008.

Campbell, R. Thomas, *Academy on the James: The Confederate Naval School.* Shippensburg, Pennsylvania: Burd Street Press, 1998.

Carr, Dawson, *Gray Phantoms of the Cape Fear: Running the Civil War Blockade,* Winston-Salem, North Carolina: John F. Blair, 1998.

Catton, Bruce, *The Centennial History of the Civil War*, Garden City, NY: Doubleday & Co., 1961-1965.

__________ *Mr. Lincoln's Army* (1951), Reprint: New York: Anchor Books, 1990.

Clark, John E., *Railroads in the Civil War: The Impact of Management on Victory and Defeat,* Baton Rouge, Louisiana: Louisiana State University Press, 2004.

Coddington, Edwin B., *The Gettysburg Campaign: A Study in Command* (1968), Reprint: Norwalk, CT: Easton Press, 1989.

Cornish, Joseph Jenkins, *The Air Arm of the Confederacy: A History of Origins and Usages of War Balloons by the Southern Armies During the American Civil War,* Richmond, Virginia: Richmond Civil War Centennial Committee, 1963.

Cunningham, Horace Herndon, *Doctors in Gray: The Confederate Medical Service,* Reprint: Peter Smith, 1970.

Davis, William C., *Crucible of Command: Ulysses S. Grant and Robert E. Lee - The War They Fought, The Peace They Forged,* Boston: Da Capo Press, A Member of Perseus Books Group, 2014.

De Kay, James T., *The Rebel Raiders: The Astonishing History of the Confederacy's Secret Navy,* New York: Ballantine Books, 2002.

Donald, David, "An Excess of Democracy: The Civil War and the Social Process", in David Donald, *Lincoln Reconsidered: Essays on the Civil War Era,* 2d ed. (New York: Alfred A. Knopf, 1966).

Dougherty, Kevin J., *Ships of the Civil War, 1861-1865: An Illustrated Guide to the Fighting Vessels of the Union and the Confederacy,* London: Amber Books, Ltd.,

Edwards, William B., *Civil War Guns,* New York: 1962.

Egnal, Marc, *Clash of Extremes: The Economic Origins of the Civil War,* New York: Hill and Wang, 2009.

Foner, Eric, *Reconstruction: America's Unfinished Revolution, 1863-1877,* New York: Harper & Row, 1988.

__________ *A Short History of Reconstruction, 1863-1877,* New York: Harper & Row, 1990.

Foote, Shelby, *The Civil War: A Narrative* (1958), Reprint: New York: Vintage Books, 1986.

Fowler, William M., *Under Two Flags: The American Navy in the Civil War,* Naval Institute Press, 1990.

Freeman, Douglas S., *Lee's Lieutenants: A Study in Command* (1942), Reprint: New York: Macmillan, 1987.

Glatthaar, Joseph T., *Soldiering in the Army of Northern Virginia: A Statistical Portrait of the Troops Who Served Under Robert E. Lee,* Chapel Hill, North Carolina: University of North Carolina Press, 2011.

Grant, Susan-Mary, *North Over South: Northern Nationalism and American Identity in the Antebellum Era,* Lawrence, Kansas: University Press of Kansas, 2000.

Hagerman, Edward, *The American Civil War and the Origins of Modem Warfare: Ideas, Organization and Field Command,* Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 1988.

Hearn, Chester G., *Gray Raiders of the Sea: How Eight Confederate Warships Destroyed the Union's High Seas Commerce,* Camden, Maine: International Marine Publishing, 1992.

Hess, Earl J., *Civil War Logistics: A Study of Military Transportation,* 2017.

Holt, Michael F., *The Political Crisis of the 1850s,* 1978.

Jones, Archer, *Civil War Command and Strategy: The Process of Victory and Defeat,* New York: The Free Press, 1992.

Jones, Virgil Carington, *The Civil War at Sea,* New York: Holt, Rinehart, Winston, 1962.

Lardas, Mark, *CSS Alabama vs. USS Kearsage: Cherbourg 1864,* New York: Osprey, 2011.

Lightner, David L., *Slavery and the Commerce Power: How the Struggle Against the Interstate Slave Trade Led to the Civil War,* New Haven: Yale University Press, 2006.

Link, William A., *Roots of Secession: Slavery and Politics in Antebellum Virginia,* Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2003.

Mahin, Dean B., *The Blessed Place of Freedom: Europeans in Civil War America,* Dulles, Virginia: Brassey's Inc., 2002.

McLachlan, Sean, *American Civil War Guerilla Tactics,* United Kingdom: Osprey Publishing, 2009.

McPherson, James M., *Ordeal by Fire: The Civil War and Reconstruction,* New York: Alfred A. Knopf, 1982.

__________ *Battle Cry of Freedom: The Civil War Era.* New York: Oxford University Press, 1988.

Mitchell, Reid, *Civil War Soldiers: Their Expectations and Their Experiences,* New York: Viking, 1988.

Musicant, Ivan, *Divided Waters: The Naval History of the Civil War,* New York: Harper Collins Publishers, 1995.

Nevins, Allan, *Ordeal of the Union,* New York: Scribner, 1947.

__________ *The War for the Union,* New York: Scribner, 1959-1971.

Noe, Kenneth W., *Reluctant Rebels: The Confederates Who Joined the Army After 1861,* Chapel Hill, North Carolina: University of North Carolina Press, 2010.

Olsen, Christopher J., *Political Culture and Secession in Mississippi: Masculinity, Honor, and theAntiparty Tradition, 1830-1860.* 2000.

Paludan, Phillip S., *A People's Contest: The Union and Civil War, 1861-1865*. New York: Harper & Row, 1988.

Potter, David M. with Don E Fehrenbacher, *The Impending Crisis, 1848-1861*, New York: Harper & Row, 1976.

Quarles, Benjamin, *The Negro in the Civil War* (1953), Reprint: New York: Da Capo Press, 1989.

Quarstein, John V., *The Monitor Boys: The Crew of the Union's First Ironclad*, Charleston, South Carolina: The History Press, 2011.

Randall, J. G., David Donald, *The Civil War and Reconstruction*, Lexington, MA: D. C. Heath, 1969.

Rhodes, James Ford, *History of the United States from the Compromise of 1850*, Chicago: University of Chicago Press, 1966.

Ross, Charles D., *Trial by Fire: Science, Technology and the Civil War*, Shippensburg, Pennsylvania: White Mane Publishing, 2000.

Schoen, Brian, *The Fragile Fabric of Union: Cotton, Federal Politics, and the Global Origins of the Civil War*, Baltimore, Maryland: Johns Hopkins University Press, 2009.

Sears, Stephen W., *Landscape Turned Red: The Battle of Antietam*, Norwalk, CT: Easton Press, 1988.

Spencer, James, *Civil War Generals: Categorical Listings and a Biographical Directory*, New York: Da Capo, 1986.

Stampp, Kenneth M., *And the War Came: The North and the Secession Crisis, 1860-1861*, New York: Harper & Row, 1950.

Stiles, T. J., *Jesse James: Last Rebel of the Civil War*, New York: Alfred A. Knopf, 2002.

Still, Jr., William N., *Iron Afloat: The Story of the Confederate Armorclads*, Columbia, SC: University of South Carolina Press, 1985.

Thomas, Emory M., *The Confederate Nation, 1861-1865*, New York: Harper & Row, 1979.

Wakelyn, Jon L. (ed), *Southern Pamphlets on Secession, November 1860 - April 1861*, Chapel Hill, North Carolina: University of North Carolina Press, 1996.

Wiley, Bell I, *The Life of Johnny Reb: The Common Soldier of the Confederacy* (1943), Reprint: Baton Rouge, LA: Louisiana State University Press, 1978.

__________ *The Life of Billy Yank: The Common Soldier of the Union* (1952), Reprint: Garden City, NY: Doubleday & Co., 1971.

Williams, T. Harry, *Lincoln and His Generals Westport, CT: Greenwood Press, 1981.*

Wilson, Harold S, *Confederate Industry, Manufacturers and Quartermasters in the Civil War*, Jackson, Mississippi: University Press of Mississippi, 2002.

Woodworth, Steven E. (ed), *Leadership and Command in the American Civil War*, New York: Da Capo, 1996.

DİZİN

L

M

N

O-Ö

P

R

S

T

Yeni kitap önerimiz
için karekodu
telefon kameranıza
okutunuz.
Aynı karekod ile her hafta başka bir kitap

ADIM ADIM AMERİKAN İÇ SAVAŞI

1776

TEMMUZ

Bağımsızlık Bildirgesi, "bütün insanlar eşit yaratılmıştır" şeklindeki "apaçık" gerçeği nihayet ilan etti. Ancak altına imza atanların pek çoğu, başyazarı Thomas Jefferson da dâhil, köle sahibiydi.

1808

OCAK

Anayasa hükümlerine göre Birleşik Devletler'e köle ithal edilmesi yasaklandı, ancak iç köle ticareti devam etti.

1831

AĞUSTOS

Nat Turner liderliğinde Virginia'da başlayan köle isyanında yaklaşık 60 beyaz hayatını kaybetti. Nat Turner idam edildi.

1833

ARALIK

"Amerikan Kölelik Karşıtlığı Derneği" kuruldu.

1856

21 MAYIS

Kansas'ta kölelik yanlısı ve karşıtı gruplar arasında süregelen şiddette kölelik yanlısı erkekler Lawrence kasabasını yağmaladılar.

1860

KASIM - ARALIK

Cumhuriyetçi Parti'nin adayı Abraham Lincoln başkan seçildi. Güney Carolina delegeleri Birlik'ten ayrılmaya karar verdi.

1861

9 OCAK-1 ŞUBAT

Mississippi, Florida, Alabama, Georgia, Louisiana ve Teksas Birlik'ten ayrıldı.

ŞUBAT, MART

Jefferson Davis, ayrılan 7 eyaletten oluşan Konfederasyon'a geçici başkan seçildi.

20 NİSAN

Ayrılıkçılar Baltimore'da Birlik kuvvetleriyle çatışmaya girdi ve ilk kayıplar verildi.

21 TEMMUZ

Birinci Bull Run Muharebesi'nde yenilen Birlik güçleri geri çekildi.

10 AĞUSTOS

Missouri'de yaşanan Wilson Deresi Muharebesi'nde Birlik güçleri geri çekildi.

1862

25 ŞUBAT

Güneyliler Tennessee'deki Nashville kentinden çekildiler. Birlik ilk kez Konfederasyon'a bağlı bir eyalet başkentini ele geçirmiş oldu.

4 NİSAN

Birlik Generali McClellan, Yorktown'ı kuşatarak Yarımada Seferi'ni başlattı.

8 NİSAN

Birlik kuvvetleri, Güneyliler için hayati önem taşıyan Mississippi üzerindeki Number Ten Adası'nı ele geçirdi.

26 HAZİRAN

Lee'nin Potomac Ordusu'na karşı giriştiği saldırı, Yedi Gün Muharebeleri'ni başlattı.

4 TEMMUZ

Konfederasyon'un süvari komutanı John Morgan, Birlik'in elindeki Kentucky topraklarına doğru bir akın başlattı.

29-30 AĞUSTOS

Lee'nin Kuzey Virginia Ordusu, İkinci Bull Run Muharebesi'nde Birlik generali John Pope'un Virginia Ordusu'nu yendi.

17 EYLÜL

Günlük zayiatın en yüksek olduğu Antietam Muharebesi'nin ardından Lee, Virginia'ya çekildi.

1863

16-17 NİSAN

Birlik gambotları ve nakliye araçları, cesur bir gece harekâtıyla Vicksburg'u geçmeyi başardılar.

4 TEMMUZ

Konfederasyon kuvvetleri Vicksburg'u teslim etti.

1864

29-31 OCAK

Güney Carolina'daki Charleston'a yönelik Birlik bombardımanında 3 günde 583 mermi atılıyordu.

17 ŞUBAT

Tarihte ilk kez bir denizaltı, bir savaş gemisini batırdı.

20 ŞUBAT

Birlik, Olustee Muharebesi'nde yenildi.

1865

31 OCAK

Kongre, ABD topraklarında köleliği kaldıran On Üçüncü Değişiklik'i kabul etti.

9 NİSAN

Birlik Komutanı Grant ve Konfederasyon Komutanı Lee buluştu. Lee teslim olma şartlarını kabul etti ve Virginia'daki savaş sona erdi.

14 NİSAN

Başkan Lincoln, Konfederasyon destekçisi aktör John Wilkes Booth tarafından vurularak öldürüldü.

10 MAYIS

Kaçak Konfederasyon Başkanı Jefferson Davis, Georgia'da Birlik askerleri tarafından yakalandı.

ARALIK

Köleliği kaldıran On Üçüncü Değişiklik 27 eyalet tarafından onaylanarak yürürlüğe girdi.

1866

MAYIS

6 Konfederasyon gazisi, Tennessee'de siyahi karşıtı ve beyaz üstünlükçüsü gizli örgüt olan "Ku Klux Klan"ı kurdu. İlk başta Aralık 1865'te sosyal bir kulüp olarak kurulan topluluk, siyahların haklarını sınırlamak için terörist yöntemler kullanan kanunsuz grupların en büyüğü olacaktı.

1870

TEMMUZ

Georgia ile birlikte tüm eski Konfederasyon eyaletleri Birlik'e yeniden kabul edildi.

BİRLİK VE KONFEDERASYON, 1861

- Birlik'te Kalan eyaletler
- Birleşik Devletler'e ait bölgeler
- Konfederasyon'u oluşturmak için ayrılan eyaletler
- Köleci eyaletler

WASHINGTON BÖLGESİ
Portland
Oregon
Rocky Dağları
DAKOTA BÖLGESİ
MINESOTA
Red Lake
WISCONSIN
MICHIGAN
Maine
Augusta
Montpelier
Concord
Boston
Massachusetts
RHODE ISLAND
CONNECTICUT
NEW YORK
Buffalo
New York City
IOWA
Des Moines
Chicago
PENNSYLVANIA
Philadelphia
Trenton
NEW JERSEY
NEVADA BÖLGESİ
Sacramento
San Francisco
California
Salt Lake City
UTAH BÖLGESİ
NEBRASKA BÖLGESİ
Lincoln
COLORADO BÖLGESİ
Arkansas Nehri
KANSAS
KansasCity
ILLINOIS
Springfield
INDIANA
Indianapolis
OHIO
Baltimore
Annapolis
WASHINGTON D. C.
Delaware
Maryland
VIRGINIA
Nisan/Mayıs
1861
Richmond
Ohio Nehri
KENTUCKY
Cumberland Nehri
MISSOURI
KUZEY CAROLINA
Aralık 1860
Nashville
TENNESSEE
Nisan/Mayıs
1861
Memphis
Chattatanooga
Tennessee Nehri
SantaFe
NEW MEXICO BÖLGESİ
Amerikan Yerlileri Bölgesi
Colorado Nehri
ARKANSAS
MISSISSIPPI
Ocak/Şubat
1861
ALABAMA
Ocak/Şubat
1861
Atlanta
GÜNEY CAROLINA
Aralık 1860
GEORGIA
Ocak/Şubat
1861
Montgomery
Mississippi Nehri
TEXAS
Ocak/Şubat
1861
Rio Grande Nehri
LOUISIANA
Ocak/Şubat
1861
New Orleans
Jacksonville
FLORIDA
Ocak/Şubat
1861
ATLANTİK OKYANUSU
BÜYÜK OKYANUS
MEKSİKA
MEKSİKA KÖRFEZİ

MUHAREBE ALANI

İLKİN BAŞAR ÖZAL

Askerî tarih ve savaş tarihi alanında dikkat çeken tarzıyla, yetkinliğiyle, başarısıyla ve verdiği eğitimlerle tanınan ve tanınırlığı her geçen gün artan tarihçi yazar İlkin Başar Özal, daha önce Türkçe literatürde olmayan bir seriyle karşınızda: Muharebe Alanı. Yeni dünya düzeninin mihenk taşı olan silahlı mücadeleleri konu alan Muharebe Alanı'nın ilk kitabı ise tabiri caizse I. Dünya Savaşı'nın prova edildiği, topyekûn savaş kavramının gündeme geldiği, yeni savaş stratejilerinin kullanıldığı, feci kayıplara neden olan ve sonuçları hâlen daha tartışılan Amerikan İç Savaşı.

AMERİKAN İÇ SAVAŞI

Amerika Birleşik Devletleri, kurulduğu günden 1860'a kadar gelen tarihsel süreçte; teknoloji, yüz ölçümü, nüfus ve ulusal zenginlik bakımından büyük değişiklikler yaşadı. Tüm bunlara rağmen Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nın cevaplayamadığı iki temel soru vardı: İnsanların eşit özgürlük hakkıyla yaratıldığı kabulü ile doğan Amerikan devleti, dünyanın köle nüfusu en fazla olan ülkesi olarak mı varlığını sürdürecekti? Amerika Birleşik Devletleri her an çözülebilecek bir konfederasyonu muydu yoksa merkezi ulusal hükûmetin idaresinde bölünmez bir bütün müydü?

İç Savaş'ta ölen Amerikan askeri sayısı, Amerika'nın geçmişten günümüze içinde yer aldığı diğer bütün savaşlarda kaybettiği asker sayısına eşittir. Milyarlarca dolara mâl olan savaş, nefret ve hoşgörüsüzlüğü ortadan kaldırmak yerine daha da beslemiştir. Kölelik kaldırılmış fakat temelde ırk ayrımcılığını yasallaştıran bildiriler yayınlanmıştır. Sonuç olarak Amerikalıların eşitlik mücadelesi hâlâ devam etmektedir.

İlkin Başar Özal, I. ve II. Dünya Savaşlarına pek çok açıdan miras bırakan Amerikan İç Savaşı'nı analiz ediyor. Kitapta; savaşa neden olan siyasi gelişmeler, iki tarafın anlaşmazlıkları, Konfederasyon'un gelişimi, seferberlik süreci, orduların kuruluşu, askerî eğitimler, savaş sırasında karada ve denizde yaşananlar, zorunlu askerlik hizmeti, askerî teknolojideki gelişmeler, savaş stratejileri, muharebe alanındaki taktikler, yeni buluşlar, Amerika'nın kayıpları ve [illegible] titizlikle ele alınıyor.

ISBN: 978-605-08-4642-3

TİMAŞ TARİH
timas.com.tr timastarih
SAVAŞ TARİHİ